

MEMBER STATES OF THE ORGANIZATION OF THE ISLAMIC CONFERENCE

HEYDƏR ƏLİYEV İRSİNİ ARAŞDIRMA MƏRKƏZİ
CENTRE FOR THE RESEARCH OF THE HERITAGE OF HEYDAR ALIYEV
CENTRE DE RECHERCHES DE L'HERITAGE DE HEYDAR ALIYEV

AZƏRBAYCAN İSLAM KONFRANSI TƏŞKİLATI SİRALARINDA

İslam Konfransı Təşkilatının Kasablanka (1994-cü il), Tehran (1997-ci il), Məkkə (2005-ci il) və Dakar (2008-ci il) Zirvə görüşlərinin və Xarici İşlər Nazirləri Şurasının 33-cü Bakı sessiyasının (2006-cı il) materialları əsasında

AZERBAIJAN IN THE ORGANIZATION OF THE ISLAMIC CONFERENCE

On the basis of the materials of the summits of the Organization of the Islamic Conference Casablanca (1994), Tehran (1997), Mecca (2005), Dakar (2008) and the 33rd Session of Organization of the Islamic Conference Member-Countries Foreign Ministers Board in Baku (2006)

AZERBAIDJAN DANS LES RANGS DE L'ORGANISATION DE LA CONFERENCE ISLAMIQUE

Sur la base des matériaux des sommets de l'Organisation de la Conférence Islamique de Casablanca (1994), de Téhéran (1997), de la Mecque (2005) et de Dakar et de la 33ème session du Conseil des Ministres des affaires étrangères de Bakou (2006).

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
İşlər İdarəsi
PREZİDENT KİTABXANASI

Bakı, Baku, Bakou - 2008

Azərbaycan İslam Konfransı Təşkilatı sıralarında

(İslam Konfransı Təşkilatının Kasablanka (1994-cü il), Tehran (1997-ci il), Məkkə (2005-ci il) və Dakar (2008-ci il) Zirvə görüşlərinin və Xarici İşlər Nazirləri Şurasının 33-cü Bakı sessiyasının materialları əsasında). "Apostrof", Bakı, 2008, 414 səh. (illüstrasiyalar) Dörd dildə.

"Azərbaycan İslam Konfransı Təşkilatı sıralarında" kitabı Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin növbəti nəşridir. Kitabda Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin İslam Konfransı Təşkilatının Kasablanka və Tehran zirvə görüşlərindəki çıxış və müsahibələri, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Məkkə zirvə görüşündəki və İslam Konfransı Təşkilatı Xarici İşlər Nazirləri Şurasının Bakıda keçirilən 33-cü sessiyasındakı çıxışları yer almışdır.

ISBN 978-99-52-444-04-9

9 789952 444049

© "Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzi"
© "Apostrof", 2008

www.aliyevheritage.org

HEYDƏR ƏLİYEV İRSİNİ ARAŞDIRMA MƏRKƏZİ

CENTRE FOR THE RESEARCH OF THE HERITAGE OF HEYDAR ALIYEV

CENTRE DE RECHERCHES DE L'HERITAGE DE HEYDAR ALIYEV

AZƏRBAYCAN İSLAM KONFRANSI TƏŞKİLATI SIRALARINDA

AZERBAIJAN IN THE ORGANIZATION OF THE ISLAMIC CONFERENCE

AZERBAIDJAN DANS LES RANGS DE L'ORGANISATION DE LA CONFERENCE ISLAMIQUE

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin
anadan olmasının 85 illiyinə ithaf olunur

Məsləhətçi:

Asəf NADİROV

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının akademiki

Buraxılışa məsul:

Vurğun SÜLEYMANOV

Yaradıcı heyətin rəhbəri:

Fuad BABAYEV

Yaradıcı heyət:

Asif HACIYEV

Mürşüd HƏMİDOV

Anar HƏSƏNLİ

Anar HƏSƏNOV

Aytən HƏSƏNOVA

Təmkın MƏMMƏDLİ

İrina MUXTAROVA

Gündüz NƏSİBOV

Dilçi-redaktor:

Mətanət BABAYEVA

Kitabın hazırlanmasında göstərdiyi köməyə görə Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin
əməkdaşı Elmar Əlizadəyə minnətdarlığımızı bildiririk.

Kitabın tərtib olunmasında Azərbaycan Respublikası Prezidenti mətbuat xidmətinin foto-
materiallarından istifadə olunmuşdur.

Kitabda AzərTAc-ın və İslam Konfransı Təşkilatının rəsmi saytının (www.oic-oci.org)
materiallarından istifadə olunmuşdur

Kitabın üzliyyündə Azərbaycanın Qarabağ xalçaçılıq məktəbi nümunəsinin ornamentlərindən istifadə
olunmuşdur.

Hörmətli oxucular!

Azərbaycan Respublikasının İslam Konfransı Təşkilatı ilə əməkdaşlıq münasibətlərinin inkişafı ölkəmizin xarici siyasət kursunda prioritet istiqamətlərdəndir və strateji əhəmiyyət kəsb edir. Dövlətimiz öz müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra keçmiş sovet respublikalarından ilk olaraq İKT-yə üzv olmaq barədə müraciət etmiş və 1991-ci ilin dekabrında üzv seçilmişdir.

Həmin dövrdə, erməni təcavüzünə məruz qalmış, informasiya-təbliğat imkanları zəif və məhdud olan ölkəmiz üçün öz haqlı mövqeyinin İslam Ümməti dövlətləri tərəfindən dəstəklənməsi və onun vasitəsilə təcavüzün ağır nəticələrinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması çox vacib məsələlərdən idi. Artıq 1991-ci ildə İKT-nin nümayəndə heyəti problemi öyrənmək və münaqişəni sülh yolu ilə tənzimləmək imkanlarını araşdırmaq məqsədi ilə Azərbaycanda səfərdə olmuşdur. O zaman İKT BMT, Ermənistan, Türkiyə və Rusiyanın nümayəndələri ilə problemlə bağlı müzakirələr aparmışdır. İrəli gedərək bildirməyi vacib sayıram ki, sonrakı mərhələdə İKT ilə əməkdaşlıq strategiyasının düzgün qurulması, habelə rəsmi Yerevanın tutduğu qeyri-konstruktiv mövqeyi nəzərə alınaraq İKT-nin Ermənistan ilə bu məsələyə dair hər hansı məsləhətləşmələrinə son qoyulmuş, Təşkilat çərçivəsində Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü ilə bağlı İKT-nin yekdil və birmənalı mövqeyinə nail olunmuşdur.

1992-ci ilin sentyabrında BMT Baş Assambleyasının növbəti sessiyası zamanı İKT-yə üzv dövlətlərin xarici işlər nazirlərinin ənənəvi koordinasiya görüşünün yekun sənədində "Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinə dair" müvafiq maddə salınsa da, o dövrdə respublikamız üçün İKT-nin imkanlarından lazımi fayda əldə etmək və Azərbaycanın bu Təşkilat çərçivəsində maraqlarını daha səmərəli qorumaq və ifadə etmək mümkün olmamışdı.

1994-cü ilin may ayından etibarən Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müvafiq sərəncamına əsasən Azərbaycanın Səudiyyə Ərəbistanı Krallığındakı səfirinə İKT Baş Katibliyi yanında Daimi Nümayəndə səlahiyyətləri verildikdən sonra Ər-Riyaddakı səfirliyimiz vasitəsilə mənzil-qərargahı Səudiyyə Ərəbistanının Ciddə şəhərində yerləşən İKT Baş Katibliyi və onun müxtəlif qurumları, o cümlədən İslam İnkişaf Bankı ilə səmərəli iş aparılmağa başlanmışdır.

Ümummilli Lider H.Əliyevin 1994-cü ilin iyul ayında Səudiyyə Ərəbistanına səfəri Azərbaycan Respublikası - İKT əməkdaşlığının gələcək inkişafı üçün zəmin yaratmaqla yanaşı, səfər əsnasında onun

müqəddəs Kəbədə Ümrə ziyarəti, keçirdiyi məhsuldar görüşlər bütün İslam dövlətlərinin ölkəmizə maraq və diqqətini artırdı. Ümummilli Liderin İKT Baş Katibi ilə 1994-cü ilin noyabrında Bakıda keçirdiyi görüşlər, həmin ilin dekabrında İKT dövlət və hökumət başçıları arasında Kasablankada keçirilmiş 7-ci Zirvə Konfransında iştirakı və İKT Baş Katibi, həmçinin bir sıra üzv dövlətlərin xahişilə Asiya ölkələri qrupu adından çıxışı Azərbaycanın mövqeyini təşkilat daxilində daha da möhkəmlətdi və üzv dövlətlər tərəfindən dəstəklənməsi imkanlarını artırdı. Bunun nəticəsində, İKT Zirvə görüşləri tarixində ilk dəfə, Kasablankada "Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi haqqında" siyasi qətnamə qəbul edilmiş, həmin ildən etibarən İKT-nin BMT ilə əməkdaşlığı üzrə müzakirə edilən problemlər siyahısına "Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi" mövzusunun mütəmadi salınmasına nail olunmuşdur. Qeyd olunmalıdır ki, həmin dövrdə bu qətnamənin qəbul edilməsi proseduru heç də asan keçmirdi və birmənalı qarşılanmırdı. Həm İKT Baş Katibliyi, həm də üzv dövlətlərlə aparılmış məqsədyönlü iş nəticəsində, az müddət ərzində İKT çərçivəsində daha iki-Azərbaycana iqtisadi yardımın göstərilməsi, həmçinin Azərbaycanın İslam, mədəniyyət abidələrinin erməni təcavüzkarları tərəfindən məhv edilməsi barədə müvafiq qətnamələr İKT gündəliyinə daxil edilərək növbəti Zirvə görüşlərində bütün üzv dövlətlər tərəfindən yekdilliklə təsdiq edildi.

Qeyd olunmalıdır ki, gərgin əməyin nəticəsi kimi, siyasi qətnamənin adının dəyişdirilərək daha da gücləndirilməsi və "Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü haqqında" başlığı ilə ilk dəfə, 1996-cı ilin dekabrında Cakartada keçirilmiş İKT Xarici İşlər Nazirlərinin 24-cü Konfransı və 1997-ci ilin dekabrında Tehrandə keçirilmiş İKT dövlət və hökumət başçıları arasında 8-ci Zirvə görüşündə qəbul edilməsi üzv dövlətlərin bu məsələyə dair birmənalı, Azərbaycanın maraqlarına uyğun mövqeyinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında önəmli rol oynamışdır.

Xatırladaq ki, siyasi qətnamədə, üzv dövlətlərin erməni təcavüzünü qətiyyətlə pisləməsi, işğalçı qüvvələrin işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərindən dərhal, qeyd-şərtsiz çıxmasının tələb edilməsi, bu problemə dair Baş Katibin ənənəvi illik hesabatları, İKT çərçivəsində keçirilən görüşlərdə qəbul edilən yekun bəyannamələrinin müvafiq bəndlərində səsləndirilən müddəalar, habelə qondarma "Dağlıq Qarabağ Respublikası"nda keçirilmiş müxtəlif qeyri-qanuni seçkilərin beynəlxalq hüquq normalarına zidd və İKT üzv ölkələri tərəfindən tanınmayan amil kimi qiymətləndirilməsi erməni tərəfinin İKT dövlətlərinə narazılığının bildirilməsi ilə müşayiət olunsada, əks rezonans doğurmuş və qeyd olunan qərar və qətnamələr əsasında həm İKT qurumları, həm də üzv dövlətlər tərəfindən Azərbaycana o zaman çox vacib olan geniş humanitar yardım fəaliyyəti həyata keçirilmişdir.

Bütün bunlara rəğmən, Azərbaycan da öz növbəsində İKT çərçivəsində İslam Ümmətinin başlıca problemlərinə dair aparılan müzakirələrdə, qərar və qətnamələrin qəbul edilməsində, xüsusilə də İKT-nin yaranması və fəaliyyətinin əsas qayəsi olan ərəb-İsrail münaqişəsi və Fələstin probleminə münasibətdə daim konstruktiv mövqelərdən çıxış etmiş, birmənalı və dəyişməz mövqeyini nümayiş etdirmişdir.

Son illər Azərbaycan Respublikası - İKT münasibətləri keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoymuşdur. Şübhəsiz, Təşkilata üzvlüyün ilk illərində müharibə şəraitində olan Azərbaycanın xarici siyasətinin başlıca məqsədi erməni təcavüzünün səbəb və məqsədləri, onun ağır nəticələrinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması ilə bağlı olmuşsa da, İKT ilə əməkdaşlıq prosesində təkcə bu problemin həlli ilə məhdudlaşmağa yol verilməmiş, çoxşaxəli, qarşılıqlı maraq əsasında əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafına üstünlük verilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2005-ci ilin dekabrında İKT-nin Məkkədə keçirilmiş 3-cü fəvqəladə Zirvə görüşündə iştirakı, onun təşəbbüsü ilə 2006-cı ilin 19-21 iyun tarixlərində Bakıda İKT Xarici İşlər Nazirlərinin növbəti 33-cü Konfransının keçirilməsi, İKT Turizm nazirlərinin "Bakı Konfransı", Dözümlülüyün və qarşılıqlı anlaşmanın inkişafında KİV-in rolu, digər konfrans və tədbirlərə Azərbaycanın ev sahibliyi etməsi yuxarıda qeyd olunan siyasətin tərkib hissəsi kimi dəyərləndirilə bilər.

Azərbaycan İKT-nin müxtəlif təşkilatları, xüsusilə də İslam Ölkələri Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatı (İSESKO) ilə də sıx əməkdaşlıq edir. Bu baxımdan Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, Milli Məclisin deputatı, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın fəaliyyəti xüsusilə təqdirəlayiqdir. Həmin fəaliyyətin nəticəsidir ki, 26 noyabr 2006-cı ildə İSESKO-nun baş direktoru Əbdülməziz bin Osman əl-Tüveycri sivilizasiyaların yaxınlaşmasındakı fəaliyyətinə görə Mehriban Əliyevaya İSESKO-nun xoşməramlı səfiri adının verilməsi haqqında diplom təqdim etmişdir. Əlamətdardır ki, 57 İslam ölkəsinin daxil olduğu təşkilatın bu yüksək adına layiq görülməsinə ilk qadın Azərbaycanın birinci xanımadır.

Xarici siyasət idarəsinin rəhbəri kimi söyləyə bilərəm ki, İKT-nin xarici işlər nazirlərinin 33-cü konfransı ərəfəsində və ondan sonra bir sıra Qərbi dövlətləri bu konfransın məhz Bakıda keçirilməsinə ciddi maraq göstərmişlər. Diqqətə layiqdir ki, ABŞ-ın İKT ilə münasibətlərində canlanma da məhz həmin vaxta təsadüf etmişdir.

Qeyd etməliyəm ki, bu günə qədər İKT-dəki həmkarlarım mənə müraciət edərək sevimli paytaxtımızın gözəlliyinə heyran qaldıqlarını və tədbirin yüksək səviyyədə təşkilini mütəmadi olaraq görüşlərimiz zamanı vurğulamaqdadırlar.

Daha bir mühüm hadisəni qeyd etməyi vacib sayıram. İKT-nin bu ilin 13-14 mart tarixlərində Seneqalda keçirilmiş 11-ci Zirvə Konfransı bir daha

Azərbaycanın maraqlarına tam uyğun olan qətnamələr qəbul etmiş, konfransın nəticələrinə həsr olunmuş Yekun Bəyannamədə üzv dövlətlər yenidən erməni təcavüzünü qətiyyətlə pisləmiş, işğal olunmuş ərazilərin dərhal və qeyd-şərtsiz azad olunmasını tələb etmişlər.

Diqqətə layiqdir ki, bu tarixi toplantıda İKT-nin yeni Nizamnaməsi qəbul edilmişdir və bu beynəlxalq təşkilatın əsas sənədinin məqsəd və məramları bölməsində Azərbaycan nümayəndə heyətinin məqsədyönlü işi və ısrarlı mövqeyi nəticəsində işğal altında olan dövlətlərin öz ərazi bütövlüyünü bərpa etməsi hüququnun üzv dövlətlər tərəfindən birmənalı dəstəklənməsi barədə müddəanın təsbit edilməsi ölkəmiz üçün gələcək xarici siyasət kursunun istiqamətləndirilməsində müstəsna əhəmiyyət kəsb etməkdədir.

Təsədüfi deyildir ki, 2008-ci ilin 14 mart tarixində BMT Baş Assambleyasının 62-ci Sessiyasında Azərbaycan nümayəndə heyətinin təqdim etdiyi "Azərbaycanın işğal altında olan ərazilərindəki vəziyyət" adlı qətnamənin qəbul edilməsində İKT-yə üzv olan dövlətlərin mövqeyi həlledici rol oynamışdır.

Hal-hazırda Bakıda İKT çərçivəsində bir sıra yeni tədbirlərin keçirilməsi planlaşdırılır, o cümlədən 2008-ci ilin iyun ayında, YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri xanım M.Əliyevanın təşəbbüsü ilə "Mədəniyyətlərarası Dialoqda Qadınların rolunun genişləndirilməsi" mövzusunda Konfrans keçiriləcəkdir.

Qeyd olunanları ümumiləşdirərək inamla söyləmək olar ki, İslam Konfransı Təşkilatı ilə əməkdaşlığımız çoxtərəfli münasibətlərimizdə mühüm rol oynayır. Bu baxımdan Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzinin həmin təşkilatla ölkəmizin əlaqələri haqqında yeni nəşri olan "Azərbaycan İslam Konfransı Təşkilatı sıralarında" kitabı həm peşəkarlar, həm də, gələcəkdə bu mövzunu dərinlən araşdırmaq istəyən gənc mütəxəssislər üçün sanballı və dəyərli mənbədir.

Hörmətlə,

Azərbaycan Respublikasının

Xarici İşlər Naziri

E. Məmmədov

İKT üzvü olan ölkələrin VII zirvə görüşü Kasablanka, Mərakeş - 1994-cü il

**İslam Konfransı Təşkilatının Kasablankada keçiriləcək Zirvə toplantısında
iştirak etmək üçün Mərakeşə yola düşərkən Binə hava limanında
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin jurnalistlərə
müsahibəsi**

12 dekabr 1994-cü il

H.Əliyev: Şübhəsiz ki, hər bir Zirvə toplantısı böyük əhəmiyyətə malikdir. Əlbəttə, ATƏM-in Budapeşt Zirvə toplantısının başqa bir istiqaməti, başqa bir məqsədi vardı. Mən oradakı çıxışlarımda da qeyd etdim, sonra müsahibələrimdə də dedim ki, təkcə Avropada yox, ümumiyyətlə, bütün dünyada sülhün, əmin-amanlığın, təhlükəsizliyin möhkəmlənməsi üçün ATƏM böyük bir təşkilatdır. Ona görə də Budapeşt Zirvə toplantısının ümumdünya əhəmiyyəti var. ATƏM-in bu Zirvə toplantısı xüsusən Azərbaycan üçün çox əhəmiyyətli oldu. Orada respublikamızın vəziyyəti ilə əlaqədar, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə əlaqədar qətnamə qəbul edildi və mən əminəm ki, bu qətnamə yaxın vaxtlarda ardıcıl surətdə həyata keçiriləcəkdir.

İndi isə Mərakeşdə İslam Konfransı Təşkilatının Zirvə toplantısı olacaqdır. Bu toplantı da çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Çünki İslam Konfransı Təşkilatının 25 illiyi qeyd ediləcəkdir. Şübhəsiz ki, bu təşkilat yaradılarkən onun üzvləri indiki qədər olmayıbdır. Ancaq bu təşəbbüs İslam ölkələrinin, İslam dünyasının həmrəyliyi və dünyada gedən proseslərin inkişafını təmin etmək üçün çox mühüm bir addım idi. 25 il müddətində İslam Konfransı Təşkilatı böyük yol keçibdir, şübhəsiz ki, onun böyük xidmətləri olubdur. O, dünyada sülhün, əmin-amanlığın və təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün öz töhfələrini verib, öz söylərini göstərüb. Bu təşkilata da bizim çox böyük hörmətimiz var.

Mən Mərakeş məliyi ikinci Həsən cənablarının dəvətini çox böyük məmnuniyyət hissi ilə qəbul edərək bu Zirvə toplantısına gedirəm. İslam ölkələri dünyanın böyük bir hissəsini təşkil edibdir. Onların bir milyard nəfərdən artıq əhalisi var. İslam Konfransı Təşkilatı bu ölkələrin ümumi potensialından istifadə edərək həm ümumbəşəri proseslərdə iştirak edir, həm də İslam ölkələrinə məxsus spesifik problemlərin həll olunmasına çalışır. Mən şəxsən hesab edirəm ki, hər bir belə regional təşkilat əhəmiyyətlidir və bu kimi təşkilatların hamısı öz

söylərini nəhayət, birləşdirə bilsələr, dünyada sülh daimi olar, əmin-amanlıq, təhlükəsizlik təmin edilə bilər. Ona görə də mən bu Zirvə toplantısına həvəslə gedirəm və şübhəsiz ki, bu toplantıdan çox şey gözləyirəm. Bir də ona görə ki, İslam Konfransı Təşkilatı öz əvvəlki toplantısında da qətnamə qəbul edərək Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünü pisləyib, bu barədə beynəlxalq təşkilatlara müraciətlər edibdir. Biz indi də belə bir qətnamənin qəbul olunmasını gözləyirik.

Bildiyiniz kimi, İslam Konfransı Təşkilatına 52 dövlət daxildir. Bu dövlətlərin başçıları ilə müstəqil Azərbaycan bilavasitə əlaqələr yaratması baxımından qarşıdakı konfrans əlverişli fürsətdir. Bizim belə əlaqələrə ehtiyacımız var. Çünki Azərbaycanı bütün dünyada tanımaq üçün və Azərbaycanın indiki vəziyyətini bütün dünyaya aşkar etmək üçün hələ çox işlər görmək lazımdır. Daxilimizdə bəziləri belə hesab edirlər ki, həyatımızı, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü məsələsini çoxları elə bizim kimi bilir. Amma əslində belə deyildir. Mənə məlumdur və mən bir çox ölkələrdə olarkən siz də müşahidə etmisiniz ki, respublikamızın başına gələn bəlaları çox yerlərdə ya bilmirlər, ya da onun nə qədər dərin, ümumdünya təhlükəsizliyi üçün, xüsusən Azərbaycanın bu günü və gələcəyi üçün təhlükəli olduğunu dərk edə bilmirlər. Ona görə də qarşıdakı toplantıda biz bu məsələləri açıqlayacağıq və eyni zamanda İslam ölkələrinin başçıları ilə ikitərəfli görüşlərdə də mən bu barədə geniş söhbətlər aparacağam. Bu ikitərəfli görüşlərin Azərbaycan Respublikasının həmin ölkələrlə iqtisadi əlaqələrinin də yaranması və inkişaf etməsi üçün əhəmiyyəti var. Məhz bunlara görə mən bu səfəri çox mühüm bir səfər hesab edirəm. Görək, səfərimiz nə kimi nəticələr verəcəkdir.

"Azərbaycan" qəzeti, 13 dekabr 1994-cü il

Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin İslam Konfransı Təşkilatının üzvü olan ölkələrin dövlət və hökumət başçılarının Kasablanka zirvə toplantısında çıxışı

13 dekabr 1994-cü il

Hörmətli cənab sədr!

Hörmətli dövlət başçıları və nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri!

İslam Konfransı Təşkilatının üzvü olan dövlətlərin başçılarının görüşünün çox gözəl təşkil edildiyinə görə mən hər şeydən əvvəl, Mərakeş məliki əlahəzrət II Həsənə ürəkdən təşəkkür edirəm.

Azərbaycan xalqı adından sizi - bu mötəbər məclisin iştirakçılarını böyük məmnuniyyətlə salamlayıram. Sizə və xalqlarınıza səadət və firavanlıq arzulayıram, hörmət və ehtiramımı bildirirəm.

Biz haqlı olaraq fəxr edə bilərik ki, islam dünyası ümumbəşəri sivilizasiyaya öz layiqli töhfəsini vermişdir və neçə əsrdir ki, onun mənəvi inkişafına və təkmilləşdirilməsinə kömək edir.

Bu gün dünyada mürəkkəb, ziddiyyətli proseslər getməkdədir: viranedicilik global müharibənin qarşısının alınması, dünyanın təhlükəsizliyinin yeni təməlinin qoyulması kimi müsbət meyllər regional münaqişələrin artması ilə, yırtıcı millətçiliklə və dövrün başqa bəlaları ilə qarşılaşır. Bizim ölkələrimiz bu proseslərin qaynağındadırlar və biz beynəlxalq təhlükəsizliyin möhkəmlənməsinə, sülh və tərəqqi qüvvələrinin qələbəsinə layiqli yardım etməliyik, öz sözlərimizi göstərməliyik. Bunun naminə biz müsəlman ölkələrinin inkişafına mane olan əngəlləri aradan qaldırmalı, bir-birimizə yardım əli uzatmalıyıq, parçalanmanın və təklənmənin qarşısını almalıyıq, dara düşmüş qardaşlarımıza birlikdə kömək etməliyik, qanlı müharibələrin və silahlı münaqişələrin alovunu söndürməliyik.

Biz fəxr edə bilərik ki, İslam Konfransı Təşkilatı da məhz bu nəcib məqsədlərə xidmət edir. Asiyanın, Afrikanın və Avropanın 52 dövlətini birləşdirən bu təşkilat bir milyard nəfərdən çox əhaliyə, böyük mənəvi, siyasi, iqtisadi, elmi və mədəni potensiala malikdir.

Ölkələrimiz arasında həmrəylik, hərtərəfli əməkdaşlıq, sülhü və təhlükəsizliyi qoruyub saxlamaq üçün ədalətə əsaslanan zəruri tədbirlər görülməsi İslam Konfransı Təşkilatının əsas prinsipləridir və onun nizamnaməsində öz ifadəsini tapmışdır.

Ötən 25 il ərzində bizim təşkilatımız dünya siyasətinin mühüm amilinə çevrilmişdir, müasir dünyanın global və regional problemlərinin həllinə sanballı təsir göstərir. Amma etiraf etmək lazımdır ki, biz islam dünyasının və öz

təşkilatımızın nəhəng potensialından hələ heç də tam, istənilən səviyyədə istifadə edə bilməmişik. Biz nəinki təkcə öz xalqlarımızın, həm də bütün dünyanın tərəqqisi işində daha sanballı, daha təsirli rol oynaya bilərik və oynamalıyıq.

Hörmətli cənablar!

Bildiyiniz kimi, çoxəsrlik tarixi, zəngin mənəvi və maddi irsi olan Azərbaycan xalqı hələ miladın yeddinci əsrindən islam dünyasının bir hissəsini təşkil edir. Avropa ilə Asiya arasında, Qafqaz ilə Yaxın Şərq arasında mühüm coğrafi-siyasi məkanda yerləşən Azərbaycan həmişə bir çox dövlətlərin diqqət mərkəzində olmuş, müxtəlif sivilizasiyalar arasında körpü rolunu oynamışdır.

XIX əsrin əvvəllərində Azərbaycan uzunmüddətli dövlətlərarası müharibələr nəticəsində öz dövlətçiliyindən məhrum olmuş, sonra isə keçmiş Sovet İttifaqının bir hissəsinə çevrilmişdir. Bu illər ərzində bizim müsəlman məsləkimiz ciddi sınaqlardan keçmiş, Azərbaycan xalqı öz dini hissələrini açıq ifadə edə bilməmişdir. Amma bu hissləri biz içimizdə yaşatmışıq, qoynumuzda saxlamışıq, hətta ən ağır dövrlərdə öz dinimizə etiqad bəsləmişik.

Sovet İttifaqı dağıldıqdan sonra, 1991-ci ildə istiqlaliyyət əldə etməklə biz yenidən öz kökümüze qayıtmış, din azadlığımıza nail olmuşuq. Elə həmin il Azərbaycan İslam Konfransı Təşkilatına daxil olmuşdur, onun tədbirlərinin fəal iştirakçısıdır və onun bütün strukturları ilə əməkdaşlıq edir.

Müstəqil Azərbaycan Respublikasının prezidenti seçildikdən sonra mən müsəlmanlıq borcuma əməl edərək, Məkkə və Mədinə şəhərlərinə gedib müqəddəs ziyarətghalara səcdə qılmışam, ümrə mərasimini yerinə yetirmişəm.

Azərbaycan Respublikasının prezidenti kimi mən öz qardaşlarımla – müsəlman dövlətlərinin başçıları ilə şəxsi münasibətlər yaratmağa, aramızda həmrəyliyi möhkəmlətməyə böyük əhəmiyyət verirəm. Əminəm ki, Məraşədəki Zirvə görüşü Azərbaycanın bütün islam dünyası ilə əməkdaşlığının genişlənməsinə və dərinləşməsinə kömək edəcəkdir.

Hörmətli cənablar!

Sizə məlum olduğu kimi, Azərbaycan xalqı qonşu Ermənistan Respublikasının təcavüzünə məruz qalmış, bunun nəticəsində Azərbaycan ərazisinin 20 faizindən çoxu işğal edilmişdir. Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan Respublikasında işğal etdikləri Dağlıq Qarabağ regionunda və ona bitişik yeddi digər rayonda ən qədim mədəniyyət abidələri məhv edilmiş, bütün məscidlər dağıdılmış, müsəlman məzarları təhqir olunmuş, Qurani-Kərimin nüsxələri yandırılmışdır. Ən qədim müsəlman sivilizasiyasının bütün izləri yer üzündən silinir.

Mənim həmvətənlərimin 20 min nəfərindən çoxu öldürülmüş, təqribən 100 min nəfəri yaralanmış və şikəst olmuş, bir milyondan artıq azərbaycanlı öz doğma yurdundan qovulmuş, onların evləri viran edilmiş və yandırılmışdır. Bu adamlar, o cümlədən uşaqlar, qadınlar və qocalar erməni təcavüzkarlarının

törətdikləri soyqırımının bütün dəhşətlərini görmüş, qohum-əqrəbalarını itirmişlər. İndi isə sərt qış şəraitində çadır şəhərciklərində dözülməz vəziyyətdə yaşayırlar, soyuqdan donurlar, yoluxucu xəstəliklərə tutulurlar, ərzaq, dərman, pal-paltar sarıdan korluq çəkirlər.

Öz qətnaməsində Ermənistan Respublikasının müstəqil Azərbaycana qarşı təcavüzünü pisləmiş İslam Konfransı Təşkilatının fəaliyyətini biz yüksək qiymətləndiririk. O bu münaqişənin aradan qaldırılması işində iştirak edən beynəlxalq təşkilatlara müvafiq müraciətlər göndərmişdir. Hesab edirəm ki, belə tədbirləri davam etdirmək lazımdır və biz çox ümidvarıq ki, İslam Konfransı Təşkilatının hər bir üzvü bu tədbirləri dəstəkləyəcəkdir.

Görüşümüə Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinə dair qətnamə layihəsi təqdim edilmişdir. Mən hamınızı bu layihəni bəyənməyə dəvət edirəm.

Son vaxtlar Ermənistan ilə Azərbaycan arasında atəşkəs əldə olunmuşdur. Avropada Təhlükəsizliyə və Əməkdaşlığa dair Müşavirənin Budapeştdəki Zirvə görüşü çoxmillətli sülhü mühafizə qüvvələrinin təşkil olunub münaqişə zonasına göndərilməsi haqqında mühüm qərar qəbul etmişdir. Bu, Avropada Təhlükəsizliyə və Əməkdaşlığa dair Müşavirənin iştirakçısı olan dövlətlərin səyləri və bizim onlarla konstruktiv əməkdaşlığımız sayəsində mümkün olmuşdur.

Münaqişənin tamamilə aradan qaldırılması üçün ermənilərin bütün silahlı birləşmələrinin işğal edilmiş Azərbaycan ərazilərindən çıxarılmasını, qaçqınların doğma yurdlarına qaytarılmasını, Azərbaycanın bütün ərazisi üzərində onun suveren hüquqlarının bərpa edilməsini nəzərdə tutan siyasi saziş bağlanmalıdır.

Lakin Ermənistan Respublikası işğal olunmuş ərazilərin azad edilməsinə dair Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələrini yerinə yetirməkdən boyun qaçırır.

Hazırda sülhə nail olmaq üçün beynəlxalq həmrəyliyin, təcavüzkar beynəlxalq səviyyədə təzyiq göstərilməsinin çox böyük əhəmiyyəti var. İslam Konfransı Təşkilatı kimi nüfuzlu təşkilat və onun hər bir üzvü tərəfindən təzyiq göstərilməsi də son dərəcə vacibdir. Ona görə də, hörmətli görüş iştirakçıları, mən sizə üz tutub xahiş edirəm ki, siyasi iradənizi qətiyyətlə bildirəsiniz və Azərbaycan dövlətinin ərazi bütövlüyü uğrunda bizim ədalətli mübarizəmizə tərəfdar çıxasınız.

Bu mötəbər kürsüdən mən öz qardaşlarıma - Türkiyənin, İranın, Pakistanın, Səudiyyə Ərəbistanının və bir çox başqa ölkələrin, islam xeyriyyəçiliyi təşkilatının rəhbərlərinə təşəkkür edirəm. Onlar xalqımızın müsibətinə öz münasibətlərini dərhal bildirərək qaçqınları ən zəruri əşyalarla təmin etmişlər və bu gün də bizə yardım göstərməkdədirlər.

Mən bizi dar ayaqda tək qoymayanların hamısına minnətdaram. Amma indi ölkəmizin sakinlərinin hər yeddi nəfərindən biri qaçqındır. Humanitar

vəziyyət son dərəcə ağırdır, bizim yardıma çox böyük ehtiyacımız var və mən kömək üçün sizə müraciət edirəm.

Altı illik müharibə nəticəsində Azərbaycan Respublikası ağır iqtisadi və sosial böhran keçirməkdədir. Müharibənin xalqımıza və ölkəmizin iqtisadiyyatına vurduğu yaralara, böyük maddi zərərə baxmayaraq, biz sülhə və sabitliyə nail olmaq naminə əlimizdən gələni edirik.

Bu il sentyabrın 20-də biz Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorundakı neft yataqlarının birgə işlədilməsi üçün dünyanın bir sıra iri şirkətləri ilə müqavilə imzalamışıq. Bu, Azərbaycanın xarici investisiyalar, iqtisadi əməkdaşlıq və dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya üçün açıq olduğunu nümayiş etdirir. Müharibə ilə əlaqədar yaranmış ağır şəraitə baxmayaraq, biz islahatlar aparmaq, bazar münasibətlərinə əsaslanan iqtisadiyyat yaratmaq yolu ilə əzmlə irəliləyirik, xalqımızın güzəranını yaxşılaşdırmağa çalışırıq.

Zati-aliləri!

Öz çıxışında mən xalqımın ağrı-acılarından və iztirablarından danışdım. Bununla yanaşı, Bosniya və Herseqovinada, Kəşmirdə, Fələstində, dünyanın bütün qaynar nöqtələrində milliyyətindən və dinindən asılı olmayaraq başqa xalqların da dərdi və iztirabları məni narahat edir. Bosniya və Herseqovinada son vaxtlar yaranmış vəziyyət xüsusi təşviş və ürək ağrısı doğurur. Orada qırğın və dağıntılar dəhşətli miqyas almışdır. Ona görə də biz qanlı qırğının dərhal dayandırılması üçün və bu münaqişənin ədalətlə aradan qaldırılmasına nail olmaq üçün bütün imkanlarımızdan istifadə etməliyik, var qüvvəmizi sərf etməliyik.

Nitqimi bitirərək, mən aramızdakı həmrəyliyə, İslam Konfransı Təşkilatının prinsiplərinə və məqsədlərinə sadıq olduğumu bildirirəm, sülh, sabitlik və tərəqqi naminə hamını öz səylərini birləşdirməyə çağırıram. Mən sizin hamınıza və xalqlarınıza səadət və əmin-amanlıq arzulayıram.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

"Azərbaycan" qəzeti, 16 dekabr 1994-cü il

İslam Konfransı Təşkilatının Kasablanka zirvə toplantısının yekun iclasında Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin Asiya dövlətləri adından təbrik nitqi

15 dekabr 1994-cü il

Hörmətli sədr!

Əlahəzrətlər!

Zati-aliləri!

Əziz bacılar və qardaşlar!

İslam Konfransı Təşkilatında Asiya dövlətləri adından söz demək üçün mənə imkan yaradılmasından böyük şərəf duyur və bunu yüksək qiymətləndirirəm. Bu imkandan istifadə edərək İslam Konfransı Təşkilatının banilərindən biri, bütün dünyada tanınmış görkəmli siyasi xadim, əziz qardaşımız, əlahəzrət kral II Həsənə, habelə onun simasında dost və qardaş Mərakeş xalqına Zirvə toplantısının təşkilinə çəkdiqləri böyük zəhmətə görə, bizə göstərdiqləri diqqət və qayğı üçün dərin minnətdarlığımızı bildiririk.

Biz bu günlər İslam Konfransı Təşkilatının baş katibi Həmid-əl-Qabidin, bütövlükdə katibliyin ölkələrimiz arasında qardaşlığın daha da möhkəmləndirilməsi sahəsində çox səmərəli və faydalı işlərinin şahidi olduq və bütün bunlara görə də səmimi təşəkkürlərimizi bildirirəm. Ümidvaram ki, Yeddinci Kasablanka Zirvə toplantısı dünya müsəlmanlarının həmrəyliyi daha da möhkəmlənməsində, İslam dövlətlərinin nüfuz və qüdrətinin artmasında yeni bir mərhələ olacaqdır. Konfrans həm də İslam aləminin qarşılaşdığı çətinliklərin və problemlərin dünya ictimaiyyəti tərəfindən daha dəqiq başa düşülməsinə geniş imkanlar yaradır.

Dərin məmnuniyyət hissi ilə qeyd etməliyəm ki, Yeddinci Zirvə toplantısı bütün müsəlman dövlətlərinin, xüsusilə Asiya qitəsində olan ölkələrin artan fəallığı, onların İslam Konfransı Təşkilatında daha geniş təmsil olunması ilə səciyyələnir. Son üç ildə İslam Konfransı Təşkilatının sıralarının 45-dən 52-yə çatması dediklərimə əyani sübutdur.

Şübhəsiz ki, bizim burada qəbul etdiyimiz qərarlar bütün İslam aləminin, xüsusən Asiya qitəsinin müsəlman ölkələrinin qarşısında duran problemlərin həllinə sanballı töhfə olacaqdır. Asiya qitəsinin müstəqilliyini yenidən qazanmış bir sıra müsəlman ölkələri, o cümlədən Azərbaycan İslam Konfransı təşkilatının diqqət və qayğısına böyük ehtiyac duyur. Çünki bu ölkələr həm keçmişdən miras qalmış ağır problemlərlə, həm də möhkəmlənməkdə olan müstəqilliyin doğurduğu təbii çətinliklərlə üzləşirlər. Buraya dərinləşməkdə olan iqtisadi böhran, ictimai-siyasi sistemin dəyişməsi ilə bağlı keçid dövrünün yaratdığı

çətinliklər, bəzi dövlətlərin məruz qaldığı müharibələr, iqtisadi blokada və müxtəlif siyasi təzyiqlər daxildir.

Tacikistanda və Əfqanıstanda qardaş qanının axıdılması, Kəşmir və Fələstin problemləri, Ermənistanın Azərbaycana qarşı altı ildən bəri davam edən təcavüzü və onlarca digər problemlər bu gün çox ciddi narahatlıq doğurur. Asiya qitəsinin bütün ağırlı problemlərinin konfransda dərin ürək ağrısı ilə qeyd edilməsi bizə xeyli təskinlik, həm də onların həlli ilə bağlı nikbinlik verir.

Üzləşdiyimiz bu problemlərin həlli dost və qardaş müsəlman ölkələrinin iqtisadi və siyasi yardımı ilə xeyli asanlaşa bilər. Arzu edərdik ki, İslam Konfransı Təşkilatı mövcud gərginliyin aradan qaldırılmasına, müharibə ocaqlarının söndürülməsinə, doğma yurdlarından didərgin düşənlərin el-obasına qayıtmasına kömək etmək, günahsız insanların qanının axıdılmasına son qoymaq üçün öz nüfuz və səylərini daha da artırsın.

İcazə verin, sizi əmin edirəm ki, Asiya regionunun müsəlman dövlətləri, o cümlədən Azərbaycan İslam Konfransı Təşkilatının fəaliyyətində, habelə Zirvə toplantısında qəbul edilmiş qərarların ardıcılıqla yerinə yetirilməsində öz səylərini durmadan artıracaq, bu təşkilatın nüfuzunun daha da yüksəlməsi üçün əlindən gələni əsirgəməyəcəkdir.

İslam Konfransı Təşkilatının Yeddinci Zirvə toplantısının uğurla başa çatması münasibətilə sizi bir daha təbrik edirəm. Sizə və sizin xalqlarınıza, müsəlman bacı və qardaşlarımıza səadət və əmin-amanlıq arzulayıram.

Tam əmin olduğumu bildirmək istəyirəm ki, İslam Konfransı Təşkilatı gələcəkdə daha da fəallaşacaq, güclənəcək və dünya siyasətində özünəməxsus layiqli yer tutacaqdır.

"Azərbaycan" qəzeti, 20 dekabr 1994-cü il

Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin Kasablanka Zirvə Toplantısı başa çatdıqdan sonra mətbuat üçün bəyanatı

15 dekabr 1994-cü il

Mən Asiya dövlətləri adından Zirvə toplantısının yekunu münasibətilə sözlərimi dedim. Hesab edirəm ki, bu, Azərbaycan Respublikasına, xalqımıza göstərilən diqqət və hörmətdir. Mən bunu qəbul edirəm. Çox məmnunam ki, belə bir imkan yarandı və mən Asiya dövlətləri adından burada çıxış etdim...

Burada çox böyük, ciddi qətnamələr qəbul olundu. O cümlədən Azərbaycan ilə əlaqədar üç qətnamə qəbul edildi: birincisi, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünün pislənməsi, ikincisi, Azərbaycanın düşdüyü ağır vəziyyətlə əlaqədar İKT-nin və onun üzvü olan dövlətlərin respublikamıza iqtisadi və humanitar yardımı haqqındadır, üçüncüsü isə yekun bəyannaməsində Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü haqqında geniş bir bölmə var. Həmin bölmədə bu təcavüzün Azərbaycana nə qədər zərər vurduğu, insanları həyatından məhrum etdiyi, ərazimizin dağıldığı geniş əks olunmuşdur. Burada eyni zamanda tələb olunur ki, Ermənistan silahlı qüvvələri Azərbaycan torpağını qeyd-şərtsiz tərk etsin. O cümlədən Şuşa və Laçın rayonlarının azad olunması məsələsi də oraya salınıbdır. Bunlar hamısı bizim üçün çox əhəmiyyətlidir...

Bu toplantıda bütün İslam aləminə aid olan, qaynar nöqtələrlə əlaqədar bir çox qətnamələr qəbul edildi. Yekun bəyannaməsi də çox böyükdür, çoxbölməlidir. Orada bütün məsələlər öz əksini tapmışdır. Ona görə də mən şübhə etmirəm ki, bütün dünyada böyük əks-səda doğuracaq. Dünya siyasətinə bunun müəyyən təsiri olacaqdır...

Zirvə toplantısı başa çatdıqdan sonra Mərakeş kralı II Həsənlə görüşüm oldu. Biz toplantının yekunları, eyni zamanda Mərakeşlə Azərbaycan arasında ikitərəfli əlaqələr barədə söhbət etdik. Kral II Həsən məni Mərakeşə rəsmi səfərə dəvət etdi. Qeyd etdi ki, bu səfərin ramazan ayı başa çatandan sonra həyata keçirilməsini çox arzu edərdi. O bildirdi ki, bu səfər Azərbaycanla Mərakeşin əlaqələrinin inkişaf etdirilməsi üçün çox lazımdır. Bir çox problemlər var və onları müzakirə etmək vacibdir. Mən bu təklifi məmnuniyyətlə qəbul etdim və dedim ki, bu dəvətdən mütləq istifadə edəcəyəm.

Eyni zamanda mən Mərakeş kralını Azərbaycana rəsmi səfərə dəvət etdim. Bildirdim ki, Azərbaycan ilə onun tanışlığı bizim İslam aləmində problemlərin həll olunmasına çox kömək edəcəkdir. O da mənim təklifimi məmnuniyyətlə qəbul etdi və dedi ki, çalışacaq dəvətimi mütləq qəbul edərək Azərbaycana səfər etsin.

"Azərbaycan" qəzeti, 20 dekabr 1994-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin İKT-nin yeddinci zirvə görüşündən vətənə qayıdarkən İstanbulun Atatürk hava limanında Türkiyə və Azərbaycan jurnalistlərinə müsahibəsi

16 dekabr 1994-cü il

Sual: Cənab Prezident, müstəqil Azərbaycan dövləti İslam Konfransı Təşkilatının Zirvə toplantısında ilk dəfə olaraq dövlət başçısı, Prezident səviyyəsində təmsil edildi. Kasablanka toplantısının yekunları və onun Azərbaycan üçün əhəmiyyəti barədə nə deyə bilərsiniz?

H.Əliyev: Əvvəla, mən İKT-nin Kasablankada keçirilmiş yeddinci Zirvə toplantısının ümumi əhəmiyyətindən danışmaq istəyirəm. Hesab edirəm ki, bu, beynəlxalq aləmdə böyük bir hadisədir. Bu, islam dünyasına mənsub olan 52 ölkənin dövlət başçılarının yeddinci Zirvə toplantısı idi. Eyni zamanda, indiki Zirvə toplantısı bu təşkilatın yaranmasının 25-ci ildönümünü qeyd edirdi. İKT 25 il bundan öncə yaranmışdır. Əlbəttə, yarandığı vaxt onun üzvləri indikindən xeyli az olub. Hətta keçən Zirvə toplantısı ilə indiki toplantı arasındakı dövrdə İKT-yə yeddi dövlət daxil olub və onların ümumi sayı 52-yə çatıb. Onlar bir milyarddan çox adam yaşayan ölkələri - 52 dövləti təmsil edirlər. Bu 25 il müddətində İKT yaşamağa, beynəlxalq aləmdə özünəməxsus rol oynamağa qadir olduğunu sübut edib. Mən hesab edirəm ki, bu yeddinci toplantı təşkilatın 25 illik fəaliyyətinə yekun vurmaqla bərabər, həm də onun zirvəsidir. Odur ki, bu Zirvə toplantısı dünya siyasətinə, beynəlxalq həyata, şübhəsiz, öz təsirini göstərəcəkdir.

Ötən üç ildə Azərbaycan İKT ilə müəyyən əməkdaşlıq etsə də, bu, çox da səmərəli olmayıb. Ona görə də yeddinci Zirvə toplantısında Azərbaycanın dövlət başçısı səviyyəsində iştirak etməsi, şübhəsiz, Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq aləmdəki vəziyyəti və xarici siyasəti ilə əlaqədar böyük hadisədir. Mən bunu belə qiymətləndirirəm. Bu Zirvə toplantısında iştirakı özüm üçün zəruri hesab edirəm.

Şübhə yoxdur ki, başqa beynəlxalq təşkilatların toplantıları kimi, bu Zirvə toplantısı da müəyyən hazırlıq dövrü keçmişdir. Hazırlıq dövründə biz çalışdıq ki, bu yeddinci Zirvə toplantısında Azərbaycan üçün müəyyən nailiyyətlər əldə edək. Biz buna nail ola bildik. Niyyətlərimiz də ondan ibarət idi ki, birinci növbədə Azərbaycanın bir müstəqil dövlət kimi indiki vəziyyətini islam ölkələrinə, İKT-nin üzvlərinə çatdıraq, onları bundan hali edək, eyni zamanda, bu toplantının imkanlarından istifadə edərək, Azərbaycanın vəziyyəti ilə əlaqədar müəyyən qərarlar qəbul edilməsinə nail olaq.

Şübhəsiz ki, bizim üçün beynəlxalq aləmdə ən mühüm məsələ Azərbaycana Ermənistan tərəfindən təcavüz edilməsi məsələsi idi, ötən altı ildən çox müddətdə bu təcavüzün Azərbaycan Respublikasına, Azərbaycan xalqına nə qədər böyük zərər vurduğunu, ölkəmizin nə qədər itkilər verdiyini, onun başına nə kimi bəlalar gəldiyini, Azərbaycan sakinlərinin necə böyük çətinliklərlə qarşılaşdığını dünyaya bildirmək idi. Ona görə də məqsədimiz bu idi ki, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə əlaqədar bir qətnamə qəbul edilsin, Azərbaycan belə ağır vəziyyətdə olduğuna görə İKT və ona daxil olan dövlətlər ölkəmizə yardım göstərilməsi məsələsinə də baxsınlar.

Hazırlıq zamanı bu qətnamələrin başa gəlməsi asan olmamışdır. Maneçilik törədən amillər də, hətta maneçilik göstərən dövlət də olmuşdur. Bildiyiniz kimi, belə beynəlxalq toplantılarda qərar konsensus əsasında qəbul edilir. Konsensus olmadıqda, yəni dövlətlərdən birinin razılığı olmasa, qərar qəbul edilməyə bilər. Belə bir dövlət vardı və o, Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzkar olması fikri ilə razılaşmırdı. Ona görə də biz hazırlıq vaxtı xeyli iş apardıq. Biz Kasablankaya gəldikdə, bu qərarın müəyyən qədər təhlükə altında olduğunu gördükdə fəaliyyətimizi daha da artırdıq. Xarici işlər nazirlərinin görüşündə bu məsələ müzakirə edildi və həmin maneələrin aradan qaldırılmasına nail ola bildik.

Bilirsiniz ki, Zirvə toplantısı ayın 13-də axşam saat 7-də başladı. Odur ki, bütün gün ərzində dövlət başçıları ilə görüşməyi qərara aldım. Mən bir çox dövlət başçıları ilə görüşdüm. Biz həmin məsələni bu görüşlərdə də qaldırdıq. Mən dövlət başçılarına bildirdim ki, belə bir qətnamə var və onun qəbul edilməsinə maneələr ola bilər. Onların qarşısını almaq lazımdır. Biz bu işləri də gördük.

Nəhayət, toplantı öz işinə başladıqda, bizdə belə bir inam yarandı ki, qətnaməmiz qəbul ediləcəkdir. Amma toplantı qurtaranadək yenə də intizarda idik. Şükürlər olsun ki, gördüyümüz işlər hədəf getmədi, öz nəticələrini verdi və İKT-nin yeddinci Zirvə toplantısı Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə əlaqədar çox ciddi, müfəssəl bir qətnamə qəbul etdi. Bu qətnamədə Ermənistanın təcavüzü hərtərəfli əks etdirilib və Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarından qeyd-şərtsiz çıxması, qaçqınların öz ev-eşiklərinə qayıtması məsələsi qoyulub. Ermənistanla danışıqlarda çətin problemlərdən biri - Şuşa və Laçın rayonlarının azad edilməsi problemi də orada konkret surətdə göstərilib. Ona görə də Budapeştdə yüksək səviyyədə görüşdən qısa bir müddət, 10-15 gün keçdikdən sonra ikinci belə yüksək səviyyəli toplantıda - İKT-nin yeddinci Zirvə toplantısında bu qətnamənin qəbul olunması bizim üçün, şübhəsiz, böyük hadisədir, hesab edirəm ki, tarixi hadisədir və bunun böyük əhəmiyyəti olacaqdır.

İkinci qətnamə - indiki vəziyyətlə, yenə də Ermənistanın təcavüzü ilə, bir milyon nəfərdən artıq qaçqının olması ilə əlaqədar islam dövlətlərinin

Azərbaycana yardım göstərməsi haqqında qətnamə də bizim üçün çox əhəmiyyətlidir. Belə düşünürəm ki, bu dövlətlər həmin qətnaməyə əməl edərək, bizə kömək göstərəcəklər. Kimin nə qədər kömək edəcəyini demək çətindir, hər halda bunun mənəvi cəhəti maddi cəhətindən daha üstündür. Deməli, bu dövlətlər Azərbaycanın ağır vəziyyətə düşdüyünü dərk edir və bunu nümayiş etdirir, eyni zamanda, kömək göstərməyə hazır olduqlarını bildirirlər.

Yeddinci Zirvə toplantısının böyük yekun qətnaməsi, qərarı da oldu. Bu qərar da bir çox məsələlər, yəni müzakirə olunmuş əsas məsələlər öz əksini tapdı. Bununla bərabər, Azərbaycana aid məsələ, Dağlıq Qarabağ, yəni Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü məsələsi də yekun sənədində öz əksini tapdı. Ona görə də biz bu toplantıdan gözlədiyimiz sənədlərin qəbul edilməsinə nail olduq. Bu, böyük nailiyyətdir. Mən bundan çox məmnunam.

Bu toplantının bizim üçün əhəmiyyəti bir də ondan ibarətdir ki, 52 ölkənin dövlət başçılarının toplaşdığı böyük bir məclisdə mən öz çıxışında Azərbaycanın vəziyyətini şərh etdim. Ermənistanın təcavüzündən, İKT-də Azərbaycanın yerindən, ölkəmizin islam dünyasına münasibətindən, islam dövlətləri ilə əlaqələrindən, Ermənistanın təcavüzü ilə bağlı olaraq respublikamızın düşdüyü vəziyyətdən və eyni zamanda, bizim konkret təkliflərimizdən danışdım. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, respublikamız artıq dünya miqyasında tanınmışdır, özünəlayiq yerini tutmaqdadır və Budapeşt görüşündə olduğu kimi, Kasablanka zirvə toplantısında da Azərbaycana lazımı hörmət və ehtiramı daim hiss etdik. Eləcə də bu toplantının birinci hissəsində mənə söz verilməsi və çıxışımın böyük diqqətlə dinlənilməsi, bir çox dövlət başçılarının bu çıxış barədə müsbət rəyi, çıxışımın doğurduğu əks-səda onu göstərir ki, artıq Azərbaycan Respublikası özünə layiq olan yeri tutubdur.

Biz İKT-nin bu toplantısında Azərbaycanı təşkilatın üzvü olan dövlətlərə bir daha tanıtdıq. Etiraf etməliyəm ki, dövlətlərin başçılarının, yaxud nümayəndə heyətləri rəhbərlərinin bəzilərinin çıxışlarında dünyadakı bir çox münaqişələrdən danışılarkən Ermənistanın Azərbaycana təcavüzündən, təəssüflər olsun, söhbət getmirdi. Bu da ondan irəli gəlirdi ki, görünür, indiyədək həmin dövlətlərlə lazımı iş aparılmayıb, o dövlətlərin başçıları vəziyyətin nə qədər dərin olduğunu dərk etməyiblər. Ona görə də bu toplantıda həm gördüyümüz iş, həm mənim çıxışım, həm qətnamələr, həm də dövlət başçıları ilə ikitərəfli görüşlərimiz, toplantının fasilələrində keçirdiyimiz görüşlər və apardığımız söhbətlər Azərbaycanı islam dövlətlərinin, demək olar hamısına tanıtdı.

Hətta deyə bilərəm ki, Hind okeanında, Hindistana yaxın bir ərazidə yerləşən Maldiv dövlətinin nümayəndələri çox təkidlə müraciət etdilər ki, onun Prezidenti bizimlə görüşsün. Mən fasilədə vaxt tapıb onunla görüşüb söhbət etdim. Maldiv adaları kiçik, lakin müstəqil bir dövlətdir. Onun başçısı orada 16 ildir Prezidentlik edir və Azərbaycanın vəziyyətinə çox yaxşı bələddir. Mən çox

məmnun oldum ki, o, həm Azərbaycanın tarixi keçmişini, həm bu gününü, həm düşdüyü vəziyyəti, həm də Ermənistanın təcavüzünü bilir, elə mənə də keçmiş vaxtlardan tanıdığını qeyd etdi.

Demək istəyirəm ki, belələri də var. Bununla yanaşı, elələri də var ki, onlar məsələdən xəbərdardır, amma vəziyyətin bu qədər kəskin olduğunu dərk edə bilmədiklərinə görə öz çıxışlarında bunu qeyd edə bilmədilər. Lakin Azərbaycanın vəziyyətindən həli olan böyük dövlətlərin başçıları öz çıxışlarında Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü haqqında sözləri dedilər və bu təcavüzü pislədilər.

Bu toplantının bizim üçün əhəmiyyəti bir də ondan ibarətdir ki, biz Azərbaycanı bu dövlətlərə daha yaxından tanıtdıq, onlara ölkəmizin vəziyyəti barədə məlumat verdik və onlarla əlaqələr də yaratdıq.

Zirvə toplantısı zamanı mənim bir çox dövlət başçıları ilə ikitərəfli görüşlərim oldu. Yəqin ki, siz bunları müşahidə etdiniz. Bir neçə görüşümüz də toplantının gedişində oldu. Lakin siz içəridə olmadığınıza görə onları əks etdirə bilmədiniz. Onların lent yazıları var və bu lentləri sizə verəcəklər. Bu görüşlərin hamısı çox səmərəli oldu. Məsələn, bizdən çox uzaqda yerləşən Bruney dövlətinin sultanı ilə görüşü, yaxud Malayziyanın baş naziri ilə görüşü qeyd edə bilərəm. Dediym kimi, onlar bizdən uzaqda yerləşirlər. Bəlkə də bizdə bu ölkələri o qədər də yaxından tanımırıqlar. Mən Malayziyanın baş naziri ilə görüşərkən soruşdum ki, o, Azərbaycanı necə tanıyır. Dedi ki, biz Azərbaycanı Qərb mətbuatında dərc edilən bəzi məqalələrdən tanıyıraq. Halbuki Malayziya Asiyada böyük və əhəmiyyətli dövlətlərdən biridir, müsəlman ölkəsidir, biz onunla iqtisadi əlaqələr yaratmalıyıq. Amma görürsünüzmü, orada Azərbaycanı hələ yaxşı tanımırıqlar.

İndi burada mən bütün görüşlərimi bir-bir sadalayıb, vaxt almaq istəmirəm. Qısaca onu deyə bilərəm ki, görüşlərim lap çox oldu, orada çox gərgin işlədik. Keçirdiyimiz görüşlər həm ikitərəfli əlaqələr yaratdı, həm də o ölkələrdə Azərbaycana maraq oyatdı. Bu görüşlərdə mən bir çox dövlət başçılarını Azərbaycana dəvət etdim. Onlar da mənə öz ölkələrinə dəvət etdilər. Şübhəsiz ki, biz gələcəkdə bu dəvətlərdən istifadə edəcəyik və onlarla Azərbaycanın beynəlxalq əlaqələrini bütün sahələrdə genişləndirəcəyik. Ona görə də mən bu fikirdəyəm ki, Kasablanka Zirvə toplantısında Azərbaycanın iştirakı bizim üçün olduqca əhəmiyyətlidir.

Mərakeş kralı əlahəzrət II Həsən Azərbaycana çox böyük maraq göstərir. Toplantı qurtardıqdan sonra mənim onunla görüşüm və söhbətim oldu. O, mənə ramazan ayı çıxandan sonra Mərakeşə rəsmi səfərə dəvət etdi. Mən də onu Azərbaycana dəvət etdim. Danışığımızdan bu qənaətə gəldik ki, ölkələrimiz arasında yaxşı əlaqələr qurmağa imkan var və biz onları qurmalıyıq.

Ümumiyyətlə, belə düşünürəm ki, Azərbaycan islam ölkələrinin imkanlarından daha səmərəli istifadə etməlidir. Biz artıq bir çox ölkələrlə

əlaqələr yaratmışıq və mən həmin dövlətlərin başçıları ilə Kasablankada təkrarən görüşdüm. Lakin bir sıra dövlətlərlə əlaqələrimiz yoxdur və biz onlarla da əlaqələr quracağıq.

Mən bu səfərimizi çox uğurlu hesab edirəm. İndi vəzifəmiz ondan ibarət olacaq ki, bu qətnamələrdən istifadə edək, Azərbaycanın mövqelərini dünya miqyasında möhkəmləndirək.

Sual: Cənab Prezident, ən qatı opponentləriniz belə sizin şəxsinizdə Azərbaycan Prezidentinin qazandığı uğurları etiraf etmək məcburiyyətindədirlər. Belə bir qanunauyğunluq var və bu da əslində Budapeşt Zirvə toplantısında Azərbaycan Prezidentinin uğurları, yəni ATƏM-in sülhyaratma qüvvələrinin yaradılması barədə qərar qəbul edilməsi, sonra isə İKT-nin yeddinci Zirvə toplantısında təcavüzkarın tanınması ilə əlaqədardır. Təbii ki, Azərbaycana düşmən qüvvələr bununla bağlı müəyyən fəallıq göstərəcəklər. Bundan sonra Azərbaycana qarşı təzyiqlər güclənə bilərmə?

H.Əliyev: Açıq deyim, indi Azərbaycan elə bir vəziyyətdədir ki, onu hər şey gözləyə bilər. Ancaq müşahidəçilər bunu yəqin aşkar görürlər ki, mən Azərbaycana başçılıq etdiyim vaxtdan indiyə qədər Azərbaycanın müstəqilliyini, dövlətçiliyini qorumaq üçün prinsipial siyasət aparmışam və aparıram. Allaha şükürlər olsun ki, indiyə qədər bu siyasət öz müsbət nəticələrini verir və ümidvaram ki, bundan sonra da verəcəkdir. Amma heç kəs güman etməməlidir ki, gələcəkdə Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə vəziyyəti asan olacaqdır. Yox, belə deyildir. Ölkəmizin vəziyyəti, Ermənistanla müharibə, dünyanın bir çox dövlətləri tərəfindən Ermənistanın ciddi dəstəklənməsi - bütün bunlar Azərbaycan üçün çox mürəkkəb şərait yaradır. Üstəlik, Azərbaycan müstəqillik əldə edən vaxtdan bəri çox itiribdir. Təsəvvür edin, üç ildir Azərbaycan müstəqil yaşayır, əgər bu müddət ərzində intensiv işlər görülsəydi, ölkəmizin beynəlxalq aləmdə mövqeyi daha möhkəm olardı, öz müstəqil siyasətini yeritmək üçün o, daha böyük imkanlara malik olardı. Bildiyiniz kimi, bunların hamısı yalnız son vaxtlarda həyata keçirilir. Amma güman edirəm ki, biz gələcəkdə də bu istiqamətdə işləyəcək və nə qədər çətinliklər olsa da, onların qarşısını alacağıq.

Bilirsinizmi, çətinliklər bizi heç vaxt qorxutmamalıdır və biz heç vaxt da düşünməməliyik ki, bu Zirvə toplantılarından sonra çox hamar yolla gedəcəyik. Yox, çətinliklər olacaqdır. Ancaq nailiyyət üçün qətiyyət lazımdır. Nailiyyət üçün sərbəst fikir lazımdır. Nailiyyət üçün müstəqillik lazımdır. Müstəqil siyasət lazımdır. Siz də görürsünüz ki, mən müstəqil siyasət aparıram.

Jurnalist: Sizə bu müstəqil siyasətdə, Azərbaycanın gələcəyi yolunda uğurlar, cansağlığı, Azərbaycanı xoş günlərə çatdırmağınızı arzulayıram.

H.Əliyev: Sağ olun!

Sual: Kasablanka Zirvə toplantısında sizə bu məclisin bağlanması münasibətilə Asiyanın müsəlman ölkələri adından təbrik nitqi ilə çıxış etmək

üçün söz verildi. Bu, Azərbaycan liderinin düzgün siyasi xətt seçdiyinə, Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artdığına dəlalətdirmi?

H.Əliyev: Bilirsinizmi, bizim düzgün xətt seçdiyimiz heç də təkcə bununla səciyyələnmir. Biz təkcə islam dünyasına arxalanmırıq, bütün dünya birliyinə güvənirik. Götürək Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Baş Məclisinin 49-cu sessiyasında mənim çıxışımı, yaxud ATƏM-in üzvü olan ölkələrin dövlət başçılarının Budapeştdə dördüncü Zirvə toplantısında bizim iştirakımızı və mənim çıxışımı. İndi isə İslam Konfransı Təşkilatının Kasablanka görüşündə bizim iştirakımızı və mənim çıxışımı. Deyirsiniz ki, zirvə toplantısının bağlanması münasibətilə Asiyanın müsəlman ölkələri adından təbrik nitqi söyləmək və yeddinci Zirvə toplantısının müvəffəqiyyətlə başa çatması münasibətilə minnətdarlıq etmək üçün mənə imkan verilmiş, daha doğrusu, böyük ehtiram göstərilmişdir. Bütün bunlar birlikdə götürüldükdə görürük ki, biz düzgün xətt seçmişik. Özü də təkcə İslam Konfransı Təşkilatının fəaliyyətində yox...

Bəli, kompleks şəkildə götürüldükdə. Bəli, mən belə hesab edirəm və əminəm ki, Azərbaycan çox məqsədyönlü, düzgün, müstəqil, asılı olmayan, Azərbaycanın milli mənafeələrinə cavab verən xarici siyasət yeridir.

Sual: Kasablankada Asiya dövlətləri adından Azərbaycan Prezidentinin danışması irəlicədən məlum idi, yoxsa, görüşün gedişində məlum oldu?

H.Əliyev: Xeyr, irəlicədən məlum deyildi. Toplantının gedişi vaxtı dedilər, belə bir fikir var ki, üç regiondan çıxış olsun: ərəb ölkələri adından Yasir Ərəfat, Afrika ölkələri adından Burkino - Fasonun Prezidenti, Asiya ölkələri adından isə Azərbaycan Prezidenti çıxış etsin. Bu məsələ katiblikdə müzakirə olunmuşdur və belə fikrə gəlmişdilər. Yəqin ki, belə bir fikrin olması da Azərbaycana göstərilən diqqət və münasibətin nəticəsidir.

Sual: Qəbul olunmuş qətnamədə onun həyata keçirilməsi üçün mexanizm nəzərdə tutulurmu?

H.Əliyev: Şübhəsiz ki, onun nəzarət mexanizmi də var. Biz bundan sonra işləməliyik və bu qətnamənin həyata keçirilməsi üçün lazımı tədbirlər görməliyik.

Sual: Müsəidənizlə, daha bir sual. Məlum bir həqiqətdir ki, islam dövlətləri böyük məclislərə toplaşanda, orada qərarlar qəbul ediləndə onlar çox vaxt yekdil olurlar. Amma onların bəziləri, - mən ad çəkməyəcəyəm, - həmin xətti axıradək yürütmürlər. İndi burada ikitərəfli əlaqələrin, yeni tanışlıqların, yeni münasibətlərin yaranması bu xoşagəlməz halın aradan qaldırılmasına təsir göstərəcəkmə?

H.Əliyev: Buna şübhə ola bilməz. Mən hesab edirəm ki, İslam Konfransı Təşkilatına daxil olan dövlətlərin tam əksəriyyəti Azərbaycanın bu ağır vəziyyətini başa düşür və ona kömək göstərmək əzmindədir. Şübhəsiz ki, indi bu Zirvə toplantısında iştirak etməyimiz mənim bir çox ikitərəfli görüşlərim olduqca əhəmiyyətliyə. Görüşdüyüm adamların bir çoxu ilə keçmişdən tanışam,

çoxları ilə bir vaxtlar görüşlərim olub. Məsələn, Yasir Ərəfatla bir qardaş kimi görüşdük. O, mənə görə sevindiyyindən bilmədi ki, nə etsin. Çünki mən onu vaxtilə, daha doğrusu, 70-ci illərin sonunda Bakıda bir neçə dəfə qəbul etmişəm, ondan sonra Moskvada da qəbul etmişəm. Görən kimi dedi: "Mən çox sevinirəm ki, siz yenidən hakimiyyətə gəlmisiniz". Mənim Yəmən Prezidenti ilə çox görüşlərim olmuşdu - Yəməndə də, Moskvada da. Yaxud başqaları ilə görüşəndə deyirdilər ki, biz sizin haqqınızda çox oxumuşuq, çox eşitmişik. Bunlar əvvəllər görüşmədiyim adamlar idi.

Əlbəttə, bütün bunlar əhəmiyyətlidir. Çünki islam dünyası mənim şəxsiyyətimlə vaxtilə, şübhəsiz, çox maraqlanıb. Xüsusən mən Sovetlər İttifaqının rəhbərlərindən biri olduğum dövrdə hər bir müsəlman maraqlanırdı ki, indi Sovetlər dövlətinin rəhbərliyində bir müsəlman da var. Ona görə də onların mənim haqqımda qiyabi məlumatları tanış olmadığım adamların məlumatlarından çox idi. Məsələn, Suriyanın vitse-prezidenti Xəddamla biz qardaş kimi görüşdük. Çünki mən onunla bir neçə dəfə görüşmüşdüm. O, bizim yenidən görüşməyimizə çox sevindi. Mən onun vasitəsilə Prezident Hafiz Əsədə salam göndərdim.

Şübhəsiz ki, bunlar Azərbaycan üçün çox əhəmiyyətlidir.

Sual: İslam Konfransı Təşkilatının bu qətnaməsi, dünyanın bu qədər dövlətinin Azərbaycana dəstək verməsi ATƏM-in qərarının daha səmərəli şəkildə həyata keçirilməsinə əlavə bir təsir ola bilərmi?

H.Əliyev: Şübhəsiz, çünki ATƏM özünün 20 illik tarixi və altı il gedən Ermənistan-Azərbaycan müharibəsi ərzində ilk dəfə belə bir qərar qəbul etdi. Çoxları belə hesab edirdi ki, ATƏM heç vaxt belə qərar qəbul etməyəcəkdir. Lakin o, belə bir qərarı qəbul etdi. Budapeştdə 52 dövlət təmsil olunmuşdu. Burada, Kasablankada da 52 dövlət təmsil edilmişdi. Biz bu bir ay ərzində 104 dövlətlə təmasda olduq. Orada da, burada da Azərbaycan üçün çox əhəmiyyətli qətnamələr qəbul edildi. Mən hesab edirəm ki, bunlar 1994-cü ilin sonu üçün çox yaxşı töhfədir.

Sual: Ermənistanın təcavüzkar kimi tanınması barədə böyük bir addım atıldı və qətnamə qəbul olundu. Orada belə bir maddə var ki, BMT qarşısında məsələ qaldırılsın. Ümid varmı ki, ümumiyyətlə, BMT miqyasında Ermənistan təcavüzkar kimi tanınsın?

H.Əliyev: Bilirsinizmi, biz həmişə ümidlə yaşamalırıq. Ümidlə yaşamasaq bir şeyə nail ola bilmərik. Həmişə ümidlə yaşamalırıq. Əgər bir məqsəd varsa, demək, onu həyata keçirmək də mümkündür. Bir addım ata bildikse, irəliyə getdikse, ikinci addımı da ata bilərik.

"Azərbaycan" qəzeti, 20 dekabr 1994-cü il

İKT üzvü olan ölkələrin VIII zirvə görüşü Tehran, İran İslam Respublikası - 1997-ci il

İslam Konfransı Təşkilatının üzvü olan ölkələrin dövlət və hökumət başçılarından dekabrın 9-11-də Tehranda keçiriləcək VIII Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün İran paytaxtına yola düşməzdən əvvəl Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin Binə hava limanında jurnalistlərə müsahibəsi

8 dekabr 1997-ci il

Heydər Əliyev: Səfərin məqsədi aydındır. Çünki Azərbaycan İslam Konfransı Təşkilatının üzvüdür və bu təşkilatın zirvə görüşündə Azərbaycanın dövlət başçısının da iştirak etməsi zəruridir. Keçən dəfə, 1994-cü ildə Mərakeşdə Kasablankada İslam Konfransı Təşkilatının zirvə görüşündə bir çox məsələlər müzakirə edilmişdir. İslam Konfransı Təşkilatı Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünü daim pisləyir. Bu barədə 1994-cü ildə də qətnamə qəbul edilmişdir. Keçən il Cakarta İslam Konfransı Təşkilatı ölkələri xarici işlər nazirlərinin görüşündə də Lissabon zirvə görüşündə qəbul olunmuş prinsiplər öz əksini tapmışdır.

Təkcə bu deyildir. Biz islam aləminin bir hissəsiyik, ona görə də bu zirvə görüşünün işində iştirak etməliyik və öz fikirlərimizi, təkliflərimizi bildirməli, islam ölkələrinin həmrəyliyi üçün öz səylərimizi qorumaalıyıq. Məhz bu məqsəd üçün də mən Tehrana gedirəm.

Sual: Humanitar yardım və Dağlıq Qarabağ haqqında hər hansı sənədin imzalanacağı gözlənilirmi?

Cavab: Ola bilər ki, İslam Konfransı Təşkilatı Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə əlaqədar qaçqınların vəziyyətini nəzərə alaraq təşkilatın Azərbaycana humanitar yardım göstərməsi haqqında bir qərar qəbul etsin.

Sual: İkitərəfli görüşlər nəzərdə tutulurmu?

Cavab: Şübhəsiz, belə zirvə toplantıları zamanı ikitərəfli görüşlər olur. Bu dəfə də bir çox ikitərəfli görüşlər nəzərdə tutulubdur. Baxırıq, vaxt nə qədər imkan versə, o qədər də görüşəcəyik.

Sual: ATƏT-in Minsk qrupu həmsədrələrinin səfərini necə qiymətləndirirsiniz?

Cavab: Yəni həmsədrələrin Azərbaycana gəlişini deyirsiniz? Yəqin ki, siz orada vardınız, mən həmsədrələrin fəaliyyətinə aid öz fikirlərimi dedim. Onları

təkrar etmək istəmirəm, bizim televiziya ilə də verilib, qəzetlərdə də dərc olunubdur. Mən hesab edirəm ki, bu bir il müddətində həmsədrlər ləng işləyiblər. İl sona çatır, biz nəzərdə tutulan arzulara gəlib çata bilməmişik. Ancaq eyni zamanda hər bir belə görüş əhəmiyyətlidir. Elə bu görüşümüz də çox gərgin keçdi, çox vaxt apardı. Mən Minsk qrupunun həmsədrlərindən gözlədiklərimizi indiyə qədər almadığımız haqqında öz fikirlərimi onlara bildirdim. Narazılığımı da bildirdim və tələb etdim ki, onların ölkələrinin başçıları tərəfindən üzərlərinə qoyulmuş vəzifələri daha da məsuliyyətlə yerinə yetirsinlər. Hər halda, görüş səmərəli oldu. Ayın 18-19-da Kopenhagendə ATƏT-in üzvü olan ölkələrin xarici işlər nazirləri görüşəcəklər. Hesab edirəm ki, oradakı danışıqlar, qəbul ediləcək qərarlar üçün bizim apardığımız danışıqlar çox əhəmiyyətli oldu.

Sual: İranla ikitərəfli danışıqlarda hansı məsələlər müzakirə olunacaqdır?

Cavab: Bilirsiniz, İranla ikitərəfli danışıqlarda konkret məsələlər nəzərdə tutulmayıbdır. İranın yeni prezidenti ilə mənim xüsusi görüşüm olacaqdır. Bizim məqsədimiz həmişə belə olubdur ki, İran böyük qonşumuzdur və İranla əlaqələri daim yaxşılaşdırmalıyıq. Biz bu barədə üzərimizə düşən vəzifələri öz tərəfimizdən yerinə yetiririk. Mən bu dəfə də çalışacağam sübut edəm ki, İran ilə Azərbaycan arasında hər bir dövlətin xüsusiyyətini nəzərə alaraq normal dostluq əlaqələri olmalıdır və İran hökuməti də bu barədə öz üzərinə düşən addımları atmalıdır.

"Azərbaycan" qəzeti, 13 dekabr 1994-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin İslam Konfransı Təşkilatının baş katibi İzzəddin Laraki ilə görüşdəki söhbətindən

8 dekabr 1997-ci il

İzzəddin Laraki: Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevlə görüşdən şərəf duyduğumu bildirirəm. Cənab prezident, vaxt tapıb İKT-nin VIII zirvə görüşünə gəldiyinizə görə Sizə təşəkkür edirəm.

Heydər Əliyev: Hörmətli cənab Laraki, İslam Konfransı Təşkilatının VIII zirvə görüşü münasibətilə Sizi təbrik edirəm. Nəzərə çarpdırıram ki, bu toplantıya böyük maraq hissi ilə gəlmişəm və orada iştirak etməyə böyük əhəmiyyət verirəm.

Mən İslam Konfransı Təşkilatının işini müsbət qiymətləndirir və onun fəaliyyətini bəyəndiyimi vurğulayaraq deyirəm ki, cənab Laraki baş katib seçildikdən sonra bu təşkilatın işi daha da canlanmışdır.

İzzəddin Laraki: Cənab prezident Heydər Əliyev! Səmimi sözlərə görə minnətdarlıq edirəm. Məmnunluqla bildirirəm ki, yeni müstəqillik qazanmış bir sıra ölkələri İKT-yə üzv qəbul etmişlər. Cənab prezident, biz hesab edirik ki, Azərbaycanın İKT-yə üzv qəbul olunması təşkilatımızı daha da gücləndirəcəkdir. Təşkilatımız Azərbaycanın öz problemlərinin həlli sahəsində bizə bağladığı ümidləri doğrultmaq üçün köməyini əsirgəməyəcəkdir.

Heydər Əliyev: Vurğulayıram ki, müstəqil Azərbaycan Respublikası İslam Konfransı Təşkilatının işində daim yaxından iştirak edir. Biz İKT-ni islam ölkələrinin problemlərinin həllində və islam dünyasının həmrəyliyinə daha da möhkəmləndirilməsində çox əhəmiyyətli rol oynayan bir təşkilat hesab edirik.

İKT-nin 1994-cü ildə Mərkəşdə keçirilən zirvə görüşündə iştirak etmişəm və orada Azərbaycanın problemlərinə dair qərarlar da qəbul olunmuşdur. Bu təşkilatın 1996-cı ildə Cakarta Sizin rəhbərliyinizlə keçirilmiş konfransında da Azərbaycan torpaqlarının 20 faizinin Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilməsi, bir milyondan çox vətəndaşımızın yerindən-yurdundan zorla qovulub çıxarılması, qaçqınların ağır maddi vəziyyətdə yaşaması məsələsi müzakirə olunmuş və müvafiq qərarlar qəbul edilmişdir. Həmin konfrans bu məsələni daha dərinlən öyrənib məruzə etmək barədə Sizə tapşırıq vermişdi.

Bütün bunlara görə, cənab Laraki, Sizə təşəkkür edirəm. Siz ATƏT-in sədrinə bu məsələ barədə xüsusi məktub göndərmisiniz və Cakarta konfransının tapşırığına əsasən məruzə hazırlayıb Tehran zirvə görüşünə təqdim etmişsiniz. Mən Sizin məruzənizin mətni ilə tanış oldum. Hesab edirəm ki, o, çox dəyərli bir sənəddir. Ümidvaram ki, Sizin rəhbərliyiniz və söyləriniz nəticəsində İslam

Konfransı Təşkilatının VIII zirvə görüşü Azərbaycanın problemlərinə dair xüsusi qərar qəbul edəcəkdir və qəbul olunacaq digər sənədlərdə də bu məsələ öz əksini tapacaqdır.

İzzəddin Laraki: Cənab Heydər Əliyev, İslam Konfransı Təşkilatının fəaliyyətinə verdiyiniz yüksək qiymətə görə Sizə minnətdarlığımı bildirirəm. Cənab prezident, Azərbaycanın qarşılaşdığı problem həmçinin bizim problemimizdir. Hər şeyə dözmək olar, ancaq torpağın qəsbkarlıqla zəbt edilməsinə dözmək olmaz. Siz əmin olun ki, İslam Konfransı Təşkilatı bütünlüklə Sizin tərəfinizdədir. Mən nə etmişəmsə, bu, yerinə yetirməli olduğum borcumdur. Əmin ola bilərsiniz ki, İKT-nin VIII zirvə görüşü öz işini məhz bu istiqamətdə aparacaqdır.

"Azərbaycan" qəzeti, 13 dekabr 1997-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin İKT-nin üzvü olan ölkələrin VIII zirvə görüşündə xarici və yerli jurnalistlərin suallarına cavabları

11 dekabr 1997-ci il

Sual: Siz İran tərəfinin Xəzərin sektora bölünməsinə razılıq verəcəyinə inanırsınızmı?

Cavab: Bilirsiniz, mən deyə bilmirəm ki, inanıram, ya inanmıram. Hər bir ölkənin özünün siyasəti, maraqları var. Ancaq mən ona inanıram ki, gələcəkdə Xəzər dənizinin mineral ehtiyatlarından istifadə etmək üçün onun sektorlara bölünməsinin alternativliyi yoxdur. Mən hesab edirəm ki, bütün Xəzəryanı ölkələr bu prinsipin üzərində dayanmalıdırlar. Nə üçün? Ona görə yox ki, bu bizim üçün əlverişlidir. Yox. Bu prinsip hər bir ölkə üçün Xəzər dənizinin mineral ehtiyatlarından səmərəli istifadə etməyə ən gözəl şərait yaradan prinsipdir.

Sual: Sizcə, Azərbaycan neftinin nəqli üçün kəmərin İrandan keçməsinə imkanlar varmı və bundan ötrü hansı şərait mövcud olmalıdır?

Cavab: Bizim neft kəmərinin İrandan keçməsi haqqında hələ ki, danışıqlar aparmamışıq. Ancaq bilirsiniz ki, Xəzər dənizinin Azərbaycan sektoru üzrə artıq bir neçə müqavilə imzalanıb və gələcəkdə bunlar nəzərdə tutulduğundan da çox neft və qaz əldə etmək perspektivi açıbdır. Ona görə də bir yox, bir neçə kəmərlə ola bilər. Çünki Azərbaycan sektoru ilə yanaşı, güman edirəm ki, Xəzər dənizinin digər sektorlarında - Qazaxıstan sektorunda da, Türkmənistan sektorunda da, başqa sektorlarda da neft hasil etmək imkanları var. Bir halda ki, Xəzər dənizində bu qədər neft hasil olunacaq, bunu dünya bazarına aparmaq lazımdır. Dünya bazarlarına aparmaq üçün də cürbəcür yollar, - əgər onlar iqtisadi və təhlükəsizlik cəhətdən əlverişli olarsa, - məqbul ola bilər.

Sual: Siz prezident Xatəmi ilə söhbətinizdə İranın Ermənistanə dəstək verməsi mövzusunda toxundunuzmu?

Cavab: Bu mövzu bizi daim narahat edir. Biz bunu dəfələrlə bəyan etmişik və öz narazılığımızı gizlətmirik. Çünki Ermənistan Azərbaycana qarşı hərbi təcavüz edib, Azərbaycanın torpaqlarının 20 faizini işğal edibdir və bir neçə ildir ki, onları işğal altında saxlayır. Bir milyondan çox qaçqın artıq beş il keçibdir ki, çadırlarda yaşayır. Ona görə də əgər Ermənistanə işğalçılıq siyasətini davam etdirmək üçün kim yardım edirsə, şübhəsiz ki, o, bizim tərəfimizdən bəyənilə bilməz.

Məsələn, bilirsiniz ki, Rusiyanın Ermənistanə gizli olaraq bir milyard dollar dəyərində silah verməsi haqqında bu ilin əvvəlində məlumat yayıldı.

Məlumatı da Rusiyanın öz rəsmi dövlət orqanları açdılar, yaydılar. Biz dəfələrlə Rusiyaya öz narazılığımızı bildirmişik, məktublar yazmışıq, protest vermişik və etirazımızı bildirmişik.

İran bizim üçün dost, qonşu, qardaş ölkədir. İranın Ermənistanla həddindən artıq sıx əlaqə saxlaması və bəzən bunun Azərbaycanla olan əlaqəsindən daha da çoxtərəfli olması, şübhəsiz ki, bizi narahat edir və biz bunu daim deyirik.

Sual: İslam həmrəyliyi çərçivəsində indi bu, aradan qaldırılacaqmı?

Cavab: Bu məsələ müzakirə olunmur. Ancaq çox güman ki, İslam Konfransı Təşkilatının VIII zirvə görüşü Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü haqqında qətnamə qəbul edəcəkdir.

Sual: ATƏT-in Minsk qrupu həmsədrələrinin fəaliyyətinin nəticəsizliyi məsələsini Kopenhagen görüşündə necə qoymaq fikrindəsiniz?

Cavab: Mən hələ hesab etmirəm ki, nəticəsizdir. ATƏT-in son təklifləri mövcuddur, biz onu qəbul etmişik. Ermənistanın rəhbərliyi, yəni onun prezidenti də bunu qəbul edibdir. ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrələri bizə bildirdilər ki, Dağlıq Qarabağ hələ bunu qəbul etməyibdir. Onlar da Dağlıq Qarabağla iş aparırlar ki, bunu qəbul etsin, çünki Dağlıq Qarabağ üçün də ondan yaxşı təklif ola bilməz. Ona görə də güman edirəm ki, onlar öz işlərini aparacaqlar və ATƏT-in Minsk qrupu həmsədrələrinin işi nəticəsiz deyildir.

Sual: Cənab prezident, Siz Elçibəyin son təkliflərini necə qəbul edirsiniz?

Cavab: Mən Elçibəyin elə bir ağılabatan təklifini görməmişəm. Ona görə də hansı sondur, hansı əvvəlkidir, mən onları bilmirəm.

Sual: Yeni Azərbaycan Partiyasının toplantısında müxalifət tərəfindən birinci addım atılmasından danışıldı. Bu, necə addım ola bilər?

Cavab: Bilirsiniz, bunu bir balaca başqa cür formalaşdırıblar ki, guya birinci addım. Mən belə deməmişəm. Mən sadəcə demişəm ki, hər bir demokratik ölkədə müxalifət olmalıdır. Müxalifət olmasa demokratiya olmaz, müxalifət olmasa söz azadlığı olmaz, siyasi plüralizm olmaz. Müxalifət olmalıdır. Eyni zamanda onu da demişəm ki, müxalifət gərək müxalifət mədəniyyətini mənimsəsin. Dünyada heç bir şey göydən düşmür. Hər bir şeyi insanlar, cəmiyyət yaradır. Demokratiyanı da bir vaxtlar insanlar yaradıblar və inkişaf etdirirlər, ən inkişaf etmiş ölkələr onu daim inkişaf etdirirlər.

Azərbaycanda demokratiya gəncdir, yəni beş-altı yaşı var. Demokratik ölkəmiz də gəncdir və Azərbaycan cəmiyyətindəki müxalifət də gəncdir. Şübhəsiz ki, bəzən gəncin o qədər də biliyi, təcrübəsi olmur. Ancaq həqiqətən öz yerini tutmaq istəyirsə, - məsələn, dövləti də deyirəm, müxalifəti də deyirəm, - gərək dünya təcrübəsindən istifadə etsin, öz daxili xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq inkişaf etsin və təkmilləşsin. Mən bunu həm dövlətə, həm də müxalifətə aid edirəm. Biz dövlət olaraq bunu edirik. Ancaq məndə belə fikir var ki, müxalifət 1989-90-cı illərin səviyyəsində qalıbdır, ondan yuxarıya qalxa, inkişaf edə,

dünyanın müxalifət mədəniyyətini, müxalifət təcrübəsini mənimsəyə bilməyibdir, iqtidar-müxalifət münasibəti nədir - bunun həm təcrübəsini, həm mədəniyyətini qavraya bilməyibdir. Bilirsiniz, bu, bir mədəniyyətdir, elmdir. Bunu edə bilməyəndə onlar cığallıq, qanunsuz hərəkətlər edirlər və cürbəcür pis işlər görürlər, ona görə də bəzən əziyyət çəkirlər. Mən istəmirəm belə olsun. Ona görə mən demişəm ki, müxalifət birinci addımı atsın. Demişəm ki, müxalifət iqtidar-müxalifət mədəniyyətini mənimsəməlidir. Biz də çalışırıq bunu edək və edirik. Əgər mən bu sözləri deyirəmsə, demək, biz bunu müəyyən qədər mənimsəyə bilmişik. Müxalifət iqtidarla öz münasibətlərini normal, dünya təcrübəsi, sivilizasiyası səviyyəsində qurmalıdır. Piket, silah, güc müxalifətinin Azərbaycanda vaxtı keçdi. Bilirsiniz ki, biz onları aradan götürdük. Əgər siz diqqət yetirərsiniz, güman edirəm, razı olarsınız ki, bu illərdə bizim ən böyük nailiyyətimiz ondan ibarətdir ki, Azərbaycan cəmiyyətini Azərbaycan xalqına, ölkəsinə, hər bir insana çox zərər verən bu pis xüsusiyyətlərdən, xasiyyətlərdən xilas etdik.

Mən bu baxımdan demişəm. Belə olan surətdə müxalifət mədəni bir müxalifət olacaq, biləcəkdir ki, iqtidarla nə cür davranmaq lazımdır. İqtidar da onun bu səviyyəyə qalxdığını görəndə, şübhəsiz ki, normal, səmimi, milli mənafelərə uyğun olan, ancaq eyni zamanda müxalif fikirləri qiymətləndirəcəkdir. Məsələn, mən indi onların fikirlərinin çoxuna heç fikir vermirəm. Çünki görürəm ki, onların dalında nə durur. Amma mən görsəm ki, onların fikirlərinin dalında həqiqətən milli mənafə, millət, ölkə, dövlət dərdi durur, onda hər bir adamın fikri bizim üçün əhəmiyyətli olar.

Sual: Siz Türkmənistan prezidenti Niyazov ilə görüşdünüz və yaxın ki, Xəzərdəki mübahisəli neft yataqları barədə söhbət getdi. Bu haqda nə deyə bilərsiniz, məsələni həll etdinizmi?

Cavab: Bəli, mən prezident Niyazov ilə görüşdüm. Biz qonşuyuq, problemlərimiz çoxdur. Biz xüsusən beynəlxalq təşkilatlara, toplantılara gəlməyimizdən istifadə edərək tez-tez görüşürük. Dünən də belə bir imkan oldu və mən onunla görüşdüm. Biz ikitərəfli münasibətlərimizlə bağlı bir neçə məsələni, o cümlədən Türkmənistanla Azərbaycan arasında süni surətdə yaradılmış mübahisə haqqında məsələni müzakirə etdik. Bir halda ki, belə bir məsələ ortaya çıxıb və artıq mübahisə mövzusunə çevrilibdir, biz - iki prezident razılığa gəldik ki, Türkmənistan-Azərbaycan birgə işçi qrupu yaradaq. O, mübahisə xarakterli məsələləri - Türkmənistanın, Azərbaycanın qaldırdıqları məsələləri nəzərdən keçirsin, sonra isə özünün qəti fikirlərini, təkliflərini bizim müzakirəmizə təqdim etsin. Biz belə qərar qəbul etmişik və mən bu işə başçılıq etməyi xarici işlər nazirinə tapşırıram.

Sual: Həmin komissiyaının işinin nəticələri bütün beş dövlət barəsində Xəzərin statusu məsələsini həll etmək üçün əsas ola bilərmi?

Cavab: Bilirsiniz, Xəzərin statusu ona görə həll olunmayıb ki, Türkmənistan ilə Azərbaycan arasında mübahisə var idi. Qeyd edirəm ki, Xəzərin statusu haqqında məsələ ilk dəfə 1994-cü ilin payızında - Azərbaycan bir çox xarici şirkətlərlə "Əsrin müqaviləsi" adı almış müqavilə bağladıqdan sonra qaldırılmışdır. Bundan sonra bəzi ölkələrin müəyyən dairələrində Xəzər dənizinin statusunu müəyyənləşdirməyin zəruriliyi barədə məsələ qaldırdılar. Yəni bu, köhnə məsələdir. O ki qaldı Türkmənistanın iddialarına; bunlar yaxın vaxtlarda, bu ilin yayında meydana çıxıbdir.

Jurnalist: Məncə, mayda.

Heydər Əliyev: Yox, istəyirəm biləsiniz, - mayda mən Aşqabadda EKO-nun sessiyasında olanda bu məsələ əsla yox idi. Mən orada iki gün qaldım, prezident Niyazov ilə görüşdüm. Heç kəs mənə bu sualı vermədi. Türkmənistan prezidenti də bu barədə mənə heç bir şey demədi. Bu məsələ sonradan, iyulun əvvəlində, özü də bizim üçün gözlənilmədən qalxdı. Biz indiyədək də gümanla başa düşürük ki, bu nə ilə əlaqədar edilmişdir. Hər halda edilmişdir.

Xəzərin statusu haqqında məsələ üç ildir müzakirə olunur, Türkmənistanla mübahisə isə yarım ildir meydana çıxıbdir. Bunlar bir-biri ilə bağlı deyildir.

Sual: Bəs nə ilə əlaqədar meydana çıxmışdır?

Cavab: Bunu Türkmənistandan soruşmaq lazımdır.

Sual: Sizin buradakı nitqinizin mətni yayılmışdır və təbii ki, onun xeyli hissəsi Qarabağ üstündə Ermənistan ilə münaqişəyə həsr edilmişdir. Prinsip etibarilə siz zirvə görüşündə islam ölkələrindən həmrəylik, yoxsa daha ciddi addım gözləyirsiniz? Sizin nitqinizdə həmçinin deyilir ki, Ermənistan regionun ölkələri üçün təhlükə törədir. Bu isə Ermənistanın hərbi cəhətdən güclənməsinin daha geniş təfsiri deməkdir.

Cavab: Mən bunu onunla əlaqədar demişəm ki, Ermənistan Rusiyadan qanunsuz olaraq, gizli surətdə bir milyard dollarlıqdan çox silah, hərbi sursat, texnika almışdır və avqustun 29-da Rusiya ilə Ermənistan arasında dostluq, əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında müqavilə imzalanıb və onun bir sıra bəndləri çox sıx hərbi əməkdaşlığı nəzərdə tutur. Şübhəsiz ki, bu, bizi narahat edir, biz öz narahatçılığımızı gizlətmirik. Mən bu barədə Kişinyovda MDB ölkələri dövlət başçılarından görüşündə demişəm, Boris Nikolayeviç Yeltsinə bu haqda məktub yazmışam, Rusiyaya rəsmi nota vermişik. Biz Ermənistan ilə Azərbaycan arasındakı münaqişə aradan qaldırılmayınca, Rusiya-Ermənistan müqaviləsinin bu bəndlərinə etiraz edirik. Çünki münaqişənin mövcud olduğu, Azərbaycan ərazisinin 20 faizi Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edildiyi, ABŞ və Fransa ilə birlikdə Rusiya Minsk qrupunun həmsədri kimi, münaqişənin sülh vasitəsilə həlli ilə məşğul olduğu bir vaxtda Rusiyanın Ermənistana silah göndərilməsini və s. nəzərdə tutan hərbi əməkdaşlıq haqqında müqavilə imzalanması tamamilə qeyri-normaldır. Biz buna biganə qala, bundan narahat olmaya bilmərik. Səbəb bunlardır.

Zirvə görüşündən nə gözlədiyimə gəldikdə isə, Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünü pisləyən və Ermənistan silahlı birləşmələrinin Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindən dərhal çıxarılmasını tələb edən bir sıra müddəaları olan qətnamə layihəsi var.

"Azərbaycan" qəzeti, 16 dekabr 1997-ci il

Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin İslam Konfransı Təşkilatının üzvü olan ölkələrin rəhbərlərinin VIII zirvə görüşündə nitqi

11 dekabr 1997-ci il

Hörmətli cənab sədr! Hörmətli dövlət və hökumət başçıları!
Əziz qardaşlar!

Sizi, İslam Konfransı Təşkilatının VIII zirvə görüşünün iştirakçılarını Azərbaycan xalqı adından ürəkdən salamlayıram və Ulu Tanrıdan uğurlar diləyirəm. Bizə göstərilən qonaqpərvərliyə və zirvə görüşünün işinin gözəl təşkilinə görə möhtərəm prezident Məhəmməd Xatəmiyə, İran hökumətinə və xalqına, İslam Konfransı Təşkilatının baş katibi möhtərəm İzzəddin Larakiyə təşəkkürümü bildirirəm.

Azərbaycan öz istiqlaliyyətini bərpa etdikdən sonra 1991-ci ildən İslam Konfransı Təşkilatının üzvüdür və onun çoxtərəfli fəaliyyətində yaxından iştirak edir. Biz İslam Konfransı Təşkilatının müsəlman aləmində və beynəlxalq sahədə apardığı işlərə böyük əhəmiyyət veririk. Müsəlman ölkələri arasında əməkdaşlığı möhkəmləndirmək, xalqlarımızın əmin-amanlığını təmin etmək, onların rifahını yüksəltmək, dinimizi, ənənələrimizi, mədəniyyətimizi və mənəvi dəyərlərimizi qoruyub inkişaf etdirmək İslam Konfransı Təşkilatının ən ümdə vəzifəsidir. Bu müqəddəs amalları həyata keçirmək üçün biz daim çalışmalıyıq. Mən hamınızı daha da fəal əməkdaşlıq etməyə dəvət edirəm.

Müsəlman xalqları və ölkələri dünyada gedən mürəkkəb proseslərlə üzləşirlər. Bir tərəfdən elm və texnika güclü sürətdə inkişaf edir, yeni ixtiralar, texnologiyalar yer kürəsinin simasını dəyişdirir, o biri tərəfdən bir çox xalqlar aclıqdan, yoxsulluqdan, cəhalətdən əzab çəkirlər. Ona görə biz tərəqqi ilə ayaqlaşmalıyıq, inkişaf etmiş ölkələrin səviyyəsinə qalxmalıyıq. Son illər ərzində Azərbaycan müsəlman ölkələri ilə siyasi, iqtisadi, ticarət və mədəni əlaqələri xeyli inkişaf etdirmişdir. Həm İslam Konfransı Təşkilatı, həm də başqa beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlığımız məhsuldar və faydalı olmuşdur.

İslam aləminin global miqyaslı məsələlərinin həllində çoxtərəfli əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi üçün Azərbaycan Respublikası əlindən gələni etməkdədir.

İslam Konfransı Təşkilatının Ərəb-İsrail münaqişəsinin sülh yolu ilə həllinə, Cammu və Kəşmir münaqişəsinin ədalətli nizamlanmasına yönəldilmiş bütün addımlarını və söylərini biz ürəkdən dəstəkləyirik.

Ermənistan Respublikasının təcavüzünə məruz qalmış Azərbaycan xalqı bütün müsəlman xalqları kimi Əfqanıstanda, Somalidə, Bosniya-Hersoqovində,

başqa dövlətlərdə mövcud olan vəziyyətdən olduqca narahatdır. Müsəlman xalqlarının təhlükəsizliyini və ölkələrimizin ərazi bütövlüyünü təmin etmək, müsəlman azlıqlarının və icmalarının hüquqlarını qorumaq, müsəlman aləminin sabit inkişafını təmin etmək bizim müqəddəs vəzifəmizdir. Böyük nüfuza malik olan İslam Konfransı Təşkilatı söylərimizi birləşdirməyə və əlaqələndirməyə hər cür imkanlar yaratmalıdır. Əminəm ki, bizim bu zirvə görüşümüz bunun üçün öz töhfəsini verəcəkdir.

Sovet İttifaqının süqutundan sonra bir çox müsəlman xalqları istiqlaliyyətə nail olmuş, onların qarşısında yeni imkanlar açılmışdır. Bu gün onlar həm dünyanın digər ölkələri və xalqları ilə, həm də özləri arasında müstəqil əlaqələr qururlar. Milli maraqlardan doğan təbii integrasiya get-gedə güclənir və böyük regionları çiçəklənən iqtisadi əməkdaşlıq məkanına çevirmək üçün gözəl zəmin yaradır.

Əziz qardaşlar!

Azərbaycan Respublikası öz müstəqil demokratik dövlətinin quruculuğu yolunda inamla irəliləyir. Bizim əldə etdiyimiz uğurlar göz qabağındadır.

Bununla belə, inkişafımıza mane olan, dövlətimizə təhlükə törədən, hamınıza məlum bir problemimiz də vardır. Bu problem Ermənistan Respublikasının Azərbaycana qarşı təcavüzü, torpaqlarımızın 20 faizini işğal etməsi və bu təcavüzün nəticəsində bir milyondan çox vətəndaşlarımızın yurdlarından didərgin düşməsi, qaçqın və köçkün olmasıdır.

İslam Konfransı Təşkilatının bu təcavüzü pisləyən qərarlarını, Azərbaycana dəstək verməsini Azərbaycan xalqı yüksək qiymətləndirir. İslam Konfransı Təşkilatının 1994-cü il Mərkəş zirvə görüşünün və 1996-cı ildə Cakartada keçirilmiş XXIV konfransının qərarlarına biz böyük əhəmiyyət veririk. Xüsusilə ATƏT-in Lissabon zirvə görüşündə Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin həllinə dair qəbul olunmuş prinsiplərə bu konfransın dəstək verməsinə görə biz İslam Konfransı Təşkilatı dövlətlərinin hamısına təşəkkürümüzü bildiririk.

Azərbaycan xalqının müsəlman dövlətlərinin həmrəyliyinə, mənəvi və maddi köməyinə böyük ehtiyacı vardır. İşğalçı Ermənistan öz diasporlarının köməyi ilə həm Amerikadan, həm Avropadan, ələlxüsus Rusiyadan mənəvi, siyasi, iqtisadi, hərbi dəstək alır. 1993-1996-cı illərdə Rusiya Ermənistanla qeyri-qanuni, gizli bir milyard dollar dəyərində silah, sursat və hərbi texnika göndərirdi. Bundan əlavə bu il avqust ayının 29-da Rusiya ilə Ermənistan arasında güclü hərbi əməkdaşlıq bəndləri olan müqavilə bağlanmışdır.

Beləliklə, təcavüzkar Ermənistan dövləti hərbi cəhətdən güclənərək nəinki Azərbaycan üçün, regionumuzun bütün dövlətləri üçün ciddi bir təhlükə yarada bilər.

Azərbaycan Respublikası Ermənistanla münaqişəni sülh yolu ilə həll etməyi qarşısına məqsəd qoyubdur. 1994-cü ilin may ayında biz müharibəni

dayandırmağa və atəşkəs əldə etməyə nail olmuşuq. ATƏT-in Minsk qrupu çərçivəsində sülh danışıqları aparırıq. 1996-cı ildə ATƏT-in Lissabon zirvə görüşündə münaqişənin ədalətli həlli prinsipləri 53 dövlət tərəfindən təsdiqini tapmışdır. Bununla da münaqişənin sülh yolu ilə həlli üçün dünya dövlətləri və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən dəstəklənən ədalətli hüquqi bünövrə yaranıbdir.

ATƏT-in Minsk konfransının həmsədrələri Rusiya, Amerika Birləşmiş Ştatları və Fransa bu il ərzində gərgin iş aparmış, münaqişəni iki mərhələdə həll etmək barədə yeni təkliflər hazırlayıb tərəflərə təqdim etmişlər: Birinci mərhələdə Dağlıq Qarabağın ətrafında Azərbaycanın işğal olunmuş altı rayonunu azad etmək, müharibə nəticəsində dağıdılmış yolları və nəqliyyat vasitələrini bərpa etmək; İkinci mərhələdə Azərbaycan dövlətinin tərkibində Dağlıq Qarabağın hüquqi statusunu təyin etməklə bərabər Laçın və Şuşa rayonlarını işğaldan azad etmək. Biz bu təklifləri qəbul etmişik. Qeyd etməliyəm ki, verilən təkliflər Ermənistanın da milli maraqlarına tamamilə cavab verir. Lakin ermənilərin inadkar, qeyri-konstruktiv mövqelərinə görə hələlik müsbət nəticə əldə olunmamışdır. Mən bir daha bəyan edirəm ki, biz münaqişənin yalnız sülh yolu ilə həllinin tərəfdarıyıq və buna nail olmaq üçün bundan sonra da çalışacağıq.

Ermənistanın təcavüzü nəticəsində yerlərindən didərgin düşmüş və çadırlarda ağır vəziyyətdə yaşayan bir milyondan artıq azərbaycanlı qaçqınlara göstərilən humanitar yardıma görə biz Türkiyəyə, İrana, Səudiyyə Ərəbistanına, Pakistana, Misirə, Küveytə, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə dərin minnətdarlığımızı bildiririk. Onlara və İslam Konfransı təşkilatının üzvü olan digər dövlətlərə üz tutaraq xahiş edirik ki, bu sahədə köməklərini artırınsınlar, müsəlman qardaşlarını bu bəladan qurtarmaqda öz imkanlarını əsirgəməsinlər. Gün o gün olacaqdır ki, Azərbaycan dövləti bu təcavüzdən xilas olacaq, qısa müddətdə inkişaf edib çiçəklənən dövlətə çevriləcək və özü qardaşlarına kömək etmək iqtidarında olacaqdır.

Bu yüksək kürsüdən İslam Konfransı Təşkilatının rəhbərliyinə və burada iştirak edən bütün dövlət və hökumət başçılarına üz tutaraq, Azərbaycanın haqq işinə verdikləri dəstəyə görə minnətdarlığımı ifadə edirəm. Ümidvaram ki, Tehran zirvə görüşü Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü barəsində tutarlı qərarlar qəbul edəcək və bir milyon qaçqın azərbaycanlı müsəlmanlara fəal yardım proqramını təklif edəcəkdir.

Əmin olduğumu bildirirəm ki, İslam Konfransı Təşkilatı islam ümmətinin tərəqqisi, xoşbəxt gələcəyi, məzlum xalqların rifahı yolunda bütün imkanlarından istifadə edəcəkdir. Bu müqəddəs məqsədlərə nail olmaq üçün Allah-təalanın köməyi ilə Azərbaycan Respublikası da öz töhfələrini verəcəkdir.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

"Azərbaycan" qəzeti, 13 dekabr 1997-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin İKT-nin VIII Zirvə görüşü başa çatdıqdan sonra vətənə yola düşməzdən əvvəl Tehrana səfərinin yekunu ilə əlaqədar bəyanatı

11 dekabr 1997-ci il, Tehran, Mehrabad hava limanı

Mən İslam Konfransı Təşkilatının VIII zirvə görüşünün nəticələrini çox yüksək qiymətləndirirəm. Birincisi, bu zirvə görüşü çox gözəl təşkil olunmuşdur. İkincisi, zirvə görüşünün iştirakçılarının əksəriyyəti öz ölkələrinin ən yüksək vəzifəli şəxsləri tərəfindən təmsil edilmişdir. Bu zirvə görüşü üç gün müddətində çox işgüzar şəraitdə keçmişdir və çox dəyərli qərarlar, qətnamələr qəbul etmişdir. Mən xüsusən son qərarları yüksək qiymətləndirirəm. Hesab edirəm ki, Tehran bəyannaməsi, zirvə görüşünün yekun sənədi, islam aləminə aid Tehrandakı görüşlər haqqında sənəd və şübhəsiz ki, qəbul olunmuş bütün başqa sənədlər də böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Mən Azərbaycanın dostu və yaxın qonşusu, qardaşı olan İran İslam Cümhuriyyətində belə bir zirvə görüşünün keçirilməsini İran İslam Cümhuriyyəti üçün böyük bir tarixi hadisə hesab edirəm. Bu zirvə görüşü müvəffəqiyyətlə başa çatdığına görə mən İran İslam Cümhuriyyətini və onun bütün rəhbərlərini ürəkdən təbrik edirəm. Mən İslam Konfransı Təşkilatının üç il ərzində sədri olacağı münasibətilə də İran İslam Cümhuriyyətini təbrik edirəm.

Mən İranın ali dini rəhbəri Həzrəti Ayətullah Xamneinin zirvə görüşündə nitqini çox yüksək qiymətləndirirəm. İran İslam Cümhuriyyətinin prezidenti cənab Məhəmməd Xatəminin İslam Konfransı Təşkilatının VIII zirvə görüşünün keçirilməsi üçün qoyduğu səyləri və onun bu zirvə görüşünə çox gözəl sədrlik etməsini də yüksək qiymətləndirirəm.

İslam ölkələrinə daha çox birlik, həmrəylik arzulayıram. Qardaş İran xalqına səadət, xoşbəxtlik və bütün işlərdə uğurlar arzulayıram. Təşəkkür edirəm.

Mehrabad hava limanının fəxri qonaqlar kitabına ürək sözləri:

"İslam Konfransı Təşkilatının VIII zirvə görüşü İran İslam Cümhuriyyətində gözəl keçirildi və tarixi əhəmiyyəti olan qərarlar qəbul edildi. Mən Tehran zirvə görüşünü yüksək qiymətləndirirəm. İnanıram ki, VIII zirvə görüşü islam ölkələrinin birliyinə, həmrəyliyinə kömək edəcəkdir.

Heydər Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

"Azərbaycan" qəzeti, 16 dekabr 1997-ci il

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin İKT-nin VIII
Zirvə görüşündən vətənə qayıdarkən Binə hava limanında səfərin yekunları
barədə jurnalistlərin suallarına cavabları**

11 dekabr 1997-ci il

Sual: Tehran zirvə görüşü qətnaməsinin Azərbaycanla bağlı başlıca istiqamətləri barədə nə demək olar?

Cavab: Zirvə görüşü özlüyündə beynəlxalq həyatda mühüm hadisədir. Üç il bundan əvvəl zirvə görüşü Mərakeşdə olmuşdu. Bu dəfəki zirvə görüşündə 55 ölkə iştirak edirdi, əksəriyyəti ən yüksək səviyyədə təmsil olunmuşdu. Bir çox məsələlər müzakirə edildi. Hesab edirəm ki, zirvə görüşü uğurla keçmiş və islam ölkələri arasında daha çox birlik yaradılmasına yönəldilən sənədlər qəbul olunmuşdur.

Bir sıra digər mühüm sənədlər, o cümlədən, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi ilə bağlı, Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünü pisləyən və Ermənistan silahlı birləşmələrinin Azərbaycandan çıxarılmasını tələb edən, münaqişənin aradan qaldırılması sahəsində Minsk konfransının, Minsk qrupunun söylərini dəstəkləyən, bu münaqişənin həlli barədə Lissabon zirvə görüşünün qərarını təsdiqləyən sənəd qəbul olunmuşdur. Bir sözlə, mən razıyam.

Sual: İran-Azərbaycan münasibətləri müzakirə edilərkən hansı mövzulara toxunulmuşdur?

Cavab: Biz İran-Azərbaycan münasibətlərinə çox vaxt sərf etdik. Həm İranın prezidenti Məhəmməd Xatəmi ilə çox əhəmiyyətli görüşüm oldu, həm də İranın ali dini rəhbəri Ayətullah Xamneyi ilə görüşüm oldu. Hesab edirəm ki, biz ikitərəfli əlaqələrə aid məsələləri çox ətraflı müzakirə etdik.

"Azərbaycan" qəzeti, 16 dekabr 1997-ci il

**İKT üzvü olan ölkələrin fəvqəladə zirvə
toplantısı Məkkə, Səudiyyə Ərəbistanı -
2005-ci il**

**İslam Konfransı Təşkilatının Məkkədə keçirilmiş üçüncü fəvqəladə zirvə
toplantısında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin nitqi**

7 dekabr 2005-ci il

Hörmətli Kral həzrətləri, İki Müqəddəs Məscidin xadimi!

Hörmətli dövlət başçıları və nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri!

Hörmətli qardaşlar və bacılar!

İlk növbədə, Sizi bu mühüm hadisə - İslam Konfransı Təşkilatının üzvü olan ölkələrin dövlət başçılarının üçüncü fəvqəladə zirvə görüşünün keçirilməsi münasibətilə salamlayır və zirvə görüşünün işinə uğurlar arzulayıram.

Bizə göstərilən qonaqpərvərliyə görə İki Müqəddəs Məscidin xadimi, Səudiyyə Ərəbistanının Kralı, qardaşımız Abdullah ibn Əbdüləziz Al Səuda və onun hökumətinə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Əminəm ki, müqəddəs Məkkə şəhərində keçirilən bu zirvə görüşü İslam həmrəyliyinə daha da möhkəmlənməsində xüsusi əhəmiyyət kəsb edəcəkdir.

57 dövləti birləşdirən İslam Konfransı Təşkilatı dünyanın nüfuzlu təşkilatlarından biri olaraq, beynəlxalq münasibətlərdə vacib rol oynayır. Təşkilat ona üzv olan dövlətlərin qarşılaşdığı problemlərin həlli prosesində səmərəli fəaliyyət göstərir, digər dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlarla qarşılıqlı anlaşmanın bərqərar olmasına öz töhfəsini verir. Yarandığı vaxtdan etibarən İslam Konfransı Təşkilatı müasir dünyanın müxtəlif problemlərinin həllinə güclü təsir göstərir və münaqişələrin aradan qaldırılmasında iştirak edir.

İslam Konfransı Təşkilatı dünyada sülhün və əmin-amanlığın bərqərar olması naminə ardıcıl səylər göstərir. Biz İslam Konfransı Təşkilatının beynəlxalq terrorizmə qarşı barışmaz mövqeyini yüksək qiymətləndiririk, BMT-nin himayəsi altında terrorizmlə mübarizə üzrə Beynəlxalq Mərkəzin yaradılmasına dair Kral Abdullah ibn Əbdüləzizin təşəbbüsünü dəstəkləyirik. Eyni zamanda, biz beynəlxalq terrorizmi İslam dini ilə əlaqələndirənlərə qəti etirazımızı bildiririk. Belə bir tezis tamamilə səhvdir, əsassızdır və qəbul edilməzdir.

Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra İslam Konfransı Təşkilatına üzv olmuşdur. Biz Azərbaycan Respublikasının İslam Konfransı Təşkilatı ilə sıx əməkdaşlığa xüsusi əhəmiyyət veririk. Quruma üzv olan ölkələrin xarici işlər nazirlərinin 30-cu və turizm nazirlərinin 5-ci konfransları gələn il ölkəmizdə keçiriləcəkdir.

Azərbaycan bir qədər əvvəl İslam Konfransı Təşkilatının Gənclər Forumunun yaradılmasının təşəbbüskarı olmuş və forumun təsis konfransı 2004-cü ilin dekabrında Bakı şəhərində keçirilmişdir.

Eyni zamanda, ölkəmiz üçün, eləcə də bölgə üçün ən böyük təhlükə mənbəyi olan Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində İslam Konfransı Təşkilatının və digər ölkələrin dəstəyini yüksək dəyərləndirirəm. Fərsətdən istifadə edib, bu dəstəyə görə öz minnətdarlığımı bildirirəm.

Artıq 15 ildir ki, Azərbaycan qonşu Ermənistanın hərbi təcavüzünə məruz qalmış, nəticədə torpaqlarımızın 20 faizi işğal edilmiş, ölkədə bir milyondan çox qaçqın və məcburi köçkün yaranmışdır. Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal etdikləri Dağlıq Qarabağda və digər yeddi rayonda qədim mədəniyyət abidələri məhv edilmiş, məscidlər dağıdılmış, müsəlman məzarları təhqir olunmuş, müsəlman sivilizasiyasının izləri yer üzündən silinmişdir. Hərbi təcavüz və etnik təmizləmə nəticəsində 20 mindən çox azərbaycanlı öldürülmüş, 50 mindən çox adam əlil olmuş, 4 mindən çox adam əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüşdür. Uşaqlar, qadınlar və qocalar erməni təcavüzkarlarının törətdikləri soyqırımının bütün dəhşətlərini görmüşlər.

Fərsətdən istifadə edərək, mən öz torpaqlarından qovulmuş qaçqın və məcburi köçkünlərə göstərilən köməyə görə İslam Konfransı Təşkilatının və donor ölkələrin rəhbərlərinə minnətdarlığımı bildirirəm.

Azərbaycanda erməni terrorçularının törətdikləri 30-dan artıq terror aktları nəticəsində 2 mindən çox günahsız Azərbaycan vətəndaşı qətlə yetirilmiş, on minlərlə insan xəsarət almışdır. Terror aktlarında dinlə bağlılıq axtaranlardan fərqli olaraq, biz ermənilərin törətdikləri vəhşiliklərə bu mövqedən yanaşmırıq. Terrorçuluğun dini kökləri yoxdur.

Azərbaycan münaqişənin beynəlxalq hüququn normaları və prinsiplərinə uyğun, ölkəmizin ərazi bütövlüyü çərçivəsində ədalətli şəkildə nizama salınmasını, münaqişə ilə bağlı BMT Təhlükəsizlik Şurası qətnamələrinin, İKT, ATƏT, Avropa Şurası və digər beynəlxalq təşkilatların qərarlarının yerinə yetirilməsini tələb edir.

Mən bir daha vurğulamaq istəyirəm ki, münaqişə etnik təmizləmə və suveren dövlətin ərazilərinin de-fakto ilhaq olunması əsasında deyil, beynəlxalq hüquq normaları əsasında həll edilməlidir. Biz ərazi bütövlüyümüzə bağlı heç bir güzəştə getməyəcəyik.

Münaqişə Azərbaycanın iqtisadiyyatına ağır zərbə vurmuşdur. Lakin biz daxili ehtiyatlarımızı səfərbər edərək, sosial-iqtisadi böhranın aradan qaldırılmasına nail olduq. Bu gün Azərbaycan sürətlə inkişaf edən ölkədir. Azərbaycan siyasi və iqtisadi sabitlik ölkəsidir.

1996-cı ildən 2004-cü ilədək olan dövrdə hər il iqtisadi artım təqribən 10 faiz olmuşdur. 2005-ci ilin 11 ayı ərzində isə ÜDM-in artımı 24 faiz, sənaye istehsalının artımı isə 30 faiz olmuşdur. Təkcə son iki ildə ölkədə 300 mindən çox yeni iş yeri açılmışdır. Azərbaycan dövlətinin iqtisadi siyasətində əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi, onun sosial təminatının yaxşılaşdırılması əsas yer tutur. Bu məqsədlə 2006-cı ildə dövlət büdcəmiz təqribən 70 faiz artacaqdır.

Bu fərsətdən istifadə edərək, biz üzv ölkələr arasında qarşılıqlı iqtisadi əməkdaşlığa öz töhfəmizi vermək istəyirik. Bu gün buna böyük ehtiyac duyulur. Biz qarşılıqlı ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi vasitəsilə bir-birimizin iqtisadiyyatına yardım etməliyik. Bunun üçün hazırda yaxşı imkanlar mövcuddur. Təşkilata üzv olan ölkələrdə müasir infrastruktur var. Biz Azərbaycanda qardaş ölkələr ilə iqtisadi əməkdaşlığa böyük diqqət yetiririk. Biz bir-birimizin mallarını almalıyıq, dost ölkələrin sərmayələri üçün daha yaxşı mühit yaradılmasında bir-birimizə yardım etməliyik. Beləliklə, biz iqtisadi inkişafımıza töhfə verə biləcəyik. Bu, çox vacib məsələdir və Azərbaycanda ikitərəfli iqtisadi əlaqələrə təkan vermək məqsədi ilə daha böyük addımları atmağa hazırıq.

Mən İslam həmrəyliyinə, İslam Konfransı Təşkilatının prinsiplərinə və məqsədlərinə sadıq olduğumu bildirirəm, sülh, sabitlik və tərəqqi naminə hamını öz səylərini birləşdirməyə çağırıram. Mən sizin hamınıza və xalqlarınıza xoşbəxtlik və əmin-amanlıq arzulayıram.

Sağ olun.

"Azərbaycan" qəzeti, 8 dekabr 2005-ci il

İKT üzvü olan ölkələrin Xarici İşlər Nazirləri Şurasının 33-cü sessiyası - Bakı, Azərbaycan - 2006-cı il

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Bakıda İslam Konfransı
Təşkilatının üzvü olan ölkələrin Xarici İşlər Nazirləri Şurasının 33-cü
sessiyasında nitqi**

18 iyun 2006-cı il

Hörmətli cənab baş katib!

Hörmətli nazirlər, nümayəndə heyətlərinin başçıları,

Əziz qonaqlar!

Mən sizin hamınızı ürəkdən salamlayıram və "Azərbaycana xoş gəlmisiniz!" deyirəm.

Biz İslam Konfransı Təşkilatının üzvü olan ölkələrin Xarici İşlər Nazirləri Şurasının 33-cü sessiyasının Azərbaycanda keçirilməsinə böyük əhəmiyyət veririk. İlk dəfədir ki, Azərbaycanda belə mötəbər görüş keçirilir. Əlbəttə, çox istəyirik ki, sessiya zamanı aparılan müzakirələr, fikir mübadiləsi bizim işimizi daha da təkmilləşdirsin, aramızda olan əlaqələri daha da möhkəmləndirsin. Mən şübhə etmirəm ki, qəbul ediləcək qərarlar, o cümlədən Bakı Bəyannaməsi bizim işimizə çox böyük töhfə verəcəkdir.

İslam Konfransı Təşkilatı öz mövqelərini möhkəmləndirir, dünyada gedən proseslərə təşkilatın təsir imkanları artır və əlbəttə ki, bu, bizi çox sevindirir. Aramızda olan qardaşlıq, dostluq əlaqələri, həmrəylik bizi daha da gücləndirir. Siyasi müstəvidə bizim əlaqələrimiz çox yüksək səviyyədədir. İkitərəfli əlaqələrlə yanaşı, biz çoxtərəfli formatda müxtəlif beynəlxalq tədbirlərdə, müxtəlif regional əməkdaşlıq layihələrində uğurla iştirak edirik. Əlbəttə, çox istərdik ki, bizim aramızda bütün sahələrdə əlaqələr möhkəmlənsin. İlk növbədə, iqtisadi sahədə. Çünki müasir dünyada iqtisadi imkanlar, iqtisadi potensial, əlbəttə ki, ölkənin gücünü müəyyən edir, təsir imkanlarını genişləndirir. Biz öz fəaliyyətimizlə çalışmalıyıq ki, bir-birimizin iqtisadiyyatına dəstək verək, onu gücləndirək. Bunu etmək üçün, şübhəsiz, qarşılıqlı ticarət əlaqələri daha da genişlənməlidir. Mən ümid edirəm ki, bugünkü görüş bu sahədə gələcəkdə

görülmək işlərə çox mühüm təkan verəcək və təşkilatın üzvü olan dövlətlər arasında bütün sahələrdə əməkdaşlıq daha da möhkəmlənəcəkdir.

Eyni zamanda, bu sessiyada bizi narahat edən məsələlər də müzakirə olunacaq və biz öz mövqeyimizi bildirməliyik. Dünyada gedən proseslər bəzi hallarda bizi narahat edir. İlk növbədə, bəzi ölkələrin kütləvi informasiya vasitələrində və müəyyən siyasi dairələr tərəfindən islamı terrorizmlə eyniləşdirmək cəhdləri bizi çox üzür, narahat edir və hiddətləndirir. Biz buna heç cür imkan verə bilmərik. İslamı terrorizmlə eyniləşdirmək olmaz. İslam sülh dinidir, mehribanlıq dinidir, dözümlülük dinidir. Azərbaycan özü terrorun qurbanıdır. Erməni terrorist təşkilatları bizə qarşı 30-dan çox terror aktı törətmişlər. Bu terror aktları nəticəsində 2 mindən artıq azərbaycanlı həlak olmuşdur. Ancaq biz bu terrorist təşkilatları hər hansı bir dinə bağlamırıq. Bu, düzgün deyildir. Terrorizmin nə dini var, nə də milliyyəti. Ona görə biz bu məsələlərə öz etirazımızı daha da inamla bildirməliyik, öz sözümüzü deməliyik. Eyni zamanda, gərək bütün təbliğat imkanlarımızdan istifadə edərək, çox böyük narahatlıq doğuran bu mənfi meylə münasibətimizi bildirək, öz hərəkətlərimizlə bunun qarşısını alaq.

Bizi narahat edən digər məsələ bəzi ölkələrdə islama nifrət meyillərinin güclənməsidir. Biz indi sivilizasiyalar arasında dialoqdan çox danışırıq, amma əslində, real həyatda bunun əksini görürük. Onu görürük ki, müxtəlif ölkələrdə dini zəmində ayrı-seçkilik halları artır, islam dininə mənsub olan insanlara münasibət bəzi hallarda lazımi səviyyədə deyil və bu dini ayrı-seçkiliyə heç cür yol verə bilmərik. İndi biz qloballaşmadan söhbət açırıq, sivilizasiyalar arasında dialoqdan söhbət açırıq, demokratik dəyərlərə daha da sürətlə yiyələnirik. Belə olan halda, biz hər hansı bir zəmində - dini, yaxud da ki, milli zəmində ayrı-seçkiliyin olması, yaxud da hansısa dinin nümayəndələrinə mənfi münasibət göstərilməsi ilə heç cür barışa bilmərik. Mən əminəm ki, İslam Konfransı Təşkilatı ölkələrinin birgə səyləri nəticəsində biz bütün bu məsələlərə dair öz mövqeyimizi bildirəcək, öz sözümüzü deyəcəyik. Ümid edirəm ki, birgə fəaliyyətimiz, müştərək işimiz bizi narahat edən bütün məsələlərə aydınlıq gətirəcək və onların qarşısı alınacaqdır.

Biz bu gün Azərbaycanda yığışmışıq. Mən qeyd etdim, bu, bizim üçün çox böyük hadisədir. İlk dəfədir belə mötəbər tədbir Azərbaycanda keçirilir və ümid edirəm ki, siz, eyni zamanda, ölkəmizlə də tanış olmaq imkanından istifadə edəcəksiniz. Azərbaycan çox qədim diyardır, çox tarixi bir yerdir. Ancaq müstəqil dövlət kimi gəncdir. Yalnız 15 il bundan əvvəl Azərbaycan öz dövlət müstəqilliyini bərpa etdi və o gündən bu günə qədər beynəlxalq aləmin üzvü kimi öz mövqelərini möhkəmləndirir. Bizim müstəqil siyasətimiz Azərbaycan xalqının maraqlarına xidmət edir. Biz müxtəlif regional və beynəlxalq layihələrin iştirakçılarıyıq, onların təşəbbüskarıyıq. Azərbaycanda siyasi sabitlik mövcuddur, vətəndaş həmrəyliyi var. Biz öz iqtisadi

potensialımızı çox sürətlə möhkəmləndiririk və iqtisadi artım baxımından Azərbaycan indi dünyada lider dövlətlər sırasındadır. Keçən il ümumi daxili məhsulun artımı 26 faiz təşkil etmişdir. Bu ilin beş ayında təxminən 40 faiz olmuşdur. O cümlədən sənaye istehsalının artımı da çox yüksək səviyyədədir. Çoxlu iş yerləri açılır, yoxsulluqla mübarizə çox cəsarətlə və sürətlə aparılır. Bir sözlə, Azərbaycan iqtisadi cəhətdən çox dinamik şəkildə inkişaf edən ölkədir və əlbəttə ki, bu, bizim qarşımızda yeni imkanlar yaradır, yeni üfqlər açır. Dünya birliyinin üzvü kimi Azərbaycan bütün beynəlxalq təşkilatlarda çox konstruktiv mövqedən çıxış edir. Birləşmiş Millətlər Təşkilatında, bütün başqa təşkilatlarda biz İslam Konfransı Təşkilatının üzvü olan dövlətlərin mövqelərini həmişə müdafiə etmişik və bu siyasət bundan sonra da davam edəcəkdir.

Eyni zamanda, onu da qeyd etmək istəyirəm ki, müstəqilliyimizi əldə edəndən sonra bu günə qədər biz həmişə İslam Konfransı Təşkilatının üzvü olan dövlətlərdən dəstək, kömək görmüşük. Beynəlxalq təşkilatlarda Azərbaycanın mövqeyinin müdafiə olunmasında İKT dövlətlərinin səylərini çox yüksək qiymətləndiririk və bu fürsətdən istifadə edib mən bütün nümayəndələrə öz təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Nailiyyətlərlə yanaşı, əlbəttə ki, sosial, iqtisadi problemlər də mövcuddur və biz bunları həll edirik. Amma elə problemlər var ki, biz onları təkbaşına həll edə bilmirik. Onların ən böyüyü, bizim üçün ən başlıca problem Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli məsələsidir. Uzun illərdir ki, Ermənistanın Azərbaycana etdiyi hərbi təcavüz nəticəsində torpaqlarımızın 20 faizi işğal altındadır. Ermənistanın Azərbaycana qarşı etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində bir milyondan artıq azərbaycanlı öz doğma dədə-baba torpaqlarından didərgin düşüb və qaçqın-köçkün kimi yaşayır. Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində Azərbaycan torpaqlarının 20 faizində bütün binalar, bütün infrastruktur tamamilə dağıdılıb. Ulu babalarımızın qəbirləri, məscidlər, tarixi abidələr, bütün binalar ermənilər tərəfindən yerlə-yeksan edilib. Bu, misli görünməmiş vandalizmdir. Azərbaycanın üzlədiyi bu problem əlbəttə ki, bütün regionda əməkdaşlıq meyillərini azaldır. Biz çalışırıq və ümid edirik, nail olacağıq ki, bu məsələni sülh yolu ilə, danışıqlar yolu ilə həll edək. Biz sülh danışıqlarına sadıq. Ancaq eyni zamanda, mövcud olan vəziyyətlə də barışa bilmərik. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü, Ermənistan istisna olmaqla, bütün dünya tərəfindən tanınır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı bu məsələyə dair dörd qətnamə qəbul edibdir. O qətnamələrdə deyilir ki, erməni silahlı qüvvələri Azərbaycan torpaqlarından qeyd-şərtsiz çıxmalıdır. Fəqət bu qətnamələr icra olunmur. Digər mötəbər beynəlxalq təşkilatların qərarları da bunu tələb edir. O cümlədən İslam Konfransı Təşkilatı, Avropa Şurası, GUAM təşkilatı və bir sıra başqa təşkilatlar bu məsələdə öz açıq, prinsipial mövqeyini ortaya qoyubdur. Ancaq əfsuslar olsun ki, bu qərarların icra mexanizmi yoxdur. Bizi narahat edən ən əsas məsələ odur ki, dünyanın ən mötəbər təşkilatı olan Birləşmiş Millətlər

Təşkilatının da qərarların icrası ilə bağlı səmərəli mexanizmi yoxdur. İndi Birləşmiş Millətlər Təşkilatında gedən islahatlar haqqında fikir mübadiləsi aparılır. Hesab edirəm ki, birinci islahat ondan ibarət olmalıdır ki, bütün qəbul edilmiş qərarların icra mexanizmi olsun. Əgər qərar qəbul edilibsə, o, icra olunmalıdır. Əgər o ölkə ki, qərarı icra etmir, ona qarşı müəyyən tədbirlər görülməlidir. Bu, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının işini daha da təkmilləşdirəcəkdir.

Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünün pozulması ilə heç vaxt barışmayacaqdır. Aparılan danışıqlar yalnız və yalnız o təqdirdə sülh sazişinə gətirib çıxara bilər ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa edilsin. Mən ümid edirəm ki, biz buna nail olacağıq.

Tarixi baxımdan Dağlıq Qarabağ Azərbaycan torpağıdır, ermənilər oraya XIX əsrin əvvəllərində gəlmişlər. Hüquqi cəhətdən Azərbaycanın ərazi bütövlüyü tanınır və Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz hissəsidir. Siyasi cəhətdən Azərbaycanın mövqeləri daha da möhkəmlənir və beynəlxalq təşkilatların dəstəyi bizim üçün çox əhəmiyyətlidir. O cümlədən İslam Konfransı Təşkilatının mövqeyi və artan nüfuzu bizim siyasətimizə daha da böyük güc verir. İqtisadi baxımdan Azərbaycan çox sürətlə inkişaf edir. Biz hələ işin əvvəlindəyik, gələcəyimiz çox uğurlu olacaqdır. Bütün hesablamalara görə, Azərbaycanın sürətli iqtisadi inkişafı onu çox zəngin ölkəyə çevirəcəkdir. Bütün bu amillər deməyə əsas verir ki, biz məsələnin həllinə nail olacağıq və mən istəyirəm ki, biz bunu sülh yolu ilə edək. Ancaq eyni zamanda, bütün başqa variantlar da masa üzərində olmalıdır.

Mən fürsətdən istifadə edərək, bizim haqq işimizə dəstək verdiyi üçün İslam Konfransı Təşkilatına bir daha öz dərin minnətdarlığımı, təşəkkürümü bildirirəm.

Əlbəttə ki, biz bölgədə gedən proseslərə öz münasibətimizi bildirməliyik. Ancaq və ancaq sülh, təhlükəsizlik, sabitlik şəraitində hansısa inkişafdan söhbət gedə bilər. Əgər müsbət nümunələrə nəzər salsaq görürük ki, hansı ölkədə bu, təmin olunursa, o ölkədə inkişaf da mövcuddur. Biz bu regionda yaşayırıq. Ona görə regionda gedən proseslər, şübhəsiz ki, bizim siyasətimizi müəyyən dərəcədə müəyyənləşdirir. Eyni zamanda, Azərbaycanın siyasəti regionda gedən proseslərə öz təsirini göstərir. Belə olan halda, hamımız çalışmalıyıq ki, regionda sülh, təhlükəsizlik tam şəkildə bərqərar olunsun, mümkün olan risklər azalsın. Biz yeni risklərin yaranmasına imkan verməməliyik və bütün məsələləri danışıqlar yolu ilə həll etməliyik. Biz bunun tərəfdarıyıq və belə olan halda, bölgədə risklər daha da azalacaqdır. Biz bunu istəyirik. Biz istəyirik ki, ölkələrimiz inkişaf etsin, insanlarımız daha da yaxşı yaşasınlar, daha da savadlı olsunlar. Bizim qarşımızda duran problemlərin biri də təhsillə bağlıdır. İnsanlarımızın maarifləndirilməsi, yüksək biliyə yiyələnməsi çox önəmli məsələdir və dünyanın gələcəyini müəyyən edir. Bilik, savad, yeni

texnologiyaların tətbiq olunması - bütün bunlar bizim üçün önəmli məsələlərdir. Bizim həmrəyliyimiz, bir-birimizi dəstəkləməyimiz, əlbəttə ki, işimizi daha da asanlaşdıracaqdır.

Əziz qonaqlar, bir daha demək istəyirəm: mən çox şadam ki, siz bu gün Azərbaycandasınız, bizə qonaq gəlmisiniz. Bəziləriniz üçün bu, Azərbaycana ilk səfərdir və gözəl fürsətdir ki, Azərbaycanla tanış olasınız. Əminəm ki, İslam Konfransı Təşkilatının üzvü olan dövlətlərlə bundan sonra da əlaqələrimiz daha da möhkəm olacaqdır. Yenə də deyirəm, cəmi 15 ildir ki, Azərbaycan beynəlxalq aləmin üzvüdür. Biz gərək özümüzü tanıdaq, özümüzü təqdim edək, imkanlarımızı təklif edək ki, əməkdaşlıq daha da sürətlə getsin. Azərbaycan İslam Konfransı Təşkilatındakı fəaliyyətini daha da möhkəmləndirmək əzmindədir. Biz hesab edirik ki, təşkilatın çox önəmli rolu var və ümid edirik ki, bu rol artacaqdır. Təşkilat nə qədər möhkəm olsa, bizim mövqeyimiz də bir o qədər güclənəcəkdir.

Mən bir daha sizin hamınızı Azərbaycanda ürəkdən salamlayıram və sessiyanın işinə uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

"Azərbaycan" qəzeti, 20 iyun 2006-cı il

İslam Konfransı Təşkilatının **QƏTNAMƏLƏRİ**

İKT ÜZVÜ OLAN ÖLKƏLƏRİN KASABLANKADA 13-15 DEKABR 1994-CÜ İLDƏ KEÇİRİLƏN 7-Cİ ZİRVƏ GÖRÜŞÜ

Ermənistan və Azərbaycan arasındakı münaqişə ilə əlaqədar 11/7-P IS sayılı qətnamə

İslam Konfransı Təşkilatı dövlət və hökumət başçıların 13-15 dekabr 1994-cü il tarixdə Mərakeş Krallığının Kasablanka şəhərində (Ləyaqət, Dialog, İştirak) zirvə toplantısı keçirilmişdir.

İslam Konfransı Təşkilatı Nizamnaməsinin prinsip və vəzifələrindən çıxış edərək;

Ermənistan Respublikasının təcavüzü nəticəsində Azərbaycan ərazisinin 20 faizindən çoxunun işğalından ciddi şəkildə narahat olduğunu bildirərək;

Ermənistanın təcavüzü nəticəsində bir milyondan artıq azərbaycanlı qaçqın və köçkünlərin düşdüyü ağır vəziyyətdən, humanitar problemlərin miqyası və ağırlığından həddindən artıq təsirlənərək;

İslam Konfransı Təşkilatı Xarici İşlər Nazirlərinin 1992-ci ilin iyununda və 1994-cü ilin sentyabrında İslamabadda keçirilmiş fəvqəladə sessiyalarının bu məsələ ilə bağlı prinsipial mövqelərini yada salaraq;

Həm də İslam Konfransı Təşkilatı Xarici İşlər Nazirləri Əlaqələndirmə Şurası iclasının BMT-də 23 sentyabr 1992 və 3 oktyabr 1994-cü illərdə Nyu-Yorkda qəbul olunmuş Yekun Bəyannamənin müvafiq abzaslarını yada salaraq;

Qonşu ölkələr və bölgə ölkələri, xüsusilə İran İslam Respublikası və Türkiyə Cümhuriyyətinin Azərbaycan və Ermənistan arasındakı münaqişəni sülh yolu ilə həll etmək səylərini xüsusilə qeyd edərək;

Ermənistanın təcavüzünün beynəlxalq sülh və təhlükəsizlik üçün təhlükə yaratdığını bilərək;

BMT Nizamnaməsinə əməl edilməsi və Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinin yerinə yetirilməsində təkid edərək;

Ermənistan Respublikasının təcavüzkar siyasətinin ATƏT çərçivəsində sülh prosesinə destruktiv təsirini qeyd edərək;

1. *Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzünü ciddi şəkildə pisləyir.*

2. *İşğal olunmuş Azərbaycan ərazilərində mülki azərbaycanlı əhaliyə qarşı törədilmiş hərəkətləri insanlığa qarşı cinayət hesab edir.*

3. *Təhlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874, 884 sayılı qətnamələrinin yerinə yetirilməsini, Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərindən dərhal, qeyd-şərtsiz və tamamilə, o cümlədən Laçın və Şuşa rayonlarından çıxarılmasını, Ermənistanın Azərbaycan Respublikasının suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə hörmət etməsini qəti şəkildə tələb edir.*

4. *Təhlükəsizlik Şurasını Ermənistanın Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzünü tanımağa; BMT Nizamnaməsinin 7-ci fəslinin tələblərinə uyğun olaraq öz qətnamələrinin yerinə yetirilməsi üçün müvafiq addımlar atmağa çağırır, Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü və suverenliyinə qarşı təcavüzü pisləyir və BMT-də buna son qoyulması üçün atılacaq addımları əlaqələndirməyi qərara alır.*

5. *Zorakı yolla torpaqların qəsb edilməsinin tanınılmaz olduğunu bir daha təsdiq edərək;*

6. *Ermənistanla Azərbaycan arasındakı münaqişəni onların ərazi bütövlüyü və beynəlxalq aləm tərəfindən tanınmış sərhədlərin toxunulmazlığına hörmət prinsipləri əsasında ədalətlə və sülh yolu ilə həll etməyə çağırır.*

7. *Ermənistanı və Azərbaycanı, eləcə də Minsk qrupuna daxil olan bütün dövlətləri ATƏT-də gedən sülh prosesləri ilə konstruktiv şəkildə məşğul olmağa, münaqişənin sülh yolu ilə həllini çətinləşdirə biləcək hər hansı addım atmamağa çağırır.*

8. *Azərbaycan hökuməti və xalqının öz ölkələrini qorumaq üçün göstərdiyi bütün səyləri dəstəkləyir və onlarla tam həmrəy olduğunu bir daha təsdiq edir.*

9. *Qaçqın və köçkünlərin təhlükəsiz və ləyaqətlə öz doğma torpaqlarına qayıtması üçün şərait yaratmağa çağırır.*

10. *Azərbaycan ərazisində bir milyondan artıq qaçqın və köçkünlə bağlı ciddi humanitar problemlərin yaşandığından narahatlığı ifadə edir, üzv ölkələr, İslam İnkişaf Bankı və digər İslami qurumlardan Azərbaycan Respublikasına təcili maliyyə və humanitar yardımını göstərməyi xahiş edir.*

11. *Baş Katibdən bu qətnamənin yerinə yetirilməsini izləməyi və bu barədə İslam Konfransı Təşkilatı Xarici İşlər Nazirlərinin 23-cü sessiyasına məruzə təqdim etməsini xahiş edir.*

Azərbaycan Respublikasına İqtisadi Yardım barədə 16/7-E IS sayılı qətnamə

İslam Konfransı ölkələri xarici işlər nazirlərinin Mərakeş Krallığının Kasablanka şəhərində 13-15 dekabr 1994-cü il tarixdə keçirilmiş (Qardaşlıq və Dirçəliş) toplantısı qonşu Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə əlaqədar yaranmış vəziyyəti yada salaraq;

Ölkənin tarixinin çox ağır və kritik anında İslam Konfransı Təşkilatı üzvü olan ölkələrin Azərbaycan hökuməti və xalqı ilə yekdil həmrəyliyinə təsdiqləyərək;

Bu münaqişə ilə bağlı BMT Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələrinə istinad edərək;

Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsində silahlı əməliyyatları, bunun nəticəsində Azərbaycan ərazisinin 20 faizinin işğal olunmasını, təxminən bir milyon azərbaycanlının öz vətənindən zorla çıxarılması, təcavüz nəticəsində insan hüquqlarının kobud şəkildə pozulmasını pisləyərək;

Azərbaycan hökuməti və xalqı ilə İslam Konfransı Təşkilatına üzv dövlətlərin həmrəyliyinə konkret şəkildə nümayiş etdirmək zərurətini lazım bilərək;

İKT-yə üzv olan bəzi ölkələrin və İKT-nin müvafiq qurumlarını, BMT qurumları və beynəlxalq təşkilatların Azərbaycana göstərdiyi yardımı alqışlayaraq;

1. *Dünya birliyindən Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğalına son qoymaq, onların Azərbaycan ərazisindən qeyd-şərtsiz çıxarılması və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası üçün ciddi və təsirli tədbirlər görülməsini tələb edir.*

2. *İKT-nin üzv dövlətlərinə və İslami qurumlara müraciət edir ki, Azərbaycan xalqının izzət və əzablarını yüngülləşdirmək üçün Azərbaycan hökuməti və xalqına iqtisadi və humanitar yardım göstərsinlər.*

3. *Beynəlxalq təşkilatları Azərbaycana təcili humanitar və maliyyə yardımını göstərməyə çağırır.*

İKT ÜZVÜ OLAN ÖLKƏLƏRİN TEHRANDA 9-11 DEKABR 1997-Cİ İLDƏ KEÇİRİLƏN 8-Cİ ZİRVƏ GÖRÜŞÜ

Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzü haqqında 18/8-P IS sayılı qətnamə

İslam Konfransı Təşkilatı dövlət və hökumət başçıların 9-11 dekabr 1997-ci il tarixdə İran İslam Respublikasının paytaxtı Tehran şəhərində zirvə toplantısı (Ləyaqət, Dialoq və İştirak Sessiyası) keçirilmişdir.

İslam Konfransı Təşkilatı Nizamnaməsinin prinsip və vəzifələrindən çıxış edərək;

Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına təcavüzündən və Azərbaycan torpaqlarının 20 faizindən çoxunun işğal olunmasından həddindən artıq narahat olduğunu bildirərək;

Ermənistanın təcavüzü nəticəsində bir milyondan çox azərbaycanlı qaçqın və köçkünlərin düşdüyü ağır durumdan, humanitar problemlərin miqyası və ağırlığından həddindən artıq təəssüflənərək;

Əvvəlki bütün müvafiq qətnamələri, xüsusilə İslam Konfransı Təşkilatının Mərkəş Krallığının Kasablanka şəhərində 13-15 dekabr 1994-cü il tarixdə keçirilmiş VII sessiyasında bu məsələ ilə bağlı qəbul edilmiş qətnaməni bir daha təsdiqləyərək;

Ermənistanın təcavüzünün beynəlxalq sülh və təhlükəsizlik üçün təhlükə yaratdığını bilərək;

BMT nizamnaməsinə və Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinin yerinə yetirilməsində təkid edərək;

Münaqişənin həllinə yönəlmiş bütün diplomatik və digər səyləri alqışlayaraq;

Bütün BMT üzvlərinin Azərbaycanın suverenliyi, ərazi bütövlüyü, siyasi müstəqilliyinə hörmət etdiyini bir daha təsdiqləyərək;

Həm də zorakı yolla torpaqların qəsb edilməsinin yolverilməz olduğunu bir daha təsdiq edərək;

Həm də Ermənistan Respublikasının təcavüzkar siyasətinin ATƏT çərçivəsində sülh prosesinə destruktiv təsirini qeyd edərək;

1. *Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına təcavüzünü qəti şəkildə pisləyir.*

2. *İşğal olunmuş Azərbaycan ərazilərində mülki azərbaycanlı əhaliyə qarşı törədilmiş hərəkətləri insanlığa qarşı cinayət hesab edir.*

3. *İşğal olunmuş Azərbaycan ərazilərində arxeoloji-mədəni və dini abidələrin yağmalanması və dağıdılmasını qəti şəkildə pisləyir.*

4. *BMT Təhlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874, 884 sayılı qətnamələrinin yerinə yetirilməsini, Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərindən dərhal, qeyd-şərtsiz və tamamilə, o cümlədən Laçın və Şuşa rayonlarından çıxarılmasını, Ermənistanın Azərbaycan Respublikasının suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə hörmət etməsini qəti şəkildə tələb edir.*

5. *BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrindəki tələblərin Ermənistan tərəfindən yerinə yetirilməməsi ilə bağlı narahatlığını bildirir.*

6. *Təhlükəsizlik Şurasını Ermənistanın Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzünü tanımağa; BMT Nizamnaməsinin 7-ci fəslinin tələblərinə uyğun olaraq onu öz qətnamələrinin yerinə yetirilməsi üçün müvafiq addımlar atmağa çağırır, Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü və suverenliyinə qarşı təcavüzü pisləyir və BMT-də buna son qoyulması üçün atılacaq addımları əlaqələndirməyi qərara alır.*

7. *Təcavüzkarın münaqişəni daha da genişləndirməyə ruhlandırmamaq və Azərbaycan ərazilərini işğal altında saxlamaqda davam etdirməsinə imkan verməmək üçün bütün dövlətlərdən Ermənistanı silah-sursatla təchiz etməkdən çəkinməyi tələb edir. BMT üzvü olan dövlətlərin ərazisindən bu cür silah-sursatın ötürülməsi üçün istifadə olunmamalıdır.*

8. *BMT üzvü olan dövlətləri, eləcə də beynəlxalq birliyin digər üzvlərini Ermənistanın təcavüzünə və Azərbaycan ərazilərinin işğalına son qoymaq üçün təsirli siyasi və iqtisadi tədbirlər görməyə çağırır.*

9. *Ermənistanla Azərbaycan arasındakı münaqişəni onların ərazi bütövlüyü və beynəlxalq aləm tərəfindən tanınmış sərhədlərin toxunulmazlığına hörmət prinsipləri əsasında ədalətlə və sülh yolu ilə həll etməyə çağırır.*

10. *Ermənistanı və Azərbaycanı, eləcə də Minsk qrupuna daxil olan bütün dövlətləri ATƏT-də gedən sülh prosesləri ilə konstruktiv şəkildə məşğul olmağa, münaqişənin sülh yolu ilə həllini çətinləşdirə biləcək hər hansı addım atmamağa çağırır.*

11. *Azərbaycan hökuməti və xalqının öz ölkələrini qorumaq üçün göstərdiyi bütün səyləri dəstəkləyir və onlarla tam həmrəy olduğunu bir daha təsdiq edir.*

12. *Qaçqın və köçkünlərin təhlükəsiz və ləyaqətlə öz doğma torpaqlarına qayıtması üçün şərait yaratmağa çağırır.*

13. *Qaçqın və köçkünlərə humanitar yardım göstərmiş bütün üzv dövlətlərə təşəkkürümüzü bildirir və digərlərini də onlara yardım etməyə çağırır.*

14. *Azərbaycan ərazisində bir milyondan artıq qaçqın və köçkünlə bağlı ciddi humanitar problemlərin yaşandığından narahatlığı ifadə edir, üzv ölkələr, İslam İnkişaf Bankı və digər İslami qurumlardan Azərbaycan Respublikasına təcili maliyyə və humanitar yardımını göstərməyi xahiş edir.*

15. Dəymiş zərər üçün Azərbaycanın müvafiq kompensasiya almaq hüququnun olduğunu nəzərə alaraq bu zərərin ödənilməsi üçün məsuliyyəti Ermənistanın üzərinə qoyur.

16. Baş Katibin üzv dövlətlərin mövqeyinin ATƏT-in cari sədrinə çatdırılması üçün göstərdiyi səyləri qiymətləndirir.

17. Baş Katibdən bu qətnamənin yerinə yetirilməsini izləməyi və bu barədə İslam Konfransı Təşkilatının 9-cu sessiyasına məruzə təqdim etməsini xahiş edir.

Azərbaycan Respublikasına iqtisadi yardım barədə 18/8-E IS sayılı qətnamə

İslam Konfransı Təşkilatı dövlət və hökumət başçıların 9-11 dekabr 1997-ci il tarixdə İran İslam Respublikasının paytaxtı Tehran şəhərində zirvə toplantısı (Ləyaqət, Dialoq və İştirak Sessiyası) keçirilmişdir.

İslam Konfransı ölkələri xarici işlər nazirlərinin 24-cü sessiyasının 18/24-E sayılı qətnaməsini yada salaraq;

Ölkənin tarixinin çox ağır və kritik anında İslam Konfransı Təşkilatı üzvü olan ölkələrin Azərbaycan hökuməti və xalqı ilə yekdil həmrəyliyi təsdiqləyərək;

Bu münaqişə ilə bağlı BMT Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələrinə istinad edərək;

Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsində silahlı əməliyyatları, bunun nəticəsində Azərbaycan ərazisinin 20 faizinin işğal olunmasını, təxminən bir milyon azərbaycanlının öz vətəninə zorla çıxarılması, təcavüz nəticəsində insan hüquqlarının kobud şəkildə pozulmasını pisləyərək;

Azərbaycan hökuməti və xalqı ilə İslam Konfransı Təşkilatına üzv dövlətlərin həmrəyliyi konkret şəkildə nümayiş etdirmək zərurətini lazım bilərək;

İKT-yə üzv olan bəzi ölkələrin və İKT-nin müvafiq qurumlarını, BMT qurumları və beynəlxalq təşkilatların Azərbaycana göstərdiyi yardımı alqışlayaraq;

Həm də təşkilatın iqtisadi, mədəni və sosial məsələlər üzrə komissiyasının 20-ci sessiyasının tövsiyələrini nəzərə alaraq;

1. İKT-nin üzv dövlətlərinə və İslami qurumlara müraciət edir ki, Azərbaycan xalqının izzət və əzablarını yüngülləşdirmək üçün Azərbaycan hökuməti və xalqına iqtisadi və humanitar yardım göstərsinlər.

2. Beynəlxalq təşkilatları Azərbaycana təcili humanitar və maliyyə yardımını göstərməyə çağırır.

3. Baş Katibdən xahiş edir ki, məsələni izləsin və bu barədə məruzə hazırlayıb İKT-nin sonrakı sessiyasına təqdim etsin.

İKT XARİCİ İŞLƏR NAZİRLƏRİNİN 19-21 İYUN, 2006-CI İLDƏ BAKIDA KEÇİRİLƏN 33-CÜ SESSİYASI

Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzü haqqında 9/33-P sayılı qətnamə

İslam Konfransı Təşkilatı Nizamnaməsinin prinsip və məqsədlərinə əsaslanaraq;

Azərbaycan ərazisinin 20 faizinin işğalı ilə nəticələnən Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzündən ciddi şəkildə narahat olaraq;

Azərbaycan ərazisinin böyük bir hissəsinin işğal altında saxlanılmasının davam etdirilməsi və həmin ərazilərdə qanunsuz olaraq erməni millətindən olan şəxslərin köçürülməsindən dərin narahatlıq hissi ifadə edərək;

Erməni təcavüzü nəticəsində bir milyondan çox azərbaycanlının qaçqın və məcburi köçkünə çevrilməsindən və bu nəhəng humanitar problemin ağırlığından dərin narahatlıq keçirərək;

İslam Konfransı Sammitinin bütün əvvəlki qətnamələrini, xüsusilə 20-21 Şaban, 1424-cü il Hicri tarixində (16-17 oktyabr 2003) Putracayada keçirilmiş zirvə görüşündə qəbul olunmuş 21/10-P(IS) sayılı qətnaməsini bir daha təsdiq edərək;

BMT Nizamnaməsinə ciddi şəkildə əməl edilməsinə, Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələrinin tam şəkildə yerinə yetirilməsinə çağıraraq;

Ermənistan və Azərbaycan arasındakı münaqişənin həll edilməsi üçün bütün diplomatik və digər cəhdləri alqışlayaraq;

Bütün üzv dövlətlərin Azərbaycan Respublikasının suverenliyi, ərazi bütövlüyü və siyasi müstəqilliyinə hörmət etmək öhdəliyini bir daha təsdiq edərək;

Ermənistan Respublikasının təcavüzkar siyasətinin ATƏT çərçivəsindəki sülh prosesinə dağıdıcı təsir göstərdiyini bir daha qeyd edərək;

Baş katibin hesabatını (OIC/ICFM – 33/POL/SG-REP.7) nəzərə alaraq

1. *Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzünü sərt şəkildə ittiham edir.*

2. *İşğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarındakı mülki azərbaycanlı əhaliyə qarşı törədilmiş hərəkətləri insanlığa qarşı cinayət hesab edir.*

3. *Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərindəki arxeoloji, mədəni və dini abidələrin talan edilməsini və yandırılmasını sərt şəkildə ittiham edir.*

4. *BMT Təhlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələrinin tam şəkildə yerinə yetirilməsini, Ermənistan silahlı qüvvələrinin*

Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ regionu da daxil olmaqla bütün işğal olunmuş ərazilərindən tam və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını qəti şəkildə tələb edir və Ermənistanı Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünü tanımağa çağırır.

5. *Ermənistanın yuxarıda göstərilən BMT Təhlükəsizlik Şurası qətnamələrinin tələblərini hələ də yerinə yetirməməsindən narahatlığını ifadə edir.*

6. *BMT Təhlükəsizlik Şurasını Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzü tanımağa; BMT Nizamnaməsinin VII fəsinə uyğun olaraq öz qətnamələrinin yerinə yetirilməsini təmin etməyə; Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünə qarşı təcavüzü ittiham etməyə və aradan qaldırmağa çağırır və bu məqsədlə BMT-də əlaqələndirilmiş tədbirlər görməyi qərara alır.*

7. *Təcavüzkarı münaqişəni genişləndirmək və Azərbaycan ərazilərini işğal altında saxlamaq imkanlarından məhrum etmək məqsədilə bütün üzv dövlətləri Ermənistanı silah və hərbi ləvazimatla təchiz etməkdən çəkinməyə çağırır. Üzv dövlətlərin əraziləri belə bir təchizat üçün tranzit kimi istifadə olunmamalıdır.*

8. *Üzv dövlətləri, həmçinin beynəlxalq birliyin digər üzvlərini Ermənistanın təcavüzünə və Azərbaycan ərazilərinin işğalına son qoymaq məqsədilə bütün təsirli siyasi və iqtisadi vasitələrdən istifadə etməyə çağırır.*

9. *Ermənistan və Azərbaycan arasındakı münaqişənin dövlətlərin ərazi bütövlüyü və beynəlxalq birlik tərəfindən tanınmış sərhədləri çərçivəsində ədalətli və sülh yolu ilə həllinə çağırır.*

10. *Üzv dövlətlərin Nyu-Yorkdakı Daimi Nümayəndəliklərini BMT Baş Məclisində səsvermə zamanı Azərbaycanın ərazi bütövlüyü məsələsini müdafiə etmək üçün təlimatlandırmağı qərara alır.*

11. *Ermənistanı və ATƏT-in Minsk Qrupunun bütün üzv dövlətlərini BMT Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələri və ATƏT-in sənədləri, o cümlədən 24 mart 1992-ci ildə keçirilmiş ATƏT Şurasının Birinci Əlavə Görüşünün, 5-6 dekabr 1994, 2-3 dekabr 1996 və 18-19 noyabr 1999-cu il ATƏT Sammitlərinin sənədlərinə əsasən ATƏT-in davam etməkdə olan sülh prosesində konstruktiv şəkildə iştirak etməyə və sülhə nail olmağı daha da çətinləşdirə biləcək istənilən hərəkətdən çəkinməyə çağırır.*

12. *Ermənistan və Azərbaycan arasındakı münaqişənin həlli üçün ATƏT sədrinin 1996-cı il Lissabon zirvə görüşündəki bəyanatında əks olunan prinsipləri – Ermənistan Respublikası və Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün tanınması, Dağlıq Qarabağa Azərbaycanın tərkibində yüksək özünüidarə statusu verilməsi və bütün regionun əhalisinin təhlükəsizliyinə təminat verilməsini tam dəstəklədiyini bəyan edir.*

13. Baş vermiş faktın münaqişənin həlli üçün əsas ola bilməyəcəyini və nə Azərbaycan Respublikasının işğal edilmiş ərazilərindəki mövcud vəziyyətin, nə də mövcud status-kvonu saxlamaq üçün həmin ərazilərdəki istənilən fəaliyyətin, o cümlədən təşkil edilən səsvermənin hüquqi cəhətdən keçərli qəbul olunmayacağını vurğulayır.

14. Beynəlxalq humanitar hüququn kobud şəkildə pozulması olan, münaqişənin sülh yolu ilə həlli prosesinə pozucu təsir göstərən Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində erməni millətindən olan əhəlinin yerləşdirilməsinin dayandırılmasını və bunun nəticələrinin aradan qaldırılmasını tələb edir və Azərbaycanın BMT Baş Məclisi də daxil olmaqla bu məqsədlə göstərdiyi səyləri o cümlədən Nyu-Yorkda BMT-dəki Daimi Nümayəndəlikləri vasitəsilə müdafiə edir.

15. ATƏT-in Minsk Qrupunun fəaliyyətini və Azərbaycan və Ermənistanın xarici işlər nazirləri səviyyəsində aparılan məsləhətləşmələri müdafiə etdiyini və mərhələli həllin Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzün ən ağır nəticələrini aradan qaldıracağına inandığını bildirir.

16. Baş Katibdən İKT-nin Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünə qarşı prinsipial və qəti mövqeyini Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatının indiki sədrinə çatdırmağı xahiş edir.

17. Azərbaycan hökumətinin və xalqının öz ölkələrini müdafiə etmək üçün göstərdiyi cəhdlərlə tam həmrəyliyi bir daha təsdiq edir.

18. Məcburi köçkünlərin və qaçqınların təhlükəsiz, şərəf və ləyaqətlə qayıtmasına şərait yaradılmasına çağırır.

19. Məcburi köçkünlərə və qaçqınlara humanitar yardım göstərmiş bütün üzv dövlətlərə minnətdarlığını ifadə edir və digərlərini də həmin insanlara yardım göstərməyə çağırır.

20. Azərbaycan Respublikası ərazisində bir milyondan çox məcburi köçkünlərin və qaçqınların mövcudluğu ilə əlaqədar humanitar problemlərin kəskinliyindən narahatlığını ifadə edir və İKT üzv dövlətlərini, İslam İnkişaf Bankını və digər İslam institutlarını Azərbaycan Respublikasına böyük ehtiyac duyulan maliyyə və humanitar yardım göstərməyə çağırır.

21. Azərbaycanın məruz qaldığı zərərlərə görə müvafiq kompensasiya hüququ olduğunu hesab edir bu zərərlərə görə adekvat kompensasiya ödənilməsi məsuliyyətini Ermənistanın üzərinə qoyur.

22. Baş Katibdən bu qətnamənin yerinə yetirilməsinə nəzarət etməyi və bununla bağlı İslam Konfransı Xarici İşlər Nazirlərinin 34-cü Sessiyasına məruzə etməyi xahiş edir.

Azərbaycan Respublikasına İqtisadi Yardım Haqqında 10/33-E sayılı qətnamə

İKT Xarici İşlər Nazirlərinin Azərbaycan Respublikasının Bakı şəhərində keçirilən 19-21 iyun 2006-cı il tarixli 33-cü sessiyası,

İKT-nin 7-8 dekabr 2005-ci il 3-cü Fövqəladə Məkkə zirvə görüşünün On İllik Fəaliyyət Proqramını xatırladaraq,

İKT dövlət və hökumət başçılarının X Zirvə Toplantısının qəbul etdiyi 21/10-E sayılı Qətnaməni xatırladaraq,

Eləcə də, İKT Xarici İşlər Nazirlərinin XXXII Konfransının qəbul etdiyi 10/32-E sayılı qətnaməni xatırladaraq,

Ölkənin tarixindəki təhlükəli dövr və böhran vəziyyətində İKT üzvü olan dövlətlərin Azərbaycan hökuməti və xalqı ilə tamamilə həmrəyliyi təsdiq edərək,

BMT Təhlükəsizlik Şurasının Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi ilə əlaqədar müvafiq qətnamələrinə istinad edərək,

Ermənistanın Azərbaycan Respublikasının Dağlıq Qarabağ bölgəsində apardığı, təqribən 20%-dək ərazinin işğalı və bu təcavüz, insan hüquqlarının kobud şəkildə pozulması və qəddarlıqla həyata keçirilən hücumlar nəticəsində 1 milyon Azərbaycan xalqı övladının öz doğma yurdlarından zorla qovulması ilə müşayiət olunan təcavüzkar əməllərini pisləyərək,

Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş ərazilərdə Azərbaycana dəymiş iqtisadi zərərin həcmi 60 mlrd. ABŞ dollara olduğunu nəzərə alaraq,

Bir sıra İKT üzv dövlətlərinin və müvafiq qurumların, BMT təsisatlarının, beynəlxalq təşkilatların təqdim etdiyi yardımı alqışladığını ifadə edərək,

Eləcə də Baş Katibin məruzəsini nəzərə alaraq:

1. Üzv dövlətləri və islam qurumlarını Azərbaycan xalqının əzablarını yüngülləşdirmək məqsədi ilə Azərbaycan hökumətinə lazımi iqtisadi və humanitar yardım göstərməyə çağırır.

2. Beynəlxalq təşkilatları Azərbaycana təxirəsalınmaz maliyyə və humanitar yardım ilə təmin etməyi davam etdirməyə dəvət edir.

3. Baş Katibdən bu Qətnamənin yerinə yetirilməsinə nəzarət etməsini və bu barədə İKT Xarici İşlər Nazirlərinin XXXIV Konfransına hesabat verməsini xahiş edir.

Ermənistan Respublikasının təcavüzü nəticəsində Azərbaycan Respublikasının işğal olunmuş ərazilərində islam tarixi və mədəniyyət abidələrinin məhv edilməsi və dağıdılması haqqında 2/33-C sayılı qətnamə

İKT dövlət və hökumət başçılarının Zirvə toplantılarının və digər İKT konfranslarının, xüsusilə İKT dövlət və hökumət başçılarının X Zirvə toplantısının qəbul etdiyi qətnamələri xatırladaraq,

İKT Nizamnaməsinin islam irsinin qorunması və müdafiəsi barədə səylərin birləşdirilməsinə dair məqsəd və prinsiplərindən çıxış edərək,

Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş ərazilərdəki Azərbaycan tarixi, mədəniyyəti, arxeologiyası, etnoqrafiyasının Azərbaycan tarixi və mədəniyyətinin ayrılmaz hissəsi olduğunu dərk edərək,

BMT Təhlükəsizlik Şurasının Laçın və Şuşa rayonları daxil olmaqla Azərbaycanın işğal olunmuş bütün ərazilərindən erməni silahlı qüvvələrinin dərhal, qeyd-şərtsiz və tam çıxarılmasını, habelə Ermənistan tərəfindən Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünə hörmət edilməsini tələb edən 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələrini təsdiq edərək,

Ermənistan tərəfindən etnik təmizləmə məqsədilə Azərbaycanda məscidlərin və digər müqəddəs islam məbədlərinin tam və vəhşicəsinə dağıdılmasının vandalizm aktı olduğunu təsdiq edərək,

Ermənistan Respublikasının işğal etdiyi Azərbaycan ərazilərində erməni təcavüzkarları tərəfindən islam irsinə vurulmuş böyük zərərin - nadir islam mədəniyyəti və memarlıq abidələrinin, habelə məscidlərin, məbədlərin, məzarlıqların, arxeoloji qazıntıların, muzeylərin, kitabxanaların, rəsm qalereyalarının, dövlət teatrlarının, musiqi məktəblərinin tam və ya qismən dağıdılması, zəbt edilmiş muzeylərdən çoxsaylı qiymətli əşyaların, milyonlarla kitab və tarixi əlyazmaların çıxarılması və məhv edilməsi faktları nəzərə alaraq, Azərbaycan xalqı və hökumətinin bununla əlaqədar narahatlığını tam bölüşərək,

Bu məsələyə dair İslam Konfransı Təşkilatı Baş Katibinin hesabatını nəzərdən keçirərək,

1. Erməni təcavüzkarlarının Azərbaycan Respublikasının işğal olunmuş ərazilərində islam sivilizasiyasının tam məhv edilməsinə yönəldilmiş vəhşi hərəkətlərini ciddi surətdə pisləyir.

2. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələrinin Ermənistan Respublikası tərəfindən qeyd-şərtsiz və mütləq yerinə yetirilməsini qəti surətdə tələb edir.

3. Azərbaycan Respublikasının Ermənistan Respublikası tərəfindən işğal olunmuş ərazilərdə islam mədəni dəyərlərinin qorunmasına regional və beynəlxalq səviyyədə yönəldilmiş səylərini dəstəklədiyini ifadə edir.

4. Azərbaycanın ona dəymiş ziyanın müqabilində təzminat almaq hüququna malik olduğunu və bu təzminatın ödənilməsi üçün Ermənistanın tam məsuliyyət daşıdığını təsdiq edir.

5. Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində məscidlərin, təhsil ocaqlarının, kitabxanaların, muzeylərin İKT-yə üzv dövlətlərin yardımı ilə bərpası üçün İKT-nin bölmələrini və ixtisaslaşmış qurumlarını yardım proqramının təşkili imkanlarını araşdırmağa çağırır.

6. Bu problemə dair İslam Konfransı Təşkilatına üzv dövlətlərin mövqeyi barədə BMT, ATƏT və digər beynəlxalq təşkilatlara məlumat verilməsi, İKT və digər ixtisaslaşmış qurumlar və onların bölmələri arasında koordinasiyanın həyata keçirilməsi ilə əlaqədar İKT Baş Katibinə, həmçinin həmin təşkilatlara, xüsusilə İslam İnkişaf Bankı, İSESCO-ya Azərbaycan Respublikasında islam tarixi abidələrinin qorunması layihələrinin icrası proqramına sayğı ilə yanaşdıqları üçün minnətdarlığını ifadə edir.

İSLAM KONFRANSI TƏŞKİLATININ 13-14 MART, 2008-Cİ İLDƏ DAKARDA KEÇİRİLƏN 11-Cİ ZİRVƏ GÖRÜŞÜ

Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzü haqqında 10/11-P (IS) sayılı qətnamə

İslam Konfransı Təşkilatı Nizamnaməsinin prinsip və məqsədlərinə əsaslanaraq;

Azərbaycan ərazisinin 20 faizinin işğalı ilə nəticələnən Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzündən ciddi şəkildə narahat olaraq;

Azərbaycan ərazisinin böyük bir hissəsinin işğal altında saxlanılmasının davam etdirilməsi və həmin ərazilərdə qanunsuz olaraq erməni millətindən olan şəxslərin köçürülməsindən dərin narahatlıq hissi ifadə edərək;

Erməni təcavüzü nəticəsində bir milyondan çox azərbaycanlının qaçqın və məcburi köçkünə çevrilməsindən və bu böyük humanitar problemin ağırlığından dərin narahatlıq keçirərək;

İslam Konfransı Sammitinin bütün əvvəlki qətnamələrini, xüsusilə 20-21 Şaban, 1424-cü il Hicri tarixində (16-17 oktyabr 2003) Putracayada keçirilmiş zirvə görüşündə qəbul olunmuş 21/10-P(IS) sayılı qətnaməsini bir daha təsdiq edərək;

BMT Nizamnaməsinə ciddi şəkildə əməl edilməsinə, Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələrinin tam şəkildə yerinə yetirilməsinə çağıraraq;

Ermənistan və Azərbaycan arasındakı münaqişənin həll edilməsi üçün bütün diplomatik və digər cəhdləri alqışlayaraq;

Bütün üzv dövlətlərin Azərbaycan Respublikasının suverenliyi, ərazi bütövlüyü və siyasi müstəqilliyinə hörmət etmək öhdəliyini bir daha təsdiq edərək;

Ermənistan Respublikasının təcavüzkar siyasətinin ATƏT çərçivəsindəki sülh prosesinə dağıdıcı təsir göstərdiyini bir daha qeyd edərək;

Baş katibin hesabatını (OIC/ICFM – 34/POL/SG-REP.7) nəzərə alaraq

1. *Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzünü sərt şəkildə ittiham edir.*

2. *İşğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarındakı mülki azərbaycanlı əhaliyə qarşı törədilmiş hərəkətləri insanlığa qarşı cinayət hesab edir.*

3. *Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərindəki arxeoloji, mədəni və dini abidələrin talan edilməsini və yandırılmasını sərt şəkildə ittiham edir.*

4. *BMT Təhlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələrinin tam şəkildə yerinə yetirilməsini, Ermənistan silahlı qüvvələrinin*

Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ regionu da daxil olmaqla bütün işğal olunmuş ərazilərindən tam və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını qəti şəkildə tələb edir və Ermənistanın Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünü tanımağa çağırır.

5. *Ermənistanın yuxarıda göstərilən BMT Təhlükəsizlik Şurası qətnamələrinin tələblərini hələ də yerinə yetirməməsindən narahatlığını ifadə edir.*

6. *BMT Təhlükəsizlik Şurasını Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzü tanımağa; BMT Nizamnaməsinin VII fəslinə uyğun olaraq öz qətnamələrinin yerinə yetirilməsini təmin etməyə; Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünə qarşı təcavüzü ittiham etməyə və aradan qaldırmağa çağırır və bu məqsədlə BMT-də əlaqələndirilmiş tədbirlər görməyi qərara alır.*

7. *Təcavüzkarı münaqişəni genişləndirmək və Azərbaycan ərazilərini işğal altında saxlamaq imkanlarından məhrum etmək məqsədilə bütün üzv dövlətləri Ermənistanı silah və hərbi ləvazimatla təchiz etməkdən çəkinməyə çağırır. Üzv dövlətlərin əraziləri belə bir təchizat üçün tranzit kimi istifadə olunmamalıdır.*

8. *Üzv dövlətləri, həmçinin beynəlxalq birliyin digər üzvlərini Ermənistanın təcavüzünə və Azərbaycan ərazilərinin işğalına son qoymaq məqsədilə bütün təsirli siyasi və iqtisadi vasitələrdən istifadə etməyə çağırır.*

9. *Ermənistan və Azərbaycan arasındakı münaqişənin dövlətlərin ərazi bütövlüyü və beynəlxalq birlik tərəfindən tanınmış sərhədləri çərçivəsində ədalətli və sülh yolu ilə həllinə çağırır.*

10. *Üzv dövlətlərin Nyu-Yorkdakı Daimi Nümayəndəliklərini BMT Baş Məclisində səsvermə zamanı Azərbaycanın ərazi bütövlüyü məsələsini müdafiə etmək üçün təlimatlandırmağı qərara alır;*

11. *Ermənistanı və ATƏT-in Minsk Qrupunun bütün üzv dövlətlərini BMT Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələri və ATƏT-in sənədləri, o cümlədən 24 mart 1992-ci ildə keçirilmiş ATƏT Şurasının Birinci Əlavə Görüşünün, 5-6 dekabr 1994, 2-3 dekabr 1996 və 18-19 noyabr 1999-cu il ATƏT Sammitlərinin sənədlərinə əsasən ATƏT-in davam etməkdə olan sülh prosesində konstruktiv şəkildə iştirak etməyə və sülhə nail olmağı daha da çətinləşdirə biləcək istənilən hərəkətdən çəkinməyə çağırır.*

12. *Ermənistan və Azərbaycan arasındakı münaqişənin həlli üçün ATƏT sədrinin 1996-cı il Lissabon zirvə görüşündəki bəyanatında əks olunan prinsipləri – Ermənistan Respublikası və Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün tanınması, Dağlıq Qarabağa Azərbaycanın tərkibində yüksək özünüidarə statusu verilməsi və bütün regionun əhalisinin təhlükəsizliyinə təminat verilməsini tam dəstəklədiyini bəyan edir.*

13. Baş vermiş faktın münaqişənin həlli üçün əsas ola bilməyəcəyini və nə Azərbaycan Respublikasının işğal edilmiş ərazilərindəki mövcud vəziyyətin, nə də mövcud status-quo saxlamaq üçün həmin ərazilərdəki istənilən fəaliyyətin, o cümlədən təşkil edilən səsvermənin hüquqi cəhətdən keçərli qəbul olunmayacağını vurğulayır.

14. Beynəlxalq humanitar hüququn kobud şəkildə pozulması olan, münaqişənin sülh yolu ilə həlli prosesinə pozucu təsir göstərən Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində erməni millətindən olan əhəlinin yerləşdirilməsinin dayandırılmasını və bunun nəticələrinin aradan qaldırılmasını tələb edir və Azərbaycanın BMT Baş Məclisi də daxil olmaqla bu məqsədlə göstərdiyi səyləri o cümlədən Nyu-Yorkda BMT-dəki Daimi Nümayəndəlikləri vasitəsilə müdafiə edir.

15. İKT üzvü olan dövlətlərdən öz hüquqi və fiziki şəxslərini Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ regionunda və digər işğal olunmuş bölgələrində iqtisadi fəaliyyətdən çəkəndirməyi xahiş edir.

16. ATƏT-in Minsk Qrupunun fəaliyyətini və Azərbaycan və Ermənistanın xarici işlər nazirləri səviyyəsində aparılan məsləhətləşmələri müdafiə etdiyini və mərhələli həllin Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzün ən ağır nəticələrini aradan qaldıracağına anlayışını bildirir.

17. Baş Katibdən İKT-nin Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünə qarşı prinsipial və qəti mövqeyini Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatının indiki sədrinə çatdırmağı xahiş edir.

18. Azərbaycan hökumətinin və xalqının öz ölkələrini müdafiə etmək üçün göstərdiyi cəhdlərlə tam həmrəyliyi bir daha təsdiq edir.

19. Məcburi köçkünlərin və qaçqınların təhlükəsiz, şərəf və ləyaqətlə qayıtmasına şərait yaradılmasına çağırır.

20. Məcburi köçkünlərə və qaçqınlara humanitar yardım göstərmiş bütün üzv dövlətlərə minnətdarlığını ifadə edir və digərlərini də həmin insanlara yardım göstərməyə çağırır.

21. Azərbaycan Respublikası ərazisində bir milyondan çox məcburi köçkün və qaçqının mövcudluğu ilə əlaqədar humanitar problemlərin kəskinliyindən narahatlığını ifadə edir və İKT üzv dövlətlərini, İslam İnkişaf Bankını və digər İslam İnstitutlarını Azərbaycan Respublikasına böyük ehtiyac duyulan maliyyə və humanitar yardım göstərməyə çağırır.

22. Azərbaycanın məruz qaldığı zərərlərə görə müvafiq kompensasiya hüququ olduğun hesab edir və bu zərərlərə görə adekvat kompensasiya ödənilməsi məsuliyyətini Ermənistanın üzərinə qoyur.

23. Baş katibdən bu qətnamənin yerinə yetirilməsinə nəzarət etməyi və bununla bağlı İslam Konfransı Təşkilatının 12-ci Zirvə görüşünə məruzə etməyi xahiş edir.

Üzv ölkələrə, İKT üzvü olmayan ölkələrə və müsəlman icmalarına iqtisadi yardım fəaliyyəti ilə bağlı 2/11-E (IS) sayılı qətnamə

(B)Azərbaycan Respublikasına iqtisadi yardım haqqında qətnamə

İKT dövlət və hökumət başçıların X Zirvə Toplantısının qəbul etdiyi 21/10-E (IS) sayılı Qətnaməni xatırladaraq;

Ölkənin tarixindəki təhlükəli dövr və böhran vəziyyətində İKT-yə üzv dövlətlərin Azərbaycan hökuməti və xalqı ilə tamamilə həmrəyliyi təsdiq edərək;

BMT Təhlükəsizlik Şurasının Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi ilə əlaqədar müvafiq qətnamələrinə istinad edərək;

Ermənistanın təcavüzü, Azərbaycan ərazisinin 20%-dək işğalı, 1 milyon azərbaycanlı əhəlinin öz torpaqlarından zorla qovulması və beləliklə də qəddar etnik təmizləmə ilə nəticələnən Ermənistanın Azərbaycan Respublikasının Dağlıq Qarabağ bölgəsində qızıqşdırdığı təcavüzkar separatizmi ittiham edərək;

Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş ərazilərdə Azərbaycana dəymiş iqtisadi zərərin həcmi 60 mlrd. ABŞ dolları olduğunu nəzərə alaraq;

Bir sıra İKT üzvü olan dövlətlərin və müvafiq qurumların, BMT təsisatlarının, beynəlxalq təşkilatların təqdim etdiyi yardımı alqışladığını ifadə edərək,

Eləcə də Baş katibin məruzəsini nəzərə alaraq;

1. Üzv dövlətləri və islam qurumlarını Azərbaycan xalqının əzablarını yüngülləşdirmək məqsədi ilə Azərbaycan hökumətinə lazımi iqtisadi və humanitar yardım göstərməyə çağırır.

2. Beynəlxalq təşkilatları Azərbaycanı maliyyə və humanitar yardım ilə təmin etməyi davam etdirməyə dəvət edir.

İslamın müqəddəs yerlərinin qorunması haqqında 2/11-C (IS) sayılı qətnamə

(C)Ermənistan Respublikasının təcavüzü nəticəsində Azərbaycan Respublikasının işğal olunmuş ərazilərində İslam tarixi və mədəniyyət abidələrinin məhv edilməsi və dağıdılması.

Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş ərazilərdəki Azərbaycan tarixi, mədəniyyəti, arxeologiyası, etnoqrafiyasının İslam irsinin ayrılmaz hissəsi olduğunu və qorunulmasının zəruriliyini vurğulayaraq;

BMT Təhlükəsizlik Şurasının Laçın və Şuşa rayonları daxil olmaqla Azərbaycanın işğal olunmuş bütün ərazilərindən erməni silahlı qüvvələrinin dərhal, qeyd-şərtsiz və tam çıxarılmasını, habelə Ermənistan tərəfindən Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyünə hörmət edilməsini tələb edən 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələrini bir daha təsdiq edərək;

Ermənistan tərəfindən etnik təmizləmə məqsədilə Azərbaycanda məscidlərin və digər müqəddəs islam məbədlərinin tam və vəhşicəsinə dağıdılmasının vandalizm aktı olduğunu bir daha təsdiq edərək;

Ermənistan Respublikasının işğal etdiyi Azərbaycan ərazilərində erməni təcavüzkarları tərəfindən islam irsinə vurulmuş böyük zərərin - nadir islam mədəniyyəti və memarlıq abidələrinin, habelə məscidlərin, məbədlərin, məzarlıqların, arxeoloji qazıntıların, muzeylərin, kitabxanaların, rəsm qalereyalarının, dövlət teatrlarının, musiqi məktəblərinin tam və ya qismən dağıdılması, zəbt edilmiş muzeylərdən çoxsaylı qiymətli əşyaların, milyonlarla kitab və tarixi əlyazmalarının çıxarılması və məhv edilməsi faktları nəzərə alaraq;

Azərbaycan xalqı və hökumətinin bununla əlaqədar narahatlığını tam bölüşərək;

1. *Erməni təcavüzkarlarının Azərbaycan Respublikasının işğal olunmuş ərazilərində islam sivilizasiyasının tam məhv edilməsinə yönəldilmiş vəhşi hərəkətlərini kəskin şəkildə ittiham edir.*

2. *Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələrinin Ermənistan Respublikası tərəfindən qeyd-şərtsiz və mütləq yerinə yetirilməsini qəti surətdə tələb edir.*

3. *Azərbaycan Respublikasının Ermənistan Respublikası tərəfindən işğal olunmuş ərazilərdə islam mədəni dəyərlərinin qorunmasına regional və beynəlxalq səviyyədə yönəldilmiş səylərini dəstəklədiyini bir daha təsdiq edir.*

4. *Azərbaycanın ona dəymiş ziyanın müqabilində təzminat almaq hüququna malik olduğunu hesab edir və bu təzminatın ödənilməsi üçün Ermənistanın tam məsuliyyət daşdığını təsdiq edir.*

5. *Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində məscidlərin, təhsil ocaqlarının, kitabxanaların, muzeylərin İKT-yə üzv dövlətlərin yardımı ilə bərpası üçün İKT-nin bölmələrini və ixtisaslaşmış qurumlarını yardım proqramının təşkili imkanlarını araşdırmağa çağırır.*

6. *Bu problemə dair İslam Konfransı Təşkilatına üzv dövlətlərin mövqeyi barədə BMT, ATƏT və digər beynəlxalq təşkilatlara məlumat verilməsi, İKT və digər ixtisaslaşmış qurumlar və onların bölmələri arasında koordinasiyanın həyata keçirilməsi ilə əlaqədar İKT Baş Katibinə, həmçinin həmin təşkilatlara, xüsusilə İslam İnkişaf Bankı, İSESCO-ya Azərbaycan Respublikasında islam tarixi abidələrinin qorunması layihələrinin icrası proqramına sayğı ilə yanaşdıqları üçün minnətdarlığını ifadə edir.*

TARİXİ ARAYIŞLAR**İslam Konfransı Təşkilatı (İKT)****Üzv dövlətlər**

İslam Konfransı Təşkilatı Cənubi Amerika, Afrika, Avropa və Asiyanın 57 müsəlman ölkəsini birləşdirən beynəlxalq təşkilatdır. Təşkilatın əsası 25 sentyabr 1969-cu ildə Mərakeşin paytaxtı Rabat şəhərində toplaşan, 21 avqust 1969-cu ildə Qüds şəhərindəki müsəlmanların üçüncü müqəddəs məscidi sayılan Əl-Aqsada törədilən yığında İsrailin millətçi (sionist) dairələrini ittiham edən 25 müsəlman dövlətinin rəhbərləri tərəfindən qoyulub. 1970-ci ilin martında Səudiyyə Ərəbistanının Ciddə şəhərində təşkilatın Baş Katibliyi yaradılıb. Baş katibin rəhbərlik edəcəyi qurum üzv dövlətlər arasında fəaliyyəti əlaqələndirmək üçün nəzərdə tutulub. Qüds azad olunanaqəd Ciddədə yerləşməsi qərara alınıb.

1972-ci ilin martında İslam Konfransı Təşkilatının üzv ölkələrinin xarici işlər nazirlərinin görüşündə təşkilatın nizamnaməsi qəbul olunub. Nizamnaməyə əsasən İslam Konfransı Təşkilatının məqsədləri islam dövlətləri, xalqları arasında siyasi, iqtisadi, mədəni, elmi və sosial sahələrdə əməkdaşlığı, həmrəyliyi gücləndirməkdir.

Təşkilatın əsas orqanları:

- **Kralların, dövlət və hökumət başçıların konfransı və ya İslam sammiti (zirvə görüşü):** təşkilatın ali orqanıdır. Hər üç ildən bir toplaşaraq İKT-nin əsas siyasətini müəyyənləşdirir və növbəti sessiyaya qədər Baş katibi seçir;
- **Xarici İşlər Nazirlərinin Konfransı:** hər il keçirilir və İslam Sammiti çərçivəsində qəbul edilən qərarların icrası ilə bağlı hesabatları yoxlayır;
- **Baş katiblik:** təşkilatın qərarlarının icrasını təmin edən icraedici orqandır.

İKT-nin bu üç əsas orqanından başqa müxtəlif məsələlər üzrə komitələri (Əl-Qüds; İnformasiya və Mədəniyyət; İqtisadiyyat və Ticarət komitələri və s.) yardımçı orqanları (İslam ölkələrinin Statistika, İqtisadiyyat, Sosial, Tədqiqatlar və Təlim Mərkəzi; İslam Tarixi, İncəsənəti və Mədəniyyəti Tədqiqat Mərkəzi) ixtisaslaşmış qurumları (İslam İnkişaf Bankı; İslam Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatı (İSESCO), assosiativ təsisatları (İslam Ticarət və Sənaye Palatası; Dünya İslam İqtisadi Forumu; İslam Konfransı Dialoq və Əməkdaşlıq üzrə Gənclər Forumu) fəaliyyət göstərir.

999-cu ildən İKT üzvü olan dövlətlərin Parlamentlərarası İttifaqı yaradılıb.

İKT BMT-dən sonra dünyada ikinci böyük beynəlxalq təşkilatdır.

İşçi dilləri: ərəb, ingilis, fransız.

Adı**Üzvlük tarixi**

✓ 1) Əfqanıstan (1980-1989-da təxirə salınıb)	1969 +
✓ 2) Əlcəzair Xalq Demokratik Respublikası	1969 +
✓ 3) Çad Respublikası	1969 +
4) Misir Ərəb Respublikası	1969 +
5) Qvineya Respublikası	1969 +
✓ 6) İndoneziya Respublikası	1969 +
✓ 7) İran İslam Respublikası	1969 +
✓ 8) İordaniya Həşimilər Krallığı	1969 +
9) Küveyt	1969 +
10) Livan Respublikası	1969 +
11) Liviya Sosialist Ərəb Cəməhəriyyəsi	1969 +
12) Malayziya	1969 +
13) Mali Respublikası	1969 +
14) Mavritaniya İslam Respublikası	1969 +
15) Mərakeş Krallığı	1969 +
16) Niger Respublikası	1969 +
17) Pakistan İslam Respublikası	1969 +
✓ 18) Fələstin dövləti	1969 +
19) Yəmən Ərəb Respublikası	1969 +
20) Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı	1969 +
21) Senegal Respublikası	1969 +
22) Sudan Respublikası	1969 +
23) Somali	1969 +
24) Türkiyə Cümhuriyyəti	1969 +
25) Tunis Respublikası	1969 +
✓ 26) Bəhreyn Krallığı	1972 +
27) Oman Sultanlığı	1972 +
28) Qətər Dövləti	1972 +
29) Suriya Ərəb Respublikası	1972 +
✓ 30) Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	1972 +
31) Syerra Leone Respublikası	1972 +
✓ 32) Banqladeş Xalq Respublikası	1974 +
33) Qabon Respublikası	1974 +
34) Qambiya Respublikası	1974 +
35) Qvineya-Bisau Respublikası	1974 +
36) Uqanda Respublikası	1974 +

✓37) Burkino Faso	1974 +
38) Kamerun Respublikası	1974 +
✓39) İraq Respublikası	1975 +
40) Komor Federativ İslam Respublikası	1976 +
41) Maldiv Respublikası	1976
✓42) Cibuti Respublikası	1978 +
✓43) Benin Respublikası	1983 +
✓44) Bruney Darussalam Sultanlığı	1984 +
45) Nigeriya Federativ Respublikası	1986 +
✓46) Azərbaycan Respublikası	1991 +
✓47) Albaniya Respublikası	1992 +
48) Qırğızıstan Respublikası	1992 +
49) Tacikistan Respublikası	1992 +
50) Türkmənistan Respublikası	1992 +
51) Mozambik Respublikası	1994 +
52) Qazaxıstan Respublikası	1995 +
53) Özbəkistan Respublikası	1995 +
54) Surinam Respublikası	1996 +
55) Toqo Respublikası	1997 +
56) Qayana Respublikası	1998 +
57) Kot d'İvuar Respublikası	2001 +

Müşahidəçi dövlətlər

1) Bosniya və Hersoqovina	1994
2) Mərkəzi Afrika Respublikası	1997
3) Şimali Kipr Türk Cümhuriyyəti	1979
4) Tailand Krallığı	1998
5) Rusiya Federasiyası	2005

İslam Konfransı Təşkilatının zirvə görüşləri

1. Rabat, Mərakeş (Rəcəb 1389, Sentyabr 1969)
2. Lahor, Pakistan (29 Məhərrəm - 1 Səfər 1394, 22-24 Sentyabr 1974)
3. Məkkə, Səudiyyə Ərəbistanı (19 - 22 Rəbiyül-əvvəl 1401, 25 - 28 Yanvar 1981)
4. Kasablanka, Mərakeş (13 - 16 Rəbiyül-axır 1404, 16 - 19 Yanvar 1984)
5. Əl-Küveyt, Küveyt (26 - 29 Cəmədiül-əvvəl 1407, 26 - 29 Yanvar 1987)
6. Dakar, Seneqal (3 - 5 Cəmədiül-səni 1412, 9-11 Dekabr 1991)
7. Kasablanka, Mərakeş (11 - 13 Rəcəb 1415, 13 - 15 Dekabr 1994)
8. Tehran, İran (9 - 11 Şaban 1418, 9 - 11 Dekabr 1997)
9. Doha, Qətər (16 - 17 Şaban 1421, 12 - 13 Noyabr 2000)
10. Putracaya, Malayziya (20 - 21 Şaban 1424, 16 - 17 Oktyabr 2003)
11. Dakar, Seneqal (5-6 Rəbiyül-əvvəl, 13-14 mart, 2008)

İslam Konfransı Təşkilatının fəvqəladə zirvə görüşləri

1. İslamabad, Pakistan (23 mart 1997)
2. Doha, Qətər (5 mart, 2003)
3. Məkkə, Səudiyyə Ərəbistanı (7-8 dekabr, 2005)

İslam Konfransı Təşkilatına üzv olan dövlətlərin xarici işlər nazirlərinin görüşləri

1. Ciddə (Səudiyyə Ərəbistanı, sentyabr 1970-ci il)
2. Kəraçi (Pakistan, dekabr 1971-ci il)
3. Ciddə (Səudiyyə Ərəbistanı, fevral - mart 1972-ci il)
4. Benqazi (Liviya, 24-26 mart 1973-cü il)
5. Kuala - Lumpur (Malayziya, 21-25 iyun 1974-cü il)
6. Ciddə (Səudiyyə Ərəbistanı, 12-15 iyul 1975-ci il)
7. İstanbul (Türkiyə, 12-15 may 1976-cı il)
8. Tripoli (Liviya, 16-22 may 1977-ci il)
9. Dakar (Seneqal, 24-28 aprel 1978-ci il)
10. Fəs (Mərakeş, 8-12 may 1979-cu il)
11. İslamabad (Pakistan, 8-12 may 1980-ci il)
12. Bağdad (İraq, 1-5 iyun 1981-ci il)
13. Niamey (Niger, 22-26 avqust 1982-ci il)
14. Dəkkə (Banqladeş, 6-11 dekabr 1983-cü il)
15. Səna (Yəmən, 18-22 dekabr 1984-cü il)
16. Fəs (Mərakeş, 6-10 yanvar 1986-cı il)
17. Əmman (İordaniya, 21-25 mart 1988-ci il)
18. Ər -Riyad (Səudiyyə Ərəbistanı, 13-16 mart 1989-cu il)
19. Qahirə (Misir, 31 iyul - 5 avqust 1990-cı il)
20. İstanbul (Türkiyə, 4-8 avqust 1991-ci il)
21. Kəraçi (Pakistan, 25-29 aprel 1993-cü il)
22. Kasablanka (Mərakeş, 10-12 dekabr 1994-cü il)
23. Konakri (Qvineya, 9-12 dekabr 1995-ci il)
24. Cakarta (İndoneziya, 9-13 dekabr 1996-cı il)
25. Doha (Qatar, 15-17 mart 1998-ci il)
26. Uqaduqu (Burkina Faso, 28 iyun - 1 iyul 1999-cu il)
27. Kuala Lumpur (Malayziya, 27-30 iyun 2000-ci il)
28. Bamako (Mali, 25-29 iyun 2001-ci il)
29. Xartum (Sudan, 25-27 iyun 2002-ci il)
30. Tehran (İran, 28- 30 may 2003-cü il)
31. İstanbul (Türkiyə, 14-16 iyun 2004-cü il)
32. Səna (Yəmən, 28-30 iyun 2005-ci il) .
33. Bakı (Azərbaycan, 19-21 iyun 2006 -cı il)
34. İslamabad (Pakistan, 15-17 may 2007-ci il)

İslam Konfransı Təşkilatının baş katibləri

N	BAŞ KATİBİN ADI	TƏMSİL ETDİYİ ÖLKƏ	RƏHBƏRLİK ETDİYİ İLLƏR
1	Tunku Əbdül Rəhman	Malayziya	1971 - 1973
2	Həsən Əl-Tuhami	Misir	1974 - 1975
3	Amadu Kərim Qaye	Seneqal	1975 - 1979
4	Həbib Çatti	Tunis	1979 - 1984
5	Seyid Şarifuddin Pirzada	Pakistan	1985 - 1988
6	Həmid Alcabid	Niger	1989 - 1996
7	İzzəddin Laraki	Mərakeş	1997 - 2000
8	Əbdüləhəd Belkeziz	Mərakeş	2001 - 2004
9	Ekmələddin İhsanoğlu	Türkiyə	2005 - 2008
10	Ekmələddin İhsanoğlu	Türkiyə	2008- indiyə kimi

Azərbaycan və İslam Konfransı Təşkilatı

Azərbaycan Respublikası İslam Konfransı Təşkilatına 1991-ci ilin dekabrında qurumun dövlət və hökumət başçılarının Dakar sammitində qəbul edilib. Bu barədə qərar Dakar sammitinin yekun kommunikesinin 14-cü maddəsində əksini tapıb. İKT Azərbaycanın üzv olduğu ilk beynəlxalq təşkilatdır.

İslam dövlətlərinin birliyi və həmrəyliyinə xidmət edən İKT üzv dövlətlərin üzləşdikləri münaqişələrin aradan qaldırılması üçün də addımlar atır. Onun orqanları islam ölkələri ilə bağlı münaqişələr və bu ölkələrin məruz qaldığı təcavüzlərin qiymətləndirilməsində müvafiq qərarlar qəbul edir.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü birinci dəfə İKT-nin Xarici İşlər Nazirləri Şurasının Kəraçidə keçirilən sessiyasında müvafiq qətnamə ilə ittiham olunub.

Erməni mənbələrinin məlumatına görə İKT-nin hələ 1993-cü il aprelində Kəraçidə keçirilən Xarici İşlər Nazirləri Şurasının görüşünə Ermənistan prezidenti Levon Ter-Petrosyanın məktubunu çatdırmaq üçün həmin ölkənin təmsilçisi Misir nümayəndə heyətinin tərkibində gedib. Məktub lazımı ünvana çatdırılsa da, Kəraçidə ilk dəfə olaraq İKT-nin Ermənistan əleyhinə qətnaməsi qəbul olunub.

2005-ci ilin yanvarında Ermənistanın xarici işlər nazirinin Misirə səfəri zamanı Ermənistanın Ərəb Dövlətləri Liqasında müşahidəçi statusu alması haqqında memorandum imzalanıb. "Panarmenian" agentliyinin şərhinə görə bu, İKT daxilində ərəb dövlətləri və qeyri-ərəb müsəlman ölkələri arasındakı ziddiyyətlərdən istifadə etməklə Ermənistanın Azərbaycanı müdafiə edən vahid islam cəbhəsinin pozulması istiqamətində addımıdır.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 2004-cü ilin dekabrında ərəb ölkələrinə səfəri çərçivəsində Qatarda olarkən İKT-ni bir daha Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünə qarşı BMT-də də həmrəyliyə çağırıb.

İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkənin İKT ilə əməkdaşlığı daha da gücləndirilib. 2004-cü ildə İslam Konfransı Təşkilatının Gənclər Forumunun təsis yığıncağı Azərbaycanda keçirilib.

Erməni təbliğatına baxmayaraq İKT Dağlıq Qarabağ münaqişəsində Ermənistanı ittiham edən addımlarını davam etdirib. 2006-cı ilin yayında İKT Xarici İşlər Nazirlərinin Bakı görüşündə, 2006-cı ilin dekabrında Dağlıq Qarabağ separatçı rejiminin keçirdiyi qanunsuz seçkilərlə bağlı, təşkilat Azərbaycanı müdafiə edən bəyanatlar verib.

İslam Konfransı Təşkilatı Məraş (1994), Tehran (1997) sammitlərindəki Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünü ittiham siyasətini növbəti zirvə görüşlərində də davam etdirib. Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Naziri

ilə təmsil olunduğu 12-13 noyabr 2000-ci il Doha (Qətər) və 16-17 oktyabr 2003-cü il Putracaya (Malayziya) sammitlərində Ermənistan qoşunlarının işğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarından çıxarılması, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinə hörmət olunması, Ermənistanın qoşunlarının çıxarılması barədə BMT qətnamələrini (822, 853, 874, 884) yerinə yetirməməsinə cavab olaraq təşkilatın nizamnaməsinin VII fəslinin (sülhə təhlükə, sülhün pozulması və təcavüz aktları ilə bağlı tədbirlər) tətbiq olunması, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində ATƏT-in 2-3 dekabr 1996-cı il Lissabon zirvə görüşü zamanı qəbul edilmiş prinsiplərin (Azərbaycan və Ermənistanın ərazi bütövlüyü; Dağlıq Qarabağa Azərbaycanın tərkibində yüksək özünüidarə statusu; Dağlıq Qarabağın əhalisinin təhlükəsizliyinə təminat) əsas götürülməsi tələblərini əks etdirən sənədlər qəbul olunub.

Azərbaycan-İKT əməkdaşlığının güclənməsinin əsas göstəricilərindən biri olaraq təşkilatın xarici işlər nazirlərinin 33-cü sessiyası 19-21 iyun 2006-cı ildə Azərbaycanın paytaxtı Bakı şəhərində keçirilib.

İKT xarici işlər nazirlərinin 33-cü Bakı sessiyasında qəbul olunan Bakı bəyannaməsinin 14-cü maddəsində və ayrıca qətnamədə təşkilatın üzvləri adından yenidən Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü pislənilib və həmin ölkənin silahlı qüvvələrinin Azərbaycan ərazilərindən qeyd-şərtsiz çıxarılması tələb olunub. Həmin sənədlərdə Ermənistanın işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarında qanunsuz olaraq erməni əhalisini məskunlaşdırmasına, həmin ərazilərdə təbii ehtiyatların qanunsuz istismar edilməsinə, yanğınlara törədilməsinə etiraz bildirilib.

Təşkilat həmçinin İslam İnkişaf Bankı və digər islam xeyriyyə cəmiyyətləri vasitəsilə Azərbaycana, Ermənistanın təcavüzü nəticəsində öz torpaqlarından zorla qovulmuş Azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkünlərə iqtisadi və humanitar yardımlar göstərilməsini təmin edib.

4 oktyabr 2006-cı ildə Heydər Əliyev Fondunda keçirilən görüşdə İSESCO-nun prezidenti Osman əl-Tveycri tərəfindən Mehriban Əliyevaya İSESCO-nun xoşməramlı səfiri nişanı təqdim olunub. Azərbaycanın birinci xanımı bu ada təhsilin və sivilizasiyalar arasında dialoqun inkişafında göstərdiyi xidmətlərə görə layiq görülüb.

Azərbaycan-İKT əməkdaşlığının davamı olaraq Bakıda təşkilatın növbəti yüksək səviyyəli tədbirləri-İKT turizm nazirlərinin 5-ci görüşü (sentyabr, 2006) və "Dözümlülüyün və qarşılıqlı anlaşmanın inkişafında kütləvi informasiya vasitələrinin rolu" mövzusunda beynəlxalq konfrans (aprel, 2007) keçirilib.

Həmin vaxt Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESCO və 2006-cı ildən İSESCO-nun ilk xanım xoşməramlı səfiri olan Mehriban Əliyeva və İSESCO-nun prezidenti Osman əl-Tveycri arasında hər iki qurumun əməkdaşlığı barədə saziş imzalanıb. Fondun elm, təhsil, mədəniyyət və digər sahələrdə həyata keçirdiyi layihələri yüksək qiymətləndirən Osman əl-Tüceyrci İSESCO-

nun ilk qadın xoşməramlı səfiri kimi Mehriban xanımın bu şərəfli missiyasını yerinə yetirməsində şəxsi nümunə göstərdiyini bildirib.

Sonuncu tədbir islamofobiya tendensiylərinin artması ilə əlaqədar xüsusilə əhəmiyyətli idi. Bir çox beynəlxalq təşkilatların və dünya kütləvi informasiya vasitələrinin təmsilçilərinin iştirak etdiyi konfransda bir daha bəzi Qərbi Avropa ölkələrinin mətbuatında islam dini və onun peyğəmbəri ilə bağlı karikatura hadisəsi kimi provokasiya hərəkətləri ittiham olunub.

İndoneziyanın "Cakarta Post", Livanın "Dər əl Həyat" qəzetləri konfransla bağlı yazılarında onu yüksək qiymətləndiriblər.

İKT xarici işlər nazirlərinin 15-17 may 2007-ci il 34-cü İslamabad görüşündə də Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünü ittiham edən qətnamə qəbul olunub.

Azərbaycanın təşəbbüsü ilə İKT-nin İslam Gənclər Forumundan başqa daha bir qurumun, hüquq mühafizə orqanlarının birliyinin də yaradılması nəzərdə tutulub. Bu məqsədlə 2007-ci ilin oktyabrında üzv ölkələri təmsil edən ekspertlər səviyyəsində Bakıda müzakirələr aparılıb. Həmin ilin sonlarında Azərbaycanda sivilizasiyalararası dialoq təşəbbüsü çərçivəsində İKT-nin Gənclər Forumu və Heydər Əliyev Fondunun iştirakı ilə müxtəlif ölkələri təmsil edən gənclər təşkilatlarının birgə konfransı keçirilib. Konfransda iştirak edən İKT və İSESCO-nun Baş katibləri Ekmeleddin İhsanoğlu və əl-Tveycri Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və ölkənin birinci xanımı, YUNESCO və İSESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyeva ilə görüşlərində tədbirin əhəmiyyətini yüksək qiymətləndiriblər.

İKT Parlament Assambleyasının 2008-ci ilin fevralında Qahirədə keçirilən sessiyasında Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü pislənilib.

13-14 mart 2008-ci ildə Seneqalın paytaxtı Dakar şəhərində keçirilən İKT-nin 11-ci zirvə görüşündə Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Naziri ilə təmsil olunub. "İslam XXI əsrdə" adı altında keçirilən Zirvə görüşündə islamofobiya, İKT üzvləri arasında əməkdaşlığın gücləndirilməsi, Fələstin münafişəsi və sairə məsələlər müzakirə olunub.

Azərbaycanın Xarici İşlər Naziri Elmar Məmmədیارov Zirvə görüşündəki çıxışında İKT üzvlərinin Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsində Azərbaycanın ədalətli mövqeyini müdafiə etməsindən razı qaldığını bildirib. O, üzv dövlətləri həmin gün BMT Baş Məclisində səsverməyə çıxarılan və Ermənistanın işğal altında saxladığı Azərbaycan ərazilərini azad etməyə çağıran qətnamənin qəbulu üçün səs verməyə çağırıb. Əksəriyyəti İKT üzvü olan ölkələrin səs verməsi ilə həmin qətnamə BMT-də qəbul olunub.

İslam Konfransı Təşkilatı Gənclər Forumu İdarə Heyətinin 2008-ci il aprel ayının 10-da Küveytdə başa çatmış 6-cı sessiyasında Leyla Əliyeva forumun mədəniyyətlər və sivilizasiyaların dialoq məsələləri üzrə birinci baş əlaqələndirici seçilib.

İKT-nin Kasablanka zirvə görüşü (Qardaşlıq və Yüksəliş Toplantısı) 13-15 dekabr 1994 (11-13 Rəcəb, 1415-ci il Hicri tarixi)

İKT-nin VII zirvə görüşü 13-15 dekabr 1994-cü ildə Mərakeşin Kasablanka şəhərində keçirilib. Zirvə görüşündə o zaman İKT-nin üzvü olan 52 ölkənin dövlət və hökumət başçıları, 2 müşahidəçi, 3 xüsusi dəvət olunan ölkənin və bir çox beynəlxalq təşkilatların və ixtisaslaşmış qurumların (o cümlədən İKT-nin) təmsilçiləri iştirak edib.

Kasablanka Zirvə görüşündə İslam dünyasındakı mövcud münaqişələr və müxtəlif məsələlərlə bağlı Kasablanka Bəyannaməsi, Yekun Kommunique, Bosniya və Hersoqovinaya dair Bəyanat və Cammu və Kəşmirə dair Xüsusi Bəyanat qəbul olunub.

Azərbaycan ilk dəfə dövlət başçısı səviyyəsində İKT-nin Kasablanka görüşündə təmsil olunub. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti zirvə görüşündə və ikitərəfli görüşlərdə, xüsusilə Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsində islam dünyasının Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş torpaqlarının azad edilməsi tələblərinin müdafiəsinə nail olmaq üçün müvafiq fəaliyyət göstərib.

Zirvə görüşünün birinci günü, 13 dekabrda Heydər Əliyev Küveyt və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin rəhbərləri Cabir Əhməd əs-Sabah və Şeyx Zahid bin Sultan əl-Nəhəyan, İordaniya kralı Hüseyn bin Talal, Bruney sultanı Muda Həsən əl-Bolkiah Muizəddin Vəddaullah ilə görüşərək qarşılıqlı münasibətlər, Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü və işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərinin azad edilməsində ərəb və islam dünyasının nüfuzlu rəhbər şəxslərinin mümkün yardımına haqda söhbət aparıb. Onlarla danışıqlarda Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyev həmçinin Ermənistanın işğalı nəticəsində öz torpaqlarında məcburi köçkünə çevrilmiş bir milyondan artıq insana islam dövlətlərinin yardımına üçün müraciət edib.

13 dekabr 1994-cü ildə İKT-nin Kasablanka zirvə toplantısındakı nitqində Heydər Əliyev Azərbaycanın bu təşkilatla islam həmrəyliyi və birliyini möhkəmləndirmək uğrunda əməkdaşlığa böyük əhəmiyyət verdiyini bildirib. O, Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünün müsəlman sivilizasiyasına qarşı yönəldiyini bəyan edib və zirvə görüşü iştirakçılarını bunu ittiham edən sənəd layihəsini qəbul etməyə çağırıb.

Azərbaycan dövlət başçısının çağırışları nəzərə alınaraq İKT-nin 8-ci Kasablanka zirvə görüşünün yekun sənədinə Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünü ittiham edən bəndlər (Yekun Kommunikenin 68-71-ci bəndləri) salınıb. Bu bəndlərdə BMT Təhlükəsizlik Şurası Azərbaycana qarşı təcavüz edildiyini qəbul etməyə və buna qarşı öz nizamnaməsinə uyğun olaraq müvafiq

tədbirlər görməyə çağırılıb. Sənəddə Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ədalətlə, ərazi bütövlüyü və sərhədlərin toxunulmazlığı prinsipləri əsasında həllinin vacibliyi göstərilib, İslam Bankı və digər qurumların Azərbaycana yardım göstərmələri üçün müraciət əks olunub.

Zirvə görüşünün ikinci günü, 14 dekabr 1994-cü ildə Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevə nüfuzlu siyasi xadim kimi hörmət əlaməti olaraq Asiya islam dövlətləri adından xüsusi təbriklə çıxış etmək həvalə olunub. O, İKT-nin Kasablanka zirvə görüşünün Əfqanıstan, Tacikistan, Kəşmir, Fələstin münaqişələri və Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü məsələlərinə xüsusi diqqət ayırdığını yüksək qiymətləndirib.

Azərbaycanın dövlət başçısı Kasablanka zirvə görüşü başa çatdıqdan sonra jurnalistlərə müsahibəsində bir daha təşkilatın Ermənistanın təcavüzünə dair qərarlarının çox böyük əhəmiyyət daşıdığını, İKT-nin yekun kommunikesində Şuşa və Laçının da azad edilməsi tələbinin göstərilməsinin (Yekun Kommunikenin 68-ci bəndi) xüsusilə vacib olduğunu bildirib.

İKT-nin Kasablanka zirvə görüşü təşkilatın ən yüksək-dövlət və hökumət başçıları səviyyəsində Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsində Azərbaycanın tərəfində olduğunu nümayiş etdirib. Bu, eyni zamanda İslam dünyasının siyasi cəhətdən Azərbaycanı müdafiə etməsinin göstəricisi idi.

Təşkilat həmçinin İslam İnkişaf Bankı və digər islam xeyriyyə cəmiyyətləri vasitəsilə Azərbaycana iqtisadi yardımını artırıb.

İKT-nin Tehran zirvə görüşü (Ləyaqət, Dialoq, İştirak Toplantısı) 9-11 dekabr 1997 (9-11 Şaban, 1418-ci il Hicri tarixi)

İKT-nin VIII zirvə görüşü 9-11 dekabr 1997-ci ildə İran İslam Respublikasının paytaxtı Tehran şəhərində 55 üzv ölkənin rəhbərlərinin, 4 müşahidəçi və 6 xüsusi dəvət olunmuş dövlətin iştirakı ilə keçirilib.

Tehran zirvə görüşündə Tehran Bəyanatı, Tehran Baxış Bəyannaməsi və Yekun Kommunique qəbul olunub.

Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev zirvə görüşündə iştirak etmək üçün Tehrana yola düşməzdən əvvəl 8 dekabr 1997-ci ildə Bakıda jurnalistlərə müsahibəsində İKT-nin Xarici İşlər Nazirləri Şurasının bir il əvvəl Cakartada keçirilən görüşündə Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü barədə qəbul edilən qərarı yüksək qiymətləndirib.

Cakarta görüşündə qəbul edilən qətnamə "Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü haqqında" adlandırılıb. Həmin qətnamədə Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı ATƏT-in Lissabon görüşündə irəli sürülmüş prinsiplər də əks olunub.

Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev 11 dekabr 1997-ci ildə zirvə görüşündəki nitqində Azərbaycanın islam həmrəyliyinə böyük ehtiyacı olduğunu, Tehran sammitinin Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü barədə təsirli qərar qəbul edəcəyinə, azərbaycanlı məcburi köçkün və qaçqınlara yardım göstərilməsi üçün tədbir görəcəyinə ümid etdiyini bildirib.

Heydər Əliyev Tehrandə İKT-nin zirvə görüşündə iştirakı zamanı müsahibələrində İKT-nin Ermənistanın təcavüzü əleyhinə daha sərt addımlar atmasını istədiyini və İranın İKT üzvü olaraq Ermənistanla sıx əlaqələrindən narahatlığını bildirib.

Azərbaycanın dövlət başçısı konfransın gedişi zamanı İran prezidenti Məhəmməd Xatəmi, ölkənin ali dini rəhbəri Seyid Əli Xameneyi, Pakistan prezidenti Pərviz Müşərrəf və İKT-nin Baş katibi İzzətdin Laraki ilə ikitərəfli görüşlər keçirib. Görüşlərdə bir daha ikitərəfli və çoxtərəfli münasibətlər, Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünün ittiham edilməsi məsələləri müzakirə olunub.

Çağırışlara cavab olaraq İKT-nin Tehran zirvə görüşü qəbul etdiyi əsas sənədlərdən olan Tehran Bəyannaməsinin 8-ci bəndində Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü pislənir və Ermənistan qoşunlarının işğal etdiyi torpaqlardan çıxarılması tələb olunur. Sammitin Yekun Kommunikesinin ATƏT-in 1996-cı il Lissabon prinsiplərini təqdir edən 57-ci bəndi də "Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü" formasında verilib.

Heydər Əliyev Tehrandan qayıtdıqdan sonra 11 dekabr 1997-ci ildə Bakıda jurnalistlərlə söhbətində İKT-nin qərarlarından razı qaldığını söyləyib.

**İKT-nin Məkkə zirvə görüşü (XXI əsrin təhlükələrinə qarşı və Fəaliyyət
Həmrəyliyi toplantısı)
7-8 dekabr 2005 (5-6 Zülqəddə, 1426-cı il Hicri tarixi)**

7-8 dekabr 2005-ci ildə Məkkədə İKT-nin İslamabad (23 mart 1997) və Doha (5 mart 2003) toplantılarından sonra üçüncü fəvqəladə zirvə toplantısı keçirilib. Xüsusilə Qərbdə İslam dini əleyhinə bəzi qəzetlərin provokasiyası ilə bağlı yaranmış gərginliklə bağlı keçirilən zirvə görüşündə terrorizmə qarşı mübarizə, islam əleyhinə əsassız çıxışlar, İraq və Fələstindəki vəziyyət məsələləri müzakirə olunub.

Sammitdə Yekun Kommunique, Məkkə Bəyannaməsi, İslam ümmətinin XXI əsrdə qarşılaşdığı çətinliklərin həlli üçün 10 illik fəaliyyət proqramı, İKT-nin görkəmli şəxsiyyətlər komissiyasının tövsiyələri, Baş katibin İslam dünyası üçün yeni baxış və Həmrəylik Fəaliyyəti, Fələstin və Qüds məsələlərinə dair hesabatları qəbul olunub.

İKT-nin Məkkə zirvə görüşü təşkilatın Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ilk iştirak etdiyi toplantısı idi.

7 dekabr 2005-ci ildə zirvə görüşündəki nitqində Azərbaycanın dövlət başçısı beynəlxalq terrorizmin islam dini ilə əlaqələndirilməsinə qarşı çıxıb və buna cəhd göstərənlərə etirazını bildirib.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzündən danışarkən prezident İlham Əliyev erməni terror təşkilatlarının Azərbaycan əleyhinə 30-dan çox terror aktı törətdiyini, bunun nəticəsində 2 mindən çox mülki Azərbaycan vətəndaşının həlak olduğunu bildirib. O, hazırda terroru dinlə bağlamaq istəyənlərdən fərqli olaraq Azərbaycanın ermənilərin bu əməllərini dini tərəfdən qiymətləndirmədiyini deyib.

İlham Əliyev Məkkədəki nitqində İKT çərçivəsində iqtisadi əməkdaşlığın gücləndirilməsinin vacib olduğunu söyləyib və ümumilikdə islam həmrəyliyinə, İKT-nin prinsip və məqsədlərinə sadıq olduğunu bəyan edib.

Məkkə sammitinin yekun kommunikesində Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünün ittiham edilib, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü müdafiə olunub və Ermənistanın işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarından qeyd-şərtsiz və tam şəkildə çıxması tələbləri irəli sürülüb.

İlham Əliyev İKT-nin Məkkə görüşü zamanı Pakistan, İran, Tacikistan, Əfqanıstan prezidentləri Pərviz Müşərrəf, Mahmud Əhmədinəjad, İmaməli Rəhmanov, Həmid Karzay, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin sədri Bülent Arınc, Bruneý sultanı Həsən əl-Bolkiahla ikitərəfli görüşlər keçirib.

Daha sonra İKT-nin Baş katibinin qərargahının yerləşdiyi Səudiyyə Ərəbistanının Ciddə şəhərinə gələn Prezident İlham Əliyev təşkilatın Baş katibi

Ekmələddin İhsanoğlu ilə görüşüb. Söhbət zamanı İlham Əliyev Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünü daim pisləyən İKT-nin digər beynəlxalq təşkilatlar üçün nümunə ola biləcəyini bəyan edib. Cavab olaraq Ekmələddin İhsanoğlu İKT-nin hər zaman bu mövqedə qalacağını bildirib.

MƏLUMAT - SORAO MATERIALLARI**ŞƏXSİYYƏTLƏR**

Mərakeş məliyi II Həsən (1929-1999) - 1961-1999-cu illərdə Mərakeş kralı. Hakimiyyətdə olduğu müddətdə ölkədə çoxpartiyalı, parlament idarəçiliyi əsasında quruluşun formalaşması üçün addımlar atıb. II Həsənin dövründə ölkənin ilk konstitusiyası qəbul olunub və parlamentə seçkilər keçirilib. II Həsən İslam Konfransı Təşkilatının 13-15 dekabr 1994-cü il Kasablanka sammitinə sədrlik edib. Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev həmin zirvə görüşündə iştirakı zamanı II Həsənlə görüşərək ikitərəfli əlaqələr barədə söhbət aparıb.

Yasir Ərəfat (1929-2004) - Fələstin Azadlıq Təşkilatının (1969-2004) və Milli Hökumətinin (1993-2004) rəhbəri. Nobel Sülh mükafatı laureatı. Uzun müddət fələstinlilərin İsrailə qarşı mübarizəsinin fəal iştirakçılarından və başçılarından biri olub. 1993-cü ilin sentyabrında FAT rəhbəri olaraq İsrailə qarşılıqlı tanınma haqda razılığa gəlib. 1994-cü ildən Fələstin torpaqlarında (İordan çayının qərb sahili və Qəzza sektoru) İsrailə qarşıdurma şəraitində Fələstin Milli Hökumətinə başçılıq edib. Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyev Yasir Ərəfatla BMT və İKT tədbirləri zamanı ikitərəfli görüşlər keçirib.

Hafiz Əsəd və ya Hafiz əl-Əsəd (1930-2000) - Suriyanın siyasi, hərbi və dövlət xadimi. 1971-2000-ci illərdə Suriyanın prezidenti. Hakimiyyətdə olduğu müddətdə mərkəzi hökumətin gücləndirilməsi və hakim BƏƏS partiyasının hakimiyyətinin möhkəmləndirilməsi siyasətini yeridib. Dəfələrlə dövlət çevrilişi və qiyam cəhdlərinə baxmayaraq hakimiyyətini saxlayıb. İKT-nin 13-15 dekabr 1994-cü il Kasablanka zirvə görüşü zamanı Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyevlə görüşərək ikitərəfli münasibətlərlə bağlı söhbət aparıb.

Məhəmməd Xatəmi (1943) - İranın siyasi və dövlət xadimi. 1997-2005-ci illərdə iki müddətə İran İslam Respublikasının prezidenti seçilib. Liberal və islahatçı rəhbər kimi tanınıb. İslam Konfransı Təşkilatının 8-ci Tehran zirvə görüşünə (9-11 dekabr 1997) sədrlik edib. Həmin zirvə görüşündə Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünü ittiham edən bəyanatlar qəbul olunub. Məhəmməd Xatəmi 2004-cü ildə Azərbaycanda rəsmi səfərdə olub.

Əbülfəz Elçibəy (1938-2000) - Azərbaycanın siyasi və dövlət xadimi. Sovet İttifaqı dövründə dissident. 1992-1993-cü illərdə Azərbaycanın prezidenti olub. Hakimiyyəti dövründə rus qoşunlarının Azərbaycandan çıxarılması və Xəzər hərbi donanmasının bir hissəsinin Azərbaycana verilməsinə nail olub. Dağlıq Qarabağ münaqişəsində əvvəlcə müəyyən hərbi uğurlar qazanılsa da sonradan baş verən məğlubiyyətlər, hərbi-siyasi böhran nəticəsində hakimiyyəti zəifləyib. 4 iyun 1993-cü ildə Azərbaycanın Gəncə şəhərində başlayan qiyamla

Bakını tərk etməmişdən əvvəl 9 iyun 1993-cü ildə Azərbaycanın Naxçıvan regionunun rəhbəri, sovet dövründə Azərbaycana başçılıq etmiş və Sov. İKP MK Siyasi Bürosunun üzvü olmuş Heydər Əliyevi hakimiyyətə dəvət edib. Hakimiyyətə gələn Heydər Əliyev ölkədə vəziyyəti sabitləşdirib. 1997-ci ildə yenidən Bakıya qayıdan Elçibəy Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasının sədri olaraq Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyevə müxalif siyasi fəaliyyətini davam etdirib. 22 avqust 2000-ci ildə Türkiyənin Ankara şəhərindəki Gülhanə hərbi tibb qospitalında xəstəlikdən dünyasını dəyişib. Bakıdakı fəxri xiyabanda dəfn olunub. Dəfn mərasimi dövlət səviyyəsində təşkil olunub və Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyev mərasimdə iştirak edib.

Niyazov Səfərmurad Türkmənbaşı (1940-2006) - Türkmənistanın dövlət və siyasi xadimi. 1985-1991-ci illərdə Türkmənistanın kommunist rəhbəri, ölkə müstəqil olduqdan sonra 1991-2006-cı illərdə prezidenti. Hakimiyyəti dövründə məcburi şəxsiyyətə pərəstiş inkişaf etdirilib. Xarici siyasətdə sərt neytral xətt yeridib. Niyazovun dövründə Xəzər dənizində bəzi neft yataqlarına görə Azərbaycanla mübahisələr baş verib.

Yeltsin Boris Nikolayeviç (1931-2007) - Rusiya siyasi və dövlət xadimi. 1991-1999-cu illərdə Rusiya Federasiyasının prezidenti. Müstəqil Rusiya Federasiyasının ilk və demokratik seçkilərlə seçilmiş prezidentidir. Azərbaycanla münasibətlər və Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı mütərəqqi bəyanatlar versə də, bəzən Rusiyanın bu məsələlərlə bağlı siyasətində ziddiyyətlər müşahidə edilib. Bu, xüsusilə Ermənistanın silahlandırılması və Rusiyanın münaqişənin həllində vasitəçiliyində təzyiqə yol verməsində özünü göstərib.

Brejnev Leonid İliç (1906-1982) - 1964-1982-ci illərdə Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının Baş katibi, Sovet İttifaqının rəhbəri. Brejnev Stalindən sonra Sovet İttifaqına ən uzun müddət başçılıq etmiş şəxsdir. 1974, 1978 və 1982-ci illərdə Azərbaycanda olub və respublikadakı iqtisadi inkişafı yüksək qiymətləndirib.

Abdullah ibn Əbdüləziz əl Səud (1924) - İki Müqəddəs Məscidin mühafizəçisi, Səudiyyə Ərəbistanının kralı. 1995-ci ildən qardaşı kral Fəhdin xəstəliyi ilə əlaqədar faktiki ölkəni idarə edib. 1 avqust 2005-ci ildən rəsmi şəkildə kral elan olunub. Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev 2005-ci ilin martında Səudiyyə Ərəbistanına səfəri zamanı Abdullah ibn Əbdüləziz əl Səudla görüşüb. İslam Konfransının 7-8 dekabr 2005-ci ildə Məkkədə keçirilən üçüncü fəvqəladə zirvə toplantısının sədri olub.

Ayətullah Xameneyi (1939) - İranın ali dini rəhbəri. Milliyətçə azərbaycanlıdır. 1979-cu il İslam inqilabının əsas aparıcı şəxslərindən və inqilabın rəhbəri Ayətullah imam Xomeyninin ən yaxın silahdaşlarından olub. 1981-1989-cu illərdə İran İslam Respublikasının prezidenti olub. 1989-cu ildə Xomeyninin vəfatından sonra ölkənin ali dini rəhbəri (velayət-e faqih) seçilib.

İslam Konfransı Təşkilatının 9-11 dekabr 1997-ci il Tehran Zirvə görüşündə çıxış edib. Zirvə görüşü və ikitərəfli səfərlər zamanı dəfələrlə Azərbaycan prezidentləri Heydər Əliyev və İlham Əliyevlə görüşlər keçirib.

İzzəddin Laraki - 1997-2000-ci illərdə İslam Konfransı Təşkilatının Mərakeşdən Baş katibi. Təşkilatda Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünü ittiham edən sənədlərin qəbul edilməsi üçün əhəmiyyətli fəaliyyət göstərmiş. İKT-nin Tehran zirvə görüşü zamanı Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevlə görüşüb.

ANLAYIŞLAR

ATƏM-in Budapeşt Zirvə görüşü - Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Müşavirəsinin 6-7 dekabr 1994-cü ildə Macarıstanın paytaxtı Budapeşt şəhərində keçirilən 4-cü zirvə görüşü (sammiti). ABŞ və Kanada da daxil olmaqla 50 Avropa ölkəsinin (cəmi 52 ölkə) dövlət və hökumət başçılarından iştirakı ilə keçirilib. Budapeşt sammitində ATƏM-in təşkilata çevrilməsi istiqamətində əhəmiyyətli addımlar atılıb və onun müvafiq strukturları yaradılaraq ATƏT adlandırılıb. Zirvə görüşünün "Yeni Dövrə Həqiqi Əməkdaşlığa Doğru" adlı yekun bəyannaməsinin "Regional məsələlər" fəslində Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı qərarlar əks olunub. Bu qərarlarda Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin aradan qaldırılması üçün fəaliyyət göstərən Minsk qrupunun həmsədrələrinin təyin olunması (əvvəllər quruma bir sədr rəhbərlik edirdi) münaqişədə sülh sazişinə nail olunacağı təqdirdə sülhün təminatı üçün ATƏM-in sülhməramlı qüvvələrinin yaradılacağı qeyd olunub.

Şuşa - Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ regionunda şəhər. Şuşa inzibati rayonunun (sah. 289 km²) mərkəzi. XVIII əsrin 50-ci illərinin əvvəllərində Qarabağ xanı Pənahəli xan tərəfindən tikdirilib. Həmin dövrdən başlayaraq Azərbaycanın Qarabağ xanlığının əsas siyasi və mədəni mərkəzinə çevrilməyə başlayıb. Azərbaycanın Rusiya tərəfindən işğalından sonra da bütün Qarabağ regionunun əsas inzibati, iqtisadi və mədəni mərkəzi, həmçinin bütün Azərbaycanın əsas mədəni mərkəzlərindən biri olub. Şuşa şərqdə ilk operanın və musiqili komediyanın müəllifi, məşhur azərbaycanlı bəstəkar Üzeyir Hacıbəyovun, Azərbaycanın məşhur opera müğənnisi Bülbülün vətənidir. 18 may 1992-ci ildə erməni silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olunub. Əhalisi 1989-cu ilin məlumatına əsasən 20.579 nəfər olub. Onun 19036 nəfərini azərbaycanlılar, 1377 nəfərini ermənilər təşkil edib. Hal-hazırda Ermənistanın işğalı altında olduğuna görə yalnız ermənilər yaşayır. Şuşanın azad edilməsi Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanması üçün aparılan danışıqlarda Azərbaycan tərəfinin təkid etdiyi prinsiplərdən biridir.

Laçın - Azərbaycanın cənub-qərbində şəhər. Laçın inzibati rayonunun (sah. 1835 km²) mərkəzi. 1924-1929-cu illərdə salınıb. 1929-cu ildə Laçın rayonunun mərkəzi elan olunub. Azərbaycanın erməni azlığının yaşadığı Dağlıq Qarabağ regionu ilə Ermənistan arasında yerləşir. Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü nəticəsində başlayan Dağlıq Qarabağ müharibəsi zamanı 8 may 1992-ci ildə Ermənistan tərəfindən işğal olunub. Rayonun 71.000 nəfərədək əhalisi öz yerindən zorla çıxarılıb. İşğala qədər Laçında erməni əhalisi yaşamayıb. Hazırda 10.000 nəfərə qədər erməni məskunlaşdırılıb (2005). Dağlıq

Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı danışıqlarda ermənilər Laçını Ermənistanla əlaqə üçün dəhliz kimi saxlamaq tələbləri edirlər. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 7 may 2007-ci il çıxışı zamanı Laçın da daxil olmaqla Ermənistanın bütün işğal etdiyi Azərbaycan rayonlarının qaytarılması üçün ümumi razılaşma olduğunu və Azərbaycanın bu tələblərdən geri çəkilməyəcəyini bəyan edib.

Qafqaz - Xəzər dənizi və Qara dəniz arasında yerləşən tarixi region. Şimalda Rusiya, Cənubda İran, qərbdə Türkiyə və Qara dəniz, şərqdə Xəzər dənizi ilə həmsərhəddir. Dünyanın ən çoxmillətli və mədəni cəhətdən müxtəlif ərazilərindən sayılır. Ərazisində Azərbaycan, Gürcüstan, Ermənistan dövlətləri və Rusiya Federasiyasının ucqar cənub hissəsi yerləşir. Qafqazda ərazi və əhalisinə görə ən böyük ölkə Azərbaycandır.

Sovet İttifaqı - 1922-1991-ci illərdə Avropa və Asiyada 15 respublikanın ittifaqı nəticəsində mövcud olmuş dövlət. 29 dekabr 1922-ci ildə Rusiya, Ukrayna və Belarus və Zaqafqaziya (Azərbaycan, Gürcüstan, Ermənistan) sovet respublikaları arasında SSRİ-nin (Sovet Sosialist Respublikaları İttifaqı) yaradılması haqqında müqavilə imzalanıb. 30 dekabr 1922-ci il I sovetlər qurultayında müqavilə təsdiq edilib. Daha sonra ittifaqa 9 respublika qoşulub və iştirakçıların sayı 15-ə çatıb. 26 dekabr 1991-ci ildə Sovet İttifaqının mövcudluğuna son qoyulub və tərkibindəki 15 respublika yenidən müstəqil dövlətlərə çevrilib.

Məkkə - Səudiyyə Ərəbistanında şəhər. Ərəbistan yarımadasının şərqində yerləşir. İslamın ən müqəddəs ziyarətgahı olan Kəbənin yerləşdiyi əl-Həram məscidi Məkkədədir. Hər il milyonlarla zəvvar İslamın əsas şərtlərindən olan Həcc ziyarətini yerinə yetirmək üçün Məkkəyə gəlir. İslam peyğəmbəri Məhəmməd (s) Məkkədə anadan olub. İKT-nin 3-cü növbədənəkar sammiti Məkkədə keçirilib.

Mədinə - Səudiyyə Ərəbistanında şəhər. Məhəmməd peyğəmbərin (s) məzarı Mədinədə yerləşən "Peyğəmbər Məscidi"-nin ərazisindədir və İslam dininin ikinci müqəddəs ziyarətgahı sayılır.

Kəşmir problemi - Pakistan və Hindistan arasında Kəşmir regionuna nəzarət üstündə yaranan münaqişə. 1947, 1965, 1971, 1999-cu illərdə iki ölkə arasında bu ərazini tutmaq uğrunda silahlı toqquşmalar baş verib. Pakistan, əhalisinin əksəriyyəti müsəlman olan Kəşmirdə referendum keçirilməsini, onun ya öz tərkibinə qatılmasını, ya da statusunun müstəqil müəyyənləşdirilməsini tələb edir. Hindistan isə Kəşmir parlamentinin 1947-ci ildə Hindistana birləşmək qərarını əsas gətirərək vilayətin işğal etdiyi hissəsindən çıxmaqdan imtina edir. Hal-hazırda Pakistanın şimal-şərq, Hindistanın şimal ərazilərini əhatə edən Kəşmirin cənub hissəsi Hindistanın, şimal və qərbindəki Azad Kəşmir adlanan hissəsi isə Pakistan ordusunun nəzarəti altındadır. Qoşunları Nəzarət Xətti adlandırılan müvəqqəti sərhəd ayırır. BMT-nin də tərəfdar olduğu referendum keçirilməsi hələ də baş tutmayıb.

Fələstin problemi - XIX əsrdən başlayaraq Aralıq dənizi və İordan çayı arasında yerləşən tarixi Fələstin ərazisində yəhudilər və ərəblər arasında ərazi və dövlət uğrunda başlayan mübarizə nəticəsində yaranan münaqişə. 1948-ci ildə BMT-nin hər iki xalq üçün dövlət nəzərdə tutan Fələstin ərəblərinin mənafeyinə zidd bölüşdürmə planının Fələstin ərəbləri və ərəb dövlətləri tərəfindən rədd edilməsindən sonra açıq müharibə formasına keçib. 14 may 1948-ci ildə yəhudilərin İsrail dövlətini elan etməsindən bir gün sonra ərəb dövlətləri və Fələstin ərəbləri ona qarşı müharibəyə başlayıb. Fələstin probleminə görə 1956, 1967, 1973-cü illərdə irimiqyashlı İsrail-ərəb dövlətləri müharibələri baş verib. BMT-nin hər iki xalq üçün dövlət formulasını müdafiə edən qətnamələrinə baxmayaraq tərəflərin razılığa gələ bilməməsi zorakılığın, terrorizmin genişlənməsini şərtləndirib. 1993-cü ildə İsrail və fələstinlilər arasında qarşılıqlı tanınma və Fələstindəki Qəzzə sektoru və İordan çayının qərb sahil ərazilərinin Fələstin Azadlıq Təşkilatının nəzarətinə keçməsi haqda saziş bağlansa da bəzi ərəb qruplaşmalarının bunun əleyhinə çıxması münaqişənin tam aradan qaldırılmasına imkan verməyib. İsrail 2003-2005-ci illərdə Fələstin Milli Hökumətinin nəzarətinə keçməli olan ərazilərdən çıxmaq və oradakı yəhudi qəsəbələrini ləğv etmək üçün addımlar atsa da həmin ərazilərə zərbələr endirməsi, bunun nəticəsində insan tələfatının olması davam edir. Silahlı Fələstin qruplaşmaları arasındakı münaqişələr vəziyyəti daha da çətinləşdirir. Azərbaycan Fələstin məsələsində ərəblərin öz dövlətlərinə malik olması və İsrailə sülh şəraitində yaşamalarının tərəfdarı kimi çıxış edir.

Kasablanka - Mərakeşin qərbində şəhər. Atlantik okeanı sahilində yerləşir. Əh. 3,9 mln. (2004). Ölkənin ən böyük şəhəridir. Mərakeşin əsas sənaye və iqtisadi mərkəzidir. İslam Konfransının dövlət və hökumət başçılarının 16-19 yanvar 1984-cü ildə 4-cü, 13-15 dekabr 1994-cü il 7-ci zirvə görüşləri (sammiti) Kasablankada keçirilib.

Tehran - İranın (1979-cu ildən İran İslam Respublikasının) paytaxtı. Şəhəratrifi ilə birlikdə əhalisi 13 milyona yaxındır (2006). Ölkənin əsas sənaye və iqtisadi mərkəzidir. 1795-ci ildə Ağa Məhəmməd şah Qacar tərəfindən İranın paytaxtı elan edilib. 9-11 dekabr 1997-ci il 8-ci İslam Sammiti də Tehrandə keçirilib. II Dünya müharibəsində müttəfiqlərin (Sovet İttifaqı, ABŞ, Böyük Britaniya) faşist Almaniyasına qarşı ikinci cəbhənin açılması və dünyanın müharibədən sonrakı taleyi barədə əhəmiyyətli müzakirələr apardıkları konfrans da 1943-cü ildə Tehrandə baş tutub.

ATƏT-in Minsk qrupu - ATƏT-in Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həlli üçün vasitəçilik fəaliyyəti göstərən orqanı. 24 mart 1992-ci il ATƏM xarici işlər nazirlərinin birinci Helsinki əlavə görüşündə münaqişənin həlli məqsədilə Minskə konfrans çağırılması nəzərdə tutulub. İştirakçıları Azərbaycan, Ermənistan, Belarus, Çexoslovakiya, Fransa, Almaniya, İtaliya, Rusiya, İsveç, Türkiyə və ABŞ olmalı idi. Ermənistanın

təcavüzkarlığı nəticəsində Minsk konfransı baş tutmadı və həmin dövlətlərin vasitəçilik cəhdlərini davam etdirməsi ilə formalaşan qurum Minsk qrupu adlandırılmağa başladı. ATƏM-in 5-6 dekabr 1994-cü il Budapeşt zirvə görüşünün qərarı ilə Minsk qrupunun həmsədrlik institutu yaradılıb. Bu, qrupa bir ölkənin deyil, bir neçəsinin rəhbərlik etməsini nəzərdə tutur. İlk həmsədr ölkələr Rusiya və İsveç, daha sonra Rusiya və Finlandiya olub. 1997-ci ildən Minsk qrupuna ABŞ, Rusiya və Fransa sədrlik edir. Minsk qrupunun tərəflərə təqdim etdiyi və mətbuatda rəsmi dərc olunmuş münaqişəni tənzimləmə variantlarından ikisi-paket və mərhələli üsullar Ermənistan, biri isə Azərbaycan tərəfindən rədd edilib. Azərbaycana təqdim olunan üçüncü, şərti adı "ümumi dövlət" prinsipinə əsaslanan həll variantı ölkənin suverenliyi və ərazi bütövlüyünə zidd olduğu üçün qəbul olunmayıb. Minsk qrupunun vasitəçilik cəhdləri həmsədrlərin tərəflərlə görüşlər, müzakirələr keçirməsi və Azərbaycan və Ermənistanın dövlət rəhbərlərinin görüşlərini təşkil etmək formasında davam edir.

Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi - Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ regionuna Ermənistanın və yerli erməni separatçıların xaricdəki erməni diaspora təşkilatlarının köməyi ilə ərazi iddiası nəticəsində baş verən hərbi-siyasi konflikt. 1988-ci ilin fevralından başlayaraq erməni millətçiləri tərəfindən regionun Azərbaycandan qoparılaraq Ermənistanla birləşdirilməsi üçün zorakı hərəkət güclənib. 10 dekabr 1991-ci ildə separatçılar DQMV-nin Azərbaycanın tərkibindən çıxdığını və müstəqil olduğunu elan ediblər. Azərbaycanın öz ərazi bütövlüyünü təmin etmək cəhdlərinə qarşı Ermənistanın birbaşa iştirakı və təcavüzü nəticəsində 1991-1994-cü illərdə Dağlıq Qarabağ və ətrafında baş verən müharibə nəticəsində region və ondan kənarda yerləşən 7 Azərbaycan rayonu Ermənistan tərəfindən işğal edilib. 12 may 1994-cü ildə tərəflər arasında elan olunan atəşkəsdən sonra münaqişənin sülh yolu ilə həlli üçün danışıqlar başlayıb. Azərbaycan öz tərkib hissəsi olan Dağlıq Qarabağın erməni əhalisinə yüksək özünüidarə statusu vəd edərək beynəlxalq hüquqla tanınan ərazi bütövlüyünü bərpa etmək siyasəti aparır. Ermənistan və onun tərəfindən yaradılan oyuncaq və heç bir beynəlxalq təşkilat və dövlət tərəfindən tanınmamış "Dağlıq Qarabağ Respublikası" rejimi isə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü pozmağa cəhd edərək regionun əsassız ya müstəqillik, ya da Ermənistanla birləşmək hüququnun tanınmasına çalışır.

Xəzər dənizi - Dünyanın ən böyük qapalı su hövzəsi. Sah. 371.000 kv.km. Dünya okeanına birbaşa çıxışı olmadığına görə göl, ərazisinin böyüklüyünə görə dəniz adlanır. Şimal, şimal-qərbdən Rusiya, şimal-şərq və şərqdən Qazaxıstan və Türkmənistan, qərbdən Azərbaycan, cənubdan İranla əhatə olunub.

Xəzəryanı ölkələr - Xəzər dənizini əhatə edən 5 dövlət - Rusiya, Azərbaycan, İran, Türkmənistan və Qazaxıstan. Xəzərsahili ölkələr arasında

Xəzər dənizinin mineral və təbii resurslarından istifadə barədə (hüquqi status) hərtərəfli saziş yoxdur. Yalnız Azərbaycan, Rusiya və Qazaxıstan dənizin dibinin milli sektorlara əsasən bölünməsində razılığa gəlib. Bütün tərəfləri təmin edən sazişin hazırlanması məqsədilə 5 ölkə arasında müzakirələr davam edir.

Yeni Azərbaycan Partiyası - Azərbaycanda hakim siyasi partiya. 1993-cü ildə Azərbaycanda hakimiyyətə gəlməmişdən əvvəl Heydər Əliyev tərəfindən yaradılıb. Təsis konfransı 21 noyabr 1992-ci ildə Naxçıvanda keçirilib və Heydər Əliyev sədr seçilib. 1999-cu il bələdiyyə 2000-ci il parlament, 2004-cü il bələdiyyə və 2005-ci il parlament seçkilərində üstünlük qazanıb. 1999, 2001 və 2005-ci illərdə I, II və III qurultayları keçirilib. Üzvlərinin sayı 360 mindən çoxdur. Sədri Azərbaycanın hazırkı prezidenti İlham Əliyevdir.

Azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkünlər - Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü nəticəsində Ermənistandan, Dağlıq Qarabağdan, ona bitişik 7 rayondan və digər Azərbaycan ərazilərindən zorla çıxarılmış əhali. 1988-ci ildən Ermənistanın və yerli erməni separatçıların Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ regionunu ölkədən ayırmaq üçün fəaliyyətə başlayan zaman Ermənistanda, onunla həmsərhəd Azərbaycan rayonlarında və Dağlıq Qarabağda yerli azərbaycanlılara qarşı təzyiqlər başladı. 1988-1992-ci illərdə Ermənistan öz ərazisində etnik təmizləmə siyasəti apararaq 250 min nəfərə qədər azərbaycanlıyı yaşadıkları yerlərdən zorla çıxardı. Azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə siyasəti qəddarlıq, qətl və işgəncələrlə aparılırdı. 1991-1993-cü illərdə Ermənistanın Dağlıq Qarabağ və ətraf ərazilərdə Azərbaycana qarşı apardığı təcavüzkar müharibə nəticəsində Dağlıq Qarabağdan, işğal olunmuş 7 ətraf rayondan, Ermənistanla və Dağlıq Qarabağla həmsərhəd yaşayış məntəqələrindən 700 min nəfərə qədər azərbaycanlı çıxarılıb. Onlar ölkə ərazisində zorla yerdəyişməyə məcbur edilərək məcburi köçkünlərə çevriliblər. Beləliklə Ermənistanın təcavüzü nəticəsində azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkünlərin sayı 1 milyona çatıb.

Gəncə - Azərbaycanın ikinci böyük şəhəri. Ölkənin qərbində yerləşir. Əhalisi 330 min nəfərdən çoxdur. Əsasının b. e. V əsrdə qoyulduğu ehtimal edilir. Orta əsrlərdə Azərbaycanda əsas iqtisadi və ticarət mərkəzlərindən olub. 1139-cu il zəlzəlesi və monqol yürüşləri zamanı dağıntılara məruz qalıb. Səfəvilər dövründə (XVI-XVII əsr) yenidən dirçəlib. Şah Abbas tərəfindən Abbasabad adlandırılıb. Azərbaycan Rusiya imperiyasının tərkibində olduğu zaman adı Yelizavetpol olub. 1918-ci ildə Azərbaycan Demokratik Respublikasının ilk paytaxtı Gəncə elan edilib. Sovet dövründə 1935-ci ildən Kirovabad adlandırılıb. 1991-ci ildə əvvəlki adı qaytarılıb. Azərbaycanın məşhur şairi, şərq intibahının görkəmli nümayəndəsi Nizami Gəncəvi Gəncədə anadan olub.

Təbriz - İranın şimal-qərbində şəhər. Şərqi Azərbaycan ostanının mərkəzi. Əh. 1 milyon yarımından çoxdur (2006). Təbriz Azərbaycanın ən qədim

siyasi, iqtisadi və mədəni mərkəzlərindən sayılır. Azərbaycan ərazisindəki qədim Atropatena, orta əsrlərdə Hülakilər, Qaraqoyunlular, Ağqoyunlular və Səfəvilər dövlətlərinin paytaxtı olub. Həmin dövrlərdə Şərq, Qərb və Şimalı (Rusiya) birləşdirən ticarət yollarının kəsişdiyi yerdə yerləşdiyi üçün strateji əhəmiyyəti böyük olub. Təbrizdə müxtəlif vaxtlarda çox sayda binalar (məscidlər, mədrəsələr, karvansara və s.) tikilsə də həmin tarixi abidələrin əhəmiyyətli hissəsi təbii fəlakət və ya müharibələr nəticəsində dağıdılıb və ya böyük zərər çəkib. Təbriz Azərbaycan və İranın tarixində mühüm rol oynamış bir çox azəri əsilli Şəms Təbrizi (filosof), Qətran Təbrizi (şair), Səttar xan, Bağır xan, Şeyx Məhəmməd Xiyabani, Seyid Cəfər Pişəvəri (demokratik hərəkətin rəhbərləri, hərbi xadimlər) kimi şəxslərin vətənidir.

Lənkəran - Azərbaycanın cənub-şərqində, İranla sərhədi yaxınlığında şəhər. Əhalisi 50 min nəfərə yaxındır. XVI əsrdə salınıb. XVIII əsrdə Talış xanlığının mərkəzi olub.

İşğal olunmuş torpaqlar - Ermənistanın Azərbaycana qarşı apardığı təcavüzkar müharibə nəticəsində işğal etdiyi Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ regionu və həmin region ətrafındakı 7 rayon, həmçinin Ermənistanla sərhəddə yerləşən Naxçıvan Muxtar Respublikası və Qazax rayonlarının bir neçə kəndindən ibarət Azərbaycan torpaqları. Bütövlükdə suveren Azərbaycan Respublikasının 86, 6 min kv. km-lik ərazisinin 20 faizindən çoxu Ermənistan tərəfindən işğal olunub. Ermənistanın təcavüzü nəticəsində Azərbaycana dəyən maddi zərər 20-60 milyard dollar arasında qiymətləndirilir.

ATƏT (Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı) - ABŞ, Kanada və 54 Avropa ölkəsini (cəmi 56) birləşdirən və Avropa regionunda demokratik idarəçilik əsasında təhlükəsizliyi təmin etmək üçün nəzərdə tutulmuş beynəlxalq təşkilat. Üzv dövlətlərin dövlət və hökumət başçıların 5-6 dekabr 1994-cü il Budapeşt Zirvə görüşündən sonra elan olunub. Budapeşt sammitinə qədər 1 avqust 1975-ci ildən ATƏM (Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Müşavirəsi) adlanıb. Daimi təşkilatı orqanlarının formalaşdırılması ilə 1 yanvar 1995-ci ildən ATƏT adlanır. Azərbaycan 30 yanvar 1992-ci ildə bu təşkilata üzv qəbul olunub. Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə tənzimlənməsi üçün ATƏT-in Minsk qrupu vasitəçilik edir.

Avropa Şurası - Avropanın 47 ölkəsini birləşdirən beynəlxalq təşkilat. 5 may 1949-cu il London müqaviləsi ilə yaradılıb. Əsas məqsədləri üzv dövlətlərin ideya və prinsiplərinin həyata keçirilməsi üçün onlar arasında sıx əlaqələr yaratmaq, Avropanın demokratik və təhlükəsiz əraziyə çevrilməsinə kömək etmək, demokratiya və insan hüquqlarının müdafiəsidir. Azərbaycan 25 yanvar 2001-ci ildən Avropa Şurasının üzvüdür.

BMT (Birləşmiş Millətlər Təşkilatı) - 24 oktyabr 1945-ci ildə ABŞ-in San-Fransisko şəhərində 50 dövlətin nümayəndəsinin iştirakı ilə yaradılmış ən böyük universal beynəlxalq təşkilat. Həmin gün qüvvəyə minmiş nizamnaməsi

1945-ci il 25 aprel - 25 iyun San-Fransisko konfransı zamanı razılaşdırılıb. BMT-nin əsas məqsədi beynəlxalq təhlükəsizlik və sülhün təmin edilməsidir. Hazırda 192 üzvü var. Azərbaycan 2 mart 1992-ci ildən BMT-nin üzvüdür. Azərbaycan torpaqlarının ermənilər tərəfindən işğalı ilə əlaqədar 1993-cü ildə BMT Təhlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874, 884 sayılı qətnamələri qəbul olunub. Həmin qətnamələrdə erməni silahlı birləşmələrinin işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarının azad olunması tələbi əksini tapsa da buna ermənilər tərəfindən riayət edilməyib.

GUAM - Gürcüstan, Ukrayna, Azərbaycan və Moldovanı birləşdirən beynəlxalq regional təşkilat. 1997-ci ildə məşvərətçi forum kimi əsas qoyulub. Üzv ölkələrin 6-7 iyun 2001-ci il Yalta samiti zamanı təşkilatın nizamnaməsi qəbul olunub. 1999-cu ildə GUAMA özv olan Özbəkistan 2005-ci ildə qurumdan çıxdığını bəyan edib. 2006-cı ilin mayında GUAM-ın növbəti Kiyev sammiti zamanı təşkilat GUAM - Demokratiya və İqtisadi İnkişaf Təşkilatı adını alıb. Son dövrlərdə təşkilatın üzv dövlətlərin üzləşdikləri əsas problemlər - təcavüzkar separatizm və terrorizmlə bağlı müzakirələri aparılıb.

Dağlıq Qarabağ - Azərbaycanın cənub-qərbində region. 7 iyul 1923-cü ildə Azərbaycan SSR-in tərkibindəki muxtar vilayətin ərazisi (Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti) nəzərdə tutulur. Tərkibinə Ağdərə, Əsgəran, Şuşa, Xocavənd, Hadrut rayonları daxil idi. Erməni separatçıların terror və təcavüzkarlıq fəaliyyətinə görə 26 noyabr 1991-ci ildə Dağlıq Qarabağın muxtariyyət statusu ləğv olunub. Hazırda ətrafındakı 7 əlavə rayon da daxil olmaqla Ermənistanın işğalı altındadır. Ermənistan Dağlıq Qarabağda əslində özünün yaratdığı separatçı erməni rejiminin idarəçiliyini bəhanə gətirərək Dağlıq Qarabağı işğal etməsi faktından boyun qaçıрмаğa çalışır. Azərbaycan tərəfi işğal olunmuş torpaqların azad edilməsi, ərazi bütövlüyünün bərpa olunması şərtlərlə Dağlıq Qarabağa Azərbaycanın tərkibində yüksək muxtariyyət statusu verməyi təklif edir.

ATƏT-in Lissabon zirvə toplantısı - 2-3 dekabr 1996-cı ildə Lissabonda Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatının 5-ci Zirvə görüşü. Lissabon toplantısında ATƏT sədri adından təşkilatın 53 üzv ölkəsinin müdafiə etdiyi Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli prinsiplərini əks etdirən bəyanat qəbul olunub. Prinsiplər Azərbaycan və Ermənistanın ərazi bütövlüyü, Dağlıq Qarabağa Azərbaycanın tərkibində ən yüksək özünüidarə statusu verilməsi və Dağlıq Qarabağ əhalisinin təhlükəsizliyinə təminat verilməsi idi. Ermənistan sammitdə həmin prinsiplərə qarşı çıxıb və sonralar ATƏT-in Minsk qrupunun bu prinsiplər əsasında hazırladığı münaqişənin həlli təkliflərini rədd edib.

FOTO-SƏNƏDLƏR

- Şəkil 01,02** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev İKT-nin Kasablanka sammitində - 13.12.1997
- Şəkil 03** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Bruney sultanı Həsən əl-Bolkiah ilə görüşü - 13.12.1997
- Şəkil 04** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin İordaniya kralı Hüseyin bin Talal ilə görüşü - 13.12.1997
- Şəkil 05** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin əmiri Şeyx Zaid ibn Sultan əl-Nəhyan ilə görüşü - 13.12.1997
- Şəkil 06** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin İran İslam Respublikasının xarici işlər naziri Əli Əkbər Vilayəti ilə görüşü - 14.12.1997
- Şəkil 07** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Misir Ərəb Respublikasının Prezidenti Hüsni Mübarək ilə görüşü - 14.12.1994
- Şəkil 08** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin BMT-nin Baş katibi Butros Qali ilə görüşü - 14.12.1994
- Şəkil 09** İKT-nin Tehran sammiti - 10.12.1997
- Şəkil 10** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev İKT-nin Tehran sammitində çıxışı - 10.12.1997
- Şəkil 11** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Fələstin Azadlıq Təşkilatının rəhbəri Yasir Ərəfat ilə görüşü - 08.12.1997
- Şəkil 12** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Türkiyənin Prezidenti Süleyman Dəmirəllə görüşü - 08.12.1997

- Şəkil 13** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin İran İslam Respublikasının prezidenti Seyid Məhəmməd Xatəmi ilə görüşü - 09.12.1997
- Şəkil 14** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Suriya Ərəb Respublikasının Prezidenti Hafız Əsəd ilə görüşü - 09.12.1997
- Şəkil 15** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Pakistanın Baş naziri Nəvaz Şərif ilə görüşü - 10.12.1997
- Şəkil 16** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin İran İslam Respublikasının ali dini rəhbəri Ayətullah Seyid Əli Xamneyi ilə görüşü - 10.12.1997
- Şəkil 17** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin BMT-nin Baş katibi Koffi Annan ilə görüşü - 11.12.1997
- Şəkil 18, 19** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev İKT-nin Məkkə sammitində - 07.12.2005
- Şəkil 20** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin İKT-nin Baş katibi Ekmaləddin İhsanoğlu ilə görüşü - 07.12.2005
- Şəkil 21** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Pakistanın Prezidenti Pərviz Müşərrəf ilə görüşü - 07.12.2005
- Şəkil 22** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Bruney sultanı Hasan əl-Bolkiah ilə görüşü - 07.12.2005
- Şəkil 23** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin İran İslam Respublikasının prezidenti Mahmud Əhmədinejat ilə görüşü - 07.12.2007
- Şəkil 24** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Tacikistan prezidenti Emoməli Rəhmanov ilə görüşü - 07.12.2005
- Şəkil 25** İKT-nin Məkkə sammiti - 07.12.2005

- Şəkil 26** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin İKT dövlət başçıları ilə birlikdə - 07.12.2005
- Şəkil 27** Mehriban Əliyeva – İSESCO-nun ilk xoşməramlı xanım səfiri
- Şəkil 28** İSESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyevanın İSESCO-nun baş direktoru Əbdüləziz bin Osman əl-Tüveycri ilə görüşü – 26 noyabr 2006-cı il

M Ü N D Ə R İ C A T

*Hörmətli oxucular!***İKT üzvü olan ölkələrin VII zirvə görüşü, Kasablanka, Mərakeş - 1994-cü il**

İslam Konfransı Təşkilatının 12 dekabrda Kasablankada keçirilmiş Zirvə toplantısında iştirak etmək üçün Mərakeşə yola düşərkən Binə hava limanında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin jurnalistlərə müsahibəsi 13

Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin İslam Konfransı Təşkilatının üzvü olan ölkələrin dövlət və hökumət başçılarının Kasablanka zirvə toplantısında çıxışı 15

İslam Konfransı Təşkilatının Kasablanka zirvə toplantısının yekun iclasında Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin Asiya dövlətləri adından təbrik nitqi 19

Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin Kasablanka Zirvə Toplantısı başa çatdıqdan sonra mətbuat üçün bəyanatı 21

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin İKT-nin yeddinci zirvə görüşündən vətənə qayıdarkən İstanbulun Atatürk hava limanında Türkiyə və Azərbaycan jurnalistlərinə müsahibəsi 22

İKT üzvü olan ölkələrin VIII zirvə görüşü, Tehran, İran İslam Respublikası - 1997-ci il

İslam Konfransı Təşkilatının üzvü olan ölkələrin dövlət və hökumət başçılarının dekabrın 9-11-də Tehranda keçiriləcək VIII Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün İran paytaxtına yola düşməzdən əvvəl Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin Binə hava limanında jurnalistlərə müsahibəsi ... 29

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin İslam Konfransı Təşkilatının baş katibi İzzəddin Laraki ilə görüşdəki söhbətindən 31

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin İKT-nin üzvü olan ölkələrin VIII zirvə görüşündə xarici və yerli jurnalistlərin suallarına cavabları 33

Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin İslam Konfransı təşkilatının üzvü olan ölkələrin rəhbərlərinin VIII zirvə görüşündə nitqi	38
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin İKT-nin VIII Zirvə görüşü başa çatdıqdan sonra vətənə yola düşməzdən əvvəl Tehrana səfərinin yekunu ilə əlaqədar bəyanatı	41
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin İKT-nin VIII Zirvə görüşündən vətənə qayıdarkən Binə hava limanında səfərin yekunları barədə jurnalistlərin suallarına cavabları	42
İKT üzvü olan ölkələrin fəvqəladə zirvə toplantısı, Məkkə, Səudiyyə Ərəbistanı - 2005-ci il	
İslam Konfransı Təşkilatının Məkkədə keçirilmiş üçüncü fəvqəladə zirvə toplantısında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin nitqi	43
İKT üzvü olan ölkələrin Xarici İşlər Nazirləri Şurasının 33-cü sessiyası, Bakı, Azərbaycan - 2006-cı il	
Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Bakıda İslam Konfransı Təşkilatının üzvü olan ölkələrin Xarici İşlər Nazirləri Şurasının 33-cü sessiyasında nitqi	46
Əlavə sənədlər	
<i>İslam Konfransı Təşkilatının qətnamələri</i>	
İKT üzvü olan ölkələrin Kasablankada 12 dekabr 1994-cü ildə keçirilən 7-ci zirvə görüşü	51
Ermənistan və Azərbaycan arasındakı münaqişə ilə əlaqədar 11/7-P IS sayılı qətnamə	51
Azərbaycan Respublikasına İqtisadi Yardım barədə 16/7-E IS sayılı qətnamə	53
İKT üzvü olan ölkələrin Tehrandə 9-11 dekabr 1997-ci ildə keçirilən 8-ci zirvə görüşü	54
Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzü barədə 18/8-P IS sayılı qətnamə	54
Azərbaycan Respublikasına İqtisadi Yardım barədə 18/8-E IS sayılı qətnamə	57

İKT xarici işlər nazirlərinin 19-21 iyun, 2006-cı ildə Bakıda keçirilən 33-cü sessiyası	58
Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzü haqqında 9/33-P sayılı qətnamə	58
Azərbaycan Respublikasına iqtisadi yardım haqqında 10/33-E sayılı qətnamə	61
Ermənistan Respublikasının təcavüzü nəticəsində Azərbaycan Respublikasının işğal olunmuş ərazilərində islam tarixi və mədəniyyət abidələrinin məhv edilməsi və Dağıdılması haqqında 2/33-C sayılı qətnamə	62
İKT-nin 13-14 Mart, 2008-ci ildə Dakarda keçirilən 11-ci zirvə görüşü	64
Ermənistan Respublikasının Azərbaycan Respublikasına qarşı təcavüzü haqqında 10/11-P (IS) sayılı qətnamə	64
Üzv ölkələrə, İKT üzvü olmayan ölkələrə və müsəlman icmalarına iqtisadi yardım fəaliyyəti ilə bağlı 2/11-E (IS) sayılı qətnamə	67
İslamın müqəddəs yerlərinin qorunması haqqında 2/11-C (IS) sayılı qətnamə	68
<i>Tarixi arayışlar</i>	
İslam Konfransı Təşkilatı (İKT)	70
Azərbaycan və İslam Konfransı Təşkilatı	76
İKT-nin Kasablanka zirvə görüşü (Qardaşlıq və Yüksəliş Toplantısı)	79
İKT-nin Tehran zirvə görüşü (Ləyaqət, Dialoq, İştirak Toplantısı)	81
İKT-nin Məkkə zirvə görüşü (XXI əsrin təhlükələrinə qarşı və Fəaliyyət Həmrəyliyi toplantısı)	82
Məlumat-soraq materialları	84

1

2

3

5

4

6

14

16

15

17

22

23

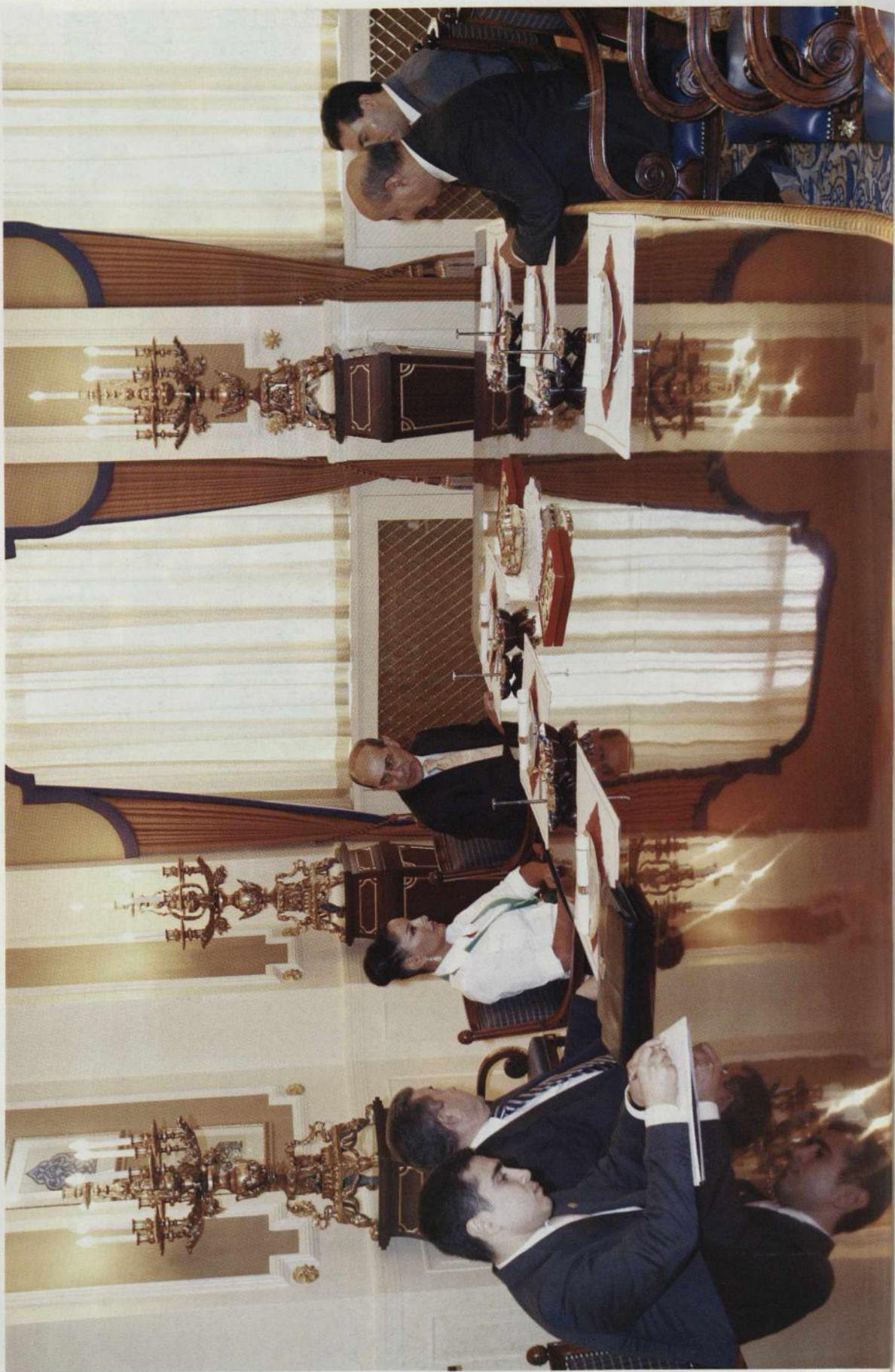
24

25

www.aliyevheritage.org

HEYDƏR ƏLİYEV İRSİNİ ARAŞDIRMA MƏRKƏZİ

CENTRE FOR THE RESEARCH OF THE HERITAGE OF HEYDAR ALIYEV

CENTRE DE RECHERCHES DE L'HERITAGE DE HEYDAR ALIYEV

AZƏRBAYCAN İSLAM KONFRANSI TƏŞKİLATI SİRALARINDA

AZERBAIJAN IN THE ORGANIZATION OF THE ISLAMIC CONFERENCE

AZERBAIDJAN DANS LES RANGS DE L'ORGANISATION DE LA CONFERENCE ISLAMIQUE

Dedicated to the 85th anniversary of Heydar Aliyev,
national leader of the Azerbaijani people

Advisor:

Asaf Nadirov
Academician of the National Academy of Sciences of Azerbaijan

Responsible for publication:

Vurgun Suleymanov

The head of the creative staff:

Fuad Babayev

Creative staff:

Asif Hajiyeu
Murshud Hamidov
Anar Hasanli
Anar Hasanov
Ayten Hasanova
Temkin Mammadli
Irina Mukhtarova
Gunduz Nasibov

Translator:

Rauf Hasanli

Editor:

Qulincan Bayramov

We express our gratitude to Elmar Ali-zade from the Ministry of the Foreign Affairs of the Republic of Azerbaijan for his contribution to the compilation of this book.

Photo materials of the press service of the President of the Republic of Azerbaijan have been used in the compilation of this book.

The materials of the official web site (www.oic-oic.org) of the organization of the Islamic Conference and AzerTaj news agency have been used in the book.

Ornaments from the examples of the Garabagh Carpet School of Azerbaijan have been used on the cover of the book.

Dear Readers!

The development of the cooperative relations of the Republic of Azerbaijan with the Organization of the Islamic Conference (OIC) is one of the priority directions in the political course of our country, and it acquires a strategic importance. After the restoration of its independence our country was the first among the post-Soviet republics to appeal for joining OIC, and in 1991 became its member.

In those hard times, Azerbaijan, subjected to the aggression of Armenia, with limited and weak information-propagation opportunities, needed the support of the Islamic countries in its just cause, and through them it could inform the world public on the grave consequences of the aggression, which was one of the important problems. Already in 1991 a delegation of OIC paid a visit to Azerbaijan for getting acquainted with the situation and searching the ways of the peaceful regulation of the conflict. OIC held discussions with the delegates of the United Nations, Armenia, Turkey and Russia on the problem. I think it is important to say that in the next stage, building its cooperative strategy, as well as taking into account the destructive position of Armenia, OIC stopped all kinds of consultations with Armenia, it gained a unanimous and unequivocal position within the frames of the organization in connection with the aggression of Armenia against Azerbaijan.

Though in the September of 1992 in the regular session of the General Assembly of the United Nations the Final Document of the traditional coordinating meeting of the foreign ministers of OIC included an item "On the Armenian-Azerbaijani Conflict", yet Azerbaijan could not benefit necessarily from the opportunities of OIC, defend and express the interests of Azerbaijan in the frames of OIC effectively.

In the May of 1994 the national leader of Azerbaijan Heydar Aliyev issued a respective instruction charging the ambassador of the Republic of Azerbaijan to Saudi Arabia to perform simultaneously the responsibility of the Permanent Representative in the Secretariat of OIC, the headquarters of which is in the town of Jidda. The ambassador began to work effectively with the Secretariat and its various institutions, including the Islamic Bank of Development.

The visit of the national leader of Azerbaijan Heydar Aliyev to Saudi Arabia in 1994 laid the foundations for the development of the future cooperation between Azerbaijan and OIC. During this visit he also made a pilgrimage to holy Kaaba (an umra pilgrimage). His productive meetings

increased the interest of all the Islamic states in our country. His meeting with the Secretary-General of OIC in the November of 1994 in Baku, his participation at the Seventh Casablanca Summit of OIC in the December of the same year, his speech there on behalf of the Asian Islamic countries at the request of the Secretary-General of OIC and a number of member states strengthened the position of Azerbaijan in OIC further and increased the chance of being supported by the member states. As a result, for the first time in the history of OIC summits a political resolution was adopted "On the Armenian-Azerbaijani Conflict" in Casablanca. Then OIC managed to include "the Armenian-Azerbaijani Conflict" into the list of the regularly discussed issues within the frames of cooperation of the United Nations and OIC. It must be noted that the procedure of the adoption of that resolution in those days was not so easy and was not approved unequivocally by everybody. As a result of the purposeful work with the Secretariat of OIC, as well as with the member states two more resolutions (On Rendering Economic Assistance to Azerbaijan, On the Destruction of the Islamic Monuments by the Armenian Aggressors) were included into the agenda of OIC and adopted unanimously in the next summits. It must be noted that as a result of the consistent efforts the title of the resolution was strengthened and changed into "On the Aggression of Armenia against Azerbaijan" for the first time. Its adoption in the December of 1996 at the XXIV Jakarta Conference of the Foreign Ministers of OIC and in the December of 1997 at the VIII Teheran Summit of OIC played an important role in the unequivocal approach of the member states to this problem and in its introduction to the world community in conformity with the interests of Azerbaijan.

It is necessary to remind that the political resolution denounced the aggression, demanded the immediate liberation of the occupied territories without any condition. The annual traditional reports of the Secretary-General on this problem, the provisions in the respective clauses of the resolutions adopted within the frames of OIC, denounced various illegal elections held in the invented "Mountainous Garabagh Republic", the member states appreciated them as contradicting the norms of the international law. These factors met the disagreement of Armenia, nevertheless, they evoked a reverse response and resulted in rendering big humanitarian assistance by the institutions of OIC and its member states which Azerbaijan needed greatly then. All of them were based on the adopted resolutions.

Instead of all this, Azerbaijan also displayed a constructive, unequivocal and stable position in the discussions on the main problems of the Islamic world, in the adoption of decisions and resolutions, particularly in the issue of the foundation of OIC and in the approach to the Israeli-Arab and the Palestinian conflicts.

In the recent years the relations of Azerbaijan and OIC have entered a new stage from the point of view of their quality. In the first years of its membership in OIC Azerbaijan lived in the state of war, the main purpose of its foreign policy was to inform the world public on the goals and reasons of the Armenian aggression, on its grave consequences. Nevertheless, Azerbaijan did not limit its activities with the solution of this problem alone in the process of cooperation with OIC, it also gave a priority to the development of cooperative relations on the basis of multilateral and mutual interests.

Participation of the President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev at the III Extraordinary Mecca Summit of OIC in the December of 2005, organization of the regular XXXIII Conference of the Foreign Ministers of OIC in Baku on June 19-21, 2006, on his initiative, Conference of the Tourism Ministers of OIC in Baku, the role of the mass media in the development of tolerance and mutual understanding, hosting different conferences and events by Azerbaijan can be appreciated as an integral part of the above-noted policy.

Azerbaijan closely cooperates with different institutions of OIC, particularly with Education, Science and Culture Organization of the Islamic Countries (ICESCO). From this point of view, the activity of Mehriban khanum Aliyeva, president of the Heydar Aliyev Foundation, member of the parliament, goodwill ambassador of UNESCO, is particularly praiseworthy. As a result, Abdulaziz bin Osman al-Tuveyjri, Director-General of ICESCO (just appointed to this post), handed her the diploma of the honorary title of the goodwill ambassador of ICESCO for her activity in the rapprochement of civilizations. It is remarkable that the first woman who has this title in the member countries of OIC is the first lady of Azerbaijan.

As the head of the foreign policy office I can say that on the eve of the XXXIII Conference of the Ministers of the Foreign Affairs of OIC and later a number of western countries began to display a serious interest in holding this conference in Baku. It is worth of attention that the revival in the relations of the USA with OIC falls just on this period.

I must note that my colleagues in our meeting very often expressed their admiration with our capital and stressed the high level of the organization of conferences.

I want to note another important event. The XI Senegal Summit Conference of OIC held on March 13-14 this year again adopted resolutions completely in the favour of Azerbaijan. The Final Declaration of the Conference again denounced the Armenian aggression resolutely and demanded the liberation of the occupied territories immediately and unconditionally.

It is worth of attention that this historical summit adopted the new Charter of OIC. It reflects the goals and the purposes of the organization and also contains a clause where the member countries unequivocally support the

countries to have the right to restore the territorial integrity of their countries in the occupied lands. It was included to the Charter due to the purposeful activity and insistence of the Azerbaijani delegation. This is of exceptional importance for directing the course of the foreign policy of Azerbaijan.

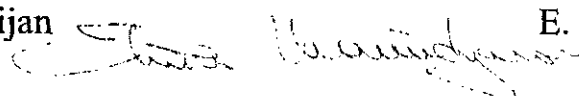
It is not accidental that OIC members played a decisive role in the adoption of the resolution in the 62nd Session of the General Assembly of the United Nations on March 14, 2008 "On the Situation in the Occupied Territories of Azerbaijan."

At present it is planned to hold some new events in Baku within the frames of OIC, including a conference to be held in June, 2008, devoted to "Expansion of the Role of Women in the Cross-Cultural Dialogue" on the initiative of Mehriban khanum Aliyeva, goodwill ambassador of UNESCO and ICESCO.

Summarizing the above-said, one can say confidently that our cooperation with OIC plays an important role in our multi-lateral relations. From this point of view "Azerbaijan in the Organization of the Islamic Conference", a new book devoted to the relations of the Centre for the Research of the Heritage of Heydar Aliyev with OIC, is a valuable source for professionals and young fellows desirous to study this topic thoroughly.

Minister of Foreign Affairs
of the Republic of Azerbaijan

E. Mammadyarov

The 7th Summit of OIC, Casablanca, Morocco - 1994

**Interview of the President of the Azerbaijani Republic, Heydar Aliyev with
journalists at the Bina airport upon departure to Morocco to partake at the
OIC Summit**

12 December, 1994

H. Aliyev: It is apparent that each Summit is of great significance. Certainly, the CSCE Budapest Summit had another trend and another objective. I have mentioned in my speeches made there and later in my interviews that the CESE is a large institution aimed at strengthening peace, welfare and security not only in Europe, but also in the whole world. Therefore, the CSCE Budapest Summit has a worldwide significance. This Summit has become very important, especially for Azerbaijan. A resolution connected with the situation in the republic and Armenian aggression against Azerbaijan was adopted then and I am confident that shortly, this resolution will be successively implemented. And now, the next OIC Summit will take place in Morocco. This Summit is also of great significance, since the 25th anniversary of the OIC will be celebrated. Of course, when this organization was instituted, it did not have so many members. However, this initiative was a very important step to provide the solidarity of the Islamic world and development of processes ongoing in the world. Within the 25-year period, OIC has overpassed a long way and showed great merits. It contributed to the provision of peace making efforts towards welfare and security in the world. We feel high respect to this organization.

We have accepted the invitation of the king of Morocco, Hassan II and I am leaving for the Summit with the feeling of deep satisfaction. There are many Islam countries represented in the world. And they have over a billion population. The Organization of the Islamic Conference, using the general potential of these countries, both partakes in the worldwide processes and tries to solve specific problems inherent to Islam countries. I personally consider that each such an organization is of great importance and if such organizations can finally unite their efforts, peace in the world will be eternal, and welfare and

prosperity can be provided. Therefore, I am going to this Summit with great pleasure and I certainly have big expectations connected with it. And besides, the Organization of the Islamic Conference adopted a resolution at its previous meeting condemning the Armenian aggression against Azerbaijan appealing to international organizations in this regard.

As you know, OIC numbers 52 member-states. The previous conference was an auspicious opportunity to adjust direct links of independent Azerbaijan with the heads of these states. We need such links. Because we still need to accomplish much work to make Azerbaijan well-known in the world and inform the world about the present state of Azerbaijan. Some of us think that many are aware of our life and the issue of Armenian aggression against Azerbaijan. But in fact, it is not true. I know that you have also observed during my visits to many countries that people in many places do not know or cannot deeply realize how serious the disasters befallen our country are and what a threat they pose to the worldwide security, especially to the present and future of Azerbaijan. Therefore, we will uncover this issue at the forthcoming sitting and at the same time, I will hold thorough talks with the heads of Islam countries. These bilateral meetings are essential for the adjustment and development of economic links of the Azerbaijan Republic with these countries. And I consider this visit to be very important just on this account. We shall see what results it will bring.

The Azerbaijan daily, 13 December, 1994

influential role in the cause of progress not only of our people, but also of the entire world.

Respected Sirs!

As you know, the Azerbaijani people, having a centuries-old history and rich spiritual and material heritage, has been a part of the Islamic world as early as the VII century AD. Azerbaijan located in an important geopolitical space between Europe and Asia, the Caucasus and the Middle East, has always been in the center of attention of many states and played the role of a bridge among various civilizations.

At the beginning of the XX century, as a result of long interstate wars, Azerbaijan lost its statehood and then became a part of the former Soviet Union. Within those years, our Moslem views underwent serious ordeal as the Azerbaijani people could not openly express their religious feelings. But we preserved and retained these feelings. And we worshiped to our religion even in the hardest periods.

After the collapse of the Soviet Union and gaining independence in 1991, we returned to our roots and achieved the freedom of religion. In the same year, Azerbaijan joined the Organization of the Islamic Conference, became an active member of its events and cooperates with all its structures.

After being elected the President of the independent Azerbaijan Republic, I pilgrimaged to Mecca and Medina, bowed before the sanctuaries and performed the "umra" rite.

As President of the Azerbaijan Republic, I attach great importance to the establishment of personal mutual relations and solidarity with my brothers – the heads of Moslem states. I am confident that the Morocco Summit will promote expansion and deepening our cooperation with the Islamic world.

Dear Sirs!

As you know, the Azerbaijani people has been subjected to the aggression by the neighboring Republic of Armenia. As a result, 20 percent of the Azerbaijani territory is occupied. The ancient monuments of culture in the occupied Nagorno-Karabakh and seven adjacent districts have been destroyed, all the mosques and Moslem graves have been ruined and the copies of the Holy Koran have been burnt. All the traces of the Moslem civilization are razed to the ground.

More than 20 thousand my fellow countrymen were killed, about 100 thousand were wounded and mutilated, more than a million Azerbaijanis have been banished from their native places; their houses are devastated and burnt down. These people, including women, children and the old, lost their relatives and suffered all the horrors of the genocide committed by Armenian terrorists. And now they live in campsites in severe and unbearable winter conditions.

influential role in the cause of progress not only of our people, but also of the entire world.

Respected Sirs!

As you know, the Azerbaijani people, having a centuries-old history and rich spiritual and material heritage, has been a part of the Islamic world as early as the VII century AD. Azerbaijan located in an important geopolitical space between Europe and Asia, the Caucasus and the Middle East, has always been in the center of attention of many states and played the role of a bridge among various civilizations.

At the beginning of the XX century, as a result of long interstate wars, Azerbaijan lost its statehood and then became a part of the former Soviet Union. Within those years, our Moslem views underwent serious ordeal as the Azerbaijani people could not openly express their religious feelings. But we preserved and retained these feelings. And we worshiped to our religion even in the hardest periods.

After the collapse of the Soviet Union and gaining independence in 1991, we returned to our roots and achieved the freedom of religion. In the same year, Azerbaijan joined the Organization of the Islamic Conference, became an active member of its events and cooperates with all its structures.

After being elected the President of the independent Azerbaijan Republic, I pilgrimaged to Mecca and Medina, bowed before the sanctuaries and performed the "umra" rite.

As President of the Azerbaijan Republic, I attach great importance to the establishment of personal mutual relations and solidarity with my brothers – the heads of Moslem states. I am confident that the Morocco Summit will promote expansion and deepening our cooperation with the Islamic world.

Dear Sirs!

As you know, the Azerbaijani people has been subjected to the aggression by the neighboring Republic of Armenia. As a result, 20 percent of the Azerbaijani territory is occupied. The ancient monuments of culture in the occupied Nagorno-Karabakh and seven adjacent districts have been destroyed, all the mosques and Moslem graves have been ruined and the copies of the Holy Koran have been burnt. All the traces of the Moslem civilization are razed to the ground.

More than 20 thousand my fellow countrymen were killed, about 100 thousand were wounded and mutilated, more than a million Azerbaijanis have been banished from their native places; their houses are devastated and burnt down. These people, including women, children and the old, lost their relatives and suffered all the horrors of the genocide committed by Armenian terrorists. And now they live in campsites in severe and unbearable winter conditions.

They freeze of cold, catch infectious diseases and need food, medicine and clothes.

We highly appreciate the activity of the Organization of the Islamic Conference, which denounced the aggression of the Armenian Republic against the independent Azerbaijan. It forwarded relevant appeals to the international institutions assisting in the liquidation of this conflict. I think that such actions should be continued and we hope that each member of the Organization of the Islamic Conference will back up these actions.

A draft resolution on Armenian-Azerbaijani conflict was prepared for our meeting. I invite you to approve this draft.

Recently, a cease-fire regime has been reached between Azerbaijan and Armenia. The Budapest Summit of the Conference for Security and Cooperation in Europe adopted an important decision on creating peacekeeping forces and their deployment in the conflict zone. It became possible owing to the efforts made by the CSCE member-states and our constructive cooperation with them.

A political agreement assuming the withdrawal of all the Armenian troops from the occupied territories of Azerbaijan, return of refugees to their native places and restoration of the sovereign rights of Azerbaijan throughout its territory needs to be signed for the full liquidation of the conflict.

However, the Republic of Armenia ignores the implementation of the relevant resolutions on the liberation of the occupied territories adopted by the Security Council of the United Nations Organization.

Today, international solidarity and pressure upon the aggressor at the international level are of great significance to achieve peace. And the pressure by such an authoritative organization as the Organization of the Islamic Conference and its each member is extremely important. Therefore, highly-esteemed participants of the meeting, I appeal to you with the request to show a political will and join our fair struggle for the territorial integrity of Azerbaijan.

I express my appreciation to my brothers, the leaders of Turkey, Iran, Pakistan, Saudi Arabia and many other countries and the Islamic charitable organizations from this honorary tribune. They have provided the refugees with everything required, thus, shown their straight concern to the calamity of our people and continue rendering their aid today.

I appreciate everyone who did not desert us in our need. But today, each out of seven citizens of our country is a refugee. A very difficult demographic situation has emerged in Azerbaijan. We are in great need of an urgent aid and I appeal to you for this aid.

As a result of the six-year war, the Azerbaijani Republic is experiencing a hard economic crisis. In spite of the wounds and great material losses caused to our people and the country, we do our utmost to attain peace and stability.

On September 20, this year, we signed a contract with a number of big companies of the world on joint development of oilfields in the Azerbaijani Sector of the Caspian Sea. It proves the transparency of Azerbaijan for the foreign investments, economic cooperation and integration into the world economy. Despite the hard situation arisen as a result of the war, we resolutely conduct reforms, create market-based economy trying to improve the living standard of our people.

Your Excellencies!

I told in my speech about the tribulations and sufferings of my people. At the same time, I am concerned about the pains and sufferings of other peoples in all the hot spots of the world, irrespective of their national or religious identity, in Bosnia and Herzegovina, Kashmir and Palestine. The situation arisen recently in Bosnia and Herzegovina causes a special concern and alarm. The slaughter and disasters have obtained inconceivable scales. Therefore, we have to use all our resources and make maximum efforts for the immediate termination of the bloody massacre and fair settlement of this conflict.

Concluding my speech, I express my adherence to the solidarity among us, as well as to the principles and aims of the Organization of the Islamic Conference and call you to join efforts in the name of peace, stability and progress. I wish you all and your peoples happiness and welfare.

Thank you for your attention.

The Azerbaijan daily, 16 December, 1994

Congratulatory Speech of President of the Azerbaijani Republic, Heydar Aliyev on behalf of the Asian States at the Concluding sitting of the OIC Casablanca Summit

15 December, 1994

Honorable chairman!

Your Majesty!

Your Excellency!

Dear sisters and brothers!

I highly appreciate the opportunity to speak on behalf of the Asian states at the OIC Summit as it is a great honour for me. Taking such an opportunity I express deep my appreciation to one of the founders of the Organization of the Islamic Conference, a world-known politician, our dear brother, His Majesty, King Hassan II, and in his person to his friendly and brotherly people for the great work contributed to the arrangement of this Summit, as well as for the attention and care shown to us.

These days, we have become the witnesses of very efficient and useful work of the Secretary-General of the Organization of the Islamic Conference. Hamid al-Gabid and the secretariat on the whole aimed at further strengthening the brotherhood among our countries, and I express my sincere appreciation for all of this. I hope that the VII Summit in Casablanca will become a new stage in strengthening of solidarity of the Moslem world and raising the authority and power of the Islamic states. Besides, the conference creates wide opportunities for the clear understanding by the world community of difficulties and problems faced by the Islamic world.

I want to mention with a feeling of great satisfaction that the VII Summit differs with the highest activity of all the Muslim states, in particular, of those situated in the Asian continent and with their broader representation in the Organization of the Islamic Conference. The fact that OIC has been replenished from 45 to 52 members is a visual proof of it.

It is undeniable that the resolutions adopted here by us will become a weighty contribution to the solution of problems faced by the Islamic world, especially, by the Moslem countries of the Asian continent. Some Moslem countries of the Asian continent, including Azerbaijan, feel a great need for the attention and care of the Organization of the Islamic Conference. Because these countries face hard problems remained as a heritage of the past, as well as natural troubles engendered by the independence which is strengthening with every passing day. These troubles include the deepening economic crisis, the

difficulties of transition period related with the change of the socio-political system, wars suffered by the number of states, economic blockade and many other political pressures. Civil wars and fraternal bloodshed in Tajikistan and Afghanistan, Kashmir and Palestine, as well as Armenian aggression against Azerbaijan going on over six years and tens of other problems arouse serious concern today. All the complicated problems of the Asian continent mentioned at the conference with a deep heart pain give us consolation and inspire optimism connected with their settlement.

Economic and political support of the friendly and brotherly Moslem countries can much facilitate the solution of problems we face. We wish the Organization of the Islamic Conference to increase its authority and efforts for eliminating the existing tension, liquidating the war sources and returning those peoples driven out from native places their lands in order to stop the bloodshed of the innocent people.

Let me assure you that the Moslem states of the Asian continent, including Azerbaijan, will raise their efforts in the activity of the Organization of the Islamic Conference, as well as in the consecutive implementation of the decisions adopted at the Summit and do their utmost to raise the authority of this Organization.

I congratulate you once again on the occasion of the successful conclusion of the VII Summit of the Organization of the Islamic Conference. I wish you and your peoples, our Moslem sisters and brothers, happiness and welfare.

I want to express full confidence that the Organization of the Islamic Conference will henceforth intensify its activity and occupy its due place in the world policy.

The Azerbaijan daily, 20 December, 1994

Statement for the Press Made by President of the Azerbaijan Republic, Heydar Aliyev upon completion of the Casablanca Summit

14 December, 1994

I have spoken as regards the Summit conclusions on behalf of the Asian states. I think it is a sign of attention and respect shown to the Azerbaijan Republic and our people. I appreciate it. I am very pleased to have been given such an opportunity to speak on behalf of the Asian states.

Very important and serious resolutions have been adopted here, including related to Azerbaijan: first – on condemning the aggression by Armenia against Azerbaijan, second – on rendering economic and humanitarian aid to our republic by OIC and its member-states connected with the hard situation arisen in Azerbaijan, and third – the Final Declaration which has a detailed part devoted to the Armenian aggression against Azerbaijan. This part reflects the damage caused to Azerbaijan by this aggression which took people's lives away and destroyed our territories. At the same time, it advances a demand for an unconditional withdrawal of all the Armenian troops from the Azerbaijani lands. Besides, it includes the issues of liberation of our Shusha and Lachin districts. All this is of great significance for us.

A number of resolutions related to the Islamic world and connected with the hot spots were adopted at this Summit. The Final Declaration is also very broad and includes many sections. All the issues have been evaluated there. Therefore, I have no doubt that it will arouse a response in the world and influence the world policy to a certain extent.

After the completion of the Summit, I had a meeting with the King of Morocco, Hassan II. We talked about the results of the Summit and bilateral links between Azerbaijan and Morocco. King Hassan II invited me to pay an official visit to Morocco.

He wished this visit to take place after the end of Ramazan. He stated that this visit is essential for the development of the contacts between Azerbaijan and Morocco. There are many problems to be discussed. I have accepted this invitation with pleasure and said I would certainly avail myself of this proposal.

At the same time, I have invited the King of Morocco to pay an official visit to Azerbaijan. I stated that his acquaintance with Azerbaijan would help the solution of the problems in the Islamic world. He also accepted my invitation with satisfaction and said that he would certainly try to visit Azerbaijan having accepted my invitation.

The Azerbaijan daily, 20 December, 1994

Interview of the President of the Azerbaijani Republic Heydar Aliyev to the Turkish and Azerbaijani journalists at the Ataturk Airport of Istanbul upon Return Home after the VII OIC Summit

16 December, 1994

Question: Mr. President, the independent Azerbaijan was first represented at the Summit of the Organization of the Islamic Conference at the level of the head of the state, president. What could You say about the results of the Casablanca Summit and its significance for Azerbaijan?

Heydar Aliyev: First of all, I want to speak about the common significance of the VII OIC Summit in Casablanca. I think it is a great event of international scope. It was the seventh Summit of 52 countries relating to the Islamic world. At the same time, the 25th anniversary of the foundation of this organization was marked at this Summit. Of course, at the moment of its foundation, the OIC had much less members than now. Besides, within the period passed after the last event, 7 more states joined OIC and now the total number has reached 52. They represent 52 states with more than a billion people. Within this 25-year period, OIC has proved that it is capable of existing and playing its inherent role in the international arena. I consider that the VII OIC Summit, along with summarizing the 25-year period of its activity, is at the same time its apogee. Hereby, this Summit will undoubtedly have its influence on the world policy and international life.

Although Azerbaijan has been cooperating with OIC within the last three years, this cooperation was not much efficient. Therefore, participation of Azerbaijan at the seventh Summit at the level of the head of the state is certainly a great event due to the place of the Azerbaijani Republic at the international arena and its foreign policy. This is how I evaluate it. Consequently, I consider it was necessary for me to partake at this Summit.

There is no doubt that this Summit has passed through a definite preparation period, as well as the sittings of other international organizations. We tried to have definite results for Azerbaijan in the period of the preparation to this Summit. And we succeeded. Our intentions were aimed at spreading information about the present-day situation of Azerbaijan as a sovereign state among the Islam states and the OIC members in order to get them well-informed about it, and at the same time, achieve the adoption of definite resolutions connected with the situation in Azerbaijan using the opportunities of this meeting.

Of course, the most important topic for us in the international scope is the issue of the Armenian aggression against Azerbaijan and focusing the attention

of the world on the fact of the great damage caused by this aggression to the Azerbaijan Republic and Azerbaijani people within more than six past years. We want to inform the world on the greatest losses suffered by our country, the disasters befallen it and serious obstacles faced by the population of Azerbaijan. Therefore, our aim was the adoption of a resolution concerning the Armenian aggression against Azerbaijan and consideration of the issue on rendering aid to Azerbaijan by OIC and its member-states in view of the situation arisen in Azerbaijan.

It was not easy to achieve the adoption of these resolutions in the preceding period. There were some factors and even a state putting obstacles on our way. As you know, any resolution is adopted at such Summits through consensus. If there is no consensus, i.e. if there is no agreement by one of the states, a resolution may not be adopted. And there was such a state which did not agree with the fact that Armenia had committed an aggression against Azerbaijan. Therefore, we carried out serious work in the preparatory period. When we arrived in Casablanca and understood that a resolution was under threat to a certain extent, we intensified our activity. This issue was discussed at a meeting of ministers of foreign affairs and we could overcome these difficulties.

You know that the Summit started on 13 December, at 7 o'clock, in the evening. So, we decided to hold meetings with the heads of the states in daytime. I met many heads of the states. We raised the mentioned issue at those meetings stating that there was such a resolution and its adoption could be obstructed. Thus, we needed to prevent it and we did such a work too.

Finally, when the sitting started its agenda, our belief in the adoption of such a resolution revived. But we were still in the state of a suspense up to the end of the Summit. Thanks Allah, our work was not wasted, it yielded results and the VII OIC Summit adopted a very serious and irrefragable resolution as regards the Armenian aggression against Azerbaijan. This resolution reflected thoroughly the Armenian aggression demanding at the same time the unconditional withdrawal of the Armenian troops from the occupied Azerbaijani lands and return of refugees to their native places. One of the most complicated issues in the negotiations with Armenia – the problem of the liberation of Shusha and Lachin districts is specifically mentioned there. Just therefore, the adoption of this resolution in short time – within 10–15 days after the Budapest Summit, at such a high-level meeting which followed the VII OIC Summit is undoubtedly a great event for us.

I consider it an historical event of great significance.

The second resolution – the resolution connected with rendering aid to Azerbaijan by the Islamic countries in view of the present-day situation and the Armenian aggression, as well as presence of more than a million refugees is also

of great importance for us. And I think these countries will render us this aid observing the resolution. It is difficult to say exactly who will render this aid and what aid will be rendered, but at any case, its moral value is above the material one. It means that these states recognize that Azerbaijan in a difficult situation and demonstrate it by stating at the same time their readiness to render assistance.

The comprehensive Final Declaration - the resolution was also adopted at the VII Summit. Many of the earlier discussed primary issues were also reflected in that resolution. Along with it, the issue related to Azerbaijan and Nagorno-Karabakh, i.e. the issue of the Armenian aggression against Azerbaijan also found its reflection in this final document. Therefore, we managed the adoption of the expected documents at that meeting. It is a great achievement and I am very much satisfied with it.

The significance of this Summit for us also includes the fact that I clarified the situation of Azerbaijan in my speech made at that meeting represented by heads of 52 states. I spoke about the Armenian aggression, the place of Azerbaijan in OIC, the attitude of our country towards the Islamic world, its links with the Islamic states, the situation arisen in our country because of the Armenian aggression and at the same time, about our specific proposals. I also want to note that our republic is already well-known in the world scale, it occupies its worthy place and we always felt the due attention and respect to Azerbaijan both at the Casablanca and Budapest Summits. The fact that I was given the floor in the first part of that meeting and was listened with great attention, as well as positive reports made by many heads of states by mentioning my speech and deep resonance caused by my speech also witness that the Azerbaijani Republic has occupied its worthy place.

At this OIC meeting we acquainted the member-states of this organization with Azerbaijan once again. I must admit that when the heads of the states or some delegation leaders spoke about the conflicts in the world, unfortunately, the Armenian aggression against Azerbaijan was not mentioned. The fact that these states did not carry out necessary work and the heads of these states did not yet recognize in full the acuteness of the situation was perhaps the reason for it. Therefore, the work done at this meeting, my speech, the resolutions, as well as bilateral meetings with the heads of the states and talks held during the breaks acquainted, one might say, all the Islamic states with Azerbaijan.

I can also say that the representatives of the Maldives located in the Indian Ocean, in the territory close to India insisted hard on their president's meeting with us. I found time during a break to meet and talk with them. The Maldives is a small, but independent state. Its president has been ruling this state for 16 years and he is very well acquainted with the situation in Azerbaijan. I was extremely pleased when he said that he knows both the historical past and

present of Azerbaijan, the present-day situation, as well as about the Armenian aggression, he also mentioned that he knew me too for a long time.

I want to say that there are such people, too. Along with it, there are also people who are informed of the issue, but since they do not fully recognize its acuteness, they do not mention it in their speeches. However, the heads of large states acquainted with the situation in Azerbaijan noted the Armenian aggression against Azerbaijan in their speeches and denounced this aggression.

For us, the importance of this Summit also consists of the fact that we acquainted these countries with Azerbaijan closer and provided them with sufficient information about the situation of our country which makes efforts to establish contacts with them.

During the Summit, I held bilateral meetings with the heads of many states. You have probably watched it. Some meetings were also held during the sittings. However, you could not report over them as you were not inside. They are recorded and you will get a tape. All these meetings were very efficient. For instance, I can mention the meeting with the Sultan of Brunei. The country is located rather far from us. Perhaps, our people do not know much about these countries. While meeting with the prime minister of Malaysia, I asked what he knew about Azerbaijan. He said they knew about Azerbaijan from some articles published in the western press. Since Malaysia is one of the biggest and important states in Asia and a Moslem country, we must set up economic links with it. Nevertheless, you see that they are not well-informed about Azerbaijan.

I do not want to waste time now listing all my meetings. In few words I can say that I had many meetings and we worked very intensively there. Owing to the talks held by us, we could adjust bilateral links and raise interest of these countries in Azerbaijan. During those meetings, I invited many heads of the states to Azerbaijan. They also invited me to their countries. In the future, we will certainly make use of these invitations and broaden the international links of Azerbaijan in all the spheres. Thus, I think that participation of Azerbaijan at the Casablanca Summit is of great importance for us.

King of Morocco Hassan II shows great interest in Azerbaijan. Upon completion of a sitting, I had a meeting and negotiations with him. He invited me to pay an official visit to Morocco after Ramadan. I also invited him to Azerbaijan. We drew a conclusion after our talks that there are opportunities for establishing good contacts between our countries and we should establish them.

On the whole, I think that Azerbaijan should use the opportunities of Islamic states more efficiently. We already established contacts with many countries and I met with the heads of those countries in Casablanca again. However, we still do not have contacts with a number of countries and we will establish them.

I consider this visit a very successful one. Our objective today is to make use of these resolutions and strengthen the positions of Azerbaijan on the global scale.

Question: Mr. President, even one of your most irreconcilable opponents has to admit the success gained by the President of Azerbaijan in your person. Such a regularity exists and this, in fact is connected with the progress gained by the President of Azerbaijan at the Budapest Summit and then through recognizing aggressor at the seventh Summit. It is natural that forces hostile to Azerbaijan will undertake certain activity in this connection. Can the pressure upon Azerbaijan grow after that?

Heydar Aliyev: To tell the truth, Azerbaijan is in such a situation now that anything can be expected. But the observers can see it clearly that since the moment of my coming to power in Azerbaijan and up to now, I pursued and pursue the policy aimed at the protection of independence and statehood of Azerbaijan. Thanks Allah, this policy produced positive outcomes until now and I hope it will remain the same in the future too. Nevertheless, no one should suppose that Azerbaijan will have no obstacles at the international arena. No, it is not true. The situation of our country, the war with Armenia and serious support of Armenia by many world courtiers – all this creates very complicated conditions for Azerbaijan. Besides, Azerbaijan has lost much since the day of gaining independence. Just imagine, Azerbaijan has been living independently for three years, and if intensive work had been carried out within this term, the position of our country at the international arena would have been stronger and it would have possessed broader opportunities to implement its independent policy. As you know, all this has been accomplished only within the last time. But I think that we will follow this way in future and overcome all the difficulties in spite of their rather big quantity.

You know, we should be never afraid of difficulties and should never think that after these Summits, we will follow quite a straight way. No, there will be difficulties, but we need resoluteness for achievements. A free thought is needed for achievements. Independence is needed for achievements. Independent policy is needed. You can also see that I am an following independent policy.

A journalist: We wish You success and strong health to carry out this independent policy for the sake of the future of Azerbaijan in order to bring it to happy days.

Heydar Aliyev: Thank You.

Question: You were proposed to make a congratulatory speech on behalf of the Moslem states of Asia at the Casablanca Summit on the occasion of its completion. Does it witness that the Azerbaijani leader has chosen a correct political line and the influence of Azerbaijan in the international area has grown.

Heydar Aliyev: You know, that we have chosen a right way is characterized not only by it. We rest not only upon the Islamic world, we rely on the whole world community. Take, for example, my speech at the 49 session of the UNO General Assembly, or our participation and my speech at the IV Summit of the CSCE member-states in Budapest. And now, take our participation and my speech at the OIC Casablanca conference. You say that I was given a chance, or rather I was rendered great honor to speak with a congratulatory speech on behalf of the Asian Moslem states on the occasion of the completion of the Summit and express gratitude for the successful conclusion of the VII Summit. All this taken together witnesses that we have chosen a right way. And moreover, not only in the activity of the Organization of the Islamic Conference...

Yes, if we take it as a complex. Yes, I think so and I am confident that Azerbaijan pursues a very purposeful, correct, independent and free foreign policy which meets the national interests.

Question: Had the speech of the President of Azerbaijan on behalf of the Asian states in Casablanca been scheduled in advance or did it become known during the meeting?

Heydar Aliyev: No, it was not previously known. It was said during the meeting that there was such an opinion to make speeches on behalf of three regions: on behalf of the Arab states – Yasser Arafat, on behalf of the African states – President of Burkina Faso, and on behalf of the Asian states – President of Azerbaijan. Such a conclusion was made after the discussion at the secretariat.

Perhaps, such an opinion was a result of attention and attitude towards Azerbaijan.

Question: Does the resolution adopted stipulate any mechanism of its implementation?

Heydar Aliyev: We certainly have such a mechanism of control. Henceforward, we should work and undertake necessary measures for the implementation of this resolution.

Question: One more question with your permission. It is a generally known fact that when the Islamic states assemble at important meetings and pass decisions there, they are often unanimous. However, some of them, I will not mention exact names, do not follow out this course. Will the bilateral links and new contacts established there have influence on the elimination of the topical facts?

Heydar Aliyev: There is no doubt in that. I think that the vast majority of countries entering the Organization of the Islamic Conference understand the hard situation of Azerbaijan and intend to aid it. It is doubtless that our participation at this Summit and my bilateral meetings are of extreme

importance. I have known many people I met there for a long time and I had meetings with them in due time. Take Yasser Arafat. We met as brothers. When he saw me, he did not know how to express his pleasure. Because in due time, to put it more precisely, starting from late 70s, I received him several times in Baku and later in Moscow. As soon as he saw me, he said: "I am very pleased that you have come to power again". I had many meetings with the President of Yemen both in Yemen and Moscow. Or when I met others, they said "we have read much about you and heard much". They were the people whom I had never seen before.

Of course, all this is of great significance. Because in due time, the Islamic world was very interested in my personality. Especially in the period when I was one of the leaders of the Soviet Union, every Moslem was interested to know that there was a Moslem among the leadership of the Soviet Union too. Therefore, their information about me was more comprehensive than the information of people whom I did not know. For instance, we met with vice-president of Syria Haddam like brothers as I had met him several times before. He was very glad that we met again. I conveyed my greetings to President, Hafez Asad through him.

Undoubtedly, it is very significant for Azerbaijan.

Question: Can this OIC resolution and support of Azerbaijan by so many countries exert additional influence on more effective implementation of the CSCE decisions?

Heydar Aliyev: Of course, because it was the first such a decision adopted by the CSCE both within the 20-year period of its activity and 6-year period of the Armenian-Azerbaijani war. Many people thought that the CSCE would never pass such a decision. However, it happened. 52 states were represented in Budapest as well as here, in Casablanca. We had contacts with 104 states within a month. The resolutions important for Azerbaijan were adopted both there and here. I regard it as a very good contribution for the end of 1994.

Question: A great step was undertaken to recognize Armenia as an aggressor and the resolution was adopted. There is a clause prescribing to submit this issue to UNO. Is there hope that Armenia will be recognized as an aggressor on the UNO scale?

Heydar Aliyev: You know, we should always live with hope. We cannot achieve anything living without hope. We must always live with hope. If there is a goal, there is also an opportunity to implement it. If we could undertake one step and move ahead, we can undertake the next step, too.

The Azerbaijan daily, 20 December, 1994

The 8th Summit of OIC, Tehran, Islamic Republic of Iran, 1997

**Interview of President of the Azerbaijani Republic Heydar Aliyev with
Journalists at the Bina Airport before Departure for Tehran to Partake at
the OIC Summit on December 9-11**

8 December, 1997

Heydar Aliyev: The purpose of the visit is obvious. As long as Azerbaijan is a member of the Organization of Islamic Conference, the attendance of the head of Azerbaijan at the summits of this organization is necessary. Last time a number of issues were discussed at the OIC Casablanca Summit held in Morocco in 1994. The Organization of the Islamic Conference constantly denounces the Armenian aggression against Azerbaijan. The resolution in this regard was also adopted in 1994. Besides, the principles adopted at the Lisbon Summit of the OSCE were reflected in the document adopted at the meeting of the OIC ministers of foreign affairs held in Jakarta last year.

But the goal lies not only therein. We are a part of the Islamic world and therefore, we should partake at this Summit and express our thoughts, proposals, as well as make all the efforts for the sake of solidarity of the Islamic countries. And I leave for Tehran just for this purpose.

Question: Is the signature of any document on humanitarian aid, or on the Nagorno-Karabakh expected?

Answer: Perhaps, the Organization of the Islamic Conference, taking into account the situation of refugees connected with the Armenian aggression against Azerbaijan, will pass a resolution on rendering humanitarian aid to Azerbaijan.

Question: Have any bilateral meetings been scheduled?

Answer: Undoubtedly, bilateral meetings are usually held during such Summits. And some bilateral meetings have been scheduled for this one, too. We shall hold as many meetings as the time allows.

Question: How do you appreciate the visit of the OSCE Minsk Group co-chairs?

Answer: Do you mean the visit of the co-chairs to Azerbaijan? You probably were there where I expressed my thoughts touching upon the activity of the co-chairs. I do not want to repeat them as it was broadcasted on television and published in newspapers. I think that this year the co-chairs worked inertly. The year is coming to the end, however we have not achieved the desired. But along with it, each such meeting is significant. This meeting also passed very tensely and took plenty of time. I expressed my opinion that we have not obtained the desired from the co-chairs of the Minsk Group so far. I also expressed my dissatisfaction and demanded that they should approach more responsibly to the tasks laid by the heads of their countries on them. At any rate, the meeting was fruitful. The ministers of foreign affairs of the OSCE member-states will meet in Copenhagen on 18-19. I consider that the above-mentioned meetings held by us were highly significant for the forthcoming negotiations and decisions to be passed.

Question: What issues should be discussed with Iran within the bilateral negotiations?

Answer: You know, there are no definite issues specified to be discussed in the bilateral negotiations with Iran. I will have a special meeting with the new president of Iran. As far as Iran is our closest and big neighbor, we always want constant improvement of contacts. On our part, we carry out the tasks fallen on us. And I will try to prove it again taking into consideration the distinctive features of each state. Stable and very friendly relations should be the priority between Azerbaijan and Iran and the government of Iran should undertake relevant steps in this regard.

The Azerbaijan daily, 13 December, 1997

From the talk of President of the Azerbaijani Republic Heydar Aliyev with Secretary-General of OIC Izzedine Laraki

Tehran, 8 December, 1997

Izzedine Laraki: I declare that I feel proud to meet such a prominent politician as Heydar Aliyev. Mr. President, I appreciate that you have found time and arrived at the VIII Summit of the OIC.

Heydar Aliyev: Distinguished Mr. Laraki, I congratulate you on the occasion of the VIII Summit of the Organization of the Islamic Conference. I tell you that I have arrived at this meeting with great interest and I attach great importance to my participation here.

I estimate positively the work of the Organization of the Islamic Conference and emphasizing that I fully support its activity, I say that after the election of Mr. Laraki Secretary-General of the organization, its work has much intensified.

Izzedine Laraki: Mr. President, I appreciate you for the warm words. I note with satisfaction that a number of countries which have gained recently their independence have affiliated to OIC.

Mr. President, we consider that affiliation of Azerbaijan to the OIC will much strengthen our organization. It will not spare efforts to justify the hopes pinned by Azerbaijan on us.

Heydar Aliyev: I stress that the independent Azerbaijan Republic constantly and closely partakes in the work of the Organization of the Islamic Conference. We regard OIC as an institution playing an important role in the solution of problems of Islamic countries and further strengthening the solidarity of the Islamic world.

I took part at the OIC Summit held in Morocco in 1994 where resolutions concerning Azerbaijan were adopted. Besides, the issues of occupation of 20 percent of the Azerbaijani lands by the Armenian troops, forcible expatriation of over a million of our citizens from their native places, as well as the life of the refugees in tents in hard conditions were discussed at the conference held under your leadership in Jakarta in 1996 where relevant resolutions were also passed. That conference charged you stud deeply the issue and report about it afterwards.

I appreciate you for all this, Mr. Laraki. You have sent a special letter to Chairman of OCSE regarding this matter, worked out and presented a report at the Tehran Summit on the instruction of the Jakarta conference. I have studied the text of your report and I think it is a very valuable document. I hope that

owing to your leadership and efforts, the VIII Summit of the Organization of the Islamic Conference will adopt a special resolution on the problem of Azerbaijan and reflect at the same time this issue in other adopted documents.

Izzedine Laraki: I appreciate you, Heydar Aliyev, for high appreciation of the activity of the Organization of the Islamic Conference. Mr. President, the problems faced by Azerbaijan are our common problems. Everything can be tolerated, but it is impossible to agree with the seizure of the lands. You can be sure that the Organization of the Islamic Conference is fully on your side. You can be confident that the VIII Summit of OIC will lead its work just in this line.

The Azerbaijan daily, 13 December, 1997

Answers of the President of the Azerbaijani Republic Heydar Aliyev to the Questions of Local and Foreign Journalists at the VIII OIC Summit

Tehran, 11 December, 1997

Question: Do You believe that Iran will give its consent to the sectoral division of the Caspian Sea?

Answer: I cannot say whether I believe or not. Each side has its own policy and own interests. But I believe that there is no alternative to the division of the Caspian Sea into sectors in order to use its mineral resources. I think that all the pre-Caspian countries should follow this principle. Why? Not because it is advantageous for us. No, this principle is the best for fruitful use of the mineral resources of the Caspian Sea.

Question: In your opinion, are there any opportunities for stretching a pipeline across the territory of Iran to transport the Azerbaijani oil and what should be done for it?

Answer: We have not negotiated on the construction of a pipeline across Iran as yet. As you know, several agreements on the Azerbaijani Sector of the Caspian Sea have been concluded and this opens prospects for the production of more oil and gas than it was stipulated. Thus, there can be not one, but several pipelines. So, I think that along with the Azerbaijani Sector, it will be possible to extract oil in other sectors of the Caspian Sea – in the Kazakh, Turkmen and other sectors too. If such a quantity of oil is extracted, it should be delivered to the world markets. And different routes of its delivery to the world markets can be delineated if they are secure from the economic point of view.

Question: Did You touch the issue of the support rendered to Armenia by Iran during the talk with President Khatami?

Answer: This issue always bothers us. We have repeatedly stated about it and expressed our discontent since Armenia has committed aggression against Azerbaijan, occupied 20 percent of its lands and do not liberate them for already several years. More than a million refugees have been living in tents for over 5 years already. Therefore, if anybody helps Armenia to wage an annexationist policy, undoubtedly, it cannot be approved by us.

For instance, as you know, the information on the secret supply of weapons to Armenia by Russia worth of 1 billion dollars was spread at the beginning of this year. The information was spread by the official agencies of Russia. We have not once expressed our discontent, protest and sent letters to Russia.

Iran is a friendly and brotherly neighbor for us. And, of course, too close links of Iran with Armenia, sometimes diversified, bother us and we always speak about it.

Question: Will it be smoothed over within the framework of the Islamic solidarity now?

Answer: This question is beyond discussion. However, it is much possible that the VIII Summit of OIC will adopt a resolution as regards armenian aggression against Azerbaijan.

Question: Will You raise the question about the ineffective activity of the Minsk Group of the OCSE at the Copenhagen meeting?

Answer: I still do not consider it ineffective. We have the last proposals of OCSE and we have adopted them. The administration of Armenia, i.e., its president, has also adopted them. The co-chairs of the Minsk Group of OSCE informed that the Nagorno-Karabakh has not yet adopted them. They carry out work in the Nagorno-Karabakh for the adoption of proposals there, too, as there cannot be a better choice for the Nagorno-Karabakh as well. I think they will do their work, and therefore, the work of the co-chairs of the Minsk Group of OSCE is not ineffective.

Question: Mr. President, how did You accept the last proposal of Elchibey?

Answer: I have not heard of any reasonable proposal by Elchibey. Therefore, I do not know which the last one is and which the first one is.

Question: It was said about the first step undertaken by the opposition at the meeting of New Azerbaijan Party. What kind of step should it be?

Answer: You know, it was phrased a little differently, as though the first step. I did not say so. I just said that each democratic country should have opposition. If there is no opposition, there will be no democracy either; there will be no freedom of speech and political pluralism. Opposition should be present in any democratic country. At the same time, I said that opposition should learn the culture of opposition activity. Nothing springs up in the world in itself. Everything is created by people and society. Democracy was also created and developed in due time by people, and the civilized countries constantly evolve it.

Democracy in Azerbaijan is still young, it is five-six years old. Our democratic country and opposition are also young. Of course, youth does not possess great experience and knowledge. Therefore, it is necessary to use the world experience. We should develop and improve taking into account our internal features. I refer it both to the state and the opposition. And we do it as a state. It seems to me that our opposition has stopped its development at the level of 1989-1990. It could not grow and adopt the world experience and culture of opposition. It could not learn the administration and opposition relations. But we

will try and we are trying to do it. If I say these words, it means we have already adopted it to a certain extent. Opposition should build its relations with the administration at a normal and civilized level. The time of pickets, weapons and violence in Azerbaijan has already passed. You know that we have eliminated this. If you pay heed, I think you will agree that our biggest achievement within these years was the escape from these features strongly damaging the Azerbaijani society, people and culture.

I was speaking from this point of view. In this case the opposition will become civilized and learn how to behave with the administration. The latter in its turn, having seen such a level, will appreciate normal, frank relations which meet the national interests, and at the same time will appreciate the opinion of the opposition, too.

For instance, I do not attach importance to many of their statements. Because I see what underlies it. But if I see that these statements are really take into account the national interests, concern for the country, for the state and nation, then any opinion will be important for us.

Question: The day before yesterday, You met President of Turkmenistan, Niyazov and undoubtedly you spoke about the disputed oil deposits in the Caspian. What can You say about it? Did You solve this issue?

Answer: I have met President Niyazov, we are neighbors, we have many problems and we often meet. Especially, making use of attending international meetings. And yesterday, there was such an opportunity. We discussed some matters concerning our bilateral relations, including, of course, the issue of the artificially created argument between Turkmenistan and Azerbaijan. Since this issue has emerged and become a matter of dispute, we, as two presidents, agreed to set up a joint Turkmen-Azerbaijani working group to work on the issue and consider all the issues in which we have differences, and subsequently, to submit its final ideas and proposals to our consideration. We have accepted such a decision and I charged the minister of foreign affairs to lead this process.

Question: Can the results of the activity of this commission be the basis for the solution of the status of the Caspian Sea as regards all the five countries?

Answer: The status of the Caspian Sea remained unsolved so far not because of the argument between Azerbaijan and Turkmenistan. By the way, this problem was first raised somewhere in autumn of 1994 after Azerbaijan signed the contract with many foreign companies, the contract which was named the "Contract of the Century". Then certain circles of some countries raised the question of the urgency of the solution of the legal status of the Caspian Sea. So, it is an old problem. As for the claims of Turkmenistan, they arose quite recently. They appeared in summer, this year.

A journalist: It seems that in May.

Heydar Aliyev: No, I want you to know that this issue was not on the agenda when I partook at the Ashgabat ECO session in May. I stayed there for two days and met President Niyazov. No one ever asked me this question. President of Turkmenistan did not tell me anything in this regard either. The issue arose later in early June; moreover, it was quite unexpected for us. We can still only guess what it was linked with. In any case, it was done. The issue of the status of the Caspian Sea is being discussed for already three years, but the dispute with Turkmenistan started three years ago. These two factors are not linked with each other.

Question: But what was a reason of its emergence?

Heydar Aliyev: You better ask Turkmenistan.

Question: The text of your speech is spread here. Its major part is devoted to the conflict with Armenia over Karabakh issue. Please, could You say what You expect in principle at the Summit of OIC from the Islamic community – solidarity or a serious step? It is also said in Your speech that Armenia poses a threat to the states of the region. It is even broader interpretation of the situation connected with the armament of Armenia.

Answer: I said it in connection with the fact that Armenia had received illegally and secretly ammunition and weapons worth of 1 billion dollars from Russia. On August 29, a treaty on friendship, cooperation and mutual assistance, including some points on close military cooperation, was signed between Russia and Armenia. It certainly causes our concern and we do not conceal it. I spoke about it at the Summit of CIS in Kishinev. I wrote about it in a letter to Boris Nikolayevich Yeltsin.

We addressed an official note to Russia and we protest against this point of the treaty between Russia and Armenia till the settlement of the conflict between Armenia and Azerbaijan. It is quite unnatural that when there is a conflict, when 20 percent of the Azerbaijan territory is occupied by the Armenian troops, when Russia along with the USA and France is engaged in the peaceful settlement of the conflict as a co-chair of the Minsk Group, it concludes a treaty with Armenia on military cooperation assuming the supply of weapons and so on. We cannot be indifferent and watch this situation calmly. This is the reason as a matter of fact. As regards my expectations from the Summit, there is a draft resolution of the conference which includes some provisions denouncing the Armenian aggression against Azerbaijan and demanding the immediate withdrawal of the Armenian troops from the occupied territories of Azerbaijan.

The Azerbaijan daily, 16 December, 1997

Speech of President of the Azerbaijan Republic, Heydar Aliyev at the VIII OIC Summit

11 December, 1997

Distinguished Mr. Chairman!

Esteemed heads of the states and governments!

Dear brothers!

I heartily greet you, the participants of the VIII Summit of the Organization of the Islamic Conference on behalf of Azerbaijani people and ask Great Allah for success. I express my gratitude to distinguished President, Mohammad Hatami, the government and people of Iran and Secretary-General of Organization of the Islamic Conference, distinguished Izzedine Laraki for the excellent organization of the work of the Summit.

Azerbaijan became a member of the OIC after the restoration of its independence in 1991 and takes part in its multilateral activity directly. We attach great importance to the work carried out by the Organization of the Islamic Conference in the Moslem world and in the international arena. The highest objective of OIC is strengthening cooperation among the Moslem countries, provision of tranquility of our people, improvement of their welfare, preservation and development of our religion, traditions, as well as cultural and moral values. We must constantly work for the sake of the realization of these holy factors. I call on all of you for more active partnership and cooperation.

The Moslem peoples and countries face complicated processes running in the world. On one hand, science and technology are steadily developing. New discoveries and high technology change the face of the planet. On the other hand, many people suffer from hunger, poverty and illiteracy. Therefore, we should keep pace with the progress and reach the level of the developed countries. Azerbaijan has considerably developed its political, economic, trade and cultural links with Moslem countries within the recent years. Our cooperation within the Organization of the Islamic Conference and other international organizations has been very fruitful and useful.

The Azerbaijani Republic does its utmost for the development of the multilateral cooperation aimed at the solution of the global problems of the Islamic world.

We support heartily all the steps and efforts of OIC undertaken for the peaceful and fair settlement of the Arab-Israeli, as well as the Jammu and Kashmir conflicts.

The Azerbaijani people suffered from the aggression of the Armenian Republic is much alarmed at the situation in Afghanistan, Somalia, Bosnia and Herzegovina and other countries. Ensurance of the security of the Moslem nations and the territorial integrity of our countries, protection of the rights of the Moslem minorities and communities and guaranteeing the steady development of the Moslem world are our sacred duty. The Organization of the Islamic Conference, with its great authority, should create all the opportunities for the unification and coordination of our efforts. I am confident that this Summit will contribute to this case.

After the collapse of the Soviet Union, many Moslem nations gained their independence and new prospects opened before them. Today, they are building independent relations with other countries and nations of the world, as well as among each other. Natural integration resulting from the national interests is intensifying and a wonderful basis for turning big regions into a blooming zone of economic cooperation is being created.

Dear brothers!

The Azerbaijani Republic is marching confidently along the path of building its independent and democratic state. The progress achieved by us is obvious.

Along with it, we have a problem known to everyone which is impeding our development and posing threat to our state. This problem is the aggression of the Armenian Republic against Azerbaijan, occupation of 20 percent of our lands and presence of over a million refugees as a result of it.

The Azerbaijani people highly appreciate the decisions of the Organization of the Islamic Conference denouncing this aggression, as well as the support given to Azerbaijan. We attach great significance to the decisions of OIC for the approval of the principles adopted at the Lisbon Summit of OCSE on the Armenia-Azerbaijan conflict. The people of Azerbaijan are in need of material aid of the Islamic states. Armenia, – the aggressor, gets moral, political, economic and military support from the United States, Europe and especially from Russia. In 1993-1996, Russia illegally supplied Armenia with weapons, ammunition and military equipment worth of one billion dollars. Besides, on August 29, this year, a treaty on close military cooperation was signed between Russia and Armenia.

Thus, the strengthening of Armenia from the military point of view can pose serious threat not only to Azerbaijan, but also to all the states of our region.

The Azerbaijani Republic has set up the goal to settle the conflict with Armenia peacefully. In May 1994, we stopped the military operations and signed a cease-fire agreement. We hold peaceful negotiations within the Minsk Group of OSCE. Our principles aimed at the fair settlement of the conflict were supported by 53 states at OCSE in the Lisbon Summit in 1996. This allowed to

create a sound legal base for the peaceful settlement of the conflict backed up by the states and the international organizations of the world.

The co-chairs to the OSCE Minsk conference – Russia, the United States of America and France have carried out arduous work this year and introduced new proposals on a two-stage settlement of the conflict: to liberate the six occupied districts of Azerbaijan adjoining Nagorno-Karabakh and restore the destroyed roads and communications at the first stage; to liberate Lachin and Shusha districts along with the determination of the legal status of the Nagorno-Karabakh within Azerbaijan at the second stage. We accepted these proposals. It should be noted that the advanced proposals meet fully the national interests of Armenia. However, no positive result has been achieved so far because of the stubborn and non-constructive position of Armenia. I declare once again that we are for the peaceful settlement of the conflict and we will strive for it hence.

We express our deep appreciation to Turkey, Iran, Saudi Arabia, Pakistan, Egypt, Kuwait and the United Arab Emirates for the humanitarian aid rendered to the Azerbaijani refugees which numbers over a million as a result of the Armenian aggression and who live in hard circumstances in tents. Addressing to them and other member-states of the Organization of the Islamic Conference, we ask for increasing this humanitarian aid and for making all efforts to save the Moslem brothers from this disaster. A day will come when Azerbaijan will get rid off this aggression and will help its brothers itself having turned into a prosperous state.

Appealing from this high tribune to the leadership of the Organization of the Islamic Conference and to the heads of the states and governments here, I express my gratitude for their support of just cause of Azerbaijan. I hope that the Teheran Summit will adopt distinct resolutions as regards the Armenian aggression against Azerbaijan and propose an effective aid program to the Azerbaijani Moslem-refugees.

I express my confidence that the Organization of the Islamic Conference will make use of all its possibilities for the sake of progress, happy future and prosperity of indigent people practicing Islam. The Azerbaijani Republic will also contribute to the achievement of these ends.

Thank you for your attention.

The Azerbaijan daily, 13 December, 1997

Statement of the President of the Azerbaijani Republic Heydar Aliyev on the results the VIII Summit of OIC in Tehran before Departure for Home

Tehran, the Mehrabad Airport, 11 December, 1997

I estimate very highly the results of the VIII Summit of the Organization of the Islamic Conference. First of all, this meeting was excellently organized. Secondly, the majority of the Summit participants were represented by the highest persons of their countries. This Summit, lasting for three days, passed in a productive atmosphere providing adoption of valuable resolutions and decisions. I consider that the Tehran Declaration, the Final Declaration of the Summit, the document about the meetings in Tehran touching the Islamic world, and certainly, all other adopted documents are also of great significance.

I think that the arrangement of such a meeting in the Islamic Republic of Iran, a friend, close neighbor and brother for Azerbaijan, is a great historical event for the Islamic Republic of Iran.

I heartily congratulate the Islamic Republic of Iran and its administration on the successful completion of this Summit. I also congratulate the Islamic Republic of Iran on its three-year presidency in the Organization of the Islamic Conference.

I highly estimate the speech of the supreme religious leader of Iran, His Excellency, Ayatollah Khamenei at the Summit. I also highly appreciate the efforts of the President of the Islamic Republic of Iran Mr. Mohammad Khatami in organization of the VIII Summit of Organization of the Islamic Conference and his remarkable chairmanship at this meeting.

I wish the Islamic countries more unity, solidarity and wish the brotherly Iranian people happiness and progress in all the spheres.

The record in the honorary guest blotter at the airport:

“The VIII Summit of the Organization of the Islamic Conference, where the resolutions of historical significance were adopted, was excellently held in the Islamic Republic of Iran. I highly appreciate the Tehran Summit. I believe that the VIII Summit will promote unity and solidarity of the Islamic countries.

Heydar Aliyev

President of the Azerbaijan Republic

The Azerbaijan daily, 16 December, 1997

Answers of President of the Azerbaijani Republic Heydar Aliyev to the Questions of Journalists on the Results of the VIII Summit of OIC at the Bina Airport

11 December, 1997

Question: What could You say about the main aims of the resolution of the Tehran Summit connected with Azerbaijan?

Answer: In itself the Summit is an important event in the international life. Three years ago, the Summit was held in Morocco. 55 countries, represented at the highest level in their majority partook at this Summit. Many issues were discussed. I think the Summit was successful as the documents aimed at promoting a greater unity of the Islamic countries were adopted there.

A number of important documents including a document connected with the Armenian-Azerbaijani conflict denouncing the Armenian aggression against Azerbaijan and demanding the withdrawal of the Armenian troops from the occupied territories, supporting the efforts made by the Minsk Group of OSCE and approving the resolution of the Lisbon Summit regarding the settlement of this conflict were adopted at this Summit. In one word, I am satisfied.

Question: What issues were touched while discussing the Azerbaijan-Iran relations?

Answer: We spared much time to the Azerbaijan-Iran relations. I had a very important meeting with President of Iran Mohammad Khatami and the supreme religious leader of Iran, Ayatollah Khamenei. I think we discussed thoroughly the issues touching bilateral contacts.

The Azerbaijan daily, 16 December, 1997

III Extraordinary Summit of OIC, Mecca al-Mukarramah, Saudi Arabia-2005

Speech of President of the Azerbaijani Republic, Ilham Aliyev at the III extraordinary Summit of the Organization of the Islamic Conference in Mecca al-Mukarramah

7 December, 2005

Your Majesty, Custodian of the Two Holy Mosques!

Dear heads of the states and delegations!

Dear brothers and sisters!

First of all I greet you on this important event - realization of the third extraordinary summit of the Organization of the Islamic Conference and wish success to the work of the Summit.

I express my gratitude to the Custodian of the Two Holy Mosques, King of Saudi Arabia, our brother Abdullah bin Abdulaziz Al Saud and his government for the hospitality shown to us. I am sure this Summit in the saint city Mecca will play a special role in further strengthening the Islamic solidarity.

As one of the influential organizations of the world, the Organization of the Islamic Conference, uniting 57 states, plays an important role in the international relations. The organization effectively participates in the solution of the problems which its member states face, makes its contribution to mutual understanding with other states and international organizations. Since its establishment OIC has a serious influence on the settlement of different problems of the modern world and participates in the removal of conflicts.

The Organization of the Islamic Conference makes consistent efforts for the affirmation of peace in the world. We highly value the firm attitude of OIC on the international terrorism, support the initiative of King Abdullah bin Abdulaziz on the creation of International Center for fighting terrorism under the protection of the United Nations. At the same time, we express our firm objection to those who relate the international terrorism to Islam. Such a thesis is fully wrong, invalid and unacceptable.

After gaining independence Azerbaijan became a member of OIC. We attach special importance to the cooperation of Azerbaijan with OIC. The 30th conference of the foreign ministers and 5th conference of the tourism ministers of the member states of the organization will be held in our country next year.

Recently Azerbaijan initiated the establishment of the Youth Forum of OIC and its first conference was held in Baku, December 2004.

At the same time I highly value the support of OIC and other countries in the settlement of Armenian-Azerbaijan, Daghligh Garabagh conflict, the biggest danger to our country and region. Taking the opportunity, I express my gratitude for this support.

It is already 15 years Azerbaijan has been subjected to the military aggression of the neighboring Armenia, as a result of which 20% of our lands have been occupied, more than 1 million people have become refugees and IDPs. Ancient cultural monuments, mosques have been destructed, The Muslim graves have been outraged, the Muslim civilizations have been destroyed in Daghligh Garabagh and in other 7 districts occupied by Armenian armed forces. Due to military aggression and ethnic cleansing more than 20,000 Azerbaijanis have been killed, more than 50,000 have become invalid, more than 4,000 have been taken captive or hostage, or missing. Children, women and elderly have witnessed all the horrors of the genocide committed by Armenian aggressors.

Taking the opportunity, I express my gratitude to the OIC and heads of the donor countries for the aid rendered to the refugees and IDPs driven from their native lands.

Over 30 terrorist acts have been committed in Azerbaijan by the Armenian terrorists, more than 2,000 innocent Azerbaijani citizens have been killed, tens of thousands of people injured. Unlike those looking for the connection with the religion in the terror acts, we do not treat the brutalities committed by the Armenians. Terrorism has no religious roots.

Azerbaijan demands the settlement of the conflict according to norms and principles of the international law, in the frames of the territorial integrity of our country, implementation of the resolutions of the Security Council of the United Nations, of the decisions of OIC, OSCE, Council of Europe and other international organizations concerning the conflict.

I want to emphasize once more that the conflict must be settled on basis of the international law but not on basis of ethnic cleansing and de-facto annexation of the territories of the sovereign state. We shall not make any compromise regarding our territorial integrity.

The conflict damaged severely the economy of Azerbaijan. But using our internal resources we achieved to remove the social-economic crisis. Today Azerbaijan rapidly develops. Azerbaijan is a country of political and economic stability.

Within the period from 1996 till 2004 the economic growth was nearly 10% yearly. During 11 months of 2004 the growth of GDP was 24%, growth of the industrial production 30%. More than 300,000 new jobs have been created in the country for the last 2 years only. Improvement of the of the life level of population, its social insurance occupy the major place in the economic policy of Azerbaijan. Therefore our budget for 2006 will be raised for about 70%.

Taking this opportunity, we want to make our contribution to the mutual economic cooperation among the member states. There is a great need for it at present. We should help the economy of each other by widening the mutual commercial ties. There are good resources for this at present. The member countries of the organization have modern infrastructure. In Azerbaijan we attach great importance to economic cooperation with brotherly countries. We should buy goods of each other, assist each other in the creation of better environment for investments of the friendly countries. Thus, we will be able to make contribution to our economic development. It is very important issue and we are ready to take bigger steps in order to stimulate the bilateral economic relations in Azerbaijan.

I declare my devotion to the Islam solidarity, principles and goals of the Organization of the Islamic Conference, call everyone to unite their efforts for peace, stability and progress. I wish happiness and peace to all of you and to your peoples.

Thank you.

The Azerbaijan daily, 8 December, 2006

The 33rd session of the Council of the Foreign Ministers of OIC, Baku, Azerbaijan, 2006

Speech of the President of Azerbaijani Republic Ilham Aliyev at the 33rd Session of the Foreign Ministers of the countries of the Organization of the Islamic Conference in Baku

18 June, 2006

Distinguished Mr. Secretary General,

Distinguished heads of delegations,

Dear guests!

I cordially greet all of you and say "Welcome to Azerbaijan!".

We highly appreciate that the 33rd Session of the Foreign Ministers of the countries of OIC is held in Azerbaijan. Such an authoritative meeting is being held in Azerbaijan for the first time. Certainly, we would like very much that the discussions during the session, exchange of views would have improved our work more, strengthened our contacts. I do not doubt that the future resolutions, including the Baku Declaration will make huge contributions to our work.

The Organization of the Islamic Conference strengthens its positions, opportunities of influence on the processes ongoing in the world, which, certainly, pleases us very much. Our brotherly, friendly relations, solidarity strengthen us more. Our contacts on the political plane are at a very high level. Along with bilateral relations, we successfully take part in various international events, in various projects of regional cooperation in a multilateral format. Certainly, we would like very much to strengthen the contacts among us in all areas. First of all, in the field of economy. Because economic opportunities, economic potentials, determines the force of the country, its opportunity of influence at present. Our activity should be directed to the mutual support, to strengthening the economy of our countries. For this purpose, undoubtedly, it is necessary to expand the mutual trade contacts even more. I hope that the meeting of today will give an important impulse to the work in this area, and cooperation between the OIC member states in all areas will become closer.

At the same time, in the session we shall discuss issues disturbing us, it is necessary for us to disclose our position. In some cases, the processes ongoing in the world cause our concern. First of all, attempts of mass media in some countries and certain political circles associate Islam with terrorism, it causes our extreme concern and indignation. We, in any way, cannot agree with it. Islam cannot be associated with terrorism. Islam is a religion of peace, goodness and tolerance. Azerbaijan itself is a victim of terror. The Armenian terrorist organizations have committed over 30 acts of terrorism against us, as a result 2 thousand Azerbaijanis have been killed. Nevertheless, we do not relate these terrorist organizations with any religion. It is wrong. Terrorism does not have religion, or nationality. Therefore, it is necessary for us protest against it resolutely, to disclose our position. Besides, using all the opportunities of propagation, we must express the attitude to this negative tendency causing extreme concern, to prevent it by our activity.

Another question we are concerned is strengthening the tendencies of hatred for Islam. Now we speak much about the dialogue among civilizations, in fact, in life we see the contrary. We see that in numerous countries there are cases of religious discrimination, people of the Islamic faith are not duly regarded, but we cannot by any way admit this religious discrimination. Now we speak of globalization, dialogue between civilizations, and quickly obtain democratic values. In this case, we can not reconcile with the existence of religious or national discrimination in any case, with the ill-treatment of the believers of any religion. I am convinced that as a result of common efforts of countries of the Organization of the Islamic Conference we shall declare our position. I hope our joint activity will bring clarity to all the questions we are concerned and they will be prevented.

Today, we have gathered in Azerbaijan. I have already noted that this is a landmark for us. It is for the first time such an event is held in Azerbaijan, and I hope, you, at the same time, will have the chance to get acquainted with our country. Azerbaijan is an ancient country, a historical land. As an independent state, it is young. Only 15 years ago Azerbaijan restored its independence and up to day is strengthening its positions in the international arena. Our independent policy serves the interests of the Azerbaijani people. We are participants of numerous regional and international projects and their initiators. There is a political stability in Azerbaijan, civil solidarity. We are strengthening our economic potential very rapidly and from the point of economic growth Azerbaijan now is among the leading states. Last year the GDP was 26 percent. In five months of the current year, it is 40 percent. Growth of the industrial production is on a high level either. Many jobs have been created, and we fight against poverty bravely. In a word, Azerbaijan is a dynamically developing country, and of course, this opens new opportunities, new horizons. As a

member of the world community, Azerbaijan occupies a constructive position at the United Nations and in other international organizations. We always support the position of OIC and this policy will go on further.

At the same time, I would like to note that after gaining our independence up to now we have always received assistance from the member states of the Organization of the Islamic Conference. We appreciate the efforts of the OIC members for the support of the position of Azerbaijan in the international organizations, and taking the opportunity I would like to express my gratitude to all representatives.

Along with the successes, we, of course, have problems in the socio-economic sphere, and we solve them. But there are problems which are hard to solve with our efforts only. The heaviest and major of them is settlement of the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict. For many years, as a result of the aggression of Armenia, 20 percent of our lands have been occupied. Due to the policy of ethnic cleansing of Armenia, over one million of Azerbaijanis have been ousted from their homelands and become refugees and IDPs. As a result of the Armenian aggression, all buildings, all the infrastructures in the occupied territories were completely destroyed. The Armenians have ruined the graves of our ancestors, the mosques, historical monuments, and all the houses. This is an unprecedented vandalism. This problem of Azerbaijan lessens the cooperation tendencies in the region. We try and hope that we shall achieve settle of the conflict peacefully, by negotiations. We adhere to peace talks. But we cannot reconcile with the existing situation. The territorial integrity of Azerbaijan is recognized by the entire world, except Armenia. The United Nations Organization has adopted four Resolutions on this question. In these resolutions, demand the withdrawal of the Armenian armed forces unconditionally from the Azerbaijani lands. But those resolutions are not implemented. Resolutions of other authoritative organizations have demanded the same. The Organization of the Islamic Conference, the Council of Europe, GUAM and others have also stated their open and principle position in this question. Unfortunately, those resolutions have not an implementation mechanism. What worries us mostly is that the most influential world organization - the United Nations, has not a mechanism connected with the implementation of resolutions. Now, there are discussions on reforms in the United Nations. I consider that the first reform must touch upon the implementation mechanisms for all the resolutions. If the resolution is adopted, it should be implemented. If the country does not implement the resolution, necessary sanctions must be applied to it. This will improve the work of the United Nations more.

Azerbaijan will never reconcile with the violation of its territorial integrity. The ongoing negotiations will lead to peace agreement only if the

territorial integrity of Azerbaijan is restored. I am convinced that we shall achieve it.

From the historical point of view, the Nagorno-Karabakh is an integral part of Azerbaijani, and the Armenians came there in the early 19th century. From the legal point of view the territorial integrity of Azerbaijan is recognized, and the Nagorno-Karabakh is an integral part of Azerbaijan. From the political point of view, the positions of Azerbaijan strengthen, and the support of the international organizations is very important for us. Also the position of the Organization of the Islamic Conference and its growing influence gives impulse to our policy. From the economic point of view Azerbaijan develops rapidly. We are just in the beginning, and the future will be very successful. According to estimations, the rapid economic development of Azerbaijan will make it a rich country. All these factors give reason to tell that we shall settle the conflict and I want to do it peacefully. And at the same time, all other variants should be on the agenda, too.

Taking the opportunity, I express my deep gratitude to the Organization of the Islamic Conference for the support of our just cause once more.

Of course, we must disclose our attitudes to the processes ongoing in the region. Progress is possible only if there is peace, stability and security. If we look at positive examples, we see that where there is peace, stability and security, there is development. We live in this region. Therefore, the processes in the region, undoubtedly, in certain extent, determine our policy. At the same time, our policy has a certain impact on the regional processes. In that case, we all should try for ensuring, safety in the region, to reduce the possible risks. We should not admit new risks and solve all the questions by negotiations. We are devoted to it, in this case, the risks will reduce in the region. We want this. We want that our countries develop, our peoples live better, become more educated. One of our problems is connected with education. Education of our people, acquisition of good knowledge is an important question and it defines the future of the world. Knowledge, literacy, and application of new technologies - all these are important for us. Our solidarity, mutual support, perhaps, will ease our work.

Dear guests, I would like to tell you once more that I am very pleased that you are in Azerbaijan. For some of you it is the first trip to Azerbaijan, and a nice opportunity to know Azerbaijan. I am sure that our contacts with the members of the Organization of the Islamic Conference will further strengthen. I repeat that Azerbaijan is a member of the world community for only 15 years. We must make people know us, we must present us and offer our opportunities to speed up our cooperation. Azerbaijan intends to strengthen its activity in the Organization of the Islamic Conference. We consider that the Organization has a

leading role and we hope this role will grow. Our positions will be as strong as the Organization.

I once again cordially welcome you in Azerbaijan and wish success to the Session.

Thank you.

The Azerbaijan daily, 20 June, 2006

ADDITIONAL DOCUMENTS

RESOLUTIONS of The Organization of The Islamic Conference

THE 7TH CASABLANCA SUMMIT OF OIC, DECEMBER 12, 1994

Resolution No.11/7-P(IS) on the conflict between Armenia and Azerbaijan

The Seventh Islamic Summit Conference (Session of Fraternity and Revival), held in Casablanca, Kingdom of Morocco, from 11 to 13 Rajab, 1415H (13-15 December, 1994),

Proceeding from the principles and objectives of the Charter of the Organization of the Islamic Conference;

Gravely concerned over the serious escalation of aggression by the Republic of Armenia against the Republic of Azerbaijan which has resulted in the occupation of more than 20% of the territory of Azerbaijan;

Deeply distressed over the plight of more than one million Azerbaijani displaced persons and refugees resulting from Armenian aggression and magnitude and severity of humanitarian problems;

Recalling the principled position taken on this issue by the Fifth and Seventh Extraordinary Sessions of the Islamic Conference of Foreign Ministers, held in Istanbul in June 1992, and Islamabad in September, 1994 respectively;

Also recalling the relevant paragraphs of the Final Communiqué adopted by the OIC Coordination Meeting of the Foreign Ministers at the United Nations, New York, on 23 September, 1992 and 3 October, 1994;

Noting the efforts made by the neighbouring countries and regional states, notably the Islamic Republic of Iran and the Republic of Turkey to promote a peaceful settlement of the conflict between Armenia and Azerbaijan;

Conscious of the threat posed to international peace and security by the Armenian aggression;

Urging strict adherence to the Charter of the UN and full implementation of Security Council resolutions;

Noting the destructive influence of the policy of aggression of the Republic of Armenia on the peace process in the CSCE framework;

1. *Strongly condemns the aggression of the Republic of Armenia against the Republic of Azerbaijan;*

2. *Considers the actions perpetrated against civilian Azerbaijani population in occupied Azeri territory as crimes against humanity;*

3. *Strongly demands the strict implementation of the United Nations Security Council resolutions 822, 853, 874 and 884, immediate unconditional and complete withdrawal of Armenian forces from all occupied Azeri territories inter alia Lachin and Shusha regions and strongly urges Armenia to respect the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Azerbaijan.*

4. *Calls on the Security Council to recognize the existence of aggression against the Republic of Azerbaijan; take the necessary steps under Chapter VII of the Charter of the United Nations to ensure compliance with its resolutions; condemn and reverse aggression against the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Azerbaijan and decides to take coordinated actions to this end at the United Nations.*

5. *Reaffirms that, acquisition of land by use of force cannot be recognized.*

6. *Calls for a just and peaceful settlement of the conflict between Armenia and Azerbaijan on the basis of respect for the principles of territorial integrity of states and inviolability of internationally recognized frontiers.*

7. *Urges both Armenia and Azerbaijan and all states member of the Minsk Group to engage constructively in the ongoing CSCE peace process and refrain from any action that will make it more difficult to reach a peaceful solution.*

8. *Reaffirms its total solidarity and support for the efforts being made by the Government and people of Azerbaijan to defend their country.*

9. *Calls for enabling the displaced persons and refugees to return to their homes in safety, honor and dignity.*

10. *Expresses its concern over the severity of the humanitarian problems concerning the existence of more than one million displaced persons and refugees in the territory of the Azerbaijan Republic and requests the member states, the Islamic Development Bank and the other Islamic Institutions to render urgent financial and humanitarian assistance to the Azerbaijani Republic.*

11. *Requests the Secretary General to follow up the implementation of this Resolution and to submit a Report to the Twenty-third Islamic Conference of Foreign Ministers.*

Resolution no. 16/7-E(IS) on Economic Assistance to the Republic of Azerbaijan

The Seventh Islamic Summit Conference (Session of Fraternity and Revival), held in Casablanca, Kingdom of Morocco, from 11 to 13 Rajab 1415H (13-15 December 1994),

Recalling OIC Resolutions adopted by the Islamic Conferences of Foreign Ministers regarding the situation in Azerbaijan resulting from the aggression by neighboring Armenia;

Confirming full solidarity of the Member Countries of the OIC with the Government and people of Azerbaijan at this grave and very critical time of the country's history;

Referring to the relevant UN Security Council Resolutions regarding this conflict;

Deploing the Armenian hostilities in the Negorno-Karabakh district of Azerbaijan followed by the occupation of about 20 percent of Azerbaijani territory which forced almost one million Azerbaijani people to flee their homes in the face of the brutal attacks and gross violations of human rights by this aggression;

Recognizing the need to demonstrate in more concrete terms the solidarity of the OIC Member Countries with the Government and people of Azerbaijan,

Welcoming and appreciating the assistance extended by some Member Countries and OIC relevant bodies, United Nations institutions and international organizations.

1. *Urges the international community to make serious and tangible efforts and take immediate action to end the occupation of the Azerbaijani territories by the Armenian forces and ensure their unconditional withdrawal thus restoring the territorial integrity of Azerbaijan.*

2. *Appeals to the Member States and Islamic institutions to make available to the Government of Azerbaijan the much needed economic assistance with a view to alleviating the suffering of the Azeri people.*

3. *Requests the international organizations to maintain urgent humanitarian, financial assistance to Azerbaijan.*

THE 8TH TEHRAN SUMMIT OF OIC, DECEMBER 9-11, 1997

Resolution no. 18/8-P (IS) on the Aggression of the Republic of Armenia against the Republic of Azerbaijan

The Eighth Session of the Islamic Summit Conference (Session of Dignity, Dialogue, Participation), held in Tehran, Islamic Republic of Iran, from 9 to 11 Sha'aban, 1418H (9-11 December, 1997),

Proceeding from the principles and objectives of the Charter of the Organization of the Islamic Conference;

Gravely concerned over the aggression by the Republic of Armenia against the Republic of Azerbaijan which has resulted in the occupation of more than 20% of Azeri territory;

Deeply distressed over the plight of more than one million Azerbaijani displaced persons and refugees resulting from the Armenian aggression and magnitude and severity of humanitarian problems;

Reaffirming all previous relevant resolutions and, in particular, the resolution on this matter, adopted by the Seventh Islamic Summit Conference, held in Casablanca, Kingdom of Morocco, from 11 to 13 Rajab, 1415H (13-15 December 1994);

Conscious of the threat posed to international peace and security by the Armenian aggression;

Urging strict adherence to the Charter of the UN and full implementation of Security Council resolutions;

Welcoming all diplomatic and other efforts for the settlement of the conflict;

Reaffirming all Member States respect for the sovereignty, territorial integrity and political independence of the Republic of Azerbaijan;

Reaffirming also that acquisition of land by use of force cannot be recognized.

Noting also the destructive influence of the policy of aggression of the Republic of Armenia on the peace process in the OSCE framework;

1. *Strongly condemns the aggression of the Republic of Armenia against the Republic of Azerbaijan.*

2. *Considers the actions perpetrated against the civilian Azeri population in the occupied Azeri territory as crimes against humanity.*

3. *Strongly condemns looting and destruction of the archeological cultural and religious monuments on the occupied territories of Azerbaijan.*

4. Strongly demands the strict implementation of the United Nations Security Council resolutions 822, 853, 874 and 884, immediate unconditional and complete withdrawal of Armenian forces from all occupied Azeri territories inter alia Lachin and Shusha regions and strongly urges Armenia to respect the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Azerbaijan.

5. Expresses its concern that Armenia has not yet implemented demands contained in the UN Security Council resolutions.

6. Calls on the Security Council to recognize the existence of aggression against the Republic of Azerbaijan; take the necessary steps under Chapter VII of the Charter of the United Nations to ensure compliance with its resolutions; condemn and reverse aggression against the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Azerbaijan and decides to take coordinated action to this end at the United Nations.

7. Urges all States to refrain from providing any supplies of military arms and equipment to Armenia, which can encourage the aggressor to escalate the conflict and to continue the occupation of the Azerbaijani territories. The territory of Member States should not be used for transit of such supplies.

8. Calls upon Member States, as well as other members of the international community, to use such effective political and economic measures as required in order to put an end to Armenian aggression and to occupation of the Azerbaijani territories.

9. Calls for a just and peaceful settlement of the conflict between Armenia and Azerbaijan on the basis of respect for the principles of territorial integrity of states and inviolability of internationally recognized frontiers.

10. Urges both Armenia and Azerbaijan and all states member of the Minsk Group to engage constructively in the ongoing OSCE peace process and refrain from any action that will make it more difficult to reach a peaceful solution.

11. Reaffirms its total solidarity and support for the efforts being made by the Government and people of Azerbaijan to defend their country.

12. Calls for enabling the displaced persons and refugees to return to their homes in safety, honour and dignity.

13. Expresses its appreciation to all Member States which have made humanitarian assistance to the refugees and displaced persons and urges all the others to extend their contributions to these people.

14. Expresses its concern over the severity of humanitarian problems concerning the existence of more than one million displaced persons and refugees in the territory of the Republic of Azerbaijan and requests Member States, the Islamic Development Bank and the other Islamic Institutions to render urgent financial and humanitarian assistance to the Republic of Azerbaijan.

15. Considers, that Azerbaijan has the right for appropriate compensation with regard to damages it suffered, and puts the responsibility for the adequate compensation of these damages on Armenia.

16. Appreciates the efforts of the Secretary General to convey to the OSCE Chairman-in-Office the position of Member States on this matter.

17. Requests the Secretary General to follow up the implementation of this Resolution and submit a report to the Ninth Session of the Islamic Summit Conference.

Resolution no. 18/8-E(IS) on Economic Assistance to the Republic of Azerbaijan

The Eighth Session of the Islamic Summit Conference (Session of Dignity, Dialogue, Participation), held in Tehran, Islamic Republic of Iran from 9-11 Sha'aban 1418H (9-11 December 1997),

Recalling Resolution No. 18/24-E adopted by the Twenty-fourth Session of the Islamic Conference of Foreign Ministers;

Confirming full solidarity of the Member States of the OIC with the Government and people of Azerbaijan at this grave and very critical time of the country's history;

Referring to the relevant UN Security Council Resolutions regarding this conflict;

Deploring the Armenian hostilities in the Upper-Karabakh district of Azerbaijan followed by the occupation of about 20 percent of Azerbaijani territory which forced almost one million Azeri people to flee their homes in the face of the brutal attacks and gross violations of human rights by this aggression;

Recognizing the need to demonstrate in more concrete terms the solidarity of the OIC Member Countries with the Government and people of Azerbaijan;

Welcoming and appreciating the assistance extended by some Member Countries and OIC relevant bodies, United Nations institutions and international organizations;

Having taken note also of the recommendations of the Twentieth Session of the Islamic Commission for Economic, Cultural and Social Affairs;

1. *Appeals to the Member States and Islamic institutions to make available to the Government of Azerbaijan the much needed economic and humanitarian assistance with a view to alleviating the suffering of the Azeri people.*

2. *Calls upon the international organizations to provide urgent humanitarian, financial assistance to Azerbaijan.*

3. *Requests the Secretary General to follow up the question and submit a report thereon to the next Session of the Islamic Summit.*

THE 33RD SESSION OF THE FOREIGN MINISTERS OF OIC, BAKU ON JUNE 19-21, 2006

Resolution no. 9/33-P on the Aggression of the Republic of Armenia against the Republic of Azerbaijan

Proceeding from the principles and objectives of the Charter of the Organization of the Islamic Conference;

Gravely concerned over the aggression by the Republic of Armenia against the Republic of Azerbaijan which has resulted in the occupation of about 20 percent of the territories of Azerbaijan;

Expressing its profound concern over continued occupation of significant part of the territories of Azerbaijan and illegal transfer of settlers of the Armenian nationality to those territories;

Deeply distressed over the plight of more than one million Azerbaijani displaced persons and refugees resulting from the Armenian aggression and over magnitude and severity of these humanitarian problems;

Reaffirming all previous relevant resolutions and, in particular, the Resolution No. 21/10-P(IS), adopted by the Tenth Session of the Islamic Summit Conference held in Putrajaya, from 20 to 21 Shaban, 1424H (16-17 October 2003);

Urging strict adherence to the Charter of the UN and full implementation of the relevant Security Council resolutions;

Welcoming all diplomatic and other efforts for the settlement of the conflict between Armenia and Azerbaijan;

Reaffirming commitment by all Member States to respect the sovereignty, territorial integrity and political independence of the Republic of Azerbaijan;

Noting also the destructive influence of the policy of aggression of the Republic of Armenia on the peace process within the OSCE framework;

Taking note of the Report of the Secretary General (Document No. OIC/ICFM-33/POL/SG-REP.7).

1. *Strongly condemns the aggression of the Republic of Armenia against the Republic of Azerbaijan.*

2. *Considers the actions perpetrated against civilian Azerbaijani population in the occupied Azerbaijani territories as crimes against humanity.*

3. *Strongly condemns any looting and destruction of the archeological, cultural and religious monuments in the occupied territories of Azerbaijan.*

4. Strongly demands the strict implementation of the United Nations Security Council resolutions 822, 853, 874 and 884, and the immediate, unconditional and complete withdrawal of Armenian forces from all occupied Azerbaijani territories including the Nagorno-Karabakh region and strongly urges Armenia to respect the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Azerbaijan.

5. Expresses its concern that Armenia has not yet implemented demands contained in the above stated UN Security Council resolutions.

6. Calls on the UN Security Council to recognize the existence of aggression against the Republic of Azerbaijan; to take the necessary steps under Chapter VII of the Charter of the United Nations to ensure compliance with its resolutions; to condemn and reverse aggression against the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Azerbaijan, and decides to take coordinated action to this end at the United Nations.

7. Urges all States to refrain from providing any supplies of arms and military equipment to Armenia, in order to deprive the aggressor of any opportunity to escalate the conflict and to continue the occupation of the Azerbaijani territories. The territories of the Member States should not be used for transit of such supplies.

8. Calls upon Member States, as well as other members of the international community, to use such effective political and economic measures as required in order to put an end to Armenian aggression and occupation of the Azerbaijani territories.

9. Calls for a just and peaceful settlement of the conflict between Armenia and Azerbaijan on the basis of respect for the principles of territorial integrity of states and inviolability of internationally recognized borders.

10. Decides to instruct the Permanent Representatives of Member States at the United Nations in New York, while voting at the UN General Assembly, to give full support to the issue of territorial integrity of the Republic of Azerbaijan.

11. Urges Armenia and all Member States of the OSCE Minsk Group to engage constructively in the ongoing OSCE peace process on the basis of the relevant resolutions of the UN Security Council and the relevant OSCE decisions and documents, including those of the First Additional Meeting of the OSCE Council of 24 March 1992, OSCE Summits of 5-6 December 1994, 2-3 December 1996, 18-19 November, 1999, and refrain from any action that will make it more difficult to reach a peaceful solution.

12. Expresses its full support for the three principles of the settlement of the armed conflict between Armenia and Azerbaijan contained in the statement of the OSCE Chairman-in-Office at the 1996 Lisbon OSCE Summit, namely the territorial integrity of the Republic of Armenia and the Republic of

Azerbaijan, highest degree of self-rule of the Nagorno-Karabakh region within Azerbaijan and guaranteed security for this region and its whole population.

13. Stresses that fait accompli may not serve as a basis for a settlement, and that neither the current situation within the occupied areas of the Republic of Azerbaijan, nor any actions, including arranging voting process, undertaken there to consolidate the status quo, may be recognized as legally valid.

14. Demands to cease and reverse immediately the transfer of settlers of the Armenian nationality to the occupied territories of Azerbaijan, which constitute a blatant violation of international humanitarian law and has a detrimental impact on the process of peaceful settlement of the conflict, and agrees to render its full support to the efforts of Azerbaijan undertaken to this end, including at the General Assembly of the United Nations, inter alia, through their respective Permanent Missions to the United Nations in New York.

15. Expresses its support to the activities of the OSCE Minsk Group and consultations held at the level of the Foreign Ministers of Azerbaijan and Armenia and its understanding that a step-by-step solution will help to ensure gradual elimination of the most serious consequences of the aggression against the Republic of Azerbaijan.

16. Requests the Secretary General to communicate the principled and firm position of the OIC vis-à-vis the Armenian aggression against the Republic of Azerbaijan, to the current Chairman of the Organization for Security and Cooperation in Europe.

17. Reaffirms its total solidarity with and support for the efforts undertaken by the Government and people of Azerbaijan to defend their country.

18. Calls for enabling the displaced persons and refugees to return to their homes in safety, honour and dignity.

19. Expresses its appreciation to all Member States which have provided humanitarian assistance to the refugees and displaced persons and urges all the others to extend their contribution to these people.

20. Expresses its concern over the severity of humanitarian problems concerning the existence of more than one million displaced persons and refugees in the territory of the Republic of Azerbaijan and requests the OIC Member States, the Islamic Development Bank and other Islamic Institutions to render much needed financial and humanitarian assistance to the Republic of Azerbaijan.

21. Considers that Azerbaijan has the right for appropriate compensation with regard to damages it suffered as a result of the conflict and puts the responsibility for the adequate compensation of these damages on Armenia.

22. *Requests the Secretary-General to follow up the implementation of this resolution and to report thereon to the Thirty-fourth Session of the Islamic Conference of Foreign Ministers.*

Resolution no. 10/33-E on economic assistance to the Republic of Azerbaijan

The Thirty-third Session of the Islamic Conference of Foreign Ministers (Session of Harmony of Rights, Freedoms and Justice), held in Baku, Republic of Azerbaijan, from 23 to 25 Jumada Al-Awwal 1427H (19-21 June 2006),

Recalling the Ten-Year Programme of Action adopted by the Third Extraordinary Session of the Islamic Summit Conference held at Makkah Al-Mukarramah on 7-8 December, 2005;

Recalling Resolution No. 21/10-E (IS) adopted by the Tenth Session of the Islamic Summit Conference;

Recalling Resolution No. 10/32-E adopted by the Thirty-second Session of the Islamic Conference of Foreign Ministers;

Confirming full solidarity of the Member States of the OIC with the Government and people of Azerbaijan at this very critical time of the country's history;

Referring to the relevant UN Security Council Resolutions regarding this conflict;

Deploring the Armenia-backed aggressive separatism instigated in the Nagorno-Karabakh region of the Republic of Azerbaijan, followed by aggression and occupation by Armenia of about 20 percent of Azerbaijani territories and resulted in violent displacement of almost one million Azerbaijani people from their homes, which, as such, resembles the terrible concept of ethnic cleansing;

Conscious of the fact that economic damage inflicted upon Azerbaijan in its territories currently by Armenia already exceeds US\$ 60 billion;

Welcoming and appreciating the assistance extended by some Member States and OIC relevant bodies, United Nations institutions and international organizations;

Having taken note of the report of the Secretary General;

1. *Appeals to the Member States and Islamic institutions to make available to the Government of Azerbaijan the much needed economic and humanitarian assistance with a view to alleviating the suffering of the Azerbaijani people.*

2. *Calls upon the international organizations to continue to grant humanitarian, financial assistance to Azerbaijan.*

3. *Requests the Secretary General to follow up the implementation of this resolution and submit a report thereon to the Thirty-fourth Session of the Islamic Conference of Foreign Ministers.*

Resolution no. 2/33-C on the protection of Islamic sanctities

The Thirty-third Session of the Islamic Conference of Foreign Ministers (Session of Harmony of Rights, Freedoms and Justice), held in Baku, Republic of Azerbaijan, from 23 to 25 Jumada Al-Awwal 1427H (19-21 June 2006),

Recalling the resolutions adopted by Islamic Summit and other Islamic Conferences, in particular the 10th Session of the Islamic Summit Conference (ISC);

Affirming those objectives and principles enshrined in the Charter of the Organization of the Islamic Conference (OIC) aimed at coordinating efforts to safeguard and preserve the Islamic heritage;

Emphasizing those pieces of Azerbaijani history, culture, archaeology, and ethnography remaining in the territories occupied by Armenia are an integral part of this heritage, and, therefore, must be protected;

Reaffirming United Nations Security Council (UNSC) Resolutions No. 822, 853, 874, and 884, which call on the Armenian forces to effect a full withdrawal from all the occupied Azerbaijani territories, including the Lachin and Shousha areas, immediately and without conditions; and strongly urge Armenia to respect the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Azerbaijan;

Affirming that the utter and barbaric destruction of mosques and other Islamic Shrines in Azerbaijan, at the hands of Armenia, for ethnic cleansing is a crime against humanity;

Noting the tremendous losses inflicted by the Armenian aggressors on the Islamic heritage in the Azerbaijani territories occupied by the Republic of Armenia, including total or partial demolition of rare antiquities and places of Islamic civilization, history, and architecture, such as mosques, mausoleums, graves, archaeological excavations, museums, libraries, art exhibition halls, and government theatres and conservatories, besides the destruction and smuggling out of the country of large quantities of priceless treasures and millions of books and historic manuscripts;

Fully sharing the anguish of the government and people of Azerbaijan in this regard;

Having taken cognizance of the Report of the OIC Secretary-General on the subject:

1. Strongly condemns the barbaric acts committed by the Armenian aggressors in the Republic of Azerbaijan with the aim of working the total annihilation of the Islamic heritage in the occupied Azerbaijani territories;

2. Vigorously demands the strict and unconditional implementation by the Republic of Armenia of UN Security Council Resolutions No. 822, 853, 874, and 884.

3. Reaffirms its support of the efforts deployed by Azerbaijan at regional and international levels and aimed at protecting and preserving Islamic cultural values and treasures in the territories occupied by Armenia.

4. Asserts that Azerbaijan is entitled to adequate compensation for the damages it has sustained and affirms the Republic of Armenia's responsibility to pay up full compensation for such damages.

5. Requests the relevant OIC subsidiary organs and specialized agencies to explore the possibility of drawing up a program to help rebuild the mosques, educational institutions, libraries, and museums in the Azerbaijani territories liberated from occupation with the help of OIC Member States.

6. Thanks the Secretary-General for transmitting the OIC Member States' position on this issue to the United Nations (UNO), the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE), and other international bodies, and for the coordination measures he has taken within the framework of OIC subsidiary, specialized, and affiliated organs. It also thanks those organs and organizations for their response, especially for the adoption by the IDB and ISESCO of programmes to implement projects aimed at protecting Islamic holy places in the Republic of Azerbaijan.

THE 11TH DAKAR SUMMIT OF OIC, MARCH 13-14, 2008

Resolution no. 10/11-P (IS) on the aggression of the republic of Armenia against the Republic of Azerbaijan

Proceeding from the principles and objectives of the Charter of the Organization of the Islamic Conference;

Gravely concerned over the aggression by the Republic of Armenia against the Republic of Azerbaijan which has resulted in the occupation of about 20 percent of the territories of Azerbaijan;

Expressing its profound concern over continued occupation of significant part of the territories of Azerbaijan and illegal transfer of settlers of the Armenian nationality to those territories;

Deeply distressed over the plight of more than one million Azerbaijani displaced persons and refugees resulting from the Armenian aggression and over magnitude and severity of these humanitarian problems;

Reaffirming all previous relevant resolutions and, in particular, the Resolution No. 21/10-P(IS), adopted by the Tenth Session of the Islamic Summit Conference held in Putrajaya, from 20 to 21 Shaban, 1424H (16-17 October 2003);

Urging strict adherence to the Charter of the UN and full implementation of the relevant Security Council resolutions;

Welcoming all diplomatic and other efforts for the settlement of the conflict between Armenia and Azerbaijan;

Reaffirming commitment by all Member States to respect the sovereignty, territorial integrity and political independence of the Republic of Azerbaijan;

Noting also the destructive influence of the policy of aggression of the Republic of Armenia on the peace process within the OSCE framework;

Taking note of the Report of the Secretary General (Document No. OIC/ICFM-34/POL/SGREP.6).

1. *Strongly condemns the aggression of the Republic of Armenia against the Republic of Azerbaijan.*

2. *Considers the actions perpetrated against civilian Azerbaijani population in the occupied Azerbaijani territories as crimes against humanity.*

3. *Strongly condemns any looting and destruction of the archeological, cultural and religious monuments in the occupied territories of Azerbaijan.*

4. *Strongly demands the strict implementation of the United Nations Security Council resolutions 822, 853, 874 and 884, and the immediate,*

unconditional and complete withdrawal of Armenian forces from all occupied Azerbaijani territories including the Nagorno-Karabakh region and strongly urges Armenia to respect the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Azerbaijan.

5. *Expresses its concern that Armenia has not yet implemented demands contained in the above stated UN Security Council resolutions.*

6. *Calls on the UN Security Council to recognize the existence of aggression against the Republic of Azerbaijan; to take the necessary steps under Chapter VII of the Charter of the United Nations to ensure compliance with its resolutions; to condemn and reverse aggression against the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Azerbaijan, and decides to take coordinated action to this end at the United Nations.*

7. *Urges all States to refrain from providing any supplies of arms and military equipment to Armenia, in order to deprive the aggressor of any opportunity to escalate the conflict and to continue the occupation of the Azerbaijani territories. The territories of the Member States should not be used for transit of such supplies.*

8. *Calls upon Member States, as well as other members of the international community, to use such effective political and economic measures as required in order to put an end to Armenian aggression and occupation of the Azerbaijani territories.*

9. *Calls for a just and peaceful settlement of the conflict between Armenia and Azerbaijan on the basis of respect for the principles of territorial integrity of states and inviolability of internationally recognized borders.*

10. *Decides to instruct the Permanent Representatives of Member States at the United Nations in New York, while voting at the UN General Assembly, to give full support to the issue of territorial integrity of the Republic of Azerbaijan.*

11. *Urges Armenia and all Member States of the OSCE Minsk Group to engage constructively in the ongoing OSCE peace process on the basis of the relevant resolutions of the UN Security Council and the relevant OSCE decisions and documents, including those of the First Additional Meeting of the OSCE Council of 24 March 1992, OSCE Summits of 5-6 December 1994, 2-3 December 1996, 18-19 November, 1999, and refrain from any action that will make it more difficult to reach a peaceful solution.*

12. *Expresses its full support for the three principles of the settlement of the armed conflict between Armenia and Azerbaijan contained in the statement of the OSCE Chairman-in-Office at the 1996 Lisbon OSCE Summit, namely the territorial integrity of the Republic of Armenia and the Republic of Azerbaijan, highest degree of self-rule of the Nagorno-Karabakh region within Azerbaijan and guaranteed security for this region and its whole population.*

13. Stresses that *fait accompli* may not serve as a basis for a settlement, and that neither the current situation within the occupied areas of the Republic of Azerbaijan, nor any actions, including arranging voting process, undertaken there to consolidate the status quo, may be recognized as legally valid.

14. Demands to cease and reverse immediately the transfer of settlers of the Armenian nationality to the occupied territories of Azerbaijan, which constitute a blatant violation of international humanitarian law and has a detrimental impact on the process of peaceful settlement of the conflict, and agrees to render its full support to the efforts of Azerbaijan undertaken to this end, including at the General Assembly of the United Nations, *inter alia*, through their respective Permanent Missions to the United Nations in New York.

15. Requests the OIC Member States to encourage their legal and physical persons not to be engaged in economic activities in the Nagorno-Karabakh region and other occupied territories of Azerbaijan.

16. Expresses its support to the activities of the OSCE Minsk Group and consultations held at the level of the Foreign Ministers of Azerbaijan and Armenia and its understanding that a step-by-step solution will help to ensure gradual elimination of the most serious consequences of the aggression against the Republic of Azerbaijan.

17. Requests the Secretary General to communicate the principled and firm position of the OIC vis-à-vis the Armenian aggression against the Republic of Azerbaijan, to the current Chairman of the Organization for Security and Cooperation in Europe.

18. Reaffirms its total solidarity with and support for the efforts undertaken by the Government and people of Azerbaijan to defend their country.

19. Calls for enabling the displaced persons and refugees to return to their homes in safety, honour and dignity.

20. Expresses its appreciation to all Member States which have provided humanitarian assistance to the refugees and displaced persons and urges all the others to extend their contribution to these people.

21. Expresses its concern over the severity of humanitarian problems concerning the existence of more than one million displaced persons and refugees in the territory of the Republic of Azerbaijan and requests the OIC Member States, the Islamic Development Bank and other Islamic Institutions to render much needed financial and humanitarian assistance to the Republic of Azerbaijan.

22. Considers that Azerbaijan has the right for appropriate compensation with regard to damages it suffered as a result of the conflict and puts the responsibility for the adequate compensation of these damages on Armenia.

23. Requests the Secretary-General to follow up the implementation of this resolution and to report thereon to the 12th Islamic Summit Conference.

Resolution no. 2/11-E (IS) on the activities related to economic assistance to member states and non-OIC countries and Muslim Communities

(B) Economic Assistance to the Republic of Azerbaijan:

Recalling Resolution No. 21/10-E (IS) adopted by the Tenth Session of the Islamic Summit Conference and Resolution No. 10/33-E adopted by the Thirty-third Session of the Islamic Conference of Foreign Ministers;

Confirming full solidarity of the Member States of the OIC with the Government and people of Azerbaijan at this very critical time of the country's history;

Referring to the relevant UN Security Council Resolutions regarding this conflict;

Deploing the Armenia-backed aggressive separatism instigated in the Nagorno-Karabakh region of the Republic of Azerbaijan, followed by aggression and occupation by Armenia of about 20 percent of Azerbaijani territories and resulted in violent displacement of almost one million Azerbaijani people from their homes, which, as such, resembles the terrible concept of ethnic cleansing;

Conscious of the fact that economic damage inflicted upon Azerbaijan in its territories currently by Armenia already exceeds US\$ 60 billion;

Welcoming and appreciating the assistance extended by some Member States and OIC relevant bodies, United Nations institutions and international organizations;

Having taken note of the report of the Secretary General;

1. *Appeals to the Member States, International Community and Islamic Institutions to make available to the Government of Azerbaijan the economic and humanitarian assistance with a view of alleviating the suffering of the Azerbaijani people.*

2. *Calls upon the international organizations to continue to grant humanitarian, financial assistance to Azerbaijan.*

Resolution no. 2/11-C (IS) On Protection of Islamic holy places

(C) The Destruction and Desecration of Islamic Historical and Cultural Relics and Shrines in the Occupied Azerbaijan Territories Resulting from the Aggression of the Republic of Armenia against the Republic of Azerbaijan.

Emphasizing that pieces of Azerbaijani history, culture, archaeology, and ethnography remaining in the territories occupied by Armenia are an integral part of Islamic heritage, and, therefore, must be protected;

Reaffirming United Nations Security Council (UNSC) Resolutions No. 822, 853, 874, and 884, which call on the Armenian forces to effect a full withdrawal from all the occupied Azerbaijani territories, including the Lachin and areas, immediately and without conditions; and strongly urge Armenia to respect the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Azerbaijan;

Reaffirming that the utter and barbaric destruction of mosques and other Islamic Shrines in Azerbaijan, at the hands of Armenia, for the purpose of ethnic cleansing is a crime against humanity;

Noting the tremendous losses inflicted by the Armenian aggressors on the Islamic heritage in the Azerbaijani territories occupied by the Republic of Armenia, including total or partial demolition of rare antiquities and places of Islamic civilization, history, and architecture, such as mosques, mausoleums, graves, archaeological excavations, museums, libraries, art exhibition halls, and government theatres and conservatories, besides the destruction and smuggling out of the country of large quantities of priceless treasures and millions of books and historic manuscripts;

Fully sharing the anguish of the government and people of Azerbaijan in this regard;

1. *Strongly condemns the barbaric acts committed by the Armenian aggressors in the Republic of Azerbaijan with the aim of total annihilation of the Islamic heritage in the occupied Azerbaijani territories;*

2. *Vigorously demands the strict and unconditional implementation by the Republic of Armenia of UN Security Council Resolutions No. 822, 853, 874, and 884.*

3. *Reaffirms its support for the efforts deployed by Azerbaijan at regional and international levels and aimed at protecting and preserving Islamic cultural values and treasures in the territories occupied by Armenia.*

4. *Asserts that Azerbaijan is entitled to adequate compensation for the damages it has sustained and affirms the Republic of Armenia's responsibility to pay up full compensation for such damages.*

5. *Requests the relevant OIC subsidiary organs and specialized agencies to explore the possibility of drawing up a program to help rebuild the mosques, educational institutions, libraries, and museums in the Azerbaijani territories liberated from occupation with the help of OIC Member States.*

6. *Thanks the Secretary-General for transmitting the OIC Member States' position on this issue to the United Nations, the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE), and other international bodies, and for the coordination measures he has taken within the framework of OIC subsidiary, specialized, and affiliated organs. It also thanks those organs and organizations for their response, especially for the adoption by the IDB and ISESCO of programs to implement projects aimed at protecting Islamic holy places in the Republic of Azerbaijan.*

HISTORICAL BACKGROUNDS

Organization of the Islamic Conference

Organization of the Islamic Conference is an international organization comprising 57 Muslim countries of the Southern America, Africa, Europe and Asia. It was founded on September 25, 1969 at the Summit of 25 Islamic states in Moroccan capital Rabat in response to the attacks of the Israeli nationalists to the Mosque of al-Aqsa in al-Quds, the third holy mosque of the Muslims in the world, on August 21, 1969, who set the mosque on fire. The Summit denounced the brutal action of Zionists. Secretariat of the organization was established in Jeddah, Saudi Arabia, in March 1970. It was headed by the Secretary-General, it coordinated the activity of its member-states. The HQ of the Secretariat will be in Jeddah until the liberation of al-Quds.

The charter of the organization was adopted at the meeting of the foreign ministers of the Organization in March 1972. According to the charter, the goals of the Organization are strengthening the unity and cooperation among the Islamic states in political, economic, cultural, scientific and social spheres.

Basic bodies of the organization:

- **Conference of the kings, heads of the states and governments of OIC or Islamic Summit:** supreme body of the organization. The Summit is held every three years, determines the main policy of OIC and elects the Secretary-General for the next three years.
- **Conference of Foreign Ministers:** it holds its sessions annually and revises the reports on the implementation of decisions adopted in the Islamic Summit.
- **General-Secretariat:** executive body ensuring the implementation of decisions of the organization.

Besides the three main bodies, OIC includes committees on various issues (al-Quds; Information and Culture; Economy and Trade etc.), subsidiary bodies (Statistical, Economic, Social Research and Training Center for Islamic Countries; Research Centre for the Islamic History, Arts and Culture), specialized organs (Islamic Bank of Development; Islamic Education, Science and Culture Organization [ISESCO]), associate institutions (Islamic Chamber of Trade and Industry; World Islamic Economic Forum and Islamic Conference Youth Forum for Dialogue and Cooperation).

The Parliamentary Union of the OIC member-states was established in 1999.

The OIC is the second largest international organization after the United Nations.

Working languages: Arabic, English, and French.

MEMBER STATES

NAME	MEMBERSHIP DATE
1) Islamic Republic of Afghanistan	1969
2) People's Democratic Republic of Algeria	1969
3) Republic of Chad	1969
4) Arab Republic of Egypt	1969
5) Republic of Guinea	1969
6) Republic of Indonesia	1969
7) Islamic Republic of Iran	1969
8) Hashemite Kingdom of Jordan	1969
9) State of Kuwait	1969
10) Republic of Lebanon	1969
11) Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya	1969
12) Malaysia	1969
13) Republic of Mali	1969
14) Islamic Republic of Mauritania	1969
15) Kingdom of Morocco	1969
16) Republic of Niger	1969
17) Islamic Republic of Pakistan	1969
18) State of Palestine	1969
19) Republic of Yemen	1969
20) Kingdom of Saudi Arabia	1969
21) Republic of Senegal	1969
22) Republic of Sudan	1969
23) Somalia	1969
24) Republic of Turkey	1969
25) Republic of Tunisia	1969
26) Kingdom of Bahrain	1972
27) Sultanate of Oman	1972
28) State of Qatar	1972
29) Syrian Arab Republic	1972
30) State of United Arab Emirates	1972
31) Republic of Sierra Leone	1972
32) People's Republic of Bangladesh	1974
33) Republic of Gabon	1974

34) Republic of Gambia	1974
35) Republic of Guinea-Bissau	1974
36) Republic of Uganda	1974
37) Burkina Faso	1974
38) Republic of Cameroon	1974
39) Union of Comoros	1976
40) Republic of Iraq	1975
41) Republic of Maldives	1976
42) Republic of Djibouti	1978
43) Republic of Benin	1983
44) Brunei Darussalam	1984
45) Federal Republic of Nigeria	1986
46) Republic of Azerbaijan	1991
47) Republic of Albania	1992
48) Republic of Kyrgyzstan	1992
49) Republic of Tajikistan	1992
50) Republic of Turkmenistan	1992
51) Republic of Mozambique	1994
52) Republic of Kazakhstan	1995
53) Republic of Uzbekistan	1996
54) Republic of Suriname	1996
55) Republic of Togo	1997
56) Republic of Guyana	1998
57) Republic of Côte d'Ivoire	2001

OBSERVER STATES

1) Bosnia and Herzegovina	1994
2) Central African Republic	1997
3) Turkish Republic of Northern Cyprus (Turkish Cypriot State)	1979
4) Kingdom of Thailand,	1998
5) Russian Federation	2005

ISLAMIC SUMMITS

1. Rabat, Kingdom of Morocco (Rajab 1389 H. - September 1969)
2. Lahore, Islamic Republic of Pakistan (29 Moharram- 1st Safar 1394 H. February 22 – 24, 1974)
3. Makkah Al Mukarramah, Kingdom of Saudi Arabia (19-22 Rabi Al-Awal 1401 H. January 25-28, 1981)
4. Casablanca, Kingdom of Morocco (13-16 Rabiul Thani 1404 H. January 16-19, 1984)
5. Kuwait, State of Kuwait (26-29 Jamada Al Oula 1407 H. January 26-29, 1987)
6. Dakar, Republic of Senegal (3-5 Jumada II 1412 hH. December 9-11, 1991)
7. Casablanca, Kingdom of Morocco (11-13 Rajab 1415 H. December 13-15, 1994)
8. Tehran, Islamic Republic of Iran (9-11 Sha'ban 1418H. December 9-11, 1997)
9. Doha, State of Qatar (16-17 Sha'ban 1421 H. November 12-13, 2000)
10. Putrajaya, Malaysia (20-21 Sha'ban 1424 H. October 16-17, 2003)
11. Dakar, Senegal (5-6 Rabi Al-Awaal 1429 H..March 13-14, 2008)

EXTRAORDINARY ISLAMIC SUMMITS

1. Islamabad, Pakistan (March 23, 1997)
2. Doha, Qatar (March 5, 2003)
3. Makkah Al Mukarramah, Kingdom of Saudi Arabia (December 7-8, 2005)

THE ISLAMIC CONFERENCE OF FOREIGN MINISTERS

1. Jeddah (Saudi Arabia, September 1970)
2. Karachi (Pakistan, December 1971)
3. Jeddah (Saudi Arabia, February-March 1972)
4. Benghazi (Libya, March 24-26, 1973)
5. Kuala-Lumpur (Malaysia, June 21-25, 1974)
6. Jeddah (Saudi Arabia, July 12-15, 1975)
7. Istanbul (Turkey, 12-15 May, 1976)
8. Tripoli (Libya, 16-22 May, 1977)
9. Dakar (Senegal, 24-28 April, 1978)

10. Fez (Morocco, May 8-12, 1979)
11. Islamabad (Pakistan, May 8-12, 1980)
12. Baghdad (Iraq, June 1-5, 1981)
13. Niamey (Niger, 22-26 August, 1982)
14. Dacca (Bangladesh, 6-11 December, 1983)
15. Sana (Yemen December 18-22 December, 1984)
16. Fez (Morocco, January 6-10, 1986)
17. Amman (Jordan, March 21-25, 1988)
18. Riyadh (Saudi Arabia, March, 13-16, 1989)
19. Cairo (Egypt, July 31 – August 5, 1990)
20. Istanbul (Turkey, August 4-8, 1991)
21. Karachi (Pakistan, 25-29 April, 1993)
22. Casablanca (Morocco, December 10-12, 1994)
23. Conakry (Guinea, December 9-12, 1995)
24. Jakarta (Indonesia, December 9-13, 1996)
25. Doha (Qatar, March 15-17, 1998)
26. Ouagadougou (Burkina-Faso, June 28-July 1, 1999)
27. Kuala-Lumpur (Malaysia, June 27-30, 2000)
28. Bamako (Mali, June 25-29, 2001)
29. Khartoum (Sudan, June 25-27, 2002)
30. Tehran (Iran, May 28-30, 2003)
31. Istanbul (Turkey, 14-16 June, 2004)
32. Sana (Yemen, June 28-30, 2005)
33. Baku, (Azerbaijan, June 19-21, 2006)
34. Islamabad (Pakistan, May 15-17, 2007)

THE OIC SECRETARY GENERALS

N	NAME	COUNTRY	DATE
1	Tunku Abdul Rahman	Malaysia	1971-1973
2	Hassan Al-Touhami	Egypt	1974-1975
3	Amadou Karim Gaye	Senegal	1975-1979
4	Habib Chatty	Tunisia	1979-1984
5	Syed Sharifuddin Pirzada	Pakistan	1985-1988
6	Hamid al-Gabid	Niger	1989-1996
7	Azeddine Laraki	Morocco	1997-2000
8	Abdelouahed Belkeziz	Morocco	2001-2004
9	Ekmeleddin Ihsanoglu	Turkey	2005 -2008
10	Ekmeleddin Ihsanoglu	Turkey	2008- until present

Azerbaijan and the Organization of Islamic Conference

Republic of Azerbaijan was affiliated to the Organization of the Islamic Conference in December 1991, at the Dakar Summit of the organization. It was declared in Article 14 of the Final Communiqué of Dakar Summit. OIC is the first international organization that received Azerbaijan as a member.

OIC, serving the unity and solidarity of the Islamic states takes steps to eliminate the conflicts faced by the member states. Its bodies adopt proper decisions to evaluate conflicts in connection with the Islamic countries and aggression committed against them.

The aggression of Armenia against Azerbaijan was first condemned at the Karachi session of the Council of Foreign Ministers of OIC with a relevant resolution.

According to the Armenian sources the representative of Armenia visited Pakistan as a member of delegation from Egypt to deliver the letter of President of Armenia Levon Ter-Petrossian to the session of the Council of Foreign Ministers of OIC held in Karachi in April 1993. Although the letter reached the destination, OIC adopted a resolution against Armenia in Karachi for the first time.

During the visit of the Armenian Foreign Minister to Egypt in January 2005, a memorandum was signed on granting an observer status to Armenia in the Arab League. As "Panarmenian" agency commented, it was a step in the direction of a breach in the united Islamic front which supported Azerbaijan, by using contradictions between Arab and non-Arab Muslim states.

During his visit to Qatar in December 2004, in the framework of the tour to the Arabian countries, President Ilham Aliyev once more called them to solidarity in the United Nations against the aggression of Armenia to Azerbaijan.

The cooperation of Azerbaijan with OIC intensified under the presidency of Ilham Aliyev. Thus, the institutional session of the Youth Forum of OIC was held in Azerbaijan in 2004.

Despite the Armenian propaganda, OIC continued condemning Armenia. OIC demonstrated its support of Azerbaijan at the Baku session of its Foreign Ministers and on the occasion of the illegal elections held by the separatist regime of the Nagorno-Karabakh in December 2006.

The Organization continued its policy of condemning the aggression of Armenia against Azerbaijan at its following summits in Casablanca (1994) and Tehran (1997). The Doha (Qatar, September 12-13, 2000), Putrajaya (Malaysia, October 16-17, 2003) Summits participated by the foreign minister of

Azerbaijan adopted documents demanding the withdrawal of the Armenian troops from the occupied Azerbaijani territories, recognition of the territorial integrity and sovereignty of Azerbaijan, fulfillment of the provisions of the VIII Chapter of the UN Charter (measures in case of danger for peace, breach of peace and acts of aggression) if Armenia ignores the UN SC resolutions (822, 853, 874, 884) concerning the withdrawal of the Armenian troops from the occupied territories and recognition of the principles (territorial integrity of Azerbaijan and Armenia; high autonomy status for the Nagorno-Karabakh within Azerbaijan; security for the population of the Nagorno-Karabakh) adopted at the OSCE Lisbon Summit on December 2-3, 1997 as a basis in the settlement of the Nagorno-Karabakh conflict.

The 33rd session of the OIC Foreign Ministers was held in Baku on June 19-21, 2006, as a sign of further strengthening the Azerbaijani-OIC cooperation.

Article 14 of the Declaration and the Special Resolution adopted by the 33rd Baku session of OIC Foreign Ministers condemned the aggression of Armenia against Azerbaijan once more and demanded the unconditional withdrawal of the Armenian troops from the occupied Azerbaijani territories. The documents also protested against the illegal settlement of the Armenian population in the occupied territories, exploitation of the natural resources and arsons committed in them.

The organization provided humanitarian assistance to Azerbaijan and the Azerbaijani refugees and IDPs forced out of their lands as a result of the aggression Armenia through the Islamic Development Bank and other Islamic charity organizations as well.

The badge of goodwill Ambassador of ISESCO was presented in the residence of the Foundation on October 4, 2006, by al-Tweyjri, Secretary-General of ISESCO to Mehriban Aliyeva. The first lady of Azerbaijan was awarded with this title for her contribution to the development of education and promotion of the dialogue among civilizations.

Following the Azerbaijani-OIC cooperation, the next high-level events of the organization, such as the 5th meeting of the OIC tourism ministers (September, 2006), and international conference "The Role of the Mass Media in the Development of Mutual Understanding and Tolerance" (April, 2007) were held in Baku.

In the course of the conference an agreement on cooperation was signed between Mehriban Aliyeva, President of the Heydar Aliyev Foundation, goodwill Ambassador of UNESCO and ISESCO and President of ISESCO Osman al-Tweyjri.

The last event was of special importance, because of the rise of the Islamophobic tendencies. The conference attended by the representatives of a number of international organizations and world mass media, once more

condemned the provocative activities of some Western European mass media as the cartoon incident connected with Islam and its Prophet.

The newspapers "Jakarta Post" of Indonesia and "Dar Al Hayat" of Lebanon highly appreciated the conference.

The 34th session of OIC Foreign Ministers held in Islamabad on May 15-17, 2007, also adopted a resolution condemning the aggression of Armenia against Azerbaijan.

On the initiative of Azerbaijan, another OIC institution, unity of the law enforcement bodies is to be established besides the Islamic Youth Forum. For this purpose discussions at the level of experts were held in Baku in October 2007. At the end of the same year a joint conference of various youth organizations of the world was held in the framework of the initiative of dialogue among civilizations participated by the OIC and "Heydar Aliyev Foundation" was held in Baku. Ekmeleddin Ihsanoglu and Osman al-Twejri, Secretary Generals of OIC and ISESCO, highly appreciated the event in their meeting with President Ilham Aliyev and the First Lady of the country, goodwill Ambassador of UNESCO and ISESCO Mehriban Aliyeva.

The Parliamentary Assembly of OIC also condemned the aggression of Armenia against Azerbaijan at its session held in Cairo in February 2008.

At the 11th Islamic Summit held in Senegal, Dakar, on March 13-14, 2008, Azerbaijan was represented by the Foreign Minister of the country. The Summit of "Islam in the 21st century" discussed the issues of Islamophobia, strengthening cooperation among OIC members, the Palestine conflict etc.

The Foreign Minister of Azerbaijan Elmar Mammadyarov said that he was satisfied with the support of OIC members of the just cause of Azerbaijan in the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict in his speech in the Summit. He called on the member states to vote for the adoption of the resolution demanding the liberation of the Azerbaijani territories occupied by Armenia at the General Assembly of UN then. The resolution was adopted at the United Nations because of the support of the majority of the OIC members.

Leyla Aliyeva was elected the chief coordinator of the Youth Forum of OIC on the issues of dialogue among cultures and civilizations at the VI session of its Board of Directors, held in Kuwait in April 2008.

Casablanca Summit of OIC (Session of Fraternity and Revival) December 13-15, 1994 (11-13 Rajab 1415H)

The 7th Islamic Summit Conference was held in Casablanca, Morocco, on December 13-15, 1994. The Summit was attended by the heads of 52 OIC member states, representatives of two observer states and three states as specially invited guests and international organizations and specialized institutions (including those of OIC).

The Casablanca Summit adopted the Casablanca Declaration, Final Communiqué, Declaration on Bosnia and Herzegovina and Special Declaration on Jammu and Kashmir in connection with the existing conflicts and other issues in the Islamic world.

Azerbaijan for the first time was represented by its president in the Islamic Summit held in Casablanca. The Republic of Azerbaijan was affiliated to the Organization of the Islamic Conference in December 1991, at the Dakar Summit of the member states and governments of the organization. It was declared in Article 14 of the Final Communiqué of the Dakar Summit. OIC is the first international organization that received Azerbaijan as a member.

OIC, serving the unity and solidarity of the Islamic states, takes steps to eliminate the conflicts faced by the member states. Its bodies adopt respective decisions to evaluate the conflicts connected with the Islamic countries and aggressions committed against them.

Aggression of Armenia against Azerbaijan was first condemned at the Karachi session of the OIC Council of Foreign Ministers with a relevant resolution.

Azerbaijan for the first time participated in the 7th Summit of OIC held in Casablanca on October 13-15, 1994. The Delegation led by the President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev worked hard in the Summit and in the bilateral meetings to get the support from the Islamic world for ensuring the territorial integrity of Azerbaijan in the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict, and in the liberation of the territories occupied by Armenia.

In the first day of the Summit, on December 13, Heydar Aliyev met and held talks with the heads of Kuwait and the United Arab Emirates Jabeer Ahmed as-Sabah and Sheikh Zaheed bin Sultan al-Nahayan, king of Jordan Hussein bin Talal, sultan of Brunei Hassan al-Bolkiah Muizadden Waddaullah on mutual relations, on the issue of the aggression of Armenia against Azerbaijan and on the possible assistance of the influential leaders of the countries of the Islamic and Arabic world for the liberation of the Azerbaijani territories occupied by Armenia. During the talks with them, President of Azerbaijan Heydar Aliyev

also called on the Islamic states to render assistance to over one million people who have become refugees and IDPs because of Armenia's aggression.

On December 13, 1994, in his speech at the OIC Casablanca Summit, Heydar Aliyev said that Azerbaijan attaches great importance to the cooperation with this organization for strengthening the Islamic unity and solidarity. He stated that the aggression of Armenia against Azerbaijan has been directed against the Islamic civilization, and he called on the Summit to adopt a document for condemning it.

Taking it into account the Summit included clauses (clauses 68-71) condemning the aggression of Armenia against Azerbaijan to the Final Document of the OIC 8th Casablanca Summit. The clauses called the Security Council of the United Nations to a resolution on the aggression of Armenia against Azerbaijan and called it to take necessary measures in the frames of its Charter. The Document points out that the Nagorno-Karabakh conflict must be solved fairly on the principle of the territorial integrity of Azerbaijan and inviolability of its borders. It also appeals to the Islamic Bank and other financial institutions to render assistance to Azerbaijan.

On the second day of the Summit, on December 14, 1994, President Heydar Aliyev, as a prominent political leader, was asked to make a congratulatory speech on behalf of the Asian Islamic states. He highly appreciated the special attention paid by OIC to the conflicts of Afghanistan, Tajikistan, Kashmir and Palestine and the aggression of Armenia against Azerbaijan.

In his interview to the reporters, the Azerbaijani President said that the decisions of the organization on the aggression of Armenia is of great importance, and the reflection of the demands on the liberation of Shusha and Lachin in the Final Communiqué (clause 68) are specially important.

OIC Casablanca Summit demonstrated the support of the organization to Azerbaijan in the aggression of Armenia against Azerbaijan in the Nagorno-Karabakh conflict. It was an example indicating that the Islamic world supported by Azerbaijan politically.

The organization increased its assistance to Azerbaijan through the Islamic Bank of Development and charity societies.

OIC Tehran Summit (Session of Dignity, Dialogue, Participation) December 9-11, 1997 (9-11 Sha'ban 1418H)

The 7th Summit of OIC participated by 55 member states and four observer and six special guest states was held in Tehran, the capital of the Islamic Republic of Iran, on December 9-11, 1997.

The Tehran Summit adopted the Tehran Declaration, the Tehran Vision Statement and the Final Communiqué.

Before leaving for Tehran, in his interview to the journalists on December 8, 1997, President of Azerbaijan Heydar Aliyev highly appreciated the resolution adopted by the Jakarta session of the OIC Foreign Ministers on the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict.

The resolution of the Jakarta meeting was named "the Armenian aggression against Azerbaijan". The resolution also reflects the principles adopted in the Lisbon Summit of OSCE on the Armenian-Azerbaijani conflict over Nagorno-Karabakh.

In his speech at the Summit on December 11, 1997, President of Azerbaijan Heydar Aliyev said that Azerbaijan was in need of the Islamic solidarity, and he expressed the hope that the Tehran Summit would adopt influential decisions on the aggression of Armenia against Azerbaijan and take steps for aiding the Azerbaijani refugees and IDPs.

In his interviews in Tehran while participating at the Summit Heydar Aliyev said that he wanted more effective OIC actions to be taken against aggression of Armenia and expressed discontent with the close contacts of Iran with Armenia, as an OIC member.

The Azerbaijani President held bilateral meetings with the Iranian President Mohammad Khatami, the country's supreme religious leader Seyyid Ali Khamenei, the Pakistani President Parviz Musharraf and the OIC Secretary General Azzeddin Laraki in the course of the conference. Bilateral and multilateral relations, the aggression of Armenia against Azerbaijan once more were discussed in the meetings.

In response to these appeals, the Tehran Summit of OIC denounced the aggression of Armenia against Azerbaijan and demanded for a complete withdrawal of the Armenian troops from the occupied territories in clause 8 of the Tehran Declaration, one of its main documents. Clause 57 of the Final Communiqué of the Summit which approved the OSCE Lisbon principles of 1996, was named "the Armenian aggression against Azerbaijan."

In his interview to the reporters in Baku after returning from Tehran on December 11, 1997, Heydar Aliyev said that he was satisfied with the decisions of OIC.

**OIC Mecca Al-Mukarramah Summit (Meeting the Challenges of the 21st century, Solidarity Action)
December 7-8, 2005 (5-6 Dhul Qa'adah 1426H)**

The 3rd Extraordinary Summit of the OIC was held in Mecca on December 7-8, 2005, after the Islamabad (March 23, 1997) and Doha (March 5, 2003) Summits. The Summit especially discussed the issues connected with the tension created as a result of provocations by some newspapers in the West, discussed issues of combating terrorism, groundless statements against Islam and the situation in Iraq and Palestine. The Summit adopted the Final Communiqué, Mecca Declaration, Ten-years programme of action to meet the challenges facing the Muslim Ummah in the 21st century, recommendations of the Commission of Prominent Persons of OIC (CEP), the reports of the Secretary General Report: New Vision for the Muslim World and Solidarity in Action and the reports on Palestine and Qods.

President of Azerbaijan Ilham Aliyev participated the Summit of OIC for the first time.

Azerbaijani President denounced those who related the international terrorism with Islam and protested against the attempts aimed at it.

While speaking of the aggression of Armenia against Azerbaijan, President Ilham Aliyev said that the Armenian terrorist organizations have committed over 30 terrorist acts against Azerbaijan and over 2000 Azerbaijani civilians have fallen victims of Armenians terrorists as a result. Unlike those who want to associate the terror with religion, the Azerbaijani President did not relate the terror actions of Armenia with religion.

Ilham Aliyev of the necessities of strengthening the economic cooperation within the organization and declared that his country was loyal to the Islamic solidarity, as well as to the principles and goals of OIC.

The Final Communiqué of the Summit denounced the aggression of Armenia against Azerbaijan, he said that the territorial integrity of Azerbaijan has been violated and demanded the complete and unconditional withdrawal of the Armenian troops from the occupied Azerbaijani territories.

Ilham Aliyev met the presidents Parviz Musharraf of Pakistan, Mahmoud Ahmadinejad of Iran, Imomali Rahmonov of Tajikistan, Hamid Karzai of Afghanistan, chairman of the Great Nation Assembly of Turkey Bulent Arinc and Sultan of Brunei Hassan al-Bolkiah during the Mecca Summit of OIC.

Then, arriving in Jeddah, the headquarters of the OIC Secretary General, President Ilham Aliyev met Ekmeleddin Ihsanoglu Secretary General of the organization. During their conversation, Ilham Aliyev declared that the

denouncement of the aggression of Armenia against Azerbaijan by OIC could be an example for other international organizations. In response, Secretary General said that the organization will hold its position further.

GLOSSARY

PERSONALITIES

King of Morocco Hassan II (1929-1999) – king of Morocco in 1961-1999. He undertook steps aimed at establishing a regime based on multi-party and parliamentary system during his rule. The country's first constitution was adopted and parliamentary elections were held under Hassan II. He chaired the Casablanca Summit of the Organization of Islamic Conference held on December 1-15, 1994. President of Azerbaijan Heydar Aliyev met Hassan II holding talks with him on the bilateral relations while attending the Summit.

Yasser Arafat (1929-2004) – leader of the Palestine Liberation Organization (1969-2004) and National Authority (1993-2004), the Nobel Peace Prize laureate. He led the struggle of the Palestinian people against Israel. Being the leader of PLO, he came to an agreement with Israel on mutual recognition in September 1993. Since 1994, Yasser Arafat headed the Palestine National Authority in Palestine (Western bank of the Jordan River and Sector Gaza). President Heydar Aliyev held bilateral meetings with Yasser Arafat during the UN and OIC conferences.

Hafez Assad – Hafez al-Assad (1930-2000), Syrian political, military and statesman. Syrian president between 1971 and 2000. He conducted the policy of strengthening central power and ruling Baath Party. He retained the power despite many attempts of coup and revolts. Hafez Assad met President of Azerbaijan Heydar Aliyev and held talks on bilateral relations during the OIC Casablanca Summit on December 13-15, 1994.

Mohammad Khatami (1943) – Iranian politician and statesman. Renowned as a reformist and liberal. He was elected President of the Islamic Republic of Iran in 1997-2005 for two terms. Khatami chaired the VIII OIC Summit held in Tehran on December 9-11, 1997 which adopted documents condemning the aggression of Armenia against Azerbaijan. Mohammed Khatami paid an official visit to Azerbaijan in 2004.

Abulfaz Elchibey (1938-2000) – Azerbaijani statesman and politician, dissident in the soviet period. President of Azerbaijan in 1992-1993. During his presidency he made Russian troops leave Azerbaijan, and the country received a part of the ex-soviet Caspian navy. However, despite some military victories gained in the Nagorno-Karabakh conflict, his power weakened due to the following loss and politico-military crises. Before leaving Baku as a result of the revolt on June 4, 1993, in Ganja - an Azerbaijani town, he appealed to Heydar Aliyev, leader of Azerbaijan and member of Politburo of the USSR Communist

Party during the soviet period, to come to power on June 9, 1993. Coming to power, Heydar Aliyev stabilized the situation. Abulfaz Elchibey continued his political activity as the leader of the Azerbaijani Popular Party opposing President of Azerbaijan Heydar Aliyev after his return to Baku in 1997. Abulfaz Elchibey passed away at the Gulhane military hospital in Ankara, Turkey. He was buried in the Cemetery for the Honoree in Baku. His funeral was organized at the state level and attended by President Heydar Aliyev.

Niyazov Saparmurad Turkmanbashi (1940-2006) – Turkmen politician and statesman. The communist leader in 1985-1991 and president of the country after gaining independence in 1991-2006. He conducted a strictly neutral foreign policy. Disputes with Azerbaijan over some oil reserves in the Caspian Sea arose during his rule.

Yeltsin Boris Nikolayevich (1931-2007) – Russian politician and statesman, President of the Russian Federation between 1991 and 1999. Yeltsin was the first democratically elected president of Russia. Despite his progressive statements concerning the relations with Azerbaijan and over the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict, there were certain controversies in the Russian policy these issues. It became particularly evident when Russia supplied Armenia with arms and exerted pressure on Azerbaijan in the mediation for the settlement of the conflict.

Brejnev Leonid Ilyich (1906-1982) – Secretary-General of the Communist Party of the Soviet Union and leader of the Soviet Union in 1964-1982. Brejnev is the second long-term leader of the Soviet Union after Stalin. Visiting Azerbaijan in 1974, 1978 and 1982, he highly appreciated the development in the republic.

Abdullah bin Abdulaziz al-Saud (1924) – guardian of two holy mosques, king of Saudi Arabia. He ruled the country de-facto since 1995 after king Fahd, his brother, fell ill and he was officially declared king on August 1, 2005. President of Azerbaijan Ilham Aliyev met Abdullah bin Abdulaziz al-Saud during his visit to Saudi Arabia in March 2005. He chaired the III extraordinary Islamic summit held in Mecca on December 7-8, 2005.

Ayatollah Khamenei (1939) - Supreme spiritual leader of Iran. He is Azerbaijani by nationality. Khamenei was one of the major leading figures of Islamic revolution of 1979 and close ally of the leader of the revolution Ayatollah Imam Khomeini. He was the President of the Islamic Republic of Iran in 1981-1989 and elected as the spiritual leader of the country (velayet-e faqih) when imam Khomeini passed away. Khamenei made a speech at the Tehran Summit of the Organization of the Islamic Conference held on December 9-11, 1997. Not once he met with presidents of Azerbaijan Heydar Aliyev and Ilham Aliyev during the Summit and bilateral visits.

Azeddine Laraki – Secretary-General of the Organization of the Islamic Conference in 1997-2000 from Morocco. He was considerably active in the adoption of documents by OIC denouncing Armenia's aggression against Azerbaijan. He met President of Azerbaijan Heydar Aliyev during the Tehran Summit of OIC.

NOTIONS

Budapest Summit of OSCE – the IV Summit of the Organization for Security and Cooperation in Europe held in the capital of Hungary Budapest on December 6-7, 1994. The Summit was attended by 50 heads of states and governments of the European countries in addition of the US and Canada (52 in all). Important decisions aimed at changing the CSCE into an organization were passed at the Budapest Summit. The CSCE was renamed to the OSCE along with establishing its appropriate structures. The decisions regarding the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict were reflected in the "Regional issues" chapter of the Summit's final declaration - "Towards a Genuine Partnership in the New Era". The decisions touched upon the appointment of co-chairs for the mediatory Minsk Group (previously chaired by a single chairman) acting for the settlement of the conflict and formation of the CSCE peace-keeping forces to ensure peace in case of the achievement of a peace agreement.

Shusha – a town in the Nagorno-Karabakh region of Azerbaijan. The town of Shusha is also the administrative center (ter. 289 sq/km). Shusha was founded by Panahali khan of the Karabakh khanate in the early 50s of the XVIII century. Since that time, Shusha started to change into a major political and cultural center of the Karabakh khanate. After the Russian occupation of Azerbaijan, it became the major administrative, economic and cultural center of the whole Karabakh region, as well as of Azerbaijan. Uzeyir Hajibeyov-the popular Azerbaijani composer, the author of the first musical comedy and opera in the East, and Bulbul-the famous opera singer of Azerbaijan were born in Shusha. On May 18, 1992, Shusha was occupied by the Armenian armed forces. Population of Shusha was 20.579 in 1989, 19036 of them were Azerbaijanis, Armenians-1377. Presently Shusha is inhabited only by Armenians due to the occupation. The liberation of Shusha is one of the key points advanced by Azerbaijan in the negotiations for the settlement of the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict.

Lachin – a town in south-west of Azerbaijan. It is the administrative center of the district of the same name. Lachin was founded between 1924 and 1929 and declared the centre of the district in 1929. Lachin is situated between the Nagorno-Karabakh of Azerbaijan inhabited by the Armenian minority and the Republic of Armenia. It was occupied by Armenia on May 8, 1992, during the Nagorno-Karabakh war launched by Armenia against Azerbaijan. 71.000 population of the region were driven away from their lands by the Armenian armed forces. The district had no Armenian population before the occupation. Currently, nearly 10.000 Armenians settled there (2005). Armenians demand to

hold Lachin as a corridor for keep contacts with Armenia. President Ilham Aliyev stated in his speech on May 7, 2007 that there was a general agreement to release all the occupied regions of Azerbaijan, including Lachin, and Azerbaijan would never give-up this demand.

Caucasus – the historical region situated between the Caspian and Black Seas. It is bordered with Russia in the north, Iran in the south, Turkey and the Black Sea in the west and the Caspian Sea in the east. The Caucasus is considered one of the multinational and multi-religious territories in the world. It covers the states of Azerbaijan, Georgia, Armenia and the south of Russia. Azerbaijan is the most populated Caucasian country with the largest territory.

The Soviet Union – a state, which existed between 1922 and 1991 consisting of 15 republics of Asia and Europe. On December 29, 1922, the agreement on the establishment of the USSR (Union of the Soviet Socialist Republics) was signed among Russia, Ukraine, Byelorussia and Caucasian republics (Azerbaijan, Georgia and Armenia). The agreement was ratified at the first congress of the soviets on December 30, 1922. Later, the participants of the agreement reached 15 by joining 9 more republics. On December 26, 1991, the Soviet Union was dissolved and 15 of its former republics became independent states.

Mecca – a city in Saudi Arabia situated in the eastern part of the Arabian Peninsula. The Al-Haram Mosque enclosing Kaaba, the holiest sanctuary of Islam, is located in Mecca. Millions of pilgrims come to Mecca every year to perform Hajj which is one of the basic Islamic premises. Prophet of Islam Mohammed (s) was born in Mecca. The III Extraordinary OIC Summit was held in Mecca on December 17-18, 2005.

Medina – a city in Saudi Arabia. The grave of Prophet Mohammed (s) is in the “Prophet Mosque” of Mecca, considered to be the second holiest place in the Islam religion.

Kashmir conflict – the conflict between India and Pakistan broke for controlling over the Kashmir region. Armed confrontations erupted between the two countries in 1947, 1965, 1971 and 1999 for the annexation of this region. Pakistan demands annexation or determination of the status of Kashmir by referendum, where Moslems form the majority. But India refuses to liberate the occupied part referring to the decision of the Parliament of Kashmir on its merge with India adopted in 1947. Currently, the southern part of Kashmir covering the north-east of Pakistan and northern part of India is controlled by the Indian army, whereas its northern and western parts named Free Kashmir are controlled by the Pakistan army. The troops are separated by the temporary Troops Control Line. The idea of the referendum supported by the United Nations has not yet been implemented into life.

Palestine problem – the conflict broke in the XIX century as a result of the struggle between the Jews and Arabs of historical Palestine region situated between the Mediterranean Sea and the Jordan River. The conflict turned into a full-scale war after the Palestinian Arabs and other Arab states rejected in 1948 the partition plan of the United Nations assuming two states for the both peoples which ignored the interests of the Palestinian Arabs. A day later after the declaration of the state of Israel on May 14, 1948, the Arab states and the Palestinian Arabs started a war against Israel. The following large-scale Israeli-Arab wars took place in 1956, 1967 and 1973 over the Palestinian conflict. Despite the UN resolutions reflecting two-state formula for both peoples, intransigence of both sides resulted in spread of terror and violence. Although an agreement on mutual recognition and control over the Gaza Sector and western bank of the Jordan River by the Palestine Liberation Organization was signed between Israel and the Palestinians in 1993, dissonance of some Arab groups made it impossible to settle the conflict. Israel took some steps in 2003-2005 by pulling the troops from the territories and gave it under the control of the Palestine National Authority and dismantlement the Jewish settlements built there, but artillery and missile blows delivered on those territories and human losses as a result still continue. Armed conflicts among some Palestinian groups complicate the situation more. Azerbaijan supports the independence of Palestine and its peaceful co-existence with Israel.

Casablanca – a city situated in the western Morocco on the coast of the Atlantic Ocean. Pop.- 3,9 millions (2004). Casablanca is the largest city and major industrial and economic center of Morocco. The IV and VII Summits of the Organization of Islamic Conference were held on January 16-19, 1984 and December 13-15, 1994 in Casablanca.

Tehran – the capital of Iran (Islamic republic of Iran since 1979). The population of Tehran is nearly 13 millions (2006) including suburbs. Tehran is the major industrial and trade center of Iran. It was declared the capital of the country by Agha Mohammed Shah Gajar in 1795. The VII Islamic Summit was held in Tehran on December 9-11, 1997. The conference at which the allies (the Soviet Union, USA and Great Britain) reached an agreement on opening the second front against the Nazi Germany and discussed the post-war order was also held in Tehran in 1943.

Minsk Group of OSCE – the body of the OSCE mediating for peaceful settlement of the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict. A conference on the settlement of the conflict was decided to be held in Minsk at the first additional Helsinki meeting of the CSCE Foreign Ministers held on March 24, 1992. The event was to be attended by Azerbaijan, Armenia, Belarus, Czechoslovakia, France, Germany, Italy, Russia, Sweden, Turkey and the USA. But the conference did not take place as a result of Armenia's aggression. Thus,

the states listed above, continuing their mediation efforts, formed a body which was named the Minsk Group. A co-chairmanship institution of the Minsk Group was established according to the decision adopted at the CSCE Budapest Summit held on December 5-6, 1994. It implied that the group was to be chaired not by one, but several countries. The first co-chairs were Russia and Sweden and later, Russia and Finland. Since 1997, the Minsk Group has been co-chaired by the USA, Russia and France. Two settlement proposals as "stage by stage" and "package" were rejected by Armenia and one based on the principle of "common state" was rejected by Azerbaijan because it jeopardized its state sovereignty and territorial integrity. The mediating efforts of the Minsk Group continue in the form of meetings and discussions with the both sides and arrangement of negotiations between the presidents of Azerbaijan and Armenia.

Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict – the politico-military conflict which started as a result of Armenia's and local Armenians' territorial claims to the Nagorno-Karabakh province of Azerbaijan supported by the Armenian Diaspora organizations abroad. A violent movement to annex the region to Armenia tearing it off from Azerbaijan started in February 1988. The separatist groups declared the independence of Nagorno-Karabakh Autonomous Oblast (NKAO) from Azerbaijan on December 1991. As a result of the war starting with the direct aggression and participation of Armenia in Nagorno-Karabakh and nearby territories in response to Azerbaijan's attempts to protect its territorial integrity in 1991-1994, the Nagorno-Karabakh province and 7 adjacent Azerbaijani districts were occupied by Armenia. Negotiations for the peaceful settlement of the conflict started after the ceasefire declared by the parties on May 12, 1994. Azerbaijan holds policy of according high autonomy status for the Armenian population of the Nagorno-Karabakh province and restoration of its territorial integrity recognized by the international law. Armenia and created by it the unrecognized puppet regime of "Nagorno-Karabakh" insist on its baseless independence or right of its annexation to Armenia attempting to violate the territorial integrity of Azerbaijan.

Caspian Sea – the largest closed water basin in the world. Terr. - 371.000 sq/km. The Caspian Sea is considered a lake for lacking a direct access to the ocean, but it is called a sea for its large water space. It washes the coastal strips of Russia in the north and north-west, Turkmenistan and Kazakhstan in the east and north-east, Azerbaijan in the west and Iran in the south.

Caspian countries – 5 countries surrounding the Caspian Sea which are Russia, Azerbaijan, Iran, Turkmenistan and Kazakhstan. There is no overall agreement on the use of mineral and natural resources (legal status) of the Caspian Sea so far. Only Azerbaijan, Russia and Kazakhstan came to the agreement to share the sea bottom based on national sectors. Discussions are underway to reach an agreement satisfying all the 5 sides.

New Azerbaijan Party – the ruling political party in Azerbaijan founded by Heydar Aliyev before coming to power in 1993. The founding congress of the party was held in Nakhichevan on November 21, 1992, which elected Heydar Aliyev as its chairman. The party won the majority in the parliamentary elections of 1995, 2000, 2005 and municipality elections of 1999 and 2004. The party held its I, II and III Congresses in 1999, 2001 and 2005. It has over 360 thousand members. The chairman of the party is the current president of Azerbaijan Ilham Aliyev.

Azerbaijani refugees and Internally Displaced Persons (IDP) – the population forced out of Nagorno-Karabakh and 7 adjacent districts as a result of the aggression of Armenia against Azerbaijan. In 1988, when Armenia and local Armenians started the movement to tear the Nagorno-Karabakh region from Azerbaijan, persecutions were launched against the Azerbaijani population in Armenia, and in the bordering Azerbaijani regions and Nagorno-Karabakh. Realizing ethnic cleansing in its territory, Armenia deported nearly 250 thousand Azerbaijanis from their lands in 1988-1992. The ethnic cleansing policy was accompanied by violence, murders and tortures. As a result of the aggressive war against Azerbaijan waged by Armenia in Nagorno-Karabakh and nearby territories in 1991-1993, nearly 700 thousand Azerbaijanis were forced out of the occupied Nagorno-Karabakh, its 7 adjacent districts and settlements bordering with Armenia and Nagorno-Karabakh. They were forced to become IDPs. Thus, the number of the Azerbaijani refugees and IDPs reached 1 million.

Ganja – the second biggest city of Azerbaijan situated in the west of the country. Pop.- more than 300 thousands (2006). Ganja was supposedly founded in the V century. It was one of the major economic and trade centers of Azerbaijan. Ganja was devastated during the Mongol incursions and earthquake in 1139, it flourished during the Safavid rule in the XVI-XVII centuries. The city was renamed Abbasabad by Shah Abbas and Yelizavetpol within Russian empire. It was the first capital of the Azerbaijani Democratic Republic in 1918 and was named Kirovobad in the Soviet period since 1935. It was renamed again in 1991. Nizami Ganjavi, the famous Azerbaijani poet and outstanding figure of the Renaissance in the Orient was born in Ganja.

Tabriz – a city in the north-west of Iran. The center of the Eastern Azerbaijani province. Pop.- more than 1 million and a half (2006). Tabriz is considered one of the ancient political, economic and cultural centres of Azerbaijan. It was the capital of the state of Atropatena in the ancient period and that of the Hulaquds, Garagoyunlu, Aghgoyunlu and Safavids in the medieval period. Tabriz was of great strategical importance for its situation at the crossroad of trade routs linking East, West and North (Russia). Despite the construction of a number of buildings (mosques, madrasas, and caravansaries) in Tabriz in different periods, a considerable part of them was destroyed or

seriously damaged as a result of natural disasters or wars. Tabriz is the home city for a number of people who played an important role in the life of Iran and Azerbaijan, such as Shams Tabrizi (philosopher), Gatrán Tabrizi (poet), Sattar Khan, Baghir Khan, Sheikh Mohammad Khyabani and Seyyid Jafar Peshavari (leaders of democratic movement).

Lenkoran – a town in the south-east of Azerbaijan near the Iranian border. Pop.-nearly 50.000. Lenkoran was founded in the XVI century and was the center of the Talish khanate in the XVII century.

Occupied territories – the Azerbaijani territories of Nagorno-Karabakh and 7 adjacent districts occupied by Armenia in addition of several villages of the Gazakh district and the Autonomous Republic of Nakhichevan bordering with Armenia as a result of the aggression of Armenia against Azerbaijan. More than 20 percent of the territories of the sovereign Azerbaijani state were occupied by Armenia. Economic damage inflicted on Azerbaijan as a result of the aggression of Armenia is estimated between 20 and 60 billion dollars.

OSCE (Organization for Security and Cooperation in Europe) – an international organization consisting of the USA, Canada and 54 European countries to ensure security in the European region based on democratic rules. The OSCE was instituted after the Budapest Summit of the member-states on December 5-6, 1994. Before the Budapest Summit, it was called the CSCE as provided by the Helsinki Final Act adopted on August 1, 1975. After establishing its permanent organizational bodies, it was renamed to OSCE since January 1, 1995. Azerbaijan became a member of it on January 30, 1992. The Minsk Group of OSCE mediates for peaceful settlement of the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict.

Council of Europe – an international organization consisting 47 European countries. The Council of Europe was instituted on May 5, 1949, by the London Treaty. Its primary objectives are the establishment of close links among its member-states for implementing their ideas and principles, assisting Europe to become a secure and democratic part of the world and protecting democracy and human rights. Azerbaijan became a member of the Council of Europe on January 25, 2001.

United Nations (The Organization of the United Nations or UN) – the biggest universal international organization founded on October 24, 1945 by the delegations of 50 states. The Charter of the organization was adopted at the San-Francisco conference held April 25-June 25, 1945, gained force on the same day. The United Nations has 192 member-states (2007). Azerbaijan is a member of the United Nations since March 2, 1992. In 1993, the UN Security Council adopted resolutions 822, 853, 874 and 884 in connection with the occupation of the Azerbaijani territories by the Armenian separatist forces. Although the

resolutions demand the withdrawal of the Armenian troops from the occupied Azerbaijani territories, Armenians refused to obey them.

GUAM – an international regional organization consisting Georgia, Ukraine, Azerbaijan and Moldova. GUAM was founded as a consultative forum in 1997. The Charter of the organization was adopted at the Yalta Summit of the member-states on June 6-7, 2001. Uzbekistan joined GUAM in 1999 and left it in 2005. The organization was named as GUAM- Organization for Democracy and Economic Development at its Kiev Summit in May 2006. Lately, the organization held discussions over such issues as ethnic separatism and terrorism faced by the member-states.

Nagorno-Karabakh (Mountainous Karabakh) – a province in the south-west of Azerbaijan - the territory of the Nagorno-Karabakh Autonomous Oblast (NKAO) within Azerbaijan since July 7, 1923. The NKAO included the districts of Aghdere, Asgeran, Shusha, Khojavand and Hadrut. The autonomous status of Nagorno-Karabakh was abolished on November 26, 1991 as a result of terrors and aggression by the Armenian separatists. Presently, Nagorno-Karabakh and 7 adjacent districts are under the Armenian occupation. In fact, Armenia attempts to evade the act of occupation using the red-tape of a puppet Armenian regime established by it in Nagorno-Karabakh as a pretext. Azerbaijan offers a high autonomy status for Nagorno-Karabakh within the Azerbaijan, liberation of the occupied territories and restoration of the territorial integrity.

OSCE Lisbon summit – the V Summit of the Organization for Security and Cooperation in Europe held in Lisbon on December 2-3, 1996. A declaration which adopted the principles for the settlement of the Nagorno-Karabakh conflict supported by 53 member-states was adopted at the Lisbon Summit on behalf of the OSCE Chairman-in-Office. These principles implied the territorial integrity of both Armenia and Azerbaijan, a high autonomy status for Nagorno-Karabakh within Azerbaijan and guarantee of security for the population of Nagorno-Karabakh. Armenia protested against the principles and also refused the proposals for the solution of the conflict submitted later by the OSCE Minsk Group based on these principles.

PHOTO-DOCUMENTS

- Photo 01, 02** President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev at the Casablanca summit 13.12.1997.
- Photo 03** President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev meets Hassan al-Bolkiah, Sultan of Burunei 13.12.1997
- Photo 04** President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev meets Hussein Talal, King of Jordan 13.12.1994
- Photo 05** President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev meets Sheik Zaid ibn Sultan al-Nahgan, Emir of the United Arab Emirates
- Photo 06** President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev meets Aliakbar Vilayati, foreign minister of the Islamic Republic of Iran 14.12.1997
- Photo 07** President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev meets Husni Mubarek, President of the United Arab Republic 14.12.1994
- Photo 08** President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev meets Butros Gahli, Secretary-General of the United Nations
- Photo 09** Tehran Summit of OIC-10.12.1997
- Photo 10** Speech of the President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev at the Photo 10-Tehran summit 10.12.1997
- Photo 11** President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev meets Yaser Arafat, leader of the Pallestinian Liberation Movement
- Photo 12** President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev meets the Turkish President Suleiman Demirel 08.12.1994
- Photo 13** President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev meets Seyid Mohammad Khatami, supreme religious leader of the Islamic Republic of Iran 10.12.1997

- Photo 14** President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev meets Hafiz Asad, President of the Syrian Republic
- Photo 15** President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev meets Nevaz Sharif, Prime Minister of Pakistan
- Photo 16** President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev meets Aya- tollah Seyid Ali Khamneyi, supreme religious leader of the Islamic Republic of Iran
- Photo 17** President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev meets Koffi Annan, Secretary General of the United Nations 09.12.1997
- Photo 18, 19** President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev at the Mecca Summit-07.12.2005
- Photo 20** President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev meets Ekmaladdin Ihsanoglu, Secretary-General of OIC 07.12.2005
- Photo 21** President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev meets Perviz Musharraf, President of Pakistan 07.12.2005
- Photo 22** President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev meets Hasan al-Bolkiah, Sultan of Burunei 07.12.2005
- Photo 23** President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev meets Mahmud Ahmedinejat, President of the Islamic Republic of Iran 07.12.2005
- Photo 24** President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev meets Emomali Rahmonov, President of Tajikstan 04.12.2005
- Photo 25** The Mecca Summit of OIC-07.12.2005
- Photo 26** President of the Republic of Azerbaijan Ilham Aliyev together with the heads and governments of OIC-07.12.2005
- Photo 27** Mehriban Aliyeva - goodwill ambassador of ICESCO
- Photo 28** Mehriban Aliyeva - goodwill ambassador of ICESCO meets Abdulaziz bin Osman al Tuveyjri, director-general of ICESCO.

CONTENTS

*Dear Readers!***The 7th Summit of OIC Casablanca, Morocco - 1994**

Interview of the President of the Azerbaijani Republic, Heydar Aliyev to the journalists at the Bina airport upon departure to Morocco to partake at the OIC Summit 111

Speech of the President of the Azerbaijani Republic Heydar Aliyev at the OIC Summit in Casablanca 113

Congratulatory speech of the President of the Azerbaijani Republic Heydar Aliyev on behalf of the Asian states at the concluding sitting of the OIC Casablanca Summit 117

Statement for the press made by the President of the Azerbaijan Republic, Heydar Aliyev upon completion of the Casablanca Summit 119

Interview of the President of the Azerbaijani Republic Heydar Aliyev to the Turkish and Azerbaijani journalists at the Ataturk airport of Istanbul upon return to the motherland after the VII OIC Summit 120

The 8th Summit of OIC, Tehran, Islamic Republic of Iran, 1997

Interview of President of the Azerbaijan Republic, Heydar Aliyev with journalists at the Bina airport before departure to Tehran to partake at the OIC Summit on December 9-11 127

From the talk of the President of the Azerbaijani Republic Heydar Aliyev with Secretary-General of the OIC, Izzedine Laraki 129

Answers of the President of the Azerbaijani Republic Heydar Aliyev to the questions of local and foreign journalists at the VIII OIC Summit 131

Speech of the President of the Azerbaijani Republic Heydar Aliyev at the VIII OIC Summit 135

Statement of the President of the Azerbaijan Republic, Heydar Aliyev on the results the VIII OIC Summit in Tehran before departure to the motherland 138

Answers of the President of the Azerbaijani Republic Heydar Aliyev to the questions of journalists on the results of the VIII OIC Summit at the Bina airport 139

3rd Extraordinary Summit of OIC, Mecca al-Mukarramah, Saudi Arabia-2005

Speech of the President of the Azerbaijani Republic, Ilham Aliyev at the III extraordinary Summit of Organization of the Islamic Conference in Mecca al-Mukarramah 140

The 33rd session of the Council of the OIC Foreign Ministers, Baku, Azerbaijan, 2006

Speech of the President of the Azerbaijani Republic Ilham Aliyev at the 33rd Session of Organization of the Islamic Conference Member-Countries Foreign Ministers Board in Baku 143

Additional documents*Organization of the Islamic Conference Resolutions*

The 7th Casablanca Summit of OIC, December 12, 1994 148

Resolution No.11/7-P (IS) on the conflict between Armenia and Azerbaijan 148

Resolution no. 16/7-E (IS) on economic assistance to the Republic of Azerbaijan 150

The 8th Tehran Summit of OIC, December 9-11, 1997 151

Resolution no. 18/8-P (IS) on the aggression of the Republic of Armenia against the Republic of Azerbaijan 151

Resolution no. 18/8-E (IS) on economic assistance to the Republic of Azerbaijan 154

The 33rd Session of the OIC Foreign Ministers, Baku on June 19-21, 2006 .. 155

Resolution no. 9/33-P on the aggression of the Republic of Armenia against the Republic of Azerbaijan 155

Resolution no. 10/33-E on economic assistance to the Republic of Azerbaijan 159

Resolution no. 2/33-C on the protection of Islamic sanctities	160
The 11 th Dakar Summit of OIC, March 13-14, 2008	162
Resolution no. 10/11-P (IS) on the aggression of the Republic of Armenia against the Republic of Azerbaijan	162
Resolution no. 2/11-E (IS) on the activities related to economic assistance to member states and non-OIC countries and Muslim Communities	166
Resolution no. 2/11-C (IS) On Protection of Islamic holy places	167
<i>Historical backgrounds</i>	
The Organization of the Islamic Conference (OIC)	169
Azerbaijan and Organization of Islamic Conference	174
Casablanca Summit of OIC (Session of Fraternity and Revival)	177
OIC Tehran Summit (Session of Dignity, Dialogue, Participation)	179
OIC Mecca Al-Mukarramah Summit (Meeting the Challenges of the 21 st century, Solidarity Action)	180
Glossary	182

www.aliyevheritage.org

HEYDƏR ƏLİYEV İRSİNİ ARAŞDIRMA MƏRKƏZİ

CENTRE FOR THE RESEARCH OF THE HERITAGE OF HEYDAR ALIYEV

CENTRE DE RECHERCHES DE L'HERITAGE DE HEYDAR ALIYEV

AZƏRBAYCAN İSLAM KONFRANSI TƏŞKİLATI SİRALARINDA

AZERBAIJAN IN THE ORGANIZATION OF THE ISLAMIC CONFERENCE

AZERBAIDJAN DANS LES RANGS DE L'ORGANISATION DE LA CONFERENCE ISLAMIQUE

Dédié au 85ème anniversaire de M.Heydar Aliyev,
leader national du peuple d'Azerbaïdjan

Conseiller:

Asaf NADIROV

Académicien de l'Académie Nationale des Sciences de l'Azerbaïdjan

Responsable de publication:

Vourghoun SOULEYMANOV

Chef du groupe de création:

Fouad BABAYEV

Créateurs

Asif HADJIYEV

Murshud HAMIDOV

Anar HASANLI

Anar HASANOV

Ayten HASANOVA

Tamkin MAMMEDLI

Irina MOUKHTAROVA

Gunduz NASIBOV

Traductrices:

Gulush AGAMAMEDOVA

Redacteur:

Hamlet QODJAYEV

Nous remercions Elmar Alizade, collaborateur du Ministre des Affaires Etrangères pour tout son aide
à la préparation de ce livre.

Les photos-matérielles ont été prises au service de presse du Président de la République
d'Azerbaïdjan.

Dans ce livre on a eu recours aux documents du site officiel de l'Organisation de la Conférence
islamique (www.oic-oci.org).

Sur la couverture sont des ornements de l'école de tapis de Karabagh de l'Azerbaïdjan.

Chers lecteurs!

Le développement des relations de coopération de la République d'Azerbaïdjan avec l'Organisation de la Conférence Islamique est une des orientations prioritaires de notre pays et revêt une dimension stratégique. Après avoir accédé à son indépendance, notre Etat fut le premier parmi les ex-républiques soviétiques à s'être adressé à l'O.C.I. pour faire acte de candidature et fut élu au mois de décembre 1991.

A cette époque, le soutien des Etats de l'Oumma islamique fut une question importante pour notre pays qui était exposé à l'agression de l'Arménie, tandis que notre capacité à faire entendre notre position dans les médias et dans la communauté internationale était très faible; l'appui de l'Organisation nous a permis de communiquer et de faire connaître à l'opinion publique internationale les terribles conséquences de cette agression. Une délégation de l'O.C.I. avait déjà effectué une visite en Azerbaïdjan en 1991 afin de prendre connaissance des données du litige et d'examiner les voies d'un règlement pacifique de ce conflit. Au même moment, l'O.C.I. menait des discussions autour de ce problème avec les délégations de l'ONU, de l'Arménie, de la Turquie et de la Russie. Je trouve important de souligner que la stratégie de bonne coopération de l'Azerbaïdjan avec l'O.C.I. face à la position officielle non-constructive d'Erevan a conduit l'O.C.I. à mettre un terme aux délibérations avec l'Arménie sur ces questions ; au sein de l'Organisation, une position commune unanime et sans réserves concernant l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan a réussi à voir le jour.

Bien qu'un article « relatif au conflit arméno-ais » ait été inclus dans les documents finaux de la traditionnelle rencontre de coordination des Ministres des Affaires Etrangères des Etats de l'O.C.I., il a été impossible à l'Azerbaïdjan d'en tirer un bénéfice immédiat, ni même de sauvegarder ses intérêts ou de s'exprimer efficacement au sein de l'Organisation. A partir de mai 1994, depuis que M.Heydar Aliyev, notre Leader national, a signé un décret déléguant à l'Ambassadeur d'Azerbaïdjan dans le royaume d'Arabie Saoudite les pouvoirs de Représentant Permanent auprès du Secrétaire Général de l'O.C.I., dont le siège se trouve à Djedda, des travaux efficaces ont débuté, de même qu'avec différentes institutions qui en dépendent, comme la Banque Islamique de Développement.

La visite que M.Heydar Aliyev, notre Leader national, a effectuée au mois de juin 1994 en Arabie Saoudite a jeté les bases du développement futur de la

coopération entre la République d'Azerbaïdjan et l'O.C.I. et, lors de son séjour dans la région, les rencontres fécondes à l'occasion de son séjour ou sa visite de l'Oumra à la Ka'ba, ont accru l'attention et l'intérêt des Etats musulmans envers notre pays. La rencontre de notre Leader national avec le Secrétaire Général de l'O.C.I. à Bakou, en novembre 1994, sa participation à la conférence du sommet des chefs d'Etats et de Gouvernements de l'O.C.I. à Casablanca, en décembre de la même année, et son intervention au nom des pays d'Asie, faite à la demande du Secrétaire Général de l'O.C.I. et de certains pays-membres, ont renforcé la position de l'Azerbaïdjan au sein de l'Organisation et augmenté les possibilités de soutien à l'Azerbaïdjan par les pays-membres. Finalement, une résolution politique «relative au conflit arméno-azerbaïdjanais» a été adoptée pour la première fois de l'histoire des sommets de l'O.C.I. et il fut obtenu que la mention constante «le conflit arméno-azerbaïdjanais» soit incluse dans la liste des thèmes discutés dans le cadre de la coopération avec l'O.C.I. et l'O.N.U. Il faut noter qu'à cette époque la procédure d'adoption d'une telle résolution ne fut pas facile à mener et qu'elle ne le fut pas sans réticences. Peu de temps après, à la suite de travaux accomplis en partenariat étroit avec le Secrétariat Général de l'O.C.I. et les Etats membres, deux résolutions étaient incluses dans l'ordre du jour de l'O.C.I. – l'une concernant l'octroi d'une aide économique sous forme de prêt à l'Azerbaïdjan et l'autre relative à la destruction de monuments azerbaïdjanais islamiques ou culturels par les agresseurs arméniens – et furent unanimement adoptées par les Etats-membres lors du sommet suivant.

Il est à noter qu'à la suite d'un intense travail de négociation visant à modifier l'intitulé de cette résolution dans le sens d'une formulation plus forte, la 24ème Conférence des Ministres des Affaires Etrangères, réunie à Djakarta en décembre 1996, conclut à son adoption sous son nouveau titre de « l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan », et à nouveau au 8ème Sommet des Chefs d'Etats et de Gouvernements de l'O.C.I. à Téhéran en décembre 1997, contribuant à porter à la connaissance de la communauté internationale sa position claire dans le conflit, et cela en conformité avec les intérêts de l'Azerbaïdjan.

Nous vous rappelons que, malgré la condamnation, par les pays-membres, de l'agression arménienne, malgré l'exigence du retrait immédiat et sans conditions des forces d'occupation du territoire de l'Azerbaïdjan, malgré les rapports réguliers du Secrétaire Général relatifs à cette question, malgré les dispositions contenues dans certains articles des déclarations finales adoptées dans le cadre des rencontres des pays membres de l'O.C.I. ainsi que la reconnaissance d'une violation du droit international, des élections illégales eurent lieu dans la fictive « République du Haut-Karabagh » autoproclamée ; le mécontentement de l'Arménie contre les pays-membres a suscité une contre-

résonance qui fut à l'origine des décisions et des résolutions mentionnées plus haut ainsi que la large et importante assistance humanitaire apportée à l'Azerbaïdjan par les institutions de l'O.C.I. et les pays-membres.

L'Azerbaïdjan, à son tour, a pris une part constructive aux discussions de l'Organisation et a manifesté un soutien sans failles aux décisions et aux résolutions adoptées par l'O.C.I. concernant l'Oumma islamique, notamment le conflit arabo-israélien et le problème de la Palestine, qui furent à l'origine de la fondation de l'Organisation et sont l'objet principal de son attention.

Ces dernières années, les relations entre l'Azerbaïdjan et l'O.C.I. sont entrées dans une nouvelle ère. Dans les premières années de son adhésion, si le but premier de la politique extérieure de l'Azerbaïdjan était de faire connaître à la communauté internationale l'origine, les objectifs et les lourdes conséquences de l'agression arménienne, il n'était plus possible de limiter sa coopération avec l'Organisation à la seule résolution de ce problème, et priorité fut donnée au développement de relations sur le fondement d'intérêts réciproques multilatéraux.

La participation de M. Ilham Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan, au 3ème Sommet extraordinaire de l'O.C.I. à la Mecque, en décembre 2005, l'organisation, à son initiative, de la 33ème Conférence des Ministres des Affaires Etrangères de l'O.C.I. à Bakou les 19-21 juin 2006, la Conférence de Bakou des Ministres du Tourisme de l'O.C.I., celle consacrée au rôle des médias dans le développement de la tolérance et de la compréhension mutuelle, entre autres conférences et réunions, peuvent être appréciées comme une partie intégrante de la ligne politique évoquée ci-dessus.

L'Azerbaïdjan travaille en étroite coopération avec les diverses institutions de l'O.C.I., et particulièrement avec l'Organisation islamique pour l'instruction, la science et la culture (ISESCO). A cet égard, l'activité de Mme Mehriban Aliyeva, Présidente de la Fondation Heydar Aliyev, Député au Milli Madjlis (Assemblée parlementaire azerbaïdjanaise), Ambassadeur de bonne volonté de l'UNESCO, mérite une attention particulière.

Dans la droite ligne de cette activité, le 26 novembre 2006, M. Abdelaziz Othman Alwajiri, Directeur Général de l'ISESCO, a remis à Mme Mehriban Aliyeva son diplôme de nomination comme Ambassadeur de bonne volonté pour ses actions en faveur du rapprochement des civilisations. C'est un jour mémorable au cours duquel la première femme qui fut honorée de cette haute distinction par une organisation de pays musulmans fut la Première Dame de l'Azerbaïdjan. Comme responsable de la conduite de la politique étrangère, je peux dire qu'à la veille de la 33ème Conférence des Ministres des Affaires Etrangères de l'O.C.I., puis après, les Etats occidentaux ont manifesté un vif intérêt pour cette Conférence organisée à Bakou. Il est remarquable aussi que le

regain d'activité dans les relations entre les Etats-Unis et l'O.C.I. corresponde à ce moment.

Je dois souligner que jusqu'à aujourd'hui mes collègues de l'O.C.I. se rappellent combien ils ont été charmés par la beauté de notre chère capitale et soulignent constamment lors de nos rencontres le haut niveau d'organisation de cette Conférence.

Je voudrais souligner encore un point important. La 11ème Conférence du sommet de l'O.C.I. qui s'est tenu au Sénégal les 13-14 mars de l'année 2008, a une fois de plus adopté des résolutions conformes aux intérêts de l'Azerbaïdjan car, une fois encore, dans la déclaration finale consacrée aux résultats de la conférence, les pays-membres ont condamné résolument l'agression de l'Arménie et ont exigé la libération immédiate et sans conditions des territoires occupés.

Il convient de souligner qu'au cours de cette réunion historique un nouveau règlement de l'O.C.I. a été adopté ; dans la partie consacrée aux buts et aux objectifs essentiels de cette organisation, le résultat des efforts et de la combativité de la Délégation de l'Azerbaïdjan nous conduisit à recevoir le soutien sans réserves des pays-membres pour y faire figurer le principe de rétablissement de l'intégrité territoriale des pays occupés : cela témoigne de l'importance particulière accordée à l'orientation de notre politique étrangère.

Ce n'est pas par un effet du hasard si récemment, le 14 mars 2008, à la 62ème Session de l'Assemblée Générale de l'O.N.U., fut adoptée la résolution intitulée «La situation dans les territoires occupés de l'Azerbaïdjan» proposée par la délégation de l'Azerbaïdjan, la position des pays-membre de l'O.C.I. y a joué un rôle décisif.

Actuellement, certaines mesures que Bakou a l'intention de soumettre à l'O.C.I. sont en cours de préparation ainsi que la conférence sur «l'élargissement du rôle des femmes dans le dialogue interculturel» qui se tiendra au mois de juin 2008, à l'initiative de Mme Mehriban Aliyeva, Ambassadeur de bonne volonté de l'UNESCO et de l'ISESCO.

En résumé, nous pouvons dire avec assurance que notre coopération avec l'O.C.I. joue un rôle important dans nos relations multilatérales. Voilà pourquoi la récente publication de ce livre «l'Azerbaïdjan dans les rangs de l'Organisation de la Conférence Islamique» est une œuvre importante et de valeur pour les professionnels et pour les jeunes spécialistes qui voudront approfondir l'étude de ce thème.

Avec toute ma considération,

Ministre des Affaires Etrangères
de la République d'Azerbaïdjan

E. Mammadyarov

Le 7ème sommet des pays membres de l'O.C.I., Casablanca, Maroc, 1994

**Interview du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev aux
journalistes à l'aéroport de Bina lors de son départ au Maroc pour
participer au sommet de l'Organisation de la Conférence islamique**

Le 12 décembre 1994

H.Aliyev: Chaque sommet sans doute a une grande importance. Bien sûr le sommet de la CSCE de Budapest avait eu une autre orientation, un autre objectif. J'ai noté dans mes allocutions à ce sommet et par la suite je l'ai dit dans mes interviews, que la CSCE est une organisation importante pour le renforcement de la paix, de la prospérité et de la sécurité non seulement en Europe mais dans le monde entier. C'est pourquoi le sommet de Budapest a une importance mondiale. Ce sommet devint important pour l'Azerbaïdjan surtout. A ce moment fut adoptée la résolution concernant la situation dans la république, agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan et je suis sûr que cette résolution sera mise en place dans l'immédiat.

A présent un sommet de l'Organisation de la Conférence islamique a lieu à Maroc. Ce sommet a également une grande importance. Puisqu'on va fêter le 25ème anniversaire de l'Organisation de la Conférence islamique. Quand cette organisation a été fondée elle n'avait pas autant de membres. Cependant cette initiative fut une démarche très importante pour assurer la solidarité du monde islamique et le développement des processus en cours dans le monde. Pour la période de 25 ans l'Organisation de la Conférence Islamique a traversé un long chemin, a eu beaucoup de mérites. Elle apporta sa contribution, fit des efforts pour assurer la paix, la prospérité et la sécurité dans le monde. Nous avons un grand respect à l'égard de cette organisation.

J'ai reçu l'invitation du Roi du Maroc Hassan II avec une grande satisfaction et je vais au sommet avec ce sentiment. Dans le monde il y a beaucoup de pays islamiques. Plus d'un milliard de gens y vivent. L'Organisation de la Conférence Islamique profitant du potentiel commun de ces pays participent aux processus mondiaux et essaie de résoudre des problèmes spécifiques propres aux pays islamiques. Moi, personnellement je

considère que chaque organisation régionale semblable est très importante et si de telles organisations peuvent réunir leurs efforts, la paix dans le monde puisse être éternel, la sécurité et la prospérité puissent être assurées. C'est pourquoi je pars volontiers pour ce sommet et naturellement j'attends beaucoup de ce sommet. Il y a encore une raison : c'est que lors du sommet précédent l'Organisation de la Conférence Islamique a adopté la résolution et a condamné l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan, s'adressa aux organisations internationales pour cette raison. Nous attendons à présent également l'adoption d'une telle résolution.

Comme vous savez l'Organisation de la Conférence Islamique réunit 52 Etats. La Conférence future est une possibilité favorable pour établir les liens directs de l'Azerbaïdjan indépendant avec les chefs de ces Etats. Nous avons besoin de ces Etats. Parce qu'il faut encore faire beaucoup de travail pour faire connaître l'Azerbaïdjan au monde entier et déclarer la situation actuelle de l'Azerbaïdjan au monde. Certains de nous estiment que les autres, tout comme nous, sont au courant de notre vie, de l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan. Cependant ce n'est pas le cas. Je suis au courant et vous avez observé également que les maux auxquels notre république fut soumise ne sont pas connus de plusieurs pays où j'ai été en visite, les gens ne savent pas ou bien ne peuvent pas comprendre à fond à quel point cela est sérieux et représente une menace pour la sécurité mondiale, et pour le présent et l'avenir de l'Azerbaïdjan. C'est pourquoi lors de la séance future nous allons éclaircir cette question et en même temps j'aurai des entretiens étoffés avec les chefs des pays islamiques. Ces rencontres bilatérales sont importantes pour établir et développer des liens économiques de la République d'Azerbaïdjan avec ces pays. C'est pour cette raison que je considère que cette visite est très importante. Nous allons voir les résultats auxquels aboutira cette visite.

"Azerbaïdjan" (journal), 13 décembre 1994

**Discours du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev à la
rencontre des chefs d'Etats et de gouvernements des pays membres de
l'Organisation de la Conférence Islamique à Casablanca**

Le 13 décembre 1994

Honorable monsieur le Président!

Honorables chefs d'Etat et dirigeants des délégations!

Je voudrais avant tout remercier sa majesté le roi de Maroc Hassan II pour l'organisation parfaite de la rencontre des chefs des Etats- membres de l'Organisation de la Conférence Islamique.

Je suis heureux de saluer au nom du peuple azéri vous, participants de cette réunion honorable. Je souhaite bonheur et prospérité à vous et vos peuples, je vous exprime mon respect et ma considération.

Nous avons droit à être fier de la digne contribution dont le monde islamique avait apportée à la civilisation mondiale et plusieurs siècles déjà contribuent à son perfectionnement et développement éthique.

A présent les processus complexes et contradictoires ont lieu dans le monde. Les tendances positives telles que la prévention de la guerre globale destructive, fondement de la nouvelle base de sécurité du monde font face à la croissance des conflits régionaux, nationalisme militant et autres maux du siècle. Nos pays sont à l'épicentre de ces processus et nous devons porter une aide digne, faire des efforts pour renforcer la sécurité internationale, pour la victoire des forces de la paix et du progrès. Pour y aboutir nous devons faire lever tous les obstacles sur la voie du développement des pays musulmans, aider les uns les autres, prévenir la scission et l'isolement, tendre la main secourable à nos frères dans le malheur, faire éteindre le brasier des guerres sanguinaires et des conflits armés.

Nous pouvons être fiers de ce que l'Organisation de la Conférence Islamique serve ces nobles causes. Cette organisation réunissant 52 Etats de l'Asie, de l'Afrique et de l'Europe embrasse plus d'un milliard de personnes, est riche d'un potentiel moral, politique, économique, scientifique et culturel immense.

Le principe de base de l'Organisation de la Conférence Islamique est la prise des mesures basées sur l'équité, nécessaires pour maintenir la solidarité, coopération multilatérale, paix et sécurité entre les pays.

Au cours des 25 ans passés notre Organisation devint un facteur important de la politique mondiale, influença beaucoup la solution des problèmes globaux et régionaux du monde actuel. Cependant il faut avouer que nous n'avons pas

encore pu bénéficier pleinement, à un niveau voulu du potentiel immense du monde islamique et de notre organisation. Nous pouvons et nous devons jouer un rôle plus important et plus influent dans le progrès non seulement de nos peuples, mais du monde entier.

Messieurs!

Comme vous savez, le peuple azerbaïdjanais riche de la culture séculaire, de l'héritage spirituel et matériel depuis le septième siècle de notre ère est une partie intégrante du monde islamique. L'Azerbaïdjan situé dans l'espace géopolitique importante, entre l'Europe et l'Asie, le Caucase et le Proche Orient était toujours au centre d'attention de plusieurs Etats, jouait le rôle du pont entre les différentes civilisations.

Au début du XX siècle à la suite de longues guerres intergouvernementales l'Azerbaïdjan avait perdu son statut d'Etat et par la suite devint la partie de l'ancienne Union soviétique. Pendant ces années notre foie musulmane a subi de sérieuses épreuves et le peuple azerbaïdjanais ne pouvait exprimer ouvertement ses sentiments religieux. Mais nous avons préservé, maintenu ces sentiments. Et pendant la période la plus dure nous avons vénéré notre religion.

Après la chute de l'Union soviétique et notre indépendance en 1991 nous sommes revenus à nos racines et nous avons acquis la liberté de conscience. La même année l'Azerbaïdjan adhéra à l'Organisation de la Conférence Islamique et devint le participant actif de ses événements, coopère activement avec toutes ses structures.

Après mon élection Président de la République indépendante d'Azerbaïdjan, j'ai rempli mon devoir de musulman et j'ai fait le pèlerinage à la Mecque et à Médina, j'ai salué les lieux saints, j'ai accompli le rituel de la Omra.

En tant que Président de la République d'Azerbaïdjan je prête une grande attention à l'établissement des relations personnelles, au renforcement de la solidarité avec mes frères- chefs des Etats musulmans. Je suis certain que le sommet de Maroc va contribuer à l'élargissement et l'approfondissement de la coopération de l'Azerbaïdjan avec le monde islamique.

Messieurs!

Comme vous savez le peuple azerbaïdjanais a subi l'agression de la république voisine d'Arménie, à la suite de cela 20% du territoire de l'Azerbaïdjan furent occupés. Les anciens monuments de culture sont détruits, ainsi que les mosquées, tombes musulmanes, sont brûlées les copies du Coran, livre saint au Haut Karabakh et dans sept régions qui l'entourent. On efface tous les vestiges de la civilisation musulmane.

Plus de 20 mille de mes compatriotes sont tués, près de 100 mille sont blessés et sont handicapés, plus d'un million d'Azerbaïdjanais sont chassés des leurs foyers, leurs maisons sont ravagées et brûlées. Ces gens y compris les enfants, femmes et vieillards ont vu les atrocités du génocide commis par les agresseurs arméniens, ont perdu leurs parents. A présent en hiver dans les conditions insupportables, ils vivent dans les cités des tentes, ils ont froid, ils attrapent des maladies contagieuses, ils ont besoin des produits alimentaires, des médicaments, des habits.

Nous apprécions hautement l'activité de l'Organisation de la Conférence Islamique, qui dans sa résolution avait condamné l'agression de la République d'Arménie contre l'Azerbaïdjan indépendant. Elle adressa les appels aux organisations internationales participant à la liquidation de ce conflit. Je pense que de telles mesures doivent être poursuivies et nous espérons beaucoup que tout adhérant à l'Organisation de la Conférence Islamique soutienne ces mesures.

Un projet de résolution sur le conflit arméno- azerbaïdjanais fut préparé pour notre rencontre. J'invite vous tous d'approuver ce projet.

Les derniers temps le cessez-le-feu a été atteint entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan. Le sommet de Budapest de la Conférence pour la sécurité et la coopération en Europe a adopté une décision importante sur la création de forces multinationales de paix et de leur introduction dans la zone du conflit. Cela est devenu possible grâce aux efforts des Etats participants de la Conférence sur la sécurité et la coopération en Europe et notre coopération constructive avec eux.

Pour liquider tout à fait le conflit il faut signer l'accord politique prévoyant le retrait des forces armées arméniennes des territoires occupés azerbaïdjanais, retour des réfugiés vers leurs foyers, restauration des droits souverains de l'Azerbaïdjan dans tout son territoire.

Cependant la République d'Arménie s'écarte de la mise en place des résolutions concernées sur la libération des territoires occupés adoptées par le Conseil de sécurité de l'Organisation des Nations Unies.

A présent pour atteindre la paix il est très important d'avoir une solidarité internationale, de faire pression sur l'agresseur au niveau international. Il est extrêmement important de faire pression de la part de l'organisation aussi prestigieuse que l'Organisation de la Conférence Islamique et de tout membre de cette organisation. C'est pourquoi, honorables participants de la rencontre, en m'adressant à vous, je vous prie de vous joindre à notre lutte équitable pour l'intégrité territoriale de l'Etat azerbaïdjanais.

De cette haute tribune je remercie mes frères, chefs de la Turquie, Iran, Pakistan, Arabie Saoudite et plusieurs autres pays, des organisations islamiques de bienfaisance. Ils ont exprimé tout de suite leur attitude envers le malheur de

notre peuple, ils ont fourni aux réfugiés des objets de première nécessité et ils nous aident aujourd'hui également.

Je remercie tous ceux qui ne nous ont pas quittés au moment difficile. Mais aujourd'hui chaque septième habitant de notre pays est réfugié. Une situation très difficile humanitaire a lieu, nous avons besoin de l'aide et je m'adresse à vous pour avoir cette aide.

A la suite de la guerre de six ans, la République d'Azerbaïdjan vit une crise économique et sociale profonde. Malgré les blessures, un grand préjudice matériel porté à notre peuple et notre pays par la guerre, nous faisons tout le possible pour atteindre la paix et la stabilité.

Le 20 septembre de l'année courante nous avons signé le contrat avec une série de compagnies du monde sur l'exploitation commune des gisements pétroliers dans le secteur azéri de la Caspienne. Cela manifeste l'ouverture de l'Azerbaïdjan aux investissements étrangers, coopération économique et intégration dans l'économie mondiale. Malgré la situation difficile, causée par la guerre, nous suivons résolument la voie de la mise en place des réformes, de la création de l'économie basée sur les relations de marché, faisons des efforts pour améliorer le niveau de vie de notre peuple.

Votre excellence!

Dans mon discours j'ai parlé des malheurs et des souffrances de mon peuple. En même temps je suis troublé par les malheurs et souffrances des autres peuples dans tous les points chauds du monde, indifféremment de la nationalité et la religion, en Bosnie et Herzégovine, Cachemire, Palestine. La situation en Bosnie et Herzégovine ces derniers temps suscite l'inquiétude et douleur. Le carnage et destruction s'y font à une échelle inimaginable. C'est pourquoi nous devons faire recours à toutes nos possibilités, faire des efforts pour arrêter immédiatement le carnage et venir à la solution équitable de ce conflit.

En conclusion de mon discours j'exprime mon attachement à la solidarité entre nous, aux principes et objectifs de l'Organisation de la Conférence Islamique, j'appelle tout le monde réunir les efforts pour la paix, stabilité, progrès. Je souhaite à vous et tous vos peuples bonheur et prospérité.

Merci de votre attention.

"Azerbaïdjan" (journal), 16 décembre 1994

**Discours de félicitation du Président de la République d'Azerbaïdjan
Heydar Aliyev au nom des Etats asiatiques à la séance finale du sommet de
Casablanca**

Le 15 décembre 1994

Monsieur le président!

Votre excellence!

Chers sœurs et frères!

C'est un grand honneur pour moi de bénéficier de la possibilité qu'on m'a présenté pour prononcer un discours au nom des Etats asiatiques à l'Organisation de la Conférence Islamique et je l'apprécie hautement. Profitant de cette occasion j'exprime ma reconnaissance profonde à l'un des fondateurs de l'Organisation de la Conférence Islamique, un homme politique connu dans le monde entier, notre cher frère, sa majesté roi Hassan II et au peuple marocain ami et frère qu'il représente, pour le grand travail investi dans l'organisation du sommet, pour l'attention et les soins à notre égard.

Ces jours ci nous sommes témoins du grand travail utile et efficace du secrétaire général de l'Organisation de la Conférence Islamique Hamid Al Gabid, du secrétariat dans son ensemble pour renforcer encore plus la fraternité entre nos pays et j'exprime ma reconnaissance profonde pour tout cela. J'espère que le septième sommet à Casablanca deviendra une nouvelle étape dans le renforcement ultérieur de la solidarité des musulmans du monde, l'accroissement du prestige et de la puissance des Etats islamiques. La Conférence crée également les possibilités pour la compréhension plus nette par l'opinion publique des difficultés et des problèmes dont le monde islamique fait face.

Je veux signaler avec satisfaction que le septième sommet est caractérisé par l'activité accrue des Etats musulmans et surtout des pays situés sur le continent asiatique, leur représentation plus large dans l'Organisation de la Conférence Islamique. Le témoignage éclatant en est le fait que ces derniers ans les rangs de l'organisation de la Conférence Islamique se sont élargis de 45 à 52 membres.

Les résolutions qui ont été adoptées ici seront sans doute une contribution importante dans la solution des problèmes concernant le monde islamique, surtout les pays musulmans du continent asiatique. Un nombre de pays musulmans du continent asiatique, y compris l'Azerbaïdjan ont un grand besoin de l'attention et des soins de l'Organisation de la Conférence Islamique. Puisque ces pays font face aux problèmes difficiles hérités du passé et aux difficultés

banales provoquées par l'indépendance qui se renforce actuellement. On peut y inscrire la crise économique qui s'aggrave, les difficultés de la période transitoire liées au changement du système sociopolitique, la guerre dont fait face un nombre d'Etats, le blocus économique et les différentes pressions politiques.

Le versement du sang fraternel au Tadjikistan et en Afghanistan, les problèmes de Cachemire et de Palestine, l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan, et de dizaines d'autres problèmes suscitent une inquiétude sérieuse aujourd'hui. Le fait qu'à la conférence on avait signalé avec une grande douleur les problèmes cuisants du continent asiatique nous console beaucoup et nous redonne de l'optimisme en ce qui concerne leur solution.

Le soutien économique et politique des pays frères musulmans puisse alléger beaucoup la solution des problèmes auxquels nous faisons face. Nous voudrions que l'Organisation de la Conférence Islamique augmente encore plus son prestige et renforce ses efforts pour éliminer la tension existante, éteindre les foyers de guerre, pour faire revenir vers leurs maisons ceux qui furent chassés de leur pays, pour arrêter le versement du sang des innocents.

Permettez moi de vous assurer que les Etats musulmans de la région asiatique y compris l'Azerbaïdjan vont augmenter leurs efforts dans l'activité de l'Organisation de la Conférence Islamique et de la mise en place des résolutions adoptées au sommet, feront tout leur possible pour augmenter le prestige de cette organisation.

Je vous félicite encore une fois à l'occasion de la clôture réussie de la séance du septième sommet de l'Organisation de la Conférence Islamique. Je souhaite à vous, à votre peuple, aux frères et sœurs musulmans bonheur et prospérité.

Je veux exprimer une certitude que l'Organisation de la Conférence Islamique intensifiera son activité par la suite, aura de la puissance et occupera sa place dans la politique mondiale.

"Azerbaïdjan" (journal), 20 décembre 1994

Déclaration du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev à la presse après la clôture du sommet à Casablanca

Le 15 décembre 1994

Je suis intervenu au sujet du bilan du sommet de la part des Etats asiatiques. Je considère ce fait comme une attention et respect à l'égard de la République d'Azerbaïdjan, de notre peuple. Je le comprends de cette manière. Je suis très content qu'une telle occasion s'est présentée et je suis intervenu au nom des Etats asiatiques.

On avait adopté ici des résolutions très importantes y compris trois résolutions concernant l'Azerbaïdjan: la première condamnant l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan, la deuxième concernant l'aide économique et humanitaire à notre république de la part de la OCI et ses Etats-membres suite à la situation difficile dans laquelle se trouva l'Azerbaïdjan, la troisième c'est la déclaration finale où il y a un grand volet consacré à l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan. Dans ce volet est reflété le préjudice qui était porté à l'Azerbaïdjan par cette agression, qui enleva les vies aux gens, détruisit nos territoires. On y réclame également la sortie inconditionnelle des forces armées arméniennes des terres azéries. Y sont inclus les questions de la libération de nos régions de Choucha et de Latchin. Tout cela est très important pour nous.

Au cours de cette séance un grand nombre de résolutions concernant le monde islamique dans les points chauds du monde a été adopté. La déclaration finale est également très grande avec beaucoup de volets. Tous les problèmes y ont trouvé leur place. C'est pourquoi je ne me doute pas qu'elle aura un écho dans le monde et influencera dans une certaine mesure la politique mondiale.

Après la clôture du sommet j'ai eu une rencontre avec le Roi du Maroc Hassan II. Nous avons eu l'entretien sur le bilan de la séance et sur les liens bilatéraux entre le Maroc et l'Azerbaïdjan. Le Roi Hassan II m'invita à faire une visite officielle au Maroc.

Il signala qu'il voudrait beaucoup que cette visite soit effectuée avant la fin du mois de ramadan. Il déclara que cette visite est très nécessaire pour le développement des liens entre l'Azerbaïdjan et le Maroc. Il y a beaucoup de problèmes et il faut en discuter. J'ai accepté cette proposition avec plaisir et j'ai dit que je ne manquerai pas à en profiter.

J'ai invité également le Roi du Maroc à effectuer une visite officielle en Azerbaïdjan. J'ai déclaré que sa connaissance de l'Azerbaïdjan nous aidera dans la solution des problèmes du monde islamique. Il accepta également mon

invitation avec plaisir et dit qu'ayant reçu mon invitation, il tâchera de visiter l'Azerbaïdjan.

"Azerbaïdjan" (journal), 23 décembre 1994

**Interview du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev
accordée aux journalistes de la Turquie et de l'Azerbaïdjan à l'aéroport
Ataturk d'Istanbul à son retour du septième sommet de l'Organisation de
la Conférence Islamique**

Le 16 décembre 1994

Question: Monsieur le Président, l'Etat indépendant azerbaïdjanais fut présent au sommet de l'Organisation de la Conférence islamique au niveau du chef d'Etat, Président pour la première fois. Que pouvez vous dire au sujet des résultats du sommet à Casablanca et de son importance pour l'Azerbaïdjan?

Heydar Aliyev: Premièrement, je voudrais parler de l'importance générale du septième sommet de l'Organisation de la Conférence islamique à Casablanca. Je considère que cela est un grand événement sur l'arène mondiale. C'était le septième sommet des chefs d'Etats de 52 pays du monde islamique. En même temps lors de ce sommet on a célébré le 25ème anniversaire de la fondation de cette organisation. L'organisation de la Conférence islamique fut créée il y a 25 ans. Bien sûr au moment de sa fondation beaucoup moins de membres étaient au sein de cette organisation. En outre, au cours de la période du sommet précédent jusqu'au sommet présent encore 7 Etats sont entrés et leur nombre total atteint 52. Ils représentent 52 Etats où vit plus d'un milliard de personnes. Pendant ces 25 ans l'OCI fait preuve de sa viabilité, capacité de jouer son rôle sur l'arène internationale. Je considère que ce septième sommet non seulement fait le bilan de 25 années de son activité, mais connaît aussi son apogée. C'est-à-dire ce sommet va sans doute influencer la politique mondiale, la vie internationale.

Bien que les trois dernières années l'Azerbaïdjan ait collaboré avec l'OCI, cette collaboration ne fut pas efficace. C'est pourquoi la participation de l'Azerbaïdjan au septième sommet au niveau du chef d'Etat est sans doute un grand événement dû à la situation de la République d'Azerbaïdjan sur l'arène internationale et à sa politique extérieure. J'estime que ma participation à ce sommet est une nécessité pour moi.

Il est évident que ce sommet a eu une période de préparation tout comme les séances des autres organisations internationales. Au cours de la préparation, nous avons essayé d'obtenir quelques avantages pour l'Azerbaïdjan à ce septième sommet. Nous y sommes parvenus. Nous voulons faire apprendre la situation actuelle de l'Azerbaïdjan, en tant qu'Etat indépendant aux pays islamiques, aux membres de l'OCI pour qu'ils soient au courant, en même temps

profitant des possibilités de cette rencontre obtenir l'adoption de certaines décisions liées à la situation de l'Azerbaïdjan.

Il est évident que le problème le plus important pour nous sur l'arène internationale est le problème de l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan, montrer au monde quel préjudice énorme a porté cette agression à la République d'Azerbaïdjan, au peuple azerbaïdjanais, quelles pertes a subi notre pays, auxquelles énormes épreuves le peuple azéri a fait face au cours de ces six ans. C'est pourquoi notre but était l'adoption de la résolution concernant l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan, l'examen de la question de l'aide de l'OCI et des Etats qui font partie de cette organisation à l'Azerbaïdjan, suite à la situation actuelle de l'Azerbaïdjan.

Il n'était pas facile de faire adopter ces résolutions lors de la période de préparation. Il y a eu des facteurs, des Etats mêmes qui mettaient des bâtons dans les roues. Comme vous savez les résolutions à ces séances internationales sont adoptées par le consensus. S'il n'y a pas de consensus, c'est-à-dire s'il n'y a pas d'accord d'un des Etats, la résolution ne peut être adoptée. Il y a eu un tel Etat et il n'était pas d'accord avec l'avis sur ce que l'Arménie avait commis l'agression contre l'Azerbaïdjan. C'est pourquoi lors de la période de préparation nous avons fait un grand travail. Quand nous sommes venus à Casablanca et avons vu que cette résolution était dans une certaine mesure sous la menace, nous avons intensifié notre activité. Ce problème a été discuté à la rencontre des ministres des affaires étrangères et nous avons pu surmonter tous ces obstacles.

Vous savez que le sommet commença le 13 à 7 heures du soir. Nous avons décidé d'avoir des rencontres avec les chefs d'Etat pendant la journée. Lors de ces rencontres nous avons soulevé le même problème. J'ai signalé aux chefs d'Etats qu'il y a une telle résolution dont on pourrait empêcher l'adoption. Il faut le prévenir. Nous avons fait ce travail également.

Enfin la séance commença et nous avons eu l'espoir que la résolution sera adoptée. Mais nous étions dans l'attente jusqu'à la fin du sommet. Dieu merci, que le travail que nous avons fait n'était pas vain et a abouti à des résultats positifs et le septième sommet de l'OCI a adopté une résolution très sérieuse, exhaustive concernant l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan. Dans cette résolution on évoque en détail l'agression de l'Arménie et on réclame le retrait inconditionnel des forces armées arméniennes des terres occupées azéries, le retour des réfugiés vers leurs foyers. Un des problèmes le plus compliqué y est indiqué – le problème de la libération des régions de Choucha et de Latchine. C'est pourquoi l'adoption de cette résolution peu de temps après, dans 10-15 jours après le sommet de Budapest, à la réunion d'un niveau aussi élevé –

septième sommet de l'OCI est sans doute un grand événement pour nous. Je considère que cela est un événement historique qui aura une grande importance.

La Deuxième résolution concernant l'aide des pays musulmans à l'Azerbaïdjan est très importante pour nous, concernant toujours la situation actuelle, l'agression arménienne, la présence de plus d'un million de réfugiés. Je pense que ces Etats respectant cette résolution vont nous concourir. Il est difficile de dire qui et quel aide va nous porter, mais en tout cas le côté moral prévale sur le côté matériel. Cela veut dire que ces Etats comprennent la situation difficile de l'Azerbaïdjan, le manifeste et en même temps ils déclarent être d'accord à prêter de l'aide.

Au septième sommet on a également adopté une grande déclaration finale. Dans cette déclaration ont été évoquées plusieurs questions, c'est-à-dire des questions majeures débattues. A côté de cela un grand problème concernant l'Azerbaïdjan, le Haut Karabakh, c'est-à-dire le problème de l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan a été évoqué. C'est pourquoi nous sommes parvenus à l'adoption de ces documents à cette séance. C'est une grande réussite. J'en suis très content.

L'importance de cette rencontre consiste en ce que dans mon allocution à cette grande réunion où les chefs de 52 Etats ont été présents, j'ai expliqué la situation de l'Azerbaïdjan. J'ai parlé de l'agression de l'Arménie, de la place de l'Azerbaïdjan à l'OCI, de l'attitude de notre pays vis-à-vis du monde islamique, de ses liens avec les pays islamiques, de la situation de notre pays suite à l'agression de l'Arménie et en même temps de nos propositions concrètes. Je veux également noter que notre république est déjà connue à l'échelle mondiale, y occupe une place digne d'elle et nous avons senti l'attention et respect permanents à l'égard de l'Azerbaïdjan lors du sommet de Casablanca, ainsi qu'au sommet de Budapest. Le fait qu'on m'a donné la parole dans la première partie de cette séance et l'attention à mon allocution, l'avis positif de plusieurs chefs d'Etats sur cette allocution, l'écho suscité par mon allocution témoigne de ce que la République d'Azerbaïdjan a occupé une place digne.

Lors de cette réunion de l'OCI nous avons encore une fois présenté l'Azerbaïdjan aux Etats-membres de cette organisation. Je dois avouer que dans les allocutions des chefs d'Etats et de certains chefs de délégation il s'agissait de plusieurs conflits dans le monde mais malheureusement, l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan n'était pas évoquée. Evidemment, cela fut lié à ce qu'un travail nécessaire n'avait pas été fait et les chefs de ces Etats n'ont pas perçu l'urgence de cette situation. C'est pourquoi le travail que nous avons fait à cette séance et mon allocution, les résolutions et les rencontres bilatérales avec les chefs d'Etat, rencontres et entretiens tenus pendant les pauses entre les séances ont fait connaître l'Azerbaïdjan à tous les Etats islamiques.

Je peux également dire que les représentants de l'Etat des Maldives situé dans l'océan Indien, sur le territoire proche de l'Inde ont demandé avec insistance que leur Président ait une rencontre avec nous. J'ai trouvé le temps pendant la pause et je l'ai rencontré. Les Maldives (îles) c'est un Etat qui n'est pas grand, cependant il est indépendant. Son chef remplit les fonctions du Président pendant 16 ans déjà et connaît très bien la situation de l'Azerbaïdjan. J'ai été très heureux d'apprendre qu'il connaît également le passé historique et le présent de l'Azerbaïdjan, la situation actuelle et il a également évoqué l'agression de l'Arménie et le fait de me connaître depuis longtemps.

Je veux dire qu'il y a des gens comme ceux là aussi. A côté de cela il y a ceux qui connaissent ce problème mais puisqu'ils ne comprennent pas son urgence, ils ne le mentionnent pas dans leurs allocutions.

Cependant les chefs de grands Etats, ceux qui sont au courant de la situation en Azerbaïdjan, ont évoqué dans leurs allocutions l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan et ont condamné cette agression.

L'importance de cette séance pour nous consiste en ce que nous avons donné l'information plus détaillée sur l'Azerbaïdjan, sur la situation dans notre pays et avons établi des contacts avec eux. Lors du sommet j'ai tenu des rencontres bilatérales avec les chefs de plusieurs Etats. Evidemment vous l'avez observé. Il y a eu plusieurs rencontres au cours de la séance. Vous n'avez pas pu donner l'information sur ces rencontres, parce que vous n'avez pas été à l'intérieur. Ils sont enregistrés sur la bande et on vous la transmettra. Toutes ces rencontres ont été très efficaces. Par exemple, je peux signaler la rencontre avec le sultan de l'Etat de Brunei, situé très loin de nous ou bien avec le premier ministre de la Malaisie. Comme je viens de dire ils sont situés loin de nous. Il se peut qu'on ne nous connaisse pas bien dans ces pays. Pendant la rencontre avec le premier ministre de la Malaisie je lui ai demandé ce qu'il sait sur l'Azerbaïdjan. Il a dit qu'il connaît l'Azerbaïdjan de certains articles publiés dans la presse occidentale. La Malaisie est un grand Etat musulman de l'Asie et nous devons établir les liens économiques avec elle. Cependant vous voyez qu'ils ne connaissent pas bien l'Azerbaïdjan.

Je ne veux pas prendre votre temps en énumérant toutes mes rencontres. Je peux dire en bref, que j'ai eu beaucoup de rencontres et nous avons intensément travaillé. Grâce aux rencontres que nous avons organisées, on a établi les liens bilatéraux et on a suscité l'intérêt de ces pays à l'Azerbaïdjan. Lors de ces rencontres j'ai invité plusieurs chefs d'Etat en Azerbaïdjan et eux aussi m'ont invité dans leurs pays. Nous allons profiter sans doute de ces invitations dans le futur et nous allons élargir les liens internationaux de l'Azerbaïdjan avec eux dans tous les domaines. C'est pourquoi je pense que la

participation de l'Azerbaïdjan au sommet de Casablanca est d'une grande importance pour nous.

Le roi du Maroc Hassan II s'intéresse beaucoup à l'Azerbaïdjan. Après la fin de la séance nous avons eu une rencontre et des négociations avec lui. Il m'invita à effectuer une visite officielle au Maroc après la fin du mois de Ramadan. Moi également, je l'ai invité en Azerbaïdjan. Nous avons conclu de nos entretiens qu'il y a des possibilités pour établir de bons liens entre nos pays et nous devons les établir.

Je pense que dans son ensemble l'Azerbaïdjan doit profiter plus activement des possibilités des pays islamiques. Nous avons déjà établi des contacts avec plusieurs pays et j'ai rencontré encore une fois les chefs de ces Etats à Casablanca. Cependant nous n'avons pas encore de liens avec une série d'Etats et nous allons les établir.

Je considère que cette visite a réussi. Notre objectif actuel est d'user de ces résolutions, de renforcer les positions de l'Azerbaïdjan à l'échelle mondiale.

Question: Monsieur le Président, vos opposants même aurait dû reconnaître les progrès atteints par le Président de l'Azerbaïdjan en votre personne. Cette réalité existe et en fait cela est lié au succès du Président azerbaïdjanais au sommet de Budapest, c'est-à-dire à l'adoption de la décision sur la création des forces de paix de l'OSCE et ensuite à la reconnaissance de l'agresseur au septième sommet de l'OCI. Naturellement, les forces ennemies de l'Azerbaïdjan vont s'activer. Est-ce que la pression sur l'Azerbaïdjan peut se renforcer?

Heydar Aliyev: A vrai dire, a présent l'Azerbaïdjan est en situation où on peut s'attendre à tout. Cependant les observateurs le voient bien qu'à partir du moment de mon arrivée au pouvoir en Azerbaïdjan jusqu'à ce jour, j'ai mené et je mène la politique de défense de l'indépendance, de la structure d'Etat de l'Azerbaïdjan. Dieu merci que cette politique a abouti à des résultats positifs jusqu'à présent et j'espère que par la suite on ira de ce pas. Cependant personne ne doit croire qu'à l'avenir la situation de l'Azerbaïdjan sera facile sur l'arène mondiale. Non, ce n'est pas le cas. La situation de notre pays, le soutien sérieux à l'Arménie de la part de nombreux Etats du monde crée des conditions difficiles pour l'Azerbaïdjan. En outre l'Azerbaïdjan a beaucoup perdu dès le jour du recouvrement de l'indépendance. Imaginez vous que trois ans déjà l'Azerbaïdjan vit d'une manière indépendante, si pendant cette période on avait fait un travail intensif, la position de notre pays serait très stable, il y aurait des possibilités plus larges pour mettre en œuvre la politique indépendante. Comme vous savez tout cela se met en place ces derniers temps. Cependant je pense qu'à l'avenir également nous allons travailler dans cette direction et malgré de grandes difficultés qui existent, nous allons les surmonter.

Vous savez, nous ne devons jamais avoir peur des difficultés et penser qu'après ces sommets nous allons suivre un chemin régulier. Bien sûr, il y aura des difficultés. Cependant pour avoir des réussites on a besoin de l'audace. Pour avoir des réussites on a besoin de la libre pensée. Pour avoir des réussites on a besoin de l'indépendance. On a besoin de la politique indépendante. Vous voyez que je mène une politique indépendante.

Journaliste: Dans le cadre de cette politique indépendante, nous vous souhaitons réussite, santé pour l'avenir de l'Azerbaïdjan, pour le faire parvenir aux jours heureux.

Heydar Aliyev: Merci!

Question: Au sommet de Casablanca on vous a proposé de prononcer un discours de félicitation à l'occasion de la clôture de cette séance au nom des pays musulmans de l'Asie. Est-ce que cela témoigne de ce que le leader azéri a fait un choix politique correct, que le prestige de l'Azerbaïdjan sur l'arène internationale s'est accru?

Heydar Aliyev: Savez vous, le choix correct que nous avons fait ne s'y limite pas. Nous nous appuyons non seulement sur le monde musulman, nous avons confiance en toute la communauté mondiale. Par exemple mon allocution à la 49ème session de l'Assemblée Générale de l'Organisation des Nations Unies ou bien notre participation au quatrième sommet des chefs d'Etat des pays - membres de la CSCE à Budapest et mon allocution. Et à présent notre participation et mon allocution à la rencontre de l'Organisation de la Conférence Islamique à Casablanca. Vous dites que j'ai eu l'occasion ou plutôt on m'a fait un grand honneur de prononcer un discours de félicitation au nom des pays musulmans de l'Asie à l'occasion de la clôture du septième sommet. Tout cela ensemble témoigne de ce que nous avons fait un choix correct. Et non seulement en ce qui concerne l'activité de l'Organisation de la Conférence islamique...

Oui, si on prend en compte tout l'ensemble. Oui, je le crois et je suis sûr que l'Azerbaïdjan mène une politique très orientée, correcte, indépendante, libre, une politique extérieure conforme aux intérêts nationaux de l'Azerbaïdjan.

Question: L'allocution du Président de l'Azerbaïdjan au nom des pays asiatiques à Casablanca a été connue d'avance ou bien cela est devenu évident lors de la rencontre?

Heydar Aliyev: Non, on ne savait rien d'avance. Lors de la séance on a dit qu'il y a un avis sur ceux qui doivent intervenir de la part de trois régions: de la part des pays arabes - Yasser Arafat, de la part des pays africains - Président du Burkina Faso, de la part des pays asiatiques - Président azerbaïdjanais. Cette question fut discutée au secrétariat et on est venu à cette conclusion. Evidemment un tel avis est la conséquence de l'attention à l'égard de l'Azerbaïdjan.

Question: Est-ce que la procédure de la mise en œuvre de la résolution adoptée est prévue ?

Heydar Aliyev: Sans doute, il existe la procédure de contrôle également. Après cela nous devons travailler et prendre des mesures nécessaires pour mettre en place cette résolution.

Question: Encore une question avec votre permission. Il est évident que les Etats islamiques se réunissent à des Assemblées importantes et y prennent des décisions, ils sont souvent unanimes. Cependant certains d'eux - je ne citerai pas de noms ne réalisent pas à fond des résolutions. Est-ce que les liens bilatéraux qui ont été créés ici, de nouvelles connaissances, de nouvelles relations pourront influencer l'élimination des faits désagréables.

Heydar Aliyev: Il n'y a aucun doute. Je considère que la majorité de pays entrant à l'Organisation de la Conférence Islamique comprennent cette situation difficile de l'Azerbaïdjan et ait l'intention de lui porter de l'aide. Notre participation à ce sommet, mes rencontres bilatérales ont sans doute une importance extraordinaire. Je connais plusieurs gens que j'ai rencontrés ici, j'ai eu des rencontres avec autres. Par exemple nous nous sommes rencontrés comme des frères avec Yasser Arafat. Quand il m'a vu, il ne savait pas comment exprimer sa joie. Puisque en son temps, plus précisément dès la fin des années 70 je l'ai reçu quelques fois à Bakou et par la suite je le recevais à Moscou. Dès qu'il m'a vu, il a dit: «je suis très heureux que vous êtes venu au pouvoir». J'ai eu beaucoup de rencontres avec le président du Yémen, au Yémen et à Moscou. Ou bien, quand je rencontrais des autres, on me disait qu'ils lisaient beaucoup sur moi, qu'ils ont entendu beaucoup. C'étaient des gens que je n'avais pas rencontrés avant.

Bien sûr tout cela est important. Puisque en son temps le monde islamique s'intéressait sans doute beaucoup à ma personne. Surtout pendant la période quand je fus un des chefs de l'Union soviétique, chaque musulman était intéressé par ce qu'au sein de l'administration de l'Union soviétique il y a un musulman. C'est pourquoi leur information sur moi fut plus vaste. Par exemple nous nous sommes rencontrés comme des frères avec le vice-président de la Syrie Khaddam puisque j'ai eu plusieurs rencontres avec lui. Il s'est réjoui beaucoup de notre nouvelle rencontre. Je lui ai confié le soin de transmettre mes salutations au Président Hafez al-Assad.

Cela est sans doute important pour l'Azerbaïdjan.

Question: Est-ce que cette résolution de l'Organisation de la Conférence Islamique, le soutien d'un si grand nombre de pays du monde à l'Azerbaïdjan peut avoir une influence sur la mise en place plus efficace des résolutions de la CSCE?

Heydar Aliyev: Sans doute, puisqu'au cours de son histoire de 20 ans et pendant la période de six ans de la guerre arménienne – azerbaïdjanaise, la CSCE avait adopté une telle résolution pour la première fois. Nombreux étaient ceux qui considéraient que la CSCE n'adoptera jamais une telle résolution. Cependant elle fut adoptée. 52 Etats étaient présents à Budapest. 52 Etats étaient présents aussi à Casablanca. Pendant un mois nous avons contacté 104 Etats. Là et ici les résolutions importantes pour l'Azerbaïdjan ont été adoptées. Je considère que c'est une très bonne contribution pour la fin de l'année 1994.

Question: Pour faire reconnaître l'Arménie en tant qu'agresseur, on a fait une démarche importante et une résolution fut adoptée. Dans cette résolution il y a une clause où il s'agit de soulever ce problème auprès de l'ONU. Est-ce qu'il y a un espoir que l'Arménie sera reconnu agresseur à l'échelle de l'ONU?

Heydar Aliyev: Vous savez, nous devons vivre toujours en espérant. Sans espoir on ne pourra rien acquérir, nous devons vivre toujours en espérant. S'il y a un objectif alors il y a une possibilité de le réaliser. Si nous avons pu faire un pas, si nous avons avancé, nous pourrions faire un autre pas.

"Azerbaïdjan" (journal), 20 décembre 1994

Le 8ème sommet des pays membres de l'O.C.I., Téhéran, République islamique d'Iran - 1997

**Interview du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev
accordée aux journalistes à l'aéroport Bina avant son départ à Téhéran
pour participer au sommet des chefs d'Etats et de gouvernements des pays-
membres de l'Organisation de la Conférence Islamique**

Le 8 décembre 1997

Heydar Aliyev: Le but de la visite est évident. Puisque l'Azerbaïdjan est membre de l'Organisation de la Conférence Islamique, la participation du chef d'Etat de l'Azerbaïdjan aux sommets de cette organisation est indispensable. La fois passée en 1994 au sommet de l'Organisation de la Conférence Islamique au Maroc, à Casablanca on avait discuté d'un nombre de questions. L'Organisation de la Conférence Islamique condamne en permanence l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan. Suite à cela, une résolution a été prise en 1994 également. Les principes adoptés au sommet de Lisbonne ont été exprimés à la rencontre des ministres des affaires étrangères de l'Organisation de la Conférence Islamique tenue à Djakarta l'année passée.

Notre objectif ne se limite pas à cela. Nous sommes une partie du monde islamique, c'est pourquoi nous devons participer au sommet et exprimer nos idées, propositions, faire des efforts pour la solidarité des pays islamiques. Je pars pour Téhéran à cette fin.

Question: Est-ce qu'on s'attend à la signature du document quelconque sur l'aide humanitaire et sur le Haut Karabakh?

Réponse: Il se peut que l'Organisation de la Conférence Islamique prenant en compte la situation des réfugiés due à l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan adopte une résolution sur l'aide humanitaire à l'Azerbaïdjan.

Question: Est-ce que les rencontres bilatérales sont prévues?

Réponse: Il est évident que lors de tels sommets les rencontres bilatérales ont lieu. Cette fois ci certaines rencontres bilatérales sont prévues. Nous allons tenir autant de rencontres que le temps nous permette.

Question: Comment évaluez-vous la visite des coprésidents en Azerbaïdjan?

Réponse : Vous parlez de la visite des coprésidents en Azerbaïdjan ? Evidemment vous y étiez présents, quand j'ai exprimé mes idées concernant l'activité des coprésidents. Je ne veux pas les répéter – cela fut montré à la télé, publié dans les journaux. Je considère que les coprésidents ont travaillé lentement au cours de cette année. L'année s'achève. Cependant nous n'avons pas obtenu ce que nous attendions. En même temps toute rencontre a son importance. Notre rencontre actuelle a été très intense et a pris beaucoup de temps. J'ai dit que jusqu'à présent nous n'avons pas obtenu des coprésidents du groupe de Minsk ce que nous attendions. J'ai exprimé mon mécontentement et j'ai demandé qu'ils soient plus responsables dans l'exécution de leurs tâches dont ils sont chargés par les chefs de leurs Etats. En tout cas le sommet fut efficace. Les 18-19 les ministres des affaires étrangères des pays –membres de l'OSCE vont se rencontrer à Copenhague. Je considère que les pourparlers que nous avons eus furent très importants pour les pourparlers futurs et pour la prise des décisions.

Question: Quelles questions seront discutées avec l'Iran aux pourparlers bilatéraux?

Réponse: Vous savez que dans les pourparlers bilatéraux avec Iran les questions concrètes ne sont pas prévues. Je vais avoir une rencontre particulière avec le nouveau Président iranien. Notre but était toujours d'améliorer nos liens avec l'Iran puisqu'il est notre grand voisin. Nous remplissons les tâches qui nous incombent. Cette fois-ci encore je vais essayer prouver que compte tenu des traits spécifiques de tout Etat, les liens normaux, les liens d'amitié doivent exister entre l'Iran et l'Azerbaïdjan et le gouvernement iranien doit entreprendre certaines démarches à cette occasion.

«Bakinski rabotchi» (journal), 9 décembre 1997

**De l'entretien du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev
avec le secrétaire général de l'Organisation de la Conférence Islamique
Izeddin Laraki**

Le 8 décembre 1997

Izeddin Laraki: je déclare que je suis fier de rencontrer l'homme politique éminent Heydar Aliyev. Monsieur le Président je vous remercie pour ce que vous avez trouvé le temps et vous êtes arrivé au 8ème sommet de l'OCI.

Heydar Aliyev: Cher monsieur Laraki, je vous félicite à l'occasion du 8ème sommet de l'Organisation de la Conférence Islamique. Je souligne que je suis venu à cette rencontre très intrigué et il est très important pour moi à y participer.

J'évalue positivement le travail de l'Organisation de la Conférence Islamique et en soulignant mon soutien à son activité je dis que le travail de cette organisation s'est davantage animé après l'élection de monsieur Laraki secrétaire général de cette organisation.

Izeddin Laraki: Monsieur Heydar Aliyev, je vous remercie pour vos paroles chaleureuses. Je déclare avec satisfaction qu'un nombre de pays qui ont récemment recouvré leur indépendance, ont adhéré à l'OCI. Monsieur le Président, nous croyons que l'adhésion de l'Azerbaïdjan à l'OCI renforcera encore plus notre organisation. Notre organisation ne ménagera ses efforts pour combler les espoirs de l'Azerbaïdjan.

Heydar Aliyev: Je souligne que la République indépendante d'Azerbaïdjan avait constamment participé activement au travail de l'Organisation de la Conférence Islamique. Nous considérons que l'OCI est une organisation qui joue un rôle important dans la solution des problèmes des pays islamiques et le renforcement ultérieur de la solidarité du monde islamique.

J'ai participé au sommet de l'OCI tenu au Maroc en 1994, où ont été prises des décisions concernant les problèmes de l'Azerbaïdjan. Lors de cette conférence tenue à Djakarta sous votre présidence ont été discutées des questions de l'occupation des 20% des terres azéries par les forces armées arméniennes, de l'expulsion du pays de plus d'un million de nos citoyens, de la vie des réfugiés dans les conditions difficiles matérielles et ont été adoptées des résolutions appropriées. Cette conférence vous a chargé d'étudier cette question plus attentivement et donner votre avis.

Je vous en remercie, monsieur Laraki. Vous avez envoyé une lettre spéciale sur ce sujet au Président de l'OSCE et, vous avez préparé et présenté au sommet de Téhéran un rapport sur la demande de la conférence de Djakarta. J'ai

pris connaissance du texte de votre rapport. Je considère que c'est un document remarquable. J'espère que grâce à votre présidence et vos efforts le 8ème sommet de l'Organisation de la Conférence islamique adoptera une résolution spéciale concernant le problème de l'Azerbaïdjan et que dans les autres documents adoptés ce problème sera mentionné.

Izeddin Laraki: Je vous remercie monsieur Heydar Aliyev pour la haute appréciation de l'activité de l'Organisation de la Conférence Islamique. Monsieur le Président, les problèmes que l'Azerbaïdjan a rencontrés sont les nôtres également. On peut tolérer tout sauf l'occupation des terres. Soyez rassuré l'Organisation de la Conférence Islamique est de votre côté. Vous pouvez être sûr que le 8ème sommet de l'OCI fait son travail dans cette direction notamment.

"Azerbaïdjan" (journal), 13 décembre 1997

Réponses du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev aux journalistes locaux et étrangers au 8ème sommet des pays-membres de l'OCI

Le 11 décembre 1997

Question: Croyez vous que la partie iranienne donnera son accord au partage de la Caspienne en secteurs?

Réponse: Je ne peux pas dire est-ce que je crois ou pas? Chaque pays a sa politique, ses intérêts. Mais je crois qu'il n'y a pas d'alternative au partage de la Caspienne en secteurs pour user de ses ressources minérales. Je considère que tous les pays caspiens doivent suivre ce principe. Pourquoi? Ce n'est pas pour la raison que cela est profitable pour nous. Non. Ce principe est le meilleur pour profiter efficacement des ressources minérales de la Caspienne.

Question: A votre avis, est-ce qu'il existe la possibilité de la construction du pipeline à travers l'Iran pour transporter le pétrole azéri et qu'est-ce qu'il faut faire pour cela?

Réponse: Nous n'avons pas encore mené des négociations sur la construction du pipeline à travers l'Iran. Comme vous savez, on a déjà signé quelques accords sur le secteur azéri de la Caspienne et cela donne une perspective de l'extraction encore plus volumineuse de pétrole et de gaz comparée à celle qui fut prévue. C'est pourquoi on peut avoir pas un seul, mais plusieurs pipelines. Puisque je pense qu'à côté du secteur azéri, on peut extraire le pétrole dans d'autres secteurs de la Caspienne: kazakh, turkmène et autres secteurs. Si dans la Caspienne on va extraire une telle quantité de pétrole, il faudra le sortir sur les marchés mondiaux. Pour le livrer sur les marchés mondiaux on pourrait accepter plusieurs voies – si elles sont sûres et profitables du point de vue économique.

Question: Dans l'entretien avec le Président Khatémi avez-vous abordé le sujet du soutien de l'Arménie par l'Iran?

Réponse: Ce sujet nous inquiète toujours. Nous l'avons déclaré maintes fois et avons exprimé notre mécontentement. Puisque l'Arménie a commis l'agression contre l'Azerbaïdjan, a occupé 20% de ses terres et ne les libère pas plusieurs années déjà. Plus de cinq ans déjà plus d'un million de gens vit dans les tentes. C'est pourquoi si quelqu'un aide l'Arménie à mener une politique d'occupation, sans doute nous ne pouvons pas l'approuver.

Par exemple, comme vous savez, au début de l'année courante on a diffusé le message sur la livraison secrète par la Russie à l'Arménie de l'arme pour le montant d'un milliard de dollars. Le message fut diffusé par les organes

officiels d'Etat de la Russie. Nous avons plusieurs fois exprimé notre mécontentement, notre protestation à la Russie, nous avons écrit des lettres.

L'Iran est pour nous un pays ami, frère. Les liens très étroits de l'Iran avec l'Arménie, quelques fois plus variés qu'avec l'Azerbaïdjan nous inquiètent sans doute et nous en parlons toujours.

Question: Est-ce que cela sera liquidé dans le cadre de la solidarité islamique?

Réponse: Cette question n'est pas soumise à la discussion. Cependant il est possible que le 8ème sommet de l'Organisation de la Conférence Islamique adopte une résolution sur l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan.

Question: De quelle manière vous voulez aborder la question de l'activité inefficace des coprésidents du groupe de Minsk de l'OSCE à Copenhague?

Réponse: Je ne la considère pas inefficace encore. Il y a les dernières propositions de l'OSCE et nous les avons adoptées. L'administration de l'Arménie, c'est-à-dire son Président les a acceptées également. Ils mènent le travail au Haut Karabakh, pour qu'on y accepte des propositions, puisque pour le Haut Karabakh c'est la meilleure solution. Je pense qu'ils vont continuer leur travail et que le travail des coprésidents du groupe de Minsk de l'OSCE n'est pas inefficace.

Question: Monsieur le Président, comment avez-vous perçu la dernière proposition de Eltchibey?

Réponse: Je n'ai pas vu aucune proposition raisonnable venue de Eltchibey. C'est pourquoi je ne sais pas quelle est la dernière, ni la première.

Question: On a parlé du premier pas fait par l'opposition à la réunion du parti «Yeni Azerbaïdjan». Quel pourrait être ce premier pas?

Réponse: On a formulé cela un peu autrement, comme soi-disant le premier pas. Je n'ai pas dit comme cela. J'ai dit simplement que tout pays démocratique doit avoir l'opposition. S'il n'y a pas d'opposition, alors il n'y aura pas de démocratie, s'il n'y a pas d'opposition, il n'y aura pas de liberté d'expression, de pluralisme politique. L'opposition doit avoir lieu. En même temps j'ai dit que l'opposition doit s'assimiler à la culture de l'opposition. Rien au monde n'apparaît de soi-même. Tout est créé par les gens, par la société. En son temps la démocratie était également créée par les gens, ils l'ont développée, les pays civilisés la développent tout le temps.

La démocratie en Azerbaïdjan est jeune, elle n'a que cinq- six ans. Notre pays démocratique est jeune aussi et l'opposition de l'Azerbaïdjan également. Bien sûr que la jeunesse n'ait pas autant de connaissances, d'expérience. C'est pourquoi il faut profiter de l'expérience mondiale. Compte tenu des caractéristiques intérieures, il faut se développer, se perfectionner. Je le rapporte à l'Etat et à l'opposition également. Nous, en tant qu'Etat, le faisons. Mais je

pense que l'opposition s'est arrêtée dans son évolution aux années 89-90, elle n'a pas pu monter plus haut, s'assimiler à l'expérience mondiale d'opposition et la culture d'opposition. Elle n'a pas pu concevoir ce que c'est la relation – pouvoir- opposition. Vous savez que c'est toute une science, toute une culture. Quand cela n'a pas lieu, ils ont recours aux actes illégaux, ils bluffent et en conséquence ils souffrent. C'est pourquoi j'ai proposé à l'opposition de faire le premier pas. Concevoir la culture de la relation : pouvoir- opposition. Et nous allons faire des efforts et nous faisons des efforts. Si je dis ces mots, cela veut dire que nous l'avons compris dans une certaine mesure. L'opposition doit bâtir ses relations avec le pouvoir au niveau normal, civilisé. Le temps des piquets, de l'arme, de l'opposition de force a passé en Azerbaïdjan. Vous savez que nous avons liquidé cela. Si vous prêtez attention alors vous serez d'accord que notre plus grande réussite pendant ces années est la liquidation de ces traits malsains causant un grand malheur à la société azérie, au peuple, au pays azéri.

C'est cela mon avis. Dans ce cas l'opposition deviendra civilisée et saura comment doit elle se conduire avec le pouvoir. Le pouvoir voyant ce niveau va apprécier l'avis normal, sincère, conforme aux intérêts nationaux et en même temps l'avis d'opposition. Par exemple à présent je n'accorde pas d'attention à leurs plusieurs déclarations, puisque je vois ce qu'il y a derrière. Si je vois que derrière ces déclarations il y a des intérêts nationaux, le souci du pays, de l'Etat, de la nation alors l'avis de chacun sera important pour nous.

Question: Avant-hier vous avez rencontré le Président du Turkménistan Niyazov, évidemment il s'agissait des questions litigieuses concernant les gisements de pétrole caspiens. Que pouvez vous en dire, avez-vous résolu cette question?

Réponse: Vous savez j'ai rencontré le Président Niyazov, nous sommes voisins, nous avons beaucoup de problèmes et nous nous rencontrons souvent. Surtout nous profitons de notre présence aux événements internationaux. Hier nous avons eu cette occasion. Je l'ai rencontré. Nous avons discuté de quelques questions concernant nos relations bilatérales y compris le problème du litige artificiellement créé entre le Turkménistan et l'Azerbaïdjan. Puisque cette question fut soulevée et devint l'objet de la discussion, nous nous sommes mis d'accord, les deux présidents, de créer un groupe de travail turkméno – azéri, pour qu'il travaille, examine toutes les questions de soi-disant caractère litigieux, toutes les questions dont le Turkménistan soulève et dont l'Azerbaïdjan soulève. Et par la suite ce groupe nous présente ses idées, ses propositions pour l'examen. Nous avons adopté une telle décision et j'ai chargé le ministre des affaires étrangères d'en prendre la direction.

Question: Puissent devenir les résultats de cette commission la base de la décision sur le statut de la Caspienne pour tous les cinq Etats?

Réponse: Ce n'était pas la dispute entre le Turkménistan et l'Azerbaïdjan qui fut la raison de l'absence de solution sur le statut de la Caspienne. A propos, le problème du statut de la Caspienne fut soulevé pour la première fois en automne 1994 après la signature du contrat surnommé «Contrat du siècle», que l'Azerbaïdjan signa avec plusieurs compagnies étrangères. Après cela dans certains milieux de quelques pays on a soulevé la question de la nécessité de définir le statut de la Caspienne, cela veut dire que c'est un ancien problème. En ce qui concerne les réclamations du Turkménistan, elles sont récentes. Elles datent de cet été.

Journaliste: Il me semble du mois de mai.

Heydar Aliyev: Non. En mai quand j'ai été à Achkhabad à la session de l'OCE, cette question n'était pas encore soulevée. J'ai rencontré le Président Niyazov et y est resté deux jours. Personne ne m'a posé cette question. Le Président du Turkménistan ne m'a rien dit. Cette question fit surface plus tard, début juin, ce qui fut une surprise pour nous. Pour nous ce n'est pas une énigme, nous comprenons à quoi cela est lié, mais en tout cas la question du statut de la Caspienne est discutée trois ans déjà et la dispute avec le Turkménistan déclencha il y a moins de six mois. Ces problèmes ne sont pas liés l'un à l'autre.

Question: A quoi est liée l'apparition de ce problème?

Réponse: Il faut le demander au Turkménistan.

Question: On a distribué ici le texte de votre allocution. Sa plus grande partie est consacrée au conflit avec l'Arménie concernant le problème de Karabakh. Dites qu'attendez-vous au sommet de l'OCI de la part de la communauté islamique - la solidarité ou une démarche sérieuse? Dans votre discours vous dites que l'Arménie représente la menace aux Etats de la région. C'est une interprétation plus large encore de la situation provoquée par le renforcement militaire de l'Arménie.

Réponse: Je l'ai dit parce que l'Arménie avait obtenu illégalement et secrètement l'armement pour un milliard de dollars de la Russie. Le 29 août un accord sur l'amitié, coopération, aide mutuelle, contenant un nombre de clauses sur la coopération étroite militaire fut signé entre l'Arménie et la Russie. Naturellement, cela provoque une inquiétude chez nous, nous ne cachons pas notre inquiétude. J'en ai parlé au sommet des chefs d'Etat de la CEI à Kichinev. Je l'ai écrit dans ma lettre à Boris Nikolayevitch Eltsine. Nous avons présenté une note officielle à la Russie, nous sommes contre cette clause de l'accord de la Russie avec l'Arménie jusqu'au moment du règlement du conflit entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan. Il est tout à fait pervers alors que le conflit dure et que 20% du territoire de l'Azerbaïdjan est occupé par les forces armées arméniennes, que la Russie, qui est coprésident du groupe de Minsk ensemble avec les USA et la France s'occupe du règlement du conflit et en même temps

signe un accord avec l'Arménie sur la coopération militaire, prévoyant la livraison de l'arme etc. Nous ne pouvons être insensibles et indifférents à cela. Voilà la raison. En ce qui concerne mes attentes du sommet - il y a le projet de la résolution de la conférence qui contient un nombre de clauses condamnant l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan et réclamant le retrait immédiat des forces armées arméniennes des territoires occupés de l'Azerbaïdjan.

"Bakinski rabotchi" (journal), 18 décembre 1997

**Discours du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev au
VIII sommet de l'Organisation de la Conférence islamique au cours de la
visite du Président d'Azerbaïdjan en Iran**

Le 11 décembre 1997

Cher Monsieur le Président !

Chers chefs de gouvernements et d'Etats !

Chers frères !

Je vous salue, les participants du VIII sommet de l'Organisation de la Conférence islamique, de la part du peuple azerbaïdjanais et je demande au Grand Créateur de nous offrir des progrès. Je suis reconnaissant pour l'hospitalité et une très bonne organisation du travail du sommet, je remercie cher Président Mohammed Khatemi, le gouvernement et le peuple d'Iran, le secrétaire général de l'organisation de la Conférence islamique cher Izzeddin Laraki.

Après l'indépendance, l'Azerbaïdjan est devenu membre de l'organisation de la Conférence islamique et participe directement dans son activité multilatérale. L'activité de l'Organisation de la Conférence islamique effectuée sur l'arène mondiale est très importante pour nous. La tâche suprême de l'Organisation de la Conférence islamique est le renforcement de la coopération entre les pays musulmans, assurance de la paix de nos peuples, croissance de leur aisance, conservation et développement de notre religion, traditions, valeurs culturelles et morales. Nous devons travailler tout le temps au nom de la réalisation de ces facteurs sacrés. Je vous appelle tous à la coopération encore plus active.

Les peuples et les pays musulmans font face à des processus complexes, qui ont lieu dans le monde. D'une part, la science et la technique se développent précipitamment, nouvelles découvertes, technologies changent l'apparence de la planète. D'autre part, plusieurs peuples souffrent de la famine, pauvreté et ignorance. C'est pourquoi, nous devons marcher au pas du progrès, monter au niveau des pays développés. Les dernières années, l'Azerbaïdjan développa considérablement les liens politiques, économiques, commerciaux avec les pays musulmans. Notre coopération dans le cadre de l'Organisation de la Conférence islamique et autres organisations internationales également fut fructueuse et utile.

La République d'Azerbaïdjan fait tout le possible pour développer la coopération multilatérale, dirigée à la résolution des questions générales du monde islamique.

Nous soutenons de tout notre cœur tous les pas et les efforts de l'Organisation de la Conférence islamique qui sont entrepris pour le règlement équitable par la voie pacifique des conflits arabo – israélien, de Jammu au Cashmire.

Le peuple azerbaïdjanais agressé par la République d'Arménie, comme tous les peuples musulmans est très inquiet de la situation en Afghanistan, Somali, Bosnie –Herzégovine et dans d'autres pays. Notre devoir sacré est d'assurer la sécurité des peuples musulmans et de l'intégrité territoriale de nos pays, protéger les droits des minorités et des communautés musulmanes, assurer le développement stable du monde musulman. L'Organisation de la Conférence islamique jouissant du grand prestige doit créer toutes les possibilités pour s'unir et coordonner nos efforts. Je suis certain que ce sommet apportera sa contribution dans cette affaire.

Après l'effondrement de l'Union Soviétique plusieurs peuples musulmans ont retrouvé leur indépendance, de nouvelles possibilités se sont ouvertes à eux. Aujourd'hui, ils construisent les relations indépendantes avec les autres pays et peuples du monde et entre eux également. Une intégration naturelle résultant des intérêts nationaux se renforce de plus en plus, se crée une base pour transformer les grandes régions en une zone fleurie de la coopération économique.

Chers frères !

La République d'Azerbaïdjan s'avance avec assurance dans la voie de la construction de son Etat indépendant démocratique. Les progrès faits sont évidents.

En même temps nous avons un problème connu qui entrave notre développement, crée le danger à l'Etat. Ce problème est l'agression de la République d'Arménie contre l'Azerbaïdjan, l'occupation de 20% de nos territoires et le fait qu'à la suite de cela plus d'un million de gens sont devenus réfugiés.

Le peuple azerbaïdjanais apprécie hautement les résolutions de l'Organisation de la Conférence islamique qui désapprouve cette agression, son soutien à l'Azerbaïdjan. Nous attachons une grande importance aux résolutions du sommet de l'Organisation de la Conférence islamique pour le soutien des principes adoptés au sommet de Lisbonne de l'OSCE concernant la résolution du conflit arméno-azerbaïdjanais. Le peuple azerbaïdjanais a un besoin urgent de soutien matériel des Etats musulmans. L'Arménie –agresseur profitant de sa diaspora reçoit une aide morale, politique, économique, militaire de l'Amérique et de l'Europe et surtout de la Russie. En 1993-1996 la Russie livra illégalement à l'Arménie les munitions et le matériel de guerre pour un milliard de dollars. A part cela, le 29 août de cette année entre la Russie et l'Arménie fut signé l'accord sur la coopération militaire étroite.

Ainsi, l'Etat agressif arménien se renforçant du point de vue militaire peut présenter une menace sérieuse non seulement pour l'Azerbaïdjan, mais pour tous les Etats de notre région.

La République d'Azerbaïdjan s'est fixé le but de résoudre le conflit avec l'Arménie par une voie pacifique. En mai 1994 nous avons pu suspendre la guerre et instaurer le régime du cessez-le-feu. Nous menons des négociations pacifiques dans le cadre du groupe de Minsk de l'OSCE. Au sommet de Lisbonne de l'OSCE en 1996 nous avons pu obtenir le soutien de 53 Etats des principes de la résolution équitable du conflit. Cela crée une base juridique équitable pour la résolution pacifique du conflit, qui est soutenue par les Etats et les organisations internationales de la paix.

Les coprésidents de la conférence de Minsk de l'OSCE –Russie, Etats-Unis d'Amérique et France ont fait un travail intense au cours de cette année et ont présenté aux parties de nouvelles propositions sur la résolution à deux étapes du conflit : la première étape - libérer six régions occupées de l'Azerbaïdjan autour du Haut Karabakh, restaurer les routes et les transports détruits suite à la guerre ; la deuxième étape - tout en définissant le statut juridique du Haut Karabakh au sein de l'Etat azerbaïdjanais libérer les régions de Latchin et de Choucha..

Nous avons accepté ces propositions. Il faut noter, que les propositions avancées correspondent entièrement aux intérêts nationaux de l'Arménie. Cependant, suite à la position obstinée, non-constructive des Arméniens le résultat positif n'est pas atteint. Je déclare encore une fois, que nous sommes partisans de la résolution pacifique du conflit et nous allons chercher la solution par la suite également.

Nous exprimons notre profonde reconnaissance à la Turquie, Iran, Arabie Saoudite, Pakistan, Egypte, Koweït, Emirats Arabes Unis pour l'aide humanitaire aux réfugiés azerbaïdjanais, qui sont d'un nombre de plus d'un million à la suite de l'agression de l'Arménie et qui vivent dans les conditions difficiles dans les tentes. S'adressant à eux et aux autres Etats - membres de l'Organisation de la Conférence islamique nous demandons d'augmenter cette aide et faire tout le possible pour délivrer nos frères musulmans de ce malheur. Un jour viendra quand l'Etat azerbaïdjanais sera libéré de cette agression et dans un court délai se transformera en Etat prospérant et pourra aider ses frères.

S'adressant de cette haute tribune à l'administration de l'Organisation de la Conférence islamique et à tous les chefs de gouvernements et d'Etats ici participant j'exprime ma reconnaissance pour le soutien de la juste cause de l'Azerbaïdjan. J'espère, que le sommet de Téhéran adoptera les résolutions précises sur l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan et proposera un programme efficace de l'aide aux réfugiés musulmans.

Je suis certain que l'Organisation de la Conférence islamique profitera de toutes ses possibilités au nom du progrès, du futur radieux, prospérité des peuples infortunés qui confessent l'islam. La République d'Azerbaïdjan apportera sa contribution pour atteindre ces buts avec l'aide de Dieu.

Merci de votre attention

"Azerbaïdjan" (journal), 13 décembre 1997

**Déclaration du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev
sur les résultats de la visite à Téhéran à son retour à la patrie, après la fin
du 8ème sommet de l'OCI**

Le 11 décembre 1997, Téhéran, l'aéroport international Mehrabad

J'apprécie hautement les résultats du 8ème sommet de l'Organisation de la Conférence Islamique. Premièrement, cette rencontre est très bien organisée. Deuxièmement la plupart de participants du sommet sont représentés par les personnages haut placés de leurs pays. Ce sommet qui dura trois jours fut tenu dans une ambiance d'affaires, des arrêtés et des résolutions furent adoptés. Moi, personnellement, j'apprécie hautement les dernières résolutions. Je considère que la déclaration de Téhéran, le document final du sommet, le document sur les rencontres à Téhéran concernant le monde islamique et autres documents adoptés ont également une grande importance.

Je considère la tenue d'une telle rencontre à la République Islamique d'Iran qui est ami et voisin proche, frère de l'Azerbaïdjan comme un grand événement historique pour la République Islamique d'Iran. Je félicite cordialement la République Islamique d'Iran et tous ses dirigeants à l'occasion de la clôture réussie de cette rencontre. Je félicite la République Islamique d'Iran à l'occasion de sa présidence de l'Organisation de la Conférence Islamique qui dura trois ans.

J'apprécie hautement le discours du chef suprême religieux hazret ayatollah Khamenei au sommet. J'apprécie également les efforts du Président de la République Islamique d'Iran Monsieur Mohammed Khatemi pour la tenue du sommet de l'Organisation de la Conférence Islamique et son excellente présidence de cette rencontre.

Je souhaite aux pays islamiques encore plus d'unité, solidarité, je souhaite au peuple frère iranien bonheur et réussites dans toutes les affaires. Merci.

Inscription dans le livre des hôtes d'honneur de l'aéroport: «8ème sommet de l'Organisation de la Conférence Islamique d'Iran fut tenue dans la République Islamique d'Iran où les résolutions d'importance historique ont été adoptées. J'apprécie hautement le sommet de Téhéran. Je crois que le 8ème sommet va contribuer à l'unité, solidarité des pays islamiques.

Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev

"Bakinski rabotchi" (journal), 11 décembre 1997

**Les réponses du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev à
son retour à la patrie à l'aéroport Bina, aux questions des journalistes sur le
bilan du 8ème sommet de l'OCI**

Le 11 décembre 1997

Question: Qu'est qu'on peut dire sur les objectifs clés de la résolution du sommet de Téhéran liée à l'Azerbaïdjan?

Réponse: Le sommet est en soi un événement important de la vie internationale. Il y a trois ans le sommet fut tenu au Maroc. Les 55 pays, dont la plupart furent représentés au plus haut niveau, ont participé à ce sommet. On avait discuté de beaucoup de questions. Je considère que le sommet a réussi et on a adopté des documents orientés vers la création de l'unité encore plus grande entre les pays islamiques.

Un nombre de documents a été adopté, y compris le document concernant le conflit arméno-azerbaïdjanais condamnant l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan et réclamant le retrait des forces armées arméniennes des territoires occupés; ce document soutient les efforts de la conférence de Minsk, du groupe de Minsk, approuvant la résolution du sommet de Lisbonne sur la solution du conflit. Bref, je suis content.

Question: Quels sujets ont été évoqués lors de la discussion des relations irano-azerbaïdjanaises.

Réponse: Nous avons consacré beaucoup de temps aux relations irano-azerbaïdjanaises. Une rencontre importante a eu lieu entre moi et le Président iranien Mohammed Khatami et le chef suprême religieux de l'Iran ayatollah Khamenei. Je considère que nous avons discuté en détail des questions liées aux liens bilatéraux.

"Azerbaïdjan" (journal), 16 décembre 1997

Le sommet extraordinaire des pays Membres de l'O.C.I., la Mecque, Arabie Saoudite – 2005

**Discours de M. Ilham Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan au
3ème sommet extraordinaire de l'O.C.I., la Mecque**

Le 7 décembre 2005

Votre majesté, Roi et serviteur des deux lieux saints!
Honorables chefs d'Etats et chefs des délégations!
Honorables frères et soeurs!

Avant tout, je voudrais vous saluer à l'occasion de la tenue de cet événement important – troisième sommet extraordinaire des chefs d'Etat des pays-membres de l'Organisation de la Conférence islamique et souhaiter bonne chance au sommet.

Je suis très reconnaissant au serviteur des deux lieux saints, Roi de l'Arabie saoudite, notre frère Abdallah ben Abdel Aziz Al Saoud et son gouvernement pour l'hospitalité qui nous était accordée. Je suis certain que le sommet actuel qui se tient à la Sainte Mecque sera très important pour le renforcement ultérieur de la solidarité islamique.

L'Organisation de la Conférence Islamique, réunissant 57 Etats, une des organisation prestigieuse du monde, joue un rôle important dans les relations internationales. L'organisation effectue une activité positive dans le processus de la solution des problèmes auxquels font face les Etats-membres, contribue à établir la compréhension mutuelle avec les autres Etats et les organisations internationales. Dès le début de sa création l'Organisation de la Conférence Islamique influence sensiblement la solution de différents problèmes du monde actuel et participe à la liquidation des conflits.

L'Organisation de la Conférence Islamique fait des efforts suivis pour établir la paix et le calme dans le monde. Nous apprécions hautement la position intransigeante de l'Organisation de la Conférence Islamique en ce qui concerne le terrorisme international et nous soutenons l'initiative du Roi Abdallah ben Abdel Aziz sur la création du Centre International de lutte contre le terrorisme sous l'égide de l'ONU. En même temps nous exprimons résolument notre

protestation à ceux qui lient le terrorisme international à l'Islam. Cette thèse est tout à fait erronée, infondée et inacceptable.

Après l'indépendance l'Azerbaïdjan est devenu membre de l'Organisation de la Conférence Islamique. La coopération étroite de la République d'Azerbaïdjan avec l'Organisation de la Conférence Islamique est très important pour nous. L'année prochaine la 30ème conférence des ministres des affaires étrangères et 5ème conférence des ministres de tourisme des pays membres aura lieu dans notre pays.

Tout récemment l'Azerbaïdjan est devenu l'initiateur de la création du Forum de la jeunesse de L'Organisation de la Conférence Islamique, en décembre 2004 une conférence constitutive du forum a eu lieu à Bakou.

En même temps j'apprécie hautement le soutien de L'Organisation de la Conférence Islamique et des autres pays dans le règlement du conflit arméno-azerbaïdjanais du Haut Karabakh, une source de la plus grande menace pour notre pays et pour la région également. Je voudrais exprimer ma reconnaissance pour ce soutien.

Il y a déjà 15 ans depuis que l'Azerbaïdjan a subi l'agression de l'Arménie voisine, à la suite de laquelle 20% de nos terres ont été occupées et plus d'un million de réfugiés et des migrants forcés ont apparu dans le pays. Au Haut Karabakh et les autres 7 régions, anciens monuments de culture sont abolis, les mosquées sont détruites, les tombes musulmanes sont profanées, les vestiges de la civilisation musulmane sont rasés. A la suite de l'agression militaire et le nettoyage ethnique, plus de 20 mille Azéris sont tués, plus de 50 mille personnes sont handicapés, plus de 4 mille sont prisonniers, portés disparus, otages. Enfants, femmes et vieillards ont connu les atrocités du génocide commis par des agresseurs arméniens.

Profitant de l'occasion je voudrais remercier les chefs de l'Organisation de la Conférence Islamique et les pays donateurs pour l'aide accordée aux réfugiés chassés de leurs foyers et aux migrants forcés.

A la suite de plus de 30 attentats terroristes commis par les terroristes arméniens, plus de 2 mille civils innocents azéris ont été tués, des dizaines de milliers de personnes ont été blessés en Azerbaïdjan. A la différence de ceux qui cherchent dans les attentats terroristes un lien avec la religion, nous n'avons pas cette approche aux crimes commis par des Arméniens. Le terrorisme n'a pas de racines religieuses.

L'Azerbaïdjan demande le règlement équitable du conflit conformément aux normes et principes du droit international dans le cadre de l'intégrité territoriale de notre pays, demande la réalisation des résolutions du Conseil de sécurité de l'ONU, des décisions de l'OCI, de l'OSCE, du Conseil de l'Europe et des autres organisations internationales concernant le conflit.

Je voudrais souligner encore une fois que le conflit doit être réglé non pas sur la base du nettoyage ethnique et l'annexion de facto des territoires de l'Etat souverain mais sur la base des normes du droit international. Nous n'accepterons aucune concession portant atteinte à notre intégrité territoriale.

Le conflit porta un grand préjudice à l'économie de l' Azerbaïdjan. Cependant nous avons réussi à mobiliser nos ressources intérieures et surmonter la crise socioéconomique. Aujourd'hui l' Azerbaïdjan est un pays qui se développe intensément. L' Azerbaïdjan est un pays de la stabilité politique et économique.

Au cours de la période de 1996-2004 la croissance économique annuelle était 10%. Au cours de 11 mois 2005 la croissance du PIB était 24%, la croissance de la production industrielle – 30%. Les deux derniers ans plus de 300 mille emplois ont été créés dans notre pays. La priorité de la politique économique de l'Etat azerbaïdjanais revient à l'amélioration du niveau de vie de la population, de la sécurité sociale. A cette fin notre budget national augmentera 70% en 2006.

Saisissant cette occasion nous voudrions apporter notre contribution dans la coopération économique entre les pays-membres. Aujourd'hui on en ressent un grand besoin. Nous devons nous entraider dans le domaine de l'économie en élargissant les liens de commerce. A présent il y a de bonnes possibilités. Une infrastructure moderne existe dans les pays-membres de l'Organisation. Nous accordons une attention particulière à la coopération économique avec les pays frères. Il nous faut acheter nos produits respectifs, nous prêter assistance, les uns aux autres afin de créer une ambiance plus favorable aux investissements des pays amis. Ainsi, nous pourrions contribuer à notre développement économique. C'est une question très importante et nous, en Azerbaïdjan, sommes prêts à faire des démarches encore plus importantes pour donner un essor aux liens économiques bilatéraux.

Je déclare mon dévouement à la solidarité islamique, aux principes et aux objectifs de l'Organisation de la Conférence Islamique, j'appelle tout le monde à consolider leurs efforts pour la paix, la stabilité et le progrès. Je souhaite à vous tous et à vos peuples bonheur, paix et calme.

Merci.

"Azerbaïdjan" (journal), 8 décembre 2005

La 33ème session du Conseil des Ministres des Affaires Etrangères des pays membres de l'O.C.I., Bakou, Azerbaïdjan - 2006

**Discours de M. Ilham Aliyev, Président de la République
d'Azerbaïdjan au 33ème session du Conseil des Ministres des Affaires
Etrangères des pays membres de l'O.C.I., Bakou**

Le 18 juin 2006

Honorable Monsieur le Secrétaire général,
Honorables ministres, chefs des délégations,
Chers invités!

Je vous salue sincèrement et je vous dis « Bienvenue en Azerbaïdjan ! »

Il nous importe beaucoup la tenue en Azerbaïdjan de la 33ème session du Conseil des ministres des affaires étrangères des pays-membres de l'Organisation de la Conférence Islamique. Une rencontre aussi prestigieuse se tient en Azerbaïdjan pour la première fois. Bien sûr, nous voudrions que les discussions, l'échange d'avis lors de la session perfectionnent encore plus notre travail, renforcent nos liens. Je n'ai aucun doute que les décisions adoptées, y compris la Déclaration de Bakou apportent une grande contribution à notre travail.

L'organisation de la Conférence Islamique renforce ses positions, les possibilités de l'influence de cette organisations sur les processus en cours dans le monde s'élargissent, ce qui nous réjouit, bien sûr. Nos liens fraternels, amicaux, notre solidarité nous redonnent de la force. Nos liens dans le cadre politique sont au niveau très élevé. A côté des liens bilatéraux, nous participons avec succès aux différents événements internationaux, à un nombre de projets de la coopération régionale dans le cadre pluripartite. Bien sûr, nous voudrions que nos relations se renforcent dans tous les domaines. En premier lieu dans le domaine de l'économie, puisque aujourd'hui des options économiques, le potentiel économique définissent, bien sûr, la puissance du pays, la possibilité de son influence. Notre activité doit être ciblée sur le soutien mutuel, le renforcement de l'économie de nos pays. Pour y parvenir il faut sans doute

élargir encore plus les liens commerciaux mutuels. J'espère que la rencontre actuelle donnera une pulsion importante à l'activité dans ce domaine et la coopération entre les Etats-membres de l'Organisation dans tous les domaines sera plus solide.

En même temps lors de la session actuelle seront discutées les problèmes qui nous inquiètent et nous devons déclarer notre position. Dans certains cas les processus en cours dans le monde provoquent notre inquiétude. Avant tout les tentatives des massa média de certains pays et des certains milieux politiques de faire l'amalgame entre islam et terrorisme. Nous ne pouvons pas l'admettre. L'Islam est une religion de paix, de bonté, de tolérance. L'Azerbaïdjan lui-même est la victime du terreur. Les organisations terroristes arméniennes ont commis plus de 30 attentats terroristes contre nous, et plus de 2 mille Azéris sont morts à la suite de ces attentats. Néanmoins nous ne faisons aucun lien entre ces organisations terroristes et une religion. Cela est faux. Le terrorisme n'a ni religion ni nationalité. C'est pourquoi nous devons exprimer notre protestation, déclarer notre position encore plus résolument.

Il y a encore un problème nous inquiétant qui est lié au renforcement de l'islamophobie dans certains pays. Aujourd'hui nous parlons beaucoup du dialogue entre les civilisations mais, en réalité nous voyons juste le contraire. Nous voyons que dans les différents pays, la discrimination sur une base religieuse devient plus fréquente et dans certains cas l'attitude vis-à-vis des gens professant l'islam n'est pas au niveau convenable. Aujourd'hui nous parlons de la mondialisation, du dialogue entre les civilisations, nous nous approprions plus activement les valeurs démocratiques. Dans ce cas nous ne pouvons pas accepter la discrimination, ni religieuse, ni nationale, accepter l'attitude négative aux représentants de différentes religions. Je suis sûr que nous allons déclarer notre position et donner notre avis sur toutes ces questions en réunissant les efforts des pays-membres de l'Organisation de la Conférence Islamique. J'espère que notre activité commune, notre travail commun vont éclaircir tous les problèmes qui nous inquiètent et ils seront prévenus.

Aujourd'hui nous nous sommes réunis en Azerbaïdjan. J'ai déjà noté que c'est un événement très important pour nous. L'événement aussi prestigieux se tient en Azerbaïdjan pour la première fois et j'espère que vous également profiterez de l'occasion de faire connaissance de notre pays. L'Azerbaïdjan est un ancien pays. Mais en tant qu'Etat indépendant, il est jeune. Il y a seulement 15 ans que notre pays avait restauré son indépendance nationale et de cette époque jusqu'à présent renforce ses positions en qualité du membre de la communauté mondiale. Notre politique indépendant sert les intérêts du peuple azéri. Nous sommes participants, initiateurs de différents projets régionaux et internationaux. La stabilité politique, l'entente civile règnent en Azerbaïdjan.

Nous renforçons intensément notre potentiel économique, aujourd'hui l'Azerbaïdjan est parmi les pays leaders pour la croissance économique. L'année passée la croissance du produit intérieur brut était de 26 % et les cinq mois de l'année courante est presque de 40%. La croissance de la production industrielle est aussi à un niveau très élevé. Beaucoup d'emplois sont créés, on lutte résolument et efficacement contre la pauvreté. Bref, l'Azerbaïdjan du point de vue économique est un pays qui se développe d'une manière assez dynamique, ce qui crée pour nous de nouvelles possibilités, ouvre de nouveaux horizons. L'Azerbaïdjan en tant que membre de la communauté mondiale opte pour une position constructive dans toutes les organisations internationales. Dans le cadre de l'Organisation des Nations Unies, dans les autres organisations nous avons toujours défendu les positions des Etats-membres de l'Organisation de la Conférence Islamique, cette politique sera poursuivie.

Je voudrais également signaler que après l'indépendance et jusqu'à présent nous avons toujours ressenti le soutien, l'aide des Etats-membres de l'Organisation de la Conférence Islamique. Nous apprécions hautement les efforts des Etats de l'OCI pour soutenir la position de l'Azerbaïdjan au sein des organisations internationales. Profitant de cette occasion je voudrais exprimer ma reconnaissance aux représentants de tous ses pays.

A côté des progrès il y a bien sûr des problèmes sociaux et économiques que nous résolvons. Mais il y a des problèmes que nous seuls ne pouvons pas résoudre. Le problème le plus urgent, plus important pour nous c'est le problème du règlement du conflit arméno-azerbaïdjanais du Haut Karabakh. A la suite de l'agression arménienne contre l'Azerbaïdjan de longues années déjà 20% de nos terres sont occupées. A la suite de la politique arménienne du nettoyage ethnique dirigée contre l'Azerbaïdjan, plus d'un million d'Azéris furent chassés et sont devenus réfugiés et migrants forcés. A la suite de l'agression militaire de l'Arménie, tous les bâtiments, toute l'infrastructure de ces 20% des terres azéries sont détruits. Les Arméniens ont rasé les tombes de nos ancêtres, les mosquées, les monuments historiques, tous les bâtiments. C'est un vandalisme inouï. Naturellement, le problème auquel l'Azerbaïdjan fait face limite les tendances de la coopération dans la région. Nous nous efforçons et nous espérons atteindre la solution pacifique de ce problème par la voie de négociations. Nous sommes partisans des négociations pacifiques. En même temps, nous ne pouvons accepter la situation actuelle. Partout dans le monde hormis l'Arménie on avait reconnu l'intégrité territoriale de l'Azerbaïdjan. L'Organisation des Nations Unies avait adopté à ce sujet quatre résolutions. Dans ces résolutions qu'on ne met pas en oeuvre, on dit que les forces armées arméniennes doivent être retirées sans conditions des terres azéries. Les décisions des autres organisations prestigieuses internationales demandent la

même chose. L'Organisation de la Conférence Islamique, le Conseil de l'Europe, l'organisation de GUAM et un nombre d'autres organisations ont ouvertement déclaré leur position à ce sujet. Mais malheureusement, le mécanisme de la mise en place des décisions fait défaut. Ce qui nous inquiète le plus c'est que l'Organisation des Nations Unies, l'organisation la plus prestigieuse dans le monde, n'a non plus de mécanisme efficace gérant la mise en place des décisions. Actuellement on est en train d'avoir un échange de vues au sujet des réformes en cours à l'Organisation des Nations Unies. Je pense que la réforme majeure doit concerner l'élaboration du mécanisme de la mise en place des décisions prises. Si la décision est prise il faut la mettre en place. Il faut prendre des mesures appropriées contre le pays qui ne met pas en place les décisions. Cela va perfectionner encore plus le travail de l'Organisation des Nations Unies.

L'Azerbaïdjan ne se résignera jamais à la violation de son intégrité territoriale. Les négociations en cours peuvent aboutir à l'accord pacifique à condition de la restauration de l'intégrité territoriale de l'Azerbaïdjan. J'espère que nous y arriverons.

Le Haut Karabakh – c'est la terre azérie historique, les Arméniens y sont venus au début du XIX siècle. L'intégrité territoriale de l'Azerbaïdjan est reconnue juridiquement et le Haut Karabakh est une partie intégrante de l'Azerbaïdjan. Du point de vue politique les positions de l'Azerbaïdjan se renforcent de plus en plus et le soutien des organisations internationales est très importante pour nous. La position et le prestige croissant de l'Organisation de la Conférence Islamique donne une pulsion à notre politique. Du point de vue économique l'Azerbaïdjan se développe assez intensément. Nous ne sommes qu'au début de notre chemin et l'avenir heureux nous attend. D'après tous les calculs le développement économique intense de l'Azerbaïdjan le transformera en un pays très riche. Tous ces facteurs permettent d'affirmer que nous parviendrons à résoudre le problème et je voudrais que cela se fasse pacifiquement. En même temps les autres variantes ne doivent être retirées de l'ordre du jour.

Profitant de l'occasion je tiens à remercier profondément l'Organisation de la Conférence Islamique et à exprimer ma reconnaissance pour le soutien de notre cause juste.

Il nous faut sans doute exprimer notre attitude vis à vis des processus en cours dans la région. On ne peut parler du développement que dans les conditions de la sécurité et de la stabilité. Si on prête attention aux exemples positifs on se rend compte que le développement se met en place dans le pays où tout cela est assuré. Nous vivons dans cette région. C'est pourquoi les processus en cours dans la région définissent d'une certaine manière notre politique. En

même temps la politique de l'Azerbaïdjan influence les processus en cours dans la région. C'est pourquoi nous tous devons tâcher que la paix et la sécurité s'établissent dans la région, que les différents risques diminuent. Nous ne devons permettre l'apparition de nouveaux risques, il faut résoudre tous les problèmes par la voie pacifique. Nous optons pour cette approche, dans le cas pareil les risques diminueront dans la région. Nous y aspirons. Nous voudrions que nos pays se développent, que nos citoyens vivent mieux, qu'ils deviennent plus instruits. Un des problèmes que nous devons résoudre concerne l'instruction. L'instruction de nos citoyens, leurs connaissances profondes est une question très importante qui définit l'avenir du monde. Les connaissances, l'alphabétisme, l'emploi de nouvelles technologies ce sont des priorités pour nous. Notre solidarité, le soutien mutuel vont faciliter notre travail.

Chers invités, je voudrais signaler encore une fois : je suis heureux que vous êtes présents en Azerbaïdjan aujourd'hui, que vous êtes nos invités. Certains parmi vous viennent en Azerbaïdjan pour la première fois et c'est une possibilité de faire connaissance de l'Azerbaïdjan. Je suis certain que nos liens avec les Etats-membres de l'Organisation de la Conférence Islamique vont se renforcer par la suite également. Je répète qu'il y a seulement 15 ans que l'Azerbaïdjan est devenu membre de la communauté mondiale. Nous devons faire notre promotion, nous présenter, proposer nos options pour que la coopération s'accélère encore. L'Azerbaïdjan voudrait renforcer encore plus l'activité de l'Organisation de la Conférence Islamique. Nous considérons que le rôle très important revient à l'Organisation et nous espérons que ce rôle va s'accroître. Plus l'Organisation sera forte plus notre position sera solide.

Je vous salue encore en Azerbaïdjan et je souhaite plein succès à la session. Merci.

"Azerbaïdjan" (journal), 20 juin 2006

DOCUMENTS SUPPLÉMENTAIRES

RÉSOLUTIONS de l'Organisation de la Conférence Islamique

7ème SOMMET DES PAYS MEMBRES DE L'O.C.I., CASABLANCA, 12 DECEMBRE 1994

Résolution N° 11/7-P (IS) sur le conflit entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan

La septième Conférence Islamique au Sommet, (session de la Fraternité et de la Renaissance) tenue à Casablanca, Royaume du Maroc, du 11 au 13 Rajab 1415 H (13 et 15 décembre 1994);

Partant des principes et objectifs de la Charte de l'Organisation de la Conférence Islamique;

Gravement préoccupée par la sérieuse escalade de l'agression perpétrée par la République d'Arménie contre la République d'Azerbaïdjan résultant de l'occupation de plus de 20% du territoire azéri;

Fortement émue par le drame que vit plus d'un million de personnes déplacées et de réfugiés azéris à la suite de l'agression arménienne, et par l'ampleur et l'acuité des problèmes humanitaires engendrés;

Rappelant la position de principe adoptée sur cette question par la cinquième et la septième sessions extraordinaires de la Conférence Islamique des Ministres des Affaires Etrangères, tenues à Istanbul en juin 1992, et à Islamabad en septembre 1994, respectivement ;

Rappelant également les paragraphes pertinents du communiqué final adopté par la réunion de Coordination des Ministres des Affaires Etrangères de l'OCI tenue aux Nations Unies, à New York, le 23 septembre 1992 et le 3 octobre 1994 ;

Notant les efforts déployés par les pays voisins et les Etats de la région, notamment la République Islamique d'Iran, la République de Turquie en vue de promouvoir un règlement pacifique du conflit entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan ;

Consciente de la menace que l'agression arménienne pose à la paix et à la sécurité internationales ;

Exhortant au respect strict de la Charte des Nations Unies et de la mise en oeuvre rigoureuse des résolutions du Conseil de sécurité des Nations Unies ;

Notant l'effet nocif de cette politique d'agression de la République d'Arménie sur le processus de paix en cours dans le cadre de la CSCE ;

1. *Condamne vigoureusement l'agression arménienne contre la République d'Azerbaïdjan.*

2. *Considère les actions perpétrées contre la population civile azérie dans les territoires azéris occupés comme crimes contre l'humanité.*

3. *Exige fermement la mise en exécution stricte des résolutions No.822, 853, 874 et 884 du Conseil de sécurité des Nations Unies, le retrait immédiat, inconditionnel et total des forces arméniennes de tous les territoires azéris occupés, entre autres, les régions de Lachin et Shusha, et PRIE INSTAMMENT l'Arménie de respecter la souveraineté et l'intégrité territoriale de la République d'Azerbaïdjan.*

4. *Appelle le Conseil de sécurité à reconnaître l'existence d'une agression contre la République d'Azerbaïdjan ; à prendre les mesures nécessaires en conformité avec le chapitre VII de la Charte des Nations Unies pour assurer le respect de ses résolutions ; à condamner et à arrêter l'agression contre la souveraineté et l'intégrité territoriale de la République d'Azerbaïdjan ; et DECIDE d'entreprendre une action coordonnée à cet effet, aux Nations Unies.*

5. *Réaffirme que l'acquisition de territoires par la force ne saurait être reconnue.*

6. *Appelle à un règlement juste et pacifique du conflit entre l'Azerbaïdjan et l'Arménie sur la base du respect des principes de l'intégrité territoriale des Etats et de l'inviolabilité des frontières internationalement reconnues.*

7. *Exhorte l'Arménie et l'Azerbaïdjan ainsi que tous les Etats Membres du groupe Minsk à s'engager de manière constructive et de s'abstenir de toute action susceptible de rendre plus difficile l'établissement d'une solution pacifique.*

8. *Réaffirme sa solidarité entière et son plein appui aux efforts déployés par le Gouvernement et le peuple d'Azerbaïdjan pour la défense de leur pays.*

9. *Lance un appel pour que les personnes déplacées et les réfugiés puissent retourner dans leurs foyers en toute sécurité, dans l'honneur et la dignité.*

10. *Exprime sa préoccupation face à la gravité des problèmes humanitaires concernant plus d'un million de personnes déplacées et de réfugiés dans le territoire d'Azerbaïdjan et DEMANDE aux Etats Membres, à la Banque Islamique de Développement, et aux autres institutions islamiques d'apporter d'urgence une assistance financière et humanitaire à la République d'Azerbaïdjan.*

11. *Prie le Secrétaire Général de suivre la mise en oeuvre de la présente résolution et d'en faire rapport à la vingt-troisième Conférence Islamique des Ministres des Affaires Etrangères.*

Résolution N°. 16/7- E (IS) sur l'assistance économique à la République d'Azerbaïdjan

La septième Conférence Islamique au sommet (session de la Fraternité et de la Renaissance) tenue à Casablanca, Royaume du Maroc, du 11 au 13 Rajab 1415 H (13 - 15 Décembre 1994);

Rappelant les résolutions adoptées par les conférences des Ministres des Affaires Etrangères de l'OCI sur la situation qui prévaut en Azerbaïdjan suite à l'agression perpétrée par l'Arménie voisine;

Confirmant l'entière solidarité des Etats Membres de l'OCI avec le gouvernement et le peuple d'Azerbaïdjan, en ce moment grave et très critique de l'histoire de ce pays;

Considérant les résolutions pertinentes du Conseil de Sécurité des Nations Unies sur le conflit,

Déplorant les hostilités arméniennes dans la région du Haut Karabakh en Azerbaïdjan suivies par l'occupation de 20 % du territoire d'Azerbaïdjan qui ont obligé près d'un million de citoyens Azéris à fuir leurs foyers en raison des attaques brutales et des violations flagrantes des droits de l'homme engendrées par cette agression;

Reconnaissant la nécessité de faire preuve d'une solidarité plus agissante des Etats Membres avec le gouvernement et le peuple d'Azerbaïdjan,

Accueillant favorablement et appréciant l'assistance accordée par certains pays membres et par les organes spécialisés de l'OCI, des Nations Unies et des organisations internationales,

1. *Exhorte la communauté internationale à déployer des efforts plus soutenus et à prendre immédiatement des mesures pour mettre fin à l'occupation des territoires azerbaïdjanais par les forces arméniennes et assurer leur retrait inconditionnel aux fins de restaurer l'intégrité territoriale de l'Azerbaïdjan.*

2. *Lance un appel aux Etats Membres et aux institutions islamiques pour accorder au Gouvernement d'Azerbaïdjan l'assistance économique pressante dont il a besoin afin d'atténuer les souffrances du peuple Azéri.*

3. *Prie instamment les organisations internationales de poursuivre l'octroi d'une assistance humanitaire et financière à l'Azerbaïdjan.*

**8ème SOMMET DES PAYS MEMBRES DE L'O.C.I., TEHERAN,
11 DECEMBRE 1997**

**Résolution N°. 18/8-P (IS) sur l'agression de la République d'Arménie
contre la République d'Azerbaïdjan**

La huitième session de la Conférence islamique au Sommet (session de la dignité, du dialogue et de la participation), réunie à Téhéran, République islamique d'Iran, du 9 au 11 Chaabane 1418 H (9-11 décembre 1997).

Partant des principes et objectifs de la Charte de l'Organisation de la ---
Conférence islamique;

Gravement préoccupée par l'agression perpétrée par la République d'Arménie contre la République d'Azerbaïdjan résultant de l'occupation de plus de 20% du territoire azéri;

Fortement émue par le drame que vivent plus d'un million de personnes déplacées et de réfugiés azéris à la suite de l'agression arménienne, et par l'ampleur et l'acuité des problèmes humanitaires qui en ont découlé;

Réaffirmant toutes les résolutions pertinentes antérieures, en particulier la résolution concernant ce problème et adoptée par le 7ème Sommet islamique tenu à Casablanca, Royaume du Maroc, du 11 au 13 Rajab 1415 H (13-15 décembre 1994);

Consciente de la menace que l'agression arménienne fait peser sur la paix et la sécurité internationales ;

Exhortant au respect strict de la Charte des Nations unies et à la mise en oeuvre rigoureuse des résolutions du Conseil de sécurité des Nations unies ;

Se félicitant des efforts diplomatiques et autres visant à régler le conflit;

Réaffirmant le respect de tous les Etats membres de la souveraineté, de l'intégrité territoriale et de l'indépendance politique de la République d'Azerbaïdjan;

Réaffirmant également que l'acquisition de territoires par l'usage de la force ne saurait être reconnue;

Notant l'impact négatif de cette politique d'agression de la République d'Arménie sur le processus de paix en cours dans le cadre de la CSCE ;

1. *Condamne vigoureusement l'agression arménienne contre la République d'Azerbaïdjan.*

2. *Considère les actions perpétrées contre la population civile azérie dans les territoires azéris occupés comme des crimes contre l'humanité.*

3. *Condamne vigoureusement le pillage et la destruction des monuments archéologiques, culturels et religieux dans les territoires azéris occupés.*

4. *Exige fermement la mise à exécution stricte des résolutions No.822, 853, 874 et 884 du Conseil de sécurité des Nations unies, le retrait immédiat, inconditionnel et total des forces arméniennes de tous les territoires azéris occupés, entre autres, les régions de Lachin et Shusha, et PRIE INSTAMMENT l'Arménie de respecter la souveraineté et l'intégrité territoriale de la République d'Azerbaïdjan.*

5. *Exprime sa préoccupation face à la non exécution par l'Arménie, à ce jour, des demandes contenues dans la résolution du Conseil de sécurité de l'ONU.*

6. *Appelle le Conseil de sécurité à reconnaître l'existence d'une agression contre la République d'Azerbaïdjan ; à prendre les mesures nécessaires en conformité avec le chapitre VII de la Charte des Nations Unies pour assurer le respect de ses résolutions ; à condamner et à arrêter l'agression contre la souveraineté et l'intégrité territoriale de la République d'Azerbaïdjan ;*

et DECIDE d'entreprendre une action coordonnée à cet effet, aux Nations Unies.

7. *Exhorte les Etats membres à s'abstenir de fournir des armes et équipements militaires, et tout ce qui peut encourager l'agresseur à intensifier le conflit ou à continuer l'occupation des territoires. Le territoire d'un Etat membre de l'OCI ne doit pas servir pour le transit des objets cités plus haut.*

8. *Appelle les Etats membres ainsi que les autres membres de la communauté internationale à prendre des mesures politiques et économiques appropriées pour mettre un terme à l'agression arménienne et à l'occupation des territoires d'Azerbaïdjan.*

9. *Appelle à un règlement juste et pacifique du conflit entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan, sur la base du respect des principes de l'intégrité territoriale des Etats et de l'intangibilité des frontières internationalement reconnues.*

10. *Exhorte l'Arménie et l'Azerbaïdjan ainsi que tous les Etats membres du Groupe Minsk à s'engager de manière constructive dans le processus de paix du CSCE en cours et de s'abstenir de toute action susceptible de rendre plus difficile l'établissement d'une solution pacifique.*

11. *Réaffirme sa solidarité entière et son plein appui aux efforts déployés par le Gouvernement et le peuple d'Azerbaïdjan pour la défense de leur pays.*

12. *Lance un appel pour que les personnes déplacées et les réfugiés puissent retourner dans leurs foyers en toute sécurité, dans l'honneur et la dignité.*

13. *Exprime son appréciation à tous les Etats membres pour l'assistance humanitaire qu'ils ont apportée aux réfugiés et aux personnes déplacées et exhorte tous les autres à leur apporter également leurs contributions.*

14. *Exprime sa préoccupation face à la gravité des problèmes humanitaires concernant plus d'un million de personnes déplacées et de réfugiés dans le territoire d'Azerbaïdjan et demande aux Etats membres, à la Banque islamique de développement, et aux autres institutions islamiques d'apporter d'urgence une assistance financière et humanitaire à la République d'Azerbaïdjan.*

15. *Considère que l'Azerbaïdjan a droit à un dédommagement intégral des dégâts subis et dont la responsabilité de remboursement incombe à l'Arménie.*

16. *Apprécie les efforts du Secrétaire général pour informer le Président en exercice du CSCE de la position des Etats membres de l'OCI concernant la question.*

17. *Prie le Secrétaire général de suivre la mise en oeuvre de la présente résolution et d'en faire rapport à la neuvième session de la conférence islamique au Sommet.*

Résolution N°18/8-E (IS) sur l'assistance économique en faveur de la République d'Azerbaïdjan

La huitième session de la Conférence islamique au Sommet (session de la dignité, du dialogue et de la participation), tenue à Téhéran, République Islamique d'Iran, du 9 au 11 Chaabane 1418H (9-11 décembre 1997) ;

Rappelant la résolution 18/24-E de la vingt-quatrième session de la Conférence islamique des ministres des Affaires Etrangères;

Confirmant l'entière solidarité des Etats membres de l'OCI avec le gouvernement et le peuple d'Azerbaïdjan, en ce moment grave et particulièrement critique dans l'histoire de ce pays;

Se référant aux résolutions pertinentes du Conseil de sécurité des Nations Unies sur le conflit;

Déplorant les actes d'hostilité arméniens dans la région du Haut Karabakh en Azerbaïdjan suivies par l'occupation de 20% environ du territoire d'Azerbaïdjan qui ont obligé près d'un million de citoyens Azéris à fuir leurs foyers en raison des attaques brutales et des violations flagrantes des droits de l'homme engendrées par ces agressions;

Reconnaissant la nécessité de faire preuve d'une solidarité plus agissante des Etats membres de l'OCI avec le gouvernement et le peuple d'Azerbaïdjan;

Accueillant favorablement et appréciant l'assistance accordée par certains pays membres et par les organes spécialisés de l'OCI, les Nations unies et les Organisations internationales;

Ayant pris connaissance des recommandations de la 20ème session de la Commission islamique pour les Affaires économiques, culturelles et sociales;

1. *Lance un appel aux Etats membres et aux institutions islamiques pour qu'ils accordent au gouvernement d'Azerbaïdjan l'assistance économique et humanitaire urgente dont il a le plus grand besoin afin d'atténuer les souffrances du peuple Azéri.*

2. *Prie instamment les Organisations internationales de poursuivre l'octroi d'une assistance humanitaire et financière à l' Azerbaïdjan.*

3. *Charge le Secrétaire général de suivre la question et d'en faire rapport à la prochaine Conférence islamique au Sommet.*

**LA 33ème SESSION DE LA CONFERENCE ISLAMIQUE DES
MINISTRES DES AFFAIRES ÉTRANGERES REUNIE A BAKOU,
REPUBLIQUE D'AZERBAÏDJAN, DU 19-21 JUIN 2006**

**Résolution N° 9/33-P sur l'agression de la République d'Arménie contre la
République d'Azerbaïdjan**

**La trente-troisième session de la Conférence islamique des ministres
des affaires étrangères (session de l'harmonisation des droits, des libertés et
de la justice), tenue à Bakou, République d'Azerbaïdjan, du 23 au 25
jumada awwal 1427 h (19-21 juin 2006) ;**

Partant des principes et objectifs de la Charte de l'Organisation de la
Conférence Islamique ;

Gravement préoccupée par l'agression perpétrée par la République
d'Arménie contre la République d'Azerbaïdjan, et qui a eu pour conséquence,
l'occupation de plus de 20% du territoire azerbaïdjanais ;

Exprimant sa profonde préoccupation du maintien sous occupation d'une
portion considérable du territoire azerbaïdjanais et du transfert illégal de colons
de nationalité arménienne vers les territoires occupés ;

Profondément préoccupée par le drame que vivent plus d'un million de
personnes déplacées et de réfugiés azerbaïdjanais à la suite de l'agression
arménienne, ainsi que par l'ampleur et l'acuité des problèmes humanitaires qui
en découlent ;

Réaffirmant toutes les résolutions pertinentes en particulier, le projet de
résolution no 21/10-p(is) concernant ce problème et adoptée par la 10ème session
de la Conférence islamique au sommet tenu à Putrajaya, Malaisie, les 20 et 21
chaaban 1424h (16, 17 octobre 2003) ;

Appelant au respect strict de la Charte des Nations Unies et à la mise en
oeuvre intégrale des résolutions pertinentes du Conseil de sécurité des Nations
Unies ;

Se félicitant des efforts diplomatiques et autres visant à trouver une issue
au conflit entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan ;

Réaffirmant l'engagement de tous les Etats membres à respecter la
souveraineté, l'intégrité territoriale et l'indépendance politique de la République
d'Azerbaïdjan ;

Notant l'impact négatif de la politique d'agression adoptée par la
République d'Arménie sur le processus de paix en cours dans le cadre de
l'OSCE ;

Ayant pris note du rapport du secrétaire général sur l'agression de la
République d'Arménie contre la République d'Azerbaïdjan (icfm/33-
2006/pol/sg.rep.7 ;

*1. Condamne avec force l'agression arménienne contre la République
d'Azerbaïdjan.*

*2. Considère les exactions à l'encontre de la population civile
d'Azerbaïdjan dans les territoires azerbaïdjanais occupés, comme des crimes
contre l'humanité.*

*3. Dénonce fermement le pillage et la destruction des sites
archéologiques, culturels et religieux dans les territoires azerbaïdjanais
occupés.*

*4. Exige fermement la mise en œuvre stricte des projets de résolutions
no.822, 853, 874 et 884 du Conseil de sécurité des Nations Unies et le retrait
immédiat, inconditionnel et total des forces arméniennes de tous les territoires
azerbaïdjanais occupés, y compris la région du Nagorno Karabakh et invite
instamment l'Arménie à respecter la souveraineté et l'intégrité territoriale de la
République d'Azerbaïdjan.*

*5. Exprime sa préoccupation devant le refus de l'Arménie d'appliquer les
projets de résolutions susmentionnées du Conseil de sécurité des Nations Unies.*

*6. Appelle le Conseil international de sécurité à reconnaître l'existence
d'une agression contre la République d'Azerbaïdjan ; à prendre les mesures
nécessaires en conformité avec le chapitre vii de la Charte des Nations Unies
pour assurer le respect de ses résolutions ; à condamner l'agression contre la
souveraineté et l'intégrité territoriale de la République d'Azerbaïdjan et à y
mettre fin ; et décide d'entreprendre, à cet effet, une action coordonnée au sein
des Nations Unies.*

*7. Exhorte tous les Etats à s'abstenir de fournir des armes et équipements
militaires à l'Arménie en vue de priver l'agresseur de toute opportunité,
d'intensifier le conflit ou de prolonger l'occupation des territoires azéris, les
territoires des Etats membres ne devant pas être utilisés à cet égard pour faire
transiter ce genre de matériels.*

*8. Appelle les Etats membres ainsi que les autres membres de la
communauté internationale à prendre des mesures politiques et économiques
appropriées pour mettre un terme à l'agression arménienne et à l'occupation
des territoires de l'Azerbaïdjan.*

*9. Appelle à un règlement juste et pacifique du conflit entre l'Arménie et
l'Azerbaïdjan, sur la base du respect des principes de l'intégrité territoriale des
Etats et de l'intangibilité des frontières internationalement reconnues.*

*10. Décide de donner instructions aux représentants permanents des Etats
membres de l'OCI auprès des Nations Unies à New York en vue d'apporter un*

soutien sans réserve à l'intégrité territoriale de la République d'Azerbaïdjan, au cours du prochain vote qui se déroulera au sein de l'Assemblée générale des Nations Unies.

11. Exhorte l'Arménie et tous les Etats membres ainsi que tous les Etats membres du groupe de Minsk de l'OSCE à s'engager de manière constructive dans le processus de paix en cours initié par l'OSCE sur la base des projets de résolutions pertinentes du Conseil de sécurité de l'ONU et des décisions et documents appropriés y compris ceux de la première réunion complémentaire du Conseil des ministres de l'OSCE tenue le 24 mars 1992, ceux des sommets de l'OSCE, tenus respectivement les 5 et 6 décembre 1994 et les 18 et 19 novembre 1999 et les 2 et 3 décembre 1996, et à s'abstenir de toute action susceptible de compliquer davantage la recherche d'une solution pacifique au conflit.

12. Exprime son soutien aux trois principes de règlement du conflit armé entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan, tels que contenus dans la déclaration du président en exercice de l'OSCE lors du sommet de cette organisation tenue à Lisbonne en 1996, à savoir, le respect de l'intégrité territoriale de la République d'Arménie et de la République d'Azerbaïdjan, une plus grande autonomie pour la région de Nagorno-Karabach à l'intérieur de l'Azerbaïdjan, et la garantie de la sécurité de cette région et toute sa population.

13. Souligne que le fait accompli ne doit pas servir de base de règlement et que ni la situation actuelle dans les territoires occupés de la République d'Azerbaïdjan, ni aucune autre action, y compris un processus de soutien arrangé, entreprise dans le but de prolonger le statu quo, ne doit être reconnue en tant que procédure légale.

14. Exige la cessation immédiate des opérations de transfert et le rapatriement des colons de nationalité arménienne, dont l'installation dans les territoires azerbaïdjanais occupés constitue une violation flagrante du droit humanitaire international et a un impact préjudiciable sur le processus de règlement pacifique du conflit ; décide d'apporter son soutien sans réserve aux efforts entrepris à cette fin par l'Azerbaïdjan, notamment dans le cadre de la session actuelle de l'Assemblée générale des Nations Unies, entre autres, par l'intermédiaire des missions permanentes respectives des Etats membres auprès des Nations Unies à New York.

15. Exprime son appui aux activités du groupe de Minsk de l'OSCE et aux consultations tenues au niveau des ministres des affaires étrangères de l'Azerbaïdjan et de l'Arménie et sa conviction qu'une solution par étapes ne pourra que contribuer à assurer l'élimination graduelle des conséquences gravissimes de l'agression dont a été victime la République d'Azerbaïdjan.

16. Demande au secrétaire général d'informer le président en exercice de l'OSCE de la position ferme et fondée sur les principes de l'OCI à propos de l'agression arménienne contre la République d'Azerbaïdjan.

17. Réaffirme son entière solidarité et son appui total aux efforts déployés par le gouvernement et le peuple d'Azerbaïdjan pour défendre leur pays.

18. Lance un appel pour que les personnes déplacées et les réfugiés puissent retourner dans leurs foyers en toute sécurité et dans l'honneur et la dignité.

19. Exprime sa gratitude à tous les Etats membres qui ont fourni une assistance humanitaire aux réfugiés et aux personnes déplacées et exhorte les autres Etats à fournir une assistance similaire.

20. Exprime sa préoccupation devant la gravité des problèmes humanitaires qui touchent plus d'un million de personnes déplacées et de réfugiés sur le territoire de l'Azerbaïdjan et demande aux Etats membres de l'OCI, à la Banque islamique de développement et aux autres institutions islamiques de fournir l'assistance financière et humanitaire dont la République d'Azerbaïdjan a cruellement besoin.

21. Considère que l'Azerbaïdjan a droit à une compensation appropriée pour les dommages subis à la suite du conflit et dont l'Arménie assume l'entière responsabilité.

22. Demande au secrétaire général de suivre la mise en œuvre de cette résolution et d'en faire rapport à la 34ème session de la Conférence islamique des ministres des affaires étrangères.

**Résolution N°10 /33-E sur l'assistance économique à la République
d'Azerbaïdjan**

La trente-troisième session de la Conférence islamique des ministres des affaires étrangères (session de l'harmonisation des droits, des libertés et de la justice), tenue à Bakou, République d'Azerbaïdjan, du 23 au 25 jourmada awwal 1427 h (19-21 juin 2006) ;

Rappelant le programme d'action décennal adopté par la 3ème session extraordinaire de la Conférence islamique au sommet, réunie à Makkah, les 7 et 8 décembre 2005 ;

Rappelant également la résolution no 21/10-e (is) adoptée par la dixième session de la Conférence islamique au sommet ;

Rappelant également la résolution n°21/32-e adoptée par la 33ème session de la Conférence islamique des ministres des affaires étrangères ;

Confirmant l'entière solidarité des Etats membres de l'OCI avec le gouvernement et le peuple d'Azerbaïdjan, à un moment particulièrement critique de l'histoire de ce pays ;

Se référant aux résolutions pertinentes du Conseil de sécurité des Nations Unies sur le conflit;

Déplorant les actes de séparatisme soutenus par l'Arménie et qui ont eu pour théâtre la région du Nagorno Karabach, en République d'Azerbaïdjan, ont été suivis de l'occupation par l'Arménie de 20% des territoires azerbaïdjanais et provoque l'exode forcé de plus d'un million d'Azerbaïdjanais qui ont été chassés de force de leurs foyers, dans un scénario qui évoque l'abominable concept du nettoyage ethnique ;

Consciente du fait que les préjudices économiques infligés à l'Azerbaïdjan se chiffrent déjà à plus de 60 milliards de dollars ;

Accueillant favorablement et appréciant l'assistance accordée par certains pays membres et par les organes spécialisés de l'OCI, les Nations Unies et les organisations internationales ;

Ayant pris note du rapport du secrétaire général à ce sujet ;

1. *Lance un appel aux Etats membres et aux institutions islamiques pour qu'ils accordent au gouvernement d'Azerbaïdjan l'assistance économique et humanitaire urgente dont il a grand besoin afin d'atténuer les souffrances du peuple azéri.*

2. *Prie instamment les organisations internationales de continuer à fournir une assistance humanitaire et financière à l'Azerbaïdjan.*

3. *Demande au secrétaire général de suivre la mise en œuvre de cette résolution et d'en faire rapport à la 34ème session de la Conférence islamique des ministres des affaires étrangères.*

Résolution N° 2/33-c sur la protection des sanctuaires et lieux saints de l'Islam

La situation actuelle des sites et sanctuaires historiques et culturels islamiques dans les territoires d'Azerbaïdjan occupés suite à l'agression de la République d'Arménie contre la République d'Azerbaïdjan

Rappelant les résolutions adoptées par les conférences islamiques au sommet et autres instances islamiques, notamment la 10ème session de la Conférence islamique au sommet;

Réaffirmant les principes et objectifs de la Charte de l'Organisation de la Conférence islamique relatifs à la coordination des efforts pour la sauvegarde du patrimoine islamique ;

Consciente que l'histoire, la culture, l'archéologie et l'ethnographie de l'Azerbaïdjan font partie intégrante de l'histoire de ce pays et de son peuple et qu'elles représentent aussi l'une des sources du patrimoine islamique ;

Réaffirmant les résolutions nos 822, 853, 874 et 884 du Conseil de sécurité sur le retrait total, immédiat et inconditionnel des forces arméniennes de tous les territoires azéris, dont les régions de Lachin et de Shusha et exhortant fortement l'Arménie à respecter la souveraineté et l'intégrité territoriale de la République d'Azerbaïdjan ;

Consciente que la destruction massive et barbare, par l'Arménie, des mosquées et autres lieux sacrés islamiques en Azerbaïdjan à des fins d'épuration ethnique, constitue un crime contre l'humanité

Considérant les énormes dégâts que les agresseurs arméniens ont causés au patrimoine islamique dans les territoires azéris occupés par la République d'Arménie ou sont détruits, totalement ou partiellement, les rares vestiges et sites culturels, historiques et architecturaux islamiques, dont les mosquées, les lieux de culte, les cimetières, les sites archéologiques, les musées, les bibliothèques et galeries d'art, les théâtres publics, les conservatoires de musique et ou une grande quantité des anciennes reliques et des millions d'ouvrages et de manuscrits historiques a fait l'objet de spoliation ou de destruction;

Partageant totalement l'inquiétude du peuple et du gouvernement d'Azerbaïdjan à ce sujet ;

Ayant examiné le rapport du secrétariat général de l'OCI sur la question;

1. condamne vigoureusement les actes barbares commis par les agresseurs arméniens dans les territoires de la République d'Azerbaïdjan, dans le but de détruire tout le patrimoine islamique en Azerbaïdjan occupé.

2. exige la mise en œuvre stricte et sans conditions, par la République d'Arménie, des résolutions nos 822, 853, 874 et 884 du Conseil de sécurité.

3. réaffirme son soutien aux efforts déployés par l'Azerbaïdjan au sein des organisations internationales, en vue de protéger et préserver les valeurs culturelles et islamiques dans les territoires occupés par l'Arménie.

4. réaffirme le droit de l'Azerbaïdjan à recevoir des compensations appropriées pour les dégâts subis et tient la République d'Arménie entièrement responsable de la réparation totale desdits dégâts.

5. invite les organes subsidiaires et les institutions spécialisées de l'OCI concernés, à examiner la possibilité d'élaborer un programme d'aide à la construction de mosquées, établissements d'éducation, bibliothèques et musées dans les territoires azéris libérés de l'occupation , et ce, avec l'assistance des Etats membres de l'OCI.

6. Remercie le secrétaire général d'avoir informé l'organisation des Nations Unies, l'Organisation pour la sécurité et la coopération en Europe et les autres organisations internationales, de la position des Etats membres de l'OCI sur la question, ainsi que des mesures de coordination qu'il a prises dans le cadre des organes subsidiaires compétents et des organismes spécialisés et affiliés ; remercie également toutes ces institutions pour leur réponse positive, et notamment la Banque islamique de développement et l'ISESCO, qui ont adopté des programmes destinés à la sauvegarde des sanctuaires islamiques en Azerbaïdjan.

**11ème SOMMET DE L'ORGANISATION DE LA CONFERENCE
ISLAMIQUE, DAKAR, 13-14 MARS 2008**

**Résolution N° 10/11-P (IS) sur l'agression de la République d'Arménie
contre la République d'Azerbaïdjan**

Partant des principes et objectifs de la Charte de l'Organisation de la Conférence islamique ;

Gravement préoccupée par l'agression perpétrée par la République d'Arménie contre la République d'Azerbaïdjan, et qui a eu pour conséquence, l'occupation de plus de 20% du territoire azerbaïdjanais ;

Exprimant sa profonde préoccupation du maintien sous occupation d'une portion considérable du territoire azerbaïdjanais et du transfert illégal de colons de nationalité arménienne vers les territoires occupés ;

Profondément préoccupée par le drame que vivent plus d'un million de personnes déplacées et de réfugiés azerbaïdjanais à la suite de l'agression arménienne, ainsi que par l'ampleur et l'acuité des problèmes humanitaires qui en découlent ;

Réaffirmant toutes les résolutions pertinentes en particulier, la Projet de résolution no 21/10-P(IS) concernant ce problème et adoptée par la 10ème session de la Conférence islamique au Sommet tenue à Putrajaya, Malaisie, les 20 et 21 Chaaban 1424H (16, 17 octobre 2003) ;

Appelant au respect strict de la Charte des Nations Unies et à la mise en oeuvre intégrale des résolutions pertinentes du Conseil de sécurité des Nations Unies ;

Se félicitant des efforts diplomatiques et autres visant à trouver une issue au conflit entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan ;

Réaffirmant l'engagement de tous les Etats membres à respecter la souveraineté, l'intégrité territoriale et l'indépendance politique de la République d'Azerbaïdjan ;

Notant l'impact négatif de la politique d'agression adoptée par la République d'Arménie sur le processus de paix en cours dans le cadre de l'OSCE ;

Ayant pris note du rapport du Secrétaire général sur l'agression de la République d'Arménie contre la République d'Azerbaïdjan (ICFM/34-2007/POL/SG.REP.6) ;

1. *Condamne avec force l'agression arménienne contre la République d'Azerbaïdjan.*

2. *Considère les exactions à l'encontre de la population civile d'Azerbaïdjan dans les territoires azerbaïdjanais occupés, comme des crimes contre l'humanité.*

3. *Dénonce fermement le pillage et la destruction des sites archéologiques, culturels et religieux dans les territoires azerbaïdjanais occupés. 21OIC/ICFM-34/2007/POL/RES-FINAL*

4. *Exige fermement la mise en oeuvre stricte des Projet de résolutions No.822, 853, 874 et 884 du Conseil de sécurité des Nations unies et le retrait immédiat, inconditionnel et total des forces arméniennes de tous les territoires azerbaïdjanais occupés, y compris la région du Nagorno Karabakh et Invite instamment l'Arménie à respecter la souveraineté et l'intégrité territoriale de la République d'Azerbaïdjan.*

5. *Exprime sa préoccupation devant le refus de l'Arménie d'appliquer les projets de résolutions susmentionnés du Conseil de sécurité des Nations Unies.*

6. *Appelle le Conseil international de sécurité à reconnaître l'existence d'une agression contre la République d'Azerbaïdjan ; à prendre les mesures nécessaires en conformité avec le chapitre VII de la Charte des Nations Unies pour assurer le respect de ses résolutions ; à condamner l'agression contre la souveraineté et l'intégrité territoriale de la République d'Azerbaïdjan et à y mettre fin ; et décide d'entreprendre, à cet effet, une action coordonnée au sein des Nations Unies.*

7. *Exhorte tous les Etats à s'abstenir de fournir des armes et équipements militaires à l'Arménie en vue de priver l'agresseur de toute opportunité, d'intensifier le conflit ou de prolonger l'occupation des territoires azéris, les territoires des Etats membres ne devant pas être utilisés à cet égard pour faire transiter ce genre de matériels.*

8. *Appelle les Etats membres ainsi que les autres membres de la Communauté internationale à prendre des mesures politiques et économiques appropriées pour mettre un terme à l'agression arménienne et à l'occupation des territoires de l'Azerbaïdjan.*

9. *Appelle à un règlement juste et pacifique du conflit entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan, sur la base du respect des principes de l'intégrité territoriale des Etats et de l'intangibilité des frontières internationalement reconnues.*

10. *Décide de donner instructions aux représentants permanents des Etats membres de l'OCI auprès des Nations Unies à New York en vue d'apporter un soutien sans réserve à l'intégrité territoriale de la République d'Azerbaïdjan, au cours du prochain vote qui se déroulera au sein de l'Assemblée générale des Nations Unies.*

11. Exhorte l'Arménie et tous les Etats membres ainsi que tous les Etats membres du Groupe de Minsk de l'OSCE à s'engager de manière constructive dans le processus de paix en cours initié par l'OSCE sur la base des Projets de résolutions pertinentes du Conseil de sécurité de l'ONU et des décisions et documents appropriés y compris ceux de la première réunion complémentaire du Conseil des Ministres de l'OSCE tenue le 24 mars 1992, ceux des sommets de l'OSCE, tenus respectivement les 5 et 6 décembre 1994 et les 18 et 19 novembre 1999 et les 2 et 3 décembre 1996, et à s'abstenir de toute action susceptible de compliquer davantage la recherche d'une solution pacifique au conflit.

12. Exprime son soutien aux trois principes de règlement du conflit armé entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan, tels que contenus dans la déclaration du Président en exercice de l'OSCE lors du Sommet de cette organisation tenue à Lisbonne en 1996, à savoir, le respect de l'intégrité territoriale de la République d'Arménie et de la République d'Azerbaïdjan, une plus grande autonomie pour la région de Nagorno-Karabach à l'intérieur de l'Azerbaïdjan, et la garantie de la sécurité de cette région et toute sa population.

13. Souligne que le fait accompli ne doit pas servir de base de règlement et que ni la situation actuelle dans les territoires occupés de la République d'Azerbaïdjan, ni 22 OIC/ICFM-34/2007/POL/RES-FINAL aucune autre action, y compris un processus de soutien arrangé, entreprise dans le but de prolonger le statu quo, ne doit être reconnue en tant que procédure légale.

14. Exige la cessation immédiate des opérations de transfert et le rapatriement des colons de nationalité arménienne, dont l'installation dans les territoires azerbaïdjanais occupés constitue une violation flagrante du droit humanitaire international et à un impact préjudiciable sur le processus de règlement pacifique du conflit ; décide d'apporter son soutien sans réserve aux efforts entrepris à cette fin par l'Azerbaïdjan, notamment dans le cadre de la session actuelle de l'Assemblée générale des Nations Unies, entre autres, par l'intermédiaire des missions permanentes respectives des Etats membres auprès des Nations Unies à New York.

15. Invite les Etats membres de l'OCI à encourager leurs personnes morales et physiques à ne pas s'engager dans des activités économiques dans la région du Nagorno-Karabakh ou autres territoires occupés d'Azerbaïdjan.

16. Exprime son appui aux activités du groupe de Minsk de l'OSCE et aux consultations tenues au niveau des Ministres des Affaires étrangères de l'Azerbaïdjan et de l'Arménie et sa conviction qu'une solution par étapes ne pourra que contribuer à assurer l'élimination graduelle des conséquences gravissimes de l'agression dont a été victime la République d'Azerbaïdjan.

17. Demande au Secrétaire général d'informer le président en exercice de l'OSCE de la position ferme et fondée sur les principes de l'OCI à propos de l'agression arménienne contre la République d'Azerbaïdjan.

18. Réaffirme son entière solidarité et son appui total aux efforts déployés par le Gouvernement et le peuple d'Azerbaïdjan pour défendre leur pays.

19. Lance un appel pour que les personnes déplacées et les réfugiés puissent retourner dans leurs foyers en toute sécurité et dans l'honneur et la dignité.

20. Exprime sa gratitude à tous les Etats membres qui ont fourni une assistance humanitaire aux réfugiés et aux personnes déplacées et exhorte les autres Etats à

fournir une assistance similaire.

21. Exprime sa préoccupation devant la gravité des problèmes humanitaires qui touchent plus d'un million de personnes déplacées et de réfugiés sur le territoire de l'Azerbaïdjan et demande aux Etats membres de l'OCI, à la Banque Islamique de Développement et aux autres institutions islamiques de fournir l'assistance financière et humanitaire dont la République d'Azerbaïdjan a cruellement besoin.

22. Considère que l'Azerbaïdjan a droit à une compensation appropriée pour les dommages subis à la suite du conflit et dont l'Arménie assume l'entière responsabilité.

23. Demande au Secrétaire général de suivre la mise en oeuvre de cette résolution et d'en faire rapport à la 12ème session du Sommet Islamique.

**Résolution N° 2/11-E relative aux mesures d'aide économique destinées aux
pays membres et pays non-membres de l'OCI et aux communautés
islamiques**

**(B) Résolution relative à l'assistance économique en faveur de la
République d'Azerbaïdjan**

Rappelant la résolution n° 21/10-E adoptée par le sommet des chefs
d'Etat et de gouvernement de l'OCI ;

Approuvant la solidarité totale des pays membres de l'OCI avec le peuple
et le gouvernement d'Azerbaïdjan dans la situation de crise et de danger que
traverse ce pays ;

Se référant aux résolutions du Conseil de la Sécurité de l'ONU relatives
au conflit arméno-azerbaïdjanais ;

Condamnant l'agression par l'Arménie, l'occupation de 20% du territoire
de l'Azerbaïdjan, l'expulsion d'un million d'azerbaïdjanais de leur terre ainsi
que le séparatisme agressif attisé par l'Arménie dans la région du Haut-
Karabagh de la République d'Azerbaïdjan, dont le résultat fut un nettoyage
ethnique ;

Considérant que les dommages causés par l'Arménie dans les territoires
occupés de l'Azerbaïdjan s'élèvent à 60 milliards de dollars USD ;

Exprimant son soutien l'assistance accordée par certains pays membres de
l'OCI et leurs organismes concernés, par des institutions de l'ONU et des
Organisations Internationales ;

Considérant ainsi le rapport du Secrétaire Général :

*1. Appelle les pays membres et les organismes islamiques à apporter une
aide économique et une assistance humanitaire au peuple azerbaïdjanais !*

*2. Invite les Organisations Internationales à continuer à assurer l'aide
financière et humanitaire à l'Azerbaïdjan.*

**Résolution N° 2/11-C (IS) sur la protection des sanctuaires et lieux saints de
l'islam**

**(C) La situation actuelle des sites et sanctuaires historiques et
culturels islamiques dans les territoires d'Azerbaïdjan occupés suite à
l'agression de la République d'Arménie contre la République
d'Azerbaïdjan**

Réaffirmant que l'histoire, la culture, l'archéologie et l'ethnographie de
l'Azerbaïdjan à l'intérieur des territoires occupés par l'Arménie font partie
intégrante du patrimoine islamique et méritent donc d'être protégées ;

Réaffirmant une nouvelle fois les résolutions nos 822, 853, 874 et 884 du
Conseil de sécurité sur le retrait total, immédiat et inconditionnel des forces
arméniennes de tous les territoires azéris, dont les régions de Lachin et de
Shusha et Exhortant fortement l'Arménie à respecter la souveraineté et
l'intégrité territoriale de la République d'Azerbaïdjan ;

Réaffirmant que la destruction massive et barbare, par l'Arménie, des
mosquées et autres lieux sacrés islamiques en Azerbaïdjan à des fins d'épuration
ethnique, constitue un crime contre l'humanité

Considérant les énormes dégâts que les agresseurs arméniens ont causés
au patrimoine islamique dans les territoires azéris occupés par la République
d'Arménie ou sont détruits, totalement ou partiellement, les rares vestiges et
sites culturels, historiques et architecturaux islamiques, dont les mosquées, les
lieux de culte, les cimetières, les sites archéologiques, les musées, les
bibliothèques et galeries d'art, les théâtres publics, les conservatoires de
musique et ou une grande quantité des anciennes reliques et des millions
d'ouvrages et de manuscrits historiques a fait l'objet de spoliation ou de
destruction ;

Partageant totalement l'inquiétude du peuple et du gouvernement
d'Azerbaïdjan à ce sujet ;

*1- Condamne vigoureusement les actes barbares commis par les agresseurs
arméniens dans les territoires de la République d'Azerbaïdjan, dans le but de
détruire tout le patrimoine islamique en Azerbaïdjan occupée.*

*2- Exige la mise en oeuvre stricte et sans conditions, par la République
d'Arménie, des résolutions nos 822, 853, 874 et 884 du Conseil de sécurité.*

*3- Réaffirme son soutien aux efforts déployés par l'Azerbaïdjan au sein des
organisations internationales, en vue de protéger et préserver les valeurs
culturelles et islamiques dans les territoires occupés par l'Arménie.*

4- Réaffirme le droit de l'Azerbaïdjan à recevoir des compensations appropriées pour les dégâts subis et réaffirme aussi la responsabilité de la République d'Arménie quant à la réparation totale desdits dégâts.

5- Invite les organes subsidiaires et les institutions spécialisées de l'OCI concernés, à examiner la possibilité d'élaborer un programme d'aide à la construction de mosquées, établissements d'éducation, bibliothèques et musées dans les territoires azéris libérés de l'occupation, et ce, avec l'assistance des Etats membres de l'OCI.

6- Remercie le Secrétaire général d'avoir informé l'Organisation des Nations unies, l'Organisation pour la sécurité et la coopération en Europe et les autres organisations internationales, de la position des Etats membres de l'OCI sur la question, ainsi que des mesures de coordination qu'il a prises dans le cadre des organes subsidiaires compétents et des organismes spécialisés et affiliés; REMERCIE également toutes ces institutions pour leur réponse positive, et notamment la Banque islamique de développement et l'ISESCO, qui ont adopté des programmes destinés à la sauvegarde des sanctuaires islamiques en Azerbaïdjan.

NOTICES HISTORIQUES

Organisation de la Conférence Islamique (O.C.I.)

Organisation de la Conférence Islamique est une organisation internationale réunissant 57 pays musulmans de l'Amérique du sud, de l'Afrique, de l'Europe et de l'Asie. L'organisation fut fondée le 21 août 1969 par les chefs des 25 Etats musulmans qui ont condamné les cercles nationalistes d'Israël (sionistes) de l'incendie prémédité de la mosquée Al-Aksa au Jérusalem, troisième mosquée sainte des musulmans. En mars 1970 dans la ville de Djidda a été créé le Secrétariat général de l'organisation. La structure, dirigée par le secrétaire général est prévue pour la coordination de l'activité des Etats membres. Avant la libération du Jérusalem on a décidé de la mettre en place à Djidda.

A la rencontre des ministres des affaires étrangères des pays membres de l'Organisation de la Conférence Islamique en mars 1970 a été adoptée la Charte de l'organisation. Selon la charte, le but de l'Organisation de la Conférence Islamique est de renforcer la coopération, la solidarité entre les Etats et les peuples islamiques dans les domaines politiques, culturels, scientifiques et sociales.

Les organes clés de l'organisation sont :

- Conférence des rois, chefs d'Etats et de gouvernement ou bien le sommet islamique (rencontre au haut niveau) – l'organe suprême de l'organisation. Cet organe se réunit tous les trois ans, définit la ligne majeure de la politique de l'OCI et élit le secrétaire général jusqu'à la session suivante ;
- Conférence des ministres des affaires étrangères est tenue annuellement et contrôle des rapports sur la réalisation des décisions, adoptées dans le cadre du sommet islamique ;
- Secrétariat général : l'organe exécutif assurant la réalisation des décisions de l'organisation.

A part ces trois organes les comités de l'OCI sur des problèmes différents (Comité sur le Jérusalem, Comité pour l'information et la culture, Comité pour l'économie et le commerce etc), les organes auxiliaires (Centre des pays islamiques pour les recherches statistiques, économiques, sociales et l'instruction), les structures spécialisées (Banque islamique de développement, l'Organisation islamique pour l'instruction, science et culture (ISESCO), les organismes associatifs (chambre islamique de

commerce et d'industrie), Forum mondial économique islamique, Forum de jeunesse de la conférence islamique pour le dialogue et la coopération).

En 1999 l'Union interparlementaire des Etats membres de l'OCI fut créée.

L'OCI par sa taille est la troisième organisation internationale après l'ONU.

Ses langues de travail sont: l'arabe, l'anglais, le français.

Etats membres

Nom	Date de l'adhésion
1. Etat islamique d'Afghanistan (1980 -1989 l'adhésion fut suspendue)	1969
2. République Algérienne Démocratique et Populaire	1969
3. République du Tchad	1969
4. République arabe d'Egypte	1969
5. République de Guinée	1969
6. République d'Indonésie	1969
7. République islamique d'Iran	1969
8. Royaume Hachémite de Jordanie	1969
9. Etat du Koweït	1969
10. République du Liban	1969
11. Jamahiriya arabe libyenne populaire socialiste	1969
12. Malaisie	1969
13. République du Mali	1969
14. République islamique de Mauritanie	1969
15. Royaume du Maroc	1969
16. République du Niger	1969
17. République islamique du Pakistan	1969
18. Etat de Palestine	1969
19. République du Yémen	1969
20. Royaume d'Arabie Saoudite	1969
21. République du Sénégal	1969
22. République du Soudan	1969
23. République de Somalie	1969
24. République de Turquie	1969
25. République Tunisienne	1969
26. Royaume de Bahreïn	1972
27. Sultanat d'Oman	1972
28. Etat du Qatar	1972

29. République Arabe Syrienne	1972
30. Etat des Emirats Arabes Unis	1972
31. République de Sierra Léone	1972
32. République Populaire du Bangladesh	1974
33. République du Gabon	1974
34. République de Gambie	1974
35. République de Guinée Bissau	1974
36. République d'Ouganda	1974
37. Burkina Faso	1974
38. République du Cameroun	1974
39. République d'Irak	1975
40. Union des Comores	1976
41. République des Maldives	1976
42. République de Djibouti	1978
43. République du Bénin	1983
44. Brunei Darussalam	1984
45. République fédérale du Nigeria	1986
46. République d'Azerbaïdjan	1991
47. République d'Albanie	1992
48. République du Kirghiz	1992
49. République du Tadjikistan	1992
50. Turkménistan	1992
51. République du Mozambique	1994
52. République du Kazakhstan	1995
53. République d'Ouzbékistan	1995
54. République du Suriname	1996
55. République du Togo	1997
56. République du Guyana	1998
57. République de Côte-d'Ivoire	2001

Etats observateurs

1. Bosnie et Herzégovine	1994
2. République Centrafricaine	1997
3. République turque du Chypre de nord	1979
4. Royaume du Thaïlande	1998
5. Fédération de Russie	2005

Les sommets de l'Organisation de la Conférence Islamique

1. Rabat, Maroc (Rajab 1389-Septembre 1969)
2. Lahor, Pakistan (29 Moharram -1er Safar 1394H.22-24 Février 1974)
3. Makkah, Arabie Saoudite (9-22 Rabi Al-Awal 1401H 25-28 janvier 1981)
4. Casablanca, Maroc (13-16 Rabiul Thani 1404 16-19 janvier 1984)
5. Kuwait, Kuwait (26-29 Jamada Al Oula 1407H 26-29 janvier 1987)
6. Dakar, Sénégal (3-5 Jumada II 1412H 9-11 décembre 1991)
7. Casablanca, Maroc (11-13 Rajab 1415H 13-15 décembre 1994)
8. Téhéran, Iran (9-11 Cha'aban 1418H 9-11 décembre 1997)
9. Doha, Qatar (16-17 Cha'aban 1421H 12-13 novembre 2000)
10. Putrajaya, Malaisie (20-21 Cha'aban 1424H 16-17 octobre 2003)
11. Dakar, Sénégal (5-6 Rabuil Al-Awal 13-14 mars 2008-04-02)

Les sessions Extraordinaires du Sommet de l'Organisation de la Conférence Islamique

1. Islamabad, Pakistan (14 Zulqada 1417H 23 mars 1997)
2. Doha, Qatar (2 Muharam 1424H 5 mars 2003)
3. Makka Almukarama 7-8 décembre 2005

Les rencontres des Ministres des Affaires Etrangères des Pays membres de l'Organisation de la Conférence Islamique

1. Djidda (Arabie Saoudite, septembre 1970)
2. Karachi (Pakistan, décembre 1971)
3. Djidda (Arabie Saoudite, février-mars 1972)
4. Benghazi (Liban, 24-26 mars 1973)
5. Kuala-Lumpur (Malaisie, 21-25 juin 1974)
6. Djidda (Arabie Saoudite, 12-15 juillet 1975)
7. Istanbul (Turquie, 12-15 mai 1976)
8. Tripoli (Liban, 16-22 mai 1977)
9. Dakar (Sénégal, 24-28 avril 1978)
10. Fés (Maroc, 8-12 mai 1979)
11. Islamabad (Pakistan, 8-12 mai 1980)
12. Bagdad (Iraqe, 1-5 juin 1981)
13. Niamey (Niger, 22-26 août 1982)
14. Dakka (Bangladesh, 6-11 décembre 1983)
15. Sana (Yémen, 18-22 décembre 1984)
16. Fés (Maroc, 6-10 janvier 1986)

17. Amman (Jordanie, 21-25 mars 1988)
18. Ar-Riyad (Arabie Saoudite, 13-16 mars 1989)
19. Caire (Egypte, 31 juillet-5 août 1990)
20. Istanbul (Turquie, 4-8 août 1991)
21. Karachi (Pakistan, 25-29 avril 1993)
22. Casablanca (Maroc, 10-12 décembre 1994)
23. Konakri (Guinée, 9-12 décembre 1995)
24. Djakarta (Indonésie, 9-13 décembre 1996)
25. Doha (Atar, 15-17 mars 1998)
26. Ougadougou (Burkina Faso, 28 juin-1 juillet 1999)
27. Kuala Lumpur (Malaisie, 27-30 juin 2000)
28. Bamako (Mali, 25-29 juin 2001)
29. Khartoum (Soudan, 25-27 juin 2002)
30. Téhéran (Iran, 28-30 mai 2003)
31. Istanbul (Turquie, 14-16 juin 2004)
32. Sana (Yémen, 28-30 juin 2005)
33. Bakou (Azerbaïdjan, 19-21 juin 2006)
34. Islamabad (Pakistan, 15-17 mai 2007)

Les Secrétaires Généraux de l'Organisation de la Conférence Islamique

Nom	Pays	Années de mandat
1. S.A Tunku Abdul Rahman	Malaisie	1971-1973
2. S.E.M. Hassan Touhami	Egypte	1974-1975
3. S.E.M. Amadou -Karim Gaye	Sénégal	1975-1979
4. S.E.M. Habib Chatty	Tunisie	1979-1984
5. S.E.M. Sharifuddin Pirzada	Pakistan	1985-1988
6. S.E.M. Hamid Alqabid	Niger	1989-1996
7. S.E.DR. Azeddine Laraki	Maroc	1997-2000
8. S.E.DR. Abdulwahed Belkeziz	Maroc	2001-2004
9. S.E.Prof.Dr Ekmeleddin Ihsanoglu	Turquie	2005-2008
10. S.E.Prof.Dr Ekmeleddin Ihsanoglu	Turquie	2005- jusqu'à présent

Azerbaïdjan et Organisation de la Conférence islamique

L'Azerbaïdjan est devenu membre de l'Organisation de la Conférence islamique lors du sommet de Dakar des chefs d'Etats et de gouvernement au mois de décembre 1991. La décision en a été formulée dans l'article 14 du communiqué final du sommet de Dakar. L'O.C.I. est la première organisation à laquelle l'Azerbaïdjan a adhéré.

Réunie aux fins d'œuvrer en faveur de la solidarité et de l'union des Etats islamiques, l'O.C.I. s'attache à travailler à la résolution des conflits qui affectent les Etats-membres. Une phase d'évaluation et de qualification de ces conflits tend au préalable à définir laquelle des parties est victime de l'agression.

L'agression arménienne contre l'Azerbaïdjan a été condamnée pour la première fois dans une résolution émise par une session du Conseil des Ministres des Affaires Etrangères de l'O.C.I. réuni à Karachi.

Selon les sources arméniennes, une lettre de Levon Ter Petrossian, le Président arménien, a été remise au Conseil des Ministres des Affaires étrangères par la voie (un représentant de l'Arménie au sein) de la délégation égyptienne. En dépit de cette intervention, la résolution condamnant l'Arménie fut adoptée par ce Conseil à Karachi en avril 1993.

Au mois de janvier 2005, lors de la visite en Egypte du Ministre arménien des Affaires étrangères, fut signé un mémorandum conférant à l'Arménie le statut d'observateur au sein de la Ligue des Etats arabes. L'agence de presse « Pan Arménien » interpréta ce geste comme une brèche opérée dans le front uni des nations islamiques à l'O.C.I., qui avait défendu la position de l'Azerbaïdjan, et ce, en tirant avantage des contradictions existantes entre les Etats arabes et les Etats islamiques non-arabes.

M. Ilham Aliyev, Président de l'Azerbaïdjan, effectuant une visite dans les pays arabes en décembre 2004, avait appelé à Qatar, encore une fois, les membres de l'O.C.I. à rester solidaires dans les instances de l'O.N.U. sur la question de l'agression arménienne.

Sous la direction de M. Ilham Aliyev, la coopération entre l'Azerbaïdjan et l'O.C.I. s'est davantage renforcée. En 2004, l'Assemblée Constituante du Forum des Jeunes de l'O.C.I. s'est tenue en Azerbaïdjan.

Malgré les manœuvres arméniennes, l'O.C.I. continue à incriminer l'Arménie dans le conflit du Haut-Karabagh. Lors de la réunion des Ministres des Affaires étrangères de l'O.C.I. à Bakou, en été 2006, l'Organisation a suivi la position azerbaïdjanaise en condamnant les élections illégales qui avaient été organisées par le régime séparatiste du Haut-Karabagh au mois de décembre 2006.

L'O.C.I. a maintenu, lors de ses réunions successives, la position qu'elle avait adoptée lors des sommets du Marrakech (1994) et de Téhéran (1997), par laquelle elle désignait l'Arménie comme agresseur dans le conflit qui l'oppose à l'Azerbaïdjan. Aux sommets de Doha(Qatar), les 12-13 novembre 2000 et de Petrachi (Malaisie), les 16-17 octobre 2003, furent adoptés les documents exigeant le retrait des troupes arméniennes des terres occupées de l'Azerbaïdjan, le respect de l'intégrité territoriale et la souveraineté de l'Azerbaïdjan, l'application du chapitre VII du règlement de l'O.C.I. (relatif aux actes de menaces sur la paix, aux actes de violation de la paix et aux actes d'agressions) en réponse à la constatation du non-accomplissement des résolutions de l'O.N.U. (822, 853,874 et 884) sur le retrait des forces arméniennes ; tous ces documents prenant acte des principes adoptés au sommet de l'OSCE de Lisbonne (intégrité territoriale de l'Azerbaïdjan et de l'Arménie, statut d'autonomie élevée du Haut-Karabagh au sein de l'Azerbaïdjan, assurance de la sécurité de la population du Haut-Karabagh) les 2-3 décembre 1996.

L'un des signes du renforcement de la coopération entre l'Azerbaïdjan et l'O.C.I. est la tenue à Bakou, la capitale de l'Azerbaïdjan, de la 33ème session des Ministres des Affaires étrangères de l'Organisation, les 19-21 juin 2006.

Dans son article 14, la Déclaration de Bakou adoptée à la 33ème session des Ministres de Affaires Etrangères de l'O.C.I. et dans une nouvelle Résolution des Etats-membres de l'O.C.I., l'agression arménienne a été condamnée et le retrait sans conditions des forces armées de l'Arménie du territoire de l'Azerbaïdjan fut exigé. Dans ces documents, furent condamnés également l'installation illégale de populations arméniennes, l'exploitation illégale de ressources naturelles dans ces territoires occupés et les incendies volontaires.

L'O.C.I., conjointement avec la Banque islamique du développement et des Sociétés de Bienfaisance islamiques, a organisé l'aide humanitaire et procuré une assistance économique aux réfugiés et aux déplacés expulsés à la suite de l'agression arménienne.

Madame Mehriban Aliyeva reçut alors des mains de M.Osman Altwajri l'insigne d'Ambassadeur de bonne-volonté de l'ISESCO dans les locaux de la Fondation Heydar Aliyev le 4 octobre 2006. La première Dame d'Azerbaïdjan fut décorée en remerciement des services qu'elle avait rendus au titre du développement de l'éducation et du dialogue entre les civilisations.

La poursuite de cette coopération entre l'Azerbaïdjan et l'O.C.I. se manifeste à nouveau par le choix de la ville de Bakou pour abriter deux autres conférences internationales : la 5ème session des Ministres du Tourisme (septembre 2006) et la conférence consacrée « aux rôle des médias dans

l'affirmation du principe de tolérance et de la compréhension réciproque » (avril 2007).

Cette dernière conférence revêtait une acuité particulière à un moment où était notée une augmentation des manifestations d'islamophobie. Dans cette conférence à laquelle participaient des représentants de nombreuses organisations et médias internationaux furent encore une fois condamnées les attitudes provocatrices à l'égard de l'Islam et de son Prophète, comme celle de l'affaire des caricatures parues dans la presse des pays de l'Europe occidentale.

Les journaux « Djakarta Post » en Indonésie et « Der el Hayat » au Liban ont livré une appréciation positive de cette conférence.

A cette même époque, Madame Mehriban Aliyeva, Présidente de la Fondation Heydar Aliyev, Ambassadeur de bonne-volonté de l'UNESCO et, depuis 2006, Ambassadeur de l'ISESCO, signait avec M.Osman Altwaijri un accord de coopération entre la Fondation Heydar Aliyev et l'ISESCO. Apréciant les projets réalisés dans les domaines de science, d'éducation, de culture et d'autres M. Osman Altwaijri a cité exemple personnel de la mise en œuvre de cette mission honorable de Madame Mehriban Aliyeva, la première Ambassadeur femme de bonne-volonté de l'ISESCO.

Une résolution condamnant l'agression arménienne contre l'Azerbaïdjan, fut adoptée à la 34ème conférence des Ministres des Affaires Etrangères de l'O.C.I. les 15-17 mai 2007 à Islamabad. A l'initiative de l'Azerbaïdjan, outre le Forum de la Jeunesse islamique de l'O.C.I., a été envisagé la création d'une nouvelle entité visant à rassembler les organes chargés de la sécurité et de l'ordre public des Etats-membres.

Dans ce but, des discussions ont été menées au niveau des experts de chacun des Etats-membres à Bakou au mois d'octobre 2007. Un peu plus tard dans l'année, les jeunes participants du Forum des Jeunes de O.C.I. ont organisé une réunion avec la Fondation Heydar Aliyev dans le cadre d'une conférence commune autour du thème du « dialogue des civilisations ». Au terme de cette conférence, les secrétaires généraux de l'O.C.I. et de l'ISESCO messieurs Ekmelledin Ihsanoglu et Altwaijri ont fait part de leur satisfaction au Président de l'Azerbaïdjan, M. Ilham Aliyev et à la première Dame du pays Mme Mehriban Aliyeva, ambassadeur de bonne-volonté de l'UNESCO et de l'ISESCO.

L'assemblée parlementaire de l'O.C.I. qui s'est tenue au Caire au mois de février 2008 a adopté une résolution condamnant l'agression arménienne contre l'Azerbaïdjan.

La République d'Azerbaïdjan a été représentée par son Ministre des Affaires Etrangères au 11ème sommet de l'O.C.I. qui s'est tenu à Dakar, la capitale du Sénégal, les 13 et 14 mars 2008. L'islamophobie, le renforcement de

la coopération entre les Etats-membres, le conflit palestinien et d'autres questions ont été discutées lors de ce sommet réuni autour du thème de « l'Islam au XXI siècle ».

Dans le discours qu'il a prononcé à ce sommet, M. Elmar Mammedyarov, Ministre azerbaïdjanais des Affaires Etrangères, a remercié les membres de l'O.C.I. d'avoir défendu la juste position de l'Azerbaïdjan dans le conflit qui l'oppose à l'Arménie sur la question du Haut-Karabagh. Ce même jour, le Ministre azerbaïdjanais a appelé les Etats-membres de l'O.C.I. à voter pour une résolution, présentée à l'Assemblée Générale de l'ONU, appelant à la libération des terres azerbaïdjanaises encore occupées par l'Arménie. Grâce au vote des Etats-membres de l'O.C.I., cette résolution a été adoptée par l'ONU.

Pendant la 6ème session de la Direction du Forum des jeunes de l'Organisation de la Conférence Islamique qui s'est déroulée à Koweït, avril 2008, Mme Leyla Aliyeva est élue coordinatrice principale pour les questions de dialogue des cultures et des civilisations.

**Le sommet de l'O.C.I. a Casablanca
(session de la fraternité et de la renaissance)
11 -13 Rajab 1415 H 13-15 Decembre 1994**

La septième conférence islamique au sommet fut tenue les 13-15 décembre à Casablanca, Royaume du Maroc. Les chefs de 52 Etats Membres de l'Organisation de la Conférence Islamique, deux observateurs, des représentants des trois pays invités et de plusieurs organisations internationales ainsi que les institutions spécialisées (de l'OCI également) ont participé à ce sommet.

La Déclaration de Casablanca concernant les conflits et autres problèmes du monde islamique, le Communiqué final, la déclaration sur la Bosnie-Herzégovine, la déclaration spéciale sur le Jammu et Cachemire

L'Azerbaïdjan participa pour la première fois au 7ème sommet des chefs d'Etat et de gouvernement de l'OCI au niveau du chef d'Etat. La délégation de l'Azerbaïdjan dirigée par le Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev a fait un certain travail lors du sommet et pendant les rencontres bilatérales, surtout pour avoir le soutien du monde islamique des revendications de l'Azerbaïdjan dans le conflit arméno-azerbaïdjanais du Haut Karabakh concernant l'intégrité territoriale et la libération des terres occupées par l'Arménie.

Le premier jour de la visite, le 13 décembre, Heydar Aliyev et les dirigeants du Kuweit et des Emirats Arabes Unis Djabir Ahmad as-Sabah et le cheik Zayed bin Sultan al-Nahyan, le roi de la Jordanie Hussein bin Talal, le sultan de Brunei Haji Hassanah Bolkiah Mu'izzaddin Waddaulah se sont rencontrés et ont eu des pourparlers sur les relations, l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan et le soutien éventuel des personnalités prestigieuses du monde arabe et islamique pour la libération des régions occupées de l'Azerbaïdjan. Lors des pourparlers le Président de l'Azerbaïdjan s'est adressé également aux Etats islamiques pour avoir de l'aide pour plus d'un million de gens qui sont devenus migrants forcés sur leurs propres terres suite à l'agression de l'Arménie.

Heydar Aliyev déclara dans son discours au sommet de l'OCI à Casablanca le 13 décembre 1994 qu'il accorde une grande importance à la coopération de l'Azerbaïdjan avec cette organisation dans le cadre du renforcement de la solidarité et de l'unité islamique. Il déclara que l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan est dirigée contre la civilisation musulmane et appela les participants du sommet à adopter le projet du document, condamnant cette agression.

Prenant en considération les appels du chef d'Etat azerbaïdjanais, on a inséré la clause condamnant l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan dans le document final du 8ème sommet de l'OCI. Dans cet article il y a un appel au Conseil de sécurité de l'ONU de reconnaître l'agression contre l'Azerbaïdjan et prendre les mesures selon son règlement. Dans le document on a indiqué l'importance du règlement équitable du conflit sur la base des principes de l'intégrité territoriale et de l'inaltérabilité des frontières ; l'appel sur l'octroi de l'aide à l'Azerbaïdjan de la part de la Banque islamique et autres institutions est inséré dans ce document.

Le deuxième jour du sommet, le 14 décembre 1994, le Président de l'Azerbaïdjan Heydar Aliyev a été invité à intervenir avec une félicitation particulière de la part des Etats asiatiques islamiques. Il apprécia hautement le fait que le sommet de Casablanca de l'OCI prête une attention particulière aux problèmes afghan, tadjik, cachemire, palestinienne en Asie et celui de l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan.

Après la clôture du sommet de Casablanca, le chef de l'Etat azéri déclara de nouveau dans son interview accordée aux journalistes que les décisions de l'organisation sur l'agression de l'Arménie ont une grande signification et signala une grande importance de l'insertion de la revendication de libérer Choucha et Latchin dans le communiqué final de l'OCI. (La clause 68 du communiqué final).

Le sommet à Casablanca fit preuve du soutien de l'OCI à l'Azerbaïdjan dans le conflit arméno-azerbaïdjanais du Haut Karabakh. En même temps cela témoigne de la défense par le monde islamique de la cause de l'Azerbaïdjan au sens politique.

L'organisation augmenta l'aide à l'Azerbaïdjan par le biais de la Banque islamique de développement et autres institutions de charité islamiques

**Le sommet de l'O.C.I. à Teheran
(session de la dignité, du dialogue et de la participation)
9 - 11 Chaabane 1418 H (9 - 11 Décembre 1997)**

Le 8ème sommet de l'OCI fut tenu les 9-11 décembre 1997 à Téhéran, la capitale de la République islamique d'Iran, où participèrent 55 pays membres, 4 pays observateurs et 6 pays invités. Ont été adoptés la Déclaration de Téhéran, la Proclamation de la vision de Téhéran et le Communiqué final.

Avant de partir à Téhéran pour participer au sommet, le Président de l'Azerbaïdjan Heydar Aliyev dans son interview accordée aux journalistes le 8 décembre 1997 à Bakou, apprécia hautement la décision sur l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan prise lors de la rencontre du Conseil des Ministres des affaires étrangères de l'OCI, tenue il y a un an à Djakarta.

La résolution de la rencontre de Djakarta fut intitulée «Agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan». Dans cette résolution ont été fixés des principes présentés au sommet de Lisbonne de l'OSCE sur le conflit arméno-azerbaïdjanais du Haut Karabakh

Dans son discours au sommet le 11 décembre 1997, le Président de l'Azerbaïdjan déclara que l'Azerbaïdjan a un grand besoin de la solidarité islamique et espéra que le sommet de Téhéran adoptera une résolution efficace sur l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan, fera des démarches pour accorder de l'aide aux réfugiés et migrants forcés azéris.

Lors du sommet de Téhéran de l'OCI Heydar Aliyev déclara dans son interview qu'il voudrait que l'OCI prenne des mesures plus rigides contre l'agression de l'Arménie et exprima son inquiétude vis-à-vis de la coopération étroite de l'Iran, membre de l'OCI avec l'Arménie.

Le chef de l'Etat azerbaïdjanais a eu des entretiens bilatéraux avec le Président iranien Mohammad Khatami, le guide suprême iranien, l'ayatollah Ali Khamenei, le Président pakistanais Parvis Musharraf et le secrétaire général de l'OCI Izeddin Laraki. Lors des rencontres ont été discutées des questions des relations bilatérales et multilatérales, de la condamnation de l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan.

En réponse aux appels du chef de l'Etat azerbaïdjanais, on adopta la clause 8 d'un des documents clés du sommet de Téhéran de l'OCI – Déclaration de Téhéran, qui condamne l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan et demande le retrait des troupes de l'armée arménienne des territoires occupés. La 57ème clause du communiqué final du sommet soutenant les principes du sommet de Lisbonne de l'OSCE 1996 est également intitulée «Agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan».

**La troisième session extraordinaire de la Conférence islamique au sommet
à Makkah Al Mokarramah
(relever les défis du 21ème siècle: la solidarité dans l'action)
7 - 8 Décembre 2005 (5 et 6 Zul Qaada 1426 H)**

Les 7-8 décembre 2005 la troisième session extraordinaire a été tenue à Makkah après les sessions de l'OCI à Islamabad (23 mars 1997) et à Doha (5 mars 2003). A ce sommet tenu suite à la situation tendue provoqué par certains journaux occidentaux, on a discuté la lutte contre le terrorisme, les interventions injustifiées contre l'islam, la situation en Irak et en Palestine

Le communiqué final, la Déclaration de Makkah Al Mokarramah et le Programme d'action décennal pour faire face aux défis auxquels la oummah islamique se trouve confrontée au 21ème siècle, les recommandations de la commission de l'OCI des éminentes personnalités, les rapports du Secrétaire Général sur une nouvelle vision pour le monde musulman : la solidarité dans l'action et sur la question de la Palestine et d'al-gods-al-charif (Jérusalem)

Le sommet de l'OCI à Makkah fut le premier sommet de l'organisation où participa le Président azerbaïdjanais Ilham Aliyev.

Dans son discours au sommet le 7 décembre 2005 le chef de l'Etat azerbaïdjanais se prononça contre l'amalgame entre le terrorisme international et le monde islamique et protesta contre ceux qui essaient de le faire.

Parlant de l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan, le Président de l'Azerbaïdjan déclara que les organisations terroristes arméniennes ont perpétré plus de 30 attentats terroristes contre l'Azerbaïdjan et plus de 2 mille citoyens azéris y ont péri. Il a dit que contrairement à ceux qui voudraient lier la terreur à la religion, l'Azerbaïdjan n'évalue pas les actions des Arméniens du point de vue de la religion.

Dans son discours à Makkah Ilham Aliyev nota l'importance du renforcement de la coopération économique dans le cadre de l'OCI et déclara que dans son ensemble il est partisan de la solidarité islamique, des principes et des objectifs de l'OCI.

Dans le communiqué final de Makkah l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan fut condamnée, l'intégrité territoriale de l'Azerbaïdjan fut soutenue et une demande du retrait total et inconditionné des forces arméniennes des terres azéries occupées fut déclarée.

Lors du sommet à Makkah Ilham Aliyev a eu des rencontres bilatérales avec les Présidents pakistanais Parvis Musharraf, iranien Mahmoud Ahmedinedjad, tadjik Imomali Rakhmonov, afghan Hamid Karzay, le Président

de la grande Assemblée nationale de Turquie Bulent Arinc, sultan de Brunei Hassanal Bolkiah .

Ensuite Ilham Aliyev s'est rendu à Djeddah de l'Arabie saoudite où se trouve l'Etat major du secrétaire général de l'OCI et rencontra le secrétaire général de l'organisation Ekmeleddin Ihsanoglu. Lors de l'entretien Ilham Aliyev déclara que l'OCI qui condamna l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan puisse servir d'exemple pour les autres organisations internationales. Le secrétaire général de l'OCI répondit que l'OCI gardera toujours cette position.

INFORMATIONS ET RENSEIGNEMENTS

PERSONNALITÉS

Roi du Maroc Hassan II (1929-1999) – roi du Maroc en 1961 – 1999. Au cours de son règne il faisait des démarches pour établir le régime basé sur la gestion pluripartite, parlementaire. Pendant le règne de Hassan II la première Constitution du pays fut adoptée et les élections au parlement furent organisées. Hassan II présidait le sommet de l'Organisation de la Conférence islamique à Casablanca les 13-15 décembre 1994. Le Président azerbaïdjanais Heydar Aliyev participant au sommet a rencontré Hassan II et s'est entretenu avec lui des relations bilatérales.

Yasser Arafat (1929- 2004) chef de l'Organisation de libération de la Palestine (1969-2004) et du gouvernement national (1993-2004). Lauréat du prix de Nobel de la paix. Il était longtemps un participant et chef actif de la lutte des Palestiniens contre l'Israël. Etant chef de l'OLP il s'est mis d'accord avec l'Israël sur la reconnaissance mutuelle en septembre 1993. Depuis 1994 était en tête du gouvernement palestinien d'union nationale sur la terre de Palestine (frontière ouest du fleuve Jourdain et le secteur de Gaza). Le Président azerbaïdjanais Heydar Aliyev rencontrait Yasser Arafat aux événements de l'ONU et de l'OCI.

Hafez Assad ou bien Hafez al Assad (1930-2000) l'homme politique, militaire et d'Etat de la Syrie. Il était Président de la Syrie en 1971-2000. A l'époque de son pouvoir il menait la politique du renforcement du gouvernement central et du pouvoir du parti gouvernant BAAS. Malgré les tentatives réitérées du coup d'Etat et de la mutinerie il restait au pouvoir. Lors du sommet de l'OCI à Casablanca les 13-15 décembre 1994 il rencontrait et avait des pourparlers bilatéraux avec le Président azerbaïdjanais Heydar Aliyev.

Mohammed Khatami (1943) homme politique et d'Etat de l'Iran. En 1997-2005 fut élu Président de la République islamique d'Iran pour deux mandats. Il présidait le 8ème sommet à Téhéran de l'Organisation de la conférence islamique. (les 9-11 décembre 1997). Les déclarations condamnant l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan ont été adoptées à ce sommet. En 2004 Mohammed Khatami était en visite officielle en Azerbaïdjan.

Abulfaz Eltchibey (1938-2000) homme politique et d'Etat de l'Azerbaïdjan. Il était dissident à l'époque de l'Union Soviétique. En 1992-1993 fut Président azerbaïdjanais. Au cours de son mandat il est parvenu à faire sortir les troupes russes de l'Azerbaïdjan et à faire transmettre une partie de la marine

de guerre à l'Azerbaïdjan. Bien qu'au début il y ait eu certains progrès au conflit du Haut Karabakh, par la suite son pouvoir s'est affaibli en raison des défaites et de la crise militaro-politique. Depuis la rébellion survenue le 4 juin 1993 à Gandja, ville azerbaïdjanaise, il quitta Bakou en invitant au pouvoir le chef de la région de Nakhitchevan de l'Azerbaïdjan Heydar Aliyev, qui était à la tête de l'Azerbaïdjan à l'époque soviétique et qui fut membre du bureau politique de CC du Parti communiste de l'URSS. Arrivé au pouvoir Heydar Aliyev stabilisa la situation dans le pays. Il est revenu à Bakou en 1997 en qualité du Président du parti « le Front populaire de l'Azerbaïdjan » et a continué la politique d'opposition vis-à-vis du Président azerbaïdjanais Heydar Aliyev. Il succomba à la suite de la maladie dans l'hôpital militaire Gulkhana à Ankara de la Turquie le 22 août 2000. Il est inhumé dans l'Allée d'inhumation d'honneur. La cérémonie d'obsèques fut organisée au niveau d'Etat et le Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev y avait pris part.

Niyazov Saparmourad – Turkmenbachi (1940-2006) homme d'Etat et politique du Turkménistan. Chef communiste du Turkménistan en 1985 – 1991, président du pays après son indépendance en 1991-2006. Pendant sa direction il menait la politique du culte de la personnalité et une politique rigide neutre dans la politique extérieure. A son époque il y a eu quelques discussions avec l'Azerbaïdjan concernant les gisements de pétrole dans la Caspienne.

Eltine Boris Nikolayevitch (1931 -2007) – homme d'Etat et politique de la Russie. Le Président de la Fédération de Russie en 1991-1999. Le Premier Président de la Fédération de Russie indépendante, élu par la voie des élections démocratiques. Bien que Eltine faisait des déclarations progressistes concernant l'Azerbaïdjan et le conflit arméno-azerbaïdjanais du Haut Karabakh, quelques fois il y avait des contradictions dans la politique de la Russie liées à ces questions. En particulier cela se fit sentir dans l'armement de l'Arménie par la Russie et la pression lors de sa médiation pour le règlement du conflit.

Brejnev Léonide Ilitch (1906-1982) – le Secrétaire général du Parti communiste de l'Union soviétique en 1964 -1982, chef de l'Union soviétique. Brejnev fut la personne qui après Staline avait dirigé l'Union soviétique de longues années. En 1974, 1978 et 1982 il était en Azerbaïdjan et appréciait hautement le développement économique du pays.

Abdallah ibn Aziz al Saoud (1924) – le gardien de deux villes saintes, le roi de l'Arabie saoudite. Dès 1995 gérait le pays suite à la maladie de son frère le roi Fahd. Le 1 août 2005 a été officiellement proclamé roi. Le Président azerbaïdjanais Ilham Aliyev lors de sa visite à l'Arabie saoudite en mars 2005 a rencontré Abdallah ibn Aziz al Saoud. Il présidait le 3ème sommet extraordinaire tenue par la Conférence islamique à la Mecque les 7-8 décembre 2005.

Ayatollah Khamenei (1939) le chef suprême religieux de l'Iran, l'Azerbaïdjanais ethnique. Il fut l'un des personnages clés de la révolution islamique de 1979 et des compagnons d'armes du leader de la révolution Ayatollah Imam Khomeiny. En 1981-1989 remplissait la fonction du Président de la République islamique d'Iran. En 1989 après la mort de Khomeiny fut élu chef suprême religieux du pays (vilayaté fagih). Il est intervenu au sommet de l'Organisation de la Conférence islamique les 9-11 décembre 1994 à Téhéran. Pendant les sommets et les visites bilatérales a rencontré plusieurs fois les Présidents azerbaïdjanais Heydar Aliyev et Ilham Aliyev.

Izeddin Laraki – Le secrétaire général de l'Organisation de la conférence islamique représentant du Maroc en 1997 -2000. Il était actif dans l'adoption des documents condamnant l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan. Lors du sommet de Teheran de l'OCI a rencontré le Président azerbaïdjanais Heydar Aliyev.

NOTIONS

Le sommet de Budapest de l'OSCE – 4ème rencontre au haut niveau (sommet), tenue par la Conférence sur la sécurité et la coopération en Europe dans la capitale de Hongrie Budapest les 6-7 décembre 1994. Le sommet fut organisé avec la participation de 50 pays européens y compris les USA et le Canada (au total 52 pays). On avait fait des démarches pour que la CSCE devienne une organisation et après la création des structures correspondantes elle fut nommée l'OSCE. Dans le chapitre « Questions régionales » de la déclaration finale intitulée « Vers un authentique partenariat dans une ère nouvelle » ont trouvé leur expression les résolutions liées au conflit arméno-azerbaïdjanais du Haut Karabakh. Dans ces résolutions on avait signalé que les coprésidents du groupe de Minsk seront nommés (avant il n'y avait qu'un seul président), faisant des efforts pour le règlement pacifique du conflit du Haut Karabakh et en cas de la solution pacifique du conflit les forces de paix de la CSCE pour le maintien de la paix seront créées.

Choucha – ville dans la région azerbaïdjanaise du Haut Karabakh. C'est le centre du district administratif de Choucha (superficie 289 km²). La ville a été construite au début des années 50 du XVIII siècle par le khan du Karabakh Panakhali khan. A partir de ce temps cette ville se transforma en centre politique et culturel du khanat azerbaïdjanais du Karabakh. Après la conquête de l'Azerbaïdjan par la Russie, Choucha fut le centre administratif, économique et culturel de la région du Karabakh et en même temps le centre culturel de tout l'Azerbaïdjan. Choucha est la patrie de l'auteur du premier opéra et de la comédie musicale de l'Orient compositeur Uzeïr Hadjibeyov et de l'éminent chanteur d'opéra Bul Bul. La ville fut occupée le 18 mai 1992 par les forces armées arméniennes. Selon les informations de 1989 sa population comptait 20579 personnes dont 19036 étaient les Azerbaïdjanais et 1377 – les Arméniens. Actuellement en raison de l'occupation de Choucha par l'Arménie seuls les Arméniens vivent dans cette ville. La libération de Choucha est une des questions principales sur laquelle insiste la partie azérie dans les négociations sur le règlement du conflit arméno-azerbaïdjanais du Haut Karabakh.

Latchin – ville au sud-ouest de l'Azerbaïdjan. Centre du district administratif (superficie 1835 km²). Fondée en 1924-1929. En 1929 fut déclaré centre du district de Latchin. Cette ville est située entre la région du Haut Karabakh d'Azerbaïdjan où vit la minorité arménienne et l'Arménie. Fut occupée à la suite de l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan le 8 mai 1992. Près de 71 000 personnes sont chassées de leurs foyers. Les Arméniens ne vivaient pas à Latchin avant l'occupation. Actuellement près de 10 000

Arméniens (2005) y sont logés. Les Arméniens demandent à préserver Latchin comme corridor pour avoir le lien avec l'Arménie. Le Président azerbaïdjanais Ilham Aliyev déclara dans son allocution du 7 mai 2007 qu'il existe un accord commun sur le retour des régions azéries y compris Latchin et l'Azerbaïdjan ne renoncera pas à ses revendications.

Caucase – région historique située entre les mers Caspienne et Noir. Au Nord est limitrophe de la Russie, au Sud de l'Iran, à l'ouest – de la Turquie et de la mer Noire, à l'Est – de la mer Caspienne. Le Caucase est considéré comme un territoire multinational, riche de la culture variée. Son territoire comprend l'Azerbaïdjan, la Géorgie, l'Arménie et la partie la plus sud de la Fédération de Russie. Le pays le plus important du Caucase d'après son territoire et le nombre d'habitants est l'Azerbaïdjan.

Union soviétique – Etat qui a existé dans les années 1922 – 1991 à la suite de la réunification des 15 républiques de l'Europe et de l'Asie. Le 29 décembre 1922 un traité fut signé sur la création de l'URSS (Union des Républiques Soviétiques socialistes) entre la Russie, l'Ukraine, la Biélorussie et les républiques soviétiques de la Transcaucasie (l'Azerbaïdjan, la Géorgie et l'Arménie). Le 30 décembre 1922 le traité fut ratifié au I Congrès des Soviets. Par la suite les 9 républiques y ont adhéré et le nombre de participants atteint le chiffre 15. Le 26 décembre 1991 on a mis fin à l'Union soviétique et les 15 républiques de l'Union sont redevenues Etats indépendants.

La Mecque – ville en Arabie Saoudite située dans l'est de la péninsule arabique. La mosquée Al Haram où se trouve le lieu saint du culte Kaaba – est située à la Mecque. Chaque année des millions de pèlerins viennent à Mecque pour réaliser une des prescriptions majeures de l'islam – hadj. Le prophète de l'islam Mohammad est né à la Mecque. Le 3ème sommet extraordinaire de l'OCI fut tenu à la Mecque.

Médina – ville en Arabie Saoudite. La tombe du prophète se trouve sur le territoire de la « Mosquée du prophète » située dans la ville de Médina, elle est considérée comme deuxième ville sainte de la religion islamique.

Conflit du Cachemire – conflit survenu entre le Pakistan et l'Inde en raison du contrôle de la région du Cachemire. Il y a eu des hostilités dans les années 1947, 1965, 1971, 1999 entre les deux pays pour occuper ce territoire. Le Pakistan, dont la plupart de la population est musulmane, demande la tenue du référendum ou bien son retour au sein du Pakistan ou bien son indépendance. L'Inde refuse de quitter la partie occupée de cette région sous prétexte de la décision du parlement du Cachemire de 1947 sur son rattachement à l'Inde. A présent la partie sud du Cachemire embrassant les territoires sud-est du Pakistan, les territoires nord de l'Inde sont contrôlés par l'armée de l'Inde, les parties nord et ouest qui s'appellent le Cachemire libre – sont contrôlées par l'armée du

Pakistan. Les armées sont séparées par une frontière provisoire, appelée ligne de contrôle. L'organisation du référendum approuvé par l'ONU également n'a pas encore eu lieu.

Le problème palestinien – c'est le conflit commencé depuis XIX siècle sur le territoire de la Palestine historique située entre la Méditerranée et le fleuve Jourdain à la suite de la lutte des Juifs et des Arabes pour les territoires et les Etats. En 1948 les Arabes palestiniens et les Etats arabes ont rejeté le projet de partage prévoyant la création des Etats pour chacun de deux peuples et qui contredisait les intérêts des Arabes palestiniens et ce conflit dégénéra en guerre. Un jour après la déclaration des Juifs sur la création de l'Etat israélien le 14 mai 1948 les Etats arabes et les Arabes palestiniens ont commencé la guerre contre cet Etat. Le problème palestinien fut la cause des guerres d'envergure en 1956, 1967, 1973 entre l'Etat arabe et l'Etat israélien. Malgré les résolutions de l'ONU défendant les formules d'Etat de deux peuples, les parties n'ont pas pu venir à un accord, ce qui provoqua la croissance de la violence, du terrorisme. Malgré l'accord conclu entre l'Israël et les Palestiniens sur la reconnaissance mutuelle et le passage du secteur de Gaza en Palestine et des territoires sur la rive ouest du fleuve Jourdain sous contrôle de l'Organisation de libération de la Palestine, les interventions de certains groupes des Arabes contre cet accord n'ont pas permis de mettre fin à ce conflit. En 2003- 2005 Israël a tenté de quitter les territoires qui devaient passer sous contrôle du gouvernement palestinien d'union nationale et de détruire des logements de la communauté juive y vivant et il continue à porter des coups à ces territoires et à tuer les gens. Les conflits entre les groupements armés palestiniens aggravent encore plus la situation. Dans cette question de Palestine, l'Azerbaïdjan est partisan de l'appartenance de l'Etat arabe aux Arabes et la coexistence pacifique avec l'Israël.

Casablanca – ville à l'ouest du Maroc, située sur la côte de l'océan atlantique. Sa population compte 3,9 mln. d'habitants (2004). Cette ville est la plus grande ville du pays. Le centre industriel et économique du Maroc. Le 4ème sommet de la Conférence islamique des chefs d'Etat et de gouvernement des 16-19 janvier 1984, le 7ème sommet des 13-15 décembre 1994 ont été tenus à Casablanca.

Téhéran – capitale de l'Iran (depuis 1979 de la République islamique d'Iran). Sa population avec les banlieues compte près de 13 millions d'habitants (2006). C'est un centre industriel et économique. En 1795 chah Agha Mohammed Gadjar proclama Téhéran capitale de l'Iran. Le 8ème sommet islamique du 9-11 décembre 1997 a été également tenu à Téhéran. La conférence sur l'ouverture du deuxième front par des alliés (l'Union soviétique, les USA, la Grande Bretagne) contre l'Allemagne fasciste pendant la deuxième

guerre mondiale, où il y a eu des discussions importantes, a été tenue à Téhéran en 1943.

Le groupe de Minsk de l'OSCE – l'organe de l'OSCE de médiation pour le règlement pacifique du conflit arméno-azerbaïdjanais du Haut Karabakh. A la première rencontre extraordinaire des ministres des affaires étrangères à Helsinki le 24 mars 1992 on a prévu à convoquer la conférence de Minsk pour régler le conflit. Les participants à cette conférence devraient être l'Azerbaïdjan, l'Arménie, la Biélorussie, la Tchécoslovaquie, la France, l'Allemagne, l'Italie, la Russie, la Suède, la Turquie et les USA. A la suite de l'agression de l'Arménie la conférence de Minsk n'a pas eu lieu et la structure qui se forma grâce aux efforts médiateurs que ces Etats continuaient à faire, fut nommée groupe de Minsk. La coprésidence du groupe de Minsk a été instituée par la décision du sommet de Budapest de l'OSCE du 5-6 décembre 1994. Ce groupe sera présidé par plusieurs pays au lieu d'un seul. Les premiers pays coprésidents ont été la Russie et la Suède, ensuite la Russie et la Finlande. Depuis 1997 le groupe de Minsk est présidé par les USA, la Russie et la France. Les deux variantes du règlement du conflit proposées par le groupe de Minsk et publiées dans la presse – variante « par paquets » et celle « étape par étape » ont été rejetées l'une par l'Arménie, l'autre par l'Azerbaïdjan. La troisième variante proposée à l'Azerbaïdjan dont le nom fut basé sur le principe de l'Etat commun » n'a pas été adoptée puisqu'elle contredisait la souveraineté et l'intégrité territoriale du pays. Les efforts médiateurs du groupe de Minsk poursuivent sous forme de l'organisation par des coprésidents des rencontres et des discussions entre les parties et l'organisation des rencontres des chefs d'Etat de l'Azerbaïdjan et de l'Arménie.

Le conflit arméno-azerbaïdjanais du Haut Karabakh – conflit militaro – politique survenu à la suite des prétentions territoriales de l'Arménie et des séparatistes locaux de la région du Haut Karabakh de l'Azerbaïdjan aidés par les organisations de la diaspora arménienne. Dès le février 1988 le mouvement violent des nationalistes arméniens s'est renforcé afin de séparer cette région de l'Azerbaïdjan et de l'annexer à l'Arménie. Le 10 décembre 1991 les séparatistes ont annoncé la sortie de la RAHK du sein de l'Azerbaïdjan et son indépendance. Malgré les tentatives de l'Azerbaïdjan d'assurer son intégrité territoriale, en 1991- 1994 à la suite de la guerre avec la participation directe et l'agression de l'Arménie, le Haut Karabakh et les 7 régions azéries situées au-delà de ses limites, ont été occupées par l'Arménie. Après l'annonce du cessez-le-feu entre les parties le 12 mai 1994 les négociations pour le règlement pacifique du conflit ont commencé. L'Azerbaïdjan mène la politique de la restauration de son intégrité territoriale reconnue par le droit international et promet à la population arménienne du Haut Karabakh qui est sa partie intégrante le haut statut

d'autonomie. L'Arménie et le régime marionnette « République du Haut Karabakh » non reconnu par aucune organisation internationale, ni Etat, essaie de violer l'intégrité territoriale de l'Azerbaïdjan, faire reconnaître illégalement l'indépendance de cette région ou bien l'annexer à l'Arménie.

La mer Caspienne (Caspienne) – le plus grand bassin aquatique du monde. Sa superficie est de 371.000 km². C'est un lac parce qu'il n'a pas de sortie directe dans l'océan, et d'après sa dimension il est considéré comme une mer. Au nord et nord-ouest la Caspienne est limitrophe de la Russie, au nord-est et à l'est du Kazakhstan et du Turkménistan, à l'ouest de l'Azerbaïdjan et au sud de l'Iran.

Pays riverains de la Caspienne - 5 Etats autour de la Caspienne- la Russie, l'Azerbaïdjan, l'Iran, le Turkménistan, et le Kazakhstan. Il n'existe pas d'accord général (statut juridique) sur l'exploitation des ressources minérales et naturelles de la Caspienne. On est parvenu à se mettre d'accord sur le partage du fond de la mer conformément aux secteurs nationaux : azerbaïdjanais, russe, kazakh. Les négociations entre les 5 pays sur la préparation de l'accord satisfaisant toutes les parties, se poursuivent.

Parti « Yeni Azerbaïdjan » (Nouveau Azerbaïdjan) – le parti politique au pouvoir en Azerbaïdjan. Fut créé en 1993 avant son arrivée au pouvoir en Azerbaïdjan. La conférence constitutionnelle fut tenue le 21 novembre 1992 à Nakhitchevan et Heydar Aliyev fut élu Président. Ce parti a remporté les élections municipales de 1999, 2004, les élections parlementaires de 2005 et 2006. En 1999, 2001 et 2005 ont été tenus les I, II et III congrès du parti. Ce parti compte 360 mille membres. Le président du parti est Président azerbaïdjanais en exercice Ilham Aliyev.

Réfugiés et migrants forcés azerbaïdjanais – la population chassée de l'Arménie, du Haut Karabakh et des 7 régions voisines et des autres territoires azerbaïdjanais à la suite de l'agression de l'Arménie contre l'Azerbaïdjan. Depuis 1988 les séparatistes arméniens locaux afin de séparer la région azérie du Haut Karabakh du pays, faisaient la pression sur les Azerbaïdjanais locaux en Arménie, ceux des régions azéries frontalières avec l'Arménie et du Haut Karabakh. Ils menaient la politique du nettoyage ethnique et ils ont chassé 250 mille Azerbaïdjanais de lieux de leur habitation en Arménie les années 1988-1992. La politique du nettoyage ethnique contre les azerbaïdjanais était accompagnée d'assassinats et de supplices. En 1991- 1993 à la suite de la guerre de conquête menée par l'Arménie contre l'Azerbaïdjan au Haut Karabakh et les territoires voisins, 700 mille Azerbaïdjanais ont été chassés du Haut Karabakh et des 7 régions voisines frontalières avec l'Arménie et le Haut Karabakh. Ils étaient déplacés par la force à l'intérieur du pays et sont devenu migrants forcés.

Ainsi, à la suite de l'agression de l'Arménie le nombre de réfugiés et de migrants forcés a atteint 1 million de personnes.

Gandja – deuxième d'après la grandeur, ville de l'Azerbaïdjan. Elle est située à l'ouest du pays. Sa population compte plus de 330 mille habitants. On estime que la ville a été fondée au V siècle de notre ère. Au moyen âge cette ville a été l'un des centres économiques et commerciaux de l'Azerbaïdjan. La ville a été détruite pendant le tremblement de terre de 1139 et au cours des invasions mongoles. A l'époque des Séfévides (XVI – XVII) elle s'est ressuscitée de nouveau. A l'époque du règne du chah Abbas fut nommée Abbasabad. Quand l'Azerbaïdjan fut au sein de l'empire russe, la ville portait le nom de Elisabethpol. En 1918 la première capitale de la République démocratique d'Azerbaïdjan fut proclamée Gandja. A l'époque soviétique dès 1935 la ville a été nommée Kirovabad. En 1991 la ville a retrouvé son ancien nom. Le poète éminent azerbaïdjanais, le représentant célèbre de la Renaissance orientale Nizami Gandjévi est né à Gandja.

Tabriz - la ville au nord-ouest de l'Iran. Le centre de la province de l'Azerbaïdjan de l'est. Sa population compte plus de 1,5 millions d'habitants (2006). Tabriz est considéré comme un des anciens centres politique, économique et culturel de l'Azerbaïdjan. Il a été la capitale de l'antique Athropatène située sur le territoire de l'Azerbaïdjan, au moyen âge cette ville a été capitale des Etats des Khoulakites, Garagoyounlou, Aggoyounlou et des Séfévides. Puisque cette ville se trouvait à la croisée des voies commerciales réunissant l'Est, l'Ouest et le Nord (Russie), elle avait une grande importance stratégique. Bien que dans les époques différentes on avait construit à Tabriz de nombreux édifices (mosquées, madrasas, caravane- sérails etc) la plus grande partie de ces monuments historiques ont été détruits ou bien ruiné à la suite des catastrophes naturelles et des guerres). Tabriz est la patrie de nombreux personnages de souche azerbaïdjanaise qui ont joué un rôle important dans l'histoire de l'Azerbaïdjan et de l'Iran : Chamsa Tabrizi (philosophe), Gatrân Tabrizi (poète), Sattar khan, Baguir khan, cheikh Mohammed Hiabani, Seïd Djafar Pichevari (chefs du mouvement démocratique, militaires)

Lankaran - la ville au sud-est de l'Azerbaïdjan située non loin de la frontière avec l'Iran. Sa population compte près de 50 mille personnes. La ville a été fondée en XVI siècle. En XVIII siècle cette ville fut le centre du khanat Talich.

Les terres occupées - région du Haut Karabakh et les 7 régions voisines occupées par l'Arménie à la suite de son agression contre l'Azerbaïdjan et aussi les terres azéries y compris quelques villages de la République autonome de Nakhitchevan et de la région de Gazakh. Plus de 20 % du territoire de 86, 6 mille km² de la République d'Azerbaïdjan souveraine sont occupés. Le préjudice

matériel porté à l'Azerbaïdjan à la suite de l'agression de l'Arménie est évalué pour 20-60 mlrd. de dollars.

L'OSCE (l'Organisation pour la sécurité et la coopération en Europe) – l'organisation internationale réunissant les USA, le Canada et 54 pays européens (au total 56), conçue pour assurer la sécurité dans la région européenne sur la base de la gestion démocratique. Cette organisation fut proclamée après le sommet de Budapest des chefs d'Etat et de gouvernement des pays-membres les 5-6 décembre 1994. Avant le sommet de Budapest elle se nommait CSCE (la Conférence pour la sécurité et la coopération en Europe). Dès le 1 janvier 1995 suite à la constitution des organes permanents cette institution fut nommée l'OSCE. L'Azerbaïdjan a adhéré à cette organisation le 30 janvier 1992. Le groupe de Minsk de l'OSCE exerce la fonction de médiation pour le règlement pacifique du conflit arméno-azerbaïdjanais de Haut Karabakh.

Conseil de l'Europe – l'organisation internationale réunissant 47 pays de l'Europe, a été fondée par le traité de Londres du 5 mai 1949. Les objectifs majeurs sont la création des liens étroits entre les Etats-membres pour réaliser leurs idées et principes, concourir à transformer l'Europe en région démocratique et sûre, défendre la démocratie et les droits de l'homme. Dès le 25 janvier l'Azerbaïdjan est membre du Conseil de l'Europe.

L'ONU (l'Organisation des Nations Unies) la plus grande organisation internationale universelle créée avec la participation des 50 Etats dans la ville de San Francisco des USA le 24 octobre 1945. Les statuts qui sont entrés en vigueur le même jour, ont été accordés à la conférence de San Francisco le 25 avril – le 25 juin 1945. L'objectif majeure de l'ONU est d'assurer la sécurité internationale et la paix. Actuellement elle compte 192 membres. L'Azerbaïdjan est membre de l'ONU dès le 2 mars 1992. En 1993 suite à l'occupation des terres azéries par la partie arménienne, les résolutions 822, 853, 874, 884 du Conseil de la sécurité de l'ONU ont été adoptées. Dans ces résolutions on réclame la libération des terres azerbaïdjanaises occupées par les forces armées arméniennes, néanmoins les Arméniens ignorent cette réclamation.

GUAM – l'organisation internationale régionale réunissant la Géorgie, l'Ukraine, l'Azerbaïdjan et la Moldova. Cette organisation fut fondée en 1977 en tant que forum consultatif. Au sommet de Yalta des pays membres les 6-7 juillet 2001, les statuts de l'organisation ont été adoptés. L'Ouzbékistan faisant partie de GUAM en 1999, annonça son départ de cette structure en 2005. Au sommet suivant de GUAM à Kiev l'organisation adopta le nom de GUAM – l'Organisation du Développement Démocratique et Economique. Les derniers temps l'organisation a eu des discussions liées aux problèmes majeurs rencontrés par les Etats membres – le séparatisme agressif et le terrorisme.

Le Haut Karabakh - région au sud-ouest de l'Azerbaïdjan. Il s'agit du territoire de la région autonome (la région autonome du Haut Karabakh), se trouvant au sein de la République Soviétique Socialiste d'Azerbaïdjan dès le 7 juillet 1923. Elle réunissait les régions de Agdara, Askeran, Choucha, Khodjavend, Gadrouit. A la suite des attentats terroristes et des actes agressifs des séparatistes arméniens le 26 novembre 1991 le statut d'autonomie du Haut Karabakh fut liquidé. A présent le Haut Karabakh et les 7 régions voisines sont occupées par l'Arménie. L'Arménie se retranchant derrière le régime séparatiste arménien au Haut Karabakh qu'elle avait créé elle-même, essaie de nier le fait de son occupation du Haut Karabakh. La partie azérie propose d'octroyer de nouveau au Haut Karabakh le statut d'autonomie élevée au sein de l'Azerbaïdjan à condition de la libération des terres occupées et de la restauration de l'intégrité territoriale.

Le sommet de Lisbonne de l'OSCE – 5ème sommet de l'Organisation pour la sécurité et la coopération en Europe tenu les 2-3 décembre 1996. A ce sommet une déclaration au nom du Président de l'OSCE soutenue par 53 pays membres de l'organisation exprimant les principes de la solution du conflit arméno-azerbaïdjanais du Haut Karabakh. Les principes sont l'intégrité territoriale de l'Azerbaïdjan et de l'Arménie, l'octroi au Haut Karabakh le plus haut statut d'autogestion au sein de l'Azerbaïdjan et l'assurance de la sécurité à la population du Haut Karabakh. L'Arménie est intervenue contre ces principes au sommet et par la suite a rejeté les propositions sur le règlement du conflit préparées par le groupe de Minsk de l'OSCE sur la base de ces principes.

PHOTOS – DOCUMENTS

- Photo 01, 02** Monsieur Heydar Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan, au sommet de Casablanca – 13.12.1997
- Photo 03** Rencontre de Monsieur Heydar Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec Sultan Hassan al-Bolkiah de Brunei – 13.12.1997
- Photo 04** Rencontre de Monsieur Heydar Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec Sa Majesté Hussein bin Talal, Roi de Jordanie – 13.12.1997
- Photo 05** Rencontre de Monsieur Heydar Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec Cheik zaid ibn Sultan al-Nahyan, Roi des Emirats Arabes Unis – 13.12.1997
- Photo 06** Rencontre de Monsieur Heydar Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec Monsieur Ali Akbar Vilayeti, Ministre des Affaires Etrangères de la République islamique d'Iran – 14.12.1997
- Photo 07** Rencontre de Monsieur Heydar Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec Monsieur Hosni Mubarek, Président de la République d'Arabe d'Egypte – 14.12.1994
- Photo 08** Rencontre de Monsieur Heydar Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec Monsieur Boutros-Boutros Gali, Secrétaire Général des Nations Unies
- Photo 09** Sommet de Téhéran de l'O.C.I. -10.12.1997
- Photo 10** Discours de Monsieur Heydar Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan, au sommet de Téhéran – 10.12.1997
- Photo 11** Rencontre de Monsieur Heydar Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec Monsieur Yasser Arafat

responsable de l'Organisation de Libération de la Palestine (de la Liberté de Palestine) – 08.12.1997

- Photo 12** Rencontre de Monsieur Heydar Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec Monsieur Suleyman Demiral, Président de la Turquie – 08.12.1997
- Photo 13** Rencontre de Monsieur Heydar Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec Monsieur Mohammed Khatami, Président de la République Islamique de l'Iran – 09.12.1997
- Photo 14** Rencontre de Monsieur Heydar Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec Monsieur Hafez al-Asad, Président de la République d'Arabie de Syrie – 09.12.1997
- Photo 15** Rencontre de Monsieur Heydar Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec Monsieur Nawaz Cherif, Premier Ministre de Pakistan -10.12.1997
- Photo 16** Rencontre de Monsieur Heydar Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec Son Excellence, Monsieur Ayatollah Sayed Ali Khamenei, le responsable religieux de la République Islamique d'Iran- 10.12.1997
- Photo 17** Rencontre de Monsieur Heydar Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec Monsieur Kofi Annan, Secrétaire Général de l'ONU -11.12.1997
- Photo 18, 19** Monsieur Ilham Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan au sommet de Mecque de l'O.C.I. – 07.12.2005
- Photo 20** Rencontre de M. Ilham Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec M. Ekmalleddin Ihsanoglu, Secrétaire Général de l'O.C.I. – 07.12.2005
- Photo 21** Rencontre de Monsieur Ilham Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec M. Parviz Mocharraf, Président de Pakistan – 07.12.2005
- Photo 22** Rencontre de Monsieur Ilham Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec Sultan Hassan al-Bolkiah de Brunei – 07.12.2005

C O N T E N U

Photo 23	Rencontre de Monsieur Ilham Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec M. Mahmoud Ahmadinijad, Président de la République islamique d'Iran – 07.12.2005
Photo 24	Rencontre de Monsieur Ilham Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec M. Emomali Rahmonov, Président de Tadjikistan – 07.12.2005
Photo 25	Sommet de la Mecque – 07.12.2005
Photo 26	Monsieur Ilham Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan avec les chefs d'Etats de l'O.C.I. -07.12.2005
Photo 27	Mme Mehriban Aliyeva - Première Femme Ambassadeur de bonne volonté de ISESCO
Photo 28	La rencontre Mme Mehriban Aliyeva, Ambassadeur de bonne volonté de ISESCO, avec M. Abdulaziz Otthoman Altzajri, Directeur Général de l'ISESCO, le 26 novembre 2006

Chers lecteurs!

Le 7ème sommet des pays membres de l'O.C.I., Casablanca, Maroc, 1994

Interview du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev aux journalistes à l'aéroport de Bina lors de son départ au Maroc pour participer au sommet de l'Organisation de la Conférence islamique	207
--	-----

Discours du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev à la rencontre des chefs d'Etat et de gouvernement des pays membres de l'Organisation de la Conférence Islamique à Casablanca	209
--	-----

Discours de félicitation du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev au nom des Etats asiatiques à la séance finale du sommet de Casablanca	213
---	-----

Déclaration du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev à la presse après la clôture du sommet à Casablanca	215
---	-----

Interview du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev accordée aux journalistes de la Turquie et de l'Azerbaïdjan à l'aéroport Atatürk d'Istanbul à son retour du septième sommet de l'Organisation de la Conférence Islamique	217
--	-----

Le 8ème sommet des pays membres de l'O.C.I., Téhéran, République islamique d'Iran - 1997

Interview du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev accordée aux journalistes à l'aéroport Bina avant son départ à Téhéran pour participer au sommet des chefs d'Etat et de gouvernement des pays-membres de l'Organisation de la Conférence Islamique	225
--	-----

De l'entretien du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev avec le secrétaire général de l'Organisation de la Conférence Islamique Izeddin Laraki	227
---	-----

Réponses du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev aux journalistes locaux et étrangers au 8 ^{ème} sommet des pays- membres de l'OCI	229
---	-----

Discours du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev au VIII sommet de l'Organisation de la Conférence islamique au cours de la visite du Président d'Azerbaïdjan en Iran	234
Déclaration du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev sur les résultats de la visite à Téhéran à son retour à la patrie, après la fin du 8 ^{ème} sommet de l'OCI	238
Les réponses du Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev à son retour à la patrie à l'aéroport Bina, aux questions des journalistes sur le bilan du 8 ^{ème} sommet de l'OCI	239
Discours de M. Ilham Aliyev, Président de la République d'Azerbaïdjan au 3ème sommet extraordinaire de l'O.C.I., la Mecque - 2005	
Discours du Président de la République d'Azerbaïdjan Ilham Aliyev	240
La 33ème session du Conseil des Ministres des Affaires Etrangères des pays membres de l'O.C.I., Bakou, Azerbaïdjan - 2006	
Discours du Président de la République d'Azerbaïdjan Ilham Aliyev	243
Documents supplémentaires	
<i>Résolutions de l'Organisation de la Conférence Islamique</i>	
7 ^{ème} sommet des pays membres de l'O.C.I., Casablanca, 12 Decembre 1994	248
Résolution N° 11/7-P (IS) sur le conflit entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan	248
Résolution N° 16/7-E (IS) sur l'assistance économique à la République d'Azerbaïdjan	251
8 ^{ème} sommet des pays membres de l'O.C.I., Téhéran, 11 Décembre 1997 ...	252
Résolution N° 18/8-P (IS) sur l'agression de la République d'Arménie contre la République d'Azerbaïdjan	252
Résolution N° 18/8-E (IS) sur l'assistance économique en faveur de la République d'Azerbaïdjan	255
La 33 ^{ème} session de la Conférence Islamique des ministres des affaires étrangères réunie à Bakou, République d'Azerbaïdjan, du 19-21 Juin 2006 .	257

Résolution N° 9/33-P Sur L'agression De La République D'Armenie Contre La République D'Azerbaïdjan	257
Résolution N° 10/33-E sur l'assistance économique à la République d'Azerbaïdjan	260
Résolution N° 2/33-C sur la protection des sanctuaires et lieux saints de l'islam	262
11 ^{ème} sommet de l'Organisation de la Conférence Islamique, Dakar, 13-14 mars 2008	264
Résolution N° 10/11-P (IS) sur l'agression de la République d'Arménie contre la République d'Azerbaïdjan	264
Résolution N° 2/11-E relatives aux mesures d'aide économique destinées aux pays membres et pays non-membres de l'O.C.I. et aux communautés islamiques	268
Résolution N° 2/11-C (IS) sur la protection des sanctuaires et lieux saints de l'islam	269
<i>Notices historiques</i>	
L'Organisation de la Conference Islamique (O.C.I.)	271
Azerbaïdjan et Organisation de la Conférence Islamique	276
Le sommet de l'OCI a Casablanca (session de la fraternité et de la renaissance)	280
Le sommet de l'OCI à Téhéran (session de la dignité, du dialogue et de la participation)	282
La troisième session extraordinaire de la Conférence islamique au sommet à Makkah Al Mokarramah (relever les défis du 21 ^{ème} siècle: la solidarité dans l'action)	283
Informations et renseignements.....	285

HEYDƏR ƏLİYEV İRSİNİ ARAŞDIRMA MƏRKƏZİ

CENTRE FOR THE RESEARCH OF THE HERITAGE OF HEYDAR ALIYEV

CENTRE DE RECHERCHES DE L'HERITAGE DE HEYDAR ALIYEV

**AZƏRBAYCAN İSLAM KONFRANSI
TƏŞKİLATI SİRALARINDA**

**AZERBAIJAN IN THE ORGANIZATION
OF THE ISLAMIC CONFERENCE**

**AZERBAIDJAN DANS LES RANGS
DE L'ORGANISATION
DE LA CONFERENCE ISLAMIQUE**

- ٦١ مؤتمر القمة الإسلامي الحادي عشر المنعقد في دكار عام ٢٠٠٨
- ٦١ قرار رقم ١٠/١١ - س(ق. إ) بشأن عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان
- ٦٤ قرار رقم ١١/٢ - أ(ق. إ) بشأن النشاطات المتصلة بالمساعدات الاقتصادية للدول الأعضاء والبلدان غير الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي والمجتمعات المسلمة...
- ٦٥ قرار رقم ١١/٢ - ث(ق. إ) حماية المقدسات الإسلامية.....

التقارير التاريخية

- ٦٧ منظمة المؤتمر الإسلامي
- ٧٣ أذربيجان ومنظمة المؤتمر الإسلامي
- ٧٤ مؤتمر القمة الإسلامي، المنعقد في الدار البيضاء (دورة الإخاء والانبعاث).....
- ٧٨ مؤتمر القمة الإسلامي المنعقد في طهران.....
- ٨٠ مؤتمر القمة الإسلامي بمكة المكرمة دورة "مواجهة تحديات القرن الحادي والعشرين، التضامن في العمل"
- ٨١ استعلامات.....

مركز البحوث لثراث حيدر علييف

أذربيجان في صفوف منظمة المؤتمر الإسلامي

محتويات

القراء المحترمون!

مؤتمر القمة الإسلامي السابع بالدار البيضاء، المملكة المغربية - عام ١٩٩٤

الحديث الصحفي الذي أدلى به حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية في مطار
بيننا عند مغادرته الى مراكش للاشتراك في مؤتمر القمة الإسلامي..... ١٣

خطاب الرئيس الأذربيجاني حيدر علييف في اجتماع قمة الدار البيضاء لرؤساء الدولة
والحكومة للبلدان الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي..... ١٥

كلمات التهنئة الذي ألقاها حيدر علييف الرئيس الأذربيجاني عن الدول الآسيوية في
الجلسة الختامية من مؤتمر القمة الإسلامي في الدار البيضاء..... ١٨

التصريح الصحفي الذي أدلى به حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية بعد اختتام
مؤتمر القمة الإسلامي السابع..... ٢١

الحديث الصحفي الذي أدلى به حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية أمام
الصحفيين الأتراك والأذربيجانيين في مطار أتاتورك في اسطنبول في طريق عودته
الى ارض الوطن من مؤتمر القمة الإسلامي السابع..... ٢٢

مؤتمر القمة الإسلامي الثامن بطهران، الجمهورية الإسلامية الإيرانية - ١٩٩٧

الحديث الصحفي الذي أدلى به حيدر علييف الرئيس الأذربيجاني قبل مغادرته مطار
بيننا الأذربيجاني الى العاصمة الإيرانية للاشتراك في مؤتمر القمة الثامن لرؤساء الدول
والحكومات للبلدان الاعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي، الذي سينعقد في طهران
في الفترة ما بين ٩-١١ ديسمبر..... ٢٩

من حديث حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية في لقائه مع عز الدين العراقي
الأمين العام لمنظمة المؤتمر الإسلامي..... ٣١

أجوبة حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية على أسئلة الصحفيين الأجانب
والمحليين في مؤتمر القمة الثامن للبلدان الاعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي..... ٣٣

خطاب حيدر علييف الرئيس الأذربيجاني في مؤتمر القمة الثامن لرؤساء البلدان
الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي..... ٣٧

التصريح الذي أدلى به حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية حول نتائج زيارته
لطهران قبل مغادرته الى ارض الوطن بعد اختتام مؤتمر القمة الإسلامي الثامن..... ٤٠

أجوبة حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية على أسئلة الصحفيين المتعلقة بنتائج
زيارته في مطار بينا عقب عودته الى ارض الوطن من مؤتمر القمة الإسلامي الثامن..... ٤١

مؤتمر القمة الإسلامي الطارئ بمكة، المملكة العربية السعودية - عام ٢٠٠٥

خطاب الهام علييف الرئيس الأذربيجاني في الدورة الاستثنائية الثالثة لمؤتمر القمة في
مكة..... ٤٢

الدورة الثالثة والثلاثون لاجتماع مجلس وزراء الخارجية للبلدان الأعضاء في منظمة
المؤتمر الإسلامي - باكو، أذربيجان - عام ٢٠٠٦

خطاب إلهام علييف الرئيس الأذربيجاني في الدورة الثالثة والثلاثين لمجلس وزراء
الخارجية للبلدان الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي بباكو..... ٤٥

الوثائق الإضافية

قرارات منظمة المؤتمر الإسلامي

مؤتمر القمة الإسلامي السابع المنعقد بالدار البيضاء في ١٢ ديسمبر عام ١٩٩٤..... ٥٠

قرار رقم ٧/١١ - س(ق.أ) بشأن النزاع بين أرمينيا وأذربيجان..... ٥٠

قرار رقم ٧/١٦ - إق(ق.أ) حول المساعدة الاقتصادية لجمهورية أذربيجان..... ٥١

مؤتمر القمة الإسلامي الثامن المنعقد بطهران في ٩-١١ ديسمبر عام ١٩٩٧..... ٥٢

قرار رقم ٨/١٨ - س(ق.إ) بشأن عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان.. ٥٢

قرار رقم ٨/١٨ - أ(ق.إ) بشأن المساعدة الاقتصادية لجمهورية أذربيجان..... ٥٤

الدورة الثالثة والثلاثون لاجتماع وزراء الخارجية للبلدان الأعضاء في منظمة المؤتمر
الإسلامي - باكو، أذربيجان - ١٩-٢١ يونيو عام ٢٠٠٦..... ٥٥

رقم ٣٣/٩ بشأن عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان..... ٥٥

قرار رقم ٣٣/١٠ بشأن المساعدة الاقتصادية لجمهورية أذربيجان..... ٥٨

قرار رقم ٣٣/٢ - ث بشأن حماية المقدسات الإسلامية..... ٥٩

رقم ١٣ - لقاء حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية مع السيد محمد خاتمي رئيس الجمهورية الإسلامية الإيرانية - ٩/١٢/١٩٩٧

رقم ١٤ - لقاء حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية حافظ الأسد رئيس الجمهورية العربية السورية - ٩/١٢/١٩٩٧

رقم ١٥ - لقاء حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية نواز شريف رئيس الوزراء الباكستاني - ١٠/١٢/١٩٩٧

رقم ١٦ - لقاء حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية مع آية الله السيد علي خامنئي المرشد الديني الأعلى للجمهورية الإسلامية الإيرانية - ١٠/١٢/١٩٩٧

رقم ١٧ - لقاء حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية مع كوفي عنان الأمين العام لمنظمة الأمم المتحدة - ١١/١٢/١٩٩٧

رقم ١٨، ١٩ - إلهام علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية في مؤتمر القمة الإسلامي بمكة - ٧/١٢/٢٠٠٥

رقم ٢٠ - لقاء إلهام علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية مع أكمل الدين إحسان أوغلو الأمين العام لمنظمة المؤتمر الإسلامي - ٧/١٢/٢٠٠٥

رقم ٢١ - لقاء إلهام علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية مع برويز مشرف الرئيس الباكستاني - ٧/١٢/٢٠٠٥

رقم ٢٢ - لقاء إلهام علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية مع حسن البولكياه سلطان برونائي - ٧/١٢/٢٠٠٥

رقم ٢٣ - لقاء إلهام علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية مع محمود أحمد نجاد رئيس الجمهورية الإسلامية الإيرانية - ٧/١٢/٢٠٠٧

رقم ٢٤ - لقاء إلهام علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية مع إمام علي رحمانوف الرئيس الطاجيكي - ٧/١٢/٢٠٠٥

رقم ٢٥ - مؤتمر القمة الإسلامي بمكة - ٧/١٢/٢٠٠٥

رقم ٢٦ - إلهام علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية مع رؤساء الدول للبلدان الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي - ٧/١٢/٢٠٠٥

رقم ٢٧ - مهربان علييفا - السفارة الأولى ذات النوايا الحسنة للإيسيسكو

رقم ٢٨ - لقاء مهربان علييفا السفارة الأولى ذات النوايا الحسنة للإيسيسكو مع عبد العزيز بن عثمان التويجري المدير العام للإيسيسكو - ٢٦ نوفمبر عام ٢٠٠٦

الصور الوثائقية

للبلدان الاعضاء المنعقد في الفترة من ٦ الى ٧ يونيو عام ٢٠٠١. ان اوزبكستان التي انضمت الى عضوية GUAM في سنة ١٩٩٩ اعلنت عام ٢٠٠٥ خروجها من صفوفها. اطلق على المنظمة اسم GUAM منظمة الديمقراطية والتنمية الاقتصادية اثناء مؤتمر كييف التالي لـ GUAM في مايو عام ٢٠٠٦. في الازمنة الاخيرة اجريت مناقشات حول الانفصالية العدوانية والارهاب التي تواجهها الدول الاعضاء.

ناغورني كاراباخ (كاراباخ الجبلية) - منطقة في جنوب غربي اذربيجان. والمقصود بها هو اراضي الاقليم ذي الحكم الذاتي التابع للجمهورية الاشتراكية السوفيتية الازربيجانية (اقليم ناغورني كاراباخ ذو الحكم الذاتي). كانت تنضم اليها مناطق اغدره وعسكران وشوشا وخوجاوند وهادروت. تم إلغاء الوضع القانوني للحكم الذاتي لناغورني كاراباخ في ٢٦ نوفمبر عام ١٩٩١ بسبب النشاط الارهابي والعدواني للانفصاليين الارمن. لا تزال هي و مناطق مجاورة لها تحت احتلال ارمينيا. ان ارمينيا تحاول ان تهمل واقع احتلال ناغورني كاراباخ بذريعة انه توجد فيها سلطة خاصة بالنظام الارمني الانفصالي الذي أنشأتها بنفسها في واقع الامر. اما الطرف الازربيجاني فانه يقترح بتقديم الوضع القانوني العالي للحكم الذاتي لناغورني كاراباخ في التبعية لاذربيجان من جديد بشرط استرداد الاراضي المحتلة واعادة وحدة أراضيها.

مؤتمر القمة لشبونة لمنظمة الامن والتعاون في اوربا - مؤتمر القمة الخامس لمنظمة الامن والتعاون في اوربا المنعقد في لشبونة في الفترة من ٢ الى ٣ ديسمبر عام ١٩٩٦. في مؤتمر لشبونة تم تبني بيان عن اسم رئيس منظمة الامن والتعاون في اوربا يعكس مبادئ تسوية النزاع الارمني الازربيجاني حول ناغورني كاراباخ التي تؤيدها ٥٣ دولة عضو في المنظمة. ان المبادئ كانت وحدة أراضي كل من ارمينيا واذربيجان وتقديم اعلى درجة من الوضع القانوني للحكم الذاتي لناغورني كاراباخ في التبعية لاذربيجان وضمن الامن لسكان ناغورني كاراباخ. لقد عارضت ارمينيا تلك المبادئ في مؤتمر القمة ورفضت الاقتراحات التي اعدتها مجموعة مينسك لتسوية النزاع على اساس هذه المبادئ.

رقم ١، ٢ - حيدر علييف رئيس الجمهورية الازربيجانية في مؤتمر القمة الإسلامي المنعقد في الدار البيضاء - ١٣/١٢/١٩٩٧

رقم ٣ - لقاء حيدر علييف رئيس الجمهورية الازربيجانية مع حسن البولكياي سلطان برونائي - ١٣/١٢/١٩٩٧

رقم ٤ - لقاء حيدر علييف رئيس الجمهورية الازربيجانية مع العاهل الأردني حسين بن طلال - ١٣/١٢/١٩٩٧

رقم ٥ - لقاء حيدر علييف رئيس الجمهورية الازربيجانية مع الشيخ زايد بن سلطان آل نهيان - ١٣/١٢/١٩٩٧

رقم ٦ - لقاء حيدر علييف رئيس الجمهورية الازربيجانية مع علي أكبر ولايتي وزير الخارجية للجمهورية الإسلامية الإيرانية - ١٤/١٢/١٩٩٧

رقم ٧ - لقاء حيدر علييف رئيس الجمهورية الازربيجانية مع حسني مبارك رئيس جمهورية مصر العربية - ١٤/١٢/١٩٩٤

رقم ٨ - لقاء حيدر علييف رئيس الجمهورية الازربيجانية مع بطرس غالي الأمين العام لمنظمة الأمم المتحدة - ١٤/١٢/١٩٩٧

رقم ٩ - مؤتمر القمة الإسلامي بطهران - ١٠/١٢/١٩٩٧

رقم ١٠ - خطاب حيدر علييف رئيس الجمهورية الازربيجانية في مؤتمر القمة الإسلامي بطهران - ١٠/١٢/١٩٩٧

رقم ١١ - لقاء حيدر علييف رئيس الجمهورية الازربيجانية مع ياسر عرفات رئيس منظمة التحرير الفلسطينية - ٨/١٢/١٩٩٧

رقم ١٢ - لقاء حيدر علييف رئيس الجمهورية الازربيجانية مع الرئيس التركي سليمان دمير آل - ٨/١٢/١٩٩٧

ناخشفان في ٢١ نوفمبر عام ١٩٩٢ وانتخب حيدر علييف رئيساً له. ونجح الحزب في الانتخابات البلدية في سنة ١٩٩٩ و٢٠٠٤ والنيابية في سنة ٢٠٠٠ وعام ٢٠٠٥. أقيمت مؤتمراته الأولى والثانية والثالثة في سنوات ١٩٩٩ و٢٠٠١ و٢٠٠٥. عدد أعضائه أكثر من ٣٦٠ ألف شخص. رئيسه إلهام علييف الرئيس الحالي الأذربيجاني.

اللاجئون والمشردون الأذربيجانيون - السكان الذين تم تشريدهم جوراً من أرمينيا وناغورني كاراباخ و٧ مناطق مجاورة لها والمناطق الأذربيجانية الأخرى نتيجة عدوان أرمينيا على أذربيجان. فقد بدأت الضغوط ضد الأذربيجانيين الأصليين في أرمينيا ومناطق أذربيجان المجاورة لها وناغورني كاراباخ في الوقت الذي استهل أرمينيا والانفصاليون الأرمن المحليون منذ سنة ١٩٨٨ نشاطهم لفصل منطقة ناغورني كاراباخ لأذربيجان عن البلد. انتهجت أرمينيا سياسة التصفية العرقية في أراضيها خلال سنوات ١٩٨٨-١٩٩٢ وتم طرد نحو ٢٥٠ ألف أذربيجاني من ديارهم. إن سياسة التصفية العرقية ضد الأذربيجانيين كانت مصحوبة بالتعسف والقتل والتعذيب. نتيجة الحرب العدوانية التي قامت بها أرمينيا خلال سنوات ١٩٩١-١٩٩٣ ضد أذربيجان في ناغورني كاراباخ والأراضي المجاورة لها تم تشريد نحو ٧٠٠ ألف أذربيجاني من ناغورني كاراباخ و٧ مناطق مجاورة لها ومن الأماكن السكنية المتاخمة مع أرمينيا وناغورني كاراباخ. انهم أصبحوا مشردين بعد تشريدهم داخل البلد. هكذا بلغ عدد اللاجئين والمشردين الأذربيجانيين مليون نسمة نتيجة عدوان أرمينيا.

كنجه - ثاني مدينة كبيرة في أذربيجان. تقع في غربي البلد. سكانها أكثر من ٣٣٠ ألف نسمة. يفترض أنها انشئت في القرن الخامس قبل الميلاد. وكانت من المراكز الاقتصادية والتجارية الرئيسية في أذربيجان في القرون الوسطى. وتعرضت للدمار نتيجة الزلزال في عام ١١٣٩ والحروب المغولية. وانتعشت في عهد الصفويين (القرنين السادس عشر والسابع عشر). وسميت من قبل شاه عباس بعباس آباد. أصبح اسمها إلبزابتوبول في الوقت الذي كانت أذربيجان في عداد روسيا القيصرية. عام ١٩١٨ أعلنت كنجه أول عاصمة للجمهورية الديمقراطية الأذربيجانية. أطلق عليها اسم كيروف آباد منذ سنة ١٩٣٥ في العهد السوفييتي. في سنة ١٩٩١ أعيد اسمها السابق. إن نظامي كنجوي الشاعر الأذربيجاني الشهير والممثل الفذ للنهضة الشرقية ولد في كنجه.

تبريز - مدينة في شمال غربي إيران. مركز إقليم أذربيجان الشرقية. سكانها أكثر من مليون ونصف نسمة (٢٠٠٦). تعد تبريز من أقدم المراكز السياسية والاقتصادية والثقافية لأذربيجان. كانت عاصمة لكل من دول أتروباتينا القديمة وفي القرون الوسطى الهولاكيين وقاره قويونلو وأغقويونلو والصفويين، التي نشأت في أراضي أذربيجان. وكانت أهميتها الاستراتيجية كبيرة بسبب موقعها في التقاء الطرق التجارية التي تربط بالشرق والغرب والشمال (روسيا) في تلك السنوات. ولو انشئ كثير من المباني في تبريز في مختلف الأحياء (المساجد والمدارس والخانات وإلخ) تم تدمير قسم مهم من تلك الآثار التاريخية نتيجة الكوارث الطبيعية أو الحروب ولحقت بها أضرار كبيرة. إن تبريز هي موطن عدد غير قليل من الشخصيات الأذربيجية الأصل الذين لعبوا دوراً مهماً في تاريخ أذربيجان وإيران

أمثال شمس تبريزي (فيلسوف) وقطران تبريزي (شاعر) وستار خان وباغر خان والشيخ محمد خياباني والسيد جعفر بيشاوري (وهم قادة الحركة الديمقراطية ورجال عسكريون).
لنكران - مدينة في جنوب شرقي أذربيجان، قرب حدودها مع إيران. سكانها نحو ٥٠ ألف نسمة. انشئت في القرن السادس عشر. كانت مركزاً لخانية طاليش في القرن الثامن عشر.

الأراضي المحتلة الأذربيجانية - أراضي أذربيجان التي تضم إقليم ناغورني كاراباخ لأذربيجان و٧ مناطق مجاورة لها وكذلك عدة قرى جمهورية ناخشفان ذات الحكم الذاتي ومنطقة قازاخ الواقعة في الحدود مع أرمينيا التي استولت عليها أرمينيا نتيجة الحرب العدوانية التي شنتها ضد أذربيجان. لقد احتلت أرمينيا أكثر من ٢٠ بالمئة من ٨٦,٦ كم مربع من مجموع مساحة جمهورية أذربيجان ذات السيادة. إن الأضرار المادية التي لحقت بها أذربيجان نتيجة عدوان أرمينيا تقدر ما يتراوح من ٢٠ إلى ٦٠ مليار دولار.

منظمة الأمن والتعاون في أوروبا - منظمة دولية تضم في عضويتها الولايات المتحدة الأمريكية وكندا و٥٤ بلداً أوروبياً (مجملاً ٥٦ دولة) وتهدف إلى ضمان الأمن في منطقة أوروبا على أساس السلطة الديمقراطية. أعلنت بعد مؤتمر القمة لرؤساء الدول والحكومات للبلدان الأعضاء، المنعقد في الفترة من ٥ إلى ٦ ديسمبر عام ١٩٩٤ ببداست. وسميت بمجلس الأمن والتعاون في أوروبا حتى مؤتمر القمة ببداست. منذ ١ يناير عام ١٩٩٥ مع تشكيل مؤسساتها الدائمة تسمى بمنظمة الأمن والتعاون في أوروبا. إن أذربيجان انضمت إلى عضوية هذه المنظمة في ٣٠ يناير عام ١٩٩٢. وتقوم مجموعة مينسك المنبثقة عن منظمة الأمن والتعاون في أوروبا بوساطة في التسوية السلمية للنزاع الأرميني الأذربيجاني حول ناغورني كاراباخ.

مجلس أوروبا - منظمة دولية تضم في عضويتها ٤٧ بلداً أوروبياً. انشئت بمعاهدة لندن في ٥ مايو عام ١٩٤٩. أهدافها الرئيسية هي إنشاء العلاقات الوثيقة بينها لتحقيق أفكار ومبادئ الدول الأعضاء والمساعدة على أوروبا في تحويلها إلى مكان ديمقراطي وأمن والدفاع عن الديمقراطية وحقوق الإنسان. إن أذربيجان عضو في مجلس أوروبا منذ ٢٥ يناير عام ٢٠٠١.

منظمة الأمم المتحدة - أكبر منظمة دولية متعددة الأهداف انشئت في ٢٤ أكتوبر عام ١٩٤٥ باشتراك ممثلي ٥٠ دولة في مدينة سان فرانسيسكو بالولايات المتحدة الأمريكية. أما ميثاقها الذي أصبح سارياً في نفس اليوم فتمت الموافقة عليه أثناء مؤتمر سان فرانسيسكو في الفترة ما بين ٢٥ أبريل و٢٥ يونيو عام ١٩٤٥. والهدف الرئيسي لمنظمة الأمم المتحدة هو توفير الأمن والسلام الدوليين. يوجد ١٩٢ عضو فيها حالياً. إن أذربيجان عضو في منظمة الأمم المتحدة منذ ٢ مارس عام ١٩٩٢. لقد أصدر مجلس الأمن لدى منظمة الأمم المتحدة في سنة ١٩٩٣ قرارات بارقام ٨٢٢ و٨٥٣ و٨٧٤ و٨٨٤ بشأن احتلال أراضي أذربيجان من قبل الأرمن. لم يلتزم الأرمن بتلك القرارات التي تطالب الوحدات المسلحة الأرمنية باسترداد الأراضي الأذربيجانية التي احتلتها.

GUAM - منظمة دولية إقليمية تضم في عضويتها جورجيا وأوكرانيا وأذربيجان ومولدافيا. تأسس في عام ١٩٩٧ كندوة استشارية. وتم تبني ميثاق المنظمة أثناء مؤتمر يالطا

الخطة التي كانت تنص على إنشاء دولتين لكلا الشعبين والتي ما كانت تخدم لمصالح العرب الفلسطينيين. بعد يوم واحد من اعلان دولة اسرائيل من قبل اليهود في ١٤ مايو عام ١٩٤٨ شنت الدول العربية والعرب الفلسطينيون حربا ضدها. بسبب القضية الفلسطينية حدثت حروب اسرائيلية عربية واسعة النطاق في سنوات ١٩٥٦ و ١٩٦٧ و ١٩٧٣. ان عدم توافق الطرفين رغم القرارات الصادرة عن منظمة الامم المتحدة، التي تدعم صيغة دولتين لكلا الشعبين ادى الى تصعيد العنف والارهاب. ولو تم التوقيع في عام ١٩٩٣ بين اسرائيل والفلسطينيين على اتفاق حول التفاهم ونقل قطاع غزة واراضي الضفة الغربية لنهر الاردن في فلسطين تحت سيطرة منظمة التحرير الفلسطينية فلم يمكن رفض بعض الفصائل العربية هذا الاتفاق من التسوية الكاملة للنزاع. لا تزال اسرائيل تلحق ضربات بتلك الاراضي، مما يؤدي الى مقتل الناس ولو انها اتخذت خطوات للانسحاب من الاراضي المفروض عليها نقلها الى سيطرة الحكومة الوطنية الفلسطينية خلال سنوات ٢٠٠٣ - ٢٠٠٥ ولالغاء المستوطنات اليهودية فيها. ان النزاعات بين الفصائل الفلسطينية المسلحة تزيد الاوضاع تفاقما. وتؤيد اذربيجان في مسألة فلسطين انشاء دولة عربية فيها ايضا وتعايش العرب مع اسرائيل في جو من السلام.

الدار البيضاء - مدينة في غرب مراكش. تقع على شاطئ المحيط الأطلسي. سكانها ٣,٩ مليون نسمة (٢٠٠٤). أكبر مدينة في البلد. مركز صناعي واقتصادي رئيسي في مراكش. انعقد مؤتمر القمة الرابع في الفترة من ١٦ الى ١٩ يناير عام ١٩٨٤ ومؤتمر القمة الرابع لرؤساء الدول والحكومات للبلدان الاعضاء في مظمة المؤتمر الاسلامي في الفترة من ١٣ الى ١٥ ديسمبر عام ١٩٩٤ في الدار البيضاء.

طهران - عاصمة إيران (الجمهورية الاسلامية الايرانية منذ سنة ١٩٧٩). سكانها مع ضواحيها نحو ١٣ مليون نسمة (٢٠٠٦). مركز صناعي واقتصادي رئيسي للبلد. في سنة ١٧٩٥ أعلنها اغا محمد شاه قاجار عاصمة لايران. ان مؤتمر القمة الاسلامي الثامن ايضا انعقد في طهران في الفترة من ٩ الى ١١ ديسمبر عام ١٩٩٧. كما ان المؤتمر الذي اجري فيه الحلفاء (الاتحاد السوفييتي والولايات المتحدة الامريكية وبريطانيا العظمى) في الحرب العالمية الثانية مناقشات مهمة حول افتتاح الجبهة الثانية ضد ألمانيا الفاشية ومصير عالم ما بعد الحرب أقيم في طهران في سنة ١٩٤٣.

مجموعة مينسك المنبثقة عن منظمة الامن والتعاون في اوربا - هيئة لدى منظمة الامن والتعاون في اوربا تقوم بنشاط الوساطة للتسوية السلمية للنزاع الارمني الاذربيجاني حول ناغورني كاراباخ. قرر في الاجتماع الاضافي الاول بهلسنكي لوزراء الخارجية لمجلس الامن والتعاون في اوربا في ٢٤ مارس عام ١٩٩٢ عقد مؤتمر في مينسك بغرض تسوية النزاع. كان من المتوقع ان تشارك فيه أذربيجان وارمينيا وبييلوروسيا وتشيكوسلوفاكيا وفرنسا والمانيا وإيطاليا وروسيا والسويد وتركيا والولايات المتحدة الامريكية. لم ينعقد مؤتمر مينسك بسبب عدوان ارمينيا وبدأت المؤسسة التي تشكلت نتيجة المساعي المستمرة لتلك الدول في الوساطة تسمى بمجموعة مينسك. تم تأسيس مؤسسة الرؤساء الذين يتولون معا رئاسة مجموعة مينسك بموجب القرار الصادر عن مؤتمر القمة لمجلس الامن والتعاون في اوربا، المنعقد ببداست في الفترة من ٥ الى ٦ ديسمبر عام ١٩٩٤. وهذا يعني ان عدة

دول ستتولى معا رئاسة المجموعة بدلا من بلد واحد. ان البلاد الأولى التي تولت معا رئاسة المجموعة كانت روسيا والسويد وفيما بعد روسيا والفنلند. ان الولايات المتحدة الامريكية وروسيا وفرنسا تترأس معا مجموعة مينسك منذ سنة ١٩٩٧. ان الحلين المباشر والمرحلي الذين هما من حلول التسوية الثلاثة المقدمة من قبل مجموعة مينسك للطرفين والمطبوعة في الصحافة تم رفض كليهما من قبل ارمينيا والاخير منها من قبل اذربيجان. ان اذربيجان ما قبلت الطريقة الثالثة المقدمة للتسوية على اساس مبدأ يدعى شرطيا "الدولة المشتركة" بما انها تعارض سيادة البلد ووحدة أراضيه. وتستمر محاولات الوساطة التي تبذلها مجموعة مينسك في اطار الاجتماعات مع الطرفين واجراء المناقشات وتنظيم اللقاءات بين رؤساء الدولتين اذربيجان وارمينيا.

النزاع الارمني الاذربيجاني حول ناغورني كاراباخ - نزاع عسكري سياسي نتج عن ادعاءات ارمينيا والانفصاليين الارمن المحليين الى أراضى منطقة ناغورني كاراباخ الاذربيجانية بمساعدة جماعات الضغط الارمنية في الخارج. ابتداء من فبراير سنة ١٩٨٨ تعززت الاعمال التعسفية من قبل القوميين الارمن من اجل اغتصاب المنطقة من اذربيجان للاحاقها بارمينيا. في ١٠ ديسمبر عام ١٩٩١ اعلن الانفصاليون خروج إقليم ناغورني كاراباخ ذي الحكم الذاتي من تبعية اذربيجان واستقلالها عنها. ادى عدوان وتورط ارمينيا مباشرة في الاعمال المتخذة ضد محاولات اذربيجان لتأمين وحدة أراضيه الى استيلاء ارمينيا على إقليم ناغورني كاراباخ و٧ مناطق اذربيجانية واقعة خارج حدودها نتيجة الحرب التي حدثت في ناغورني كاراباخ وحولها خلال سنوات ١٩٩١ - ١٩٩٤. بعد وقف اطلاق النار الذي اعلن بين الطرفين في ١٢ مايو عام ١٩٩٤ بدأت المحادثات للتسوية السلمية للنزاع. ان اذربيجان تنتهج سياسة اعادة وحدة اراضيها المتعارف بها في القانون الدولي وهي تتعهد بتقديم الوضع القانوني العالي من الحكم الذاتي للسكان الارمن في ناغورني كاراباخ التي هي جزء لا يتجزأ من اذربيجان. اما أرمينيا وكيان "جمهورية ناغورني كاراباخ" الذي اصطنعته ارمينيا ولا تعترف من قبل اية منظمة دولية ودولة فانهما تسعيان الى ان تتوصلا الى الاعتراف بحقوق المنطقة في الاستقلال او اتحادها بارمينيا بدون مبرر وهما تحاولان انتهاك وحدة أراضى اذربيجان.

بحر قزوين - اكبر حوض مائي حبيس في العالم. مساحته ٣٧١ الف كم مربع. انه يسمى بالبحيرة بسبب عدم ارتباطه المباشر بالمحيط العالمي وبالبحر من حيث كبر مساحته. تطل عليه روسيا شمالا وشمال غربيا وكازاكستان وتركمنستان شمال شرقيا وشرقا واذربيجان غربا وايران جنوبا.

البلدان المطلة على بحر قزوين - ٥ دول مطلة على بحر قزوين - روسيا واذربيجان وايران وتركمنستان وكازاكستان. لا يوجد اتفاق شامل بين البلدان المطلة على بحر قزوين حول استغلال الموارد المعدنية والطبيعية الموجودة في بحر قزوين (الوضع القانوني). وافقت اذربيجان وروسيا وكازاكستان فقط على تقسيم قاع البحر على اساس القطاعات الوطنية. وتستمر المناقشات بين البلدان الخمسة بغرض اعداد اتفاق يضمن كل الاطراف.

حزب اذربيجان الجديدة (يني اذربيجان) - حزب سياسي حاكم في اذربيجان. أسسه حيدر علييف قبل توليه الحكم في اذربيجان في سنة ١٩٩٣. اقيم المؤتمر التأسيسي له في

مؤتمر القمة لمجلس الأمن والتعاون في أوروبا، المنعقد ببدايست - مؤتمر القمة الرابع لمجلس الأمن والتعاون في أوروبا المنعقد في الفترة من ٦ إلى ٧ ديسمبر عام ١٩٩٤ في مدينة بدايست عاصمة المجر. انعقد المؤتمر باشتراك رؤساء الدول والحكومات لـ ٥٠ دولة أوروبية إلى جانب الولايات المتحدة الأمريكية وكندا (مجموعها ٥٢ بلدا). فقد اتخذت في مؤتمر القمة ببدايست خطوات مهمة في اتجاه تحويل مجلس الأمن والتعاون في أوروبا إلى منظمة حيث سميت بمنظمة الأمن والتعاون في أوروبا بعد انشاء مؤسساتها المختصة. ان فصل "المسائل الاقليمية" للبيان الختامي المسمى بـ "نحو التعاون الحقيقي في العصر الجديد" الصادر عن مؤتمر القمة هذا يضم قرارات بشأن النزاع الارمني الاذربيجاني حول ناغورني كاراباخ. جاء في هذه القرارات تعيين الرؤساء الذين يرأسون مجموعة مينسك المعنية بتسوية نزاع ناغورني كاراباخ (كان رئيس واحد يرأس هذه المؤسسة فيما قبل) وانشاء قوات حفظ السلام لمنظمة الأمن والتعاون في أوروبا لضمان السلام في حالة اذا يتم التوصل الى معاهدة السلام في النزاع.

شوشا - مدينة في إقليم ناغورني كاراباخ الاذربيجاني. مركز المقاطعة الإدارية شوشا (مساحتها ٢٨٩ كم مربع). أسست شوشا من قبل "بناه علي خان" الذي كان خان كراباخ في أوائل الخمسينات للقرن الثامن عشر. منذ نفس الوقت بدأت شوشا تتحول إلى مركز سياسي وثقافي رئيسي لخانية كراباخ لأذربيجان. بعد احتلال أذربيجان من قبل روسيا أصبحت شوشا أيضا مركزا إداريا واقتصاديا وثقافيا رئيسيا لمنطقة كراباخ برمتها، كذلك من المراكز الثقافية الرئيسية لأذربيجان قاطبة. ان شوشا موطن عزيز حاجيبكيوف والملحن الاذربيجاني الشهير مؤلف اول أوبرا والرواية الهزلية الغنائية في الشرق ، وبُلبُل مغني الأوبرا الاذربيجاني الشهير. تم احتلالها في ١٨ مايو سنة ١٩٩٢ من قبل القوات المسلحة الارمنية. كان عدد سكانها ٢٠٥٧٩ نسمة وفقا لإحصائيات سنة ١٩٨٩ حيث كان ١٩٠٣٦ نسمة منهم الاذربيجانيين و١٣٧٧ نسمة منهم الارمن. ويعيشون فيها حاليا الارمن فقط بسبب بقائها تحت احتلال أرمينيا. ان تحرير شوشا هو من احدى المسائل المبدئية التي يصر عليها الطرف الاذربيجاني في المحادثات التي تجري للتوصل الى تسوية النزاع الارمني الاذربيجاني حول ناغورني كاراباخ.

لاشين - مدينة في جنوب شرقي أذربيجان. مركز المقاطعة الادارية لاشين (مساحتها ١٨٣٥ كم مربع). أسست خلال سنوات ١٩٢٤-١٩٢٩. في عام ١٩٢٩ أعلنت مركزا لمقاطعة لاشين. تقع بين منطقة ناغورني كاراباخ الاذربيجانية التي تقطن فيها الاقلية الارمنية وأرمينيا. تم احتلالها في ٨ مايو عام ١٩٩٢ من قبل أرمينيا في سير حرب ناغورني كاراباخ التي اندلعت نتيجة عدوان أرمينيا على أذربيجان. وتم تشريد سكان المقاطعة الذين عددهم نحو ٧١ ألف نسمة. ما كان يعيش في لاشين السكان الارمن الاصل حتى الاحتلال. حاليا تم توطين نحو ١٠ آلاف نسمة من الارمن فيها (٢٠٠٥). يطلب الارمن في المحادثات حول ناغورني كاراباخ بقاء لاشين كرواق للارتباط مع أرمينيا. أعلن الرئيس

الاذربيجاني إلهام علييف أثناء خطابه في ٧ مايو عام ٢٠٠٧ ان ثمة اتفاقا عاما لاسترداد جميع المقاطعات الاذربيجانية التي استولت عليها أرمينيا الى جانب لاشين وان أذربيجان لن تتراجع عن هذه المتطلبات.

القوقاز - منطقة تاريخية تقع بين بحر قزوين والبحر الاسود. انها مجاورة مع روسيا شمالا وإيران جنوبا وتركيا والبحر الاسود غربا وبحر قزوين شرقا. تعتبر من اكبر مناطق العالم من حيث عدد القوميات والتميزة ثقافيا. تشمل دول أذربيجان وجورجيا وأرمينيا والجزء الجنوبي الأقصى لروسيا الاتحادية. ان اكبر دولة مساحة وسكانا في القوقاز هي أذربيجان.

الاتحاد السوفييتي - دولة كانت موجودة نتيجة اتحاد ١٥ جمهورية واقعة في أوروبا وآسيا في الفترة ما بين سنوات ١٩٢٢-١٩٩١. في ٢٩ ديسمبر عام ١٩٢٢ وقعت الجمهوريات السوفييتية كروسيا وأوكرانيا وبيلوروسيا وجمهوريات ما وراء القوقاز (أذربيجان وجورجيا وأرمينيا) على المعاهدة لتأسيس اتحاد الجمهوريات الاشتراكية السوفييتية. تم اقرار المعاهدة في المؤتمر الأول للسوفييت المنعقد في ٣٠ ديسمبر عام ١٩٢٢. فيما بعد انضمت ٩ جمهوريات الى عضوية الاتحاد وبلغت عدد الدول المشاركة فيه الى ١٥ دولة. انهار الاتحاد السوفييتي في ٢٦ ديسمبر عام ١٩٩١ وأعدت وأصبحت الجمهوريات الخمس عشرة التابعة دولا مستقلة.

مكة - مدينة في المملكة العربية السعودية. تقع في شرق شبه الجزيرة العربية. ان مسجد الحرام الذي تقع فيه الكعبة أقدس مكان للإسلام في مكة. كل سنة يحج ملايين من الزوار مكة لتنفيذ مناسك الحج وهو من الاركان الرئيسية للإسلام. وولد محمد (ص) نبي الاسلام في مكة. انعقدت في مكة الدورة الاستثنائية الثالثة لمؤتمر القمة الاسلامي.

المدينة - مدينة في المملكة العربية السعودية. ان ضريح محمد رسول الله (ص) في ارض "المسجد النبوي" الواقع في المدينة المنورة وبعد ثاني مكان مقدس للدين الاسلامي.

قضية كشمير - النزاع الذي نشب بين باكستان والهند من اجل السيطرة على منطقة كشمير. لقد حدثت في سنوات ١٩٤٧ و ١٩٦٥ و ١٩٧١ و ١٩٩٩ اصطدامات مسلحة بين كلتا الدولتين من اجل احتلال هذه الارض. تطالب باكستان باجراء الاستفتاء في كشمير التي اغلبية سكانها عبارة عن المسلمين وبقائها في عدادها او تحديد وضعها السياسي بشكل مستقل. اما الهند فانها ترفض الانسحاب من الجزء الذي احتلته من الاقليم بحجة القرار الذي اصدره برلمان كشمير عام ١٩٤٧ لانضمامها الى الهند. ان الجزء الجنوبي لكشمير التي تحيط الاراضي الشمالية الشرقية باكستان والشمالية للهند لا تزال تحت سيطرة الهند وجزئها المسمى بأزاد كشمير الواقعة في شمالي غربها تحت سيطرة الجيش الباكستاني. تفصل الجيوش حدود مؤقتة تسمى خط المراقبة. ان الاستفتاء الذي تؤيده منظمة الامم المتحدة ايضا لم يحقق بعد.

قضية فلسطين - نزاع نتج عن الصراع الذي دار بين اليهود والعرب ابتداء من القرن التاسع عشر من اجل الاراضي وانشاء دولة على الاراضي الفلسطينية التاريخية الواقعة بين البحر المتوسط ونهر الاردن. وتحول هذا النزاع الى حرب علنية بعد ان رفض العرب الفلسطينيون والدول العربية خطة التقسيم التي قدمتها منظمة الامم المتحدة عام ١٩٤٨،

الحكم وهو قائد منطقة ناختشيفان لأذربيجان والذي رأس أذربيجان في العهد السوفييتي وكان عضواً في المكتب السياسي للجنة المركزية للحزب الشيوعي للاتحاد السوفييتي. إن حيدر علييف الذي تولى الحكم أعاد الأمور إلى نصابها. أما إيجي بيك الذي عاد إلى باكوان عام ١٩٩٧ فواصل بوصفه رئيساً لحزب الجبهة الشعبية الأذربيجانية نشاطه السياسي المعارض للرئيس الأذربيجاني حيدر علييف. في ٢٢ أغسطس سنة ٢٠٠٠ توفي بسبب مرضه في المستشفى العسكري جولهانة بمدينة انقره لتركيا. ودفن في الممشى الفخري بباكو. تم تنظيم المراسم الحكومية لتشييعه واشترك فيه الرئيس الأذربيجاني حيدر علييف.

نيازوف صفر مراد تركمنباشي (١٩٤٠ - ٢٠٠٦) - رجل الدولة والسياسة لتركمنستان. قائد شيوعي لتركمنستان خلال سنوات ١٩٨٥ - ١٩٩١ ورئيسها خلال سنوات ١٩٩١ - ٢٠٠٦ بعد حصول البلد على استقلاله. تطور تبجيل شخصيته الإلزامي إبان حكمه. انتهج نهج الحياد الصارم في السياسة الخارجية. في عهد نيازوف حدثت جدالات مع أذربيجان حول بعض حقول النفط الموجودة في بحر قزوين.

يلتسين بوريس نيكولايفيتش (١٩٣١ - ٢٠٠٧) - رجل السياسة والدولة لروسيا. رئيس روسيا الاتحادية خلال سنوات ١٩٩١ - ١٩٩٩. وأول رئيس لروسيا الاتحادية المستقلة انتخب في الانتخابات الديمقراطية. رغم أنه ادلى بتصريحات متقدمة حول العلاقات مع أذربيجان والنزاع الأرميني الأذربيجاني حول ناغورني كاراباخ قد لوحظت أحياناً التناقضات في سياسة روسيا تجاه هذه المسائل. هذا خاصة برزت في إمدادها أرمينيا بالأسلحة ولجوء روسيا إلى ممارسة الضغط في وساطتها لتسوية النزاع.

بريجنيف ليونيد إيليتش (١٩٠٦ - ١٩٨٢) - الأمين العام للحزب الشيوعي للاتحاد السوفييتي وقائد الاتحاد السوفييتي في سنوات ما بين ١٩٦٤ و ١٩٨٢. إن بريجنيف شخص قاد الاتحاد السوفييتي لأطول مدة بعد ستالين. زار أذربيجان في أعوام ١٩٧٤ و ١٩٧٨ و ١٩٨٢ وقدر التطور الاقتصادي في البلد تقديراً عالياً.

عبد الله بن عبد العزيز آل سعود (١٩٢٤) - خادم الحرمين الشريفين، ملك المملكة العربية السعودية. أدار البلد بالفعل منذ سنة ١٩٩٥ بسبب مرض أخيه الملك فهد. وأعلن رسمياً ملكاً منذ ١ أغسطس سنة ٢٠٠٥. والتقى الرئيس الأذربيجاني إلهام علييف بعبد الله بن عبد العزيز السعود أثناء زيارته للمملكة العربية السعودية في مارس سنة ٢٠٠٥. رأس مؤتمر القمة الإسلامي الاستثنائي الثالث الذي انعقد في مكة المكرمة في الفترة من ٧ إلى ٨ ديسمبر عام ٢٠٠٥.

آية الله خامنئي (١٩٣٩) - المرشد الأعلى لإيران. أذربيجاني الأصل. كان من الشخصيات البارزة للثورة الإسلامية في سنة ١٩٧٩ وأقرب أنصار آية الله الإمام خوميني قائد الثورة. كان رئيس الجمهورية الإسلامية الإيرانية خلال سني ١٩٨١ و ١٩٨٩. بعد وفاة خوميني عام ١٩٨٩ انتخب مرشداً أعلى للبلاد (ولاية فقيه). وألقى كلمة في مؤتمر القمة الإسلامي المنعقد بطهران في الفترة من ٩ إلى ١١ ديسمبر عام ١٩٩٧. وأجرى لقاءات مع الرئيسين الأذربيجانيين حيدر علييف وإلهام علييف أثناء مؤتمر القمة والزيارات الثنائية.

عز الدين العراقي - الأمين العام لمنظمة المؤتمر الإسلامي من مؤتمر مراکش في سنوات ما بين ١٩٩٧ و ٢٠٠٠. وقام بعمل مهم في المنظمة في تبني وثائق تنهم بعدوان

أرمينيا على أذربيجان. والتقى بالرئيس الأذربيجاني حيدر علييف أثناء مؤتمر القمة الإسلامي بطهران.

استعلاماتالشخصيات

العاقل المغربي الحسن الثاني (١٩٢٩-١٩٩٩) - ملك المملكة المغربية في غضون سنوات ١٩٦١-١٩٩٩. خلال حكمه اتخذ خطوات لتشكيل نظام قائم على تعدد الأحزاب والحكم البرلماني في البلد. وتم تبني أول دستور للبلد في عهد الحسن الثاني وأجريت الانتخابات النيابية. لقد تصدر الحسن الثاني مؤتمر القمة الإسلامي المنعقد في الدار البيضاء في الفترة من ١٣ إلى ١٥ ديسمبر. التقى الرئيس الأذربيجاني حيدر علييف أثناء اشتراكه في مؤتمر القمة ذلك بالحسن الثاني حيث تحدث معه حول العلاقات الثنائية.

ياسر عرفات - رئيس منظمة التحرير الفلسطينية (١٩٦٩-٢٠٠٤) والحكومة الوطنية (١٩٩٣-٢٠٠٤). والحائز على جائزة نوبل. كان منذ زمن طويل من نشطاء وقادة نضال الفلسطينيين ضد إسرائيل. في سبتمبر عام ١٩٩٣ اتفق بوصفه رئيساً لمنظمة التحرير الفلسطينية مع إسرائيل حول الاعتراف المتبادل. ترأس الحكومة الوطنية الفلسطينية في جو من الصراع مع إسرائيل في الأراضي الفلسطينية (الضفة الغربية لنهر الأردن وقطاع غزة) منذ سنة ١٩٩٤. ان الرئيس الأذربيجاني حيدر علييف أجرى لقاءات ثنائية مع ياسر عرفات أثناء اجتماعات منظمة الأمم المتحدة ومنظمة المؤتمر الإسلامي.

حافظ الأسد (١٩٣٠-٢٠٠٠) - رجل السياسة والعسكرية والدولة لسوريا. رئيس سوريا في الفترة ما بين سنوات ١٩٧١-٢٠٠٠. خلال حكمه انتهج سياسة تعزيز السلطة المركزية وتوطيد حكم حزب البعث الحاكم. استطاع ان يبقى في الحكم رغم محاولات الانقلاب الحكومي والعصيان مرارا. تحدث مع الرئيس الأذربيجاني حيدر علييف حول العلاقات الثنائية أثناء مؤتمر القمة الإسلامي المنعقد في الدار البيضاء في الفترة من ١٣ إلى ١٥ ديسمبر عام ١٩٩٤.

محمد خاتمي (١٩٤٣) - رجل السياسة والدولة لايران. انتخب رئيساً للجمهورية الإسلامية الإيرانية لولايته الثانية خلال سنوات ١٩٩٧-٢٠٠٥. اشتهر كقائد ليبرالي واصلاحي. ترأس مؤتمر القمة الإسلامي الثامن المنعقد بطهران في الفترة من ٩ إلى ١١ ديسمبر عام ١٩٩٧. اتخذت في مؤتمر القمة ذلك بيانات تتهم عدوان أرمينيا على أذربيجان. قام محمد خاتمي بزيارة رسمية إلى أذربيجان في سنة ٢٠٠٤.

أبو الفضل إيلجي بيك (١٩٣٨-٢٠٠٠) - رجل السياسة والدولة لأذربيجان. معارض سياسي في عهد الاتحاد السوفيتي. كان رئيس أذربيجان خلال سنتي ١٩٩٢-١٩٩٣. في عهد حكمه توصل إلى جلاء الجيوش الروسية من أذربيجان وتسليم جزء من الأسطول الحربي في بحر قزوين إلى أذربيجان. اذ حدثت في البداية انتصارات عسكرية معينة في النزاع حول ناغورني كاراباخ تضاعف حكمه نتيجة الانهزامات والازمة العسكرية السياسية التي حدثت فيما بعد. قبل مغادرته باكو نتيجة العصيان الذي بدأ في ٤ يونيو عام ١٩٩٣ في مدينة كنجه لأذربيجان ودعا في ٩ يونيو عام ١٩٩٣ حيدر علييف إلى

بعد هذا زار الرئيس إلهام علييف مدينة جدة للمملكة العربية السعودية حيث يقع مقر الأمين العام لمنظمة المؤتمر الإسلامي والتقى بإكمل الدين احسان اوغلو الأمين العام للمنظمة. أثناء الحديث أعلن إلهام علييف أن منظمة المؤتمر الإسلامي التي تدين دائما العدوان الأرميني على أذربيجان قد تكون نموذجا للمنظمات الدولية الأخرى. ردا على ذلك قال الأمين العام لمنظمة المؤتمر الإسلامي أن المنظمة دائما ستبقى في هذا الموقف.

مؤتمر القمة الاسلامي المنعقد في طهران

دورة العزة والحوار والمشاركة في الفترة ما بين ٩- ١١ شعبان ١٤١٨ هـ الموافق ٩- ١١ ديسمبر ١٩٩٧ م

انعقد مؤتمر القمة الاسلامي الثامن في مدينة طهران عاصمة الجمهورية الاسلامية الايرانية في الفترة من ٩- ١١ ديسمبر بحضور رؤساء ٥٥ بلدا عضوا و٤ دول مراقبة و٦ دول دعيت خصوصا الى المؤتمر.

وتم تبني اعلان طهران و بيان رؤية طهران والبيان الختامي. أدلى الرئيس الاذربيجاني حيدر علييف في باكو في ٨ ديسمبر عام ١٩٩٧ قبل سفره الى طهران للاشتراك في مؤتمر القمة بحديث صحفي أشاد عاليا فيه بالقرار الذي تم اتخاذه بشأن عدوان ارمينيا على اذربيجان في مؤتمر وزراء الخارجية الاسلامي، المنعقد في جاكارتا قبل هذا بسنة.

اما القرار الصادر عن مؤتمر جاكارتا فسمي بـ "عدوان ارمينيا على اذربيجان". كما احتوى ذلك القرار المبادئ المقدمة في مؤتمر لشبونة لمنظمة الامن والتعاون في اوربا بشأن النزاع الارمني الاذربيجاني حول ناغورني كاراباخ.

ان الرئيس الاذربيجاني حيدر علييف أعلن في خطابه في مؤتمر القمة المنعقد بـ ١١ ديسمبر عام ١٩٩٧ ان اذربيجان في امس الحاجة الى التضامن الاسلامي وانه يأمل في ان مؤتمر القمة بطهران سيتبنى قرارا مؤثرا بشأن عدوان ارمينيا على اذربيجان وسيتخذ تدابير لتقديم المساعدات الى المشردين واللاجئين الاذربيجانيين.

أعرب حيدر علييف في مقابلاته مع الصحفيين اثناء اشتراكه في مؤتمر القمة الاسلامي المنعقد في طهران عن رغبته في اتخاذ الخطوات الأكثر صرامة من قبل منظمة المؤتمر الاسلامي ضد العدوان الارمني وقلقه من وجود العلاقات الوثيقة بين ارمينيا وايران بكونها عضوا في المنظمة.

اثناء المؤتمر اجري رئيس الدولة الاذربيجانية لقاءات ثنائية مع محمد خاتمي الرئيس الايراني والسيد علي خامنئي المرشد الديني الاعلى للبلد وبروز مشرف الرئيس الباكستاني وعز الدين لاركي الامين العام لمنظمة المؤتمر الاسلامي. وتمت مناقشة العلاقات الثنائية والمتعددة الجوانب ومسألة ادانة العدوان الارمني على اذربيجان.

ان المادة برقم ٨ لإعلان طهران الذي هو من الوثائق الرئيسية التي تبناها مؤتمر القمة بطهران ردا على هذه النداءات تدين عدوان ارمينيا على اذربيجان وتطالب ارمينيا بسحب قواتها من الاراضي المحتلة. اما المادة برقم ٥٧ للبيان الختامي لمؤتمر القمة، التي تشيد بمبادئ لشبونة المتخذة في سنة ١٩٩٦ من قبل منظمة الامن والتعاون في اوربا فانها ايضا مكتوبة تحت عنوان "عدوان ارمينيا على اذربيجان".

اعرب حيدر علييف بعد مغادرته طهران في ١١ ديسمبر عام ١٩٩٧ الى باكو في مقابلاته مع الصحفيين عن ارتياحه من قرارات منظمة المؤتمر الاسلامي.

مؤتمر القمة الاسلامي بمكة المكرمة
دورة "مواجهة تحديات القرن الحادي والعشرين، التضامن في العمل" المنعقدة في ٥ و ٦ ذي القعدة عام ١٤٢٦ هـ الموافق ٧ و ٨ ديسمبر عام ٢٠٠٥ م

انعقدت الدورة الثالثة لمؤتمر القمة الاسلامي الاستثنائي في مكة المكرمة في ٧ و ٨ ديسمبر عام ٢٠٠٥ بعد مؤتمري القمة الاسلامي المنعقد في اسلام اباد (٢٣ مارس عام ١٩٩٧) ودوحة (٥ مارس عام ٢٠٠٣). في مؤتمر القمة الاسلامي المنعقد بشأن التوتر الناشئ بعد الحملة الاستفزازية التي قامت بها بعض الجرائد ضد الدين الاسلامي في الغرب خاصة تمت مناقشة مكافحة الارهاب والاتهامات غير المبررة ضد الدين الاسلامي والمسائل المتعلقة بالوضع في العراق وفلسطين.

في مؤتمر القمة تم تبني البيان الختامي وبيان مكة وبرنامج العمل لمدة عشر سنوات لحل الصعوبات امام الامة الاسلامية والتوصيات المرفوعة من قبل لجنة الشخصيات البارزة لمنظمة المؤتمر الاسلامي والوجهة الجديدة وبرنامج نشاط التضامن للعالم الاسلامي المقدمة من قبل الامين العام وتقاريره حول قضيتي فلسطين والقدس.

ان مؤتمر القمة الاسلامي المنعقد في مكة كان اول مؤتمر القمة الاسلامي الذي كان يحضره الرئيس الاذربيجاني إلهام علييف.

ان زعيم الدولة الاذربيجانية القي خطبا في مؤتمر القمة المنعقد في ٧ ديسمبر عام ٢٠٠٥ عارض فيه ربط الارهاب الدولي بالدين الاسلامي واعرب عن معارضته ضد من يسعون الى هذا.

عند حديثه عن عدوان ارمينيا على اذربيجان قال الرئيس الهام علييف ان التنظيمات الارهابية الارمنية ارتكبت اكثر من ٣٠ عملا ارهابيا ضد اذربيجان الامر الذي ادى الى مقتل اكثر من الفين مواطن مدني اذربيجاني. خلافا للذين يريدون حاليا ربط الارهاب بالدين قال ان اذربيجان لا تصف هذه الجرائم الارمنية بالدينية.

أشار الهام علييف في خطابه بمكة المكرمة الى ضرورة تعزيز التعاون الاقتصادي في اطار منظمة المؤتمر الاسلامي والى اخلاصه للتضامن الاسلامي عامة ولمبادئ وأهداف هذه المنظمة.

في البيان الختامي لمؤتمر القمة بمكة المكرمة تمت ادانة عدوان ارمينيا على اذربيجان وتأيد وحدة اراضي اذربيجان والمطالبة بالانسحاب الكامل وغير المشروط لارمينيا من الاراضي الاذربيجانية المحتلة.

اثناء مؤتمر القمة الاسلامي في مكة المكرمة اجري الهام علييف لقاءات ثنائية مع كل من الرؤساء الباكستاني والايراني والطاجيكي والافغاني وبروز مشرف ومحمود احمدي نجات وامام علي رحمانوف وحמיד كرزاي ورئيس المجلس الامة العليا بولاند ارينج وسلطان بروناي حسان البولكيا.

مؤتمر القمة الاسلامي، المنعقد في الدار البيضاء (دورة الإخاء والانبياء)

(١١-١٣ رجب ١٤١٥ هـ الموافق ١٣ - ١٥ ديسمبر ١٩٩٤ م)

انعقد مؤتمر القمة الاسلامي السابع في ١٣-١٥ ديسمبر عام ١٩٩٤ في مدينة الدار البيضاء للمملكة المغربية. اشترك في مؤتمر القمة رؤساء الدول والحكومات لـ ٥٢ بلدا عضوا حينذاك في منظمة المؤتمر الاسلامي وممثلو البلدين كمراقبين و ٣ بلدان دعيت خصوصا الى المؤتمر وعدد كثير من المنظمات الدولية والهيئات المختصة (من جملتها لمنظمة المؤتمر الاسلامي).

في مؤتمر القمة الاسلامي المنعقد في الدار البيضاء تم تبني إعلان الدار البيضاء والبيان الختامي بشأن النزاعات الموجودة في العالم الاسلامي والمسائل المختلفة والاعلان حول الوضع في البوسنة والهرسك والاعلان الخاص بشأن الوضع في جمو وكشمير. واشتركت اذربيجان على مستوى رئيس الدولة لأول مرة في مؤتمر القمة الاسلامي المنعقد في الدار البيضاء. ان الوفد الذي كان يرأسه حيدر علييف رئيس الجمهورية الاذربيجانية عمل بشكل مناسب اثناء مؤتمر القمة واللقاءات الثنائية لاجل التوصل الى تأييد العالم الاسلامي خاصة لمطالب اذربيجان المتعلقة بإعادة وحدة أراضيها واسترداد أراضيها المحتلة من قبل ارمينيا نتيجة النزاع الارمني الاذربيجاني حول ناغورني كاراباخ.

في اليوم الأول من مؤتمر القمة في ١٣ ديسمبر اجتمع حيدر علييف مع امير دولة الكويت جابر أحمد الصباح ورئيس دولة الامارات العربية المتحدة الشيخ زايد بن سلطان آل نهيان والعاقل الأردني حسين بن طلال وسلطان بروناي مودا حسن البلقه معز الدين ود الله حيث أجرى محادثات معهم حول العلاقات المتبادلة وعدوان ارمينيا على اذربيجان والدعم الذي يمكن ان يقدمه القادة البارزون للعالمين العربي والاسلامي في تحرير الأراضي الاذربيجانية المحتلة. اثناء محادثاته ناشد الرئيس الاذربيجاني حيدر علييف الدول الاسلامية الى تقديم المساعدات على اكثر من مليون شخص اصبحوا مشردين نتيجة استيلاء ارمينيا على أراضيهم ايضا.

وأعلن حيدر علييف في خطابه الذي القاه في مؤتمر القمة الاسلامي المنعقد بالدار البيضاء في ١٣ ديسمبر سنة ١٩٩٤ ان اذربيجان تعلق اهمية كبيرة على التعاون مع هذه المنظمة من اجل تعزيز التضامن والوحدة الاسلامية. كما بين ان عدوان ارمينيا على اذربيجان يستهدف الى الحضارة الاسلامية وناشد مشاركي القمة الى تبني مشروع وثيقة لإدانته.

ردا على نداءات قائد الدولة الاذربيجانية أدرجت مادة تدين عدوان ارمينيا على اذربيجان في الوثيقة الختامية لمؤتمر القمة الاسلامي الثامن بالدار البيضاء. في هذه المادة نوشد مجلس الامن لدى منظمة الامم المتحدة الى الاعتراف بعدوان ارمينيا على اذربيجان. نصت الوثيقة على ضرورة تسوية النزاع حول ناغورني كاراباخ وفقا لمبادئ وحدة

الأراضي وسلامة الحدود وبشكل عادل وناشدت البنك الاسلامي والمؤسسات الاخرى الى تقديم المساعدات الى اذربيجان.

في اليوم الثاني من مؤتمر القمة الاسلامي في ١٤ ديسمبر عام ١٩٩٤ ألقى الرئيس الاذربيجاني حيدر علييف تكريما له كرجل السياسة البارز كلمة أعرب فيها تهنئته للمؤتمر عن المجموعة الآسيوية انه قدر تقديرا عاليا مؤتمر القمة الاسلامي بالدار البيضاء لانه يبدي انتباها خاصا للقضايا الموجودة في آسيا كافغانستان وطاجكستان وكشمير وفلسطين وعدوان ارمينيا على اذربيجان.

ان زعيم الدولة الاذربيجانية أشار مرة اخرى في الحديث الصحفي الذي أفضى به عقب ختام مؤتمر القمة الاسلامي بالدار البيضاء الى ان قرارات المنظمة بشأن العدوان الارمني تكسب أهمية بالغة وان ادراج مسألة تحرير شوشا ولاشين خاصة في البيان الختامي لمنظمة المؤتمر الاسلامي ضروري خاصة.

اظهرت مؤتمر القمة الاسلامي المنعقد في الدار البيضاء ان المنظمة تؤيد على المستوى الاعلى اي على مستوى رؤساء الدول والحكومات اذربيجان في النزاع الارمني الاذربيجاني حول ناغورني كاراباخ. وكان هذا في نفس الوقت مؤشرا لدفاع العالم الاسلامي عن اذربيجان سياسيا.

كذلك رفعت المنظمة حجم المساعدة الاقتصادية على اذربيجان من خلال البنك الاسلامي للتنمية والجمعيات الخيرية الاسلامية الاخرى.

في مؤتمر القمة بالدوحة (قطر) في ١٢-١٣ نوفمبر عام ٢٠٠٠ وبتراجايا (ماليزيا) في ١٦-١٧ أكتوبر عام ٢٠٠٣ تم تبني الوثائق التي تطالب بانسحاب القوات المسلحة لأرمينيا من الأراضي الأذربيجانية المحتلة واحترام وحدة أراضي وسيادة أذربيجان وتطبيق البند السابع لميثاق المنظمة (التدابير المتعلقة بتهديد السلام، وإخلال السلام والأعمال العدوانية) رداً على عدم تنفيذ أرمينيا قرارات منظمة الأمم المتحدة حول انسحاب قوات أرمينيا (٨٢٢، ٨٥٣، ٨٧٤، ٨٨٤) والاسترشاد بالمبادئ المتخذة في قمة لشبونة في ٢-٣ ديسمبر عام ١٩٩٦ لمنظمة الأمن والتعاون في أوروبا حول تسوية نزاع ناغورني كاراباخ (وحدة الأراضي لكل من أذربيجان وأرمينيا؛ تقديم أعلى درجة من الوضع القانوني للحكم الذاتي إلى ناغورني كاراباخ في التبعية للجمهورية الأذربيجانية وضمان الأمن لسكان ناغورني كاراباخ).

ان انعقاد الدورة الـ ٣٣ لوزراء الخارجية للمنظمة في مدينة باكو العاصمة الأذربيجانية في ١٩-٢١ يونيو عام ٢٠٠٦ هو أحد من المؤشرات الرئيسية لتعزيز التعاون بين أذربيجان ومنظمة المؤتمر الإسلامي.

لقد أدين عدوان أرمينيا على أذربيجان من جديد عن اسم أعضاء المنظمة بالمادة ١٤ لإعلان باكو وبالقرار الخاص الذين تم تبنيهما في دورة اجتماع باكو الـ ٣٣ لوزراء الخارجية لمنظمة المؤتمر الإسلامي وتمت مطالبة الانسحاب غير المشروط لذلك البلد من الأراضي الأذربيجانية. لقد أعربوا عن معارضتهم في تلك الوثائق لتوطين أرمينيا السكان الأرمن بشكل غير قانوني في الأراضي الأذربيجانية المحتلة والاستغلال غير القانوني للاحتياطات الطبيعية المتواجدة في تلك الأراضي وإشغال الحرائق.

كذلك وفرت المنظمة من خلال البنك الإسلامي للتنمية والجمعيات الإسلامية الخيرية الأخرى تقديم المساعدات الاقتصادية والإنسانية لأذربيجان واللجانين والمشردين الأذربيجانيين الذين طردوا عن أراضيهم نتيجة عدوان أرمينيا.

تم تقديم وسام السفير ذي النوايا الطيبة للإيسيسكو إلى مهربان علييفا من قبل عثمان التويجري في اللقاء المقام في صندوق حيدر علييف في ٤ أكتوبر عام ٢٠٠٦. واستحقت السيدة الأولى لأذربيجان بهذا الاسم للخدمات التي قدمت في تطوير التعليم وحوار الحضارات.

استمرارا للتعاون بين أذربيجان ومنظمة المؤتمر الإسلامي انعقد في باكو التدبيرين الرفيعي المستوى التاليين للمنظمة - الاجتماع الخامس لوزراء السياحة لمنظمة المؤتمر الإسلامي (سبتمبر ٢٠٠٦) والمؤتمر الدولي في موضوع "دور وسائل الإعلام الجماهيرية في تطوير التسامح والتفاهم" (أبريل، عام ٢٠٠٧).

في ذلك الوقت وقعت السيدة مهربان علييفا رئيسة مؤسسة حيدر علييف والسفيرة الأولى ذات النوايا الطيبة لليونيسكو والإيسيسكو منذ عام ٢٠٠٦ وعثمان التويجري المدير العام للإيسيسكو على اتفاقية التعاون بين كلتا المؤسسات. ان عثمان التويجري الذي قدر تقديرًا عاليًا المشاريع التي تحقّقها المؤسسة في مجالات العلم والتعليم وغيرها أعلن ان مهربان هانم بوصفها السفيرة الولي ذات النوايا الحسنة للإيسيسكو ابلت شخصيا بلاء في تحقيق هذه الرسالة الشريفة.

اما التدبير الأخير فكان ذا أهمية خاصة بصدد زيادة حالات كراهية الاسلام (إسلاموفوبيا). في المؤتمر الذي كان يشارك فيه ممثلو عديد من المنظمات الدولية ووسائل الإعلام الجماهيرية العالمية اتهمت مرة أخرى الأفعال الاستفزازية كالصور الكاريكاتورية المسيئة للدين الإسلامي ونبيه، المطبوعة في صحف بعض البلدان الأوروبية. ان جريدتي "جاكارتا بوست" الإندونيسية و"دار الحياة" اللبنانية قدّرتا المؤتمر تقديرًا عاليًا في مقالاتهما المتعلقة به.

لقد تم تبني قرار ذي نفس المحتوى ضد عدوان أرمينيا على أذربيجان في الدورة الـ ٣٤ لاجتماع وزراء الخارجية لمنظمة المؤتمر الإسلامي في ١٥-١٧ مايو عام ٢٠٠٧ في إسلام آباد. بمبادرة أذربيجان من المقرر ان تنشأ مؤسسة أخرى - اتحاد هيئات الضبط والربط إلى جانب منتدى الشباب المسلمين لمنظمة المؤتمر الإسلامي. لهذا الغرض أجريت المناقشات في باكو في أكتوبر عام ٢٠٠٧ على مستوى الخبراء الممثلين للبلدان الاعضاء. في أواخر تلك السنة انعقد في أذربيجان المؤتمر المشترك لمنظمات الشباب الممثلة لمختلف البلدان بمشاركة منتدى الشباب المسلمين وصندوق حيدر علييف في إطار مبادرة حوار الحضارات. ان أكمل الدين إحسان أوغلو الأمين العام لمنظمة المؤتمر الإسلامي والتويجري المدير العام للإيسيسكو الذين شاركوا في المؤتمر قدّرا أهمية التدبير تقديرًا عاليًا عند لقائهما مع الرئيس الأذربيجاني إلهام علييف ومهربان علييفا السيدة الأولى للبلد والسفيرة ذات النوايا الطيبة لليونيسكو والإيسيسكو. لقد أصدر قرار يدين عدوان أرمينيا على أذربيجان في دورة الجمعية البرلمانية لمنظمة المؤتمر الإسلامي، المنعقدة في القاهرة في فبراير عام ٢٠٠٨.

لقد تمثّلت أذربيجان بوزير الخارجية الأذربيجاني في مؤتمر القمة الاسلامي الـ ١١ المنعقد في مدينة داكار العاصمة السنغالية في ١٣-١٤ مارس عام ٢٠٠٨. في مؤتمر القمة المنعقد تحت عنوان "الإسلام في القرن الواحد والعشرين" تمت مناقشة كراهية الإسلام، وتعزيز التعاون بين البلدان الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي والنزاع الفلسطيني وغيرها من المسائل.

ألقي إلمار محمدياروف وزير الخارجية الأذربيجاني خطابا في مؤتمر القمة أعرب فيه عن ارتياحه من تأييد الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي موقف أذربيجان العادل في النزاع الأرميني الأذربيجاني حول ناغورني كاراباخ وناشد الدول الأعضاء إلى الإدلاء بأصواتها لتبني القرار الذي يطرح للتصويت في نفس اليوم في الجمعية العامة لدى منظمة الامم المتحدة وتطالب أرمينيا باسترداد الأراضي الأذربيجانية التي احتلتها. وتم تبني ذلك القرار في منظمة الأمم المتحدة بتصويت البلدان التي أغلبيتها أعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي له.

في الجلسة السادسة التي اختتمت في الكويت في ١٠ أبريل عام ٢٠٠٨ لمنتدى الشباب لدى منظمة المؤتمر الإسلامي انتخبت السيدة ليلي علييفا أول منسقة عامة في المسائل المتعلقة بحوار الثقافات للمنتدى.

أذربيجان ومنظمة المؤتمر الإسلامي

الأمناء العامون لمنظمة المؤتمر الإسلامي

تم قبول الجمهورية الأذربيجانية الى عضوية منظمة المؤتمر الإسلامي أثناء مؤتمر القمة المنعقد في دكار لرؤساء الدول والحكومات للبلدان الاعضاء في المنظمة في ديسمبر عام ١٩٩١. ان القرار الصادر في هذا الصدد وجد عكسه في المادة ١٤ للبيان الختامي لمؤتمر القمة دكار. منظمة المؤتمر الاسلامي اول منظمة دولية تم قبول أذربيجان الى عضويتها.

ان منظمة المؤتمر الإسلامي التي تخدم وحدة وتضامن الدول الإسلامية تتبنى أيضا خطوات لتسوية النزاعات التي تواجهها الدول الأعضاء. وتتخذ هيئاتها قرارات ذات الصلة حول النزاعات الموجودة في البلدان الإسلامية وتقييم الاعمال العدوانية التي تتعرض لها هذه البلدان.

هذا وأدين عدوان ارمينيا على أذربيجان لأول مرة بالقرار الصادر عن دورة اجتماع مجلس وزراء الخارجية لمنظمة المؤتمر الإسلامي المنعقدة في كراتشي.

حسب معلومات المصادر الأرمينية ذهب ممثل ارمينيا ضمن الوفد المصري ليلغ الرسالة التي بعثها ليفون تير بطرسيان الرئيس الارمني الى اجتماع مجلس وزراء الخارجية المنعقد في كراتشي في أبريل عام ١٩٩٣. رغم ان الرسالة وصلت الى العنوان المرسل اليه فأصدرت منظمة المؤتمر الاسلامي في كراتشي لأول مرة قرارا ضد ارمينيا. أثناء زيارة وزير الخارجية الأرميني لمصر في يناير عام ٢٠٠٥ أبرمت المذكرة لقبول ارمينيا بصفة المراقب في جامعة الدول العربية. حسب تعليق وكالة الانباء "بان أرمينيان" هذه خطوة اتخذتها أرمينيا لتقسيم الجبهة الإسلامية الموحدة المؤيدة لأذربيجان وذلك استفادة من التناقضات الموجودة بين الدول العربية والبلدان الإسلامية غير العربية ضمن منظمة المؤتمر الإسلامي.

أثناء زيارة الرئيس الأذربيجاني إلهام علييف في إطار جولته الى البلدان العربية في ديسمبر عام ٢٠٠٤ ناشد منظمة المؤتمر الإسلامي مرة أخرى الى التضامن في منظمة الأمم المتحدة أيضا فيما يتعلق بمسألة عدوان أرمينيا على أذربيجان.

بقيادة إلهام علييف تم تعزيز تعاون البلد مع منظمة المؤتمر الإسلامي تعزيزا. ان المؤتمر التأسيسي لمنتدى الشباب لمنظمة المؤتمر الإسلامي انعقد في أذربيجان عام ٢٠٠٤. رغم الدعاية الأرمينية تواصل منظمة المؤتمر الإسلامي خطواتها التي تدين فيها أرمينيا في مسألة نزاع ناغورني كاراباخ. أدلت المنظمة في اجتماع وزراء الخارجية لمنظمة المؤتمر الإسلامي بباكو في صيف عام ٢٠٠٦ بتصريحات تدافع عن موقف أذربيجان تجاه الانتخابات غير القانونية التي أجراها النظام الانفصالي بناغورني كاراباخ في ديسمبر عام ٢٠٠٦.

وواصلت منظمة المؤتمر الإسلامي سياستها في مؤتمري القمة بمراكش (١٩٩٤) وطهران (١٩٩٧) التي تدين عدوان أرمينيا على أذربيجان في مؤتمرات القمة الإسلامية التالية.

رقم	اسم الأمين العام	البلد الذي يمثل	سنوات رئاسته
١	تنكو عبد الرحمن	ماليزيا	١٩٧٣-١٩٧١
٢	حسن التهامي	مصر	١٩٧٥-١٩٧٤
٣	أحمدو كريم جاي	السنغال	١٩٧٩-١٩٧٥
٤	الحبيب الشطي	تونس	١٩٨٤-١٩٧٩
٥	شريف الدين بيرزاده	باكستان	١٩٨٨-١٩٨٥
٦	حامد الغابد	النيجر	١٩٩٦-١٩٨٩
٧	عز الدين العراقي	المغرب	٢٠٠٠-١٩٩٧
٨	عبد الواحد بلقزيز	المغرب	٢٠٠٤-٢٠٠١
٩	أكمل الدين احسان أوغلي	تركيا	٢٠٠٨-٢٠٠٥
١٠	أكمل الدين احسان أوغلي	تركيا	٢٠٠٨- حتى الآن

مؤتمرات القمة الإسلامية

- (١) الرباط، المملكة المغربية (رجب ١٣٨٩، سبتمبر ١٩٦٩)
- (٢) لاهور، باكستان (٢٩ محرم - أول صفر ١٣٩٤ هـ - ٢٢-٢٤ فبراير ١٩٧٤م)
- (٣) مكة المكرمة، المملكة العربية السعودية (٢٢-١٩ ربيع الأول ١٤٠١ هـ - ٢٥-٢٨ يناير ١٩٨١م)
- (٤) الدار البيضاء، المملكة المغربية (من ١٣ إلى ١٦ ربيع الثاني ١٤٠٤ هـ - ١٦ - ١٩ يناير ١٩٨٤م)
- (٥) الكويت، دولة الكويت (في الفترة من ٢٦ - ٢٩ جمادى الأولى ١٤٠٧ هـ، الموافق ٢٦ - ٢٩ يناير ١٩٨٧م)
- (٦) دكا، جمهورية السنغال (٣ - ٥ جمادى الثاني ١٤١٢ هـ - ٩ - ١١ ديسمبر ١٩٩١م)
- (٧) المملكة المغربية، الدار البيضاء (١١ - ١٣ رجب ١٤١٥ هـ، الموافق ١٣ - ١٥ ديسمبر ١٩٩٤م)
- (٨) طهران، الجمهورية الإسلامية الإيرانية (٩ - ١١ شعبان ١٤١٨ هـ، الموافق ٩ - ١١ ديسمبر ١٩٩٧م)
- (٩) الدوحة، دولة قطر (١٦ - ١٧ شعبان ١٤٢١ هـ، الموافق ١٢ - ١٣ نوفمبر ٢٠٠٠م)
- (١٠) بوترا جايا، ماليزيا (٢٠ إلى ٢١ شعبان ١٤٢٤ هـ، الموافق ١٦ - ١٧ أكتوبر ٢٠٠٣م)
- (١١) دكا، جمهورية السنغال (٥ - ٦ ربيع الأول، ١٤٢٩ هـ - ١٣ - ١٤ مارس ٢٠٠٨م)

مؤتمرات القمة الإسلامية الطارئة

- (١) إسلام آباد، باكستان (٢٣ مارس ١٩٩٧)
- (٢) الدوحة، قطر (٥ مارس ٢٠٠٣)
- (٣) مكة، المملكة العربية السعودية (٧ - ٨ ديسمبر ٢٠٠٥)

مؤتمرات وزراء الخارجية للدول الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي

- (١) جدة (المملكة العربية السعودية، سبتمبر عام ١٩٧٠)
- (٢) كراتشي (باكستان، ديسمبر عام ١٩٧١)
- (٣) جدة (المملكة العربية السعودية، فبراير - مارس عام ١٩٧٢)
- (٤) بنغازي (ليبيا، ٢٤ - ٢٦ مارس عام ١٩٧٣)
- (٥) كوالالمبور (ماليزيا، ٢١ - ٢٥ يونيو عام ١٩٧٤)
- (٦) جدة (المملكة العربية السعودية، ١٢ - ١٥ يوليو عام ١٩٧٥)

- (٧) اسطنبول (تركيا، ١٢ - ١٥ مايو عام ١٩٧٦)
- (٨) طرابلس (ليبيا، ١٦ - ٢٢ مايو عام ١٩٧٧)
- (٩) دكا (السنغال، ٢٤ - ٢٨ أبريل عام ١٩٧٨)
- (١٠) فاس (المملكة المغربية، ٨ - ١٢ مايو عام ١٩٧٩)
- (١١) إسلام آباد (الباكستان، ٨ - ١٢ مايو عام ١٩٨٠)
- (١٢) بغداد (الجمهورية العراقية، ١ - ٥ يونيو عام ١٩٨١)
- (١٣) نيامي (جمهورية النيجر، ٢٢ - ٢٦ أغسطس عام ١٩٨٢)
- (١٤) دكا (جمهورية بنغلاديش الشعبية، ٦ - ١١ ديسمبر عام ١٩٨٣)
- (١٥) صنعاء (الجمهورية العربية اليمنية، ١٨ - ٢٢ ديسمبر عام ١٩٨٤)
- (١٦) فاس (المملكة المغربية، ٦ - ١٠ يناير عام ١٩٨٦)
- (١٧) عمان (المملكة الأردنية الهاشمية، ٢١ - ٢٥ مارس عام ١٩٨٨)
- (١٨) الرياض (المملكة العربية السعودية، ١٣ - ١٦ مارس عام ١٩٨٩)
- (١٩) القاهرة (مصر، ٣١ يوليو - ٥ أغسطس عام ١٩٩٠)
- (٢٠) اسطنبول (الجمهورية التركية، ٤ - ٨ أغسطس عام ١٩٩١)
- (٢١) كراتشي (باكستان، ٢٥ - ٢٩ أبريل عام ١٩٩٣)
- (٢٢) الدار البيضاء (المملكة المغربية، ١٠ - ١٢ ديسمبر عام ١٩٩٤)
- (٢٣) كوناكري (جمهورية غينيا، ٩ - ١٢ ديسمبر عام ١٩٩٥)
- (٢٤) جاكارتا (جمهورية إندونيسيا، ٩ - ١٣ ديسمبر عام ١٩٩٦)
- (٢٥) الدوحة (دولة قطر، ١٥ - ١٧ مارس عام ١٩٩٨)
- (٢٦) واغادوغو (بوركينا فاسو، ٢٨ يونيو - ١ يوليو عام ١٩٩٩)
- (٢٧) كوالالمبور (ماليزيا، ٢٧ - ٣٠ يونيو عام ٢٠٠٠)
- (٢٨) باماكو (مالي، ٢٥ - ٢٩ يونيو عام ٢٠٠١)
- (٢٩) الخرطوم (جمهورية السودان، ٢٥ - ٢٧ يونيو عام ٢٠٠٢)
- (٣٠) طهران (الجمهورية الإسلامية الإيرانية، ٢٨ - ٣٠ مايو عام ٢٠٠٣)
- (٣١) اسطنبول (الجمهورية التركية، ١٤ - ١٦ يونيو عام ٢٠٠٤)
- (٣٢) صنعاء (الجمهورية اليمنية، ٢٨ - ٣٠ يونيو عام ٢٠٠٥)
- (٣٣) باكو (جمهورية أذربيجان، ١٩ - ٢١ يونيو عام ٢٠٠٦)
- (٣٤) إسلام آباد (جمهورية باكستان الإسلامية، ١٥ - ١٧ مايو عام ٢٠٠٧)

اللغات المستعملة: العربية والإنجليزية والفرنسية.

الدول الأعضاء

- ١) دولة أفغانستان ١٩٦٩ (أجلت عضويتها من ١٩٨٠ إلى ١٩٨٩)
- ٢) الجمهورية الجزائرية الديمقراطية الشعبية (١٩٦٩)
- ٣) جمهورية تشاد (١٩٦٩)
- ٤) جمهورية مصر العربية (١٩٦٩)
- ٥) جمهورية غينيا (١٩٦٩)
- ٦) جمهورية إندونيسيا (١٩٦٩)
- ٧) الجمهورية الإسلامية الإيرانية (١٩٦٩)
- ٨) المملكة الأردنية الهاشمية (١٩٦٩)
- ٩) دولة الكويت (١٩٦٩)
- ١٠) الجمهورية اللبنانية (١٩٦٩)
- ١١) الجماهيرية العربية الليبية الاشتراكية (١٩٦٩)
- ١٢) ماليزيا (١٩٦٩)
- ١٣) جمهورية مالي (١٩٦٩)
- ١٤) الجمهورية الإسلامية الموريتانية (١٩٦٩)
- ١٥) المملكة المغربية (١٩٦٩)
- ١٦) جمهورية النيجر (١٩٦٩)
- ١٧) جمهورية باكستان الإسلامية (١٩٦٩)
- ١٨) دولة فلسطين (١٩٦٩)
- ١٩) الجمهورية العربية اليمنية (١٩٦٩)
- ٢٠) المملكة العربية السعودية (١٩٦٩)
- ٢١) جمهورية السنغال (١٩٦٩)
- ٢٢) جمهورية السودان (١٩٦٩)
- ٢٣) جمهورية الصومال (١٩٦٩)
- ٢٤) الجمهورية التركية (١٩٦٩)
- ٢٥) الجمهورية التونسية (١٩٦٩)
- ٢٦) دولة البحرين (١٩٧٢)
- ٢٧) سلطنة عمان (١٩٧٢)
- ٢٨) دولة قطر (١٩٧٢)
- ٢٩) الجمهورية العربية السورية (١٩٧٢)
- ٣٠) دولة الإمارات العربية المتحدة (١٩٧٢)
- ٣١) جمهورية سيراليون (١٩٧٢)

- ٣٢) جمهورية بنغلاديش الشعبية (١٩٧٤)
- ٣٣) جمهورية الغابون (١٩٧٤)
- ٣٤) جمهورية غامبيا (١٩٧٤)
- ٣٥) جمهورية غينيا بيساو (١٩٧٤)
- ٣٦) جمهورية أوغندا (١٩٧٤)
- ٣٧) بوركينا فاسو (فولتا العليا سابقا) (١٩٧٤)
- ٣٨) جمهورية الكاميرون (١٩٧٤)
- ٣٩) جمهورية العراق (١٩٧٥)
- ٤٠) جمهورية القمر الاتحادية الإسلامية (١٩٧٦)
- ٤١) جمهورية المالديف (١٩٧٦)
- ٤٢) جمهورية جيبوتي (١٩٧٨)
- ٤٣) جمهورية بنين (١٩٨٣)
- ٤٤) سلطنة بروناي دار السلام (١٩٨٤)
- ٤٥) جمهورية نيجيريا الاتحادية (١٩٨٦)
- ٤٦) جمهورية أذربيجان (١٩٩١)
- ٤٧) جمهورية ألبانيا (١٩٩٢)
- ٤٨) جمهورية قبرقيا (١٩٩٢)
- ٤٩) جمهورية طاجيكستان (١٩٩٢)
- ٥٠) جمهورية تركمنستان (١٩٩٢)
- ٥١) جمهورية موزمبيق (١٩٩٤)
- ٥٢) جمهورية كازاخستان (١٩٩٥)
- ٥٣) جمهورية أوزبكستان (١٩٩٥)
- ٥٤) جمهورية سورينام (١٩٩٦)
- ٥٥) جمهورية توغو (١٩٩٧)
- ٥٦) جمهورية غويانا (١٩٩٨)
- ٥٧) كوت دي فوار (٢٠٠١)

الدول المراقبة

- ١) جمهورية البوسنة والهرسك (١٩٩٤)
- ٢) جمهورية إفريقيا الوسطى (١٩٩٧)
- ٣) دولة قبرص التركية الشمالية (١٩٧٩)
- ٤) مملكة تايلاند (١٩٩٨)
- ٥) روسيا الاتحادية (٢٠٠٥)

الوثائق التاريخية

منظمة المؤتمر الإسلامي

منظمة المؤتمر الإسلامي منظمة دولية تضم في عضويته ٥٧ بلدا إسلاميا من أمريكا الجنوبية وأفريقيا وأوروبا وآسيا. تأسست المنظمة من قبل رؤساء ٢٥ دولة إسلامية الذين اجتمعوا في ٢٥ سبتمبر عام ١٩٦٩ في عاصمة المملكة المغربية مدينة الرباط واتهموا بالدوائر القومية الإسرائيلية (الصهيونية) في إشعال الحرائق في ٢١ أغسطس عام ١٩٦٩ في مسجد الأقصى في مدينة القدس الذي يعد ثالث مسجد مقدس للمسلمين. في مارس عام ١٩٧٠ تأسست الأمانة العامة للمنظمة في مدينة جدة للمملكة العربية السعودية. تهدف المؤسسة التي يرأسها الأمين العام إلى تنسيق النشاط بين الدول الأعضاء. وحدد مقره في جدة إلى أن تحرر مدينة القدس.

تم إقرار ميثاق المنظمة في اجتماع وزراء الخارجية للبلدان الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي في مارس عام ١٩٧٢. وفقا للميثاق تهدف منظمة المؤتمر الإسلامي إلى تعزيز التعاون والتضامن في المجالات السياسية والاقتصادية والثقافية والعلمية والاجتماعية بين الدول والشعوب الإسلامية.

الهيئات الرئيسية للمنظمة:

- مؤتمر الملوك ورؤساء الدول والحكومات أو مؤتمر القمة الإسلامي: الهيئة الأعلى للمنظمة. تجتمع كل ثلاث سنوات وتحدد السياسة الرئيسية لمنظمة المؤتمر الإسلامي وتنتخب الأمين العام حتى دورة المؤتمر التالية.
 - مؤتمر وزراء الخارجية: يعقد كل سنة ويبحث التقارير المتعلقة بتنفيذ القرارات المتخذة في إطار مؤتمر القمة الإسلامي؛
 - الأمانة العامة: هيئة تنفيذية للمنظمة وتقوم بتنفيذ قرارات المنظمة.
- إلى جانب هذه الهيئات الرئيسية الثلاث لمنظمة المؤتمر الإسلامي تعمل لجانها المعنية بالمسائل المختلفة (لجنة القدس؛ اللجنة للإعلام والشؤون الثقافية؛ اللجنة للتعاون الاقتصادي والتجاري والإخ)، الأجهزة المتفرعة (مركز البحوث الإحصائية والاقتصادية والاجتماعية والتدريب للدول الإسلامية؛ مركز البحوث للتاريخ والفنون والثقافة الإسلامية)، المؤسسات المتخصصة (البنك الإسلامي للتنمية؛ المنظمة الإسلامية للتربية والعلوم والثقافة (إيسيسكو)، المؤسسات المنتمية للمنظمة (الغرفة الإسلامية للتجارة والصناعة؛ المنتدى الاقتصادي الإسلامي العالمي، منتدى شباب المؤتمر الإسلامي للحوار والتعاون).
- في سنة ١٩٩٩ أنشئ الاتحاد بين برلمانات الدول الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي.

إن منظمة المؤتمر الإسلامي ثاني منظمة دولية كبيرة في العالم بعد منظمة الأمم المتحدة.

٦) يشكر الأمين العام على قيامه بإبلاغ موقف الدول الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي حول هذه القضية إلى كل من منظمة الأمم المتحدة ومنظمة الأمن والتعاون الأوروبي وغيرها من المنظمات الدولية، وعلى الإجراءات التنسيقية التي اتخذها في إطار الأجهزة المتفرعة المعنية بالمنظمة والمنظمات المتخصصة والتابعة لها، كما يشكر تلك الأجهزة والمنظمات على استجابتها خاصة قيام كل من البنك الإسلامي للتنمية والإيسيسكو، باعتماد برامج لتنفيذ مشاريع لحماية والمقدسات الإسلامية في جمهورية أذربيجان.

قرار رقم ١١/٢ - أ.ق (ق. إ) بشأن النشاطات المتصلة بالمساعدات الاقتصادية للدول الأعضاء والبلدان غير الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي والمجتمعات المسلمة

(ب) المساعدة الاقتصادية لجمهورية أذربيجان

إذ يستذكر القرار رقم ٢١ / ١٠ - أ.ق (ق. إ) الصادر عن الدورة العاشرة لمؤتمر القمة الإسلامي، والقرار رقم ٣٣ / ١٠ - أ.ق الصادر عن الدورة الثالثة والثلاثين للمؤتمر الإسلامي لوزراء الخارجية،
وإذ يؤكد التضامن التام للدول الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي مع حكومة جمهورية أذربيجان وشعبها في هذه المرحلة الحرجة من تاريخ البلاد،
وإذ يشير إلى قرارات مجلس الأمن الدولي في شأن هذا النزاع،
وإذ يستذكر الحركة الانفصالية العدائية المدعومة من أرمينيا في مقاطعة ناغورنو كاراباخ بأذربيجان وما تبع ذلك من احتلال لنحو ٢٠ % من أراضي أذربيجان ونزوح قرابة مليون من أبناء الشعب الأذربيجاني من ديارهم هرباً من الاعتداءات التي تقرب من مفهوم التطهير العرقي،
وإذ يبي أن الخسائر الاقتصادية التي تتكبدها أذربيجان في أراضيها المحتلة من قبل أرمينيا قد تجاوزت ٦٠ مليار دولار أمريكي،
وإذ يعرب عن ترحيبها وتقديرها للمساعدات المقدمة من بعض الدول الأعضاء والأجهزة التابعة التابعة لمنظمة المؤتمر الإسلامي ومؤسسات الأمم المتحدة والمنظمات الدولية:

وبعد الإطلاع على تقرير الأمين العام في هذا الشأن:

- ١ - يناشد الدول الأعضاء والمجتمع الدولي والمؤسسات الإسلامية تقديم ما تحتاج إليه حكومة أذربيجان من مساعدات اقتصادية وإنسانية ضرورية بغية التخفيف من معاناة الشعب الأذربيجاني.
- ٢ - يدعو المنظمات الدولية إلى مواصلة تقديم مساعدات إنسانية ومالية إلى أذربيجان.

قرار رقم ١١/٢ - ث.ق (ق. إ)
حماية المقدسات الإسلامية

(ج) تدمير وتخريب الآثار والمقدسات الإسلامية التاريخية والحضارية في أراضي أذربيجان المحتلة نتيجة عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان
يؤكد أن التاريخ والثقافة وعلم الآثار والأثوغرافيا الأذربيجانية في الأراضي الخاضعة للاحتلال الأرميني جزء لا يتجزأ من التراث الإسلامي وبالتالي يجب حمايتها؛
وإذ يؤكد مجدداً قرارات مجلس الأمن لمنظمة الأمم المتحدة ٨٢٢ و ٨٥٣ و ٨٧٤ و ٨٨٤ حول الانسحاب الكامل للقوات الأرمينية من جميع الأراضي الأذربيجانية ومن بينها منطقة لاشين ومنطقة شوشا فوراً وبدون شروط والتي حثت أرمينيا بقوة على احترام سيادة جمهورية أذربيجان ووحدة أراضيها؛
وإذ يؤكد أن الدمار الشامل والبربري الذي لحق بالمساجد وغيرها من الأماكن الإسلامية المقدسة في أذربيجان بغية التطهير العرقي من قبل أرمينيا يعتبر جريمة ضد الإنسانية؛
وإذ أخذ بعين الاعتبار ما ألحقه المعتدون الأرمن من خسائر فادحة بالتراث الإسلامي في الأراضي الأذربيجانية المحتلة من قبل جمهورية أرمينيا حيث تم تدمير كامل أو للآثار النادرة وأماكن الحضارة والتاريخ وفن العمارة الإسلامية، ومن ضمنه المساجد والمعابد والمقابر والحفريات الأثرية والمتاحف والمكاتب وصالات عرض اللوحات الفنية والمسارح الحكومية ومدارس الموسيقى وتم تهريب وإتلاف كمية كبيرة من المقتنيات القيمة والملايين من الكتب والمخطوطات التاريخية؛
وإذ يشاطر شعب أذربيجان وحكومته قلقهما بصورة كاملة في هذا الشأن؛

- ١) يدين بقوة الأعمال البربرية التي ارتكبتها المعتدون الأرمن في أراضي جمهورية أذربيجان الرامية إلى تدمير كامل التراث الإسلامي في أراضي جمهورية أذربيجان المحتلة.
- ٢) يطالب بقوة بالتنفيذ الصارم وبدون شروط لقرارات مجلس الأمن الدولي رقم ٨٢٢ و ٨٥٣ و ٨٧٤ و ٨٨٤ من قبل جمهورية أرمينيا.
- ٣) يؤكد دعمها للجهود التي تبذلها أذربيجان في إطار المستويات الإقليمية والدولية الرامية إلى حماية والحفاظ على القيم الثقافية الإسلامية في الأراضي المحتلة بواسطة أرمينيا.
- ٤) يؤكد حق أذربيجان في تلقي التعويضات المناسبة عن الأضرار التي لحقت بها، ويؤكد مسؤولية جمهورية أرمينيا في التعويض الكامل عن هذه الأضرار.
- ٥) يطلب من الأجهزة المتفرعة المعنية والمنظمات المتخصصة في منظمة المؤتمر الإسلامي بحث إمكانية وضع برنامج المساعدة لإعادة بناء المساجد والمؤسسات التعليمية والمكتبات والمتاحف في الأراضي الأذربيجانية المحررة من الاحتلال بمساعدة الدول الأعضاء بمنظمة المؤتمر الإسلامي.

- ١٣ - يؤكد أن الأمر الواقع قد لا يستخدم كأساس للتسوية، وأن الوضع الحالي داخل المناطق المحتلة في جمهورية أذربيجان أو القيام بأي عمل آخر - بما في ذلك ترتيب عملية التصويت الجارية هناك لتدعيم الوضع الراهن - قد يؤدي إلى الاعتراف بصحته شرعياً.
- ١٤ - يطالب بالوقف الفوري لعملية ترحيل مستوطنين ذوي جنسية أرمينية إلى الأراضي الأذربيجانية المحتلة وإعادتهم من حيث أتوا، وهو أمر يشكل انتهاكاً صارخاً للقانون الإنساني الدولي ويؤثر سلباً على عملية التسوية السلمية للنزاع، ويوافق على تقديم دعمه الكامل للجهود التي تبذلها أذربيجان لتحقيق هذه الغاية، بما في ذلك خلال الدورة الحالية للجمعية العامة للأمم المتحدة، ومن ضمن أمور أخرى، من خلال بعثتي كل منهما لدى الأمم المتحدة في نيويورك.
- ١٥ - يطلب من الدول الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي حث مواطنيها، سواء كانوا شخصيات اعتبارية أو طبيعية، على عدم القيام بأنشطة اقتصادية في منطقة ناغورنو كارباخ والأراضي الأذربيجانية المحتلة الأخرى.
- ١٦ - يعرب عن مساندته لنشاطات مجموعة مينسك التابعة لمنظمة الأمن والتعاون في أوروبا وللمشاورات التي تجرى على مستوى وزيري خارجية كل من أذربيجان وأرمينيا وتفاهمها على أن الحل التدريجي من شأنه أن يساعد على تأمين القضاء تدريجياً على أخطر تبعات العدوان على جمهورية أذربيجان.
- ١٧ - يطلب من الأمين العام إبلاغ الموقف المبدئي والثابت لمنظمة المؤتمر الإسلامي إزاء العدوان الأرميني على جمهورية أذربيجان إلى الرئيس الحالي لمنظمة الأمن والتعاون في أوروبا.
- ١٨ - يؤكد مجدداً تضامنه ودعمه الكاملين للجهود التي تبذلها حكومة وشعب أذربيجان للدفاع عن بلادهم.
- ١٩ - يدعو إلى تمكين النازحين واللاجئين من العودة إلى ديارهم آمينين معززين ومكرمين.
- ٢٠ - يعرب عن تقديره لجميع الدول الأعضاء التي قدمت مساعدات إنسانية للاجئين والنازحين، ويحث الدول الأخرى على تقديم المساعدة لهم.
- ٢١ - يعرب عن قلقه إزاء حدة المشكلات الإنسانية التي تواجه أكثر من مليون شخص من النازحين واللاجئين الأذربيجانيين، ويطلب من الدول الأعضاء والبنك الإسلامي للتنمية والمؤسسات الإسلامية الأخرى تقديم مساعدات مالية وإنسانية عاجلة لجمهورية أذربيجان.
- ٢٢ - يعتبر أن لأذربيجان الحق في تلقي التعويضات المناسبة عن الأضرار التي لحقت بها جراء النزاع، ويحمل أرمينيا مسؤولية التعويض الكامل عن هذه الأضرار.
- ٢٣ - يطلب من الأمين العام متابعة تنفيذ هذا القرار وتقديم تقرير في شأنه إلى الدورة الخامسة والثلاثين للمؤتمر الإسلامي لوزراء الخارجية.

- بينها منطقة ناغورنو كارباخ، ويحث أرمينيا بقوة على احترام سيادة جمهورية أذربيجان ووحدة أراضيها.
- ٥ - يعرب عن قلقه من عدم تنفيذ أرمينيا للمطالب التي نصت عليها قرارات مجلس الأمن الدولي المشار إليها أعلاه.
- ٦ - يدعو مجلس الأمن الدولي إلى الاعتراف بوجود عدوان على جمهورية أذربيجان، وإلى اتخاذ الخطوات اللازمة، بموجب الفصل السابع من ميثاق الأمم المتحدة، لضمان امتثال جمهورية أرمينيا لقرارات مجلس الأمن الدولي، وإلى إدانة العدوان على سيادة جمهورية أذربيجان ووحدة أراضيها، والعمل على إيقافه. ويقرر القيام بعمل منسق من أجل هذه الغاية في الأمم المتحدة.
- ٧ - يحث جميع الدول على الامتناع عن تقديم الأسلحة والمعدات العسكرية لأرمينيا، وذلك لعدم إعطاء المعتدي فرصة تصعيد النزاع والاستمرار في احتلال أراضي أذربيجان. كما يجب عدم استخدام أراضي الدول الأعضاء لمرور مثل تلك المواد من خلالها.
- ٨ - يدعو الدول الأعضاء والدول الأخرى في المجتمع الدولي إلى استخدام كافة التدابير السياسية والاقتصادية الفعالة من أجل وضع حد للعدوان الأرميني واحتلال الأراضي الأذربيجانية.
- ٩ - يدعو إلى إيجاد تسوية سلمية وعادلة للنزاع بين أرمينيا وأذربيجان على أساس احترام المبادئ المتمثلة في وحدة أراضي الدول وسيادتها وحرمة حدودها المعترف بها دولياً.
- ١٠ - يقرر توجيه الممثلين الدائمين للدول الأعضاء المعتمدين لدى الأمم المتحدة بنيويورك، تقديم الدعم الكامل لموضوع سلامة أراضي جمهورية أذربيجان خلال عمليات التصويت التي تتم في الجمعية العامة للأمم المتحدة.
- ١١ - يحث أرمينيا وجميع الدول الأعضاء في مجموعة مينسك التابعة لمنظمة الأمن والتعاون في أوروبا على المشاركة البناءة في عملية السلام الجارية لمنظمة الأمن والتعاون في أوروبا على أساس قرارات مجلس الأمن الدولي ذات الصلة، وكذلك قرارات منظمة الأمن والتعاون في أوروبا الواردة في هذا الشأن والوثائق الصادرة عن الاجتماع الإضافي الأول لمجلس الأمن والتعاون في أوروبا المنعقد بتاريخ ٢٤ مارس ١٩٩٢ م، ومؤتمرات قمة مجلس الأمن والتعاون في أوروبا، التي انعقدت في ٥ - ٦ ديسمبر ١٩٩٤ م و ٢ - ٣ ديسمبر ١٩٩٦ م ١٨ - ١٩ نوفمبر ١٩٩٩. ويحث أيضاً على الامتناع عن أي عمل من شأنه أن يعقد التوصل إلى حل سلمي.
- ١٢ - يعرب عن كامل دعمه للمبادئ الثلاثة لتسوية الصراع المسلح بين أرمينيا وأذربيجان الواردة في بيان رئيس قمة منظمة الأمن والتعاون في أوروبا التي انعقدت في لشبونة سنة ١٩٩٦ م، وهي الوحدة الإقليمية لجمهورية أرمينيا وجمهورية أذربيجان، ومنح أعلى درجة من الحكم الذاتي في إقليم ناغورنو كارباخ داخل حدود أذربيجان وضمان أمن المنطقة وجميع سكانها.

٣ - يؤكد دعمه للجهود التي تبذلها أذربيجان في إطار المستويات الإقليمية والدولية الرامية إلى حماية والحفاظ على القيم الثقافية الإسلامية في الأراضي المحتلة بواسطة أرمينيا.

٤ - يؤكد حق أذربيجان في تلقي التعويضات المناسبة عن الأضرار التي لحقت بها ، وتحمل جمهورية أرمينيا مسؤولية التعويض الكامل عن هذه الأضرار .

٥ - يطلب من الأجهزة الفرعية المعنية والمنظمات المتخصصة في منظمة المؤتمر الإسلامي بحث إمكانية وضع برنامج المساعدة لإعادة بناء المساجد والمؤسسات التعليمية والمكتبات والمتاحف في الأراضي الأذربيجانية المحررة من الاحتلال بمساعدة الدول الأعضاء بمنظمة المؤتمر الإسلامي.

٦ - يشكر الأمين العام على قيامه بإبلاغ موقف الدول الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي حول هذه القضية إلى كل من منظمة الأمم المتحدة ومنظمة الأمن والتعاون الأوروبي وغيرها من المنظمات الدولية ، وعلى الإجراءات التنسيقية التي اتخذتها في إطار الأجهزة الفرعية المعنية بالمنظمة والمنظمات المتخصصة والتابعة لها ، كما يشكر تلك الأجهزة والمنظمات على استجابتها خاصة قيام كل من البنك الإسلامي للتنمية والإيسيسكو ، باعتماد برامج لتنفيذ مشاريع لحماية والمقدسات الإسلامية في جمهورية أذربيجان .

مؤتمر القمة الإسلامي الحادي عشر المنعقد في دكار عام ٢٠٠٨

قرار رقم ١٠/١١ - س (ق. ا)
بشأن عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان

انطلاقاً من مبادئ وأهداف ميثاق منظمة المؤتمر الإسلامي،
إذ يساوره شعور بقلق بالغ إزاء استمرار عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان والذي أسفر عن احتلال حوالي ٢٠ % من الأراضي الأذربيجانية،
وإذ يعرب عن قلقه البالغ إزاء استمرار احتلال جزء هام من أراضي أذربيجان والترحيل اللاشعري لمستوطنين ذوي جنسية أرمنية إلى هذه الأراضي بكيفية غير شرعية؛
وإذ يعرب عن أسفه العميق إزاء محنة أكثر من مليون نازح ولاجئ أذربيجاني نتيجة للعدوان الأرمني وإزاء تفاقم هذه المشاكل الإنسانية الحادة وتعاطف حجمها،
وإذ يؤكد مجدداً جميع القرارات ذات الصلة الصادرة عن المؤتمرات السابقة وخاصة القرار رقم ١٠/٢١ - س (ق. ا)، الصادر عن الدورة العاشرة لمؤتمر القمة الإسلامي التي عقدت في بوتراجايا بماليزيا يومي ٢٠ و ٢١ شعبان ١٤٢٤ هـ، الموافق ١٦ - ١٧ أكتوبر ٢٠٠٦ م،

وإذ يحث على التمسك القوي بميثاق الأمم المتحدة والتنفيذ الكامل لقرارات مجلس الأمن الدولي ذات الصلة؛

وإذ يرحب بجميع الجهود الدبلوماسية، وغيرها من الجهود المبذولة لمعالجة النزاع بين أرمينيا وأذربيجان،

وإذ يؤكد من جديد التزام جميع الدول الأعضاء باحترام سيادة جمهورية أذربيجان ووحدة أراضيها واستقلالها السياسي،

وإذ يحيط علماً بالتأثير المدمر لسياسة العدوان التي تنتهجها جمهورية أرمينيا على عملية السلام الجارية في إطار منظمة الأمن والتعاون في أوروبا،

وإذ يأخذ علماً بتقرير الأمين العام بشأن عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان، الوثيقة رقم (OIC/ICFM-34/2007/POL/SG.REP.6):

١ - يدين بقوة عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان.

٢ - يعتبر الأعمال التي ترتكب ضد السكان المدنيين الأذربيجانيين في الأراضي الأذربيجانية المحتلة جرائم ضد الإنسانية.

٣ - يدين بقوة أي نهب وتخريب للتراث التاريخي والثقافي والإسلامي في الأراضي الأذربيجانية المحتلة.

٤ - يطالب بقوة بالتنفيذ الصارم لقرارات مجلس الأمن الدولي ١٢٢ و ١٥٣ و ١٧٤ و ١٨٤، وكذلك الانسحاب الكامل للقوات الأرمنية من جميع الأراضي الأذربيجانية، ومن

إن المؤتمر الإسلامي لوزراء الخارجية المنعقد في دورته الثالثة والثلاثين (دورة إنسجام الحقوق والحريات والعدالة) في باكو، جمهورية أذربيجان، في الفترة من ٢٣ إلى ٢٥ جمادى الأول ١٤٢٧ هـ الموافق ١٩ إلى ٢١ يونيو ٢٠٠٦ م.

إذ يستذكر برنامج العمل العشري الذي اعتمدته الدورة الإستثنائية الثالثة لمؤتمر القمة الإسلامي، التي عقدت في مكة المكرمة يومي ٧ و ٨ ديسمبر ٢٠٠٥،

وإذ يستذكر أيضاً القرار رقم ١٠/٢١ - أ ق (ق إ) الصادر عن الدورة العاشرة لمؤتمر القمة الإسلامي،

وإذ يستذكر كذلك القرار رقم ٣٢/١٠ - أ ق الصادر عن الدورة الثانية والثلاثين للمؤتمر الإسلامي لوزراء الخارجية،

وإذ يؤكد التضامن التام للدول الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي مع حكومة جمهورية أذربيجان وشعبها في هذه المرحلة الحرجة من تاريخ البلاد،

وإذ يشير إلى قرارات مجلس الأمن الدولي في شأن هذا النزاع،

وإذ يستنكر الحركة الانفصالية العدائية المدعومة من أرمينيا في مقاطعة ناجورنو كاراباخ بأذربيجان وما تبع ذلك من احتلال لنحو ٢٠% من أراضي أذربيجان ونزوح قرابة مليون من أبناء الشعب الأذربيجاني من ديارهم هرباً من الاعتداءات التي تقترب من مفهوم التطهير العرقي المرعب،

وإذ يعي أن الخسائر الاقتصادية التي تتكبدها أذربيجان في أراضيها المحتلة حالياً من قبل أرمينيا قد تجاوزت ٦٠ مليار دولار أمريكي،

وإذ يعرب عن ترحيبه وتقديره للمساعدات المقدمة من بعض الدول الأعضاء والأجهزة التابعة لمنظمة المؤتمر الإسلامي ومؤسسات الأمم المتحدة والمنظمات الدولية:

وبعد الإطلاع على تقرير الأمين العام في هذا الشأن:

- ١- يناشد الدول الأعضاء والمؤسسات الإسلامية تقديم ما تحتاج إليه حكومة أذربيجان من مساعدات اقتصادية وإنسانية ضرورية بغية التخفيف من معاناة الشعب الأذربيجاني.
- ٢- يدعو المنظمات الدولية إلى مواصلة تقديم مساعدات إنسانية ومالية إلى أذربيجان.
- ٣- يطلب من الأمين العام متابعة تنفيذ هذا القرار ورفع تقرير بذلك إلى الدورة الرابعة والثلاثين للمؤتمر الإسلامي لوزراء الخارجية.

حول تدمير وتخريب الآثار والمقدسات الإسلامية التاريخية والحضارية في أراضي أذربيجان المحتلة نتيجة عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان:

إن المؤتمر الإسلامي لوزراء الخارجية المنعقد في دورته الثالثة والثلاثين (دورة إنسجام الحقوق والحريات والعدالة) في باكو - جمهورية أذربيجان، خلال الفترة من ٢٣ إلى ٢٥ جمادى الأول ١٤٢٧ هـ الموافق ١٩ - ٢١ يونيو ٢٠٠٦ م.

إذ يستذكر القرارات الصادرة عن مؤتمرات القمة الإسلامية والمؤتمرات الإسلامية الأخرى خاصة الدورة العاشرة لمؤتمر القمة الإسلامي.

إذ يؤكد أهداف ومبادئ ميثاق منظمة المؤتمر الإسلامي الرامية إلى تنسيق الجهود لحماية التراث الإسلامي والمحافظة عليه.

إذ يدرك بأن التاريخ والثقافة وعلم الآثار والأنتوغرافيا الأذربيجانية في الأراضي المحتلة بواسطة أرمينيا جزء لا يتجزأ من تاريخ وحضارة أذربيجان وشعبها، وبالتالي يجب حمايتها.

وإذ يؤكد قرارات مجلس الأمن لمنظمة الأمم المتحدة ٨٢٢ و ٨٥٣ و ٨٧٤ و ٨٨٤ حول الانسحاب الكامل للقوات الأرمينية من جميع الأراضي الأذربيجانية ومن بينها منطقة لاشين ومنطقة شوشا فوراً وبدون شروط والتي حثت أرمينيا بقوة على احترام سيادة جمهورية أذربيجان ووحدة أراضيها.

وإذ يؤكد أن الدمار الشامل والبربري الذي لحق بالمساجد وغيرها من الأماكن الإسلامية المقدسة في أذربيجان بغية التطهير العرقي من قبل أرمينيا يعتبر جريمة ضد الإنسانية.

وإذ أخذ بعين الاعتبار ما ألحقه المعتدون الأرمن من خسائر فادحة بالتراث الإسلامي في الأراضي الأذربيجانية المحتلة من قبل جمهورية أرمينيا حيث تم تدمير كامل أو جزئي للآثار النادرة وأماكن الحضارة والتاريخ وفن العمارة الإسلامية، ومن ضمنه المساجد والمعابد والمقابر والحفريات الأثرية والمتاحف والمكاتب وصلات عرض اللوحات الفنية والمسارح الحكومية ومدارس الموسيقى وتم تهريب وإتلاف كمية كبيرة من المقتنيات القيمة والملايين من الكتب والمخطوطات التاريخية.

وإذ يشاطر شعب أذربيجان وحكومته قلقهما بصورة كاملة في هذا الشأن.

وبعد الإطلاع على تقرير الأمين العام حول الموضوع:

- ١- يدين بقوة الأعمال البربرية التي ارتكبتها المعتدون الأرمن في أراضي جمهورية أذربيجان الرامية إلى تدمير كامل التراث الإسلامي في أراضي جمهورية أذربيجان المحتلة.
- ٢- يطالب بقوة بالتنفيذ الصارم وبدون شروط لقرارات مجلس الأمن الدولي رقم ٨٢٢ و ٨٥٣ و ٨٧٤ و ٨٨٤ من قبل جمهورية أرمينيا.

- ٣ - يدين بحزم أي نهب وتخريب للتراث التاريخي والثقافي والإسلامي في الأراضي الأذربيجانية المحتلة.
- ٤ - يطالب بقوة بالتنفيذ الصارم لقرارات مجلس الأمن الدولي ٨٢٢ و ٨٥٣ و ٨٧٤ و ٨٨٤ ، وكذلك الانسحاب الكامل للقوات الأرمينية من جميع الأراضي الأذربيجانية، ومن بينها منطقة ناغورنو كاراباخ، ويحث أرمينيا بقوة على احترام سيادة جمهورية أذربيجان ووحدة أراضيها.
- ٥ - يعرب عن قلقه من عدم تنفيذ أرمينيا لقرارات مجلس الأمن الدولي المشار إليها أعلاه.
- ٦ - يدعو مجلس الأمن الدولي بموجب الفصل السابع من ميثاق الأمم المتحدة إلى الاعتراف بوجود عدوان على جمهورية أذربيجان، وإلى اتخاذ الخطوات اللازمة لضمان امتثال جمهورية أرمينيا لقرارات مجلس الأمن الدولي، وإلى إدانة العدوان على سيادة جمهورية أذربيجان ووحدة أراضيها، والعمل على إيقافه. كما يدعو الدول الأعضاء إلى القيام بعمل منسق من أجل هذه الغاية في الأمم المتحدة.
- ٧ - يحث جميع الدول على الامتناع عن تقديم الأسلحة والمعدات العسكرية لأرمينيا، وذلك لعدم إعطاء المعتدي فرصة تصعيد النزاع والاستمرار في احتلال أراضي أذربيجان. كما يجب عدم استخدام أراضي الدول الأعضاء لمرور مثل تلك المواد من خلالها.
- ٨ - يدعو الدول الأعضاء والدول الأخرى في المجتمع الدولي إلى استخدام كافة التدابير السياسية والاقتصادية الفعالة من أجل وضع حد للعدوان الأرميني واحتلال الأراضي الأذربيجانية.
- ٩ - يدعو إلى إيجاد تسوية سلمية وعادلة للنزاع بين أرمينيا وأذربيجان على أساس احترام المبادئ المتمثلة في وحدة أراضي الدول وسيادتها وحرمة حدودها المعترف بها دولياً.
- ١٠ - يقرر توجيه الممثلين الدائمين للدول الأعضاء المعتمدين لدى الأمم المتحدة بنيويورك، تقديم الدعم الكامل لموضوع سلامة أراضي جمهورية أذربيجان خلال عمليات التصويت التي تتم في الجمعية العامة للأمم المتحدة.
- ١١ - يحث أرمينيا وجميع الدول الأعضاء في مجموعة منسك التابعة لمنظمة الأمن والتعاون في أوروبا على المشاركة البناءة في عملية السلام الجارية لمنظمة الأمن والتعاون في أوروبا على أساس قرارات مجلس الأمن الدولي ذات الصلة، وكذلك قرارات منظمة الأمن والتعاون في أوروبا الواردة في هذا الشأن والوثائق الصادرة عن الاجتماع الإضافي الأول لمجلس الأمن والتعاون في أوروبا المنعقد بتاريخ ٢٤ مارس ١٩٩٢ م ، ومؤتمرات قمة مجلس الأمن والتعاون في أوروبا ، التي انعقدت في ٥-٦ ديسمبر ١٩٩٤ م و ٢-٣ ديسمبر ١٩٩٦ م ١٨-١٩ نوفمبر ١٩٩٩ . ويحث أيضاً على الامتناع عن أي عمل من شأنه أن يعقد التوصل إلى حل سلمي.
- ١٢ - يعرب عن كامل دعمه للمبادئ الثلاثة لتسوية الصراع المسلح بين أرمينيا وأذربيجان الواردة في بيان رئيس قمة منظمة الأمن والتعاون في أوروبا التي انعقدت في لشبونة سنة ١٩٩٦ م، وهي الوحدة الإقليمية لجمهورية أرمينيا وجمهورية أذربيجان ، ومنح أعلى درجة

- من الحكم الذاتي في إقليم ناغورنو كاراباخ داخل حدود أذربيجان وضمان أمن المنطقة وجميع سكانها.
- ١٣ - يؤكد أن الأمر الواقع قد لا يستخدم كأساس للتسوية، وأن الوضع الحالي داخل المناطق المحتلة في جمهورية أذربيجان أو القيام بأي عمل آخر - بما في ذلك ترتيب عملية التصويت الجارية هناك لتدعيم الوضع الراهن - قد يؤدي إلى الاعتراف بصحته شرعياً.
- ١٤ - يطالب بالوقف الفوري لعملية ترحيل مستوطنين ذوي جنسية أرمينية إلى الأراضي الأذربيجانية المحتلة وإعادتهم من حيث أتوا، وهو أمر يشكل انتهاكاً صارخاً للقانون الإنساني الدولي ويؤثر سلباً على عملية التسوية السلمية للنزاع ، ويوافق على تقديم دعمه الكامل للجهود التي تبذلها أذربيجان لتحقيق هذه الغاية، بما في ذلك خلال الدورة الحالية للجمعية العامة للأمم المتحدة، ومن ضمن أمور أخرى، من خلال بعثتي كل منهما لدى الأمم المتحدة في نيويورك.
- ١٥ - يعرب عن مساندته لنشاطات مجموعة مينسك التابعة لمنظمة الأمن والتعاون في أوروبا والمشاورات التي تجرى على مستوى وزيري خارجية كل من أذربيجان وأرمينيا وتفاهما على أن الحل التدريجي من شأنه أن يساعد على تأمين القضاء تدريجياً على أخطر تبعات العدوان على جمهورية أذربيجان.
- ١٦ - يطلب من الأمين العام إبلاغ الموقف المبني والثابت لمنظمة المؤتمر الإسلامي إزاء العدوان الأرميني على جمهورية أذربيجان إلى الرئيس الحالي لمنظمة الأمن والتعاون في أوروبا.
- ١٧ - يؤكد مجدداً تضامنه ودعمه الكاملين للجهود التي تبذلها حكومة وشعب أذربيجان للدفاع عن بلادهم.
- ١٨ - يدعو إلى تمكين النازحين واللاجئين من العودة إلى ديارهم آمين معززين ومكرمين.
- ١٩ - يعرب عن تقديره لجميع الدول الأعضاء التي قدمت مساعدات إنسانية لللاجئين والنازحين، ويحث الدول الأخرى على تقديم المساعدة لهم .
- ٢٠ - يعرب عن قلقه إزاء حدة المشكلات الإنسانية التي تواجه أكثر من مليون شخص من النازحين واللاجئين الأذربيجانيين، ويطلب من الدول الأعضاء والبنك الإسلامي للتنمية والمؤسسات الإسلامية الأخرى تقديم مساعدات مالية وإنسانية عاجلة لجمهورية أذربيجان.
- ٢١ - يعتبر أن لأذربيجان الحق في تلقي التعويضات المناسبة عن الأضرار التي لحقت بها جراء النزاع، ويحمل أرمينيا مسؤولية التعويض الكامل عن هذه الأضرار.
- ٢٢ - يطلب من الأمين العام متابعة تنفيذ هذا القرار وتقديم تقرير بشأنه إلى الدورة الرابعة والثلاثين للمؤتمر الإسلامي لوزراء الخارجية.

قرار رقم ٨/١٨-أق (ق.إ)
بشأن المساعدة الاقتصادية لجمهورية أذربيجان

إن مؤتمر القمة الإسلامي المنعقد في دورته الثامنة (دورة عزة وحوار ومشاركة) في طهران بالجمهورية الإسلامية الإيرانية في الفترة من ٩ إلى ١١ شعبان ١٤١٨ هـ (الموافق ٩-١١ ديسمبر ١٩٩٧ م)،

إذ يستذكر القرار رقم ٢٤/١٨-أق، الصادر عن الدورة الرابعة والعشرين للمؤتمر الإسلامي لوزراء الخارجية،

وإذ يؤكد تضامن الدول أعضاء منظمة المؤتمر الإسلامي تضامنا كاملا مع حكومة وشعب أذربيجان في هذه الفترة الخطيرة والحرية من تاريخ البلاد،

وإذ يشير إلى القرارات ذات العلاقة الصادرة عن مجلس الأمن التابع للأمم المتحدة بشأن هذا الصراع،

وإذ يستنكر الأعمال العدائية الأرمنية في منطقة ناغورنو كارباغ العليا بأذربيجان وما تبع ذلك من احتلال لنحو ٢٠% من أراضي أذربيجان مما أجبر قرابة مليون من أبناء الشعب الأذربيجاني على الفرار من ديارهم هربا من الهجمات الشرسة والانتهاكات الجسيمة لحقوق الإنسان المترتبة على العدوان،

وإذ يعي ضرورة تعبير الدول أعضاء منظمة المؤتمر الإسلامي عن تضامن أكثر إيجابية مع حكومة أذربيجان وشعبها،

وإذ يعرب عن ترحيبه وتقديره للمساعدات المقدمة من بعض الدول الأعضاء والأجهزة التابعة لمنظمة المؤتمر الإسلامي ومؤسسات الأمم المتحدة والمنظمات الدولية،

وبعد الإطلاع أيضا على توصيات الدورة العشرين للجنة الإسلامية للشؤون الاقتصادية والثقافية والاجتماعية،

١- يدعو الدول الأعضاء والمؤسسات الإسلامية إلى تقديم ما تحتاج إليه حكومة أذربيجان من مساعدات اقتصادية وإنسانية ضرورية بغية التخفيف من معاناة الشعب الأذربيجاني.

٢- يناشد أيضا المنظمات الدولية مواصلة تزويد أذربيجان بمساعدات مالية وإنسانية عاجلة.

٣- يطلب من الأمين العام متابعة المسألة ورفع تقرير عنها للدورة القادمة لمؤتمر القمة الإسلامي.

الدورة الثالثة والثلاثون لاجتماع وزراء الخارجية للبلدان الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي - باكو، أذربيجان - ١٩-٢١ يونيو عام ٢٠٠٦

رقم ٣٣/٩

بشأن عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان

إن المؤتمر الإسلامي لوزراء الخارجية المنعقد في دورته الثالثة والثلاثين (دورة انسجام الحقوق والحريات والعدالة) في باكو، جمهورية أذربيجان، في الفترة من ٢٣ إلى ٢٥ جمادى الأولى ١٤٢٧ هـ، الموافق ١٩ إلى ٢١ يونيو ٢٠٠٦ م؛

انطلاقا من مبادئ وأهداف ميثاق منظمة المؤتمر الإسلامي،

إذ يعرب عن قلقه العميق إزاء استمرار عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان والذي أسفر عن احتلال حوالي ٢٠% من الأراضي الأذربيجانية،

وإذ يعرب عن قلقه البالغ إزاء استمرار احتلال جزء هام من أراضي أذربيجان والترحيل اللاشعري لمستوطنين ذوي جنسية أرمنية إلى هذه الأراضي بكيفية غير شرعية؛

وإذ يعرب عن أسفه العميق إزاء محنة أكثر من مليون نازح ولاجئ أذربيجاني نتيجة للعدوان الأرمني وإزاء تفاقم هذه المشاكل الإنسانية الحادة وتعاطم حجمها،

وإذ يؤكد مجددا جميع القرارات ذات الصلة الصادرة عن المؤتمرات السابقة وخاصة القرار رقم ١٠/٢١-س (ق.إ)، الصادر عن الدورة العاشرة لمؤتمر القمة الإسلامي التي عقدت في بوتراجايا بماليزيا يومي ٢٠ و ٢١ شعبان ١٤٢٤ هـ، الموافق ١٦-١٧ أكتوبر ٢٠٠٣ م،

وإذ يحث على التمسك القوي بميثاق الأمم المتحدة والتنفيذ الكامل لقرارات مجلس الأمن الدولي ذات الصلة ذات الصلة،

وإذ يرحب بجميع الجهود الدبلوماسية، وغيرها من الجهود المبذولة لمعالجة النزاع بين أرمينيا وأذربيجان،

وإذ يؤكد من جديد احترام جميع الدول الأعضاء لسيادة جمهورية أذربيجان ووحدة أراضيها واستقلالها السياسي،

وإذ يحيط علما بالتأثير المدمر لسياسة العدوان التي تنتهجها جمهورية أرمينيا على عملية السلام الجارية في إطار منظمة الأمن والتعاون في أوروبا،

وإذ يأخذ علما بتقرير الأمين العام بشأن عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان، الوثيقة رقم (OIC/ICFM-33/2006/POL/SG.REP.7) :

١ - يدين بقوة عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان.

٢ - يعتبر الأعمال التي ترتكب ضد السكان المدنيين الأذربيجانيين في الأراضي الأذربيجانية المحتلة جرائم ضد الإنسانية.

مؤتمر القمة الإسلامي الثامن المنعقد بطهران في ٩-١١ ديسمبر عام ١٩٩٧

قرار رقم ١٢ / ٨ - س (ق.١)

بشأن عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان

إن مؤتمر القمة الإسلامي المنعقد في دورته الثامنة (دورة عزة، حوار، مشاركة) في طهران بالجمهورية الإسلامية الإيرانية خلال الفترة من ٩ - ١١ شعبان ١٤١٨ هـ الموافق من ٩ - ١١ ديسمبر ١٩٩٧ م؛

انطلاقاً من مبادئ وأهداف ميثاق منظمة المؤتمر الإسلامي،
وإذ يعرب عن قلقه العميق إزاء العدوان الذي تشنه جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان والذي أسفر عن احتلال أكثر من ٢٠% من الأراضي الأثرية،
وإذ يعرب عن أسفه العميق إزاء محنة أكثر من مليون مشرد ولاجئ أذري نتيجة للاعتداء الأرمني وزيادة حدة المشكلات الإنسانية وتعاضم حجمها،
وإذ يؤكد مجدداً جميع القرارات ذات الصلة الصادرة عن المؤتمرات السابقة وخاصة القرار الصادر عن مؤتمر القمة الإسلامي السابع الذي انعقد في الدار البيضاء بالمملكة المغربية في الفترة من ١١ إلى ١٢ رجب ١٤١٥ هـ (١٣-١٤ ديسمبر ١٩٩٤ م)،
وإذ يدرك خطورة التهديد الذي يشكله عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان على السلم والأمن الدوليين،
وإذ يحث على التمسك القوي بميثاق الأمم المتحدة والتنفيذ الكامل لقرارات مجلس الأمن الدولي،

وإذ يرحب بجميع الجهود الدبلوماسية، وغيرها من الجهود المبذولة لمعالجة النزاع،
وإذ يؤكد من جديد احترام جميع الدول الأعضاء لسيادة جمهورية أذربيجان ووحدة أراضيها واستقلالها السياسي،

وإذ يؤكد مجدداً أيضاً عدم الاعتراف بحياسة الأراضي بالقوة،
وإذ يحيط علماً بالتأثير المدمر لسياسة العدوان التي تنتهجها جمهورية أرمينيا على عملية السلام الجارية في إطار مؤتمر الأمن والتعاون في أوروبا :

- ١ - يدين بقوة عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان.
- ٢ - يعتبر الأعمال التي ترتكب ضد السكان الأذربيجانيين المدنيين في الأراضي الأثرية المحتلة جرائم ضد الإنسانية.
- ٣ - يدين بحزم نهب وتخريب التراث التاريخي والثقافي والإسلامي في الأراضي الأثرية المحتلة.

٤ - يطالب بقوة بالتنفيذ الصارم لقرارات مجلس الأمن الدولي ٨٢٢ و ٨٥٣ و ٨٧٤ و ٨٨٤ فوراً وبدون شروط، وكذلك الانسحاب الكامل للقوات الأرمينية من جميع الأراضي

الأثرية ومن بينها منطقة لاشين ومنطقة شوشا، ويحث أرمينيا بقوة على احترام سيادة جمهورية أذربيجان ووحدة أراضيها.

- ٥ - يعرب عن قلقه من عدم تنفيذ أرمينيا لمطالب قرارات مجلس الأمن .
- ٦ - يدعو مجلس الأمن للاعتراف بوجود عدوان على أذربيجان واتخاذ الخطوات اللازمة بموجب الفصل السابع من ميثاق الأمم المتحدة لضمان الامتثال لقرارات مجلس الأمن، وإدانة ووقف العدوان على سيادة جمهورية أذربيجان ووحدة أراضيها، ويقرر القيام بعمل منسق من أجل هذه الغاية في الأمم المتحدة.

٧ - يحث جميع الدول على الامتناع عن تقديم الأسلحة والمعدات العسكرية لأرمينيا، لأن ذلك يشجع المعتدي على تصعيد النزاع والاستمرار في احتلال أراضي أذربيجان. كما يجب عدم استخدام أراضي الدول الأعضاء لممر مثل تلك المواد من خلالها .

٨ - يدعو الدول الأعضاء والدول الأخرى في المجتمع الدولي إلى استخدام كافة التدابير السياسية والاقتصادية الفعالة من أجل وضع حد للعدوان الأرميني واحتلال الأراضي الأثرية .

٩ - يدعو إلى إيجاد تسوية سلمية وعادلة للنزاع بين أرمينيا وأذربيجان على أساس احترام المبادئ المتمثلة في سيادة ووحدة أراضي الدول وحرمة الحدود المعترف بها دولياً.

١٠ - يحث كلا من أرمينيا وأذربيجان وجميع الدول الأعضاء في مجموعة منسك على الإشتراك بصورة بناة في عملية السلام الجارية لمنظمة الأمن والتعاون في أوروبا وعلى الامتناع عن القيام بأي عمل من شأنه أن يزيد من صعوبة التوصل إلى حل سلمي.

١١ - يؤكد مجدداً تضامنه ودعمه الكاملين للجهود التي تبذلها حكومة وشعب أذربيجان للدفاع عن بلادهم.

١٢ - يدعو إلى تمكين المشردين واللاجئين من العودة إلى ديارهم آمنين معززين ومكرمين.

١٣ - يعرب عن تقديره لجميع الدول الأعضاء التي قدمت مساعدات إنسانية لللاجئين والمشردين، ويحث الدول الأخرى على تقديم المساعدات لهم .

١٤ - يعرب عن قلقه إزاء حدة المشكلات الإنسانية التي تواجه أكثر من مليون من الأشخاص المشردين واللاجئين في أراضي جمهورية أذربيجان ويطلب من الدول الأعضاء والبنك الإسلامي للتنمية والمؤسسات الإسلامية الأخرى تقديم مساعدات مالية وإنسانية عاجلة لجمهورية أذربيجان.

١٥ - يعتبر بأن لأذربيجان الحق في تلقي التعويضات المناسبة عن الأضرار التي لحقت بها، ويحمل أرمينيا مسؤولية التعويض الكامل عن هذه الأضرار .

١٦ - يرحب بالجهود التي يبذلها الأمين العام لاطلاع الرئيس الحالي لمؤتمر الأمن والتعاون في أوروبا على موقف الدول الأعضاء إزاء هذه القضية .

١٧ - يطلب من الأمين العام متابعة تنفيذ هذا القرار وتقديم تقرير بشأنه إلى الدورة التاسعة لمؤتمر القمة الإسلامي.

قرار رقم ٧/١٦ - إق (ق.أ)
حول المساعدة الاقتصادية لجمهورية أذربيجان

إن المؤتمر الإسلامي الثاني والعشرين لوزراء الخارجية المنعقد في الدار البيضاء بالمملكة المغربية في الفترة من ٨ - ١٠ رجب ١٤١٥ هـ (١٠ - ١٢ ديسمبر ١٩٩٤ م)، إذ يذكر بقرارات منظمة المؤتمر الإسلامي الصادرة عن المؤتمرات الإسلامية لوزراء الخارجية حول الوضع في أذربيجان الناجم عن إعتداء أرمينيا المجاورة عليها، وإذ يؤكد تضامن البلدان أعضاء منظمة المؤتمر الإسلامي تضامنا كاملا مع حكومة وشعب أذربيجان في هذه الفترة الخطيرة والحرجة من تاريخ البلاد، وإذ يشير إلى قرارات مجلس الأمن التابع للأمم المتحدة بشأن هذا النزاع، وإذ يستذكر الأعمال العدائية الأرمينية في إقليم ناغورنو كارباغ لأذربيجان وما تلاه من احتلال لنحو ٢٠% من أراضي أذربيجان مما أجبر قرابة مليون من أبناء الشعب الأذربيجاني للفرار من ديارهم هربا من الغارات الهمجية وما تمثله من إنتهاكات جسيمة لحقوق الإنسان، وإذ يعي ضرورة تعبير الدول أعضاء منظمة المؤتمر الإسلامي عن تضامن أكثر إيجابية مع حكومة أذربيجان وشعبها، وإذ يعرب عن ترحيبه وتقديره للمساعدات المقدمة من بعض الدول الأعضاء والأجهزة التابعة لمنظمة المؤتمر الإسلامي ومؤسسات الأمم المتحدة والمنظمات الدولية :

- ١ - يحث المجتمع الدولي على بذل جهود جادة وملموسة واتخاذ تدابير عاجلة لإنهاء إحتلال القوات الأرمينية لأراضي أذربيجان وضمان انسحابها غير المشروط بما يكفل لأذربيجان إستعادة وحدة أراضيها .
- ٢ - يناشد الدول الأعضاء والمؤسسات الإسلامية بتقديم ما تحتاج إليه حكومة أذربيجان من مساعدات اقتصادية بغية التخفيف من معاناة الشعب الأذربيجاني .
- ٣ - يطلب من المنظمات الدولية مواصلة تزويد أذربيجان بمساعدات مالية وإنسانية عاجلة .

وإذ يحث على التمسك القوي بميثاق الأمم المتحدة والتنفيذ الكامل لقرارات مجلس الأمن الدولي ، وإذ يحيط علما بالتأثير المدمر لسياسة العدوان التي تنتهجها جمهورية أرمينيا على عملية السلام الجارية في إطار مؤتمر الأمن والتعاون في أوروبا،

- ١ - يدين بقوة عدوان جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان .
- ٢ - يعتبر الأعمال التي ترتكب ضد السكان الأذريين المدنيين في الأراضي الأذرية المحتلة جرائم ضد الإنسانية .
- ٣ - يطالب بقوة بالتنفيذ الصارم لقرارات مجلس الأمن الدولي ٨٢٢ و ٨٥٣ و ٨٧٤ و ٨٨٤ على الفور وبدون شروط وكذلك الانسحاب الكامل للقوات الأرمينية من جميع الأراضي الأذرية ومن بينها منطقة لاشين ومنطقة شوشا ، ويحث أرمينيا بقوة على احترام سيادة جمهورية أذربيجان ووحدة أراضيها .
- ٤ - يدعو مجلس الأمن للاعتراف بوجود عدوان على أذربيجان واتخاذ الخطوات اللازمة بموجب الفصل السابع من ميثاق الأمم المتحدة لضمان الامتثال لقرارات مجلس الأمن، وإدانة ووقف العدوان على سيادة جمهورية أذربيجان ووحدة أراضيها ، ويقرر القيام بعمل منسق من أجل هذه الغاية في الأمم المتحدة .
- ٥ - يؤكد مجددا عدم الاعتراف بحيازة الأراضي عن طريق القوة .
- ٦ - يدعو إلى إيجاد تسوية عادلة وسلمية للنزاع بين أرمينيا وأذربيجان على أساس احترام المبادئ المتمثلة في وحدة أراضي الدول وحرمة الحدود المعترف بها دوليا .
- ٧ - يحث كلا من أرمينيا وأذربيجان وجميع الدول الأعضاء في مجموعة منسك على الانخراط بصورة بناءة في عملية السلام الجارية لمؤتمر الأمن والتعاون في أوروبا وعلى الامتناع عن القيام بأي عمل من شأنه أن يزيد من صعوبة التوصل إلى حل سلمي .
- ٨ - يؤكد مجددا تضامنه ودعمه الكاملين للجهود التي تبذلها حكومة وشعب أذربيجان للدفاع عن بلادهم .
- ٩ - يدعو إلى تمكين المشردين واللاجئين من العودة إلى ديارهم آمينين، معززين ومكرمين .
- ١٠ - يعرب عن قلقه إزاء حدة المشكلات الإنسانية التي تواجه أكثر من مليون من الأشخاص المشردين واللاجئين في أراضي جمهورية أذربيجان ويطلب من الدول الأعضاء والبنك الإسلامي للتنمية والمؤسسات الإسلامية الأخرى تقديم مساعدات مالية وإنسانية عاجلة لجمهورية أذربيجان .
- ١١ - يطلب من الأمين العام متابعة تنفيذ هذا القرار وتقديم تقرير بشأنه إلى المؤتمر الإسلامي الثالث والعشرين لوزراء الخارجية .

الوثائق الإضافية

قرارات منظمة المؤتمر الإسلامي

مؤتمر القمة الإسلامي السابع المنعقد بالدار البيضاء في ١٢ ديسمبر عام ١٩٩٤

قرار رقم ٧/١١ - س (ق.أ)
بشأن النزاع بين أرمينيا وأذربيجان

إن مؤتمر القمة الإسلامي السابع (دورة الإخاء والانبعاث) المنعقد في الدار البيضاء بالمملكة المغربية في الفترة من ١١ إلى ١٣ رجب ١٤١٥ هـ، الموافق ١٣ - ١٥ ديسمبر ١٩٩٤ م،

انطلاقاً من مبادئ ميثاق منظمة المؤتمر الإسلامي وأهدافه،
وإذ يعرب عن قلقه العميق إزاء التصعيد الخطير للعدوان الذي تشنه جمهورية أرمينيا على جمهورية أذربيجان والذي أسفر عن احتلال أكثر من ٢٠% من الأراضي الأذرية،

وإذ يساوره القلق العميق إزاء وجود أكثر من مليون مشرد ولاجئ أذري نتيجة للاعتداء الأرمني وزيادة حدة المشكلات الإنسانية وتعاضم حجمها،

وإذ يذكر بالموقف المبذون بشأن هذه القضية الذي اتخذته الدورتان الاستثنائيتان الخامسة والسابعة للمؤتمر الإسلامي لوزراء الخارجية اللتان انعقدتا في اسطنبول (يونيو ١٩٩٢ م) وإسلام أباد (سبتمبر ١٩٩٤ م) على التوالي،

وإذ يذكر أيضاً بالفقرات ذات الصلة في البيان الختامي الذي أصدره الاجتماع التنسيقي لوزراء خارجية منظمة المؤتمر الإسلامي، في دورتيه اللتين انعقدتا بمقر الأمم المتحدة بنيويورك في ٢٣ سبتمبر ١٩٩٢ م و ٣ أكتوبر ١٩٩٤ م على التوالي،

وإذ يحيط علماً بالجهود التي بذلتها البلدان المجاورة والدول الإقليمية وخاصة الجمهورية الإسلامية الإيرانية والجمهورية التركية من أجل تشجيع التسوية السلمية للنزاع بين أرمينيا وأذربيجان،

وإذ يدرك خطورة التهديد الذي يشكله العدوان الأرمني على السلم والأمن الدوليين،

نر أن التطور يوجد في بلد تتوفر فيه هذه الظروف. اننا نعيش في هذه المنطقة. لذلك فإن العمليات الجارية في المنطقة، بلا شك، تحدد سياستنا إلى حد ما. في نفس الوقت تؤثر سياسة أذربيجان على العمليات الجارية في المنطقة. في هذه الحالة وعلينا أن نسعى جميعاً إلى توفير السلام والأمن في المنطقة توفيراً كاملاً وتخفيض المخاطر المتوقعة. علينا ألا نسمح بظهور المخاطر الجديدة وأن نعالج كل المسائل عن طريق المفاوضات. ونحن نؤيد هذا وفي هذه الحالة سنتخفف المخاطر انخفاضاً أكثر في المنطقة. اننا نهدف إلى هذا ونريد أن تتطور بلادنا وتتحسن معيشة مواطنينا ويكونوا أكثر متعلمين. أما أحد المشاكل الماثلة أمامنا فهو متعلق بالتعليم. إن تعليم الناس وتلقيهم المعارف مسألة مهمة جداً ويحدد مستقبل العالم. المعرفة والعلم وتطبيق التكنولوجيا الحديثة - كل هذه مسائل مهمة بالنسبة لنا. إن تضامننا ودعمنا لبعضنا البعض، بالطبع، سيسهل عملنا تسهيلاً أكثر.

الضيوف الكرام، أريد أن أقول مرة أخرى: اني مسرور جداً لانكم اليوم في أذربيجان وضيوفنا. وهذه أول زيارة لبعضكم وفرصة جميلة للتعرف على أذربيجان. اني متأكد بان علاقاتنا مع الدول الاعضاء في منظمة المؤتمر الاسلامي ستزداد توطيداً. واقول مجدداً، منذ ١٥ سنة فقط وأذربيجان عضو في الاسرة الدولية. علينا ان نعرف أنفسنا ونقدم أنفسنا ونطرح امكانياتنا بحيث ان يجري التعاون بسرعة. تعترز أذربيجان بتعزيز نشاطها في منظمة المؤتمر الاسلامي. ونعتقد ان للمنظمة دوراً مهماً جداً ونأمل في ان هذا الدور سيزداد. كلما تعززت المنظمة كلما يزداد موقفنا قوة.

اني أرحب بكم جميعاً من صميم القلب في أذربيجان وأتمنى النجاحات لعمل الدورة. شكراً.

جريدة "أذربيجان"، ٢٠ يونيو عام ٢٠٠٦

المعينة. لا يمكننا ان نسمح بهذا في حال من الأحوال. من المستحيل ربط الاسلام بالارهاب. الاسلام دين السلام والألفة والتسامح. ان أذربيجان نفسها ضحية الارهاب. لقد ارتكبت التنظيمات الارهابية الأرمنية أكثر من ٣٠ عملا ارهابيا ضدنا حيث ادت الى مقتل أكثر من ألفي أذربيجاني. لكننا لا نربط هذه التنظيمات الارهابية بأي دين. وهذا أمر خاطئ. ان الارهاب لا دين ولا قومية له. لذلك فعلى ان نعرب بشديد الثقة عن معارضتنا لهذه المسائل ونطلق آراءنا حولها. في نفس الوقت، علينا ان نعلن موقفنا تجاه هذا الميل السلبي الذي يثير لدينا قلقا كبيرا جدا وان نحول دون هذا بأفعالنا مستفيدين من جميع امكانيات الدعاية المتوفرة لدينا. فيما يخص المسألة الأخرى التي تقلقنا فانها تنامي ظاهرة كراهية الاسلام في بعض البلدان. اننا نتحدث كثيرا الآن عن حوار الحضارات، لكننا، في الواقع نرى عكس ذلك في الحياة اليومية. ونرى أنه تزداد حالات التمييز الديني في البلدان المختلفة. الآن نتحدث عن العولمة وحوار الحضارات ونستوعب القيم الديمقراطية بشكل سريع. في تلك الحالة، لا يمكننا ان نرضخ بحال من الأحوال لحدوث اي تمييز، سواء ديني أو عرقي، أو اساءة المعاملة تجاه معتقي دين ما. اني على يقين من اننا سوف نعلن موقفنا ونقول آراءنا حول كل هذه المسائل نتيجة المساعي المشتركة للبلدان الأعضاء في منظمة المؤتمر الاسلامي. وأمل في ان نشاطنا وعملنا المشترك سيوضح كل المسائل التي تقلقنا وستتم الحيلولة دونها.

اليوم اجتمعنا في أذربيجان. كما اسلفت القول بأن هذا حدث كبير جدا بالنسبة لنا. ينعقد لأول مرة في أذربيجان مثل هذا التدبير الهام وأمل في انكم في نفس الوقت ستستفيدون من الفرصة للتعرف على بلدنا أيضا. ان أذربيجان بلد ومكان عريق في القدم. لكنها شابة كدولة مستقلة. قبل ١٥ سنة فقط واعادت أذربيجان استقلالها السياسي وحتى ايامنا هذه تعزز مواقفها بوصفها عضوا في الأسرة الدولية. وتخدم سياستنا المستقلة مصالح الشعب الأذربيجاني. اننا مشاركو المشاريع الاقليمية والدولية المختلفة ومبادروها. يسود في أذربيجان الاستقرار السياسي والتضامن بين المواطنين. اننا نعزز قدرتنا الاقتصادية باكثر سرعة وان أذربيجان الآن في صفوف الدول الطليعة في العالم من حيث الزيادة الاقتصادية. قد شكل حجم زيادة الناتج المحلي الاجمالي في السنة الماضية ٢٦ بالمئة وكان خلال الأشهر الخمسة لهذه السنة نحو ٤ بالمئة. كما ان زيادة الانتاج الصناعي أيضا على مستوى عال جدا. تفتح فرص العمل الكثيرة وتجري مكافحة الفقر بجرأة وسرعة. قصارى القول، أذربيجان بلد يتطور بشكل ديناميكي جدا اقتصاديا وبالتأكيد، يخلق هذا امكانيات جديدة ويدشن أفقا جديدة أمامنا. ان أذربيجان بوصفها عضو الأسرة الدولية تتخذ موقفا بناءا جدا في جميع المنظمات الدولية واننا أيدنا دائما في جميع المنظمات الأخرى مواقف الدول الأعضاء في منظمة المؤتمر الاسلامي وسنستمر في انتهاز هذه السياسة أيضا.

في نفس الوقت، أريد الذكر أيضا اننا لقينا دائما دعم ومساعدة الدول الأعضاء في منظمة المؤتمر الاسلامي منذ حصولنا على الاستقلال حتى ايامنا هذه. ونقدر تقديرا عاليا جدا جهود الدول الأعضاء في منظمة المؤتمر الاسلامي في تأييد موقف أذربيجان في المنظمات الدولية وانتهازا مني لهذه الفرصة اريد ان اعرب عن شكرى لكل الممثلين.

بالتأكيد، توجد الى جانب الانجازات مشاكل اجتماعية واقتصادية. لكن ثمة مشاكل لا يمكننا ان نعالجها وحدنا. ان الأكبر منها واهمها بالنسبة لنا هي مسألة تسوية النزاع الأرمني

الأذربيجاني حول ناغورني كاراباخ. منذ سنوات طويلة ولا تزال ٢٠ بالمئة من أراضينا تحت الاحتلال نتيجة العدوان العسكري الذي شنته ارمينيا ضد أذربيجان. نتيجة سياسة التطهير العرقي التي انتهجتها ارمينيا ضد أذربيجان تم تشريد أكثر من مليون أذربيجاني من ديارهم الأم وهم يعيشون كلاجئين ومشردين. وأدى العدوان العسكري لأرمينيا الى تدمير كل المباني والبنية التحتية بالكامل في ٢٠ بالمئة من الأراضي الأذربيجانية وتصفية مقابر أسلافنا والمساجد والآثار التاريخية وكل المباني من قبل الأرمن. هذه همجية لا مثيل لها. ان هذه القضية التي تواجهها أذربيجان، بالتأكيد، تضعف ميول التعاون في المنطقة بأسرها. ونحاول وأمل في انه سيتيسر لنا ان نعالج هذه القضية سلميا وعن طريق المحادثات. اننا ملتزمون بالمحادثات السلمية. لكن، في نفس الوقت، لا يمكننا الرضوخ للأمر الواقع. يعترف كل دول العالم الا ارمينيا بوحدة أراضي أذربيجان. لقد اتخذت منظمة الأمم المتحدة ٤ قرارات بهذا الشأن تنص على ضرورة انسحاب القوات المسلحة الارمنية من الأراضي الأذربيجانية من دون شروط وقيود. لكن هذه القرارات لا يتم تنفيذها. كما تطلب هذا قرارات المنظمات الدولية الهامة الأخرى. كما اتخذت منظمة المؤتمر الاسلامي، مجلس أوروبا ومنظمة GUAM وغيرها من المنظمات العديدة مواقف جلية ومبدئية تجاه هذه المسألة. لكن من الأسف انه لا توجد هنا آلية لتنفيذ هذه القرارات. اما اهم المسائل التي تقلقنا فان ليست هنا آلية مثمرة متعلقة بتنفيذ القرارات الصادرة عن منظمة الأمم المتحدة التي هي ابرز منظمة في العالم. يجري الآن تبادل الآراء حول الاصلاحات في منظمة الأمم المتحدة. وأعتقد ان أول اصلاحات يجب ان يكون بناء آلية لتنفيذ كل القرارات الصادرة. اذا اتخذ القرار فيجب تنفيذه. اذا لا ينفذ القرار اي بلد فينبغي ان يتم اتخاذ تدابير معينة ضدها. وهذا يحسن عمل منظمة الامم المتحدة تحسينا أكثر.

لن تسمح أذربيجان بانتهاك وحدة أراضيها. ان المحادثات الجارية سوف لا تؤدي الى اتفاق السلام ما لم تتم اعادة وحدة الأراضي الأذربيجانية. وأمل في اننا سنتوصل الى هذا.

ان ناغورني كاراباخ أرض أذربيجانية تاريخية ونزح الارمن اليها في أوائل القرن التاسع عشر. ان وحدة أراضي أذربيجان معترف بها قانونيا وناغورني كاراباخ جزء لا يتجزأ من أذربيجان. وتزداد مواقف أذربيجان قوة على الصعيد السياسي ودعم المنظمات الدولية مهم جدا بالنسبة لنا. بما فيها فان موقف منظمة المؤتمر الاسلامي ونفوذها المتزايد يعطي قوة أكبر لسياستنا. يتطور اقتصاد أذربيجان تطورا عارما. اننا في بداية الطريق وسيكون مستقبلنا ناجحا جدا. حسب جميع التقديرات سيحول التطور السريع أذربيجان الى بلد غني جدا. وكل هذه العوامل تدل على اننا سنتوصل الى تسوية القضية وأريد ان نسوي هذه القضية بالطريقة السلمية. لكن في نفس الوقت، يجب ان تطرح كل السبل الأخرى على بساط البحث ايضا.

انتهازا مني للفرصة أبدي مجددا امتناني العميق وشكري لمنظمة المؤتمر الاسلامي على دعمها لعملائنا القويم.

بالتأكيد، علينا ان نعلن موقفنا تجاه العمليات الجارية في المنطقة. لكن يمكن الحديث عن التنمية فقط فقط وفي جو من السلام والأمن والاستقرار. اذا نظرنا الى النماذج الإيجابية

الدورة الثالثة والثلاثون لاجتماع مجلس وزراء الخارجية للبلدان الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي - باكو، أذربيجان - عام ٢٠٠٦

خطاب إلهام علييف الرئيس الأذربيجاني في الدورة الثالثة والثلاثين لمجلس وزراء الخارجية للبلدان الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي بباكو

١٨ يونيو عام ٢٠٠٦

معالي الأمين العام المحترم!
الوزراء ورؤساء الوفود الكرام!
والضيوف الأعزاء!

اني ارحب بكم جميعا من صميم القلب وأقول لكم " اهلا وسهلا بكم في أذربيجان ".
واننا نعلق أهمية كبيرة على انعقاد الدورة الثالثة والثلاثين للمؤتمر الاسلامي لوزراء الخارجية في أذربيجان. لأول مرة يعقد في أذربيجان مثل ذلك المؤتمر المهم.
من الأكيد فاننا نسعى بقوة الى تحسين نشاطنا تحسينا أكثر وتعزيز العلاقات القائمة بيننا تعزيزا أكثر من خلال المداولات وتبادل الآراء التي ستجرى أثناء الدورة. ولا أرتاب في ان القرارات المزمع تبنيها، بما فيها اعلان باكو ستساهم بنصيب كبير في عملنا.
ان منظمة المؤتمر الاسلامي تعزز مواقفها وتزيد امكانياتها للتأثير على الأحداث الجارية في العالم وبالطبع، هذا يسرنا جدا. وكما ان علاقات التأخي والصداقة والتضامن القائمة بيننا تزيد من قوتنا. اما علاقاتنا على الصعيد السياسي فهي في مستوى أعلى. اننا نشارك بنجاح في اطار عديد الجوانب ومن خلال العلاقات الثنائية في مختلف التدابير الدولية ومشاريع التعاون الاقليمي المختلفة. بالتأكيد، نحرص على تعزيز العلاقات في كافة المجالات بيننا، قبل كل شيء، في المجال الاقتصادي. لأن الامكانيات والقدرات الاقتصادية في العالم العصري، تحدد، بالتأكيد، قوة البلد وتوسع امكانياته للتأثير. علينا أن نسعى من خلال نشاطنا الى ان ندعم اقتصاد بعضنا البعض ونعزز. ولتحقيق هذا يجب، بلا شك، ان تتوسع العلاقات التجارية المتبادلة. وآمل في ان لقاء اليوم سيشجع بشكل هام جدا الأعمال التي ستتخذ في المستقبل في هذا المجال وسيتم توطيد التعاون بين الدول الأعضاء في المنظمة في كافة المجالات.

في الوقت نفسه، سيتم في هذه الدورة البحث في المسائل التي تقلقنا او علينا ان نعلن موقفنا. ان بعض الأحداث الجارية في العالم تقلقنا. قبل كل شيء، تلمنا جدا وتقلقنا وتدهشنا محاولات ربط الاسلام بالارهاب في وسائل الاعلام لبعض البلدان ومن قبل الدوائر السياسية

يحتلان مكانا رئيسيا في السياسة الاقتصادية للدولة الأذربيجانية. لهذا الغرض ستزداد ميزانيتنا الحكومية نحو ٧٠ بالمئة في سنة ٢٠٠٦.
وانتهازا منا لهذه الفرصة نريد ان نساهم بنصيبنا في التعاون الاقتصادي المتبادل بين البلدان الأعضاء. وثمة حاجة ماسة اليوم الى هذا. وعلينا ان نساعد اقتصاد بعضنا البعض من خلال توسيع العلاقات التجارية المتبادلة. وتوجد الآن امكانيات حسنة لهذا. وتتوفر في البلدان الاعضاء في المنظمة بنية تحتية عصرية. اننا نبدي انتباها كبيرا للتعاون الاقتصادي مع البلدان الشقيقة في أذربيجان. وينبغي ان نقوم بالبيع والشراء فيما بيننا ونساعد بعضنا البعض في إنشاء بيئة أحسن لاستثمارات البلدان الصديقة. فنستطيع ان نساهم بنصيب في التنمية الاقتصادية في بلادنا. وهذه مسألة ضرورية جدا واننا مستعدون لاتخاذ خطوات أكبر بهدف تشجيع العلاقات الاقتصادية الثنائية في أذربيجان.

هذا وأبدي إخلاصي بالتضامن الاسلامي ومبادئ وأهداف منظمة المؤتمر الاسلامي وأدعو الجميع الى توحيد جهودهم من اجل السلام والاستقرار والترقي. واتمنى لكم جميعا ولشعوبكم السعادة والأمان.
شكرا.

جريدة "أذربيجان"، ٨ ديسمبر عام ٢٠٠٥

مؤتمر القمة الإسلامي الطارئ بمكة، المملكة العربية السعودية – عام ٢٠٠٥

خطاب الهام علييف الرئيس الأذربيجاني في الدورة الاستثنائية الثالثة لمؤتمر القمة في
مكة

٧ ديسمبر عام ٢٠٠٥

صاحب السمو المحترم، خادم الحرمين الشريفين!

قادة الدول ورؤساء الوفود المحترمون!

الأخوة والأخوات الكرام!

أرحب بكم قبل كل شيء بمناسبة هذا الحدث المهم أي عقد الدورة الاستثنائية الثالثة لمؤتمر القمة واتمنى النجاحات لعمل مؤتمر القمة.

وأعرب عن امتناني العميق لأخيها عبد الله بن عبد العزيز خادم الحرمين الشريفين ، ملك المملكة العربية السعودية وحكومته على حسن الضيافة الذي لقيناه هنا. واني على يقين من ان مؤتمر القمة هذا، المنعقد في مدينة مكة المكرمة سيكتسب أهمية خاصة في تعزيز التضامن الاسلامي تعزيزا أكثر.

فيما يخص منظمة المؤتمر الإسلامي الذي تضم ٥٧ دولة فتلعب بوصفها منظمة ذات نفوذ للعالم دورا مهما في العلاقات الدولية وتقوم بنشاط مثمر في عملية حل المشاكل التي تواجهها الدول الأعضاء فيها وتساهم بنصيبها في احلال التفاهم مع الدول والمنظمات الدولية. ان منظمة المؤتمر الإسلامي تؤثر منذ تأسيسها تأثيرا قويا على حل المشاكل الشتى للعالم حاليا وتشارك في تسوية النزاعات.

وتبذل منظمة المؤتمر الإسلامي جهودا متواصلة لأجل احلال السلام والأمان في العالم. اننا نقدر تقديرا عاليا الموقف الحازم الذي تتخذه منظمة المؤتمر الإسلامي ضد الارهاب الدولي، ونؤيد المبادرة التي أطلقها الملك عبد الله بن عبد العزيز حول انشاء مركز دولي لمكافحة الارهاب تحت رعاية منظمة الأمم المتحدة. في نفس الوقت، نعرب عن احتجاجنا الحازم للذين يربطون الارهاب الدولي بالدين الاسلامي. حيث ان امثال هذه الفكرة خاطئة وغير مبررة وغير مسلم بها.

اما أذربيجان فانها انضمت الى عضوية منظمة المؤتمر الإسلامي بعد حصولها على استقلالها. اننا نولي أهمية خاصة للتعاون الوثيق بين الجمهورية الأذربيجانية ومنظمة

المؤتمر الاسلامي. ان مؤتمر وزراء الخارجية الاسلامي الثلاثين ومؤتمر وزراء السياحة الاسلامي الخامس سينعقدان في بلدنا في السنة القادمة.

وأطلقت أذربيجان قريبا مبادرة لانشاء منتدى الشباب لمنظمة المؤتمر الاسلامي وانهقد المؤتمر التأسيسي له في باكو في ديسمبر سنة ٢٠٠٤.

في نفس الوقت، فاني اقدر تقديرا عاليا دعم منظمة المؤتمر الاسلامي والبلدان الأخرى في تسوية النزاع الارمني الأذربيجاني حول ناغورني كاراباخ، النزاع الذي هو اكبر بؤرة للخطر بالنسبة لبلدنا وكذلك للمنطقة. وانتهازا مني للفرصة، أبدي امتناني على هذا الدعم.

منذ ١٥ سنة وتعرضت أذربيجان للعدوان العسكري الذي شنته أرمينيا الجارة حيث ادى الى احتلال ٢٠ بالمئة من أراضيها وتدفق اكثر من مليون لاجئ ومشرّد داخل البلد. لقد تم تدمير الآثار الحضارية القديمة والمساجد وتدنيس مقابر المسلمين وطمس آثار الحضارة الاسلامية من وجه الارض. ونتيجة للعدوان العسكري والتصفية العرقية قتل أكثر من ٢٠ ألف أذربيجاني وأصبح أكثر من ٥٠ ألف شخص معاقين وأخذ أكثر من ٤ آلاف انسان كأسراء ورهائن، ومفقودين. وشهد الأطفال والنساء والعجائز كل أهوال المجزرة التي ارتكبتها المعتدون الأرمن.

وانتهازا مني للفرصة ابدي امتناني لقادة منظمة المؤتمر الاسلامي والبلدان المانحة على المساعدات التي قدمت للاجئين والمشردين من ديارهم.

نتيجة لأكثر من ٣٠ عملا ارهابيا ارتكبه الارهابيون الأرمن في أذربيجان لقي اكثر من ألفي مواطن أذربيجان أعزل مصرعهم وأصيب عشرات الآلاف من الناس بجروح. على النقيض من الذين يحاولون ربط العمليات الارهابية بالدين فاننا لا نتخذ هذا الموقف تجاه همجية الأرمن. ليست للارهاب جذور دينية.

ان أذربيجان تطالب تسوية النزاع بشكل عادل وفقا لقواعد ومبادئ القانون الدولي وفي اطار سلامة أراضي بلدنا، تنفيذ القرارات الصادرة عن مجلس الأمن لدى منظمة الأمم المتحدة ومقررات منظمة المؤتمر الاسلامي ومنظمة الأمن والتعاون في أوروبا ومجلس أوروبا وغيرها من المنظمات الدولية.

واريد ان أعيد التأكيد ان النزاع يجب تسويته على أساس قواعد القانون الدولي، لا على أساس التصفية العرقية وإلحاق أراضي الدولة التي هي ذات سيادة في الواقع. اننا لن نقدم اي تنازل ينتهك وحدة أراضينا.

ان النزاع ألحق خسائر فادحة بالاقتصاد الأذربيجاني. لكننا توصلنا الى انفراج الأزمة الاجتماعية الاقتصادية من خلال تعبئة احتياطياتنا الداخلية. أذربيجان اليوم بلد متطور سريعا. أذربيجان بلد يسود فيه الاستقرار السياسي والاقتصادي.

خلال الفترة ما بين سنتي ١٩٩٦ و ٢٠٠٤ كان حجم النمو الاقتصادي نحو ١٠ بالمئة سنويا. خلال الاشهر الأحد عشر لسنة ٢٠٠٥ كان حجم الناتج المحلي الاجمالي ٢٤ بالمئة وحجم زيادة الانتاج الصناعي ٣٠ بالمئة. خلال السنتين الاخيرتين فقط فتحت أكثر من ٣٠ ألف مكان للعمل في البلد. إن ارتفاع مستوى معيشة السكان وتحسين وضعهم الاجتماعي

التصريح الذي أدلى به حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية حول نتائج زيارته لطهران قبل مغادرته إلى أرض الوطن بعد اختتام مؤتمر القمة الإسلامي الثامن

١١ ديسمبر عام ١٩٩٧، طهران، مطار مهر آباد

اني أقدر نتائج مؤتمر القمة الإسلامي الثامن تقديرا عاليا جدا. أولا، أقيم مؤتمر القمة هذا بشكل حسن جدا. ثانيا ان أغلبية مشاركي مؤتمر القمة كانوا يمثلون من قبل أشخاصا رفيعي المستوى لبلادهم. جرى مؤتمر القمة هذا في جو عملي جدا خلال مدة ٣ ايام حيث تم تبني قرارات ومقررات قيمة جدا. فاني أقدر خاصة القرارات الأخيرة تقديرا عاليا. واعتقد ان إعلان طهران والوثيقة الختامية لمؤتمر القمة والوثيقة حول الاجتماعات المتعلقة بالعالم الإسلامي في طهران وبلا شك، جميع الوثائق الأخرى الصادرة أيضا تكسب أهمية كبيرة. أما انعقاد مؤتمر القمة من هذا القبيل في جمهورية ايران الإسلامية الدولة الجارة الصديقة والشقيقة لأذربيجان وفاني أعتبره حدثا تاريخيا كبيرا لها. فاني اهني من صميم القلب جمهورية ايران الإسلامية وجميع قادتها بمناسبة الاختتام الناجح لمؤتمر القمة هذا. كما أهني جمهورية ايران الإسلامية بمناسبة انها ستتولى رئاسة منظمة المؤتمر الإسلامي خلال ٣ سنوات.

وعليه فاني أقدر تقديرا عاليا جدا الخطاب الذي القاه في مؤتمر القمة السيد آية الله خامنئي المرشد الأعلى لايران. كما أقدر تقديرا عاليا الجهود التي بذلها السيد محمد خاتمي رئيس جمهورية ايران الإسلامية في عقد مؤتمر القمة الإسلامي الثامن وصدارته الحسنة لمؤتمر القمة هذا.

وأتمنى مزيدا من الوحدة والتضامن بين البلدان الإسلامية. وأتمنى للشعب الإيراني الشقيق السعادة والرخاء ونجاحات في كافة الاعمال. أشكركم.

كلماته المخلصة التي كتبها الرئيس الأذربيجاني في كتاب ضيوف الشرف لمطار مهر آباد:

"ان مؤتمر القمة الإسلامي الثامن أجري في جو حسن في جمهورية ايران الإسلامية وتم اتخاذ القرارات ذات الأهمية التاريخية. واني أقدر تقديرا عاليا مؤتمر القمة في طهران. وأثق بان مؤتمر القمة الثامن ستساهم في وحدة وتضامن البلدان الإسلامية.

حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية

١١ ديسمبر عام ١٩٩٧"

جريدة "أذربيجان"، ١٦ ديسمبر عام ١٩٩٧

أجوبة حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية على أسئلة الصحفيين المتعلقة بنتائج زيارته في مطار بينا عقب عودته إلى أرض الوطن من مؤتمر القمة الإسلامي الثامن

١١ ديسمبر عام ١٩٩٧

سؤال: ما هي النواحي الرئيسية المتعلقة بأذربيجان للقرار الصادر عن مؤتمر القمة الإسلامي في طهران؟

جواب: ان مؤتمر القمة حدث مهم في حد ذاته على الصعيد العالمي. قبل هذا بـ ٣ سنوات انعقد مؤتمر القمة الإسلامي في المملكة المغربية. فيما يتعلق بمؤتمر القمة الإسلامي الحالي فكانت تشارك فيه ٥٥ بلدا وتمثلت معظمها في أعلى مستوى. وتمت مناقشة عدد كثير من المسائل فيه. واعتقد ان مؤتمر القمة جرى بنجاح حيث اتخذت فيه الوثائق الهادفة إلى إقامة أوثق وحدة بين البلدان الإسلامية.

كما تم تبني عدد غير قليل من الوثائق المهمة الأخرى، من بينها وثيقة تخص النزاع الأرمني الأذربيجاني وتدين عدوان أرمينيا على أذربيجان وتطالب أرمينيا بسحب وحداتها المسلحة من أذربيجان وتؤيد مساعي مؤتمر مينسك ومجموعة مينسك في مجال تسوية النزاع وتؤكد قرار اجتماع قمة لشبونة حول حل هذا النزاع. قصارى القول، أنا راض.

سؤال: أية مواضيع تم تناولها عند مناقشة العلاقات الإيرانية الأذربيجانية؟

جواب: اننا أنفقنا وقتا طويلا للعلاقات الإيرانية الأذربيجانية حيث جرى بيني وبين الرئيس الإيراني محمد خاتمي لقاء مهم جدا من جهة وبين آية الله خامنئي المرشد الأعلى لإيران من جهة أخرى. واعتقد اننا ناقشنا المسائل المتعلقة بالعلاقات الثنائية بشكل مفصل جدا.

جريدة "أذربيجان"، ١٦ ديسمبر عام ١٩٩٧

مهمتنا المقدسة. ويجب ان نتيج منظمة المؤتمر الإسلامي التي تتمتع بالنفوذ الكبير كل الامكانيات لتوحيد وتنسيق جهودنا. أنا على يقين من أن مؤتمر القمة هذا ستسهم بقسط في هذا المجال.

بعد انهيار الاتحاد السوفييتي نالت كثير من الشعوب الإسلامية استقلالها وفتحت آفاقا جديدة أمامها. وتقيم هذه الشعوب اليوم علاقات مستقلة مع بعضها البعض من جهة ومع البلدان والشعوب الأخرى للعالم من جهة أخرى. يزداد التكامل الناجم عن المصالح القومية تعززا ويوفر ارضية حسنة لجعل المناطق الكبيرة مكانا للتعاون الاقتصادي المزدهر.

الإخوة الأعزاء!

نتقدم الجمهورية الأذربيجانية بثقة في طريق بناء دولة ديمقراطية مستقلة. اما النجاحات التي أحرزناها فانها امامكم.

مع هذا، توجد امامنا قضية معروفة لكم جميعا تعرقل تطورنا وتثير خطرا لدولتنا. هذه القضية هي عدوان جمهورية أرمينيا على أذربيجان واستيلائها على ٢٠% من أراضيها وتشريد أكثر من مليون شخص من مواطنينا من ديارهم وتحويلهم إلى لاجئين ومشردين نتيجة لهذا العدوان.

و يقدر الشعب الأذربيجاني تقديرا عاليا القرارات الصادرة عن منظمة المؤتمر الإسلامي التي تدين هذا العدوان ووتدعم أذربيجان. اننا نعتبر أهمية كبيرة للقرارات الصادرة عن مؤتمر القمة لمنظمة المؤتمر الإسلامي المنعقد في المملكة المغربية سنة ١٩٩٤ وعن اجتماعها الد ٢٤ المنعقد في جاكارتا سنة ١٩٩٦. ونشكر كل الدول الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي، خاصة على ان هذا المؤتمر دعم مبادئ تسوية النزاع بين أرمينيا وأذربيجان الواردة في قمة منظمة الأمن والتعاون في أوروبا التي انعقدت في لشبونة.

ان الشعب الأذربيجاني في أمس الحاجة إلى تضامن الدول الإسلامية معه ودعمها اللوجستي له. تتلقى أرمينيا المعتدية مساعدات لوجستية وسياسية وعسكرية من أمريكا وكذلك من أوروبا، وعلى الخصوص من روسيا عن طريق أعضاء جاليتها في المهجر. خلال سنوات ١٩٩٣-١٩٩٦ أرسلت روسيا إلى أرمينيا أسلحة وعتاد وآليات عسكرية ما ثمنها مليار دولار عن طرق غير شرعية وخلسة. وزد على هذا، تم التوقيع في ٢٩ أغسطس لهذه السنة على اتفاقية تحتوي موادها على التعاون العسكري الكثيف بين روسيا وأرمينيا.

فقد تشكل دولة أرمينيا المعتدية بزيادة عدد قواتها العسكرية خطرا ليست فقط لأذربيجان، بل لجميع الدول في منطقتنا.

من ثم وتهدف جمهورية أذربيجان إلى التوصل إلى التسوية السلمية لنزاعها مع أرمينيا. في شهر مايو سنة ١٩٩٤ توصلنا إلى ايقاف الحرب ووقف إطلاق النار. تجري محادثات السلام في إطار مجموعة مينسك المنبثقة عن منظمة الأمن والتعاون في أوروبا. في قمة لشبونة لمنظمة الأمن والتعاون في أوروبا عام ١٩٩٦ اقرت ٥٣ دولة المبادئ المتعلقة بالتسوية العادلة للنزاع. فهكذا تكونت مسوغات عادلة لتسوية النزاع بالطرق السلمية تستند إليها دول العالم ومنظمات دولية.

إن روسيا، والولايات المتحدة الأمريكية وفرنسا التي تتولى معا رئاسة مجموعة مينسك المنبثقة عن منظمة الأمن والتعاون في أوروبا حققت مزيدا من العمل خلال هذه السنة،

قدمت للأطراف مقترحات جديدة لتسوية النزاع في مرحلتين: في المرحلة الأولى، يجب الانسحاب من المناطق الست المحتلة الأذربيجانية التي تجاور ناجورني كاراباخ، وترميم الطرق وطرق المواصلات التي تم تدميرها نتيجة الحرب؛ في المرحلة الثانية، يجب الانسحاب من منطقتي لاشين وشوشا وهذا إلى جانب تحديد وضع قانوني لناجورنو كاراباخ في التبعية لدولة أذربيجان. وقد قبلنا هذه الاقتراحات. يجب الذكر ان المقترحات تستجيب تماما المصالح الوطنية لأرمينيا ايضا. لكن لم يتوصل إلى نتيجة إيجابية بعد نتيجة موقف الأرمن غير البناء والمعاند. أعلن مرة أخرى أننا نؤيد التسوية السلمية للنزاع فقط وسنواصل جهودنا للتوصل إليها.

هذا ونبدي امتناننا العميق لتركيا وإيران والمملكة العربية السعودية وباكستان ومصر والكويت والإمارات العربية المتحدة علما قدمت من مساعدات للاجئين الأذريين الذين اعدادهم أكثر من مليون شخص والذين شردوا من ديارهم نتيجة العدوان الأرمني ويعيشون في المخيمات في حالة شاقة. نتوجه إليها وإلى الدول الأخرى الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي برجاء ان تكثف تقديم مساعداتها في هذا المجال ولا تدخر جهودا لإنقاذ اخوتها المسلمين من هذه الكارثة. سيحين الحين وستتخلص دولة أذربيجان من هذا العدوان وستصبح دولة مزدهرة متطورة خلال مدة قصيرة وستقدر بنفسها على تقديم مساعدات لإخوتها. من خلال هذا المنبر السامي أتوجه إلى رئاسة منظمة المؤتمر الإسلامي وجميع رؤساء الدول والحكومات المشاركين هنا وأعرب عن امتناني لدعمهم الذي يقدمونه للعمل الحق لأذربيجان. وأمل في ان مؤتمر القمة في طهران سيصدر قرارات ووجيهة حول عدوان أرمينيا على أذربيجان وتقتصر ببرنامج المساعدات الفعالة لهؤلاء المليون لاجئ أذربيجاني. وأعرب عن يقيني من أن منظمة المؤتمر الإسلامي ستستفيد من كل إمكانياتها في سبيل تقدم الأمة الإسلامية ومستقبلها السعيدة وتحسين رفاهية الشعوب المظلومة. بمشيئة الله تعالى ستسهم جمهورية أذربيجان هي الأخرى في الحصول على هذه الأهداف المقدسة. أشكركم لحسن انتباهكم.

جريدة "أذربيجان"، ١٣ ديسمبر عام ١٩٩٧

خطاب حيدر علييف الرئيس الأذربيجاني في مؤتمر القمة الثامن لرؤساء البلدان الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي

طهران، ١١ ديسمبر سنة ١٩٩٧

السيد رئيس القمة المحترم!
رؤساء الدول والحكومات المحترمون!
الإخوة الأعزاء!

أرحب باسم الشعب الأذربيجاني بكم مشاركي مؤتمر القمة الإسلامي الثامن من صميم القلب وأسأل ربنا تعالى لكم نجاحات. وأعرب عن شكري للرئيس المحترم محمد خاتمي والحكومة الإيرانية والشعب الإيراني عز الدين لاراي والمحترم الأمين العام لمنظمة المؤتمر الإسلامي على حسن الضيافة والتنظيم الجيد لعمل مؤتمر القمة. أذربيجان عضو منظمة المؤتمر الإسلامي منذ سنة ١٩٩١ أي بعد إعادة حصولها على استقلالها وانها تساهم عن كثب في نشاطها المتعدد الجوانب. اننا نعلق أهمية كبيرة على الأعمال التي تتخذها منظمة المؤتمر الإسلامي في العالم الإسلامي وعلى الصعيد الدولي. ان تعزيز التعاون بين البلدان الإسلامية وتوفير الأمن والاستقرار لشعوبنا وتحسين رفاهيتها وصيانة ديننا وتقاليدنا وثقافتنا وقيمنا المعنوية أهم وظيفة لدى منظمة المؤتمر الإسلامي. علينا ان نبذل مجهوداتنا دائما في سبيل تحقيق هذه الأهداف النبيلة. أنا أدعوكم جميعا إلى التعاون الأكثر فعالية.

هذا وتشهد الشعوب والبلدان الإسلامية سير الاحداث الصعبة في العالم. يتقدم العلم والتكنولوجيا تقدما سريعا وتغير الاكتشافات الجديدة والتكنولوجيات الحديثة وجه الكرة الأرضية من ناحية، ويعاني عدد عديد من الشعوب من الجوع والفقر والجهل من ناحية أخرى. ولذا علينا أن نواكب التقدم، ونصل مستوى البلدان المتقدمة. خلال السنوات الأخيرة طورت أذربيجان علاقاتها السياسية والاقتصادية والتجارية والثقافية مع البلدان الإسلامية أكثر تطورا. كان تعاوننا مثمرا ومفيدا سواء في إطار منظمة المؤتمر الإسلامي، أو المنظمات الدولية الأخرى.

هذا وتبذل الجمهورية الأذربيجانية كل ما في وسعها في تطوير التعاون المتعدد الجوانب في معالجة مشاكل العالم الإسلامي على الصعيد العالمي.

نؤيد قلبا وقالبا جميع خطوات ومساعي منظمة المؤتمر الإسلامي الهادفة إلى التسوية السلمية للنزاع العربي - الإسرائيلي، والحل العادل لنزاع جمو وكشمير.

اما الشعب الأذربيجاني الذي تعرض لعدوان جمهورية أرمينيا فيشعر بقلق عميق كجميع الشعوب الإسلامية من الوضع السائد في أفغانستان والصومال، البوسنة والهرسك وغيرها من الدول. توفير الأمن للشعوب الإسلامية وسلامة الوحدة الترابية لبلداننا، والحفاظ على حقوق الأقليات والشعوب الإسلامية وتأمين التنمية المستدامة للعالم الإسلامي هي

جواب: من اللازم ان تسألوا هذا تركمنستان.

سؤال: فقد تم توزيع نص خطابكم الذي القيتموه هناك ومن الطبيعي ان جزءه الكثير مكرس للنزاع مع ارمينيا حول ناغورني كاراباخ. هل تنتظرون مبدئيا التضامن أم خطوة جادة من البلدان الإسلامية في مؤتمر القمة؟ كما جاء في خطابكم ان ارمينيا تشكل خطرا لبلدان المنطقة. وهذا تفسير أوسع ليشير الى ان ارمينيا تعززت عسكريا.

جواب: اني قلت هذا لان ارمينيا حصلت بشكل غير قانوني وبصورة سرية من روسيا على الاسلحة والعتد والآليات الحربية المقدرة بقيمة اكثر من مليار دولار و ابرمت في ٢٩ أغسطس معاهدة الصداقة والتعاون و التعاضد مع روسيا حيث ينص عدد من بنودها على التعاون العسكري الوثيق جدا. ولا ريب في ان هذا يقلقنا ولا نخفي قلقنا. قد تحدثت حول هذا في كشيبيوف في لقاء رؤساء الدول للبلدان الاعضاء في رابطة الدول المستقلة و ارسلت رسالة حول هذا الى بوريس نيكولايفيتس يلتسين وقدمنا مذكرة رسمية لروسيا. اننا نعارض هذه البنود للمعاهدة بين روسيا و ارمينيا ما لم تتم تسوية النزاع القائم بين ارمينيا واذربيجان. لان توقيع المعاهدة حول التعاون العسكري، التي تنص على امداد روسيا الى ارمينيا بالاسلحة غير سليم تماما في الوقت الذي لا يزال فيه النزاع قائما ويستمر احتلال ٢٠ بالمئة من الاراضي الأذربيجانية من قبل القوات المسلحة لارمينيا وتعني روسيا بوصفها احدى من الرؤساء الاعضاء في مجموعة مينسك كالولايات المتحدة الامريكية وفرنسا بالتسوية السلمية للنزاع. ولا يمكننا نهمل هذا والا نقلق منه. وهذه هي الاسباب.

فيما يخص ما انتظره من مؤتمر القمة فان ثمة مشروع قرار يحتوي عدة بنود تدين عدوان ارمينيا على اذربيجان وتطالب بانسحاب الوحدات المسلحة لارمينيا على الفور من الاراضي المحتلة الأذربيجانية.

جريدة "أذربيجان"، ١٦ ديسمبر عام ١٩٩٧

جواب: ان هذه المسألة لا تناقش. لكن أغلب الظن ان مؤتمر القمة الاسلامي الثامن سيصدر قرارا حول عدوان ارمينيا على اذربيجان.

سؤال: كيف تتووا ان تطرحوا في لقاء كوبنهاجن مسألة عدم جدوى نشاط الرؤساء الاعضاء لمجموعة مينسك المنبثقة عن منظمة الامن والتعاون في اوربا في لقاء كوبنهاجن؟
جواب: اني لا اعتبر انه عديم الجدوى. ثمة اقتراحات اخيرة لمنظمة الامن والتعاون في اوربا وقبلناها. كما قبل هذا قيادة ارمينيا، اي رئيسها ايضا. وقال لنا الرؤساء الاعضاء في مجموعة مينسك المنبثقة عن منظمة الامن والتعاون في اوربا بان ناغورني كاراباخ لم توافق بعد على هذه الاقتراحات. انهم في دورهم يفاوضون مع ناغورني كاراباخ لتقبل هذا. لانه لن يمكن ان يكون اقتراحا احسن الا ذلك بالنسبة لناغورني كاراباخ. لذلك فاني اظن انهم سيقومون بعملهم وان عمل الرؤساء الاعضاء في مجموعة مينسك المنبثقة عن منظمة الامن والتعاون في اوربا ليس عديم الجدوى.

سؤال: فخامة الرئيس فانكم كيف تجدون الاقتراحات الاخيرة لإلجي بيك؟

جواب: اني لم أر اي اقتراح معقول من إلجي بيك. لذلك فاني لا أعلم ايا منها أخير وأول.

سؤال: فقد دار الحديث في اجتماع حزب أذربيجان الجديدة حول ضرورة اتخاذ خطوة أولى من جانب المعارضة. فكيف يمكن ان تكون هذه الخطوة؟

جواب: اعلّموا، فقد صاغوا هذا في شكل مغاير قليلا كان هذه قد تكون خطوة أولى. اني لم أقل هكذا. فقد قلت ببساطة انه يجب ان توجد في كل بلد ديموقراطي قوى المعارضة. ولو لا تكون المعارضة لا توجد الديموقراطية وحرية الكلام والتعددية السياسية. ان وجود المعارضة ضروري. في الوقت عينه قلت ايضا بان المعارضة ينبغي عليها ان تستوعب ثقافة المعارضة. لا يتحقق اي شيء في العالم بحد ذاته. ان كل شيء في يد الناس والمجتمع. وأوجد الناس ايضا الديموقراطية منذ زمن ويطورونها وتطورها دائما البلدان الأكثر تقدما.

فيما يتعلق بالديموقراطية في اذربيجان فانها شابة، أي عمرها ٥ أو ٦ سنين. وبلدنا الديموقراطي شاب ايضا والمعارضة في المجتمع الاذربيجاني هي الاخرى شابة. ولا ريب في ان الشاب لا يملك احيانا المعرفة والحنكة لدرجة ما. لكنه اذا اراد ان يشغل مكانه حقا - اقصد به الدولة وكذلك المعارضة - فيجب عليه ان يستفيد من التجربة العالمية ويتطور ويكتمل أخذا بعين الاعتبار خواصه الداخلية. وأعزو هذا سواء الى الدولة، أو المعارضة. اننا نقوم بهذا كدولة. لكن لدي فكرة ان المعارضة بقيت في مستوى سنتي ١٩٨٩-١٩٩٠، وما استطاعت ان ترفع فوق هذا المستوى وتتطور وتستوعب ثقافة المعارضة للعالم وتجربتها وتدرى العلاقات بين السلطة والمعارضة، لا تجربتها ولا ثقافتها. كما تعلمون ان هذه ثقافة وعلم. عندما لا تستطيع الاضطلاع به تتدلع وتتصرف بشكل غير قانوني وتقوم بأعمال سيئة متنوعة، ولهذا السبب تعاني احيانا. اني لا اريد ان يكون هكذا. لذلك فاني قلت بان المعارضة يجب ان تخطو خطوة أولى. وقلت بان المعارضة يجب ان تستوعب ثقافة السلطة والمعارضة. واننا هم الآخرون نسعى الى ان نعمل هذا كما نعمل هذا الآن. اذا قلت هذه الكلمات، اذن اننا استطعنا استيعاب هذا الى حد ما. وينبغي ان نقيم المعارضة علاقتها مع السلطة في مستوى سليم والتجربة العالمية والحضارة. فقد مر زمن المعارضة المستخدمة

من السلاح والقوة والاعتصامات. كما تعلمون اننا الغيناها. اذا نظرتهم فاطن انكم توافقون على ان اكبر انجازاتنا في هذه السنوات هو اننا خالصنا المجتمع الاذربيجاني من هذه الخواص والمزايا الرديئة المضرة للشعب الاذربيجاني والبلد وكل انسان.

هذا فاني قصدت هذا. في هذه الصورة ستكون المعارضة معارضة متأنية وستعلم كيف يجب ان تتعامل مع السلطة. اما السلطة فانها فلا شك، ستقدر بدورها الآراء السليمة والصميمية والمستجيبة للمصالح الوطنية، بل في نفس الوقت، مصالح المعارضة عندما ترى انها بلغت هذا المستوى. على سبيل المثال فاني لا أبدي الآن اي اهتمام لكثير من أرائها. لانني أرى ما وراءها. لكن اذا رأيت ان آراءها تقوم في الواقع على المصالح الوطنية، الأمة والبلد والدولة فيكون رأي كل شخص مهما بالنسبة لنا.

سؤال: فقد التقيتم نيازوف الرئيس التركماني وربما دار الحديث حول مكان النفط المتنازع عليها في بحر قزوين. ماذا تقولون عن هذا وهل توصلتم الى تسوية المسألة؟

جواب: نعم، قد التقيت الرئيس نيازوف. اننا جارتان ومشاكلنا كثيرة. اننا نلتقي كثيرا خاصة مستفيدين من حضورنا المنظمات الدولية والاجتماعات. أمس تيسر لي ايضا ان ألتقيه. اننا ناقشنا عدة مسائل متعلقة بالعلاقات الثنائية، من جملتها المسألة المتعلقة بالنزاع المحتدم بصورة مصطنعة بين تركمنستان واذربيجان. اذا برزت مثل هذه المسألة وصارت موضوعا للنزاع فاننا الرئيسين وافقنا على انشاء لجنة العمل المشترك بين تركمنستان واذربيجان حيث يبحث في المسائل المتنازعة عليها - المسائل التي طرحتها تركمنستان واذربيجان، ثم يقدم آراءه النهائية واقتراحاته لناقشها. اننا اتخذنا قرارا مثل هذا وكلفت وزير الخارجية برئاسة هذا العمل.

سؤال: هل يمكن ان تكون نتائج عمل تلك اللجنة اساسا لكل الدول الخمس في تسوية مسألة الوضع القانوني لبحر قزوين؟

جواب: كما تعلمون ان الوضع القانوني لبحر قزوين لم يجد حله بسبب وجود النزاع بين تركمنستان واذربيجان. وأود الذكر ان المسألة المتعلقة بالوضع القانوني لبحر قزوين ابرزت لأول مرة بعد توقيع اذربيجان مع عدد كثير من الشركات الاجنبية على المعاهدة المسماة بـ "معاهدة القرن" في خريف سنة ١٩٩٤. وبعد هذا ابرزوا في الأوساط المعنية لبعض البلدان مسألة تدعو الى ضرورة تحديد الوضع القانوني لبحر قزوين. اي، هذه مسألة قديمة. فيما يتعلق بادعاءات تركمنستان فظهرت مؤخرا في صيف هذه السنة.

صحفي: حسب رأيي، في مايو.

حيدر علييف: لا، وأريد ان تعلموا ان هذه المسألة لم تظهر قط عندما كنت في دورة منظمة التعاون الاقتصادي في مايو بعشق آباد. أقمت هناك يومين والتقيت رئيس نيازوف. لم يطرح اي احد علي هذا السؤال. لم يقل لي الرئيس التركماني اي شيء حول هذا. وبرزت هذه المسألة بعد هذا، في مستهل يوليو وحتى بشكل مفاجئ. اننا نظن حتى الآن سبب هذا. على كل حال، قد قاموا به.

منذ ٣ سنوات ولا تزال تناقش المسألة حول الوضع القانوني لبحر قزوين، اما النزاع مع تركمنستان فظهر منذ نصف شهر. وليست هاتان مرتبطتين ببعضهما البعض.
سؤال: فباي سبب ظهرت؟

أجوبة حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية على أسئلة الصحفيين الأجانب والمحليين في مؤتمر القمة الثامن للبلدان الاعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي

طهران، ١١ ديسمبر عام ١٩٩٧

سؤال: هل تؤمنون بأنه سيوافق الطرف الإيراني على تقسيم بحر قزوين الى قطاعات؟

جواب: هل تعلمون، اني لا استطيع ان اقول، اومن أم لا. لكل بلد سياسته ومصالحه. لكني اومن بان تقسيم بحر قزوين الى قطاعات لا بديل له لاستغلال موارده المعدنية في المستقبل. اني اعتقد انه يجب على كل البلدان المطلة على بحر قزوين ان تختار هذا المبدأ. لماذا؟ لا لأن هذا مناسب بالنسبة لنا. لا. ان هذا المبدأ مبدأ يخلق أجمل ظروف لكل بلد للاستفادة من الموارد المعدنية في بحر قزوين بشكل مثمر.

سؤال: حسب رأيكم، هل توجد ثمة امكانيات لمد خط الأنابيب عبر ايران لنقل النفط الأذربيجاني وأية ظروف يجب ان تكون لهذا؟

جواب: اما مرور خط انابيب النفط لنا عبر ايران فلم نتفاوض عنه بعد. لكنكم تعلمون انه تم التوقيع على عدة معاهدات حول القطاع الأذربيجاني من بحر قزوين وفتح هذا افاقا لاستخراج النفط والغاز بكمية تزيد عما يتوقعونه في المستقبل. لذلك يمكن الا يكون خطا واحدا للأنابيب، بل عدة خطوط الأنابيب. لانني أظن ان ثمة امكانيات لاستخراج النفط في القطاعات الكازاخستانية والتركمانية وغيرها الى جانب القطاع الأذربيجاني من بحر قزوين. اذا تستخرج بهذه الكمية من النفط فيقتضي هذا نقلها الى السوق العالمية. ويمكن اختيار طرق متنوعة - إن كانت هذه ملائمة اقتصاديا وامنيا لنقلها الى الاسواق العالمية.

سؤال: هل تناولتم موضوع دعم ايران لارمينيا أثناء حديثكم مع الرئيس خاتمي؟

جواب: ان هذا الموضوع يقلقنا دائما. وأعلنا هذا عدة مرات ولا نخفي عدم رضانا. لان ارمينيا قامت بعدوان عسكري ضد أذربيجان واحتلت ٢٠ بالمئة من الاراضي الأذربيجانية ومنذ عدة سنوات ولا تزال هذه الاراضي تحت احتلالها. منذ ما يزيد عن ٥ سنوات ويعيش أكثر من مليون لاجئ في المخيمات. لذلك فان من الذي يساعد ارمينيا لمواصلة سياستها للاحتلال فيلا شك، لا يمكن ان يلقي استحسانا.

مثلا، تعلمون انه بلغنا النبا في بداية هذه السنة عن تزويد روسيا ارمينيا سريا بالاسلحة بقيمة مليار دولار الى ارمينيا. ان الهيئات الحكومية الرسمية لروسيا كشفت النبا وأذاعته. اننا أعربنا مرارا عن عدم رضانا واحتجاجنا لروسيا وبعثنا الرسائل. ان ايران بلد صديق وجار وشقيق بالنسبة لنا. ان اقامة ايران علاقات اوثق للغاية مع ارمينيا وكون هذه العلاقات تشمل احيانا جوانب أكثر منها مع أذربيجان، فلا شك، تقلقنا ونعلن هذا دائما.

سؤال: هل سيتم إلغاء هذا في اطار التضامن الاسلامي؟

ان منظمة المؤتمر الاسلامي بجانبكم تماما. وما قمت به من الأعمال هو مهمني التي علي ان انفذها. يمكنكم ان تطمئنوا ان مؤتمر القمة الاسلامي الثامن سيحقق اعماله في هذا الاتجاه بالذات.

جريدة "أذربيجان"، ١٣ ديسمبر عام ١٩٩٧

من حديث حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية في لقائه مع عز الدين العراقي الأمين العام لمنظمة المؤتمر الإسلامي

طهران، ٨ ديسمبر عام ١٩٩٧

عز الدين العراقي: أعلن أنني أشرف باللقاء مع حيدر علييف رجل الدولة البارز. فخامة الرئيس فاني أشكركم على تفضلكم بحضور مؤتمر القمة الإسلامي الثامن. حيدر علييف: السيد العراقي المحترم، فاني اهنكم بمناسبة مؤتمر القمة الإسلامي الثامن. وأؤكد أنني حضرت هذا الاجتماع بمشاعر الاهتمام الكبير وأعلق أهمية كبيرة على اشتراكي هناك.

هذا فاني أقدر تقديراً إيجابياً نشاط منظمة المؤتمر الإسلامي وأؤكد باني أشيد بنشاطها وأقول ان عمل هذه المنظمة ازداد انتعاشاً بعد انتخاب السيد العراقي أميناً عاماً لها. عز الدين العراقي: فخامة الرئيس حيدر علييف! أعرب عن امتناني لكم على الكلمات القلبية. وأعلن بامتنان ان عدداً من البلدان الحديثة الاستقلال انضمت الى عضوية منظمة المؤتمر الإسلامي. فخامة الرئيس فانا نعتقد ان قبول أذربيجان في عضوية منظمة المؤتمر الإسلامي سيعزز منظماتنا أكثر فأكثر. ان منظمنا لا تدخر جهوداً في تحقيق الآمال التي تعلقها أذربيجان علينا في مجال معالجة مشاكلها.

حيدر علييف: وأؤكد ان الجمهورية الأذربيجانية المستقلة تشارك دائماً عن كثب في نشاط منظمة المؤتمر الإسلامي. اننا نعتبر منظمة المؤتمر الإسلامي منظمة تلعب دوراً مهماً جداً في تسوية قضايا البلدان الإسلامية وتعزيز التضامن في العالم الإسلامي. هذا وشاركت في مؤتمر القمة لمنظمة المؤتمر الإسلامي المنعقد في المملكة المغربية بسنة ١٩٩٤ حيث اتخذت قرارات متعلقة بمشاكل أذربيجان أيضاً. كما تمت مناقشة المسائل المتعلقة باحتلال ٢٠ بالمئة من الأراضي الأذربيجانية من قبل القوات المسلحة لارمينيا وتشريد أكثر من مليون شخص من مواطنينا من ديارهم وعيش اللاجئين في الحالة المادية الشاقة وتم تبني قرارات مناسبة. ان ذلك المؤتمر كلفكم بوضع تقرير بعد دراسة هذه المسألة دراسة أعمق.

السيد العراقي، فاني أشكركم على كل هذا. انكم أرسلتم رسالة خاصة حول هذه المسألة الى رئيس منظمة الامن والتعاون في أوروبا ووضعتكم تقريراً وفقاً لتوكيل مؤتمر جاكارتا وقدمتموه لمؤتمر القمة بطهران. وتعرفت على نص تقريركم. واعتقد انه وثيقة قيمة جداً. وأمل في ان مؤتمر القمة الإسلامي الثامن سيتخذ قراراً خاصاً حول مشاكل أذربيجان بفضل صدارتكم ومساعدكم وان هذه المسألة ستجد عكسها في الوثائق الأخرى المزمع تبنيها. عز الدين العراقي: السيد حيدر علييف، فاني أعرب عن امتناني لكم على التقدير العالي الذي أبدتموه لنشاط منظمة المؤتمر الإسلامي. فخامة الرئيس، ان القضية التي تواجهها أذربيجان قضيتنا أيضاً. يمكن التحمل لكل شيء الا احتلال الأراضي. وأؤكدكم على

جواب: هل تعني مجيء الرؤساء الأعضاء الى أذربيجان؟ لعلكم كنتم هناك حيث قد أبدت رأيي حول نشاط الرؤساء الأعضاء. ولا أريد تكرارها وفقدتم عرضها على قناتنا التلفزيونية وطبعها في الصحف أيضاً. فاني اعتقد ان الرؤساء الاعضاء عملوا ببطء خلال هذه السنة الواحدة. والسنة تنتهي، لكننا ما استطعنا ان نبلغ منشودنا. لكن كل لقاء من هذا القبيل مهم في نفس الوقت. اما لقاءنا هذا فانه أيضاً جرى في جو متوتر جداً واستغرق وقتاً طويلاً. وأعلنت لهم اننا لم نحصل حتى الآن على ما كنا نتوقعه من عمل الرؤساء الاعضاء في مجموعة مينسك. وأعربت عن عدم ارتياحي أيضاً بان يؤدوا واجباتهم التي كلفهم بها رؤساء بلدانهم بأكثر مسؤولية. على كل حال، قد كان اللقاء مثمراً. سيلتقي وزراء الخارجية للبلدان الاعضاء في منظمة الامن والتعاون في أوروبا في كوبنهاجن في الفترة ما بين ١٨-١٩ من هذا الشهر. واعتقد ان المحادثات هناك والقرارات التي سوف يتم اتخاذها جاءت في جانب كبير من الأهمية للمفاوضات التي نجريها.

سؤال: ما هي المسائل التي ستتم مناقشتها أثناء لقاءات ثنائية مع إيران؟
جواب: هل تعلمون، ليست من المقرر مناقشة مسائل ملموسة في محادثات ثنائية مع إيران. ساجري لقاء خاصاً مع الرئيس الإيراني الجديد. ونهدف دائماً الى ان نحسن دائماً العلاقات مع إيران، حيث انها جارتنا الكبيرة. واننا ننفذ من طرفنا المهمات المكلفة لنا في هذا الصدد. واني سأسعى في هذه المرة أيضاً الى اثبات انه يجب ان تكون بين إيران وأذربيجان علاقات ودية سليمة اعتباراً لخصائص كلا الدولتين وتتخذ الحكومة الإيرانية بدورها خطوات ضرورية في هذا الصدد.

جريدة "أذربيجان"، ١٣ ديسمبر عام ١٩٩٧

خطوة واحدة وتقدمنا الى الامام، فيمكننا ان نتخذ خطوة تالية.

جريدة "أذربيجان"، ٢٠ ديسمبر عام ١٩٩٤

مؤتمر القمة الإسلامي الثامن بطهران، الجمهورية الإسلامية الإيرانية - ١٩٩٧

الحديث الصحفي الذي أدلى به حيدر علييف الرئيس الأذربيجاني قبل مغادرته مطار بينا الأذربيجاني الى العاصمة الإيرانية للاشتراك في مؤتمر القمة الثامن لرؤساء الدول والحكومات للبلدان الاعضاء في منظمة المؤتمر الاسلامي، الذي سينعقد في طهران في الفترة ما بين ٩-١١ ديسمبر

٨ ديسمبر سنة ١٩٩٧

حيدر علييف: ان الهدف من زيارتي واضح. لان اذربيجان عضو في منظمة المؤتمر الاسلامي ومن الضروري ان يشترك قائد الدولة الاذربيجانية هو الآخر في مؤتمر القمة لهذه المنظمة. فقد تمت مناقشة عدد كثير من المسائل في مؤتمر القمة الاسلامي السابق في الدار البيضاء بالمملكة المغربية في سنة ١٩٩٤. ان منظمة المؤتمر الاسلامي تدين دائما عدوان ارمينيا على اذربيجان. وأصدرت قرارا في هذا الصدد في سنة ١٩٩٤ ايضا. ان المبادئ المتخذة في اجتماع قمة لشبونة وجدت عكسها ايضا في اجتماع وزراء الخارجية للبلدان الاعضاء في منظمة المؤتمر الاسلامي في جاكارتا في العام الماضي.

ليس هذا فقط. اننا جزء من العالم الاسلامي. لذلك وعلينا ان نشترك في عمل مؤتمر القمة هذا ونعلن آراءنا واقتراحاتنا وندافع عن مساعيها لتضامن البلدان الاسلامية. وأسافر الى طهران لهذا الغرض بالذات.

سؤال: هل من المنتظر توقيع اية وثيقة حول المساعدات الانسانية وناغورني كاراباخ؟

جواب: من المنتظر ان تتخذ منظمة المؤتمر الاسلامي قرارا سينص على تقديم المساعدات الانسانية الى اذربيجان اخذة بعين الاعتبار وضع اللاجئين نتيجة عدوان ارمينيا على اذربيجان.

سؤال: هل من المقرر ان تجري لقاءات ثنائية؟

جواب: بلا شك، تجري لقاءات ثنائية خلال مؤتمرات القمة من هذا القبيل. ومن المقرر أن يجري عدد كثير من اللقاءات الثنائية في هذه المرة ايضا. سنلتقي بقدر ما يسمح لنا الوقت.

سؤال: كيف تقدر زياره الرؤساء الاعضاء في مجموعة مينسك المنبثقة عن منظمة الامن والتعاون في اوربا؟

هذا، فإن أذربيجان فقدت كثيرا منذ الوقت الذي حصلت في على استقلالها. تصوروا، تعيش أذربيجان في جو من الاستقلال منذ ٣ سنوات، إذا اتخذت الاعمال بشكل مكثف خلال هذه الفترة ازداد موقف بلدنا ثباتا على الصعيد الدولي وتوفرت لديها امكانيات أكبر لانتهاج سياسة مستقلة. كما تعلمون ان كل هذا يتم تحقيقه في الازمنة الاخيرة فقط. لكني اظن اننا سنعمل في المستقبل ايضا على هذا الاتجاه وسنحول دون الصعوبات مهما كانت.

هل تعلمون، يجب الا تخوفنا الصعوبات وألا نتأمل ابدا في اننا سنسير في طريق ممد جدا بعد مؤتمر القمة هذا. كلا، سوف تكون ثمة صعوبات. لكن الانجازات تحتاج الى العزم وحرية الفكر والاستقلال والسياسة المستقلة. كما تشاهدون اني أنتهج سياسة مستقلة.

الصحفي: نتمنى لكم النجاحات والصحة في هذه السياسة المستقلة وفي سبيل مستقبل أذربيجان وتوصيل أذربيجان الى الايام السعيدة.

حيدر علييف: شكرا لكم.

سؤال: فقد قدموا لكم الكلمة لالقاء كلمات التهئة عن البلدان الاسلامية الآسيوية في بمناسبة اختتام مؤتمر قمة الدار البيضاء. هل هذا دليل على ان الزعيم الاذربيجاني اختار نهجا سياسيا صحيحا وان نفوذ أذربيجان قد ازداد على الصعيد الدولي؟

حيدر علييف: وعليك ان تعلم ان النهج القويم الذي اخترناه لا يمتاز بهذا فقط. ولا نعتمد على العالم الاسلامي فقط، فحسب بل ونراهن على المجتمع الدولي بأسره ايضا. لنأخذ الخطاب الذي القيته في الدورة التاسعة والاربعين للجمعية العامة لمنظمة الامم المتحدة، او اشتراكنا وخطابي في بدابست باجتماع القمة الرابع لرؤساء الدول للبلدان الأعضاء في منظمة الامن والتعاون في اوربا، والآن اشتراكنا وخطابي في مؤتمر القمة الاسلامي في الدار البيضاء. كما تقولون انه اتاحوا لي الفرصة، بالاحرى أبدوا لي احتراما كبيرا لالقاء كلمات التهئة عن المجموعة الآسيوية الاسلامية بمناسبة اختتام مؤتمر القمة السابع وللتفضل بكلمات الامتنان بمناسبة اختتامه بنجاح. اذا نظرنا الى كل هذا بالاجمال نر اننا اخترنا نهجا قويا وهذا ليس فقط في نشاط منظمة المؤتمر الاسلامي فقط.

نعم، اذا اخذناه على شكل المجموع. نعم، اني اعتقد وأثق في ان أذربيجان تنتهج السياسة الخارجية المتأنية والصحيحة والمستقلة والحررة والمستجيبة لمصالحها الوطنية.

سؤال: هل كان من المعلوم سالف ان الرئيس الاذربيجاني سيلقي كلمة عن الدول الآسيوية في الدار البيضاء، أم هذا اصبح معلوما اثناء الاجتماع؟

حيدر علييف: كلا، ما كان معلوما سالف. قالوا اثناء الاجتماع، ثمة فكرة قائلة بان ياسر عرفات سيخاطب عن البلدان العربية ورئيس بوركينو فاسو عن البلدان الافريقية والرئيس الاذربيجاني عن البلدان الآسيوية. تمت مناقشة هذه المسألة في الامانة وتوصلوا الى هذا الرأي. من اليقين ان طرح هذا الفكر هو الآخر نتيجة العناية والمعاملة اللتين لقيتهما أذربيجان.

سؤال: هل يحتوي القرار الصادر آلية لتنفيذه؟

حيدر علييف: ولا شك في انه يملك آلية لمراقبته. وعلينا ان نواصل عملنا بعد هذا وان نتخذ تدابير ضرورية لتحقيق هذا القرار.

سؤال: اسمحوا لي بان اطرح سؤالا آخر. الحقيقة الناصعة هي ان الدول الاسلامية

تتبنى احيانا القرارات بالاجماع عندما تحتشد في الاجتماعات الكبيرة. لكن بعضها، ولا أذكر اسمها، لا يواصلون السير على هذا النهج حتى النهاية. هل تؤثر انشاء العلاقات الثنائية الجديدة هنا الآن والصلات والروابط الجديدة على ازالة هذه الحالة غير المرغوب فيها؟

حيدر علييف: لا شك فيه. واعتقد ان الاغلبية الساحقة من الدول الاعضاء في منظمة المؤتمر الاسلامي تفهم هذا الوضع الشاق لأذربيجان وتعترم بتقديم مساعدات لها. ولا ريب في ان اشتراكنا في مؤتمر القمة هذا وعددا كثيرا من اللقاءات الثنائية التي اجريتها مهم للغاية. واما الاشخاص الذين التقيت بهم فاني اعرف الكثير منهم منذ زمن وكانت لي لقاءات معهم في الماضي. على سبيل المثال فاني التقيت ياسر عرفات بصورة اخوية. عندما رأيته ما علم كيف يعرب عن فرحه. لاني اجتمعت معه عدة مرات في باكو في حينه، بالاحرى في نهاية السبعينيات، وبعد هذا التقيت به في موسكو ايضا. ما رأيته حتى قال: "يسرني جدا انكم عدتم الى الحكم". سبقت وجرت بيني وبين الرئيس اليمني لقاءات كثيرة في اليمن وفي موسكو. او عندما اجتمعنا مع الآخرين كانوا يقولون لي انهم قرأوا وسمعوا كثيرا عني. كان هؤلاء الناس هم الذين ما رأيتهم سابقا.

بالتأكيد، كل هذا مهم. لان العالم الاسلامي، بلا ريب، اهتم عن كذب في حينه بشخصيتي انا. خاصة، عندما كنت من قادة الاتحاد السوفييتي كان كل مسلم يهتم بان مسلما واحدا ايضا يوجد الآن في قيادة الدولة السوفييتية. لان معلوماتهم غايبا عني كانت كثيرة بالمقارنة مع معلومات الناس الذين ما كنت أعرفهم. مثلا، التقينا أخويا السيد خدام نائب الرئيس السوري. لاني اجتمعت معه عدة مرات. وسررت جدا للقائنا من جديد. وبعثت معه تحياتي الى الرئيس حافظ الأسد.

ولا شك في ان هذا مهم جدا بالنسبة لأذربيجان.

سؤال: هل يمكن ان يؤثر هذا القرار الذي تبنته منظمة المؤتمر الاسلامي وتأييد مثل هذه الاعداد من الدول لأذربيجان تأثيرا اضافيا على تنفيذ القرار الصادر عن مجلس الامن والتعاون في اوربا تنفيذا أكثر ثمرة؟

حيدر علييف: بلا شك، لان مجلس الامن والتعاون في اوربا اتخذ مثل هذا القرار لأول مرة خلال تاريخه العشرين سنة والحرب المستمرة ٦ سنوات بين ارمينيا وأذربيجان. كان الكثير يعتبرون ان مجلس الامن والتعاون في اوربا لن يتخذ مثل هذا القرار ابدا. لكنه أصدر هذا القرار. أنفذ تمثلت في بدابست ٥٢ دولة. كما تمثلت هنا في الدار البيضاء ٥٢ دولة. اننا قمنا خلال هذا الشهر الواحد باتصالات مع ١٠٤ دولة. وتم اتخاذ القرارات ذات الاهمية البالغة بالنسبة لأذربيجان هناك وهنا ايضا. واعتقد ان هذه قسط جيد لنهاية السنة ١٩٩٤.

سؤال: فقد خطت خطوة كبيرة في سبيل الاعتراف بارمينيا كمعدنية واتخذ قرارا يحتوي مادة مردها الى انه يجب ان أثيرت القضية امام منظمة الامم المتحدة. هل يوجد امل في ان ارمينيا يتم الاعتراف بها عامة كمعدنية على نطاق منظمة الامم المتحدة؟

حيدر علييف: كما تعلمون فعلينا ان نعيش دائما بأمل. اذا ما عشنا بأمل ما توصلنا الى اي شيء. علينا ان نعيش دائما بأمل. اذا يوجد هدف فمن الممكن تحقيقه ايضا. اذا اتخذنا

أو عدوان أرمينيا على أذربيجان. لذلك فأننا توصلنا الى تبني الوثائق التي كنا نتوقعها من هذا الاجتماع. وهذا انجاز كبير، واني ممتن لهذا.

مما يجعل هذا الاجتماع مهما بالنسبة لنا هو انني شرحت وضع أذربيجان في خطابي امام اجتماع كبير احتشد فيه رؤساء الدول للبلدان الـ ٥٢. وألقيت كلمة حول عدوان أرمينيا ومكان أذربيجان في منظمة المؤتمر الإسلامي وموقف بلدنا تجاه العالم الإسلامي وعلاقاته مع الدول الإسلامية والأوضاع في جمهوريتنا، التي نتجت عن عدوان أرمينيا وفي نفس الوقت حول اقتراحاتنا الملموسة. واريد ان اذكر ايضا ان جمهوريتنا معروفة على الصعيد الدولي وتشغل مكانها المستحق واننا شعرنا دائما بالاحترام والتكريم المستحق الذي تحظى به أذربيجان في مؤتمر قمة الدار البيضاء كما كانت في اجتماع القمة ببداست. كما ان تقديم الكلمة الي في القسم الاول لهذا الاجتماع والاستماع الى خطابي بانتباه كبير والآراء الايجابية التي أطلقها عدد غير قليل من قادة الدول حول هذا الخطاب وربود الأصوات التي أثارها خطابي تظهر ان الجمهورية الأذربيجانية شغلت مكانا مستحقا لها.

في هذا الاجتماع لمنظمة المؤتمر الإسلامي أطلعنا مرة أخرى الدول الأعضاء على أذربيجان. عليّ ان اعترف بان بعض قادة الدول ورؤساء الوفود ما كانوا يتطرقون مع الاسف الى عدوان أرمينيا على أذربيجان عندما كانوا يتحدثون اثناء خطاباتهم عن عدد غير قليل من النزاعات في العالم. وهذا كان يدل على انه يبدو انه لم تجري اتصالات الى حد كاف حتى الآن مع تلك الدول، حيث ان قادة تلك الدول ما ادركوا كنه المسألة. لذلك فان العمل الذي قمنا به في هذا الاجتماع وخطابي والقرارات من جهة ولقاءاتنا الثنائية مع قادة الدول واللقاءات والأحاديث التي أجريناها خلال أوقات الفاصل للاجتماع أطلعت كل الدول الإسلامية بالكاد على أذربيجان.

ويسعني ان اقول ان ممثلي دولة المالديف الواقعة في المحيط الهندي بالقرب من الهند طلبوا مني مصريين على ان رئيسها يريد ان يلتقي بنا. ووجت وقتا مناسباً في الفاصل لالتقي به واتحدث معه. ان جزر المالديف دولة صغيرة، بل مستقلة. ان رئيسها يقود البلد منذ ١٦ سنة وهو على علم حسن بالوضع في أذربيجان. فقد كنت ممتنا جدا لانه يعلم سواء الماضي التاريخي لأذربيجان، او حاضرها، او الاوضاع فيها، او عدوان أرمينيا عليها، كما اشار الى انه يعرفني منذ الأزمنة الماضية ايضا.

واود ان أقول ان ثمة اشخاصا امثالهم. مع هذا، كما يعلم البعض من بينهم المسألة، لكنهم لم يستطعوا الإشارة الى هذا في خطاباتهم لانهم لا يقدرّون على ادراك مدى خطورة الوضع. لكن رؤساء الدول الكبيرة الذين هم على علم بالوضع في أذربيجان القوا كلمات تحدثوا فيها حول عدوان أرمينيا على أذربيجان وادانوا هذا العدوان.

ومما يجعل هذا الاجتماع مهما بالنسبة لنا هو اننا أطلعنا هذه الدول عن كذب شديد على أذربيجان وزودناهم بالمعلومات حول الوضع في بلدنا وأقمنا معهم علاقات ايضا.

وجرت بيني وبين عدد كثير من رؤساء الدول لقاءات ثنائية اثناء مؤتمر القمة. لعلمكم شاهدتم هذا. وأجرينا عدة لقاءات ايضا اثناء الاجتماع. لكنكم ما استطعتم ان تعرضوا هذا بما انكم ما كنتم داخل القاعة. ثمة شرائط كاسيت تم تسجيلها فيها وسيعطونكم هذه الشرائط. جرت كل هذه اللقاءات في جو مثمر جدا. على سبيل المثال، يمكنني ان اذكر لقائي مع سلطان

دولة بروناي، أو لقائي مع رئيس وزراء ماليزيا، الدولتين اللتين تقعان في موقع أبعد منا. كما قلت انهما تقعان أبعد منا. ربما لا يعرفون عندنا عن كذب هذه البلدان. عندما التقيت رئيس وزراء ماليزيا سألته كيف يعرف أذربيجان. واجابني قائلا باننا نعرف أذربيجان من خلال بعض المقالات المطبوعة في الصحافة الغربية. والحال ان ماليزيا من الدول الكبيرة والمهمة في آسيا وهي بلد اسلامي وعلينا ان ننشئ معها علاقات اقتصادية. لكنكم ترون ان أذربيجان لا يعرفونها هناك بشكل حسن.

هذا فاني لا اريد أن أخذ الوقت بسرد كل لقاءاتي الواحدة تلو الأخرى هنا. قصارى القول، يمكنني ان اقول ان لقاءاتي كانت كثيرة للغاية، وعملنا هناك بشكل مكثف. ان اللقاءات التي أجريناها أدت الى انشاء العلاقات الثنائية، وكذلك أثارت اهتمام تلك البلدان تجاه أذربيجان. في هذه اللقاءات دعوت عددا كثيرا من رؤساء الدول الى أذربيجان. ودعوني هم الآخرون الى بلدانهم. لا شك في اننا سنستفيد من هذه الدعوات في المستقبل وسنوسع العلاقات الدولية بين أذربيجان وتلك البلدان في كافة المجالات. لذلك فاني أرى ان اشتراك أذربيجان في مؤتمر قمة الدار البيضاء له أهمية للغاية بالنسبة لنا.

اما العاهل المغربي صاحب الجلالة الملك الحسن الثاني فانه يبدي اهتماما كبيرا جدا لأذربيجان. بعد ختام الاجتماع جرت بيني وبينه لقاء وحديث حيث دعاني الى القيام بزيارة رسمية الى المملكة المغربية بعد شهر رمضان. واني بدوري دعوته الى أذربيجان. من خلال حديثنا توصلنا الى اعتقاد بان ثمة امكانية لانشاء علاقات حسنة بين بلدينا وينبغي علينا ان نقيمها.

عامة، فاني أعتقد ان أذربيجان عليها ان تستفيد بأكثر ثمرة من امكانيات البلدان الإسلامية. وقد أنشأنا علاقات مع عدد كثير من البلدان والتقيت مرة أخرى قادة تلك الدول في الدار البيضاء. لكننا ليس لنا علاقات مع بعض الدول واننا سنقيم علاقات معها ايضا.

هذا فاني اعتبر هذه الزيارة ناجحة جدا. ستكون مهمتنا عبارة عن استفادة هذه القرارات وتعزيز مواقف أذربيجان على الصعيد العالمي.

سؤال: فخامة الرئيس، فان ابرز منافسيكم يضطرون الى ان يعترفوا بالانجازات التي حصلتم عليها كرئيس أذربيجاني. ثمة قانونية وهذه مرتبطة في الواقع بانجازات الرئيس الأذربيجاني في اجتماع قمة بداست، اي باتخاذ القرار حول انشاء قوات حفظ السلام لدى مجلس الامن والتعاون في اوربا، ثم الاعتراف بالمعتدي في مؤتمر القمة الاسلامي السابع. من الطبيعي ان القوى المعادية لأذربيجان ستتحرك الى حد ما في هذا الصدد. هل يرتقب ان تزداد الضغوط على أذربيجان بعد هذا.

حيدر عفيف: اقول جليا ان أذربيجان الآن في حالة قد تنتظر فيها حدوث كل شيء. لكن المراقبين يلاحظون هذا بشكل واضح وهذا يبين انني انتهجت ولا زلت سياسة مبدئية للحفاظ على استقلال أذربيجان ودولانيتها منذ الوقت الذي بدأت فيه عملي كرئيس لأذربيجان حتى الآن. والحمد لله ان هذه السياسة تأتي بنتائجها الايجابية حتى الآن وأمل في انها سوف لا تنفك تأتي بها. لكن يجب ألا يظن أحد ان وضع أذربيجان على الصعيد الدولي سيكون سهلا في المستقبل. لا، ليس هكذا. ان الأوضاع في بلدنا والحرب مع أرمينيا وتقديم عدد غير قليل من الدول في العالم دعما جادا لأرمينيا تخلق ظروفًا أكثر تعقيدا لأذربيجان. اضافة الى

الحديث الصحفي الذي أدلى به حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية للصحفيين الأتراك والأذربيجانيين في مطار أتاتورك في إسطنبول في طريق عودته الى أرض الوطن من مؤتمر القمة الإسلامي السابع

١٦ ديسمبر عام ١٩٩٤

سؤال: فخامة الرئيس فان الدولة الأذربيجانية المستقلة تمثلت لأول مرة في مستوى رئيس الدولة في مؤتمر القمة الإسلامي. ما هو رأيكم حول نتائج اجتماع الدار البيضاء وأهميته لأذربيجان؟

حيدر علييف: أولاً، فاني أريد ان اتحدث عن الاهمية العامة لمؤتمر القمة السابع الذي عقدته منظمة المؤتمر الإسلامي في الدار البيضاء. واعتقد ان هذا حدث كبير على الصعيد الدولي. كان هذا مؤتمر القمة السابع لرؤساء الدول للبلدان الـ ٥٢ التي تنتسب الى العالم الإسلامي. في نفس الوقت كان مؤتمر القمة الحالي يحيي ذكرى مرور ٢٥ سنة على تأسيس هذه المنظمة. ان منظمة المؤتمر الاسلامي انشئت قبل هذا بـ ٢٥ سنة. بالتأكيد، كان عدد أعضائها عند تأسيسها أقل بكثير منه الى الآن. وانضمت ٧ دول جديدة الى عضوية منظمة المؤتمر الاسلامي في الفترة ما بين مؤتمري القمة السابق و الحالي وبلغ مجمل عددها ٥٢ دولة وهي تمثل البلدان التي يعيش فيها اكثر من مليار نسمة. وأثبتت منظمة المؤتمر الاسلامي خلال هذه السنوات الخمس والعشرين انها قادرة على العيش ولعب دور مميز على الصعيد الدولي. واعتقد ان هذا المؤتمر السابع أصبح ذروة نشاطاته الى جانب تلخيص نشاط المنظمة للسنوات الخمس والعشرين. لذا فان مؤتمر القمة هذا، بلا شك، سيؤثر على السياسة والحياة الدولية.

خلال السنوات الثلاث الماضية قامت أذربيجان بتعاون معين مع منظمة المؤتمر الاسلامي، لكنه لم يكن مثمرا لدرجة كافية. لذلك فان اشتراك أذربيجان في مؤتمر القمة الاسلامي السابع في مستوى رئيس الدولة، لا شك، حدث كبير بالنسبة لموقف الجمهورية الأذربيجانية على الصعيد الدولي وسياساتها الخارجية. اني أقدره هكذا. اما اشتراكي في مؤتمر القمة هذا فاعتبره ضروريا لنفسي.

ولا ريب في ان مؤتمر القمة هذا هو الآخر اجتاز الفترة التحضيرية المعينة كما هو الحال في اجتماعات المنظمات الدولية الاخرى. وسعينا في الفترة التحضيرية الى ان نحصل على انجازات معينة لأذربيجان في مؤتمر القمة السابع هذا. واستطعنا ان نتوصل الى هذا. وكنا ننوي ان نطلع بالدرجة الأولى البلدان الاسلامية وأعضاء منظمة المؤتمر الاسلامي على الوضع الحالي لأذربيجان كدولة مستقلة، وفي نفس الوقت، أن نتوصل الى اتخاذ قرارات معينة حول الاوضاع في أذربيجان منتفعين بإمكانيات هذا الاجتماع.

ولا شك في ان أهم مسألة بالنسبة لنا على الصعيد الدولي كان عدوان أرمينيا على أذربيجان وضرورة اطلاق العالم على مدى اضرار كبيرة ألحقها هذا العدوان خلال مدة أكثر

من السنوات الست السابقة بالجمهورية الأذربيجانية والشعب الأذربيجاني وخسائر تكبدها بلدنا وأية معانات يعانيتها وصعوبات كبيرة يواجهها سكان أذربيجان. لذلك فكان هدفنا هو اتخاذ قرار حول عدوان أرمينيا على أذربيجان ومناقشة مسألة تقديم المساعدات الى بلدنا من قبل منظمة المؤتمر الاسلامي والدول المنضمة اليها بسبب مثل هذه الاوضاع الشاقة في أذربيجان ايضا.

ولم يكن من السهل اعداد هذه القرارات اثناء الفترة التحضيرية. كانت ثمة عوامل وحتى دولة كانت تعرقل هذا ايضا. كما تعلمون انه يتم تبني قرار على اساس توافق الآراء في مثل تلك الاجتماعات الدولية. اذا لا يوجد التوافق، أي موافقة دولة ما فيمكن الا يتخذ اي قرار. كانت ثمة دولة مثل هذه وانها ما كانت تتفق على الفكرة القائلة بان أرمينيا دولة معتدية على أذربيجان. لذلك فاننا قمنا بمزيد من الاعمال اثناء الفترة التحضيرية. وكثفنا نشاطنا تكتيافا أكثر عندما وصلنا الى الدار البيضاء ورأينا ان هذا القرار يواجهه الخطر الى حد ما. وتمت مناقشة هذه المسألة في لقاء وزراء الخارجية وتوصلنا الى إزاحة تلك العراقيل.

كما تعلمون ان مؤتمر القمة بدأ في الساعة السابعة مساء في ١٣ من ديسمبر. لذا فاننا قررنا ان نلتقي رؤساء الدول طوال اليوم. اني التقيت عدد غير قليل من رؤساء الدول. وطرحنا تلك المسألة في نفس الاجتماعات ايضا. وقلت لرؤساء الدول ان أمامنا قرارا مثل هذا وقد يمنعون من تبنيها. ويجب الحيلولة دون هذا. اننا قمنا بهذه الأعمال ايضا.

في نهاية المطاف وعندما بدأ الاجتماع عمله فتولدت لدينا ثقة في ان قرارنا سيتم تبنيه. لكننا كنا ننتظر هذا حتى ختام الاجتماع. والحمد لله ان الأعمال التي قمنا بها لم تذهب هدرًا وتأتي بنتائجها واتخذ مؤتمر القمة الاسلامي السابع قرارا حازما ومفصلا جدا حول عدوان أرمينيا على أذربيجان. يشمل هذا القرار الى عدوان أرمينيا وي طرح مسألة انسحاب القوات المسلحة لأرمينيا من الاراضي الأذربيجانية المحتلة بدون شروط وقيود وعودة اللاجئين الى ديارهم. فيما يتعلق بمشكلة من المشاكل الصعبة الموجودة في المفاوضات مع أرمينيا أي قضية تحرير منطقتي شوشا ولاشين فأشيرت اليها هناك بصورة ملموسة. لذلك فان اتخاذ هذا القرار في مؤتمر القمة الاسلامي السابع وهو الاجتماع الرفيع المستوى الثاني من نوعه بعد مرور مدة قصيرة، اي نحو ١٠-١٥ يوما على انعقاد الاجتماع الرفيع المستوى في بودابست، انه بلا شك، حدث كبير بالنسبة لنا واعتقد انه حدث تاريخي وستكون له أهمية كبيرة.

أما القرار الثاني حول تقديم المساعدات الى أذربيجان من قبل الدول الاسلامية بسبب الأوضاع الحالية في أذربيجان وعدوان أرمينيا ونزوح أكثر من مليون لاجئ فانه مهم جدا بالنسبة لنا ايضا. واعتقد ان هذه الدول ستساعدنا بموجب ذلك القرار. ويصعب علينا ان نقول من والى اي حد سيساعدنا. على اي حال، ان الجوانب المعنوية للمساعدات أفضل من جوانبها المادية. اذن، تدرك هذه الدول شقاوة الوضع في أذربيجان وتبين هذا وفي نفس الوقت تعلن استعدادها لتقديم المساعدة.

واتخذ مؤتمر القمة الاسلامي السابع قرارا ختاميا هاما ايضا. ان عددا كثيرا من المسائل، اي المسائل الرئيسية التي تمت مناقشتها فقد وجدت عكسها في هذا القرار ايضا. مع هذا، فقد احتوت الوثيقة الختامية ايضا المسألة المتعلقة بأذربيجان، قضية ناغورني كاراباغ،

هذا فان الاقتتال في طاجكستان وأفغانستان وقضيّتي كشمير وفلسطين وعدوان أرمينيا المستمر منذ ٦ سنوات على أذربيجان والعشرات من القضايا الأخرى تثير اليوم قلقاً شديداً جداً. ان ذكر جميع القضايا المؤلمة لقارة آسيا على مضض منه يبعث فينا السلوان الكثير وكذلك يجعلنا متفائلين لحلها.

ان المساعدات المالية والسياسية للبلدان الاسلامية الصديقة والشقيقة قد تسهل تسهيلا كثيرا تسوية هذه القضايا التي نواجهها. ونتمنى ان تعزز منظمة المؤتمر الإسلامي نفوذها ومساعدتها للمساعدة على إزالة التوتر الموجود وإخماد بؤر الحرب وعودة المشردين الى مواطنهم الام، ولحد من إراقة دماء الناس الأبرياء.

واسمحوا لي بان أؤكدكم على ان الدول الاسلامية لمنطقة آسيا، من جملتها أذربيجان ستكثف باطراد مساعيها في نشاط منظمة المؤتمر الإسلامي وكذلك في تنفيذ القرارات المتخذة في مؤتمر القمة بشكل متتال وسوف لا تدخر جهودا لرفع نفوذ هذه المنظمة أكثر فأكثر.

أني اهنئكم مرة أخرى بمناسبة اختتام مؤتمر القمة الاسلامي السابع بنجاح. وأتمنى السعادة والأمان لكم ولشعوبكم وأخواننا وأخواتنا المسلمين.

وأريد أن أعرب بكل اطمئنان عن ان منظمة المؤتمر الإسلامي ستكثف نشاطها تكثيفا أكثر وستزداد قوة وستشغل مكانا مميزا ومستحقا لها في السياسة العالمية.

جريدة "أذربيجان"، ٢٠ ديسمبر عام ١٩٩٤

التصريح الصحفي الذي أدلى به حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية بعد اختتام مؤتمر القمة الاسلامي السابع

المملكة المغربية، ١٥ ديسمبر عام ١٩٩٤

اني القيت كلمات عن الدول الآسيوية بمناسبة اختتام مؤتمر القمة. واعتقد ان هذا هو العناية والاحترام الذين أبدوا للجمهورية الأذربيجانية وشعبها. واقدره هكذا. اني ممتن كبير الامتنان، لانه تيسر لي ان ألقى خطابا هنا عن الدول الآسيوية.

هذا واتخذت هنا قرارات مهمة وحازمة جدا، من بينها ٣ قرارات متعلقة بأذربيجان، وهي حول إدانة عدوان أرمينيا على أذربيجان، وتقديم مساعدات مالية وإنسانية من قبل الدول الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي، لجمهوريتنا بسبب الوضع الشاق في أذربيجان وثالثا يحتوي البيان الختامي قسما واسعا حول عدوان أرمينيا على أذربيجان. ان الأضرار التي ألحقها هذا العدوان بأذربيجان ومقتل الناس وتدمير أراضيها وجدت عكسها بشكل مفصل في ذلك القسم. في نفس الوقت يطالب البيان بانسحاب القوات المسلحة لأرمينيا من الاراضي الأذربيجانية بدون شروط وقيود. كذلك أدرجت مسألة تحرير منطقتي شوشا ولاشين على هذا البيان. وكل هذا مهم جدا بالنسبة لنا.

فقد اتخذت في هذا الاجتماع عدد غير قليل من القرارات حول النقاط الساخنة الموجودة في العالم الإسلامي برمته. ان البيان الختامي هو الآخر كبير جدا وكثير الاقسام. وجدت كل المسائل عكسها هناك. لذلك فاني لا أرتاب في انه سيثير ردود الأصوات الكبيرة عبر العالم كله. وسيؤثر هذا على السياسة العالمية الى حد ما.

...بعد اختتام مؤتمر القمة التقيت العاهل المغربي الملك الحسن الثاني. تحدثنا حول نتائج المؤتمر، وفي نفس الوقت حول العلاقات الثنائية بين المملكة المغربية وأذربيجان ودعاني الملك الحسن الثاني الى زيارة رسمية للمملكة المغربية. وأضاف انه يتمنى جدا ان تتحقق هذه الزيارة بعد انتهاء شهر رمضان. وأعلن ان هذه الزيارة ضرورية جدا لتطوير العلاقات الأذربيجانية المغربية. ثمة بعض المسائل ويجب مناقشتها. واني قبلت هذا الاقتراح بامتنان وقلت بانني سأستفيد من كل بد من هذه الدعوة.

جريدة "أذربيجان"، ٢٠ ديسمبر عام ١٩٩٤

كلمة الترحيب التي ألقاها حيدر علييف الرئيس الأذربيجاني عن الدول الآسيوية في الجلسة الختامية من مؤتمر القمة الإسلامي في الدار البيضاء

١٥ ديسمبر سنة ١٩٩٤

رئيس الاجتماع المحترم!

أصحاب الجلالة!

أصحاب السمو!

الأخوات والأخوة الأعزاء!

اني أتشرف جدا بإلقاء كلمة عن المجموعة الآسيوية في منظمة المؤتمر الإسلامي وأقدر هذا تقديرا عاليا مستفيدا من الفرصة المتاحة لي. وانتهازا منا لهذه الفرصة نبدي امتناننا العميق لأخي العزيز صاحب الجلالة الملك الحسن الثاني أحد مؤسسي منظمة المؤتمر الإسلامي ورجل السياسة الفذ الذائع صيته عبر العالم وكذلك في شخصه للشعب المغربي الصديق والشقيق على عملهما الدؤوب والانتباه والعناية الذين أبداهما لنا.

اننا شهدنا مؤخرا الأعمال المثمرة والمفيدة جدا التي قام بها حميد القابضين الأمين العام لمنظمة المؤتمر الإسلامي والأمانة على وجه العموم في مجال توثيق التآخي توثيقا كثيرا بين بلادنا واني أعرب عن شكرنا الصميمي على كل هذا. وأمل في ان مؤتمر القمة الإسلامي السابع في الدار البيضاء سيكون مرحلة جديدة في تعزيز التضامن بين المسلمين في العالم أكثر فأكثر، وفي ازدياد سمعة وقدرة الدول الإسلامية. كما يخلق المؤتمر امكانيات رحبة في فهم الصعوبات والقضايا التي يواجهها العالم الإسلامي فهما أدق من قبل الرأي العام العالمي.

علي أن أذكر بمشاعر الامتنان العميق ان مؤتمر القمة الإسلامي السابع يتميز بالنشاط المتزايد لجميع الدول الإسلامية وخاصة، البلدان الواقعة في قارة آسيا، ويتمثلها بشكل أوسع في منظمة المؤتمر الإسلامي. ان ارتفاع عدد الأعضاء في صفوف منظمة المؤتمر الإسلامي من ٤٥ الى ٥٢ هو دليل جلي على ما قلته.

ولا ريب في ان القرارات التي اتخذناها هنا ستكون خطوة وجيهة لحل القضايا العالقة للعالم الإسلامي بأسره وعلى الخصوص البلدان الإسلامية لقارة آسيا. اما عدد من البلدان الإسلامية الحديثة الاستقلال في قارة آسيا، من جملتها أذربيجان فان كلها في أمس الحاجة الى انتباه وعناية منظمة المؤتمر الإسلامي. لان هذه البلدان تواجه سواء المشاكل الصعبة الموروثة عن الماضي، أو الصعوبات الموضوعية التي تتولد من الاستقلال الذي يزداد ثباتا. من بينها الازمة الاقتصادية المتفاقمة والصعوبات التي تخلقها الفترة الانتقالية المرتبطة بتغيير النظام الاجتماعي السياسي والحروب والحصار الاقتصادي والضغط السياسي الشتى التي تعرضت لها بعض الدول.

في ختام كلامي أعلن اني مخلص للتضامن القائم بيننا ومبادئ منظمة المؤتمر الإسلامي وأهدافها وأدعو الجميع الى توحيد جهودهم من أجل السلام والاستقرار والترف. وأتمنى لكم جميعا ولشعوبكم السعادة والأمان. وأشكركم لإصغائكم.

جريدة "أذربيجان"، ١٦ ديسمبر عام ١٩٩٤

تقع في موقع جيوسياسي هام بين أوربا وآسيا، بين القوقاز والشرق الأوسط احتلت دائما مركز الصدارة لعدد غير قليل من الدول ولعبت دور الجسر بين الحضارات المختلفة. هذا وفقدت أذربيجان دولانيتها نتيجة للحروب الطويلة بين الدول في أوائل القرن التاسع عشر وفيما بعد تحول إلى جزء من الاتحاد السوفييتي السابق. خلال هذه السنوات واجه إيماننا الإسلامي المحن الجدية وما استطاع الشعب الأذربيجاني أن يعبر عن مشاعره الدينية علنا. لكننا كتمنا هذه المشاعر في باطننا وحفظناها واعتقدنا ديننا ولو في أصعب الأوقات.

عُدنا إلى جذورنا من جديد بحصولنا على الاستقلال في سنة ١٩٩١ بعد انهيار الاتحاد السوفييتي وتوصلنا إلى حريتنا الدينية. ودخلت أذربيجان في نفس السنة بالذات منظمة المؤتمر الإسلامي وانها تشارك بنشاط في تدابيرها وتتعاون مع جميع هيئاتها. بعد انتخابي رئيسا للجمهورية الأذربيجانية المستقلة زرت مدينتي مكة والمدينة محققا فريضتي الإسلامية وسجدت الهرمين الشريفين واعتمرت العمرة. اني بوصفي رئيس الجمهورية الأذربيجانية أعلق أهمية كبيرة على إقامة الروابط الشخصية مع اخوتي المسلمين رؤساء الدول المسلمة وتعزيز التضامن بيننا. اني على ثقة في ان اجتماع قمة مراکش سيساهم في توسيع وتعميق التعاون بين أذربيجان والعالم الإسلامي بأكمله.

السادة الكرام!

على ما تعلمون ان الشعب الأذربيجاني تعرض للعدوان من قبل جمهورية أرمينيا المجاورة، الأمر الذي أدى إلى احتلال أكثر من ٢٠ بالمئة من الأراضي الأذربيجانية. وتم إخماء أقدم آثار ثقافية وتدمير كل المساجد وتدنيس قبور المسلمين وإحراق نسخ القرآن الكريم. يتم محو جميع آثار أقدم حضارة إسلامية من وجه الأرض. هذا وقتل أكثر من ٢٠ ألف شخص من أبناء شعبي وأصيب قرابة ١٠٠ ألف شخص منهم بجروح وأصبحوا معلولي الحرب، وتم تشريد أكثر من مليون أذربيجاني من ديارهم الأم وتم تدمير وإحراق بيوتهم. شهد هؤلاء الناس، من بينهم الأطفال والنساء والعجائز كل أهوال المجزرة التي ارتكبتها المعتدون الأرمن وفقدوا أقرباءهم. وانهم يعيشون الآن في وضع لا يطاق في المخيمات في ظروف الشتاء القاسية، ويتجمدون من البرد وتصيبهم الأمراض المعدية ويحتاجون إلى الغذاء والدواء والألبسة.

هذا فاننا نقدر تقديرا عاليا نشاط منظمة المؤتمر الإسلامي التي أدانت في قرارها عدوان الجمهورية الأرمينية على أذربيجان المستقلة. وأرسلت نداءات مناسبة إلى المنظمات الدولية التي تساهم في مسألة تسوية هذا النزاع. وأعتقد انه يجب مواصلة اتخاذ مثل هذه التدابير واننا نراهن آمالا كثيرة على ان كل عضو في منظمة المؤتمر الإسلامي سيدعم هذه التدابير.

وطرح في لقاءنا مشروع قرار حول النزاع الأرمني الأذربيجاني. اني أدعوكم جميعا إلى أن تؤيدوا هذا المشروع.

في الأزمنة الأخيرة تم التوصل إلى وقف إطلاق النار بين أرمينيا وأذربيجان. اما اجتماع قمة بدابست لمجلس الأمن والتعاون في أوربا فاتخذ قرارا مهما حول إنشاء قوات

حفظ السلام المتعددة القوميات وإرسالها إلى منطقة النزاع. وأصبح هذا ممكنا بفضل جهود الدول الاعضاء في مجلس الأمن والتعاون في أوربا وتعاوننا البناء معهم. للتوصل إلى التسوية الكاملة للنزاع يجب إبرام اتفاقية سياسية تنص على انسحاب جميع الوحدات المسلحة الأرمينية من الأراضي الأذربيجانية وعودة اللاجئين إلى ديارهم الأم وإعادة سيادة كل أراضي أذربيجان.

لكن جمهورية أرمينيا ترفض تنفيذ القرارات ذات الصلة لمجلس الأمن لدى منظمة الأمم المتحدة حول تحرير الأراضي المحتلة.

ان التضامن الدولي وممارسة الضغط على المعتدي على الصعيد الدولي مهمان للغاية من أجل التوصل إلى السلام حاليا. ويجب على منظمة المؤتمر الإسلامي بكونها منظمة ذات نفوذ وكل عضو فيها أيضا ان تمارس الضغط عليه. لذلك، مشاركو اللقاء المحترمون، فاني أتوجه اليكم وأرجوكم ان تعلنوا إرادتكم السياسية بحزم وتؤيدوا نضالنا العادل من أجل وحدة أراضي الدولة الأذربيجانية.

هذا واني أشكر من هذا المنبر العظيم اخوتنا رؤساء كل من تركيا وإيران وباكستان والمملكة العربية السعودية وعدد غير قليل من البلدان الأخرى ورئيس منظمة الإغاثة الإسلامية. انهم زودوا اللاجئين بالبضائع الأكثر ضرورة معلنين موقفهم على الفور من مأساة شعبنا ولا يزالون اليوم يقدمون لنا المساعدات.

اني ممتن للجميع الذين ما تركونا في الضيق. لكن كل سبع شخص من سكان بلدنا لاجئ الآن. ان الوضع الإنساني شاق للغاية واننا في أمس الحاجة إلى المساعدات وأتوجه اليكم للمساعدات.

هذا ولا تزال الجمهورية الأذربيجانية تواجه أزمة اقتصادية وسياسية شاقة نتيجة للحرب التي طالت ٦ سنوات. رغم الجروح والأضرار المادية الفادحة التي ألحقها الحرب بشعبنا واقتصاد بلدنا نبذل كل ما في وسعنا من أجل التوصل إلى السلام والاستقرار.

في ٢٠ سبتمبر من هذه السنة وقعنا على معاهدة مع عدة شركات عملاقة عالمية حول الاستغلال المشترك لحقول النفط الموجودة في القطاع الأذربيجاني من بحر قزوين. وهذا يظهر ان أذربيجان منفتحة أمام الاستثمارات الأجنبية والتعاون الاقتصادي والتكامل مع الاقتصاد العالمي. رغم الظروف الشاقة التي نشأت بسبب الحرب فاننا نسير قدما بعزم في سبيل تحقيق الإصلاحات وإنشاء الاقتصاد القائم على متطلبات السوق ونسعى إلى تحسين المستوى المعيشي لشعبنا. أصحاب الجلالة!

أثناء خطابي قد تحدثت عن معانات وآلام شعبي. مع هذا وتقلقني أيضا آلام ومعانات الشعوب الأخرى بغض النظر عن انتماءاتها القومية واديانها في البوسنة والهرسك وكشمير وفلسطين وفي كل نقط ساخنة للعالم. أما الوضع الذي نشأ في الأوقات الأخيرة في البوسنة والهرسك فيثير قلقا خاصا وانقباض القلب. ازداد القتل والدمار هناك بشكل مريع. لذلك وعلينا أن نستفيد من كل امكانياتنا ونبذل كل ما في وسعنا للتوصل إلى إيقاف المذبحة الدموية على الفور والتسوية العادلة لهذا النزاع.

خطاب الرئيس الأذربيجاني حيدر علييف في اجتماع قمة الدار البيضاء لرؤساء الدولة والحكومة للبلدان الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي

١٣ ديسمبر سنة ١٩٩٤

السيد الرئيس المحترم!

رؤساء الدول والوفود المحترمون!

قبل كل شيء أشكر العاهل المغربي صاحب الجلالة الملك الحسن الثاني من صميم القلب على حسن التنظيم لاجتماع رؤساء الدول الأعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي. وأرحب بكل امتنان بكم بوصفكم مشاركي هذا الاجتماع المحترم باسم الشعب الأذربيجاني. وأتمنى لكم ولشعوبكم السعادة والرفاه وأبدي لكم احترامي وتكريمي. يمكننا أن نفتخر عن حق أن العالم الإسلامي ساهم بنصيبه المستحق له في الحضارة البشرية، منذ عدة سنوات ويساعد على تطورها المعنوي وتحسينها.

تجري اليوم في العالم عمليات معقدة ومتناقضة: تتواجه الميول الإيجابية مثل الحيلولة دون الحرب الكوكبية المدمرة وإرساء الحجر الأساسي الجديد لأمن العالم ازدياد الصراعات الإقليمية، والنزعة القومية العدائية وتحديات العهد الأخرى. ان بلداننا في بؤرة هذه العمليات وعلينا ان نساعد بشكل يليق بنا ونبذل جهودنا لتدعيم الأمن الدولي وانتصار قوى السلام والتقدم. من أجل هذا وعلينا أن نقوم بازاحة العراقيل أمام تطور البلدان الإسلامية ونمد يد المساعدة على بعضنا البعض ونحول دون الانشقاق والعزلة ونساعد اخوتنا الذين وقعوا في الضيق ونخمد نيران الحروب الدموية والصراعات المسلحة.

ويمكننا ان نفتخر بان منظمة المؤتمر الإسلامي هي الأخرى تخدم هذه الأهداف النبيلة بالذات. ان هذه المنظمة التي تضم ٥٢ دولة لآسيا وإفريقيا وأوروبا تملك أكثر من مليار نسمة من السكان وقدرات معنوية وسياسية واقتصادية وعلمية وثقافية هائلة. اما اتخاذ التدابير اللازمة التي تقوم على العدل من اجل الحفاظ على التضامن والتعاون المتعدد الجوانب والسلام والأمن بين بلداننا فهي المبادئ الرئيسية لمنظمة المؤتمر الإسلامي وهي وجدت تعبيرها في ميثاقها.

قد صارت منظماتنا عاملا هاما في السياسة العالمية خلال السنوات الخمس والعشرين المنصرمة وانها تؤثر تأثيرا وجيها على تسوية القضايا العالمية والإقليمية للعالم العصري. لكن يجب الاعتراف باننا لم نستطع ان نستفيد من الامكانيات الهائلة للعالم الإسلامي ومنظماتنا بعد بشكل كامل وعلى مستوى مرغوب فيه. يمكننا وعلينا ان نلعب دورا اوجه ومؤثرا ليس في عمل التقدم لشعوبنا فقط ، فحسب بل للعالم برمته.

السادة الكرام!

على ما تعلمون ان الشعب الأذربيجاني الذي له تاريخ متعدد القرون وقرات معنوي ومادي غني أصبح حتى منذ القرن السابع الميلادي جزءا للعالم الإسلامي. ان أذربيجان التي

اقليمية من هذا النوع له اهمية واذا استطاعت مثل كل هذه المنظمات ان توحد جهودها في النهاية فيمكن ان يسود السلام في العالم دائما ويتم توفير الأمان والأمن في العالم. لذلك فاني أذهب الى مؤتمر القمة الإسلامي هذا بشغف ولا ريب في اني انتظر شيئا كثيرا من هذا الاجتماع. وذلك لان منظمة المؤتمر الاسلامي اتخذت قرارا في اجتماعها السابق ايضا حيث أدانت عدوان ارمينيا على أذربيجان ووجهت نداءات الى المنظمات الدولية في هذا الصدد. اننا ننتظر اتخاذ قرار من هذا النوع في هذه المرة ايضا.

على ما تعلمون ان منظمة المؤتمر الاسلامي تضم ٥٢ دولة. ان المؤتمر اللاحق يعطي فرصة مواتية لاقامة علاقات مباشرة بين رؤساء هذه الدول وأذربيجان المستقلة. اننا نحتاج الى مثل هذه العلاقات. لانه يجب ان يتم اتخاذ مزيد من الاعمال لاطلاع العالم بأسره على أذربيجان وعلان وضعها الحالي امام العالم برمته. ويعتبر البعض من بيننا ان الكثيرين يعرفون كما نعرف معلومات حول حياتنا وقضية عدوان ارمينيا على أذربيجان. لكن الامر في الحقيقة ليس هكذا. اني اعلم وكذلك شاهدتم عندما كنت في عدد غير قليل من البلدان ان الناس في البلدان الكثيرة إما لا يعرفون المصائب التي تعاني منها جمهوريتنا وإما لا يستطيعون ان يدركوا مدى جديتها وخطورتها للأمن العالمي وخاصة لحاضر ومستقبل أذربيجان. لذلك فاننا سنذكر هذه المسائل في الاجتماع اللاحق وفي الوقت نفسه سأجري محادثات واسعة بهذا الصدد في اللقاءات الثنائية مع رؤساء البلدان الإسلامية. ان هذه اللقاءات الثنائية لها اهمية في إقامة وتطوير العلاقات الاقتصادية بين الجمهورية الأذربيجانية وتلك البلدان ايضا. لهذا السبب بالذات فاني اعتبر هذه الزيارة زيارة مهمة جدا. لنر، بأية نتائج سنأتي زيارتنا.

جريدة "أذربيجان"، ١٣ ديسمبر عام ١٩٩٤

مؤتمر القمة الإسلامي السابع بالدار البيضاء، المملكة المغربية – عام ١٩٩٤

الحديث الصحفي الذي أدلى به حيدر علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية في مطار بينا عند مغادرته الى مراكش للاشتراك في مؤتمر القمة الإسلامي

١٢ ديسمبر عام ١٩٩٤

حيدر علييف: لا شك في ان لكل اجتماع القمة اهمية كبيرة. بالطبع ان اجتماع قمة بدابست لمجلس الأمن والتعاون في أوروبا له اتجاه آخر وهدف آخر. كما ذكرت في خطاباتي هناك وثم قلت في أحاديثي الصحفية بان مجلس الأمن والتعاون في أوروبا منظمة كبيرة لتعزيز السلام والاستقرار والأمن ليس فقط في أوروبا، فحسب وعامة في كل العالم ايضا. لذلك فان اجتماع قمة بدابست يكتسب اهمية عالمية. ان اجتماع القمة هذا لمجلس الأمن والتعاون في أوروبا جاء مهما جدا خاصة بالنسبة لاذربيجان حيث تم اتخاذ قرار حول الأوضاع في جمهوريتنا وعدوان أرمينيا على اذربيجان واني على ثقة في ان هذا القرار سيتحقق في القريب العاجل بصورة متواصلة.

أما الآن فسينعقد في مراكش مؤتمر القمة الإسلامي. ويكتسب هذا الاجتماع هو الآخر أهمية كبيرة جدا. لانه سيحتفل بذكرى مرور ٢٥ سنة على تأسيس منظمة المؤتمر الإسلامي. لا ريب في ان عدد أعضاء هذه المنظمة ما كان في هذا الحد عند تأسيسها. لكن هذه المبادرة كانت خطوة مهمة جدا لتأمين التضامن بين البلدان الإسلامية والعالم الإسلامي وتطوير العمليات الجارية في العالم. فقد اجتازت منظمة المؤتمر الإسلامي طريقا طويلا خلال ٢٥ سنة ولا شك في أنه كانت لها خدمات كبيرة. وهي بدون شك صاحبة الفضل في هذه الامور. انها ساهمت بنصيبها في ضمان السلام والاستقرار والامن في العالم وبذلت جهودها لهذا. كما نبدي احتراما كبيرا لهذه المنظمة.

هذا واني اسافر للاشتراك في مؤتمر القمة الإسلامي هذا وانا ألبى بمشاعر الامتنان الشديد دعوة صاحب الجلالة العاهل المغربي الحسن الثاني. اما البلدان الإسلامية فانها تشكل جزءا كبيرا للعالم. ان مجمل سكانها أكثر من مليار نسمة. وتشارك منظمة المؤتمر الإسلامي في العمليات العامة البشرية من جهة وتسعى الى معالجة المشاكل الخاصة بالبلدان الإسلامية من جهة أخرى مستفيدة من القدرات المشتركة لهذه البلدان. واعتقد شخصيا ان كل منظمة

ليس من باب الصدفة ان موقف الدول الاعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي لعب دورا حاسما في تبني قرار بشأن "الوضع في الاراضي الأذربيجانية المحتلة" قدمه الوفد الأذربيجاني في الجلسة الثانية والستين للجمعية العامة لدى منظمة الأمم المتحدة في ١٤ مارس لسنة ٢٠٠٨.

ويخطط حاليا عقد عدة تدابير جديدة في اطار منظمة المؤتمر الإسلامي في باكو، من جملتها سيعقد مؤتمر تحت عنوان "توسيع دور النساء في حوار الحضارات بمبادرة السيدة مهربان علييفا السفيرة ذات النوايا الحسنة لليونيسكو والايونيسكو في شهر يونيو عام ٢٠٠٨. أخذا بعين الاعتبار لما قيل أنفا يمكن القول متأكدا ان تعاوننا مع منظمة المؤتمر الإسلامي تلعب دورا مهما في علاقاتنا المتعددة الجوانب. من هذا المنظور فان كتاب "أذربيجان في صفوف منظمة المؤتمر الإسلامي" النشر الجديد لمركز البحوث لتراث حيدر علييف حول علاقات بلدنا مع تلك المنظمة مأخذ وجيه وقيم للخبراء من جهة وللمتخصصين الشباب الراغبين في استقصاء هذا الموضوع في المستقبل من جهة أخرى.

بفائق الاحترام

وزير الخارجية للجمهورية الأذربيجانية

إلمار محمدياروف

كان إطلاع المجتمع العالمي على أسباب وأغراض العدوان الأرميني ونتائجه الفادحة، مع هذا لم تقتصر الأمور على معالجة هذه القضية فقط في عملية التعاون مع منظمة المؤتمر الإسلامي وأصبح من الأولويات تطوير علاقات التعاون المتبادل المتعدد الجوانب.

أما اشتراك السيد الهام علييف رئيس الجمهورية الأذربيجانية في مؤتمر القمة الإسلامي الطارئ الثالث، المنعقد في مكة في ديسمبر عام ٢٠٠٥ وانعقاد الدورة الثالثة والثلاثين لاجتماع وزراء الخارجية لمنظمة المؤتمر الإسلامي بباكو في الفترة ما بين ١٩-٢١ يونيو عام ٢٠٠٦ بمبادرته وانعقاد اجتماع وزراء السياحة للبلدان الاعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي بباكو واستضافة أذربيجان المؤتمرات مثل مؤتمر "دور وسائل الاعلام في تطور التسامح والتفاهم" وغيرها من التدابير فيمكن تقدير كل هذا كجزء من السياسة المؤمناً أنفاً.

وتتعاون أذربيجان بشكل وثيق مع المنظمات المختلفة لمنظمة المؤتمر الإسلامي، خاصة الإيسيسكو (المنظمة الإسلامية للتربية والثقافة والعلوم). من هذا المنظور فإن نشاط مهربان هانم علييفا رئيسة مؤسسة حيدر علييف ونائب المجلس الوطني والسفيرة ذات النوايا الحسنة لليونيسكو مستحق للتقدير الخاص. ونتيجة لهذا النشاط قدم عبد العزيز بن عثمان التويجري المدير العام للإيسيسكو في ٢٦ نوفمبر عام ٢٠٠٦ شهادة حول منح اسم السفير ذي النوايا الحسنة للإيسيسكو الى السيدة مهربان علييفا لنشاطها في تحالف الحضارات. من الطريف ان اول مرة استحققت لهذا الاسم السامي للمنظمة التي تضم البلدان الاسلامية انما هي السيدة الأولى لأذربيجان.

ويمكنني ان أقول بوصفي رئيس مصلحة السياسة الخارجية ان عدة دول غربية ابدت اهتماماً صارماً لعقد هذا المؤتمر في باكو بالذات عشية الدورة الثالثة والثلاثين لاجتماع وزراء الخارجية للبلدان الاعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي وبعدها. ومما يعبأ به ان انتعاش العلاقات بين الولايات المتحدة الامريكية ومنظمة المؤتمر الإسلامي صادف لذلك الحين بالذات.

وعلي ان أشير الى ان نظرائي في منظمة المؤتمر الإسلامي لا يزالون يتوجهون اثناء لقاءاتنا المتتالية التي ببناء يؤكّدون فيه ان جمال عاصمتنا الحبيبة اعجبهم وان التدبير تم تنظيمه على المستوى العالي.

ويجب هنا الإشارة الى حدث مهم آخر. فان مؤتمر القمة الإسلامي الحادي عشر، المنعقد في السنغال في الفترة ما بين ١٣-١٤ مارس لهذه السنة تبني مرة أخرى قرارات تستجيب تماماً لمصالح أذربيجان وان الدول الاعضاء أدانت بشدة مجدداً العدوان الأرميني في البيان الختامي المكرس لنتائج المؤتمر وطالبت بالانسحاب الفوري وغير المشروط من الأراضي الأذربيجانية المحتلة.

مما يعبأ به انه تم تبني ميثاق جديد لمنظمة المؤتمر الإسلامي في هذا الاجتماع التاريخي وان تثبيت البند المتعلق بالدعم الحازم من قبل الدول الاعضاء لحق الدول المحتلة في اعادة وحدة أراضيها في قسم الأهداف والأغراض للوثيقة الرئيسية لهذه المنظمة الدولية نتيجة العمل الهادف والموقف الملح للوفد الأذربيجاني يكسب أهمية لا مثيل لها في توجيه نهج السياسة الخارجية المقبلة بالنسبة لبلدنا.

مجموعة البلدان الإسلامية برحاء الأمين العام لمنظمة المؤتمر الإسلامي وكذلك بعض الدول الأعضاء فقد أدى إلى زيادة موقف أذربيجان توطيداً داخل المنظمة ورفع امكانية دعمها من قبل الدول الأعضاء. نتيجة لهذا، تم تبني قرار سياسي "حول النزاع القائم بين أرمينيا وأذربيجان" في الدار البيضاء لأول مرة في تاريخ مؤتمرات القمة الإسلامية ومنذ ذلك الحين تم التوصل إلى إدراج موضوع "النزاع القائم بين أرمينيا وأذربيجان" بشكل متتال إلى قائمة المسائل التي تتم مناقشتها في إطار تعاون منظمة المؤتمر الإسلامي مع منظمة الأمم المتحدة. ويجب الإشارة إلى ان اجراءات تبني هذا القرار حينذاك ما كانت تجري سهلة وما كانت تلقى موقفاً ملموساً. نتيجة العمل الهادف الذي أجري سواء مع الامانة العامة لمنظمة المؤتمر الإسلامي أو الدول الأعضاء ادرج خلال مدة قصيرة قراران آخران في إطار منظمة المؤتمر الإسلامي إلى جدول أعمالها - وهما قرار بشأن تقديم المساعدات الاقتصادية إلى أذربيجان وقرار بشأن تدمير الآثار الثقافية الإسلامية الأذربيجانية من قبل المعتدين الأرمن واجمعت كل الدول الاعضاء على إقرارهما في مؤتمرات القمة التالية.

وعليه فيجب الإشارة إلى ان تغيير عنوان القرار السياسي وتعزيزه أكثر وتبنيه تحت عنوان قرار "بشأن عدوان أرمينيا على أذربيجان" لأول مرة في الدورة الرابعة والعشرين لاجتماع وزراء الخارجية لمنظمة المؤتمر الإسلامي المنعقدة في جاكارتا في ديسمبر عام ١٩٩٦ وفي مؤتمر القمة الإسلامي الثامن المنعقد في طهران في ديسمبر عام ١٩٩٧ كنتيجة العمل الدؤوب انما لعب دوراً مهماً في اتخاذ الدول الاعضاء موقفاً ملموساً ومناسباً لمصالح أذربيجان امام المجتمع العالمي.

علينا ان نذكر ورغم ان الطرف الأرميني اعرب عن احتجاجه للدول الاعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي بسبب إدانة الدول الاعضاء بالعدوان الأرميني بشدة في القرار السياسي والمطالبة بالانسحاب الفوري وغير المشروط لقوات الاحتلال من الاراضي الأذربيجانية المحتلة والتقارير السنوية العادية للأمين العام بشأن هذه القضية والادعاءات المنصوص عليها في البنود ذات الصلة للبيانات الختامية المتخذة في الاجتماعات المنعقدة في إطار منظمة المؤتمر الإسلامي، كذلك تقدير الانتخابات غير الشرعية المختلفة التي اجريت في "جمهورية ناغورني كاراباخ" المزعومة كعامل متناقض لقواعد القانون الدولي وغير معترف من قبل البلدان الاعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي فأنار هذا رد الفعل لهذه البلدان وتم تقديم المساعدات الإنسانية الواسعة التي كانت ضرورية جداً لأذربيجان حينذاك من قبل هيئات منظمة المؤتمر الإسلامي من جهة والدول الاعضاء من جهة أخرى وفقاً للقرارات والمقررات المذكورة.

مع هذا فان أذربيجان هي الأخرى بدورها اتخذت دائماً موقفاً بناء وأظهرت موقفها الملموس والثابت في المناقشات المتعلقة بالقضايا الرئيسية للشعوب الإسلامية وفي تبني القرارات والمقررات، خاصة تجاه الصراع العربي الإسرائيلي وقضية فلسطين التي تعتبر هدفاً رئيسياً في انشاء ونشاط منظمة المؤتمر الإسلامي.

في السنوات الأخيرة دخلت العلاقات بين الجمهورية الأذربيجانية ومنظمة المؤتمر الإسلامي الى مرحلة جديدة كيفية. ولا شك في ان الهدف الرئيسي من السياسة الخارجية لأذربيجان التي كانت في حالة الحرب في السنوات الأولى من بدء عضويتها في المنظمة

القراء المحترمون!

إن تطوير علاقات التعاون بين الجمهورية الأذربيجانية ومنظمة المؤتمر الإسلامي من الاتجاهات الأولوية في نهج السياسة الخارجية لبلدنا ويكسب أهمية استراتيجية. بعد إعادة دولتنا استقلالها أصبحت أول جمهورية من بين الجمهوريات السوفييتية السابقة تقدمت ببناء حول انضمام إلى عضوية منظمة المؤتمر الإسلامي وقبلت عضويتها في ديسمبر عام ١٩٩١.

إن التوصل إلى دعم البلدان الإسلامية للموقف العادل لبلدنا الذي تعرض للعدوان الأرمني وكانت إمكانياته الإعلامية والدعائية ضعيفة وناقصة وإطلاع المجتمع العالمي من خلاله على نتائج العدوان الفادحة كان حينذاك من المسائل الأكثر ضرورة بالنسبة لنا. في سنة ١٩٩١ زار وفد منظمة المؤتمر الإسلامي لأذربيجان بهدف دراسة القضية وبحث السبل السلمية لتسوية النزاع. حينذاك قامت منظمة المؤتمر الإسلامي بمناقشات حول القضية مع منظمة الأمم المتحدة وممثلي أرمينيا وتركيا وروسيا. وعلي أن أعلن متقدماً أنه أوقفت اية مشاورات لمنظمة المؤتمر الإسلامي مع أرمينيا حول هذه المسألة وتم التوصل إلى الموقف الموحد والملموس للمنظمة فيما يتعلق بعدوان أرمينيا على أذربيجان في إطار المنظمة وذلك نظراً لإعداد استراتيجية التعاون بشكل صحيح مع منظمة المؤتمر الإسلامي في المرحلة التالية وكذلك للموقف غير البناء ليبرفان الرسمية.

رغم إدراج المادة "حول النزاع القائم بين أرمينيا وأذربيجان" إلى الوثيقة الختامية للقاء التنسيق التقليدي لوزراء الخارجية للبلدان الاعضاء في منظمة المؤتمر الإسلامي" أثناء الجلسة الاعتيادية للجمعية العامة لدى منظمة الأمم المتحدة في سبتمبر عام ١٩٩٤ لم يتيسر لجمهوريتنا حينذاك الاستفادة من إمكانيات منظمة المؤتمر الإسلامي بشكل لازم والدفاع الأكثر ثماراً عن مصالح أذربيجان والتعبير عنها في إطار هذه المنظمة.

بعد تقديم صلاحيات الممثل الدائم لأذربيجان لدى الأمانة العامة لمنظمة المؤتمر الإسلامي منذ شهر مايو ١٩٩٤ إلى السفير الأذربيجاني في المملكة العربية السعودية وفقاً للموسوم ذي الصلة الذي أصدره الزعيم الوطني حيدر علييف بدأ العمل المثمر مع الأمانة العامة لمنظمة المؤتمر الإسلامي، التي تتخذ مدينة جدة للمملكة العربية السعودية مقراً لها، وهيئاتها المختلفة، من جملتها البنك الإسلامي للتنمية.

إن زيارة الزعيم الوطني حيدر علييف للمملكة العربية السعودية في شهر يوليو عام ١٩٩٤ خلقت أرضية للتطور اللاحق للتعاون بين الجمهورية الأذربيجانية ومنظمة المؤتمر الإسلامي، وإن اعتمازه العمرة في بيت الله الحرام والاجتماعات المثمرة التي أجراها زاد اهتمام وانتباه جميع البلدان الإسلامية ببلدنا. أما اللقاءات التي أجراها الزعيم الوطني مع الأمين العام لمنظمة المؤتمر الإسلامي في باكو في نوفمبر عام ١٩٩٤ واشترাকে في مؤتمر القمة الإسلامي السابق المنعقد في الدار البيضاء في ديسمبر لنفس السنة والقائه كلمة عن اسم

إهداء إلى الذكرى الخامسة والثمانين من مولد حيدر علييف
الزعيم الوطني للشعب الأذربيجاني

المستشار:
عاصف نادروف
أكاديمي لأكاديمية العلوم الوطنية الأذربيجانية

المسئول عن النشر:
فورغون سليمانوف

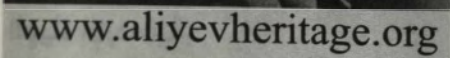
رئيس الهيئة الإبداعية:
فؤاد باباييف

الهيئة الإبداعية:
عاصف حاجييف
مرشد حميدوف
أنار حسنلي
أنار حسنوف
أيتن حسنوف
تمكين محمدي
إرينا مختاروفا
كوندوز نصيبوف
المحرر اللغوي:
متانة باباييفا

المترجم:
شيخعلي علييف
المحرر:
رضا خليلوف

نشكر إلمار علي زاده موظف وزارة الخارجية للجمهورية الأذربيجانية على المساعدة التي أبدائها في إعداد الكتاب.

استقيدت في إعداد الكتاب من مواد الصور للمكتب الصحفي لرئيس الجمهورية الأذربيجانية.
استخدمت في الكتاب مواد وكالة الأنباء الأذربيجانية "أذرتاج" والموقع الإلكتروني الرسمي لمنظمة المؤتمر الإسلامي
(www.oic-oci.org)
زُين جلد الكتاب بالزخارف من نماذج مدرسة كاراباخ للسجاجيد لأذربيجان.

أذربيجان في صفوف منظمة المؤتمر الإسلامي

مركز البحوث لتراث حيدر علييف

أذربيجان في صفوف منظمة المؤتمر الإسلامي

(على أساس مواد مؤتمرات القمة الإسلامية المنعقدة في الدار البيضاء (عام ١٩٩٤)
وطهران (عام ١٩٩٧) ومكة (عام ٢٠٠٥) ودكار (عام ٢٠٠٨) والدورة الثالثة والثلاثين
لاجتماع مجلس وزراء الخارجية للبلدان الإسلامية، المنعقدة بباكو عام ٢٠٠٦)

RESULT OF ARMENIAN AGGRESSION

- Occupied territories
- - - - Line of occupation
- Admin. line of the former DGAP of Az.SSR

Copyright 2002
Ministry of Foreign Affairs
of Azerbaijan
All right reserves

Occupied territories of Azerbaijan

Daghlig-Garabagh region

Territory	4 388 sq.km
Population	189 085
Armenians	145 450 (76.9%)
Azerbaijanis	40 688 (21.5%)
Russians	922 (1%)
Others	125 (0.6%)

Shusha district

Territory	289 sq.km
Population	20 579
Azerbaijanis	19 036 (76.9%)
Armenians	377 (6.7%)
Occupied	May 8, 1992

Districts outside Daghlig-Garabagh region

Name	Occupation	Expulsion
Lachin	May 18, 1992	71 000
Kalbajar	April 2, 1992	74 000
Aghdam	July 23, 1993	165 000
Fizuli	August 23, 1993	146 000
Jebrayil	August 23, 1993	66 000
Guabdly	August 31, 1993	37 000
Zangilan	October 29, 1993	39 500

Victims of aggression

Killed - 20 000 Disabled - 50 000 Missing - 4 866

Refugees and IDPs

Refugees from Armenia.....	25 000
Internally displaced persons from the occupied territories.....	660 000
Internally displaced from regions along the border with Armenia and line of occupation....	100 000
Total	1010 000

Armenia Armed Forces in the occupied territories

Tanks - 316	Artillery - 322
ACV - 324	Personnel - 50 000

Daghlig-Garabagh - 8 500

Lachin - 13 000
Kalbajar - 700
Zangilan - 520
Jebrayil - 280
Total23 000